МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МОЛОДЬ:

ОСВІТА

НАУКА

ДУХОВНІСТЬ

З НАГОДИ 25-Ї РІЧНИЦІ УНІВЕРСИТЕТУ "УКРАЇНА"

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ XX ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

м. Київ, 24-26 квітня 2023 року

УДК 0/9(082)
М75

Затверджено до друку
Вченою радою Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
(протокол № 6 від 30.06.2023 р.)

Відповідальний за випуск: Олена ОМЕЛЬЧЕНКО.

Редакційна група Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»: Петро ТАЛАНЧУК (головний редактор), **Ганна ДАВИДЕНКО** (заступник головного редактора), **Оксана КОЛЯДА, Ірина ТАЛАНЧУК, Анастасія БАЗИЛЕНКО, Олеся ХОЛОДОВА, Наталія БАРНА, Світлана НЕСТЕРЕНКО, Ростислав ДУБАС, Катерина РИЖЕНКО, Володимир ДЕНИСЕНКО, Олена СТЕПАНОВА, Валерій САМАРАЙ, Ольга ВЕДЕНЄЄВА, Валентина МОВЧАН, Алімє ОСМАНОВА, Ірина МАСЛЯНІКОВА, Тетяна ФЕДОРЕНКО, Олександр БРИГІНЕЦЬ, Олексій ФАСТ, Тетяна КАДЛУБОВИЧ, Петро ЛІСОВСЬКИЙ, Марк ЗАЛЮБОВСЬКИЙ, Тетяна ТУГАЙ, Олена ЗАКЛАДНІЙ, Олександр ДУБОВСЬКИЙ.**

М75 **Молодь:** освіта, наука, духовність: тези доповідей XX Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (м. Київ. — 24–26 квітня 2023 р.). — К.: Університет «Україна», 2023. — 613 с.

ISBN 978-966-388-667-1

DOI: https://doi.org/10.36994/978-966-388-667-1-2023-613

У збірнику вміщено тези доповідей XX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Молодь: освіта, наука, духовність» з нагоди 25-ї річниці Університету «Україна», в яких відображено результати наукових досліджень студентів і молодих вчених у галузях економічних, філологічних, педагогічних, соціологічних, психологічних, юридичних, біологічних і технічних наук.

УДК 0/9(082)

ISBN 978-966-388-667-1

© Університет «Україна», 2023

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні колеги!

Шановні учасники та гості XX Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність», вітаємо Вас у цей важливий та відповідальний час для нашої країни. Україна веде боротьбу за свою незалежність та територіальну цілісність, і в цей час наука та освіта є надзвичайно важливими факторами, які допомагають нам зберегти духовність та розвиватися в умовах кризи. Саме тому, ми розпочинаємо нашу конференцію зі словами подяки та поваги до всіх науковців та освітян, які знаходять важливі рішення та знаходять відповіді на найскладніші питання.

На сьогоднішній день, молодь є ключовим ресурсом нашої країни, і саме вона має відіграти важливу роль у вирішенні складних завдань, що стоять перед нами. Тому, наша конференція є важливою подією для обміну думками, ідеями та новими науковими дослідженнями. Ми віримо, що саме наші спільні зусилля допоможуть знайти відповіді на складні питання, і зробити вагомий внесок у розвиток нашої країни.

Наука — це те, що відділило нас від варварства і подарувало світло знань. Завдяки їй ми лікуємо хвороби, будуємо будинки і просто живемо. Весь світ, усе людське суспільство немислиме без науки та її досягнень. І не має сенсу це заперечувати. Тільки спираючись на розвинену науку, можна побудувати динамічну конкурентоспроможну економіку, здатну забезпечувати сталий розвиток та соціальну єдність не тільки України, а й всього світу.

Наші Науковці твердо знають, що сильна нація — розумна нація, а щоб захистити Україну, найголовніше — освічувати націю. Вони не вміють «не знати, де правда», панікувати, розгублюватись, а найголовніше — вони працюють, 24/7, щоб наступні покоління, найголовніший скарб України — молодь, яка будуватиме європейську Україну, розуміли всі причини і наслідки. Усвідомлювали, що за свободу треба боротися. Що честь треба відстоювати. І треба тренувати свій мозок, щоб Українська держава стала не тільки найсильнішою, а й найрозумнішою в світі.

XX Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність» цьогоріч зібрала більше 300 науковців з усіх куточків України. Усі кошти, зібрані завдяки учасникам конференції, були спрямовані для забезпечення обороноздатності нашої держави та гуманітарну допомогу.

Бажаю всім учасникам конференції продуктивно та корисно провести час, і вірю, що наша спільна робота принесе плідні результати та нові ідеї, які допоможуть розвивати нашу країну в умовах воєнного часу.

Уклінно дякуємо нашим Збройним Силам, Національній гвардії, Державній прикордонній службі, силам територіальної оборони, Національній поліції, дипломатам, урядовцям, медикам, волонтерам, журналістам та всім тим, хто веде взірцеву й запеклу боротьбу за нашу з вами незалежність, свободу, гідність та майбутнє.

Разом переможемо! Ми — сильні! Ми — Україна!

Петро ТАЛАНЧУК
доктор технічних наук, професор,
дійсний член Академії педагогічних наук України,
заслужений діяч науки і техніки України,
Президент Університету «Україна»

СЕКЦІЯ І

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В ОРГАНІЗАЦІЇ

Артеменко Б. І.
IV курс, група МН-19-1, спеціальність «Менеджмент»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Семененко О. В., к.е.н., доцент

Держава, яка ставить перед українським суспільством важливу мету — забезпечення сталого економічного розвитку, досягнення європейських стандартів життя громадян, неможливо без налагодженої співпраці між роботодавцями та працівниками. Соціальне партнерство є основним для нашої держави як у даний період, так і на майбутнє. Оскільки історичний досвід довів, що застосування силових засобів, страйків лише посилює розкол у суспільстві, призводить до подальшого руйнування виробництва, загострення економічної ситуації, а швидше та ефективніше вийти з кризи можна в умовах соціального миру і злагоди.

Соціальне партнерство формується як специфічна, необхідна складова ринкових відносин. Це відносини між найманими працівниками і власниками підприємств (роботодавцями). Наймані працівники через свої об'єднання (профспілки) та власники засобів виробництва через свої представницькі органи і є двома сторонами соціального партнерства на різних рівнях: від виробничого до загальнонаціонального. Третьою специфічною стороною є держава і місцеве самоврядування, які встановлюють правила гри для двох інших сторін соціального партнерства і для органів влади. Потреба врегулювання відносин між сторонами виникає як на рівні підприємства, так і на національному рівні. В організаціях здійснення соціального партнерства відбувається на основі колективного договору [1].

Метою соціального партнерства, виходячи з особливостей застосування його системи, є досягнення соціального миру в суспільстві, забезпечення балансу соціально економічних інтересів трудящих і роботодавців, сприяння взаєморозумінню між ними, запобігання конфліктам і вирішення суперечностей для створення необхідних умов поступального економічного розвитку, підвищення життєвого рівня трудящих.

На рівні підприємства (організації) соціальне партнерство між суб'єктами соціально-трудових відносин має здійснюватися у таких формах:

– спільних консультацій;

– колективних переговорів і укладення колективних договорів;

– спільного опрацювання політики доходів, зайнятості, інших складових предмета соціально-трудових відносин та соціально-економічної політики підприємства в цілому;

– спільного розв'язання колективних трудових спорів (конфліктів), запобігання їм, організації примирних та арбітражних процедур;

– участі найманих працівників в управлінні виробництвом;

– участі представників сторін у роботі органів соціального партнерства;

– участі найманих працівників у розподілі прибутку, доходів на умовах, що визначені колективним договором [2].

Отже, соціальне партнерство — це ідеологія співробітництва найманих працівників з власниками капіталу, коли перші не посягають на основи існуючого ладу, а намагаються шляхом реформ і переговорів поліпшити своє становище. Узгодження інтересів найманих працівників і власників капіталу у сфері соціально-трудових відносин здійснюється шляхом переговорів і завершується укладанням колективних договорів і угод, тобто колективно-договірне регулювання соціально-трудових відносин є невід'ємною характеристикою системи соціального партнерства.

Список використаних джерел

1. Суть і функції соціального партнерства в організації. URL: https://elib.lntu. edu.ua/sites/default/files/elib_upload/92/other/tema_12_up.pdf.

2. Економіка підприємства : підручник. URL: https://pidru4niki.com/74341/ ekonomika/sotsialne_partnerstvo_organizatsiyi.

РЕКЛАМА В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Бессонова А. Р.
ІІ курс, група МК-21-1фмб, спеціальність «Маркетинг»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Кутліна І. Ю., к.т.н.

Реклама відіграє головну роль у сучасній системі маркетингових комунікацій. Вона є невід'ємною частиною сучасної системи маркетингових комунікацій, впливаючи на сприйняття та інтерпретацію інформації споживачами. На відміну від традиційних елементів комплексу маркетингу, таких як продукт, ціна, місце та просування, реклама пропонує унікальну форму комунікації, яка може залучити клієнтів, які тільки стикаються з вашими продуктами чи послугами.

За допомогою реклами підприємства можуть швидко й ефективно донести свої повідомлення до широкої аудиторії, що повністю змінює спосіб розробки стратегії компаній у своїх маркетингових планах. Крім того, реклама стає більш ефективною, якщо її інтегрувати в загальну систему маркетингових комунікацій, відому як Інтегровані маркетингові комунікації (ІМС), яка включає просування як через традиційні, так і через цифрові медіа-канали. Це дозволяє компаніям охоплювати аудиторію в кількох каналах. Завдяки стратегічній інтеграції різноманітних форм реклами у свої плани ІМС підприємства можуть не лише звернутись до більшої аудиторії, але й підвищити впізнаваність бренду та зростання продажів.

Реклама дозволила підприємствам отримати доступ до ширшої аудиторії та ефективніше використовувати свій бюджет. Це, у свою чергу, полегшило організаціям націлювання та взаємодію з потенційними клієнтами. Реклама також може підвищити впізнаваність бренду та збільшити продажі, створюючи повідомлення, які привабливі та запам'ятовуються.

Гнучкість, яку пропонує реклама, робить її привабливою для організацій, які прагнуть розширити свій охоплення та створити сильнішу присутність на сучасному ринку.

Використовуючи різні канали, компанії мають можливість надсилати свої повідомлення безпосередньо цільовій аудиторії та впливати на її поведінку та рішення про купівлю. З розвитком цифрових технологій традиційні елементи маркетингової суміші, такі як реклама, зв'язки з громадськістю, пряма розсилка та реклама, тепер замінені інтегрованими маркетинговими комунікаціями, які

використовують поєднання онлайн- і офлайн-компонентів для успішних кампаній.

Реклама не тільки допомагає привернути увагу потенційних клієнтів до продуктів або послуг, але й підвищує впізнаваність бренду. Крім того, реклама полегшує компаніям ефективніше спілкування зі своєю аудиторією, оскільки вона розширює їх охоплення на багатьох платформах; це дозволяє компаніям йти в ногу з тенденціями та гарантує, що вони зможуть максимізувати рентабельність інвестицій. Нарешті, реклама надає підприємствам можливість випробувати різні підходи до певних продуктів або послуг, що допомагає їм розробляти кращі стратегії для досягнення більшого успіху.

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ЯК СКЛАДОВА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Білоцький В. Л.
І курс, група ЕК-22-1, спеціальність 051 «Економіка»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Нестеренко С. С., д.е.н., професор

Ринок фінансових послуг є невід'ємною складовою економіки країни, що здійснює вагомий вплив на її економічний та соціальний розвиток, постійно вимагає покращення середовища діяльності фінансових посередників. Одним із факторів стійкого економічного розвитку суспільства, виступає доступність для населення фінансових послуг.

Наразі проблема фінансової інклюзії в усьому світі є досить актуальною та досліджується міжнародними фінансовими організаціями і зарубіжними вченими. На важливість фінансової інклюзії у фінансовому секторі вітчизняної економіки наголошує і Уряд України. Так, Міністерство фінансів України затвердило Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року.

Економіка в інклюзивному суспільстві визначає основним пріоритетом безбар'єрність економічних відносин завдяки усуненню трансакційних бар'єрів, торгівельних бар'єрів, споживчих бар'єрів, бар'єрів трудових відносин, тощо.

В умовах сьогодення, що спричинило самоізоляцію людей задля їх убезпечення від коронавірусної інфекції, є наочна демонстрація актуальності та необхідності розв'язання проблем доступності населення у всіх населених пунктах України до базових фінансових

послуг, формування їх фінансової грамотності та формування довіри до фінансових посередників, що і формує фінансову інклюзію суспільства загалом.

«Доброю» нагодою для усунення даного виду бар'єрів стала світова пандемія COVID-19, оскільки абсолютно новою для сучасного суспільства в глобалізованому світі постала проблема тотального перенесення усіх соціально-економічних відносин у площину Touchlesseconomy або т.з. «безконтактної економіки». Це не модний тренд, це не комерційна чи маркетингова «фішка», а, на жаль, це нова форма відносин, які складаються на тлі розгортання вкрай негативного чинника — світової пандемії COVID-19. Зміна соціальної поведінки в умовах дистанціювання впливає не лише психоемоційний стан людей, але і на їх поведінку як суб'єкта економічних відносин.

Платформою для напрацювання ефективних практик підвищення фінансової інклюзії на базі світового досвіду у 2019 році став Другий 219 Міжнародний «Форум з фінансової інклюзії. Нікого за бортом». Ключовою тезою форуму було твердження, що фінансова інклюзія створює можливості для інклюзивного економічного зростання та підвищення загального добробуту країни та її громадян.

Цифрова платформа одна із складових електронних комунікацій на основі інтернет-технологій створюють можливості для бізнесу, освоєння нових ринків, залучення нових клієнтів, скорочення витрат часу на ведення справ, оперативна реакція на ринку.

Цифрова фінансові інклюзія може покращити добробут людей та підприємств, які мають надійну цифрову платформу, за допомогою якої отримують доступ до коштів на своїх банківських рахунках для здійснення фінансових операцій. Очікувані переваги цифрової фінансової інклюзії може бути повністю реалізовані, якщо вартість отримання цифрової транзакційної платформи бідними людьми незначна або низька, де цифрова транзакційна платформа стосується мобільних телефонів, персональних комп'ютерів та пов'язаних з ними пристроїв.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КРАУДФАНДИНГУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Бойкова Є. П.
IV курс, група ЗОО-19-1nk, спеціальність «Обік та оподаткування», Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Пшенична М. В., к.е.н., доцент

Вимушено опинившись в епіцентрі випробувань воєнного часу, українське суспільство сьогодні переживає низку кризових явищ у різних сферах: соціальній, економічній, політичній, екологічній, безпековій. За таких умов як держава в цілому, так і суб'єкти господарювання зокрема неспроможні повністю задовольнити свою потребу у фінансових ресурсах, здатних забезпечити покриття навіть найважливіших та соціально-значущих проєктів. Відтак, виникла гостра необхідність пошуку нових механізмів та способів мобілізації оборотного капіталу (особливо в частині грошових ресурсів), які б залучалися не на засадах строковості та платності, а саме з метою реалізації проєктів соціально-орієнтованого бізнесу.

Завдяки засадам бенчмаркінгу, вітчизняним суб'єктам господарювання в дуже короткий проміжок часу від початку повномасштабної агресії вдалося розширити свої знання та здійснити перші кроки в популяризації на території України такого напрямку інвестування як краудфандинг.

В розвинутих країнах світу краудфандинг (від англ. «crowd» і «funding» — «фінансування громадою») є інструментом фінансування переважно технологічних стартапів, що дозволяє об'єднати багатьох людей задля важливої ідеї і мотивувати їх на добровільній основі долучитися фінансово до її втілення. Кошти від краудфандингу це не лише фінансова допомога від суб'єктів-донорів, а й значна моральна підтримка для підприємців (реципієнтів, що потребують фінансування). Адже довіра до проєкту вимірюється не фінансово-економічними показниками, а моральною ефективністю використання залучених коштів. Зазвичай сам процес реалізується на спеціальних Інтернет-платформах, які допомагають максимально ознайомитись з проєктом, або потребою у залученні фінансових ресурсів.

Краудфандинг в Україні зараз не є інструментом маркетингу чи засобом фінансової креативності, а слугує, в першу чергу механізмом залучення коштів від громадян, небайдужих осіб, партнерів та друзів України заради наближення перемоги.

За останній рік в нашій країні було зареєстровано більше 2000 неприбуткових громадських організацій та благодійних фондів, що акумулюють фінансові ресурси для різних потреб воєнного часу. Так, на вітчизняних краудфандингових платформах можна зустріти проєкти, які мають відношення до медичних установ, матеріально-технічного забезпечення ЗСУ та тероборони, забезпечення евакуації та гуманітарної допомоги населенню, що постраждало в результати бойових дій тощо. Крім того, вітчизняний краудфандинг дозволив активізувати та реалізувати проєкти українських інженерів та винахідників мілітарізаційного напрямку.

Відтак, стає очевидним, що можливості та перспективи краудфандингу є дуже широкими та такими, що матимуть особливу актуальність не лише в період військового стану, але й в часи повоєнної відбудови. Тож, цілком доцільною є імплементація заходів по усуненню стримуючих факторів на шляху до розвитку краудфандингу в Україні, а саме:

– розширення рівня знань населення, щодо здійснення інвестиційної діяльності на краудфандингових платформах;

– формування законодавчої і нормативно-правової бази для врегулювання процедур проведення краудфандингу;

– покращення способів комунікації між інвесторами (донорами) та розробниками краудфандингових проєктів;

– забезпечення прозорості зборів коштів та зручність їх переказу;

– створення спеціалізованих консультаційних служб для надання необхідної інформації та технологічного супроводу по оформленню проєктів.

Окреслені заходи дозволять забезпечити належні організаційно-правові, інформаційні, технічні та економічні засади для подальшого розвитку краудфандингу як надійного інвестиційного механізму в Україні.

РИНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Бондаренко Г. Ю.
ІІІ курс, група ЗОО-21-1фмб, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна». Науковий керівник: Нестеренко С. С., д.е.н., професор

Загарбницька війна Росії проти України значно збільшила ризики продовольчої безпеки, спричинила збої в сільськогосподарському виробництві, ланцюгах поставок і торгівлі, які призвели до безпрецедентного рівня світових цін на продукти харчування та добрива. Ситуація на світових аграрних ринках, що склалася в 2022 р., показала важливість українського аграрного сектору для глобального ринку сільськогосподарської продукції в цілому, та для економіки Європейського Союзу, зокрема. У 2021 р. зібрано рекордний за часів незалежності врожай сільськогосподарських культур (86 млн т зернових та зернобобових); досягнуто лідерства в постачанні певних видів сільськогосподарської продукції на зовнішні ринки. Тривалий час Україна перебуває в п'ятірці світових лідерів за експортом сільськогосподарських продуктів, серед яких олія соняшникова, пшениця, кукурудза, ячмінь. 2021 р. сільгосппродукція забезпечила понад третину загального обсягу товарного експорту країни (40,7%, або 27,7 млрд дол. США).

За даними Укрстату у січні-квітні 2022 р. експорт товарів становив 16712,4 млн дол. США, або 87,7% порівняно із січнем-квітнем 2021 р., імпорт — 16742,0 млн дол. США, або 82,5%. Негативне сальдо склало 29,6 млн дол. США (у січні — квітні 2021 р. також негативне — 1236,7 млн дол. США). Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 1,00 (у січні-квітні 2021 р. — 0,94). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 215 країн світу.

З початку вторгнення Росії до України, на жаль, досить сильно постраждала вся економічна екосистема вітчизняного АПК. Зміни відбулись не лише в торгівлі агропродовольчою продукцією, а вздовж усього ланцюга: від полів до експортних ринків.

Руйнування інфраструктури (елеваторів, портових терміналів) і логістики та значне подорожчання логістики як всередині країни, так і міжнародних перевезень. На прикладі зернових можна сказати, що через відсутність морських шляхів експорту логістичні витрати на тонну зерна зросли приблизно в 5 разів із довоєнних часів, що призводить до значного підвищення кінцевої ціни української продукції на світових ринках.

Експорт з України зернових, зернобобових (з продуктами їх переробки) та борошна 2021/2022 МР, тис. т станом на 10.06.2022

	Всього за маркетинговий рік			Червень		
	2021/ 2022	2020/ 2021	Відносна зміна до попереднього періоду	2022	2021	Відносна зміна до попереднього періоду
Зернові та зернобобові, всього	47471.0	42935.0	110.56	372	743	50.07
ячмінь	5726.0	4146.0	138.11	10	0	
жито	161.5	8.3	1945.78	0	4	0.00
кукурудза	22649.0	21970.0	103.09	332	597	55.61
Борошно пшеничне, тис. тонн	68.1	115.1	59.17	0.6	3.4	17.65
Борошно інше, тис. тонн	1.4	1.1	127.27	0	0	0.00
Борошно разом, тис. тонн	69.5	116.2	59.81	0.6	3.4	17.65
Експорт разом (зерно + борошно)	**47563.0**	**43089.0**	**110.38**	**373**	**748**	**49.87**

Фактично найбільшою проблемою в експорті сьогодні є фізична неможливість (або ж значна обмеженість) доставляти зернові нашим традиційним покупцям, наприклад, в Азії чи країнах Близького та Середнього Сходу. Власне, і експорт до країн ЄС теж не є простою задачею зараз.

Глобальна економіка — це складний організм, в якому Україна вже відіграє важливу роль. І зупинити серйозні негативні процеси, викликані такою ситуацією, як війна в Україні, просто і швидко не вийде. Але однозначним є факт: чим скоріше Україна переможе і відкине агресора за межі своєї території, тим скоріше почнеться відновлення світової економіки і ринку сільськогосподарської продукції.

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Бордусь Б. О.
І курс, група ЕК-22-1, спеціальність 051 «Економіка»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»;
Колесник Т. В.
ІІІ курс, група ЗОО-21-1фмб, спеціальність «Облік і оподаткування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Нестеренко С. С., д.е.н., професор

24 лютого 2022 року стало початком розвитку новітньої економічної історії України. Традиційно, коли мова йде про економічні очікування та перспективи в умовах війни експерти, як правило говорять про прогнози. Про те, що буде з ВВП, цінами та тарифами,валютним курсом. Як на мене, робити сьогодні це надзвичайно важко, адже головним чинником всіх процесів в Україні — політичних, економічних, соціальних — є динаміка та масштаби військового спротиву України російській агресії, а головним економічним агентом — є ЗСУ.

З кожним днем війни ми краще будемо розуміти масштаби, види та характери економічних втрат, зумовлених російською агресією. Впевнена, що зараз ми навіть не до кінця усвідомлюємо на скільки економіка зруйнована війною. Кожен з нас має розуміти, що повною мірою можна буде оцінити масштаби економічної ситуації країни тільки після закінчення війни. В період післявоєнної відбудови України можна буде оцінювати пріоритетність реалізації певних проектів та потреби матеріальних ресурсів.

Україні слід стратегічно сформувати своє бачення та інтереси в глобалізованому світі на наступні 20–30 років, виявити базові пріоритети, ресурси, переналаштувати державне регулювання під них і поступово, тактичними кроками рухатись до досягнення проміжних і стратегічних цілей. Нажаль потенціал вітчизняних бізнес структур у воєнний час суттєво пригнічений.

Проблема падіння виробництва та росту безробіття є ключовим ризиком функціонування української економіки. Інвестиційний розвиток країни є утрудненим зважаючи на воєнні ризики, вилучення трудових ресурсів до лав ЗСУ, енергетичного терору, логістичних проблем. З початку 2023 в Україні почала проявлятися спіраль циклічного скорочення випуску та росту безробіття.

Тому країні потрібна потужна державна політика підтримки зайнятості, яка має включати проєкти створення робочих місць

в державному секторі, стимулювання приватного бізнесу, розвитку та відновлення інфраструктури. Пріоритет має віддаватися бізнесам, що працюють на обороноздатність країни. Так, на підприємствах військово-промислового комплексу повинно відбуватися значне масштабування, адже наразі суттєво зростає попит на їхню продукцію, надходять значні авансові платежі з бюджету та позабюджетних фондів.

Падіння національної економіки за підсумками 2022 року склало 30,4 відсотка, а споживча інфляція становила 26,6 відсотка, що означає здорожчання товарів і послуг в Україні в середньому на чверть. Відбулася і значна девальвація національної валюти — з 29 грн/дол. перед вторгненням до 40 грн/дол. станом на зараз на готівковому валютному ринку, що теж не могло не позначитися на вартості товарів і послуг.

Крім значного падіння добробуту та зростання цін, з початку війни бізнес практично втратив можливість вести зовнішньоекономічну діяльність: кордони з РФ та Білорусією, зі зрозумілих причин, були закриті, так само була паралізована робота вітчизняних морських портів, а можливості західного кордону були значно обмежені.

Наразі можна з впевненістю казати, що українська економіка витримала надважкий удар ворога і пристосувалася до роботи в умовах війни. Каменем стійкості України та її економіки в перший рік війни, безумовно, стали згуртованість та мужність нашого народу, до якої додалась значна міжнародна підтримка — як військова, так і фінансова.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ

Бориско Ф.
І курс, група ЕК-22-1, спеціальність 051 «Економіка»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»;
Манзюк О.
ІІІ курс, група ЗОО-21-1фмб, спеціальність «Облік і оподаткування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Нестеренко С. С., д.е.н., професор

Наявність ефективної фінансової системи є важливою умовою функціонування економіки країни.

Світова фінансова система функціонує як сукупність міжнародних валютних, кредитних і розрахункових відносин, пов'язаних

між собою за допомогою взаємодії світових фінансових ринків, міжнародних фінансових інститутів, взаємозалежних між собою в певному порядку через світові фінансові потоки. Розвиток світової фінансової системи знаходиться у постійній динаміці, маючи перспективи для розширення своєї структури шляхом охоплення нових сфер діяльності, функціонування світового господарства.

Розглядаючи структуру та засади побудови фінансової системи України можна виділити особливості її формування. Насамперед слід підкреслити, що кожна з ланок фінансової системи нині перебуває на неоднаковому рівні свого розвитку.

В сучасних умовах як за обсягом ресурсів, так і за роллю у суспільстві провідне місце посідають державні фінанси, особливо бюджет. Саме тут за роки створення фінансової системи незалежної держави зроблені найбільш рішучі кроки. Але, в останні роки чітко проглядає тенденція до підвищення питомої ваги бюджету у перерозподілі валового внутрішнього продукту і фінансових ресурсів.

Найскладніші проблеми в Україні пов'язані з розвитком фінансового ринку. Українська фондова біржа має обмежені обороти, активно проводяться операції з державними цінними паперами, а торгівля корпоративними цінними паперами перебуває на низькому рівні. Населення України майже не приймає участі в діяльності фондового ринку.

Для американської моделі характерно те, що вона базується на індивідуалізмі її учасників та принципах лібералізму — заохочує підприємницьку активність та прагнення до збагачення найактивнішої частини населення. В той же час малозабезпеченим групам створюється прийнятний рівень життя за рахунок різних пільг і допомог. Характерною рисою фінансової системи США є тенденція до підвищення рівня саморегулювання, це визначається великою кількістю та надійністю фінансових інструментів.

Західноєвропейська модель менш уніфікована, а тому важко виокремити її найхарактерніші особливості. Так, із традиційної континентальної західноєвропейської моделі випадає британська — більш схожа до американської; чи скандинавська модель держави загального добробуту. Разом з тим, західноєвропейську модель можна охарактеризувати як корпоративну модель, тобто таку, що базується не стільки на індивідуалізмі своїх учасників, скільки на їх господарських, професійних, профспілкових та інших об'єднаннях, що реалізують свої групові інтереси, часто через соціальні протести і зіткнення. Японській моделі притаманна прихильність

японців до комуналізму (общинності), тобто превалювання колективних інтересів над індивідуальними в будь-якому колективі — сім'ї, окрузі, компанії. Для такої моделі характерне незначне соціальне розшарування, а соціальні зобов'язання беруть на себе общини, а не держава. В Японії особливо розвинені великі об'єднання банків та підприємств. На чолі цих груп стоїть місцевий банк, що об'єднує навколо себе великі промислові підприємства.

Отже, фінансова система країн із розвинутою економікою містить такі ланки: державний бюджет; територіальні фінанси; державний кредит та кредити місцевих органів влади; спеціальні фонди; фінанси суб'єктів господарювання.

Відповідно до досвіду функціонування фінансових систем розвинених країн світу можна побачити, що функціонування відповідних систем здійснюється достатньо ефективно через значну роботу органів державного та місцевого управління. Формування бюджетів цих країн здійснюється на середньостроковій основі та існують великі повноваження місцевих органів влади при складанні та виконанні місцевих бюджетів.

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Брунда Н. С.
викладач циклової комісії інформаційної справи, природничих та суспільних дисциплін,
Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

Інновації в сучасних умовах широко розглядаються як вигідне використання винаходів у вигляді ідей, нових продуктів, послуг, виробництва, фінансів, організаційних, технологічних і соціально-економічних рішень комерційного характеру. Серед існуючих інновацій важливе місце займають маркетингові інновації. Конкуренція та багато інших вимог ринку стимулювали потребу готельно-ресторанного бізнесу у впровадженні маркетингових інновацій.

Сучасний готельно-ресторанний менеджмент має орієнтуватися на постійне вдосконалення послуг, маркетингових форм і методів. У рамках вдосконалення маркетингової політики готельного-ресторанного бізнесу слід розробляти інноваційні методи сприяння

підвищенню його конкурентоспроможності. Метою дослідження є впровадження маркетингових інновацій у готельно-ресторанний бізнес, спрямованих на задоволення потреб суспільства.

Маркетингові інновації в індустрії гостинності — це впровадження нових способів створення готельно-ресторанних послуг, маркетингові та інноваційні рекламні кампанії для ефективного продажу готельно-ресторанних продуктів споживачам. Однією з нових маркетингових інновацій є використання інтерактивних столів, новітніх комп'ютерних технологій та найсучасніших інтерактивних проекцій. Interactive Desk — це революційний мультисенсорний комп'ютер, який дозволяє легко взаємодіяти з цифровим вмістом без необхідності використання додаткового обладнання. Це дає можливість продемонструвати туристичний бізнес для ознайомлення з віртуальними турами. Крім того, це нововведення також використовується на ділових зустрічах як великий екран для зручного відображення презентацій, створення графіки тощо.

Ресторанний бізнес займає значну частку у малому бізнесі, де задіяно багато підприємств і компаній. І хоча в розвинутих країнах ця сфера є дуже прибутковою і розвинутою, в Україні сфера ресторанного бізнесу лише у процесі формування. Значною мірою це відбувається через проблеми сучасного економічного та політичного стану країни. Тому конкуренція за споживачів у цій сфері дуже жорстка. Саме для утримання конкурентних переваг підприємства ресторанного бізнесу повинні дуже активно застосовувати і запроваджувати сучасні технології. Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми, показав, що для ефективного впровадження та застосування інновацій суб'єктам ресторанного господарства необхідно проводити ефективне планування діяльності загалом та планування інноваційної діяльності зокрема, що реалізується через застосування стратегії інноваційного розвитку, яка дозволить ефективно реалізовувати послуги та бути конкурентоздатним у жорстких ринкових умовах господарювання.

Дослідженням та вирішенням проблем підвищення ефективності використання інноваційних технологій господарювання в сфері ресторанного бізнесу був присвячений час таких українських науковців і фахівців: І. Акулич, В. Архипової, О. Головко, Л. Нечаюк, М. Поплавського, Н. П'ятницької та ін. В роботах цих вчених розглядаються як основи організації роботи закладів ресторанного господарства, так і нові моделі управління персоналом, маркетингові інструменти та кулінарні інновації.

Метою дослідження було проаналізувати сучасну ситуацію використання інноваційних технологій для підвищення ефективності роботи закладів ресторанного господарства за кордоном і в Україні. Було визначено наступні етапи застосування стратегії інноваційного розвитку підприємства ресторанного бізнесу: постановка цілей, завдань та стратегії інноваційної діяльності, довгострокове прогнозування, розробка стратегічних планів інноваційної діяльності закладу, розробка «електронної системи управління», яка повинна базуватися на врахуванні інноваційного продукту. Отже, якщо готельно-ресторанний бізнес є однією з найбільш значущих складових індустрії гостинності, тому в даній сфері дуже актуальним є запровадження інноваційних технологій з метою підвищення конкурентних переваг та утримання і розширення клієнтської бази.

Список використаних джерел

1. Борисова О. В. Тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2012. Вип. 1 (2). С. 331–338.

2. Ворошилова Г. О., Кулик А. П. Управління готельним підприємством: маркетингові аспекти. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/4_-04_uk/7.pdf (дата звернення: 13.02.2022).

3. Лістрова О. С. Інструменти інноваційного маркетингу готельного господарства // Економічний вісник. Вип. 2. Харків : Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». 2020. С. 105–114.

4. Степова С. В., Когут А. Л. Доцільність застосування інформаційних технологій в ресторанному бізнесі. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/stepova.htm.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВНУТРІШНЬОГО МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Василенко К. О.
IV курс, група ЗМК-19-1, спеціальність «Маркетинг»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Кучмєєв О. О., д.е.н., доцент

Внутрішній маркетинг вважають філософією управління діяльністю підприємств сфери послуг, підґрунтям якої є те, що основна увага фокусується на задоволенні так званих «внутрішніх клієнтів» — персоналу підприємства, що є передумовою задоволення зовнішніх клієнтів (споживачів, партнерів, постачальників, посередників тощо).

Тобто, внутрішній маркетинг є основною передумовою внутрішніх маркетингових ініціатив, що зорієнтовані на побудову «дружніх» відносин зі співробітниками підприємства, а це у свою чергу матиме прямий вплив на вибудову взаємовідносин між співробітниками та зовнішніми стейкхолдерами бізнесу. Особливо це набуває найбільшої значущості за сучасних умов ведення бізнесу, по-перше, коли більшість підприємств вимушені в силу карантинних заходів і пов'язаних з ними обмежень, переводити співробітників у дистанційний / віддалений режим роботи, а по-друге, це пов'язане з процесами діджиталізації та скорочення чисельності персоналу. З іншої сторони стратегічні орієнтири держав і підприємств на сталий розвиток призводять до перевиробництва, а отже й до зростання конкуренції за кожного споживача. Посилення конкуренції змушує підприємства різних галузей використовувати все більш такі маркетингові інструменти, які є найбільш адаптованими до специфіки галузі, для підвищення конкурентоспроможності, одними з яких є інструментарій внутрішнього маркетингу. Однак цей інструментарій не завжди ефективний, оскільки може використовуватись керівниками підприємств непрофесійно.

Як показує досвід діяльності більшості вітчизняних підприємств за умов веденнябізнесу в період карантинних обмежень, пов'язаних з COVID-19, важкий фінансовий стан та проблеми з вивільненням кадрів, багато в чому зумовлені неефективним управлінням. Сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються в середовищі, впливають на трансформацію системи управління підприємствами різних сфер ігалузей, змінюють умови, рівень та якість життя, а також формують новий управлінський досвід. Особливо необхідно використовувати нові технології управління в найбільш прибуткових і таких, що швидко розвиваються галузях і сферах, зокрема в сфері послуг: інформаційному, фінансовому, телекомунікаційному бізнесі, сфері туризму, індустрії гостинності.

В цьому аспекті ефективне управління системою внутрішнього маркетингу передбачає систематичну оптимізацію внутрішніх процесів за допомогою маркетингу і управління персоналом, що призведе до трансформації класичного і внутрішнього маркетингу в філософію підприємства, завдяки послідовній та одночасній орієнтації на клієнта і персонал. Багатофункціональний характер і складність систем управління маркетингом на підприємстві, призводять до суттєвих ускладнень в управлінні системою внутрішнього маркетингу. Це питання, на думку М. П. Сагайдака, є вкрай важ-

ливим з позицій саме системного підходу до аналізу діяльності підприємств, як систем відкритого типу.

Однією із проблем в забезпеченні ефективного управління системою внутрішньогомаркетингу є те, що зовнішнє середовище маркетингової системи керівники підприємств ототожнюють із зовнішнім середовищем підприємства загалом. Комплекс внутрішнього маркетингу 8Р (традиційний маркетинг-мікс «4Р» тадодаткові компоненти — процес, персонал, фізичне оточення та паблік рілейшнз), дозволяє описати стратегію взаємовідносин підприємства, персоналу, споживачів, як можливих чи потенційних працівників підприємства, та інших стейкхолдерів. Саме системний підхід до управління внутрішнім маркетингом дозволяє до співробітників підприємства ставитися як до реальних клієнтів і надавати їм конкретний продукт, який відповідав би їх потребам і дозволив максимально задовольнити їх «біль» та сформувати позитивний споживчий досвід.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Верголяс Н. М.
ІІ курс, група ЗОО-21-1, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна». Науковий керівник: Пшенична М. В., к.е.н., доцент

Ще ніколи в економічній історії незалежної України національна економіка й державний фінансовий сектор настільки не залежали від управлінських талантів топ-менеджменту вітчизняних суб'єктів господарювання. Економічна криза, пандемія, а згодом і гостра фаза повномасштабної війни змусили український бізнес максимально швидко реагувати на все нові виклики й загрози, застосовуючи екстраординарні підходи, методи й механізми забезпечення конкурентоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності.

В цьому контексті узагальнюючим показником, що широко використовується в економічному аналізі для оцінювання діяльності підприємства є ділова активність. Саме ця комплексна характеристика ефективності функціонування продуцента дозволяє оцінити, наскільки оптимальним був той обсяг використаних ресурсів і зусиль, що забезпечили досягнення актуальних позицій підприємства на ринках збуту та в робочому середовищі в цілому.

Так, динамічність розвитку підприємства, його ринкова позиція й конкурентна пропозиція для споживачів в умовах нестабільності й зокрема воєнного стану унеможливлюють реалізацію типових форм організації господарської діяльності, побудованої на усталених організаційних структурах, логістичних зв'язках, традиційних каналах збуту, формах фінансування й способах розподілу прибутку. Тож, інноватівність в поєднанні з чітким розрахунком по відношенню до всіх бізнес-процесів стали чи не єдиною формою забезпечення ділової активності для українського підприємництва, що робить дослідження та вимірювання цього показника вкрай ефективним і дієвим.

Оскільки моральний зміст ділової активності можна звести до оцінки своєчасності та коректності прийнятих управлінських рішень, в аналітичній площині за основу обчислень при проведенні аналізу ділової активності прийнято брати коефіцієнти оборотності (власного капіталу, активів, запасів, дебіторської і кредиторської заборгованостей), а також показники ефективності (рентабельності, прибутковості діяльності). Зважаючи на результати, які отримають підприємства за результатами аналізу цих показників, можна сформувати загальне уявлення про низький, середній чи високий рівень ділової активності суб'єкта господарювання.

Разом з тим, яким би не був рівень ділової активності, першочерговим завданням підприємства має бути прагнення до його підвищення та пошук дієвих кроків по забезпеченню цього процесу.

Головним джерелом забезпечення ділової активності підприємств у поточних умовах вважаємо наявність державної підтримки в розрізі зменшення моніторингового навантаження, спрощення кредитного процесу, сприяння розвитку партнерських відносин з країнами Європейського Союзу та оптимізація експортно-імпортних можливостей, імплементація програм державної фінансової підтримки бізнесу тощо. Окрім зовнішнього впливу, рівень ділової активності підприємства корелює з внутрішніми процесами, такими як інвестиційна діяльність, інноваційна спрямованість, кадрова політика, ресурсне забезпечення та, в решті, — енергоємність його виробничо-господарських процесів.

Безсумнівно, динамічність розвитку бізнесу та інтенсифікація зусиль управлінської ланки по впровадженню кращих практик в господарські процеси є неможливою без оптимізації виробничих програм, що в умовах війни мають спиратися не на диверсифікацію асортименту, а на відборі найбільш рентабельних позицій виробів чи

послуг та їх інтенсивному просуванні на ринку. Адже, саме фокусування на найбільш перспективних напрямках роботи та концентрація зусиль довкола них спроможні стати сильним підгрунтям для побудови й забезпечення високої ділової активності суб'єкта господарювання.

ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВОЇ МОБІЛЬНОСТІ РОБОЧОЇ СИЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Войнов Анатолій
IV курс, група ЗФН-19-1,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Лавриненко Л. М., к.е.н., ст.н.с.

Війна підвищила ризики та невизначеності, створивши бар'єри для вільного руху факторів виробництва, у т.ч. робочої сили, призвівши до руйнування інститутів ринку праці та їх ефективного функціонування.

Проблеми в економіці у поєднанні зі значними внутрішніми переміщеннями та потоками біженців, призводять до масштабних втрат у сфері зайнятості та доходів. Зростання рівня безробіття, соціальне відчуження, гендерна нерівність, дискримінація на робочому місці, у т.ч. по відношенню до молоді, поширення бідності — серед головних негативних соціальних наслідків війни.

Мобільність робочої сили є одним із важливих саморегуляторів ринку праці та в умовах стрімкої динаміки економічної системи підвищує можливість адаптуватись до структурних і кон'юнктурних змін у сфері прикладання праці, максимально реалізувати трудові навики та компетентності й сприяє зростанню їх трудових доходів. Разом з цим, трудова мобільність виступає важливим чинником розвитку та збереження трудового потенціалу, зростання продуктивності праці, виступає однією із важливих умов ефективного функціонування ринкової економіки. Вона сприяє послабленню напруженості на локальних і державному ринках праці, сприяє забезпеченню потреби економічних суб'єктів у робочій силі.

Молодь є однією із найважливіших домінант у складі стратегічних ресурсів держави, що визначає орієнтири соціально-економічної сфери, масштаби і темпи науково-технічного прогресу та впливає на суспільний розвиток в цілому. Тому реалізація активної політики щодо молодіжної зайнятості із застосуванням прозорих та

ефективних механізмів стимулювання роботодавців до працевлаштування молоді, мотивація молодих людей до трудової активності та подолання стереотипних уявлень роботодавців стосовно їх низького професіоналізму має стати пріоритетом державної політики у найближчій перспективі.

Для підвищення зайнятості у воєнний час і період економічного відновлення вкрай важливим залишається питання щодо забезпечення мобільності робочої сили, що сприятиме зміцненню її адаптивності, конкурентоспроможності, а також підвищенню рівня її використання. Трудова мобільність, що визначає якісну характеристику робочої сили, її потенційну здатність до зміни функцій у виробництві матеріальних і нематеріальних благ, готовність до професійно-кваліфікаційного зростання, освоєння нових професій, здатність адаптуватись в динамічних виробничих умовах має забезпечити спроможність функціонування підприємств, що знаходяться поза зоною бойових дій та переміщених з небезпечних територій. У повоєнний період необхідність мобільності робочої сили буде зумовлена перспективою структурної трансформації вітчизняної економіки, змінами регіональної спеціалізації у процесі повоєнної відбудови економіки та сучасними економічними умовами, коли технологічні процеси та вимоги ринку праці до функціональних обов'язків працівників динамічно змінюються.

Важливим, у плані підвищення мобільності на ринку праці, залишається питання посилення соціального діалогу, що є важливим засобом у роботі щодо захисту інтересів людини праці, досягнення соціальної справедливості. У кризовий період досягнення консенсусу між основними зацікавленими сторонами та їх демократична участь у пошуку рішень мають першочергову важливість. Водночас стратегічний курс України на європейську інтеграцію посилює необхідність імплементації концепції гідної праці шляхом реалізації основних її пріоритетних напрямів за допомогою механізмів соціального діалогу.

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Войнов Андрій
IV курс, група ЗФН-19-1,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Лавриненко Л. М., к.е.н., ст.н.с.

Трудова сфера є ключовою домінантою економічної системи, від її стану безпосередньо залежить продуктивність праці, економічне зростання, формування конкурентних переваг виробництва, добробут працюючого населення та загалом суспільний прогрес і соціальна злагода в суспільстві. Разом із цим, в процесі її функціонування переплітаються інтереси її суб'єктів та відповідно відображаються усі суспільні процеси, включаючи економічні, політичні, демографічні, соціальні тощо.

Розгортання військових дій на території України і пов'язані з цим економічні потрясіння призвели до деструктивних змін та посилення напруженості на ринку праці. Погіршення умов у сфері прикладання праці стало серйозним викликом на шляху розвитку та реалізації трудового потенціалу, самореалізації людей праці і загалом виступило руйнівним фактором суспільного прогресу та добробуту працездатного населення і членів їх родин.

В Україні з початку військової агресії РФ у 2014 р. серед основних факторів погіршення економічної ситуації стали:

– руйнація інфраструктури на територіях промислових регіонів, де відбуваються бойові дії, та дезорганізація усталених виробничих зв'язків і критично важливих постачань ресурсів;

– ускладнення внаслідок загострення політичної ситуації відносин із основними торгівельними партнерами, що призвело до часткової втрати зовнішніх ринків;

– погіршення інвестиційного клімату, що призвело до зменшення обсягів інвестиційних потоків;

– скорочення внутрішнього попиту внаслідок спаду виробничих процесів та падіння купівельної спроможності населення.

Найвідчутнішими для суспільства наслідками військової агресії є соціальні, що вимірюються, насамперед, кількісними і якісними втратами самого цінного ресурсу країни — людського потенціалу.

Враховуючи ситуацію на ринку праці України в період воєнного протистояння та необхідність забезпечення його відновлення та забезпечення сприятливих умов для продуктивної зайнятості, особ-

ливої актуальності набуває визначення ключових загроз, які перешкоджають сталому перебігу та розвитку процесів формування, розподілу та використання робочої сили. При цьому варто брати до уваги проблеми, що формувались в довоєнний період та загострились під впливом дії численних факторів, зумовленою сучасними економічними та політичними змінами. Погіршення ситуації на ринку праці в період воєнного конфлікту стало випробовуваним для інститутів ринку праці щодо здатності максимально забезпечити його прийнятне функціонування та протидіяти загрозам у сфері зайнятості.

Війна, в наслідок якої руйнуються підприємства, транспортна і соціальна інфраструктура, логістика, відбуваються масова міграція населення зумовлює нові ризики в соціально-економічній сфері та посилює наголоси на сформованих проблемах. В період воєнної агресії та в часи повоєнного відновлення пріоритетним завданням залишається — максимально раціональне використання робочої сили та забезпечення сприятливого рівня адаптивності працездатного населення до змін на ринку праці, що потребує виважених рішень у цій сфері. У період воєнних дій та часи повоєнного відновлення заходи державної політики у сфері збереження та використання людського капіталу мають бути максимально ефективними.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МАРКЕТИНГУ ЯК УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Герлян Я. С.
аспірант, спеціальність 051 «Економіка»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Сутність маркетингу як управлінської діяльності полягає в тому, що ця діяльність спрямована на орієнтацію виробництва, створення видів продукції, яка відображає вимоги ринку. Під нею розуміють, насамперед, вивчення поточного і перспективного попиту на продукцію на певному ринку і вимог споживачів до таких характеристик товару, як якість, новизна, техніко- економічні й естетичні показники, ціна. Виходячи з комплексного врахування ринкового попиту, складається програма маркетингу товару; встановлюється верхня межа ціни і рентабельності його виробництва. Далі на основі програми маркетингу розробляється інвестиційна політика підприємства, проводиться розрахунок повних витрат виробництва і визначається кінцевий результат господарської діяльності підприємства (валовий прибуток і чистий прибуток).

Маркетинг як управлінська діяльність припускає прийняття рішень на базі різноманітних економічних розрахунків, передбачає створення організаційних, економічних і юридичних умов для ефективного розвитку підприємства. Тому так важливо виробляти і приймати обґрунтовані рішення у всіх видах маркетингової діяльності: доцільність розробки, освоєння і випуск нової продукції, орієнтованої на конкретний ринок або споживача, у встановлених обсягах з урахуванням життєвого циклу продукції; доцільність самостійного проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок або закупівель патентів і ліцензій; джерела забезпечення сировиною, матеріалами, устаткуванням; основні напрямки кадрової політики; доцільність проведення комерційних операцій зі збуту продукції тощо.

Маркетинг містить у собі визначення каналів і методів збуту з кожного конкретного виду товару і ринку; проведення розрахунків витрат на організацію збуту, на рекламу і транспортування виробів.

Виходячи з відповідних принципів, маркетингова діяльність виконує завдання: виявляння існуючих і потенційних бажань покупців, реального й можливого попиту на товари та послуги і на цій підставі обґрунтування доцільності їх виробництва та збуту; організація науково-дослідних та проектно- конструкторських робіт для створення продукції, яка позитивно відрізнялася б своєю якістю, конкурентоспроможністю і зручністю для споживачів від тієї, що вже є на ринку, модифікування продукції, узгодження її споживчих якостей із запитами ринку; планування і координація виробничої, збутової і фінансової діяльності підприємства; організація і вдосконалення системи та методів збуту продукції; управління маркетинговою політикою цін; планування і реалізація заходів комплексу маркетингової комунікації; регулювання процесів виробництва, транспортування, пакування продукції, сервісного обслуговування споживачів; контроль та аналіз маркетингової діяльності підприємства.

Найважливішими стратегічними завданнями маркетингової діяльності є визначення генеральної програми дій підприємства, визначення і освоєння цільових ринків, орієнтація виробництва на задоволення потреб, запитів споживачів, створення комунікаційних та розподільних систем тощо.

Основними функціями маркетингової діяльності як елементу системи управління називають: урахування вимог ринкового попиту і запитів споживачів на основі комплексного дослідження ринків, розробка технічної політики і проведення науково-дослідних

і дослідно-конструкторських розробок; визначення оптимальної номенклатури виробів, що випускаються, і структури виробництва на основі економічного розрахунку; прийняття власних ефективних рішень; розробка збутової політики, визначення вигідних каналів збуту, системи товароруху і стимулювання збуту.

Всі функції маркетингової діяльності спрямовані на вирішення головного завдання — створення і виробництво конкурентоспроможної продукції з мінімальними витратами з метою одержання заздалегідь визначеної частки прибутку.

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН У РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ УКРАЇНИ

Гуменюк О. С.
викладач,
Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

Реклама є не лише маркетинговою комунікацією, а й певним, можливо навіть особливим, соціальним інститутом, який допомагає поширенню позитивних інформаційних месиджів до суспільства про виробництво чи підприємство та створення певного престижного образу. Носіями рекламних месиджів є важливі елементи та візуальні образи загального інформаційного середовища нашого суспільства. Виконуючи такі функції, а саме: інформування споживача про продукцію, створення позитивного іміджу, підтримка бренду та стимулювання збуту продукції. Однією з основних проблем дизайну та реклами в Україні є можливість поєднання традиційних національних графічних елементів з найкращими світовими зразками дизайнерських ідей і рекламних продуктів.

Дизайн являється інструментом, який здатен впливати на аудиторію на протязі певного періоду часу на всіх етапах маркетингових кампаній. Саме він може робити продукт чи якийсь товар більш привабливим та дорогим, а також створювати більше сфер для його застосування. Дизайнери мають знати, які цінності чи атрибути продукту впливають на рішення про вибір того чи іншого товару. У наш час дизайн має широке визначення, що включає в себе елітний дизайн, поп-дизайн, арт-дизайн, архітектурний дизайн, промисловий дизайн, веб-дизайн, графічний дизайн, дизайн комерційної реклами, інформаційний дизайн, фото-дизайн, стайлінг тощо.

Протягом останніх десятиліть ми спостерігаємо інтенсивний розвиток графічного дизайну. Причиною такого стрімкого розвит-

ку є проникнення певних маркетингових інструментів у різні сфери бізнесу, які спрямовані на управління виробництвом чи бізнесом, який націлений на споживача. З однієї сторони, споживач та переваги, а з іншої — задоволення певних потреб клієнта чи споживача, робить графічний дизайн важливою частиною торгової та промислової політики. Забезпечення підприємству конкурентоспроможність за допомогою певних індивідуальних графічних елементів, таких як логотипи, торгові марки, та інші поєднання корпоративних кольорів і рекламний дизайн — все це стало важливим не тільки в бізнесі, а й у некомерційних чи соціальних організаціях.

У даний час дизайн є одним із основних маркетингових інструментів, що використовується у процесі створення товару чи обслуговування споживачів, ціноутворень, рекламування товару, мерчандайзингу тощо.

У роботі ідентифіковано економічний зміст дизайну та його основні складові. Під дизайном ми маємо розуміти інструмент, який може вплинути на аудиторію чи певний вид споживачів протягом усіх етапів маркетингових кампаній.

Список використаних джерел

1. Рекламний креатин : навчальний посібник / Укладачі: О. І. Вікарчук, О. О. Калініченко, С. М. Ніколаєнко, І. О. Пойта. Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2018. 208 с.

2. Основи графічного дизайну : підручник / Укладачі: М. Я. Куленко. К. : Кондор, 2006. 492 с.

3. Шевченко В. Я. Композиція плаката : навч. посібник. Харків : «Колорит», 2004. 123 с.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ МЕССЕНДЖЕР-МАРКЕТИНГУ

Давидчук А. С.
IV курс, група ЗМК-19-1, спеціальність «Маркетинг», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна». Науковий керівник: Кучмєєв О. О., д.е.н., доцент

Месенджери увірвалися в наше життя, витіснивши e-mail, смс і навіть телефонні дзвінки, тому що написати та отримати відповідь простіше та швидше. Та й з дзвінками є ризик виявитися не вчасно і відвернути людину, а в месенджерах вона зможе відповісти, коли буде зручно. Месенджер-маркетинг — це альтернатива класичному e-mail-маркетингу. Сам пособі він з'явився ще кілька років тому,

але лише з 2017 року став розглядатися як повноцінний канал комунікації між бізнесом та його клієнтами.

Месенджери є інтерактивним каналом, у якому аудиторія звикла не пасивносприймати контент, а взаємодіяти. Для користувачів месенджерів цілком природновідповідати на запитання, залишати відгуки до того ж, зазвичай, для цього досить просто натиснути кнопку з потрібною відповіддю. Таким чином, з'являється можливість швидко та точно сегментувати та таргетувати аудиторію. У свою чергуце надає нові можливості для персоналізації контенту. Підписка на оновлення в месенджері відбувається в один клік без необхідності заповнювати форми або навітьвводити адресу електронної пошти. У месенджерах зручно ділитися цінною інформацією, а також цікавими подіями, картинками, фото та відео-контентом, природно лише в тому випадку, якщо контент є якісним та цікавим.

Маркетинг у месенджерах — це досить новий канал комунікації з великим потенціалом, де можна реалізувати багато функцій і вирішити широкий спектр завдань,зокрема:

– пряме спілкування з клієнтами, а саме прийом та обробка заявок;
– технічна підтримка та отримання зворотного зв'язку;
– надсилання повідомлень про статус замовлення;
– збір та сегментація бази передплатників;
– кваліфікація лідів (контактів);
– створення автоматизованих сценаріїв взаємодії;
– залучення аудиторії;
– безпосередній продаж;
– виявлення потреб споживачів;
– презентація каталогу товару / послуг;
– запис на послуги та повідомлення;
– запрошення на вебінари;
– підвищення лояльності аудиторії через неформальну комунікацію.

Ще один аргумент на користь месенджер-маркетингу — широкий функціонал та різні формати. Компанії використовують його для спілкування з клієнтами в особистих повідомленнях та групових чатах, заводять публічні канали з корисним контентом для формування ком'юніті та прогріву аудиторії, створюють чат-ботів та вибудовують воронки продажів, щоб автоматизувати лідогенерацію (надходження контактів потенційних клієнтів).

Сьогодні, ніші, які впроваджують месенджер-маркетинг є дуже різними. Серед подібних бізнесі — інтернет-магазини, компанії зі сфери готельного та ресторанного бізнесу (HoReCa), івент-агентства, санаторії, hr-фахівці, благодійні організації тощо. Так, можна говорити, що месенджер-маркетинг швидше за все не підійде в тому випадку, якщо цільова аудиторія бізнесу абсолютно не присутня в соціальних мережах, що на сьогоднішній день практично неможливо. З усього перерахованого вище можна зробити висновок, що на сьогоднішній день месенджер-маркетинг є одним з найбільш перспективних методів не тільки інтернет-маркетингу, але й маркетингу традиційного. За допомогою месенджерів бізнес отримає можливість просування та продажу товарів та послуг у більш «нерекламному», а отже, не такому нав'язливому форматі. Крім того, за допомогою месенджерів можна підвищити точність таргетингу рекламних та інформаційних повідомлень і, що не менш важливо підвищити рівень лояльності вже існуючих клієнтів.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Коваленко А. І.
IV курс, група ЗФН-19-1,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Пшенична М. В., к.е.н., доцент

Повномасштабна російсько-українська війна вивела на новий рівень усвідомленості ставлення соціуму та державних інституцій до значущості діяльності підприємств оборонно-промислового комплексу. Разом з тим, потенціал даної галузі розглядається лише в якості гаранта забезпечення воєнної безпеки країни, джерела посилення її обороноздатності та спроможності захистити державний суверенітет і територіальну цілісність, нівелюючи при цьому той економічний, бюджетоформуючий та експортний потенціал, що здатні привнести в національну економіку підприємства оборонно-промислового комплексу.

Починаючи з російського окупаційного вторгнення на південно-східні території України у 2014 році, загальна військово-технічна

політика держави зазнала суттєвих змін. Зокрема, збільшилися роль та масштаб залученості приватного сектору економіки до виконання державного оборонного замовлення: з 18% у 2014 році до майже 50% на кінець 2017 року, а завдяки реалізації механізму державно-приватного партнерства — до 70% станом на 01.01.2023 року [1].

Відтак, рішучий перехід до ринкових принципів господарювання дозволив спрямувати потужний корпоративний потенціал вітчизняного бізнесу на вирішення існуючих проблем і потреб в системі забезпечення сил оборони. Як результат, саме підприємства оборонно-промислового комплексу України в умовах воєнного часу здобули безпрецедентні переваги та можливості на ринку, такі як:

– концентрація науково-дослідних та дослідно-конструкторських зусиль;

– інтенсифікація військово-технічного співробітництва та трансфер технологій в рамках двосторонніх партнерських відносин з країнами-членами найбільших військових альянсів;

– акумуляція кращих кадрів довкола подолання викликів національного рівня та підвищення числа високоефективних організаційних структур;

– широкі виробничі можливості в рамках виконання державного замовлення на ремонт і оснащення військової техніки, мілітарні товари, продукцію подвійного та цивільного призначення, обслуговуючих армію галузей;

– максимальне скорочення строків від етапу апробації та інспекції до серійного виробництва й практичного використання зразків виробленої продукції на полі бою, що збільшує експертність та конкурентоспроможність вітчизняних продуцентів на міжнародному рівні, а також сприяє розширенню експортного потенціалу держави саме в напрямку оборонної галузі.

Крім того, висока іміджева компонента діяльності українських підприємств оборонно-промислового комплексу сприяє не лише зростанню кола міжнародних юридичних і фізичних осіб, зацікавлених в оборонно-промисловій кооперації, але й сприятиме залученню додаткового фінансування на подальший розвиток інноваційного мілітарного виробництва в рамках України в якості бізнес-тренду.

Отже, стає цілком логічним, що здобуті всупереч всім викликам воєнного часу (логістичним, енергетичним, технічним, кадровим, фінансовим тощо), підприємства оборонно-промислового комплексу України змогли не лише якісно організувати свою виробничо-господарську діяльність в кризових умовах, компенсувати залеж-

ність вітчизняної обороноспроможності від імпортованих зразків озброєнь, їх компонентів, техніки і технологій, але й заклали основу для перетворення оборонної галузі України на ключовий драйвер інноваційного економічного розвитку країни у повоєнні часи.

Список використаних джерел

1. Єманов В. В. Вклад оборонно-промислового комплексу України у формування державної безпеки // Честь і закон. 2022. № 4 (83). С. 87–95.

РОЛЬ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Колдаєв Д. С.
IV курс, група ФН-19-1,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Пшенична М. В., к.е.н., доцент

Будучи одним з найважливіших джерел фінансування підприємства, власний капітал слугує як надійною передумовою фінансової автономії, ліквідності та рентабельності господарюючого суб'єкта, так і виступає фактором мінімізації негативного впливу зовнішнього робочого середовища.

Виняткова значущість та роль власного капіталу обумовлена наступними чинниками:

– власний капітал є стабільним і надійним джерелом фінансування, що не потребує повернення, відтак може використовуватися для зростання та розширення бізнесу без появи додаткових фінансових зобов'язань;

– допомагає забезпечити фінансову стабільність бізнесу у разі несприятливих ринкових умов та економічної кризи, оскільки його можна використовувати для зниження ризику та забезпечення надійності бізнесу;

– виступає важливим показником фінансової дисципліни та індикатором ефективності корпоративного управління, оскільки демонструє спрямованість нерозподіленого прибутку на рефінансування та масштабування діяльності;

– сприяє залученню додаткових джерел фінансування шляхом підвищення довіри інвесторів та фінансових установ до компанії із достатнім рівнем самофінансування та самозабезпечення;

– власний капітал може допомогти зменшити ризик корпоративного банкрутства та негативних наслідків, адже не є зобов'язанням перед третьою стороною, і тому не потребує повернення без сплати інших зобов'язань.

Таким чином, стає очевидним той факт, що саме оптимізована наявність та ефективне використання власного капіталу дозволяє вітчизняним суб'єктам господарювання, незалежно від масштабу бізнесу та його галузевої приналежності, здійснювати довгострокові інвестиції та фінансувати проекти розширення з власних джерел, забезпечувати стале та стабільне фінансове становище підприємства, сприяти підвищенню інвестиційної привабливості бізнесу в майбутньому.

Разом з тим, реалії економічного господарювання в країні, яка вже понад рік перебуває в активній фазі воєнної агресії, дає підстави наголосити на тому, що в кризових умовах сьогодення роль власного капіталу для всіх суб'єктів фінансових відносин набуває особливої значущості. Адже, на тлі зниження загальної платоспроможності населення, зростання заборгованості клієнтів та падіння продажів, критичного браку фінансових ресурсів на небанківському ринку капіталів та зниження спроможності забезпечити збереженість своїх основних засобів від ворожих обстрілів, українським підприємствам доводиться невідкладно шукати шляхи забезпечення своєї фінансової стійкості.

В цьому контексті представникам вітчизняного бізнесу в найближчій перспективі доведеться зосередити зусилля саме на плануванні забезпечення виробничо-господарських процесів й виробничих ресурсів, оптимізації їх складу і структури, жорсткому контролі витрат та їх планомірному зменшенні в розрізі окремих статей і виробничих програм, а також інтенсифікації зусиль по залученню інвестиційних ресурсів.

Таким чином, пошук шляхів збереження і максимізації власного капіталу для суб'єктів господарювання української економіки є першочерговим завданням в рамках забезпечення їх фінансової стійкості, що потребує концентрації зусиль, знань та перегляду існуючих стратегій розвитку.

Список використаних джерел

1. Бугай Н. О. Власний капітал як складова фінансової системи підприємства // ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», АГРОСВІТ. 2016. № 21. С. 20–25. URL: http://www.agrosvit. info/pdf/21_2016/5.pdf.

2. Як український бізнес виживає під час війни. URL: https://www.epravda. com.ua/columns/2023/03/6/697711/.

МАРКЕТИНГОВІ ІННОВАЦІЇ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Кулік А. В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління та адміністрування,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Сьогодні світова, зокрема, українська економіка стикнулася з небаченим за всю свою історію незалежності шоком. Повномасштабне військове вторгнення російської федерації завдало потужного удару по всіх ланках економічної системи нашої держави. Знизилося виробництво основних видів продукції, знищена чи значно порушена транспортно-логістична, соціальна, маркетингова та інженерна інфраструктура цілих регіонів. Відбувається відтік кадрів за кордон та на захід держави, що тимчасово викидає з активного економічного життя мільйони людей.

В сучасних умовах господарювання ефективний розвиток економіки країни залежить не стільки від наявності та можливості доступу до природних ресурсів, скільки від інтелектуального капіталу суспільства та якості освіти населення. Саме зараз ефективне функціонування економіки вимагає висококваліфікованих спеціалістів. Це висуває відповідні вимоги перед вищою освітою України.

Сучасна освітня система України працює в умовах ринку, де функціонують заклади вищої освіти (ЗВО) різних форм власності. Вони здійснюють підготовку фахівців за різними ступенями, напрямами та спеціальностями, формами і технологіями навчання. Однак це не все, враховуючи наслідки пандемії COVID-19 та подальше повномасштабне вторгнення російської федерації ринок освітніх послуг опинився в умовах ще й демографічної кризи.

Такі умови призводять до зменшення чисельності студентів і зниження доходів від платних освітніх послуг. Значний вплив має на функціонування ЗВО також скорочення державного фінансування освіти. Тобто сьогоднішній стан функціонування вищої освіти вимагає переорієнтацію на науково-інноваційну діяльність, де ЗВО зможуть добре заробляти, виконуючи науково-дослідні розробки, а також застосовувати інноваційні технології в освітньому процесі. З розвитком ринку освітніх послуг відбувається усвідомлення необхідності використання маркетингу в управлінській та науково-інноваційній діяльності освітніх закладів.

Перші теоретичні обґрунтування необхідності використання маркетингової концепції в діяльності закладів вищої освіти містять роботи вітчизняних учених Т. Є. Оболенської, С. М. Ілляшенка, Ю. Є. Петруні. В останні десятиліття в теорії маркетингу виник новий напрям, який називають інноваційним маркетингом.

В сучасному розумінні інноваційний маркетинг — це використання вдосконалених чи нових методів та інструментів маркетингу в процесі створення й просування освітніх послуг на ринок для задоволення потреб споживачів. Інноваційний маркетинг почав розвиватися.

На теренах України інноваційний маркетинг є, по суті, нововведенням, що почало розвиватися тільки в останні десятиліття. На сьогодні маркетинг займає досить вагоме місце на ринку освітніх послуг. Проте його потенціал використовується не повною мірою, перш за все через те, що в організаційній структурі ЗВО відсутні фахівці з освітнього маркетингу, що призводить до невикористання багатьох маркетингових можливостей для кращого задоволення потреб споживачів.

Упровадження системи маркетингу в навчальному закладі означає, по суті, філософію ринкових стосунків в системі освіти, де забезпечується взаємодія споживачів, посередників і виробників освітніх послуг і освітніх продуктів в умовах ринку та вільного вибору.

Разом з тим традиційні підходи маркетингу не завжди спрацьовують. Для ефективної діяльності на ринку освітніх послуг ЗВО повинні використовувати інноваційний маркетинг, тобто набір нових методів та інструментів, які дозволять створювати й просувати освітні послуги на ринок. До них належать: творчий маркетинг, Інтернет-маркетинг, краудсорсинг, вірусний маркетинг, Even-маркетинг, маркетинг подій, бенчмаркетинг.

Застосування інноваційного маркетингу на ринку освітніх послуг дасть можливість ВНЗ успішно функціонувати та конкурувати на ринку.

ПЛАНУВАННЯ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кучинська М. К.
IV курс, група ІС-19-1,
спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Коротєєва А. В., к.е.н., доцент, професор кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій

Виставкова діяльність є потужним маркетинговим інструментом в умовах стрімкого розвитку ринкових відносин. Виставки допомагають швидкому просуванню продуктів та послуг, збираючи в одному місці найважливіших виробників, постачальників і споживачів. Але участь у виставці є дуже затратною подією і для її ефективності необхідно планування. Без планування бюджету виставки, без оперативного та стратегічного планування неможливо отримати найкращих результатів від виставкових заходів, досягаючи успіху навіть в несприятливих економічних умовах. Для підприємства важливим є вибір певного виду планування, що залежить насамперед від мети, що ставить перед собою підприємство у виставковій діяльності, яка повинна узгоджуватися зі стратегією та загальними цілями підприємства. У роботі досліджується способи планування при формуванні цілей підприємства у виставковій діяльності.

Для ефективного управління виставково-ярмарковою діяльністю підприємства необхідне систематичне планування, що включає: визначення об'єктивних цілей; складання програми дій, які ставлять коротко- та середньострокові завдання, від виконання яких залежить досягнення об'єктивних цілей та економічного ефекту; формування методики здійснення поставлених завдань в вигляді комплексу рішень; розробку процедури, що підлягає виконанню. Однак, систематичне планування має не тільки передбачати складання конкретного плану дій, а й одночасно відображати довгострокові прогнози, які мають відповідати тенденціям ринку, та прогнози потенційних непередбачених ситуацій, які підприємство може вміло використати за допомогою альтернативних, стратегічних та тактичних методів [2, с. 177].

Прийняття рішення підприємства про участь у виставці є одним із елементів управління виставковою діяльністю, що ґрунтується на визначенні факторів, які впливають на це рішення. Такими факторами є місія та цілі підприємства, дії на ринку та зміни

потенціалу підприємства. Також на прийняття рішення про участь впливають стратегія підприємства, дані SWOT-аналізу, позиція підприємства на ринку. Дуже суттєвим є врахування ризиків участі та вартості виставкового проекту. Стратегічне планування участі підприємства у виставкових заходах включає: визначення місії підприємства; формулювання цілей і завдань функціонування підприємства; оцінку і аналіз зовнішнього середовища та внутрішньої структури; розробку і аналіз стратегічних альтернатив; вибір стратегії [1, с. 2].

Виставково-ярмаркова діяльність як ефективний спосіб просування товарів на ринку не обходиться без стратегічного планування, яке базується на результатах SWOT-аналізу. Якість планування залежить від багатьох факторів: компетентності керівництва, кваліфікації фахівців, інформаційної бази та технічного забезпечення. Групування факторів впливу у матриці SWOT-аналізу та виявлення чинників вразливості компанії у виставковій діяльності дає змогу за рахунок сильних сторін нейтралізувати небезпеку з боку конкурентів та вигідно представити свою продукцію перед потенційними споживачами, покупцями та інвесторами. Отже, досягнути поставлених цілей можна завдяки реалізації стратегічних, тактичних та оперативних планів, що надають методи та принципи для вирішення намічених завдань.

Список використаних джерел

1. Гуріна Н. Д., Кирилко Н. М. Вибір стратегії участі підприємства у виставкових заходах. Економіка. Управління. Інновації. 2014. Вип. 2. С. 2–12.

2. Крахмальова Н. А. Економічний аспект виставково-ярмаркової діяльності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2012. № 2. Т. 1. С. 176–178.

ЗМІСТОВНО-СУТНІСНЕ РОЗУМІННЯ СТРАТЕГІЇ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ

Кучмєєв О. О.
доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління та адміністрування,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

За умов загостреної конкуренції та суттєвого перенасичення ринку товарами і новітніми послугами, в діяльності підприємств-виробників та послугонадавачів на перший план виходить питання дослідження позицій, які займає товар, послуга або саме підприємство у свідомості споживачів. Сутність позиціонування, як тривалого

процесу, спрямованого на чітко визначений результат, полягає у формуванні та зайнятті певної позиції товару, послуги чи підприємства-виробника у свідомості споживача. Саме тому виникає необхідність, як стратегічного бачення даного процесу, так і впровадження визначених орієнтирів через розробку та реалізацію відповідних маркетингових стратегій ринкового позиціонування. Успішне позиціонування товарів / послуг чи підприємства на ринку є основою для визначення стратегічних орієнтирів розвитку бізнесу. Конкурентні переваги, що є базовими, повинні становити основу рекламних стратегій та вибору інструментів позиціонування і просування продукції/послуг підприємства-виробника.

Враховуючи різні наукові підходи, на нашу думку, до ключових етапів розробки і аналізу стратегії позиціонування товару / послуги або підприємства в цілому на конкурентному ринку можна віднести наступні [1–3]:

– маркетингові дослідження: споживачів (сегментація та вибір цільового ринку), конкурентів (лідера ринку, основного конкурента, порогового конкурента), підприємства (інновації, продуктивність, ресурси, прибутковість, управлінські рішення, персонал, корпоративна та соціальна відповідальність);

– аналіз маркетингового середовища функціонування підприємства та існуючих позицій підприємства на основі побудови карти позиціонування; виділення бажаних позицій;

– розробка альтернативних стратегічних сценаріїв позиціонування та вибір стратегії позиціонування, оцінка її ефективності (чи відповідає існуюча позиція товару / послуги на ринку бажаній).

Наведений підхід забезпечує інформаційну базу проведення аналізу і розробки стратегії позиціонування товару / послуги / підприємства на конкурентному ринку. Одним з основних завдань маркетингової стратегії позиціонування товару / послуги чи підприємства-виробника є повне охоплення ринку. Діапазон варіантів такої стратегії ґрунтується на підході масової індивідуалізації пропозиції, а для чітко визначеного сегменту (цільового) — на основі інструментарію індивідуального та партнерського маркетингу. Таким чином, основна мета стратегії позиціонування полягає у тому, щоб в решті сформувати абсолютну прихильність споживача до товару / послуги чи підприємства на підсвідомому рівні з використанням відповідних маркетингових інструментів і методів нецінової конкуренції, що ґрунтуються на низці позитивних відмінностей товарів / послуг від запропонованих конкурентом за будь-яких ринкових умов.

Список використаних джерел

1. Бенівська І. В. Позиціонування товарів як елемент маркетингової діяльності (на прикладі товарної групи «Кава»). Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. Спец. вип. : Маркетингова освіта в Україні. 2011. С. 132–140.
2. Осацька Ю. Є., Титова Л. Л. Актуальні проблеми сегментування ринку та позиціонування товарів // Агросвіт. 2011. № 8. С. 29–33.
3. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг : навч. посібник. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Лазар Д. В.
IV курс, група ОО-20-1, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна». Науковий керівник: Нечипорук Н. В., к.е.н., доцент

Особливості, які впливають на діяльність бюджетних установ, що, водночас, впливає на побудову бухгалтерського обліку — це досягнення передбачених планами та кошторисами показників, виконання поставлених у статут або ж передбачених програмою фінансування завдань і функцій. Саме тому вони є неприбутковими організаціями та функціонують на правах державної власності. Бюджетні установи та організації мають за мету надавати нематеріальні послуги, для задоволення потреб населення, а не отримувати прибуток. Основним завданням обліку в процесі фінансово-господарської діяльності бюджетної установи є забезпечення своєчасного, точного, повного відображення всіх господарських операцій у бухгалтерських документах та використання виділених коштів з бюджетів різних рівнів за цільовим призначенням [2].

Україні стратегія модернізації обліку законодавчо закріплена Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року», яка містить основні напрямки та положення реформування обліку відповідно до сучасних вимог.

Основними напрямами модернізації є:

– удосконалення нормативно-правової бази з бухгалтерського обліку та фінансової звітності;

– удосконалення системи бухгалтерського обліку;

– підвищення рівня прозорості та якості фінансової звітності;

– удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації працівників бухгалтерських служб;

– створення та впровадження інформаційно-аналітичної системи ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності суб'єктами державного сектору [1].

З метою врахування міжнародного досвіду при реалізації Стратегії Державна казначейська служба організовує робочі зустрічі з фахівцями інших країн. Державна казначейська служба встановлює порядок ведення обліку та складання звітності, встановлює типові форми для бюджетних установ та організацій. Загальні принципи модернізації системи обліку в державному секторі України перебувають у полі зору установи і всебічно обговорюються на міжнародному рівні. Основною проблемою під час складання, розгляду та опрацювання фінансової звітності бюджетних організацій і установ є постійна зміна форм звітності Державною казначейською службою, яка встановлює щороку нові форми.

Список використаних джерел

1. Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року:» від 20 червня 2018 р. № 437-р зі змінами та доповненнями URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80#Text.

2. Паловинчак Л. А. Основні шляхи модернізації бухгалтерського обліку в бюджетних установах // Науковий вісник НЛТУ України. 2015.

БЕЗРОБІТТЯ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ

Литвин Н. В.

II курс, група ЗОО-21-1, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна». Науковий керівник: Дробязко С. І., д.е.н., професор

В Україні, так само як і в європейських країнах, відбувається поступове зменшення рівня безробіття.

За інформацією Державного центру зайнятості — єдина офіційна статистика безробіття в країні. Утім вона не відображає реальної картини. Про це говорять і цифри, і експерти. Так, станом на 6 вересня 2022 року кількість офіційно зареєстрованих безробітних становила 273 тис. осіб, повідомили в центрі у відповіді на запит LB.ua. І це на 8% менше, ніж було 6 вересня 2021 року.

З 1 березня по 31 серпня 2022 року до служби зайнятості звернулися та отримали статус безробітного 345 тис. людей. Минулого року в аналогічний період ця цифра була на 1% меншою.

У свою чергу, Національний банк України на основі своїх комплексних досліджень констатує, що зростання пропозиції робочої сили відбувалося разом зі збільшенням рівня заробітної плати впродовж останніх кількох років та висхідного впливу необхідності наявного страхового стажу для призначення пенсій.

Найбільша кількість нелегально працюючих робітників спостерігається серед наступних видів діяльності:

– сільське, лісове та рибне господарства — 42%;

– в торгівлі — 18%;

– у будівництві — 16%.

Не зважаючи на покращення рівня життя та доходів населення, існує велика проблема з міграції працездатного населення в країни близького та дальнього закордоння. Більша частина трудових мігрантів стверджує, що причина пошуку роботи за кордоном полягає в низькій заробітній платі.

С кожним роком все більше молоді лишають країну в пошуках роботи в Європі або десь ще. Це пояснюється кращими можливостями, високими зарплатами, якимсь розвитком тощо. Тому Україна втрачає цінних робітників через свою недбалість до їх ситуації. По-друге надлишок спеціалістів в певних галузях та, зрозуміло, дефіцит висококваліфікованих спеціалістів робочих галузей. По-третє, успішні компанії не так активно співпрацюють з навчальними закладами щодо підготовки молодих спеціалістів.

Найголовнішими причинами відтоку працездатних громадян за кордон постають наступні:

– нестабільна економічна та політична ситуація в країні;

– низький рівень оплати праці на ринку праці України;

– низький рівень підготовки фахівців;

– значне перевищення пропозиції робочої сили над попитом;

– невдоволення робітниками умовами трудового процесу;

– відсутність можливості кар'єрного зростання;

– відсутність можливостей підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Ще однією проблемою є відсутність відомостей про кількість працівників в галузях економіки, їх фах та кваліфікаційні навички. Без такої інформації важко зрозуміти, у яких областях спостерігається нестача кадрів, а де — виробничий процес працює неправильно.

Масове безробіття — справжня трагедія сучасної економіки України, хоча за словами влади, нестабільність майже вдалося побороти. На кінець 2022 року прогнозували 28,9% безробітних (35% у липні), 2023-го — 27%, 2024-го — 18,2%. Це великі цифри, бо, наприклад, у 2021 році безробітних було 9,8%. Та в країні все ще залишаються дві ключові проблеми: невідповідність профілю наявних вакансій відповідно до очікування громадян, і дефіцит вільних місць відносно кількості бажаючи отримати роботу.

СУТНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Мартинюк І. А.
ІІ курс, група ФН-22-1,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Нечипорук Н. В., к.е.н., доцент

В останні десятиліття відбувся перехід від матеріальної економіки до нематеріальних активів, знань та інтелектуальної власності. В сучасних умовах ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності компаній є людський капітал. На протязі багатьох років компанії все більше орієнтуються на нові технології, знання і людські ресурси. Але тут важливо розуміти, що одних знань недостатньо, вони повинні вміти правильно їх використовувати і застосовувати в ситуаціях, коли вони можуть стати корисними.

Інтелектуальні навички та інноваційні продукти в конкурентному середовищі можуть створити для підприємства таку цінність, що вона перевершить всі свої матеріальні ресурси. «Для сучасних аграрних підприємств патенти, ліцензії, авторські права, ноу-хау, підходи в управлінні, корпоративна культура, клієнтські бази даних, бренди і інші складові інтелектуального капіталу стають цінними активами, що визначають їх ключові компетенції і забезпечують їх успіх на ринку». З цього випливає, що компанії, які прагнуть керувати і формувати людський капітал в умовах невизначеності, збережуть і підвищать свою фінансову надійність в майбутньому, тому що вони колись приділили належну увагу розвитку своїх нематеріальних активів.

У науковій літературі існують різні визначення людського капіталу. Людський капітал як економічна категорія став однією з основних економічних концепцій, що дозволяє багатьом економічним

процесам проходити крізь призму людських інтересів і дій; це складне, різноманітне явище [1].

Роботи вчених-економістів У. Петті, А. Сміта, У. Томпсона К. Маркса, А. Маршалла були передумовами теорії людського капіталу, але першовідкривачами були Т. Щульц і Г. Беккер в 50–60-х роках XX століття. Вони першими звернули увагу на інвестиції в людський капітал і спробували оцінити його ефективність.

Вчені чітко визначили сутність, зміст, форми, типи, умови формування та накопичення людського капіталу. І. Л. Петрова визначає людський капітал як «сукупність всіх атрибутивних якостей і властивостей, продуктивних здібностей і сил, функціональних ролей і форм, що розглядаються з позицій системної цілісності і адекватних сучасному стану суспільства, епохи науково-технічної і соціально-інформаційної революції, включених в систему ринкових відносин в якості провідного чинника суспільного виробництва» [2].

У свою чергу Н. Л. Гавкалова та В. Г. Соболєв трактували людський капітал «як загально-конкретну форму людської життєдіяльності діяльності, асимілюючу попередні форми споживчу і продуктивну, адекватні епох привласнюючого і виробничого господарства, яка здійснює як результат історичний розвиток людського суспільства до його сучасному стану» [3].

Колот А. М. в своїх роботах розглядала людський капітал «як основне економічне відношення сучасного постіндустріального суспільства».

Отже, під людським капіталом будемо розуміти — сукупність фізичних, розумових, підприємницьких здібностей людини, його знання, вміння, навички, досвід, здоров'я, професіоналізм, рівень освіти, використовувані на підприємствах, які допомагають росту його продуктивності і приносять йому дохід в формі заробітної плати. Більш того, для отримання високого доходу і професійного розвитку необхідно формувати, розвивати, накопичувати і використовувати окремі елементи людського капіталу.

Список використаних джерел

1. Гавриш А., Довгань Л. Є., Крейдич І. М., Семенченко Н. В. Технології управління персоналом : монографія. Київ : НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2017. С. 78–84.

2. Петрова Л. Стратегічне управління людськими ресурсами : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2013. С. 46.

3. Гавкалова Н. Л., Соболєв В. Г. Классификация концепций управления персоналом // Бізнес-Інформ. 2011. № 9. С. 168–171.

ІННОВАЦІЙНІ МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОСУВАННІ ТОВАРУ В УКРАЇНІ

Мельник А. О.
ІІ курс, група Б-21, спеціальність 071 «Облік та оподаткування»,
ВСП «Ладижинський фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету».
Науковий керівник: Лобуренко О. В., викладач

В сучасному розумінні інноваційний маркетинг — це використання вдосконалених чи нових методів та інструментів маркетингу в процесі створення й просування товарів на ринок для задоволення потреб споживачів.

Якщо в розвинених країнах маркетингова концепція добре впроваджена в діяльність торгівельних підприємств, то інноваційний маркетинг почав розвиватися тільки в останнє десятиліття. В Україні інноваційний маркетинг є, по суті, нововведенням. На сьогодні маркетинг займає основне місце на ринку товарів. Проте традиційні підходи маркетингу сьогодні вже не спрацьовують.

Для ефективної діяльності на торгівельні підприємства повинні використовувати інноваційний маркетинг, тобто набір нових методів та інструментів, які дозволять створювати й просувати продукції на ринок. Для цього потрібно підтримувати творчі та креативні підходи до маркетингу, що дозволять торговим підприємствам виділятися серед конкурентів, а також розробляти й реалізовувати нові інноваційні маркетингові стратегії.

В період пандемії COVID-19 як продавці так і споживачі товарів відчули зростаючу залежність від онлайн-простору. Люди були обмежені у переміщенні, більшість підприємств знайшли канали просування та продажів за допомогою використання цифрових технологій. Так світова картина користувачів мережі Інтернету змінилась на 376 млн осіб, що складає підвищення на 8% у порівнянні з 2018 роком [2].

В процесі прийняття рішень про покупку люди сьогодні використовують не тільки сайти, але й соціальні мережі, звертають увагу на контекстну рекламу та інше. Наведені дані піддержують актуальність використання сучасних маркетингових технологій для просування [3]. Це зумовлено тим, що більшість сучасних маркетингових технологій знаходять місце у віртуальному просторі, особливо це стосується таких видів як SMM, відеомаркетинг, мобільний маркетинг, контент-маркетинг тощо. Як вже було зазначено, популярність

соціальних мереж зростає з кожним роком. За даними рекламних інструментів Facebook, за допомогою реклами в Instagram бренди можуть охопити більше 1 млрд людей. Рекламний охоплення Instagram збільшився у світі на 111 млн нових користувачів у минулому році, а в Україні кількість користувачів таких мереж як Facebook, Instagram, Twitter та YouTube зросла сумарно на 7,5 млн осіб [2]. Така статистика обумовлює популярність SMM маркетингу, використання якого сприяє:

– створенню контент-стратегії;
– сегментуванню споживачів;
– створенню унікальної стратегії просування;
– збільшенню аудиторії [1, с. 50].

Для створення успішної SMM-стратегії необхідно розуміти, які соціальні мережі є популярними. За даними Українських телекомунікаційних компаній, найпопулярнішими мережами серед українців є Facebook, Instagram та YouTube, найменш популярні Twitter, LinkedIn, SnapShat та інші. Також слід відмітити зростання платформи TicTok, протягом 2022 року середній рік користувачів мережі змінився з 16–24 да 18–30 років, що підтверджує спроби використання можливостей додатку для ведення бізнесу та просуванню продуктів.

Використання сучасних маркетингових технологій, таких як SMM-маркетинг, event-маркетинг та маркетинг вражень, у просуванні товарів дають конкурентну перевагу, допомагають розширити аудиторію та досягти успіху на ринку

Список використаних джерел

1. Зоріна О. І. Сучасні маркетингові технології та їх специфіка // Інтернаука. 2017. № 9. С. 49–51.

2. Econsultancy Excellence in digital, marketing & ecommerce : веб-сайт. URL: https://econsultancy.com/.

3. Hong Y., Chen H. Does the Medium-term Development of the Creative Economy Guarantee Long-term Evolution // International Journal of Cultural and Creative Industries. 2017. № 1. P. 22–44.

СТАНДАРТИ GRI: ОСОБЛИВОСТІ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ

Нагорний П. В.
І курс (магістратура), група МОА-221,
спеціальність «Облік і оподаткування»,
Національний університет «Чернігівська політехніка».
Науковий керівник: Гнедіна К. В., к.е.н., доцент

Одним з провідних трендів розвитку сучасного суспільства є впровадження в господарську діяльність концепції сталого розвитку, яка передбачає збалансований підхід до ведення діяльності, що враховує взаємозв'язок між економічним зростанням, соціальними потребами та екологічними вимогами. Важливість функціонування компанії із дотриманням принципів сталого розвитку наразі поступово стає одним із суттєвих критеріїв відбору контрагентів для різних груп стейкхолдерів (інвесторів, кредиторів, громадських об'єднань тощо). Для таких потреб основним джерелом інформації про досягнення суб'єктом господарювання цілей сталого розвитку є регулярна звітність, зокрема звітність зі сталого розвитку. Тому наразі розроблено цілу низку стандартів звітування зі сталого розвитку, одними з найпоширеніших серед яких є стандарти GRI. Необхідність дослідження особливостей застосування, переваг та недоліків зазначених стандартів обумовлюється зростанням їх популярності серед вітчизняних підприємств.

Стандарти GRI (Global Reporting Initiative) були розроблені та представлені ще в 2000 році з метою пропозиції зручної уніфікованої системи висвітлення інформації щодо аспектів діяльності суб'єкта господарювання, пов'язаних із сталим розвитком. З часів першої версії Керівництва зі звітності GRI стандарти було неодноразово вдосконалено. Наразі GRI побудовані за модульною структурою та складаються з 3 універсальних стандартів і 34 спеціалізованих (окремих тематичних) стандартів, згрупованих у 3 категорії: «Економіка», «Екологія» та «Соціальні питання» [1].

Використання стандартів GRI під час формування звітності зі сталого розвитку має низку переваг: охоплення всіх основних складових сталого розвитку (економічні, екологічні та соціальні питання); адаптивність стандартів відповідно до галузевої специфіки функціонування суб'єкта господарювання; актуальність визначених стандартами вимог (GRI регулярно оновлюються відповідно до потреб сьогодення); наявність досить ґрунтовного методичного

забезпечення формування звітності відповідного до вимог GRI, висвітленого в різноманітних рекомендаційних матеріалах [2–3].

Звітування зі сталого розвитку з урахуванням стандартів GRI також пов'язано з певними недоліками: детальне висвітлення різноманітних аспектів діяльності вимагає додаткових витрат компанії на складання відповідних звітів; система індикаторів GRI досить громіздка; на процес складання звітності за стандартами GRI не поширюються вимоги та підходи до складання фінансової звітності, а отже співставлення та порівняльний аналіз відповідних звітів у контексті прийняття окремих рішень (управлінських, інвестиційних та ін.) є досить ускладненим [2–3].

Таким чином, звітування зі сталого розвитку з використанням базових стандартів GRI пов'язане з певними перевагами та недоліками для підприємства. Водночас потенціальні можливості зазначених стандартів зумовлюють їх широке застосування серед зарубіжних та вітчизняних компаній.

Список використаних джерел

1. The global leader for impactreporting. GRI. URL: https://www.globalreporting. org/ (дата звернення: 04.03.2023).

2. Orazalin N., Mahmood M. Determinants of GRI-based sustainability reporting: evidence from an emerging economy. Journal of Accounting in Emerging Economies. 2020. Vol. 10. № 1. P. 140–164.

3. Будько О. В. Принципи підготовки звітності зі сталого розвитку. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. 57. С. 26–34.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СФЕРИ ПОСЛУГ

Панасюк Д. Р.
ІІІ курс, група МН-20-1, спеціальність «Менеджмент»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Семененко О. В., к.е.н., доцент

Грамотне продумане управління в умовах сучасного економічного становища є основною умовою успіху будь-якого підприємства. Серед відомих видів планування важливе місце займає стратегічне планування як процес проектування ймовірного або логічного майбутнього організації з урахуванням швидкоплинних змін у зовнішньому середовищі.

Стратегічне планування — це вид управлінської діяльності, пов'язаний з розробкою стратегій на основі набора дій і рішень (що приймаються керівництвом), спрямованих на досягнення цілей підприємства [1, с. 86].

За умов ринкової системи господарювання підприємства сфери послуг не можуть працювати прибутково без ретельно підготовленого плану. Досвід організації підприємства свідчить, що планування діяльності організації набуває все більшого значення у зв'язку зі швидкими змінами в середовищі функціонування підприємства. Чим більш динамічніше стає середовище діяльності, то більше уваги слід приділяти розробці стратегій та оперативним діям для їх реалізації.

Стратегічне планування забезпечує основу для всіх управлінських рішень. Зазвичай стратегічне планування виконується на тривалий період, хоча в більшості підприємств стратегія ґрунтується на середньостроковому плануванні (що більш прийнятно для українських підприємств, які діють в умовах надзвичайно високої невизначеності). Його основними компонентами є цілі, вказівки для прийняття рішень, а також основні етапи планування.

У процесі розробки стратегії на підприємстві сфери послуг відбувається формування стратегічного мислення у працівників, які обговорюють концепції розвитку підприємства загалом; створення нової, або вдосконалення вже існуючої продукції; контроль над виконанням поставлених цілей.

Основна перевага стратегічного планування полягає в більшому ступені обґрунтованості планових показників у більшій ймовірності реалізації планових сценаріїв розвитку подій.

Сучасний темп змін є настільки великим, що стратегічне планування представляється єдиним способом формального прогнозування майбутніх небезпек і перспектив, сприяє зниженню ризику при прийнятті рішень, забезпечує інтеграцію цілей і завдань усіх структурних підрозділів.

Основними принципами стратегічного планування є: системність, комплексність, цілеспрямованість, єдність, спадкоємність, динамічна рівновага, безперервність, своєчасність, точність, обґрунтованість, інформативність збалансованість, гнучкість [1].

Особливості стратегічного планування на підприємстві сфери послуг: стратегічні плани розробляються на нарадах вищого керівництва щорічно; річна деталізація стратегічного плану здійснюється одночасно з розробкою річного фінансового плану; деталізація

стратегічного плану передбачає дослідження сильних та слабких сторін підприємства; аналізу зовнішнього середовища.

Стратегічне планування є достатньо складним процесом і вимагає високого професійного рівня та врахування безліч факторів. Тому може здійснюватися як силами співробітників підприємства, так і з залученням консультантів або фахівців зі сторони.

Список використаних джерел

1. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Пашинський А.
І курс, група ЕК-22-1, спеціальність 051 «Економіка»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»;
Крадьонова В. Д.
ІІ курс, група ЗОО-21-1, спеціальність «Облік і оподаткування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Дробязко С. І., д.е.н., професор

Під час війни українська економіка зазнала великих втрат. Харчова промисловість не є виключенням, але вона знаходиться в кращих умовах ніж інші промислові галузі України. Це галузь, яка забезпечує щоденні потреби населення як в країні, так і за її межами.

Харчова промисловість — одна з небагатьох галузей, де станом на липень 2022 року більш як половина опитаних або тримають виробництво майже на довоєнному рівні, або повністю зберегли обсяги роботи та навіть перевищують довоєнні (відповідно, 34 і 24%).

Згідно з результатами опитування ІЕД, саме виробники продуктів харчування найчастіше працюють на 100 та більше % потужності порівняно з довоєнним періодом, зокрема, 18% підприємств станом на вересень. Харчова галузь найкраще зберігає свій потужний потенціал і годує не лише громадян, а й економіку країни під час війни.

Якщо на початку війни галузь так само як і інші галузі була не дуже стабільною, то з липня 2022 року вона швидкими темпами відновила свій потенціал.

Харчова промисловість під час війни змогла зберегти обсяги виробництва, а з вересня 2022 року почала збільшувати ці показники. Станом на вересень сумарно 62% підприємств харчової промисловості працювали на майже повній (75–99%) або повній і вище потужності порівняно з довоєнним періодом.

На початку війни в галузі також було падіння обсягів експорту, але з часом він став підійматися на ноги, повертаючись до життя.

Отже, можемо зробити висновок, що галузь зберігає виробництво, незважаючи на всі перешкоди, а також вона може й під час війни давати робочі місця працездатному населенню і сформувати попит на різні спеціальності робітничих професій, інженерів, технологів тощо.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Роздобудько М. М.
аспірант, ІІ курс,
спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»,
Донецький національний університет імені Василя Стуса.
Науковий керівник: Орєхова Т. В., д.е.н., професор

Пандемія COVID-19 спровокувала глобальну економічну кризу, зокрема в Україні, продемонструвавши вразливість економічної структури країни, проте незважаючи на стабілізацію загальної ситуації, повномасштабна війна з Російською Федерацією знову дестабілізувала не лише економіку, а й завдала значної шкоди державі. Проте криза може дати можливість «побудувати краще» та перейти до більш екологічної економіки, запровадити ефективніше управління та розвивати нові напрямки бізнесу і економіки.

Перехід до зеленої економіки включено в Стратегічний план діяльності міністерства економіки України на 2022–2024 роки, який на даному етапі, поки що незакінченої війни, потребує доопрацювання, з урахуванням заходів для повоєнної відбудови України, в зв'язку з цим було створено План повоєнного відновлення України на 10 років (2023–2032 рр.), який постійно доповнюється та коригується. Зелене (чи стале) відновлення України слід розглядати як одну з можливих концепцій повоєнного відновлення.

Дослідженням теоретичних і практичних аспектів «зеленої економіки» займаються такі науковці як Бистряков І., Буркінський Б.,

Галушкіна Т., Кравців В., Семенов В., Хлобістов Є. Серед міжнародних інституцій, які займаються розробкою та впровадженням концепції «зеленої економіки»: Екологічна програма (ЮНЕП), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та інші. Незважаючи на очевидні досягнення у вивченні проблем, пов'язаних із «зеленою економікою», залишається актуальним дослідження проблем її реалізації в Україні.

Концепція зеленого відновлення базується на цілісному баченні розвитку суспільства, економіки та держави в цілому. Україна може скористатись можливостями, що створює повоєнне відновлення, для того, щоб закласти основи майбутнього зеленого зростання. Ця, цілком раціональна мета, може бути досягнута, якщо візія повоєнного відновлення буде зеленою.

Економіка країни все ще значною мірою залежить від аграрної сфери, видобувних галузей і сировинних товарів, які негативно впливають на навколишнє середовище. Можливість зміцнення зеленої економіки, яка включає вливання значного державного стимулювання, не може бути повністю використана. Є декілька варіантів політики для сприяння переходу до зеленої економіки, включаючи залучення зелених інвестицій до України, перехід від первинних до вторинних і третинних товарів, призупинення стимулів для всіх неекологічних виробництв, а також підтримання послідовності політики та регулювання щодо впровадження концепції «зеленої економіки». Концепція «зеленої» економіки відіграє важливу роль, формує один із визначальних напрямів розвитку світової економіки, внаслідок чого недостатня увага до якої в Україні буде збільшувати відставання від економічно-розвинених країн.

Для переходу до «зеленої» економіки Україні необхідний тривалий період трансформації та модернізації економічної системи, структурно-технологічні зміни, що як наслідок дозволить сформувати нову економічну модель. Враховуючи це, важливе державне завдання полягає в підвищенні ефективності використання природних ресурсів. Для цього необхідно збільшити ефективність державного регулювання природокористування у сфері видобування та використання природних ресурсів, зокрема через економічні та правові інструменти. Важливе місце займає конкурентне середовище між виробниками, що може вплинути на впровадження «зелених» технологій, для підвищення конкурентоспроможності підприємств, шляхом підвищення енергоефективності та екологічності продукції.

Список використаних джерел

1. План повоєнного відновлення України. URL: https://recovery.gov.ua.
2. David Thorpe. How investing in the green economy is the best way to post-Covid-19 economic recovery. 2020. URL: https://doi.org/10.1680/jcien.2020.173.3. 100.

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ПІСЛЯ ЗДОБУТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Савощенко А. С.
ІІІ курс, група 20.04,
Національна академія статистики, обліку та аудиту.
Науковий керівник: Залюбовська С. С., к.е.н., доцент

Починаючи з 1991 року, Україна проходила непростий економічний шлях, а головне вибору — між росією та ЄС. Найголовніше — було створено фінансовий регулятор незалежної України — НБУ. Верховна Рада України прийняла «Основні напрями економічної політики України в умовах незалежності», де визначались соціальна спрямованість економіки, зміни в інвестиційній діяльності, економічні гаранти державної суверенності тощо.

Період 1992 року характеризувався загостренням проблем ринку та приватизації. У галузях важкої промисловості спостерігалась криза, найбільше падіння відбувалось у хімічній промисловості та машинобудуванні. Варто зауважити, що знижувався видобуток вугілля, природного газу та нафти. Піком кризи вважали тоді — 1993 рік. Саме тоді прослідковувались найбільші показники бідності, занепаду української промисловості, масово зупинялись підприємства. Вже у 1994 році формувались податкові механізми, були введені місцеві податки та збори. Уперше за часів незалежності було встановлено вимоги до одного з найголовніших і основних податків — на прибуток підприємства.

Наступний, 1995 рік, визначався розвитком грошово-кредитної політики та створенням ринку цінних паперів. У вересні 1996 року було впроваджено національну валюту — гривню. Передумовою подальшого розвитку зовнішнього сектору економіка стало збільшення експорту товарів і послуг до інших країн. Важливим моментом у цьому році було створення Державної податкової адміністрації та Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України. В 1997 році, спостерігалась поступова ревальвація гривні,

доходи бюджету зростали повільно, реальне зростання економіки було від'ємним. Економіка України у 1998 році набула напівкримінальних рис, адже тіньовий сектор займав близько 60%. Економічного падіння Україна зазнала в 1999 році, адже в порівнянні з попереднім роком ВВП скоротилось майже на 60%, а кількість безробітних зросла до 1,2 млн. Вже на кінець 2000 року ситуація почала бути стабільною. На українському ринку запрацювали великі іноземні компанії, що сформувало позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, девальвація гривні становила 5%, а державний борг скоротився на 10,3 млрд грн.

Протягом 2001–2003 років приріст реального ВВП становив — 4,4%, реальний приріст грошових доходів майже 19,7%. У 2003 році була створена Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг. Обсяги виробництва зросли на 60%, адже почали швидко розвиватись галузі, які орієнтовані на експорт. В період фінансової Світової кризи (2008 р.) національна валюта знецінилась майже вдвічі, знизився ВВП, впали обсяги промислового виробництва, різко збільшилося безробіття та зросла інфляція. Якщо говорити про 2009 рік, то скоротилось реальне валове нагромадження основного капіталу — майже на 46,2%.

Якщо говорити про 2010–2012 роки, то в цей період відбувалось повільне відновлення економіки, але вже у 2012-му фактично зупинилось. Нову економічну кризу в Україні спричинила агресія росії проти України у 2014 році. За 2014–2015 роки ВВП країни скоротився майже на 15%, реальний дохід домогосподарств знизився на 30%. Відновлення економіки України почалося у 2016 році, але максимальних успіхів вдалось досягти у 2019-му році, коли в окремих кварталах ВВП зростав майже на 4%. Наступна проблема для України — Covid-19, адже у 2020 році відбулося падіння економіки на 4%. Протягом 2021 року країна намагалась відновлювати стан економіки, але все ж воно було менш ефективним, ніж в інших країнах. За даними НБУ, економіка України у 2022 році скоротилась приблизно на 30%. Причина цього — повномасштабне вторгнення Росії на територію України. Інфляція в Україні на кінець 2022 року становила 26,6%. За даними НБУ безробіття в Україна залишалось досить високим.

СУЧАСНИЙ СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН ТА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Савчук Л. В.
викладач кафедри обліку і фінансів,
Дубенська філія Університету «Україна»

Сьогодні бухгалтерський облік і професія формуються в умовах сучасної прогресивної економічної думки — нової інституціональної економічної теорії. Особливе значення для успішного функціонування всієї системи управління має достовірність, своєчасність і відносна повнота інформаційного потоку. В українській обліковій практиці достовірність означає відповідність законодавчим нормам. Як би ефективно не був організований обліковий процес, він не може виробляти абсолютно достовірну інформацію. Крім того, витрати на організацію облікового процесу можуть виявитися занадто високими і перевищувати ті позитивні вигоди, які приносить його реалізація.

На ступінь достовірності інформації істотно впливає і людський фактор, що вже багато в чому є предметом інституційного підходу. Майже у кожної людини може створитися ілюзія, що він завжди передає всім чітку, лаконічну та вичерпну інформацію, а хтось інший просто не вислухав або не зміг зрозуміти його повідомлення. Так, може скластися ситуація, коли співробітник неправильно витлумачив інструкцію або вказівку керівника. У зв'язку з цим представляється необхідним згадати про роль довіри до інформації, виробленої в рамках облікового процесу. Бухгалтерська інформація залежить від людської поведінки, яка допускає маніпулювання обліковими даними, якщо є причини для сумнівів щодо направлення їх використання або якщо працівники компанії побоюються, що дані будуть використані проти них. І все ж довіра до бухгалтерів, так само як і до бухгалтерської інформації, необхідна.

Проблема довіри актуальна у взаєминах не тільки персоналу компанії, але і керівників вищої ланки та власників. Інституційний підхід тут збігається з основними принципами формальної економічної теорії «принципал — агент». Власник, наймаючи керуючого, виступає в ролі принципала, а керуючий — в ролі агента. Як правило, той і інший мають різні інтереси. У великих корпораціях, де акціями володіє безліч акціонерів, які не мають всієї повноти інформації, дій і рішень, прийняті керівниками, не можуть бути повністю

проаналізовані з метою визначення, чи є поведінка вищої посадової особи орієнтованою на свої власні інтереси, або керуючий щиро намагається вирішувати завдання компанії; чи дійсно все було зроблено як треба, або керівник повинен був зробити більше. Тому ростуть так звані агентські витрати, що включають, як мінімум, витрати на аудит і фактичні збитки, які організація несе внаслідок опортуністичних дій керуючого.

Щоб не втратити свій бонус, керуючому доводиться приховувати інформацію про небажані події, діючи як цілком легально, використовуючи лазівки в законодавстві, так і здійснюючи неправомірні дії. Все це призводить до того, що агент створює принципалу збитки. З позиції інституційного підходу навіть вищі посадові особи не можуть завжди приймати абсолютно правильні рішення, вони діють в рамках обмеженої раціональності і схильні до впливу та узаконюються домінуючим дискурсом корпоративного управління.

Для інституціоналізації нових принципів і практик необхідні певна модель взаємодії дискурсу і звичної дії, а також достатній часовий період, який дозволив би цим принципам і практикам стати загальноприйнятими за рахунок тривалого використання. Ці принципи і практики, по-перше, стають знеособленими, тобто відокремленими від деяких окремих обставин і волі людей, до яких мають відношення; окремі індивіди не можуть змінювати інститути безпосередньо. По-друге, вони набувають стійкості і незмінність для людей, що належать групі, на яку поширюється дія даного інституту. Інститути сприймаються як якась даність таким чином, що новоприбулі до групи змушені розглядати інститут як об'єктивну і неминучу реальність. Знеособлені і незмінні порядки і правила, в свою чергу, впливають на інституційне середовище.

ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Свидригєлло М. О.
ІІ курс, група МН-21-1,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Захарчук О. В., д.е.н., професор

Сьогодні відбувається кардинальна перебудова фінансової, й зокрема банківської сфери. Зростання міжнародних фінансових ринків та урізноманітнення фінансових інструментів забезпечили банкам ширший доступ до грошових коштів. Водночас ринки про-

довжують розширювати асортимент нових продуктів і послуг. Традиційна практика банківської справи, заснована на залученні депозитів та наданні кредитів, сьогодні становить лише частину діяльності типового банку і досить часто є найменш прибутковою.

З ускладненням функціонування фінансової сфери змінюється і роль банку. В його діяльності з'являються нові грані. Зокрема, розвиток економіко-правових відносин за останні роки зумовив появу такого напрямку в банківській діяльності як фінансовий моніторинг.

До цього спонукало те, що легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, набула глобального характеру. За оцінками експертів, загальний відплив капіталу з країн СНД становить близько 11–12 млрд доларів США щорічно. Частина з них — це гроші українського походження.

Фінансовий моніторинг — досить відоме явище. Протидія банківському шахрайству існує стільки ж часу, скільки існують банки. Підтримку цього напрямку діяльності традиційно здійснюють служби безпеки, які займаються питаннями фальсифікації недобросовісними клієнтами документів, надання банку недостовірної інформації.

Внутрішній фінансовий моніторинг — діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу з виявлення фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, та інших фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів.

Зазначимо, що суть процесу відмивання кримінальних доходів полягає в тому, що інформація про реальне (злочинне) джерело таких доходів та тих осіб, яким вони належать, приховується або маскується для того, щоб надати джерелам їх походження законного вигляду і тим самим уможливити використання доходів у легальному економічному обігу.

На сьогодні в Україні створені законодавчі засади фінансового моніторингу, а також розроблена нормативно-правова база Національного банку України.

Організація первинного фінансового моніторингу в першу чергу покладається на уповноваженого працівника, а досягнення ефективного його впровадження залежить від повного дотримання правил та порядку здійснення самої процедури внутрішнього фінансового моніторингу. Це дуже важливо, адже інформація, отримана на цьому рівні системи запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, є вихідним пунктом для здійснення обов'язкового фінансового моніторингу на рівні уповноваженого органу.

Отже механізм здійснення фінансового моніторингу в банку включає такі процедури: процедура ідентифікації клієнтів, процедура виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, процедура повідомлення відповідальному працівнику банку (філії) інформації про операцію, що підлягає фінансовому моніторингу, процедура реєстрації фінансової операції, процедура надання інформації Уповноваженому органу, процедура навчання та підвищення кваліфікації працівників банку щодо здійснення заходів з питань фінансового моніторингу, процедури зберігання інформації з питань фінансового моніторингу, процедура прийняття ризиків на основі ризик — орієнтованих підходів та менеджменті на оцінці ризиків. Кожна з цих процедур супроводжується методом фінансового моніторингу, що сприяє захисту від ризиків, на які наражається банк.

ЗМІНА ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Смоленська А. В.
IV курс, група ЗФН-19-1пк,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Пшенична М. В., к.е.н., доцент

Широкомасштабна війна й збройна російська інтервенція призвела не лише до радикальних геополітичних змін, жахливих людських втрат та безмежних фінансово-економічних збитків в Україні, але й стала епохою унікальних за своєю стрімкістю та інтенсивністю євроінтеграційних процесів у нашій державі.

Набувши статусу кандидата на вступ до ЄС, Україна суттєво інтенсифікувала проєвропейські реформи в різних сферах, дедалі поглиблює секторальне міжнародне співробітництво, а також виконує на практиці положення Угоди про асоціацію і рекомендації Єврокомісії, що, серед іншого, торкаються і регулювання економічного середовища. Так, лібералізація торгово-економічного співробітництва й розширення ринків збуту зодного боку відкриває великі перспективи перед суб'єктами вітчизняного бізнесу, а з іншого — актуалізує питання підвищення конкурентоспроможності підприємств.

До ключових ризиків та небезпек для вітчизняних продуцентів на ринках ЄС є відсутність або критична обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів, фінансова реципієнтність, ускладнена логістика, висока ризикованість інвестицій, відсутність чіткого регулювання в рамках діючого фінансового законодавства вимог до нефінансової звітності,що є вкрай актуальним для європейських партнерів, обмеженість кадрових та виробничих ресурсів, енергетична нестабільність та безпекова загроза.

Окреслені фактори, хоч і носять макроекономічний характер, що визначає специфіку функціонування всіх галузей бізнесу країни в стані війни, однак, обумовлюють і потребу докорінно змінити й адаптувати методику оцінки конкурентоспроможності до різних груп та сфер функціонування вітчизняних підприємств.

Ключовою рисою для зміни підходу в оцінюванні кредитоспроможності вважаємо галузеву приналежність, а також стадію життєвого циклу компанії. Адже, саме ці параметри в умовах дії воєнного стану стали стрижневими при визначення швидкості та обсягів можливого кредитування, при проведенні оцінки енергозалежності, прогнозуванні обсягів та доступності виробничих потужностей, а також при визначенні прогнозованої рентабельності.

Оскільки дефініція поняття «кредитоспроможність» була та залишається у відтворенні та можливості оплатити вартість залученого позикового капіталу, фінансовий стан підприємства продовжує знаходитися в епіцентрі аналітичних досліджень. Єдиною відмінністю стає сфокусованість експертів на вимірюванні та оцінці інформаційної бізнес компоненти, технологічної структури, ділової активності замість оцінки коефіцієнтів оновлення основних засобів, фінансової незалежності чи автономії. Ліквідність продукції дедалі більше превалює над ліквідністю активів, а традиційна фондомісткість поступається новому актуалізованому фактору — мобільності бізнесу.

Таким чином, здатність підприємства безперервно функціонувати в умовах тотальних викликів і загроз, вживати оперативних заходів для максимальної продуктивності виробничих процесів, цифровізація та маркетингова інноватизація як джерела забезпечення комплексного представлення на ринку, а також вміння залучати інвестиції в проєкти унікальної бізнесової, соціальної та технологічної якості — це ті властивості вітчизняного бізнесу, які спроможні забезпечити високу ступінь зацікавленості міжнародних партнерів у налагодженні співпраці з українськими продуцентами. Саме

на них має будуватися внутрішній економічний аналіз конкурентоспроможності підприємства та розроблятися стратегії євроінтеграційного руху вітчизняними суб'єктами господарювання.

ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВОЄННОГО ЧАСУ

Сорузька Н. М.
ІІІ курс, група ОО-20-1мфб, спеціальність «Облік та оподаткування», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна». Науковий керівник: Пшенична М. В., к.е.н., доцент

Традиційною ознакою національної економіки будь-якої країни світу є прагнення задовольнити якомога більше державних економічних інтересів шляхом максимально ефективного використання наявних в ній ресурсів. Перебуваючи в умовах найбільших глобальних викликів, пріоритетним завданням сьогодення для української держави є опанування альтернативних механізмів акумуляції централізованих фінансових ресурсів заради забезпечення виконання актуальних державних програм і збереження територіальної цілісності.

Одним із найперспективніших державних інвестиційних інструментів в умовах воєнного часу є військові облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), емісія яких в нашій країні відбулася згідно з постановою № 156 Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2022 року. Будучи цінним папером, емітентом якого виступає держава в особі Міністерства фінансів України, саме військові ОВДП дозволяють акумулювати кошти фізичних і юридичних осіб у вигляді позик і спрямувати за цільовим використанням — на задоволення потреб Збройних Сил України. Таким чином, держава може контрольовано регулювати та сприяти максимальному долученню громадян до цільового фінансового донорства й підтримки сил оборони, що, в свою чергу, забезпечує не лише фінансово-економічний результат, але й має високий моральний ефект.

Військові ОВДП можуть бути реалізовані в два етапи: на первинному ринку — від емітента до дилера (державного (у т.ч. НБУ) чи комерційного банку, інвестиційного фонду, фінансово-кредитної установи) та на вторинному ринку — від дилера до фізичних і юридичних осіб, готових здійснити купівлю навіть однієї військової облігації з номінальною вартістю 1000 гривень, або в еквіваленті

даної суми в доларах США чи євро. Такий купівельний ліміт на операції по державним облігаціям дозволяє мобілізувати в централізованих фондах фінансових ресурсів кошти не лише від крупних агентів, але й від мікросуб'єктів, які натомість отримують надійний фінансово-інвестиційний актив, повернення коштів за яким гарантується державою.

Військові ОВДП випускаються на термін від 3 місяців до 2 років із дохідністю від 10% до 16% річних відповідно. При цьому, відсотки за короткостроковими облігаціями виплачуються разом із поверненням основної суми, а за довгостроковими — один раз на півріччя.

Варто зауважити, що військові ОВДП України стали активом з абсолютною доступністю для всіх категорій громадян завдяки можливості їх електронного придбання в застосунку єдиного порталу державних послуг «Дія». Таким чином, покупець не має потреби окремо авторизуватися чи підтверджувати походження коштів, шукати інформаційно-консультативні агенції чи брокерські бюро, сплачувати комісії за відкриття рахунку в цінних паперах, за операції з купівлі чи за зберігання облігацій. Військові ОВДП є цілковито доступні в кожному смартфоні.

Крім того, перевагою військових ОВДП порівняно з іншими видами інвестування чи депозитних операцій є те, що дохідність за ними не оподатковується. Відтак, покупці отримують повну суму грошової компенсації, що слугує додатковим джерелом підвищення добробуту домогосподарств та вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах воєнного часу.

Таким чином, можемо зробити висновок, що військові ОВДП як механізм фінансової взаємодії між державою та суспільством заради підтримки і забезпечення потреб Збройних Сил України є вкрай актуальним, важливим, зручним та взаємовигідним інструментом. Адже, саме досліджувані цільові облігації дозволяють в складних та нестабільних умовах воєнного стану зберегти та примножити заощадження юридичних і фізичних осіб, вирішити питання централізованого фінансування оборонних потреб держави, а також спільними зусиллями досягти головної мети — наблизити час перемоги.

ЕКОНОМІЧНІ ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ДЛЯ КРАЇН ЄВРОПИ

Стецюк А. Ю.
ІІІ курс, група 20.04,
Національна академія статистики, обліку та аудиту.
Науковий керівник: Залюбовська С. С., к.е.н., доцент

Незважаючи на очевидний успіх економічної політики невтручання, швидкий економічний розвиток, який вона заохочувала, призвів до дисбалансу економічної та політичної влади між країнами, що стало однією з причин Першої світової війни. Особливо це спостерігалося в економічно відсталих країнах, включаючи країни Південної та Східної Європи, які не досягли рівня розвитку країн Західної та Центральної Європи. Це було особливо притаманно для балканських країн, які залишалися переважно аграрними (75–80% активного населення), з низьким промисловим виробництвом, низьким ВВП на душу населення та низькими темпами економічного зростання (більшість країн мали негативні темпи зростання).

Таблиця 1

Показники ВВП на душу населення в 1990 роках

Роки	Центральна та Східна Європа	%	Південна Європа	%	Західна Європа	%
1870	1,085	100 79	1,108	100 70	2,110	100 68
1900	1,373	127 100	1,572	142 100	3,092	147 100
1913	1,690	156 123	1,750	158 111	3,704	176 120

Таблиця 2

Показники розбіжності в ВВП на душу населення між Центральною та Східною Європою

Роки	Західна Європа	Південна Європа	Східна Європа
1820	100	62	60
1870	100	53	51
1913	100	47	46

Напередодні війни економічне зростання Британії сповільнилося, але глобальне економічне зростання було значним завдяки зростанню сучасного сектора. Це посилило політичну напругу між

трьома промислово розвиненими європейськими економіками — Великобританією, Німеччиною та Францією. У той же час підйом економіки Сполучених Штатів означав кінець лібералізму 18-го століття та «європейське» 19-е століття, коли неєвропейські держави матимуть таке ж, якщо не більше, значення.

Після Першої світової війни економічна система, заснована на концепції невтручання у виробленні економічної політики, переживала серйозні проблеми, що вказувало на те, що потрібна нова економічна політика, яка б підкреслювала фіскальну політику як найкращий метод для покращення зайнятості та здійснення економічної діяльності. Після війни європейські економіки відмовилися від вільної торгівлі та звернулися до державного втручання, регульованої ринкової системи, економічного націоналізму та протекціонізму, що негативно вплинуло на світову торгівлю та виробництво, і все це призвело до спроб зберегти систему невтручання.

Однак у міжвоєнний період ключові елементи системи невтручання поступово ставилися під сумнів і від них відмовилися. Нереалістичні припущення неокласичної теорії не могли вирішити виникаючі економічні проблеми зростання безробіття, величезного бюджетного дефіциту та інфляції. Потрібна була нова економічна парадигма. Британський економіст Джон Мейнард Кейнс запропонував новий макроекономічний підхід до економічної теорії. Ці розробки в економічній теорії також були спричинені економічними розвитками, які завершилися Великою депресією (1929–1933), яка підтвердила, що система невтручання більше не була ефективною навіть у економіці, де вона дала найкращі результати. Проте методи та елементи державного втручання спочатку були невідомі.

МЕРЧАНДАЙЗИНГ В СИСТЕМІ ТОРГОВОГО МАРКЕТИНГУ

Титаренко А. Ю.
ІІ курс, група МК-21-1фмб, спеціальність «Маркетинг»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Кутліна І. Ю., к.т.н.

Мерчандайзинг являє собою один із процесів у маркетингу, мета якого збільшити продажі в роздрібних магазинах. Основним інструментом мерчандайзингу є викладення товару в магазині та розміщення супровідних POS-матеріалів.

Мерчандайзинг є комплексною роботою з розміщення товару та полегшення вибору для покупця. Цілями мерчандайзингу є: збільшення обсягу продажу;вирощування лояльності до певної марки чи продукту;стимулювання спонтанних покупок;просування конкретного бренду чи товару у торговому залі.

Правильне та своєчасне викладання товару дозволяє власникам магазинів і виробникам товарів досягати наступних цілей.

Збільшення обсягу продажу. Якщо товар конкретної марки продається за акцією і займає вигідне місце на полиці, це допомагає споживачам швидше прийняти рішення про покупку на користь цього продукту.

Вирощування лояльності до певної марки чи продукту. Якщо певний продукт відпускається по акції і коштує дешевше за товарів-конкурентів, то споживач швидше за все вибере саме його. Якщо ж він купить цей товар кілька разів, то в майбутньому він з великою часткою ймовірності продовжуватиме купувати той самий товар, оскільки він звик до нього.

Стимулювання спонтанних покупок. Найчастіше людина робить вибір вже в полиці з товаром. Це означає, що якщо біля м'яса для шашлику стоїть соус, є ймовірність, що покупець придбає відразу обидва товари, навіть якщо спочатку це не входило до його планів.

Просування конкретного бренду чи товару у торговому залі. Для цього використовують додаткові точки продажу. Для просування великої партії соняшникової олії мерчандайзер візьме коробки зі складу, акуратно складе їх у куб, обріже верхні коробки за допомогою макетного ножа, щоб було видно товар, поверне продукти «обличчям» до споживачів та розмістить великий цінник.

У мерчандайзингу існують певні закономірності та правила. Прийоми, за допомогою яких мерчандайзери спрямовують потік клієнтів у супермаркеті чи гіпермаркеті, наведено нижче.

Золота полиця. Покупець насамперед звертає увагу на полицю, яка трохи нижче за рівень його очей. Ґрунтуючись на цьому факті, мерчандайзери викладають на це місце товар, який треба збути швидше. Оскільки всі люди різного зростання, то й рівень очей буде на різній висоті, тому золоту полицю обчислюють, ґрунтуючись на приблизному зростанні представників цільової аудиторії. Наприклад, якщо йдеться про солодощі для дітей, то їх розміщують на нижчій полиці.

Фокусний пункт. Представимо полицю в супермаркеті, яка має кілька метрів завдовжки. Покупець звертає більше уваги на товари, які стоять у центрі полиці чи вітрини.

Рух очей. Важливо розуміти, як покупці оцінюють продукти на полицях після першого погляду. Тут працює той самий принцип, що і з текстом — товари читають ліворуч.

Зворотний годинник. Більшість людей є правшами і тому вони схильні пересуватися торговим залом проти годинникової стрілки. Цей принцип використовують мерчандайзери та розміщують товари в порядку їхньої значущості: на початку маршруту — дорогі товари, а в глибині зали — дешеві: крупи, хліб, спеції та інше.

Золотий трикутник. Це зона між входом, касами та прикасовою зоною, в якій розташовані найпопулярніші товари. Чим більше ця зона, тим більше товарів у ній можна розмістити і тим більше прибутку це принесе.

Використання мерчандайзерами наведених правил дозволяє значною мірою збільшити обсяги продажу товарів та прибутки торговельного підприємства.

СТРАТЕГІЯ: ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Хоменко К. Ю.
IV курс, група ОА-191, спеціальність «Облік і оподаткування»,
Національний університет «Чернігівська політехніка».
Науковий керівник: Гнедіна К. В., к.е.н., доцент

Важливим процесом для суб'єктів господарювання будь-якої галузі є розробка стратегії, що може сприяти забезпеченню їх сталого розвитку та досягненню поставленої мети. Підприємства енергетичної галузі, які виступають гарантами енергетичної безпеки країни, перш за все, мають визначити ключові напрями розвитку та спланувати заходи, що будуть спрямовані на забезпечення безперебійної діяльності в умовах невизначеності, впливу зовнішніх загроз та динамічних економічних змін.

Вирішенню теоретичних та практичних проблем, пов'язаних із розробкою та реалізацією стратегії підприємств різних галузей, присвятили свої наукові праці такі вчені, як: Бутенко Т. В., Касич А. О., Коленда Н. В., Падерін І. Д., Пилипенко С. М., Польова Н. М., Полякова Я. О., Попрозман О. І., Савченко С. М., Федулова І. В. та інші.

При визначенні цільового результату слід зважати на те, що чим вищими будуть ключові показники ефективності, тим вищим буде і ризик понести втрати, тому необхідно правильно визначити за

яким напрямом має рухатися суб'єкт господарювання для того, щоб відбулося досягнення його успішності та підвищення конкурентоспроможності [4]. Проте,уникаючи можливих загроз та ризиків, підприємство може згаяти нагоду отримати дохід [1]. Таке протиріччя наштовхує управлінців на аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства під час формування стратегії розвитку.

Для розробки системи стратегічних управлінських рішень, що спрямовані на вирішення завдань у довгостроковій перспективі, необхідно дотримуватися такого плану [3]:

– визначення ключових орієнтирів підприємства;
– аналіз можливостей компанії;
– розробка декількох сценаріїв розвитку;
– відбір найбільш ефективних стратегій та їх коригування;
– покрокове досягнення поставлених цілей;
– контроль за реалізацією стратегії;
– коригування схвалених рішень.

У цілому фахівці, які займаються формуванням стратегії сталого розвитку підприємства, мають сфокусувати увагу на таких ключових питаннях, як: забезпечення раціонального використання природних ресурсів, застосування екологічних технологій, мінімізація відходів, надходження інвестицій у модернізацію виробництва, створення сприятливих умов праці та поліпшення умов життя населення [2].

Для енергетичного підприємства при формуванні стратегії сталого розвитку можуть бути визначені наступні стратегічні завдання та орієнтири:

– безперервне постачання та забезпечення електроенергією споживачів;
– збільшення обсягів продажу;
– створення запасного резерву головного ресурсу;
– підтримка інноваційних процесів;
– захист прав споживачів;
– використання енергії з відновлювальних джерел;
– збільшення енергоефективності та зменшення втрат електроенергії.

Розробка резервних планів у роботі енергетичних підприємств є раціональним рішенням для розв'язання непередбачуваних проблем, адже саме це може зменшити ризики функціонування та сприяти швидкому відновленню роботи.

Зважаючи на виснаження природних ресурсів та зростання темпів забруднення довкілля, одним з базових напрямів розвитку енер-

гетичного сектору є розвиток альтернативної енергетики. Тобто потенційним ключовим вектором розвитку енергетичної компанії може бути входження в партнерство з іншими підприємствами або розробка власних програм для встановлення станцій ВДЕ.

Отже, розробка та реалізація стратегії сталого розвитку є необхідною передумовою забезпечення стабільної роботи вітчизняних енергетичних підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності та екологічності. Для досягнення енергетичними компаніями пріоритетних цілей сталого розвитку необхідно організувати ефективну систему управління, моніторингу та дотримуватися визначеного стратегічного вектору розвитку.

Список використаних джерел

1. Коленда Н. В. Стратегічний підхід до управління ризиками підприємства в умовах забезпечення його соціо-еколого-економічної безпеки // Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 333–337. URL: https://economyandsociety.in.ua/ journals/15_ukr/52.pdf

2. Пилипенко С. М. Стратегічне управління підприємством на засадах концепції сталого розвитку // Економіка та суспільство. 2020. № 21. С. 79–85. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/33.

3. Савченко С. М., Нікітін В. Г. Сутність та принципи стратегічного управління ефективністю діяльності підприємства // Ефективна економіка. 2021. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/94.pdf.

4. Федулова І. В. Стратегія ризик-менеджменту // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2019. № 1. С. 65–74. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/-2019/dec/204 53/management-65-74.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Шевчук В. В.
ІІ курс, група Б-21, спеціальність 071 «Облік та оподаткування»,
ВСП «Ладижинський фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету».
Науковий керівник: Лобуренко О. В., викладач

У сучасних умовах господарювання одним із основних запорук ефективного функціонування будь-якого підприємства, у тому числі сільськогосподарського, є отримання повної, правдивої, неупередженої та всебічної інформації про його фінансово-економічний стан та результати діяльності.

Війна, що триває, внесла корективи скрізь. Не стала винятком і щорічна інвентаризація.

Інвентаризація активів і зобов'язань є прямим обов'язком підприємства, зокрема перед складанням річної фінансової звітності (ст. 10 Закону про бухоблік).

Головними методичними інструментами інформаційного забезпечення діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є облік, обробка, аналіз та синтез інформації. Відповідно й основним джерелом інформації виступають саме дані бухгалтерського обліку, що формуються на основі результатів інвентаризації [1].

Підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованій території та / або в районах ведення воєнних (бойових) дій у період дії воєнного стану, не звільняються від обов'язку здійснення інвентаризації. Однак таким суб'єктам господарювання п. 8 розд. І Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Мінфіну від 02.09.2014 р. № 879 передбачено певне «відстрочення» її проведення.

Положенням передбачено, що інвентаризація проводиться лише за можливості безпечного та безперешкодного доступу до активів, первинних документів та регістрів бухгалтерського обліку.

Якщо встановлено факти викрадання (розкрадання), нестачі, знищення (псування) майна, то керівники можуть прийняти рішення про проведення інвентаризації такого майна окремо на день встановлення таких фактів та після того, як перешкоди доступу до активів, первинних документів і регістрів бухгалтерського обліку зникнуть.

Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на 01 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів, первинних документів і регістрів бухгалтерського обліку, та відобразити результати інвентаризації в бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду. Для підприємств де залишається висока небезпека документом, що підтверджує обмеженість доступу до активів з метою їх інвентаризації, є сертифікат Торгово-промислової палати, у якому засвідчуються факт і період проведення АТО чи військових дій на території України (лист ДФС від 23.06.2016 р. № 13823/6/99-99-15-02-02-15).

Одним із важливих питань проведення інвентаризації залишається питання присутності МВО. У випадках коли період відсутності МВО є більш-менш очікуваною проведення інвентаризації відається, допоки така особа повернеться до виконання своїх прямих обов'язків. За таких умов керівник установи своїм розпорядчим документом має призначити нову дату проведення інвентаризації.

Якщо у період воєнного стану МВО може бути відсутня тривалий час і передбачити дату, коли вона зможе повернутися до виконання своїх прямих обов'язків відповідно до Положення № 879 керівник підприємства передає матеріальні цінності інший особі.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко М. Я. Чудовець В. В. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку : монографія. К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2008. 286 с.

2. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 р. № 879 / Міністерство фінансів України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text (дата звернення: 29.10.2022).

3. Онищенко В. Як організувати та провести річну інвентаризацію в 2022 році. URL: https://buhplatforma.com.ua/article/7425.

СТАН ТА НАПРЯМКИ ЗАБЕЗБЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Шеремет В. С.
І курс, група ФН-19-1,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Фурман С. С., ст. викладач

Продовольче забезпечення населення — це складне багатопланове явище, у якому поєднуються економічні, соціальні та політичні аспекти. Війна в Україні створила загрози продовольчій безпеці не тільки нашої країни, а й для всього світу.

Національна продовольча безпека — це стан, за якого продовольчі ресурси використовуються так, щоб забезпечити всі категорії населення продуктами харчування на всій території на рівні не нижчому мінімального споживчого кошика, для забезпечення активного й здорового способу життя, незалежно від впливу внутрішніх, зовнішніх та світових факторів.

Глобальна продовольча безпека пов'язана не тільки з забезпеченням продовольством, але і з міжнародною торгівлею та ланцюгами забезпечення. Війна загострила розуміння того, що Україна є однією з найбільших виробників та експортерів продовольства, зокрема зернових культур.

В структурі продовольчої безпеки дослідники виділяють 4 складові: доступність продуктів харчування (фізичне, економічне, соціаль-

не); забезпеченість ефективного функціонування системи безпеки; створення товарних запасів матеріально-технічних засобів; науково-технічне забезпечення.

Всі ці складові під час війни потребують значно більшої уваги та детального перегляду засобів їх забезпечення.

Внаслідок військових дій значних негативних впливів зазнали ґрунти, пошкоджені вибухами, забруднені хімічними речовинами, заміновані. На думку експертів їх ще декілька років не можна буде використовувати для вирощування сільгосппродукції. Землі, що залишилися в обороті, використовуються і будуть використовуватися інтенсивніше, що означає більший ступінь забруднення добривами та засобами хімічного захисту.

Війна зруйнувала багато логістичних ланцюжків, що поєднували виробника з українськими споживачами. Це ускладнило не тільки доступ споживачів до продуктів, але й доступ виробників, особливо дрібних, до ринків збуту.

Перекриття ворогом звичних транспортних коридорів експорту українського продовольства ускладнило доступ великої кількості азійських та африканських країн до українського зерна, а експортерам — доступ до ринків цих країн.

Іншою проблемою є зберігання вирощеного збіжжя. В Україні використовуються крупні системи зберігання сільгосппродукції, що є зручними мішенями для ворога, який в якості цілей найчастіше використовує цивільну інфраструктуру.

Якщо логістичні проблеми, особливо пов'язані з експортом, були певним чином вирішені, то проблеми зберігання продукції, захисту українських ґрунтів, а також доступу споживачів до продовольства ще потребують вирішення.

Експерти пропонують різні способи вирішення вищезазначених проблем: диверсифікація ланцюгів постачання продовольства за кордон, кооперація дрібних виробників для постачання продукції на ринки, створення невеликих систем зберігання поблизу місць вирощування продукції, скорочення ланцюжків постачання, використання технологій вирощування з меншим забрудненням довкілля.

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Шикітка А. В.
ІІ курс, група МН-21-1,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Захарчук О. В., д.е.н., професор

В умовах ринкової економіки, самостійності та відповідальності підприємств за результати власної діяльності, виникає об'єктивна необхідність визначення їх перспективних фінансових можливостей та майбутнього фінансового стану, які знаходять своє відображення та реалізацію через фінансове планування.

На сьогоднішній день, досить актуальним є теоретичне переосмислення, аналіз та вдосконалення організації фінансового планування на вітчизняних підприємствах. Протягом останніх років з'явилась значна кількість праць зарубіжних та вітчизняних авторів, перекладних праць західних економістів, які присвячені фінансовому плануванню і контролю, їх місця й ролі в системі фінансового менеджменту. За сучасних умов господарювання, положення про те, що фінансове планування є однією з найсуттєвіших складових системи управління підприємством, може піддаватись дискусії з точки зору практичної доцільності та необхідності його використання в системі управління на рівні мікроекономіки. Причиною зазначеного є те, що не отримали масового висвітлення шляхи трансформації та напрямки практичного використання набутого вітчизняного і зарубіжного досвіду й сучасних розробок у сфері фінансового управління, зокрема фінансового планування, в удосконаленні фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств.

Фінансове прогнозування і планування виступає важливим чинником успішної адаптація кластерної моделі до національних умов ведення бізнесової діяльності, бо з їх допомогою можна розробити виважену стратегію фінансування розвитку виробничого кластера на тривалу перспективу, а також конкретизувати тактичні шляхи поетапної реалізації доктрини.

Для всебічного обґрунтування з вдосконалення системи фінансового управління підприємств є доцільним висвітлення й відповідних теоретичних положень у взаємозв'язку з практичною діяль-

ністю суб'єктів господарювання. Дослідження сутності фінансового планування та його місця в системі фінансового управління, з нашої точки зору, доцільно почати з короткого розгляду загальної системи управління на підприємстві.

Згідно з основними положеннями теорії систем будь-який об'єкт, явище чи процес (включаючи підприємство) можна розглядати як систему, тобто сукупність взаємопов'язаних у єдине ціле елементів. Будь-якій системі притаманні наступні ознаки: по-перше, складається з двох або більше елементів; по-друге, кожний елемент системи має характерні лише для нього властивості; по-третє, між елементами системи існують зв'язки, за допомогою яких вони впливають одне на одне; по-четверте, система не може існувати поза часом і простором, тобто має кінцеві границі та оточуюче середовище.

Можна виділити два підходи до управління підприємством: перший, на основі теорії систем, який дозволяє охарактеризувати модель підприємства, як ціле орієнтований центр дій, де суб'єкти ставлять певні завдання, здійснюють для їх досягнення певні дії з об'єктами, використовуючи для цього матеріальний потенціал підприємства; другий, на основі теорії прийняття рішень, в основу якого покладено: по-перше — управління як діяльність (процес волевиявлення й реалізації даної волі, тобто процеси планування, управління й контролю), по-друге — управління як орган управління (окремі особи чи групи осіб, які беруть участь в процесі волевиявлення й реалізації даної волі по відношенню до інших осіб).

Враховуючи те, що сутність будь-якої категорії, розкривається через функції, що ним виконуються, то процес управління теж повинен виконувати певні функції, під якими слід розуміти об'єктивно обумовлені загальні напрямки, або сфери діяльності, які у сукупності забезпечують ефективну кооперацію спільної праці й до яких належать: планування, організація, мотивація, контроль, аналіз.

ІННОВАЦІЙНИЙ МАРКЕТИНГ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ

Янкавець О. О.
аспірант ІІ курсу, спеціальність 073 «Менеджмент»,
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля.
Науковий керівник: Мартинець Л. А., д.пед.н., професор

Сучасний розвиток інноваційного маркетингу може бути важливим елементом управління якістю підготовки обдарованих учнів в Україні. Інноваційний маркетинг включає в себе використання новітніх інструментів та стратегій для залучення та збереження клієнтів або учнів.

В контексті освіти, інноваційний маркетинг може включати в себе використання цифрових технологій та інтернет-маркетингу для залучення обдарованих учнів до освітніх програм, які надають спеціальний навчальний підхід для розвитку їх потенціалу.

Наприклад, заклади загальної середньої освіти можуть використовувати інтернет-маркетинг, такий як соціальні медіа та електронні розсилки, для реклами своїх програм для обдарованих учнів та привернення їх уваги. Також можуть використовуватись онлайн-платформи для навчання та розвитку, які дозволяють обдарованим учням отримувати доступ до додаткових матеріалів та ресурсів.

Окрім цього, інноваційний маркетинг може бути використаний для забезпечення якості підготовки обдарованих учнів. Наприклад, школи можуть використовувати інтернет-маркетинг для отримання відгуків та оцінок від батьків та учнів, як елемент внутрішньої системи забезпечення якості освіти, щоб виявити сильні та слабкі сторони своїх програм та вдосконалювати їх.

Інноваційний маркетинг може бути застосований для управління якістю підготовки обдарованих учнів у таких напрямках:

1. Організація відкритих лекцій та майстер-класів з провідними фахівцями для збільшення мотивації та інтересу учнів до навчання.

2. Використання сучасних інформаційних технологій для забезпечення доступу до потрібної інформації та сприяння самостійному навчанню.

3. Використання персоналізованого навчання: інноваційний маркетинг може бути використаний для створення персоналізованих планів навчання для кожного обдарованого учня. Наприклад, заклад освіти може використовувати дані про досягнення учня, його інтереси та особистість, щоб розробити індивідуальний план

навчання. Це допоможе забезпечити оптимальне навчання для кожного учня, що підвищить якість їх підготовки.

4. Розвиток інноваційних методик навчання та оцінювання. Використання новітніх методів навчання та технологій може значно підвищити якість підготовки обдарованих учнів. Наприклад, використання інтерактивних дошок, віртуальних лабораторій та ігрових технологій.

5. Приділення уваги індивідуальним потребам учнів. Управління якістю підготовки обдарованих учнів повинно включати індивідуальний підхід до кожного учня. Інноваційний маркетинг може допомогти в цьому, використовуючи інструменти для збору даних про індивідуальні потреби кожного учня і створення персоналізованої програми підготовки.

Таким чином, інноваційний маркетинг може бути важливим інструментом для залучення обдарованих учнів до спеціальних освітніх програм та забезпечення якості їх підготовки в Україні.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Яценко Д. Є.
ІІІ курс, група МН-20-1, спеціальність «Менеджмент»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Семененко О. В., к.е.н., доцент

Сьогодні економіка України переживає найболючіші часи за останні майже 82 роки. Повномасштабне військове вторгнення російського агресора завдало потужного удару по всіх ланках економічної системи нашої держави. Нищиться інженерна, соціальна, логістична інфраструктура цілих міст, регіонів. Багато підприємств опинилися в районах активних бойових дій і були змушені припинити свою діяльність, або евакуюватися в більш безпечніші регіони.

За місяць війни український бізнес втратив більше, ніж за два роки пандемії. Обсяг завданої шкоди та довгострокові наслідки оцінити важко, адже бойові дії на території країни тривають.

За оцінками Національного банку, під час війни економіка України втрачає 50% «невирібленого» ВВП. Тобто кожен тиждень коштує національній економіці понад 50 млрд грн. І це без втрат від руйнувань.

МВФ оцінює втрати України через військове вторгнення російських окупантів 35% ВВП [2].

Як свідчить опитування ЄБА, лише 17% компаній працюють у повному обсязі, а кожна третя не працює. Третина підприємців планує відновити діяльність. Приблизно такі ж результати показали й опитування інших організацій.

За словами директорки ЄБА Анни Дерев'янко: — «Компаніям, що надають послуги та мають іноземних клієнтів, представникам інтелектуальних та креативних професій легше виїхати та відновити роботу у відносно безпечному місці. Аграрії, виробничі та логістичні підприємства мають територіальну прив'язку, тож вони обмежені в мобільності».

Втрата та пошкодження виробничих активів та інфраструктури, переривання ланцюгів постачання торгівельних мереж послабили потенціал ринку праці, призвівши до «зривів» та втрати можливостей до працевлаштування більшості українців. У малого бізнесу скорочуються можливості з фінансової підтримки свого штату працівників, малий та середній бізнес в Україні вже скоротив 1,07 млн працівників [2].

Проблема трудової міграції, яка відчутна була ще до початку повномасштабного вторгнення, посилилася ще гостріше. Відтік кваліфікованих кадрів за кордон, особливо молоді та їх часткова передислокація на захід держави, що тимчасово викидає з активного економічного життя сотні тисяч, або й мільйони людей. Гостро ця проблема стала для підприємств будівельного та промислового сектору.

Найгірших умовах опинилися аграрій, який переживав не одну важку пасівну кампанію за 30 років, а у 2022 році на долю аграрних кампаній випало нове випробування, виживати в умовах війни: брак пального, кадрів, обстріли, мінування полей, важкі умови для сіяння, підживлення посівів. Але попри надзвичайно складні умови, ризикуючи власним життям вони проводять пасівну де це можливо.

Тому, сьогодні вітчизняна економіка, очевидніше стає одним з пріоритетних фронтів, який визначатиме як подальший перебіг військових дій, так і спроможність нашої держави успішно відбудовуватись після їх завершення.

Список використаних джерел

1. Українська правда. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. URL: https://www.epravda.com.ua/publications/ 2022/03/23/684549/.

2. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації. URL: https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULI NA-2.pdf.

СЕКЦІЯ ІІ

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

АВТОРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ЯК ФОРМА КОМУНІКАЦІЇ МУЗЕЮ З АУДИТОРІЄЮ

Качмар В. В.
IV курс, група ЗІС-19-1-lk,
спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Кушпетюк О. І., к.і.н., доцент

Сьогодні в музеєзнавстві формується новий підхід, коли в епіцентрі музейної діяльності вбачають не музейний предмет, а людину (музейну аудиторію). За новою концепцією «музей — комунікаційна система» «завдання музею полягає не лише у передачі інформації про те чи інше явище і процес; він повинен звертатися й до внутрішнього світу відвідувача, впливати на його чуттєво-емоційну сферу» [2, с. 53]. Не виключенням тут є і діяльність відділу етнографії та народних промислів Волинського краєзнавчого музею, який використовує різні форми активного впливу на особистість.

Для того, щоб оживити музейну експозицію, перетворити її на міні-проєкт, працівниками етнографічного відділу апробовується така форма комунікації як авторські навчальні екскурсії. Першим кроком стала навчальна екскурсія «Ой водили ми Куста від хати до хати». Захід був організований у формі театралізованого дійства з історичною реконструкцією звичаїв та обрядів українського народу під час Зелених свят. Завдяки підтримці та методичній допомозі завідувача відділу етнографії і народних промислів Гусак-Мірошниченко Л. А., учасниками стали здобувачі освіти спеціальності «Музейна

справа та охорона пам'яток історії та культури» ВНУ імені Лесі Українки. Під час заходу було відтворено традицію водіння Куста — обряду, який виконували в Зелені свята дівчата і жінки. Відвідувачі побачили, як гурт дівчат, таємно зібравшись у лісі, вибрав з-поміж себе найвродливішу дівчину, котру назвали «Кустянкою», і, заквітчавши її у зелене вбрання, повів з піснями по селу, бажаючи гостям щедрого та багатого року. Насамкінець присутнім було запропоновано взяти гілочку з Куста, яка повинна принести добробут у сім'ю» [3].

Наступна театралізована навчальна екскурсія відбулася разом з професійним актором в ролі відомого дослідника етнографа Ф. Вовка, який мандрував Волинню. Сценарій був розроблений науковим співробітником відділу етнографії С. Чибирак. «Театралізована екскурсія «Федір Вовк мандрує Волинню» дала можливість зробити акценти на цікаві пам'ятки в постійній експозиції музею, задіяти під час маршруту відвідувачів, емоційно й живо подати відомості про відомого дослідника, ювілею якого й присвячувався захід» [4, с. 599].

Такі ж інтерактивні екскурсії пропонуються і для найменшої аудиторії відвідувачів. Щоб познайомимося з традиційними видами дитячої іграшки, народними майстрами та зануритися у світ минулих століть, співробітники відділу запрошують дітей на екскурсію «Мандруємо століттями: дитяча народна іграшка» [1].

Отже, авторські навчальні екскурсії мають значний потенціал, це нова форма комунікації із аудиторією спрямована на те, щоб оживити музейну експозицію, додати відвідувачу емоційних вражень.

Список використаних джерел

1. Волинський краєзнавчий музей. Новини. URL: http://volyn-kraymus.at.ua/news/.

2. Надольська В. Робота з відвідувачами у музеях Волинської області: традиції та новації // Волинський музейний вісник : наук. зб. упр-ня культури Волин. ОДА; Волин. краєзн. музей; каф. документознавства і музейн. справи СНУ ім. Лесі Українки / упоряд. Силюк А. Луцьк, 2014. Вип. 6. С. 53–56.

3. У Волинському краєзнавчому музеї студенти-музейники до дня Святої Трійці провели навчальну екскурсію «Ой водили ми Куста від хати до хати...». URL: https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/u-volinskomu-kraeznavchomu-muzei-studenti-muzeyniki-do-triyci-proveli-navchalnu.

4. Чибирак С. Театралізована екскурсія «Федір Вовк подорожує Волинню» як одна з форм експозиційної роботи Волинського краєзнавчого музею // Минуле і сучасне Волині та Полісся: Ковель і Ковельщина в українській та європейській історії : наук. збірник / Ковельськ. міськ. рада; упр-ня культури з питань релігій та національностей Волин. ОДА; СНУ ім. Лесі Українки;

Волин. краєзн. музей; Ковельск. іст. музей; ВОО НСКУ / упоряд. Бондаренко Г., Прокопів І., Семенюк А., Силюк А. Ковель, 2018. Вип. 65. С. 599–600.

МІЖНАРОДНА ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЕЛЕКТРОННУ КОМЕРЦІЮ В КОНТЕКСТІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Кулик А. В.
старший викладач кафедри
галузевого права та загальноправових дисциплін,
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Міжнародна гармонізація законодавства про електронну комерцію в контексті цивільного права є важливим завданням в умовах розвитку сучасних технологій та зростання обсягів електронної торгівлі. Це завдання вимагає встановлення однакових правил гри для всіх учасників електронної комерції, незалежно від їх місця розташування та національності.

Основним завданням міжнародної гармонізації законодавства про електронну комерцію є забезпечення створення сприятливих умов для розвитку цієї галузі та забезпечення правової впевненості учасників електронної комерції. У цьому контексті виникає потреба у вивченні питань щодо міжнародної гармонізації законодавства про електронну комерцію з погляду цивільного права.

Зокрема, міжнародна гармонізація законодавства про електронну комерцію повинна передбачати встановлення загальноприйнятих стандартів та правил для здійснення електронних контрактів, захисту прав споживачів та дотримання правил конкуренції. Крім того, гармонізація повинна передбачати встановлення механізмів врегулювання спорів в електронній комерції та захисту інтелектуальної власності.

У цьому контексті, UNCITRAL Model Lawon Electronic Commerce та UNCITRAL Model Lawon Electronic Signatures є важливими документами, що сприяють гармонізації законодавства про електронну комерцію. Ці модельні закони передбачають основні принципи та норми щодо здійснення електронних контрактів, захисту персональних даних та визнання електронних підписів [1].

Зміна способу здійснення комерційних транзакцій від традиційного здійснення у фізичному просторі до здійснення через Інтернет призвела до того, що електронна комерція стала невід'ємною части-

ною міжнародної торгівлі. Однак, цей процес супроводжується різними юридичними проблемами, такими як розбіжності в законодавстві різних країн, які можуть ускладнити електронну комерцію.

Одним із рішень цих проблем є міжнародна гармонізація законодавства про електронну комерцію. Гармонізація може бути досягнута шляхом створення модельних законів та стандартів, які містять загальноприйняті норми та принципи. Такі модельні закони та стандарти можуть бути прийняті різними країнами та використовуватись для вирішення спільних проблем.

Одним із прикладів гармонізації законодавства про електронну комерцію є Модельний закон ООН про електронну комерцію, який був розроблений Комісією ООН з міжнародної торгівлі та прийнятий в 1996 році. Цей модельний закон містить загальноприйняті норми та принципи, що стосуються електронних договорів, електронних підписів, електронної передачі грошей та інших питань електронної комерції. Багато країн використовують цей модельний закон як основу для свого національного законодавства.

Отже, важливо зазначити, що досягнення повної гармонізації законодавства про електронну комерцію на міжнародному рівні є складним завданням, оскільки в різних країнах законодавство в цій галузі розвинене по різному.

Список використаних джерел

1. Niza R., Shariff M. The role of uncitral in regulatinge contract in the emerging e-commerce. URL: https://repo.uum.edu.my/id/eprint/14325/1/010_-ICoEC_2006.pdf.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ПРОЄКТУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Логінова Н. А.
аспірантка, ІІ курс, спеціальність 073 «Менеджмент»,
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля.
Науковий керівник: Мартинець Л. А., д.пед.н., професор

Відповідно до наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 року № 2736 «Про затвердження професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» визначено **компетентності, які діляться на дві групи,** загальні: громадянська, соціальна, культура

самовираження, лідерська й підприємницька компетентності і професійні: мовно-комунікативна, предметна, методична, інформаційно-цифрова, психологічна, емоційно-етична, компетентність педагогічного партнерства, інклюзивна, здоров'язбережувальна, проєктувальна, прогностична, організаційна, оцінювально-аналітична, інноваційна, здатність до навчання впродовж життя, рефлексивна компетентність.

Поняття «компетентність» в перекладі з латинської мови означає відповідний, здібний. Сутність поняття «компетентність» визначає коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу; володіння теоретичними знаннями, практичним досвідом у певній галузі.

Володіння набором компетентностей робить учителя конкурентоспроможною особистістю, характеризує його як суб'єкта певної діяльності, а розвиток вищезазначених здібностей дає можливість кваліфіковано виконувати роботу, вдало приймати рішення в проблемних ситуаціях, ефективно планувати та виконувати дії, що призводять до раціонального й успішного досягнення поставлених цілей.

Саме проєктувальну компетентність розглянемо, як один із важливих складників професійного стандарту вчителя, який дозволяє урізноманітнити та вплинути на організацію освітнього середовища.

Проєктувальна компетентність у даному контексті об'єднує професійні знання, попередньо набутий досвід, організаторські та комунікаційні здібності, уміння моделювати та прогнозувати кінцевий результат.

Під проєктувальною компетентністю вчителя розуміють особистісні якості, управлінські та організаторські вміння, педагогічну майстерність, які дозволяють йому ефективно у співпраці з учнями та батьками реалізувати здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів в освітній діяльності.

Зміст проєктувальної компетентності вчителя складається з компонентів — кожен з яких охоплює сукупність умінь, необхідних для її реалізації: мотиваційно-цільовий компонент — визначення мети, використання системи прийомів із стимулювання, реалізація взаємопов'язаних цілей та очікуваного кінцевого результату; конструктивний компонент — підбір тематики навчально-виховного матеріалу відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів; організаційний компонент — уміння залучити учнів до різних видів діяльності; комунікативний компонент — встановлення взаємин з учнями, колегами, батьками; когнітивний компонент — оволодіння системою індивідуальних ресурсів особистості; операційний компонент — комплекс умінь та навичок, які забезпечують

успішність процесу прийняття управлінських рішень; рефлексивно-особистісний компонент — здатність знаходити потрібну інформацію для задоволення пізнавальних інтересів; контрольно-регулювальний компонент — здатність здійснювати одночасний самоконтроль за ходом вирішення поставлених завдань і контроль учнів; оцінювально-результативний компонент — здатність об'єктивно оцінювати досягнення.

Головним стратегічним завданням НУШ є забезпечення комфортного, безпечного освітнього середовища та високої якості шкільної освіти. Зазначені компоненти змісту проєктувальної компетентності вчителів сприятимуть формуванню проєктувальної компетентності вчителів та ефективній роботі на етапі створення осередків безпечного освітнього середовища.

PR-ПЛАН — БАЗОВИЙ ДОКУМЕНТ КОМУНІКАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Мазурок Б. Б.
IV курс, група ІС-19-1-lk,
спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Ляшук Н. В., к.філол.н.

Розвиток сучасного підприємства сьогодні неможливий без ретельного планування організації зовнішніх зв'язків з громадськістю. PR-план, або план розвитку зв'язків із громадськістю, є документом, який використовується в галузі публічних відносин (PR) для стратегічного планування і виконання комунікаційних заходів організації з метою забезпечення ефективної комунікації зі своїми цільовими аудиторіями.

Експерти стверджують, що PR-план може мати різноманітну структуру, залежно від завдань PR-кампанії, проте основними постають такі структурні елементи:

Мета та цілі. Опис того, що організація хоче досягти через свої комунікаційні заходи. За мету, зазвичай, ставлять такі завдання, як підвищення свідомості про бренд, збільшення репутації підприємства, покращення відносин зі ЗМІ або іншими цільовими аудиторіями.

Аналіз аудиторії. Вивчення цільової аудиторії організації, потреб споживачів, інтересів, демографічних характеристик та поведінки. Це допомагає зрозуміти, з ким організація спілкується та які повідомлення можуть бути ефективними.

Стратегії та тактики. Опис стратегії комунікації, яка буде використовуватися для досягнення мети, включаючи загальний підхід до комунікаційних заходів. Також можуть бути вказані конкретні тактики, такі як розробка пресрелізів, організація заходів, підтримка соціальних медіа тощо.

Розподіл бюджету. Визначення ресурсів, таких як кошти, персонал, інфраструктура, необхідних для реалізації PR-плану. Це може включати розподіл бюджету на різні комунікаційні заходи, оцінку вартості реалізації плану.

PR-план зазвичай складає команда зв'язків з громадськістю або відділ зовнішніх зв'язків організації, включаючи PR-менеджерів, PR-фахівців, маркетологів, керівників з комунікацій та інших відповідних фахівців. У більших організаціях можуть бути включені також вищі керівники компанії, такі як керівник відділу маркетингу або генеральний директор, для затвердження та узгодження PR-плану.

Звичайно, процес розробки PR-плану включає взаємодію різних структурних підрозділів організації, таких як маркетинг, комунікації, продажі, фінанси та інші, залежно від мети та обсягу PR-плану. Команда зв'язків з громадськістю зазвичай відповідає за розробку, виконання та моніторинг PR-плану, а також за вимірювання його результатів та коригування стратегії, якщо необхідно. Серед PR-фахівців існує поняття «єдиний план PR-кампанії», який «складається після проведення попередніх зустрічей і нарад з максимальною участю залучених сторін. Готуються докладні пропозиції щодо проведення кампанії, складається і розподіляється бюджет, встановлюються і координуються терміни реалізації етапів і операцій, розподіляються функції та обов'язки суміжних відділів» [1]. Цей план невеликий за обсягом, в ньому встановлюються тільки базові показники, що згодом коригуються та узгоджуються. Формально PR-план підписується керівником та виконавцями, які відповідають за результативність PR-кампанії.

Отже, PR-план як базовий документ має інформативну, стратегічну, контролюючу функції, від формування якого залежить успішність PR-кампанії і зовнішніх комунікації загалом.

Список використаних джерел

1. Паплинська О. Кому та для чого потрібна PR-стратегія? URL: https://perfect-pr.com.ua/blog/kolonki/komu-ta-dlya-chogo-potribna-pr-strategiya/ (дата звернення: 02.04.2023).

2. Смірнова К. В. PR менеджмент : конспект лекцій. Одеса : ОДЕКУ, 2021. 191 с.

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Порохін О. Е.
IV курс, група ЗКІ-19, спеціальність 123 «Комп'ютерна інженерія»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Бундак О. А., к.і.н., доцент

Самостійна робота — навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчального процесу без безпосередньої участі викладача. Чим більше у вихованні самовиховання, тим досконалішою є особистість. Майже без перебільшення можна стверджувати, що навчальний процес — це самоосвіта, яка ґрунтується на самостійній роботі студентів.

Самостійна робота сприяє формуванню у студентів інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому спеціалістові. Вона виховує у студентів стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує його сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо.

В сучасних умовах важливим інструментом для розвитку самостійності студентів в умовах дистанційного навчання є електронні підручники, використання яких дозволяє останнім навчатися в режимі онлайн та самостійно здобувати знання. Не будучи прив'язаними до навчальної аудиторії, використання електронних підручників дозволяє студентам навчатися у своєму темпі, а також повторювати матеріал без обмежень у часі та місці. Відбувається не лише полегшення процесу навчання, але вагомою є і матеріальна сторона — зникає ряд проблем, пов'язаних з транспортними та іншими витратами.

Саме під час самостійної роботи студенти мають змогу краще використати свої індивідуальні здібності. Вони вивчають, конспектують літературні джерела, за потреби повторно перечитують їх окремі розділи, абзаци, звертаються до відповідних довідників і словників. Все це сприяє глибокому осмисленню навчального матеріалу, виробляє в студентів цілеспрямованість у здобутті знань, самостійність мислення.

Використання електронних підручників дозволяє студентам використовувати різні формати та методи навчання, що сприяє розвитку їхніх когнітивних та творчих здібностей, пошуку власної навчальної траєкторії.

Вагомою перевагою використання електронних підручників є доступ до актуальної та оновленої інформації, що сприяє розвитку їхньої самостійності та професійної компетентності. Що, в свою чергу є стимулом для пошуку нових ідей та джерел інформації. Самостійна робота сприяє формуванню у студентів інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому спеціалістові. Вона виховує у студентів стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує його сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо.

Позитивом електронних підручників є можливість студентам здійснювати самооцінку своїх знань та вмінь, що дозволяє їм планувати свої навчальні заходи та коригувати не лише свій час, але й свій навчальний процес.

Електронні підручники дозволяють студентам дистанційно спілкуватися з викладачами та іншими студентами, обмінюватися думками та досвідом, що сприяє розвитку їхньої комунікативної та соціальної компетентності.

Одним із важливих показників професіоналізму сучасного працівника є рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності. І саме вміння працювати з електронним підручником є запорукою розвитку таких навичок. Зрозуміло, що на ефективність самостійної роботи та рівень виконання завдань впливають такі особистісні якості студента, як цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність тощо.

Отже, електронні підручники дозволяють студентам розвивати свої навички самостійного пошуку та вибору інформації, що стає все більш важливим у сучасному світі.

НАУКОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ ЯК НАПРЯМ СПІВПРАЦІ ВОЛИНСЬКОЇ ДОУНБ ІМЕНІ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ ІЗ ВКМ

Ренський О. П.
IV курс, група ЗІС-19-1-lk,
спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Кушпетюк О. І., к.і.н., доцент

Найпоширенішою формою співпраці Волинської державної обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки (ДОУНБ ім. Олени Пчілки) із Волинським краєзнавчим музеєм (ВКМ) є організація та проведення наукових конференцій, за матеріалами яких публікуються наукові збірники. Першою була прове-

дена 29–30 червня 1999 р. науково-практична конференція «Олена Пчілка і Волинь» [5]. Захід започаткував глибинне дослідження творчості Олени Пчілки (Ольги Петрівни Косач-Драгоманової), зібравши ціле сузір'я науковців, громадських діячів, бібліотекарів дослідників творчості Лесі Українки, Олени Пчілки.

У 2009 р. з нагоди 160-річчя від дня народження Олени Пчілки та 60-річчя з часу створення Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки книгозбірня спільно із музеєм виступили організаторами конференції «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка і родина Косачів в історії інтелектуальної еліти України та Волині» (30 червня — 1 липня 2009 р.) [2]. Директор бібліотеки Л. А. Стасюк виступила з доповідями: «З історії присвоєння імені Олени Пчілки Волинській обласній універсальній бібліотеці» та «Вшанування пам'яті Олени Пчілки бібліотекою її імені в м. Луцьку» [2, с. 217–218, 274–275].

Продовженням розпочатих у 1999 і 2009 рр. досліджень внеску Олени Пчілки та її родини в український та світовий контекст стала конференція з нагоди 165-річчя від дня народження Олени Пчілки та 65-річчя з часу створення Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка, Леся Українка і родина Косачів в історії української та світової культури» (26–27 червня 2014 р.) [3].

29 червня 2019 р. на базі Волинської ДОУНБ імені Олени Пчілки відбулося відкриття чергової науково-практичної конференції «Олена Пчілка, Леся Українка і родина Косачів в історії української та світової культури» [6]. Захід проходив в рамках Регіональної програми розвитку культури, мистецтва та охорони культурної спадщини у Волинській області на 2016–2020 рр.

Отже, така співпраця Волинської ДОУНБ ім. Олени Пчілки із музейниками, організаторами наукових заходів з неабияким досвідом, спонукала до започаткування конференцій, присвячених історії бібліотечної справи в Луцьку та на Волині. Такими заходами стали конференції: «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Розвиток бібліотечної справи в краї» (1–2 червня 2005 р.) [4] та «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Бібліотеки — осередки культури, освіти, науки: шлях довжиною у 75 років» (28 травня 2015 р.) [1].

Список використаних джерел

1. Минуле і сучасне Волині та Полісся // Бібліотеки — осередки культури, освіти, науки: шлях довжиною у 75 років : наук. збірник. Випуск 54. Матеріали LIV Всеукраїнської іст.-краєзн. конф., присвяч. 75-річчю від дня

заснування Волинської ДОУНБ імені Олени Пчілки (м. Луцьк, 28 травня 2015 р.) / ред кол. : Г. Бондаренко, А. Силюк, Л. Стасюк. Луцьк : Терези, 2015. 180 с.

2. Минуле й сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка і родина Косачів в історії інтелектуальної еліти України та Волині : наук. збірник. Випуск 33. Матеріали XXXIII Всеукр. іст.-краєзн. наук. конф., присвяч. 160-річчю від дня народження Олени Пчілки та 60-річчя з часу створення Колодяжненського літ.-мемор. музею Лесі Українки (м. Луцьк — с. Колодяжне, 30 червня — 1 липня 2009 р. / ред. кол. Г. Бондаренко. Луцьк : Пульс, 2009. 292 с.

3. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка, Леся Українка і родина Косачів в історії української та світової культури : наук. збірник. Випуск 51. Матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 165-річчю від дня народження Олени Пчілки та 65-річчю Колодяженського літературно-меморіального музею Лесі Українки (с. Колодяжне на Волині, 28–29 червня 2014 р.) / упоряд. : А. Силюк, В. Комзюк. Луцьк, 2014. 312 с.

4. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Розвиток бібліотечної справи в краї : наук. збірник. Матеріали XVI Волинської наукової істор.-краєзн. конф., присвяченій 65-річчю Волинської ДОУНБ імені Олени Пчілки, Волинська ДОУНБ імені Олени Пчілки, Волинський краєзнавчий музей, Волинське обласне товариство краєзнавців. Луцьк, 2005. 134 с., іл.

5. Олена Пчілка і Волинь : наук. збірник. Матеріали наук.-практ. конф. 29–30 червня 1999 р. Луцьк : [б. в.], 1999. 109 с.

6. Олена Пчілка, Леся Українка і родина Косачів в історії української та світової культури : наук. збірник. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 170-річчю від дня народження Олени Пчілки та 70-річчю з часу створення Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки, (м. Луцьк — с. Колодяжне, 25–25 червня 2019 р.) / упоряд. : Є. Ковальчук, М. Мігас, Є. Євтушок, Н. Рибачук. Луцьк, 2019. 128 с., іл.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ ВІДДІЛУ ЛІТЕРАТУРИ З ПИТАНЬ МИСТЕЦТВА ВОЛИНСЬКОЇ ДОУНБ ІМЕНІ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

Рубаняк О. С.
IV курс, група ЗІС-19-1-lk,
спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Кушпетюк О. І., к.і.н., доцент

Зрозуміти ефективність діяльності відділу літератури з питань мистецтва Волинської ДОУНБ імені Олени Пчілки сьогодні можна через впровадження колективом нових та традиційних форм роботи: підготовку й проведення культурно-мистецьких акцій, виставок, презентацій книг, організацію цікавих творчих зустрічей,

музичних вечорів та ін. Всі ці події висвітлюються на головній сторінці спеціалізованого блогу «Життя в мистецтві» [1].

Одним із пріоритетних напрямів роботи відділу літератури з мистецтв є виставкова діяльність. До послуг користувачів організовуються постійно діючі книжкові виставки: «Мистецтво рідного краю», «Сім струн серця» (Музика в житті Лесі Українки), «Нові надходження літератури з питань мистецтва».

Різнопланові форми роботи відділу допомагають знайомити відвідувачів із цікавими людьми, які закохані у мистецтво: живопис, музику, кіно, театр, народну творчість і це сприяє розширенню світогляду відвідувачів, формуванню у них естетичного та художнього смаку та є формою проведення змістовного дозвілля і реалізації творчого потенціалу усіх бажаючих. Цікаво проходять літературно-мистецькі вечори, музичні години на яких завжди лунає музика і спів. Так, 22 лютого 2023 р. відбулась музична година присвячена 210-річчю від дня народження Семена Гулака-Артемовського, автора першої української національної опери «Запорожець за Дунаєм», яка стала світовим шедевром. Під час дійства виконувалися музичні твори викладачами та студентами КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради та викладачами ВНУ імені Лесі Українки.

Ключовою концепцією для працівників відділу є налагодження співпраці, розробка взаємовигідних проєктів у співпраці із культурно-мистецькими закладами міста та їх фахівцями. Прикладом слугує співпраця із Волинським академічним обласним музично-драматичним театром імені Тараса Шевченка. Проведення у стінах бібліотеки творчих зустрічей із провідними артистами театру напередодні відзначення Міжнародного дня театру — це можливість поговорити про театр, про акторську професію, зрозуміти як створюються сценічні образи. Така зустріч із Заслуженою артисткою України Л. Зеленовою та Заслуженою артисткою України Л. Натанчук відбулася 22 березня 2023 р. Форматом зустрічі була обрана «Театральна абетка».

Проте нові форми роботи не завжди можуть замінити «живе спілкування» з книгою, у руслі якого працівники відділу активно запрошують для ознайомлення із книгою, для щирого діалогу «читач-бібліотекар». На сайті блогу «Життя в мистецтві» постійно презентуються цікаві та захоплюючі книги про життєвий і творчий шлях відомих особистостей світу та українських митців.

Започаткував відділ у 2023 р. й проєктну діяльність. Проєкт «Арт-простір» націлений на популяризацію кращих зразків українського та зарубіжного мистецтва, традицій українського народу, розвиток

інтересу до творчості майстрів народних ремесел, творчості молодих талантів краю. Тому вся діяльність буде спрямована на організацію та проведення персональних та колективних художніх виставок, презентацій картин, літературно-музичних свят, творчих зустрічей з митцями, майстер-класів.

Отже, діяльність відділу літератури з питань мистецтва Волинської ОУНБ імені Олени Пчілки наповнюється новим змістом та інноваційними формами роботи. Це — підготовка й проведення культурно-мистецьких акцій, виставок, презентації книг, організація цікавих творчих зустрічей з діячами культури і мистецтва, музичних годин та ін. Відділ веде власний спеціалізований блог «Життя в мистецтві», де на головній сторінці висвітлюється інформація про всі події.

Список використаних джерел

1. Волинська ДОУНБ імені Олени Пчілки. «Життя в мистецтві» — блог відділу літератури з питань мистецтв. Головна сторінка. URL: http://tayanaburm.blogspot.com/.

ДІЛОВА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Саковська В. М.
IV курс, група ЗІС-19-1,
спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
Університету «Україна».
Науковий керівник: Лучко Ю. І., к.пед.н., доцент

В умовах сучасного розвитку комунікаційних каналів в усіх вузлах інформаційної інфраструктури складної соціальної системи концентруються, переробляються великі інформаційні потоки з метою прийняття соціально значущих управлінських рішень, в основі яких лежить та чи інша модель інформаційно-комунікативного процесу.

Комунікація — процес обміну смисловою інформацією між людьми (індивідами і групами) за допомогою знаків і символів, при якому інформація передається цілеспрямовано, приймається вибірково у відповідності з певними правилами, незалежно від того, цей процес призводить до порозуміння чи ні. Організація комунікацій сприяє, з однієї сторони, підвищенню продуктивності праці, а з іншої — досягненню задоволеності в груповій взаємодії. У широкому розумінні комунікація не тільки сприяє інтелектуальному розвитку осо-

бистості, але й представляє собою засіб управління соціальною групою. Основним призначенням системи комунікацій підприємства є забезпечення необхідного і достатнього інформаційного обміну між структурними елементами організації.

Комунікація не обмежується простим передаванням інформації. Вона має здійснюватися таким чином, щоб надіслана інформація впливала на поведінку того, кому вона адресована, мотивувала його до певних дій. Комунікативна функція — це обмін інформацією між особами, що спілкуються.

Головною вимогою до інформації є її достатність, тобто подання тільки суттєвих відомостей для виконання завдань управління. Достатність інформації забезпечує можливість вибору рішення, підвищує ефективність управління за рахунок обґрунтованості рішень, скорочує час на їх розробку і прийняття, зменшення витрат на збір і обробку відомостей. Відбір суттєвої інформації полегшується чітким формулюванням змісту завдань управління. Надлишкова інформація підвищує якість наступних управлінських рішень, але вимагає великих витрат часу для її передачі й аналізу. Недолік інформації ускладнює вироблення правильного рішення.

Вірогідність інформації — це показник відповідності отриманих відомостей реальним. Чим менше ланок бере участь у передачі інформації, тим вона достовірніша. Перекручування може відбулися з об'єктивних і суб'єктивних причин.

Цінність інформації може розглядатися з двох позицій: цінність для одержувача по відношенню до майбутньої прибутковості (споживча цінність) і цінність з погляду понесених витрат.

Насиченість інформації — це співвідношення корисної і фонової інформації. Фонова інформація необхідна для кращого сприйняття корисної інформації через поліпшення емоційного настрою, зосередження уваги, підкреслення цінності. Якщо фонової інформації немає, то інформація сприймається як «суха».

Відкритість інформації характеризує можливість її надання різним групам людей. Секретна інформація надається тільки обмеженому колу працівників підприємства. Конфіденційна інформація може бути передана досить широкому колу працюючих, але за умовою її збереження в секреті від працівників інших підприємств.

Своєчасність надходження інформації важливе значення для ефективного функціонування системи управління. Часткова інформація, одержана своєчасно, значно корисніша для управління, ніж повна інформація за всією фірмою, яка одержана із запізненням.

Отже, інформація в процесі соціальної комунікації — це те, що комунікант намагається передати реципієнту; те, що реципієнт одержує в результаті процесу інформаційної комунікації. Таким чином, структура інформаційно-комунікаційної системи включає три елементи: комунікаторів, рух інформації, повідомлення.

ВАЖЛИВІСТЬ ПІДГОТОВКИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Шамрай А. В.
IV курс, група ЗІС-19-1,
спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
Університету «Україна».
Науковий керівник: Лучко Ю. І., к.пед.н.

На сучасному етапі розвитку суспільства швидко збільшуються обсяги інформаційних повідомлень. В результаті чого підвищуються витрати часу на опрацювання цих повідомлень різними ланками управління. У свою чергу, стрімке поширення новітніх засобів зв'язку визначило ще й новий етап розвитку різноманітних інформаційно-психологічних операцій. Тому актуальність інформаційно-аналітичного процесу на сьогоднішній день важко переоцінити, оскільки він являє собою процес пошуку, збору, переробки та подання інформації у формі придатній для її використання при прийнятті управлінських рішень [1].

Інформаційно-аналітичний процес у сфері управління являє собою процес пошуку, збору, переробки та подання інформації у формі, придатній для її використання при прийнятті управлінських рішень [2].

Треба зазначити, що управлінські рішення, на відміну від рішень, які приймаються, наприклад, у сфері теоретичних, фундаментальних наук, спрямовані на розв'язання конкретних питань, як правило, мають чіткі термінові межі та у встановлений період повинні втілюватись у життя. Особливо наочно це проявляється в бізнесі, де термін виконання ділових угод завжди визначений. Це ж стосується й військової сфери, особливо під час бойових дій.

Тому продукт, створений у результаті інформаційно-аналітичного процесу повинен бути придатним для використання замовником, корисним для нього вже в момент свого створення. Сам же

результат інформаційно-аналітичної діяльності, як правило, матеріалізується у формі будь-якого документа [1].

Тому, можна виокремити основні принципи організації інформаційно-аналітичного процесу: повідомляти достовірно, своєчасно та ясно. Достовірність повідомлення є ключовою ознакою при оцінці будь-якого інформаційного документа, створеного в результаті аналітичної діяльності. Вона забезпечується завдяки правильному поєднанню ряду моментів, що визначають результативність роботи аналітика. Головними серед них є:

– глибоке розуміння дійсності тим, хто аналізує повідомлення;

– правильний відбір фактів, які стосуються об'єкта аналізу;

– виділення на підставі аналізу фактів, основних моментів явищ і процесів, причинно-наслідкових зв'язків [2].

Отже, вирішальну роль при підготовці достовірних аналітичних матеріалів має рівень кваліфікації виконавців робіт — професійні знання, ерудиція, вміння орієнтуватись і робити висновки в нестандартній ситуації тощо.

Другим основним принципом організації інформаційно-аналітичного процесу є своєчасна підготовка документів. Своєчасність отримання інформації багато в чому визначає її цінність для користувача. Значення своєчасного подання інформації особам, які приймають рішення, може бути настільки великим, що заради нього варто навіть дещо поступитися достовірністю повідомлень.

Список використаних джерел

1. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2013. 416 с.

2. Кулицький С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління : навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 224 с.

СЕКЦІЯ ІІІ

УКРАЇНОЗНАВСТВО — ОСНОВА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

СТИЛІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ У ЖІНОЧИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ «КОЛІЖАНКА» ТА «ТЕНДІТНА»)

Бортун К. О.
кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри інформаційної, бібліотечної, архівної справи та соціально-політичних і гуманітарних дисциплін,
Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

У сучасному медійному просторі жіночі періодичні видання займають важливий сектр медіаконтенту. Необхідність жіночої преси продиктована суспільними потребами, місцем і роллю жінок у соціальній системі — від матері і господині, до громадської діячки та благодійниці. Без рівноцінного самовираження жінки, без висвітлення проблем і питань щодо жіноцтва, повноцінний розвиток соціуму, нації, держави просто неможливий. Періодичне видання такого типу постає як на засіб масової інформації, який пропонує не тільки розважальне, а й культурно-просвітницьке читання.

Значна роль у оформленні рекламного тексту належить саме стилістичним мовним засобам, до яких зараховуємо використання особливого ритмічного малюнка, побудованого за рахунок залучення різного роду повторів, які надають рекламному тексту виразність, емоційність. Важливою для жіночою періодики постає розважальна функція, яка забезпечує релаксацію в процесі огляду контенту, яка не містить обсценну лексику, жаргонізми, лайливу лексику. Тон її вимогливий, але м'якший, ніж у виданнях інших типів [1, с. 164].

Явище *алітерації* (в широкому розумінні — повтор приголосних або голосних звуків на початку близько розташованих ударних складів) активно використовують в жіночій періодиці. Алітерація формує певний емоційний тон, надає важливого акценту та відповідного змісту висловлення, а також є дієвим виразним засобом: *«7 січня — Різдво Христове: історія, різдвяна легенда, коляда»* (алітерація на «р») [2].

Повтор наголошених голосних всередині рядка або фрази, ассонанс (вокальною алітерацією), є важливим характерним явищем для рекламних повідомлень, бо сприяє створенню особливого ритмічного «зображення», яке надає тексту певної виразності. Аналіз періодики фіксує той факт, що явище асонансу є досить поширеним: *«Під подушку та ялинку: дитячі книги про Різдво і Святого Миколая від українських видавництв»* [2]. Звукові повтори надають тексту ритмічності, виразності, експресивності.

Для посилення прагматичного шлейфу жіночі періодичні вдало застосовують арсенал певних звуків в рекламній тезі для того, щоб викликати у споживача відповідні асоціації. Різні типи повторів дідзеркалюють звукове наповнення повідомлення: *«24 рецепти найкращих та найнесподіваніших начинок для вареників»* (повтор найвищого ступеня порівняння прикметників) [2].

Отже, нами встановлено, що для оформлення рекламних текстів характерним є використання звукових повторів (алітерації, консонансу, ассонансу), які формують загальну архітектоніку реклами в жіночих періодичних виданнях» (за матеріалами онлайн-видань «Коліжанка» та «Тендітна»)». Сучасна українська жіноча періодика має специфічні тематичні та стильові обриси. Адже жінці небайдуже, яку інформацію їй підносять, наскільки ця інформація відповідає її настроям, захопленням і особистісній візії.

Список використаних джерел

1. Бортун К. Мовні засоби експресивності в жіночих періодичних журналах. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XIII : Утилітарна цінність наукових досліджень / Ред.: Я. Ґжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. Конін — Ужгород — Перемишль. Херсон : Посвіт, 2022. С. 164–167.

2. «Коліжанка» — український журнал для жінок. URL: https://kolizhanka. com.ua/.

3. «Тендітна» — жіночий журнал. URL: https://www.tenditna-journal.com.

4. Хавкіна Л. Сучасний український рекламний міф. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2010. 352 с.

ОБРАЗ БАТЬКА У ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Вовкотруб М. А.
магістр, спеціальність «Філологія (українська мова та література)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна». Науковий керівник: Риженко К. В., к.філол.н., доцент

За визначенням дослідника О. Ситченка «образ — результат процесу художнього відбиття, що представляє єдність емоційного та логічного аспектів [1, с. 9]. Літературознавчі науки поняття «образ» звужують до поняття «художній образ», що є творчим відображенням будь-якого явища у художньому творі [2].

Творчість Василя Симоненка — це відкрита та яскрава лірика, збагачена образами та деталями, ритмічна, мелодійна та пристрасна. Поетичні твори Симоненка пронизані любов'ю до всього, що оточує його життєвий шлях. Почуття до людей зображуються відверто та щиро, змальовуються найменші деталі, образи постають детальними та щільними перед читачем.

Мати Симоненка працювала на землі, батька після фронту повернувся в іншу сім'ю, тож дитячі роки були складними для малого Василя. Батьківську любов замінив йому дід Федір Трохимович, а мати віддавала кожну можливу хвилину на виховання сина [3]. Про дитинство Симоненка писав Олесь Гончар та згадував складний воєнний час тих років. Гончар підкреслював, що роки дитинства Василя були складними, болючими, замінованими та закатованими, проплаканими та скупими на життєву ласку [4].

На момент народження Василя, батько Андрій був надто молодим, не бажав ринути в рутину виховання та сім'ї, хоч і дав дитині своє прізвище, та красиві обіцянки матері Симоненка Ганні, та все ж майже відразу покинув їх на самоті. У новелі «Кривда» Симоненко пише про батька так: «Ну, нехай би смикнув за вухо, \\ Хай нагримав би раз чи два, \\ Все одно він би тата слухав \\ І ловив би його слова» [4].

Образ батька він вважав зовсім іншим, від матері. У новелі батько змальовується таким, що може нагримати й взяти за вухо, хоча самому Василю нізвідки було знати, яким би був його батько. Втім, у цій новелі змальована дитяча болюча рана, що розгорається жалем за тим, чого ніколи не станеться. В образі батька Симоненка можемо побачити велику скорботу за втраченим чоловічим плечем та опорою, якої безсумнівно не вистачило Симоненку та його матері для кращого життя, що могло б бути менш злиденним у складні післявоєнні часи, що створювало перед неповною сім'єю малого Василя тяжкі виклики.

Від перших кроків до глибинних наслідувань та переконань — все, що зміг отримати Василь від матері намагався нести крізь життя віддано та гордо. Десятки присвячених їй творів нерідко також мають згадки та натяки на безбатьківське дитинство, що далось поетові не легко, як і одиноке виховання сина його матері.

Отже, Симоненко мав глибоке розуміння синівського обов'язку, щиру внутрішню віру у своє покликання та свою місію. Безмежно викохуючи образ матері у своїх творах він возвеличував її до Батьківщини. Проте, відсутність батька у житті Симоненка далася йому ціною важких років життя та праці, що вклали у образ цього важливо в житті кожного чоловіка вдосталь трагізму та невідворотності втрати.

Список використаних джерел

1. Ситченко А. Літературознавчі засади осягнення художнього образу // Українська література в загальноосвітній школі. 2006. № 8. С. 7–11.

2. Барт Р. Від твору до тексту. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст.; за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 1996. С. 378–384.

3. Симоненко Василь Андрійович (8.01.1935, с. Біївці, Полтав. обл. — 14.12.1963, Черкаси) // Корінний М. М., Шевченко В. Ф. Короткий енциклопедичний словник з культури. Київ, 2003. С. 298.

4. Поезія: Ліна Костенко; Олександр Олесь; Василь Симоненко; Василь Стус. Київ, 2008. С. 215–256.

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ ТА ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Гордієнко А. М.
старший викладач кафедри української мови і літератури, іноземних мов та перекладу,
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна»

У професійній діяльності, у багатьох галузях, включаючи бізнес, політику, науку, право, медіа та інші, риторична та дискурсивна компетенції допомагають ефективніше виконувати свої обов'язки, сприяти побудові взаємодії з колегами, партнерами та клієнтами, забезпечувати високий рівень взаєморозуміння та взаємодії між учасниками комунікації. Також, належна риторична та дискурсивна компетенції можуть забезпечити успіх у дискусіях, переговорах, публіч-

них виступах, допомогти отримати підтримку для ідеї, просуванню продукту або послуги, або, наприклад, залучити інвесторів та забезпечити підвищення рівня продажів. Тому такий важливий елемент професійної діяльності як риторична та дискурсивна компетенції можливо сформувати і розвинути на заняттях з української мови за професійним спрямуванням.

Це може бути досягнуто за допомогою використання різноманітних методів та підходів, які допоможуть студентам розвивати навички ефективної комунікації та вміння аналізувати та критично оцінювати мовний дискурс. А саме:

1. Вивчення основних понять риторики та дискурсу. Для цього можна використовувати спеціальну літературу, відеоматеріали, електронні підручники, презентації тощо.

2. Тренування вміння аналізувати текст та виділяти ключові аргументи. Це допоможе студентам розуміти структуру аргументації та розвивати критичне мислення.

3. Проведення дискусій з тем, які є актуальними для студентів. Під час дискусії викладач може допомагати аргументувати свої позиції та дотримуватися правил взаємодії в дискусії.

4. Використання різноманітних форм виступів: доповіді, презентації, дебати тощо. Це дозволить студентам отримати досвід публічних виступів та розвинути навички риторики.

5. Розвиток навичок письма. Викладач може давати завдання написати есе, статті чи листи до газети, щоб розвивати їхні навички письма та висловлювання думок.

6. Тренування навичок використання різних видів мовлення, таких як описове, наукове, художнє та інші. Це допоможе студентам розуміти, як правильно використовувати різні типи мовлення в залежності від контексту та мети виступу.

7. Вивчення основних правил комунікації та взаємодії з аудиторією. Студенти повинні розуміти, як правильно вести діалог з аудиторією, як вести себе на сцені, як залучати увагу слухачів та інші аспекти комунікації.

8. Проведення тренувань на розвиток мовної етики. Це дасть змогу розуміти, як правильно вести себе у відповідних ситуаціях, як дотримуватися правил мовленнєвої культури, як уникати конфліктів та інших негативних ситуацій.

9. Використання інтерактивних методів навчання, таких як рольові ігри, імпровізації та інші. Це дозволить розвивати навички взаємодії з іншими та збільшувати впевненість під час виступів.

10. Залучення засобів масової інформації до навчального процесу. Студенти повинні розуміти, які техніки використовують журналісти та інші професіонали, щоб залучити увагу аудиторії та переконати її у своїй точці зору.

Узагалі, формування риторичної та дискурсійної компетенції на заняттях з української мови можна проводити шляхом тренування різних аспектів мовлення, розвитку критичного мислення, підвищення навичок взаємодії з аудиторією.

Важливо також навчити учнів розуміти аудиторію та контекст, в якому вони виступають, щоб можна було ефективно спілкуватися зі слухачами та передавати їм необхідну інформацію. Для цього варто проводити тренування на розуміння типів аудиторії та налагодження з ними ефективної взаємодії.

Додатково до цього, необхідно звернути увагу на розвиток мовної культури. Наприклад, викладачі можуть відпрацьовувати зі студентами правила етикету мовлення, правила вживання та вимови слів, а також актуалізувати їхні знання правил граматики та лексики. Важливо, щоб вони зрозуміли, що мова є не тільки засобом комунікації, але й елементом культури та самовираження.

Отже, формування риторичної та дискурсійної компетенції на заняттях з української мови за професійним спрямуванням вимагає поєднання різних підходів та методів навчання, які допоможуть студентам розвивати свої навички мовлення та здібності до ефективної взаємодії з аудиторією, при цьому викладачеві варто пам'ятати і розуміти потреби кожного студента.

Список використаних джерел

1. Білоус І. В. Дискурсивна компетентність як складова мовленнєвої культури // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. 2009. Вип. 14. № 2. С. 97–102.

2. Вербицька Л. М. Формування дискурсивної компетентності майбутніх фахівців з дизайну в умовах університетського навчання // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2017. Т. 8. № 70. С. 9–16.

3. Діденко О. В., Лукашова Н. Ю. Формування риторичної компетентності студентів у вищих навчальних закладах // Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. 2019. Вип. 1 (50). С. 96–103.

4. Кочерга О. Роль дискурсивної компетентності у формуванні професійних навичок майбутніх фахівців // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. 2016. Вип. 1 (25). С. 56–63.

ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ: СПРОБИ ПОРОЗУМІННЯ І ВЗАЄМНОГО ВИБАЧЕННЯ ПОЛЯКІВ ТА УКРАЇНЦІВ

Грицай Ю. В.
І курс, група ЗО-1, спеціальність «Дизайн»,
Рівненський економіко-технологічний фаховий коледж
Національного університету водного господарства
та природокористування.
Науковий керівник: Мазурок Р. Г., магістр історії

Волинська трагедія є однією з найбільш трагічних та болючих сторінок польсько-українських відносин. Проте ці криваві події кожна сторона інтерпретує по-своєму. Основним завданням поляків та українців сьогодні має бути переосмислення минулого задля поліпшення міжнаціональних та міждержавних відносин.

Українсько-польський конфлікт має довгу та складну історію. Існує багато досліджень подій Волинської трагедії. Проте питанням основних причин конфлікту приділено меншу увагу. Варто зазначити, що передумовами суперечок були 1917–1942 рр., пам'ять про які міцно вкоренилася у свідомості українців.

Причиною конфлікту стала також та обставина, що поляки, які здійснили значний економічний і культурний внесок у розвиток західноукраїнських земель, були впевнені, що ці території залишаться під польською владою. Такий стан речей цілком суперечив українським планам і став основою для зростання напруження через нехтування прав українців до вільного життя на їх етнічній території.

Масові вбивства були пов'язані зі створенням УПА та підтримкою її антипольських заходів з боку частини місцевого українського населення. Мотивом для започаткування антипольських заходів на Волині впродовж 1943–1944 рр. було те, що поляки різними шляхами намагаються проникнути в адміністративний, господарський і торговельний апарат окупаційної німецької влади. Тоді почалася ескалація конфлікту. Українсько-польське протистояння сягнуло апогею влітку 1943 р. Польським селам запропоновано було в категоричній формі «вибратися за Буг або Сян», а керівництво Армії Крайової зобов'язало всіх поляків залишатися на місці свого довоєнного проживання, щоб Польща не втратила Волинь [1, с. 114]. До кінця 1943 р. вся Волинь стала місцем десятків тисяч трагедій.

Офіційне завершення конфлікту визначити неможливо, оскільки він є не тільки етнічною, але й політичною проблемою. Проте на сьогоднішній день Україна та Польща роблять кроки для

примирення та підтримання дружніх стосунків. У 2003 р. Президенти України та Польщі урочисто проголосили про спільне визнання трагічних подій на Волині страшним злочином.

Одним з перших кроків до примирення було укладення угоди про дружбу, співробітництво та партнерство між Україною та Польщею у 1992 р. [2, с. 107]. У цій угоді обидві країни зобов'язалися поважати суверенітет та територіальну цілісність країн сусідів, а також підтримувати добрі відносини та співпрацю у різних сферах.

У 2002 р. в Україні та Польщі були відкриті спільні пам'ятники жертвам Волинської трагедії. Ці пам'ятники стали символом примирення між народами та згуртованості в боротьбі з крайнім націоналізмом та екстремізмом. Наразі впроваджують спільні історичні проєкти, метою яких є налагодження добросусідських взаємовідносин між Польщею та Україною. Підсумувавши, можемо зазначити, що Волинська трагедія була закономірним наслідком історичних і політичних помилок, допущених у 1917–1945 рр. попередніми окупаційними режимами на Волині. Примирення можливе і потрібне через пізнання правди, історичних фактів, а не міфів чи фальсифікацій. Завдання, яке зараз стоїть перед двома народами — спокійно знайти справжні причини протистояння, бо тільки тоді ми зможемо уникнути повторення подібних кривавих конфліктів.

Список використаних джерел

1. В'ятрович В. За лаштунками «Волині-43»: невідома польсько-українська війна / Центр досліджень визвольного руху. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 303 с.

2. Гудь Б. Українці — поляки: хто винен. У пошуку першопричини конфліктів першої половини XX ст. Львів, 2000 С. 102–111.

3. Сергійчук В. Трагедія Волині. Причини й перебіг польсько-українського конфлікту в роки Другої світової війни. Київ, 2009. С. 165–200.

УКРАЇНОЗНАВСТВО — ОСНОВА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Кучинська О. Г.
викладач,
Вінницький технічний фаховий коледж;
Волос А. П.
студентка,
Вінницький технічний фаховий коледж;

Актуальність дослідження. Більше року наша незалежна держава Україна веде визвольну війну від російських завойовників. Формування духовності молоді стало потребою часу. Тому питання, якими мають бути дії викладачів української словесності, цікавить нині кожного педагога.

Постановка проблеми. У різні часи та епохи в усіх цивілізованих державах сім'я, школа, суспільство ставили перед собою завдання — виховати духовну особистість, громадянина, патріота своєї країни. Нині вихованню духовності відводиться пріоритетна роль. Важким болем лягли на серце матері — Вітчизни зруйновані міста: Буча, Гостомель, Ірпінь, Бородянка, Охтирка, Чернігів, Харків, Херсон, Ізюм, Мелітополь, Маріуполь. Живою фортецею стало місто Бахмут. Росія відверто проводить геноцид нашого народу. Скільки ще потрібно вбитих дітей та цивільних ні в чому не винних людей, аби наше горе зрозумів увесь світ?

Нині кожна свідома людина планети розуміє, що Україна в епіцентрі протистояння двох ідей: демократичної та тиранічної. Український народ, як ніколи об'єднався, нація стала згуртованою задля спільної святої справи — захисту рідної Вітчизни. Розвіюється міф про другу армію світу, адже вона вбиває, ґвалтує, калічить. Але немає кайданів, які зможуть скувати український вільний дух. «А ми тую червону калину підіймемо, а ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо!» Отже, скріпімося духом! Присвятімо своє життя рідній Батьківщині! Мій народе, ти розквітнеш у сім'ї європейських держав! Підростає нове покоління. Нині це студенти, а завтра захисники своєї Вітчизни. Саме ми, педагоги, маємо стати ковалями їхніх душ. Твори української літератури — благодатний матеріал,який сприяє вихованню юних патріотів, духовно багатих і національно свідомих.

Аналіз попередніх досліджень. Багатогранні аспекти духовного і патріотичного виховання особистості знайшли своє відображення в працях педагогів Х. Алчевської, Г. Ващенка, О. Духновича, І. Огі-

єнка, С. Русової, К. Ушинського, Я. Чепіги, які велику увагу приділяли вихованню любові до своєї землі, рідної мови, формуванню національної самосвідомості, поваги до історичного минулого. А. Макаренко, В. Сухомлинський радили прищеплювати молоді високі почуття вірності й відданості Батьківщині, пошани до її трудівників. Письменники, історики, філософи та літературознавці М. Бердяєв, М. Грушевський, С. Єфремов, І. Огієнко, Г. Сковорода, І. Франко, Д. Чижевський визначали основні складники патріотичного виховання свідомого українця; методисти Т. Бугайко, В. Водовозов, В. Острогорський розробляли шляхи формування патріотичних і духовних почуттів, переконань засобами художнього слова. Психологічні засади духовного виховання досліджували Б. Ананьєв, Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонтьєв, О. Петровський, І. Синиця, П. Якобсон.

Розглядаючи різні концепції сучасного виховного процесу на заняттях літератури (О. Бандура, Н. Волошина, А. Капська, В. Неділько, Є. Пасічник, Б. Степанишин, П. Хропко), виділяємо думку про те, що національні й загальнолюдські цінності, відтворені в українській літературі, допомагають формуванню духовно багатої особистості, громадянина-патріота, що має високі етичні й моральні чесноти, шанує минуле, дбає про майбутнє народу України.

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми засвідчив, що більшість науковців-дослідників вважає: значним підґрунтям патріотичного і духовного виховання є введення до програм з літератури письменників, твори яких були з певних причин вилучені з літературного процесу. Це могутні постаті І. Багряного, Є. Маланюка, О. Ольжича, У. Самчука, О. Теліги, творча спадщина яких донесе до майбутніх поколінь українців повну правду про страшну трагедію, пережиту їхнім народом. Література має допомогти студентам подолати принизливе почуття національної меншовартості, разом з історією України допомогти повернути їм історичну пам'ять і виплекати природне почуття національної гордості за свою Батьківщину. Водночас ціла низка аспектів у цій важливій і складній проблемі ще недостатньо вивчена. Зокрема, не визначено нових підходів до створення цілісної системи духовного виховання здобувачів освіти засобами художньої літератури, не досить повно обґрунтовані психолого-педагогічні умови ефективного формування патріотичних і переконань, не узагальнено передовий досвід педагогів з питань духовного виховання.

Мета статті полягає у розкритті питання духовного виховання сучасної молоді на заняттях української мови та літератури.

Виклад основного матеріалу. Відродження національної культури та підвищення ролі рідної мови є необхідними складовими мовної політики в сучасній Україні. Тому освітній процес у навчальному закладі необхідно вибудовувати таким чином, щоб пробудити в студентів національні почуття, виховувати в них повагу й любов до свого народу, до його віковічних моральних та духовних здобутків, а також самоповагу й гордість за свою Батьківщину. Цей складний і тривалий процес передбачає комплекс організаційних, дидактичних, методичних, психологічних, виховних заходів. І рідна мова та література в цьому комплексі — не просто найголовніша складова, а й фундамент цієї ідеологічної системи.

Студентська молодь має усвідомити, що без оволодіння державною мовою неможливо стати повноцінним громадянином і патріотом України, кваліфікованим спеціалістом будь-якої галузі господарства [2, с. 9].

Актуальними сьогодні є думки І. Огієнка та В. Сухомлинського про те, що до найважливіших ознак нації належить рідна мова, а з нею витворена культура, яка стає душею нації, її духом. Зокрема, В. Сухомлинський зазначав, що в руках педагога слово є могутнім виховним засобом, яке здатне звеличити людину в її власних очах, утвердити її патріотичну свідомість і громадянську гідність, на все життя відкрити в її серці невичерпні й вічні джерела любові до своїх предків.

Любов до рідної мови — один із проявів патріотизму і духовності. Ще К. Д. Ушинський говорив, що мова народу є цілковитим відображенням батьківщини й духовного життя народу: «Засвоюючи рідну мову, дитина засвоює не самі тільки слова, їх додавання і видозміни, але безліч понять, поглядів на предмети, думок, почуттів, художніх образів, логіку і філософію мови» [1, с. 39].

Оволодіння національною літературою — це шлях до досконалого оволодіння українською мовою. Адже першоелементом літератури є мова в її різноманітних стильових вираженнях.

Літературу сприймають як першооснову духовного та соціального розвитку суспільства. Цю істину підтверджено всім ходом людської цивілізації. Уроки літератури стали основою патріотичного виховання студентів, їхнього громадського змужніння, високої моральності та працелюбства, естетичної наснаги. Художня література спонукає студентську молодь захоплюватися красою й самобутнім багатством рідної землі, національно-визвольною боротьбою українців, їхнім славетним минулим. Попри всі принади комп'ютера, книжка, має свою унікальну магію, боце так важливо — чути

художнє слово Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, О. Довженка, Л. Костенко та багатьох інших. Ці світочі літератури стояли на сторожі державності, бо розуміли, якщо вона буде втрачена, то все решта немає ніякого значення.Основні шляхи якісного реформування викладання української літератури в навчальних закладах орієнтовані на проведенні науково-дослідницької роботи, розвиткові творчих здібностей студентів.

У Вінницькому технічному фаховому коледжі сформувалася традиційна система національно-патріотичного й духовного виховання молоді. З 1 вересня, проводиться урочиста лінійка, присвячена Дню знань. Щорічно 4 вересня викладачі української словесності разом зі студентами беруть участь у вшануванні пам'яті поета-земляка В. Стуса біля пам'ятника, декламують твори, виконують пісні на його вірші. Проводяться виховні заходи до Дня української писемності та мови. Студенти коледжу є активними учасниками літературно-мистецьких заходів обласної універсальної бібліотеки. Традиційними в коледжі є «Українські вечорниці» та «Фестиваль вареників». Серед студентів першого курсу проводиться щорічний огляд-конкурс художньої самодіяльності «А ми тую червону калину підіймемо!». Студенти старших курсів беруть участь в огляді військово-патріотичної пісні. Позначені вихованням духовності та національних рис конкурси «Лицар коледжу», «Дівчина-лідер». Давні українські звичаї оживають під час Новорічних свят: студенти виконують з великим піднесенням колядки та щедрівки, виступають з вітаннями в обласних установах та інших коледжах. 15 лютого 2023 року в коледжі проведено благодійний студентський бал у стилі українського Відродження, на якому зібрали 58 тисяч гривень, за які придбали тепловізори для ЗСУ. Студенти Вінницького технічного фахового коледжу щорічно беруть участь у Всеукраїнському літературному онлайн-марафоні «Єднаймо душі словом Кобзаря!», присвяченому дню народження Т. Шевченка. У березні традиційно проводимо тиждень філологічних дисциплін, організовуємо цікаві зустрічі з поетами рідного краю Т. Яковенко, Л. Горлеєм, В. Цимбалом, Ю. Сегедою, М. Каменюком та іншими. Прикладом високого патріотизму для молоді є, беззаперечно, життя Т. Шевченка. Тому на початку березня в коледжі щорічно проводиться «Тиждень рідної мови», в рамках якого відбуваються конкурси читців поезії Т. Шевченка, літературно-мистецькі зустрічі з письменниками рідного краю, традиційний відкритий виховний захід «В сім'ї вольній, новій». Шевченкове слово в коледжі щоденно звучить з репродукто-

ра студентського радіо під час великої перерви. Ми впевнені, що афоризм Кобзаря «Борітеся — поборете!» веде нас до перемоги. Нині відбувається активний процес дослідження творчості митців, чиї імена були безпідставно забуті, визначається їхнє місце в літературі свого часу і в духовній скарбниці сучасності.

Творчі зусилля кожного викладача мають бути спрямовані на те, щоб підвищити виховний рівень сучасного заняття та його потенціал, створити оптимальні можливості для розвитку самостійного творчого мислення студентів, активізації їхньої пізнавальної діяльності, формування патріотичних почуттів під час вивчення літератури. Тому формування духовності має здійснюватися на основі проблемного вивчення текстів, їх системності, де домінантою є настанови до національного відродження. Рідна література відкрилася новими гранями як могутнє джерело української духовності, своєрідний генетичний код, пам'ять народу. Це своєрідний художній літопис українців. Сучасний тип особистості виростає на ідеях національної філософії, народних ідеалах, традиціях, звичаях і обрядах, морально-етичних цінностях, тобто на культурно-історичному досвіді, здобутках народу впродовж багатьох епох. Мистецтво, зокрема література, несе в собі вічні цінності. Вони загальнолюдські й водночас у кожного народу свої.

Висновки. Отже, сутністю викладача рідної мови та літератури має бути висока культура, непохитна національна свідомість, глибоке розуміння тих складних завдань, які сьогодні потрібно розв'язувати незалежній Українській державі. Усе це педагог не тільки повинен передати своїм вихованцям, а бути беззаперечним зразком для наслідування. Тільки систематичне духоне виховання може подолати почуття національної меншовартості й сформувати людину — громадянина з національним складом мислення та природним почуттям гордості, що ти — українець. На основі такої виховної роботи формуються основні складові національної самосвідомості: любов до рідної землі й свого народу, патріотизм і готовність захищати Українську державу.

Список використаних джерел

1. Белебеха І. Українська еліта. Харків, 2019.

2. Вертій О. Методика вивчення української літератури на сучасному етапі: основні ознаки і поняття // Дивослово. 2012. № 3.

МІФОЛОГІЧНІ АРХЕТИПИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ КІНЦЯ XIX — ПОЧ. XX СТ.

Радванська Є. С.
спеціальність 035 «Філологія (українська мова та література)»,
заклад загальної середньої освіти № 41

Розгляд літературних творів як метаморфоз реального й уявного світу дозволяє усвідомити і зрозуміти авторську індивідуальність, світобачення і міфологічне мислення. У творах більшості українських письменників (О. Кобилянська, М. Коцюбинський, Л. Українка, О. Олесь) бачимо функціонування міфологем, фольклорних образів, осмислення світової міфологічної спадщини.

Міфологічні архетипи ми зустрічаємо в українській літературі будь-якого періоду. Але найбільш яскраво відроджений інтерес до міфу проявився на межі XIX–XX століть. Це пов'язано з пожвавленням романтичних традицій. Основоположником неоміфологізму на Заході став Р. Вагнер, ідеї якого про міфологічне мистецтво як мистецтво майбутнього, а також ідеї Ф. Ніцше про рятівну роль міфологізуючої «філософії життя» мали великий вплив на розвиток міфотворчості в Україні. Розвиток психології К. Юнга у Західній Європі також вплинув на літературний процес, зокрема вчення про архетипи.

Архетип Тіні є найчастішим в українській міфології. Його зустрічаємо в таких творах: «Тіні забутих предків», «Цвіт яблуні» Коцюбинського; «Лісова пісня» Лесі Українки; «Нечиста сила» Королів-Старого. Але найчіткіше відобразив архетип Тіні Іван Франко у творі «Рубач»: «Мій стан був подібний до сну — тяжкого, болючого; тим більш болючого, що без мрій. Якесь глухе почуття, що блуджу, що не бачу виходу перед собою...». Архетип Тіні обов'язково присутній у філософських творах, у трансцендентних роздумах письменників. У Франка архетип Тіні є архетипом не особистим, а філософією епохи. Не дивлячись на те, що його твори — не народні казки чи фольклорні міфи, а авторські літературні твори — вони мають у собі оце колективне несвідоме, з якого ми черпаємо знання поколінь.

Окремо необхідно дослідити і архетип «філософського каменя», який, за Ніцше, є «вищою» свідомістю, яку людина шукає у несвідомому. Одним з найбільш відомих «елементів» філософського каменя є Уроборосяк символ нескінченності. Змій, що фігурує у легендах про Змієві вали, у казці про Телесика та Котигорошка, стає міфологемою у творах письменників-модерністів. Зокрема Ольга

Кобилянська використовує образ змії у творі «Апостол черні», де він символізує складнощі вибору, тривогу.

Архетип Дерева тісно пов'язаний з мотивом пізнання. Мотив пізнання є центральним у творах Коцюбинського («Інтермеццо»: пізнання себе через природу як джерело підсвідомих знань), Лесі Українки (вибір Лукаша на користь архетипа Персони, а не пізнання у «Лісовій пісні»), Івана Франка («Смерть Каїна»). Саме у «Смерті Каїна» Франко руйнує мотив первісної легенди про гріх вбивства, виводячи на перший план трансцендентний елемент: пізнання героєм сенсу буття. Каїн-мислитель, шукач істини, замінив у поемі Каїна-вбивцю, який був у оригінальному джерелі. Каїн Франка нагадує Гамлета Шекспіра. У цьому творі ми бачимо власні екзистенціальні пошуки Франка.

Цей архетип показували митці слова через образ лісу, який найчастіше уособлює прихисток для душі, спокій, мудрість дідів, але водночас ліс є символом потойбіччя, світу невидимого, і така дуальність лісу була джерелом натхнення для багатьох письменників. Ліс оточує героїв «Землі» Кобилянської; ліс «забирає» Івана у інший світ у «Тінях забутих предків» Коцюбинського; у Лесі Українки ліс мало не є окремим персонажем «Лісової пісні», як володар того, що відбувається у ньому.

Отже, характерною рисою національної літератури XIX–XX ст. став не лише транформаційний підхід до запозичення джерел, а й використання міфологічних архетипів як образів (символів). Поєднання психології, міфології, літератури започаткувало створення нової концепції світогляду.

Список використаних джерел

1. Базюк У. Легенда про великого грішника та її фольклорно-літературні інтерпретації (на матеріалі української романтичної прози XIX ст.) // Вісник Львівського університету. Серія філологія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка. 2003. Вип. 31. С. 165–177.

2. Бондар Л. Світоглядна й естетична функція міфа в творчості Івана Франка // Іван Франко і світова культура : матеріали міжнар. симпоз. ЮНЕСКО (Львів, 11–15 вересня 1986 р.). У 3-х кн. Київ,1989. Кн. 1. С. 302–312.

3. Гура Н. П. Інтерпретація й трансформація міфу: міфопоетичний аспект // Вісник Запорізького нац. ун-ту. Серія «Філологічні науки». 2011. № 2. С. 25–28.

4. Дронь К. І. «Аріаднині ниті»: про деякі непомічені міфологеми в прозі І. Франка // Питання літературознавства. 2006. Вип. 71. С. 29–38.

5. Міфопоетичні образи в художньому світі Івана Франка: (Ейдологічні нариси) / К. І. Дронь, Б. С. Тихолоз, Н. Б. Тихолоз, А. І. Швець; за наук. ред. Б. С. Тихолоза. Львів, 2007. 336 с.

ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНОЗНАВСТВА

Семененко А. А.
IV курс, група ПЗ-20.2, спеціальність «Право»,
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».
Науковий керівник: Федоренко Т. В., к.ю.н., доцент

У теперішній час тема українознавства є однією з найбільш актуальних. Українці стають національно-свідомими, хочуть дізнаватися все більше про рідну культуру, історію, традиції та інші народні цінності. Молодь бажає відроджувати знання про минуле, щоб, на основі цього, будувати майбутнє. Моє ставлення до цього досить позитивне, тому дослідження цієї науки зацікавило мене і я маю на меті довести думку про її велике значення для сучасного суспільства.

Як зазначає Науково-дослідний інститут українознавства, українознавство — це наука цілісного пізнання (самопізнання), творення й самотворення українського народу і його етнічної території в усьому часопросторовому їх вимірі [1].

Початки формування знань про Україну сягають ще античних часів (Гомер, Геродот), продовжуються за доби києво-руської, де особливу роль починають відігравати літописи (Синопсис, Літопис Аскольда та Літопис Руський). Згодом наукові осяги України й українського світу підносяться на новий рівень в козацьких літописах (Самовидця, Грабянки, Величка), в «Історії Русів», творчості Г. Сковороди, І. Котляревського, М. Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша, Т. Шевченка, В. Антоновича, М. Драгоманова, Л. Українки, І. Франка та багатьох інших.

На початку XX ст., спираючись на доробок попередників, визначні вчені — М. Грушевський, В. Вернадський, Д. Дорошенко, С. Єфремов, Д. Багалій, І. Стешенко виставили в своїх працях українознавство як наукову систему знань, яка зі свого боку виявляється важливим чинником історичного процесу. У 1918 р. В. Вернадський, президент щойно створеної Української академії наук, наголошує на необхідності впровадження спеціальних дисциплін з українознавства до програм середньої та вищої школи. 1920 р. С. Єфремов видає перший навчальний посібник «Українознавство», а згодом Д. Дорошенко друкує свій вкрай важливий для подальших українознавчих студій «Огляд української історіографії». У той же час повною мірою неупереджене, безцензурне, утвердження науки про українців на підконтрольній тоталітарному

режиму, Україні було перерване майже на 70 років. І тільки з кінця 80-х років тенденція до розвитку українознавства як цілісної системи знань знову починає відроджуватись. Як своєрідну естафету від попередників у формуванні українознавства як синтетичної науки, як методології освіти і навчальної дисципліни з цього часу перебирають на себе професор П. Кононенко і науковці заснованого ним Інституту українознавства [1].

За підручником П. П. Кононенка розвиток українознавства поділяється на 6 етапів. Крайній, на той час, етап пов'язаний з розбудовою української суверенної держави в 90-х роках ХХ століття і характерний впровадженням українознавства і в наукову систему, і в систему освіти, культури, державного управління [3, с. 24–25].

Щодо розвитку українознавства в ХХІ ст., то, на думку П. Кононенка та Т. Кононенка, ця наука стала органічною часткою світової наукової системи. Про це свідчать і глибина її зародження та розвитку; і масштаби поширення; і місце, роль, місія вітчизняного і зарубіжного українознавства. Харизматичний український етнос розвивається не тільки на терені України, а й у країнах від Австралії до Японії (від 20 до 30 мільйонів громадян) [2, с. 1].

Підсумовуючи вищесказане, хочу додати, що українознавство є важливою наукою для нашого суспільства, яка не зупинила свого розвитку, не дивлячись на заборони. Українська нація не втратила своєї жаги до самопізнання, що дає шанс на подальше існування, а також надію на те, що українці не забудуть свою історію та зможуть вчитися на помилках попередників та не робити власних.

Список використаних джерел

1. Токар Л. К. Українознавство. Міністерство освіти і науки України. Науково-дослідний інститут українознавства. URL: http://ndiu.org.ua/index.php/ component/content/article/102-2009-08-31-13-55-49/1688-2012-03-27-13-11-39.

2. Кононенко П., Кононенко Т. Українознавство ХХІ століття: стан, проблеми, перспективи розвитку як системи інтегративних знань. 2013. № 2. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21-COM=2&I21 DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ukr_2013_2_3.pdf.

3. Кононенко П. П. Українознавство. Підручник для вищих навчальних закладів. Київ, 2005. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Petro/ Ukrainoznavstvo.pdf?PHPSESSID=t1ooibkiv6alj9j4-oqggpoo612.

СЕКЦІЯ IV

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФАХОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Андрощук К. М.
викладач кафедри іноземної мови,
Вінницький національний технічний університет

Основною метою викладання начальної дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» у закладах вищої освіти технічного спрямування є формування специфічних іншомовних комунікативних навичок студентів. У зв'язку з недостатньою кількістю виділених академічних годин велику увагу звертають на самостійну роботу студентів. Однією із форм такої роботи є опрацювання фахових англомовних статей зі спеціальності.

Отримавши від викладача посилання, студенти завантажують публікацію на свої електронні пристрої й опрацьовують її. Для студентів будівельних спеціальностей корисними є публікації про особливості використання певних будівельних матеріалів: «A Home Made of Wood: Consumer Experiences of Wooden Building Materials» [1], про різні способи застосування цих матеріалів «Durable Construction Material» [2], чи про безпечний дизайн у проектуванні споруд: «A Design for Safety (DFS) Framework for Automated Inspection Risks in Metro Stations by Integrating a Building Information Modeling» [3].

Викладачі пропонують ці статті студентам для самостійного опрацювання, попередньо виконавши спільний переклад англійських термінів та термінологічних словосполучень. Результатом опрацювання може бути обговорення або написання анотації до тексту.

Ефективними також є засідання круглого столу, під час проведення якого учасники висвітлюють окремі питання з фахової теми, опираючись на запропоновану педагогом статтю. Наприклад, майбутні будівельники можуть продемонструвати свою професійну компетентність, підготувавши доповідь на тему: «17 Innovative Construction Materials Changing How We Build» [4]. Кожен студент може обрати для своєї презентації кілька будівельних матеріалів, розповісти про їхню структуру й особливості використання.

Цікавою, але досить складною для студентів є дискусія за прочитаним текстом, під час якої студенти висловлюють думки на професійну тематику. Змістовними та є дискусії на такі теми: «What Is Modern Architecture, Anyway?» [5], «How can we redefine modular construction for a new era?» [6].

Цікавими можуть бути дискусії і за такими темами:

– «Advantages and Disadvantages of Timber in Structures»;

– «Advantages and Disadvantages of Wooden Building Materials»;

– «Advantages and Disadvantages of Modern Building Matetials» тощо.

Вони дозволяють студентам відійти від звичних шаблонів у мовленні, дають можливість висловлювати свою думку, розширюють загальний та професійний кругозір, а найголовніше — підвищують рівень комунікативної та соціальної компетенції майбутнього фахівця.

Отже, англомовні фахові публікації — це ефективний засіб засобів мотивації студентів до навчання та підвищення рівня їхньої комунікативної компетенції.

Список використаних джерел

1. Noora Viholainen, Eliisa Kylkilahti, Minna Autio, Anne Toppinen. A Home Made of Wood: Consumer Experiences of Wooden Building Materials. URL: https://www.researchgate.net/publication/340715725_A_home_made_of_wood_Consumer_experiences_of_wooden_building_materials.

2. John L. Clarke. Durable Construction Material. URL: https://www.sciencedirect.com/topics/engineering/durable-construction-material.

3. Ping Liu, Yongtao Shang, Lei Zhang. A DFS Framework for Automated Inspection Risks in Metro Stations by Integrating a Knowledge Base and Building Information Modeling. URL: https://www.researchgate.net/publication/369104769.

4. 17 Innovative Construction Materials Changing How We Build. URL: https://www.planradar.com/gb/top-15-innovative-construction-materials/.

5. Erin Migdol. What Is Modern Architecture, Anyway? URL: https://www.getty.edu/news/what-is-modern-architecture-anyway/.

6. How can we redefine modular construction for a new era? URL: https://-www.pbctoday.co.uk/news/guides-reviews/redefine-modular-construction/113107/.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Войцехівська Н. К.
доктор філологічних наук,
викладач кафедри германської та слов'янської філології,
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»;
Мельник Я. В.
IV курс, група 42-Філ(б), спеціальність 035 «Філологія»,
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Переклад художніх текстів — це джерело культурного взаємозбагачення народів, міжнародний засіб масової комунікації.

Це один із найскладніших видів письмового перекладу: хоча перекладач, по суті, не створює нічого нового, відтворюючи вже наявну естетичну цінність (відтак його творчість вважається вторинною), перекладацька діяльність має певні труднощі.

По-перше, художній переклад є внутрішньо розчленованим процесом, що охоплює дві основні фази: фазу осмислення, під час якої перекладач аналізує вихідний текст із урахуванням його смислової та стилістичної інтенції; і фазу мовної реконструкції, під час якої перекладач відтворює підданий смисловому і стилістичному аналізу вихідний текст із оптимальним урахуванням вимог комунікативної еквівалентності.

По-друге, адекватний переклад художнього тексту повинен здійснюватися в цілісності, а не в окремих фразах, реченнях і абзацах.

По-третє, сутність художнього перекладу полягає у відтворенні на мові реципієнтів найбільш близького природного еквівалента вихідного повідомлення, по-перше, з погляду значення, а по-друге, з погляду стилю. Під «відтворенням повідомлення» розуміється передача сенсу, що тягне за собою ряд граматичних і лексичних трансформацій.

Перекладацькі трансформації, інакше кажучи, — це міжмовні перетворення, перебудова елементів вихідного тексту, операції перевираження і перифразу сенсу з метою досягнення перекладацького еквівалента.

Суть лексичних трансформацій полягає в заміні окремих лексичних одиниць мови (слів і стійких словосполучень) вихідної мови лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словниковими

еквівалентами, тобто які мають інше значення, ніж передані ними в перекладі одиниці. Оскільки мова художньої прози містить значну кількість стилістичних засобів різного рівня (фонетичних, лексичних, синтаксичних, графічних тощо) та характеризується як яскраво метафорична, образно-емоційна, підбір перекладацького відповідника вимагає неабиякої компетенції.

Граматичні перекладацькі трансформації, як правило, стосуються заміни порядку слів, часткової чи цілковитої заміни структури речення, заміни частин мови і членів речення (т. зв. функціональна заміна), а також додавання й вилучення слів. Необхідність граматичних трансформацій зумовлюється незбігом функцій та значення граматичних форм і синтаксичних конструкцій вихідної мови та мови перекладу.

Найтиповішими трансформаціями у межах перекладу художнього тексту виступають конкретизація, генералізація, диференціація, модуляція, прийом лексичного додавання, прийом опущення, прийом смислового розвитку, антонімічний переклад, транскрипція і транслітерація, калькування, експлікація. Найчастіше в процесі перекладацької діяльності використовуються трансформації змішаного типу.

Отже, робота з художнім текстом вимагає від перекладача враховувати лексико-граматичні й стилістичні особливості вихідного матеріалу, використовувати ряд трансформацій задля збереження структурної еквівалентності та комунікативної адекватності текстів оригіналу та перекладу.

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

Гнатюк Н. В.
І курс, група 1МАА,
спеціальність «Середня освіта. Мова і література (англійська)»,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського.
Науковий керівник: Зарічна О. В., к.пед.н., доцент

В умовах глобальної інтеграції різних культур іноземна, зокрема англійська мова відіграє вирішальну роль при спілкуванні та при порозумінні представників різних мов, культур. Сучасна соціокультурна ситуація у світі знайшла відгук в українському суспільстві:

з'явилися нові можливості та перспективи співпраці із зарубіжними країнами, що сприяє розвитку діалогу культур, взаємодії та розумінню інших культурних цінностей [1, с. 113]. Саме тому соціокультурний аспект стає визначальним при формування соціокультурної компетентності учнів на уроках англійської мови в сучасному навчальному закладі.

Формування в учнів соціокультурної компетентності, як елементу комунікативної компетентності, є пріоритетом при навчанні англійської мови. Соціокультурна компетентність включає в себе знання з країнознавства, культурології, фонові знання, тощо, уміння використовувати ці знання у процесі спілкування з представниками інших культур.

Ефективність процесу формування соціокультурної компетентності може бути забезпечена шляхом максимального залучення учнів до навчальної діяльності, яка створює умови для професійного орієнтованого та міжкультурного спілкування. На уроках іноземної мови слід надавати перевагу роботі в малих групах, дискусії, мозковій атаці, кейс-методу, симуляції, презентації, інсценізації, рольовим, діловим іграм, проєктним технологіям [2, с. 5].

Формування соціокультурної компетентності буде успішним за умови систематичного виконання вправ і завдань, які передбачають розвиток умінь: формувати позитивне ставлення до культури народів, мова яких вивчається; проводити паралелі між двома культурами; вибирати соціокультурні явища відповідно до завдань учителя; оцінювати соціокультурні події та знаходити відмінності; формувати асоціативні вміння та естетичні почуття; коментувати іншомовний матеріал соціокультурного змісту, висловлюючи при цьому власну думку; висловлювати своє ставлення до важливих подій іншомовної культури; інтерпретувати соціокультурну інформацію для формування вмінь критичного мислення; виконувати завдання соціокультурного змісту в умовно-комунікативних ситуаціях.

Отже, формування в учнів соціокультурного компоненту передбачає не лише знайомство з історією, традиціями, звичками країни, мова якої вивчається, а й першочергово воно повинно давати знання, які можуть стати в пригоді безпосередньо у ситуаціях спілкування.

Таким чином, соціокультурна компетентність повинна виступати як необхідність підготовки учнів до соціокультурної взаємодії у світі та суспільстві XXI століття.

Список використаних джерел

1. Атаманчук З. Теоретичний аналіз сутності поняття «соціокультурна компетентність». Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів : матеріали тез доп. XI міжнар. наук.-методол. Інтернет-семінару. Київ — Хмельницький : Хмельницький національний ун-т, 2022. С. 113–115.

2. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок та вмінь. Іноземні мови. 2015. № 3. С. 3–7.

ЗАСТОСУВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Гонтарук-Мамчур А. М.
викладач англійської мови, викладач І категорії,
Дубенська філія Університету «Україна»

Традиційні методи навчання у вищому навчальному закладі більше зорієнтовані на пізнавальний, інтелектуальний компонент діяльності, вони формують у майбутніх фахівців переважно формальні знання, що не завжди можуть перейти у поведінковий компонент. Ми ставимо за мету збагачення знань студентів, формування вмінь оптимально застосовувати отримані знання у взаємодії з оточуючими людьми, вмінь ефективного спілкування. Для досягнення поданих цілей використання традиційних методів недостатньо. Використанню *fluent speech (вільного мовлення)* передує збагачення активного та пасивного словникового запасу, знання базових граматичних структур та правил побудови речень.

Фільми мовою оригіналу — це чудовий інструмент для вдосконалення англійської мови, особливо коли мова йде про сприйняття почутого на слух. Без практики аудіювання розмовної англійської мови, не буде покращення розмовних навичок. Англійські кінокартини створені не для тих, хто вивчає мову. Вони створені для носіїв англійської мови (*native speakers*). Це означає, що персонажі зазвичай *говорять як і люди в реальному житті*. У стрічках англійська мова є рідною. Отже, вони чудово підходять для слухання англійської лексики, виразів та сленгу. Найчастіше при перегляді англомовного фільму студенти можуть зіткнутись з проблемою слухового сприйняття і розуміння окремих моментів: надто швидке мовлення героїв, велика кіль-

кість скорочень, злиття (linked words) та безліч ідіоматичних виразів, типових фразеологізмів тощо *(E.g. I'm not gonna beat about the bush.... I'm going pro etc)*. Для подолання таких труднощів викладач використовує добре відомі аудиторії фільми із англійськими субтитрами.

Особливо важливим моментом використання у навчальному процесі фільмів мовою оригіналу є тренування правильної вимови, інтонації, наголосу (*word stress, sentence stress*).

Використання Інтернет-ресурсів у процесі навчання англійської мови дозволяє припустити, що така форма організації навчання прискорює формування й розвиток навичок та вмінь здобувачів у продуктивних видах діяльності, підвищує мотивацію, інтерес до вивчення англійської мови, стимулює розвиток пізнавальної та творчої активності. Спілкуючись у мовному середовищі, що забезпечена Інтернетом, студенти знаходяться в реальних життєвих ситуаціях та підключаються до вирішення широкого кола значущих, реалістичних завдань, завдяки цьому вони навчаються спонтанно й адекватно реагувати та вислови, що стимулює створення оригінальних висловлювань, при цьому увага насамперед сконцентрована на використанні форм, і навчання граматики відбувається посередньо, виключаючи власне вивчення граматичних правил.

Ще однією нетрадиційною формою вивчення окремих аспектів англійської мови є використання мобільних додатків, які допомагають удосконалити, повторити, систематизувати, закріпити отримані раніше знання. Серед найпопулярніших можемо розглянути наступні:

– Duolingo (додаток побудований у формі дерева досягнень — аби перейти до наступного рівня потрібно набрати певну кількість балів. Додаток тренує і граматику, і правопис, і словник);

– Learn English (головний акцент у додатку — це вивчення граматики. У програмі зібрано багато тестових матеріалів, а також аудіофайли та різноманітні тексти для закріплення матеріалу);

– Busuu (додаток — це така собі соцмережа для вивчення різних мов. Ви можете вивчати одну з 11 мов за допомогою вправ та словника. Окрім цього усі юзери можуть ділитись своїм досвідом та лайфхаками по вивченню нових слів чи граматики).

Отже, використання нетрадиційних методів та форм проведення занять з англійської мови мотивує, урізноманітнює, спрощує та робить більш доступним та цікавим навчальний процес, хоч і не виключає застосування традиційних методів та форм навчання, які є базовими та необхідними при комплексному підході до успішного вивчення іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Веб технології та додатки у вивченні та викладанні іноземної мови. Digital Teaching and Learning at the UOFL. URL: http://webtechnologiesv.blogspot.com/ 2017/10/blog-post_29.html.
2. Заболотська О. О. Актуальні проблеми методики викладання англійської мови. URL: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/1195/-_1_doc% 20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Як фільми допомагають у вивченні англійської мови. Онлайн-блог Superprof. URL: https://www.superprof.com.ua/blog/vyvchennya-angliyskoi-dyvlia chys-filmy/.

MODERN GLOBAL LANGUAGE

Громов Р. С.
ІІ курс, група ПР-21-1, спеціальність «Філологія»,
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Кнодель Л. В., д.пед.н., професор

While this approach allows for the possibility of an alternative to English being chosen (due to its necessarily democratic approach), the approach also allows for the eventuality that English would be chosen by a sufficient majority of the proposed convention's delegates so as to put international opinion and law behind the language and thus to consolidate it as a full official world language.

Braj Kachru divides the use of English into three concentric circles [2].

The *inner circle* is the traditional base of English and includes countries such as the United Kingdom, Ireland, loosely, the (historically mainly white) former colonies: the United States, Australia, New Zealand, some islands of the Caribbean, and the anglophone population of Canada. (South Africais regarded as a special case). English is the native language or mother tongue of most people in these countries. In the *outer circle* are those countries where English has official or historical importance (*special significance*) [3].

This means most of the Commonwealth of Nations (the former British Empire), including populous countries such as India, Pakistan and Nigeria, and others, such as the Philippines, under the sphere of influence of English speaking countries.

Here English may serve as a useful lingua franca between ethnic and language groups. Higher education, the legislature and judiciary, national commerce, may all be carried out predominantly in English.

The *expanding circle* refers to those countries where English has no official role, but nonetheless is important for certain functions, notably international business. This use of English as a lingua franca by now includes most of the rest of the world not categorized above.

A recent development is the role of English as a lingua franca between speakers of the mutually intelligibleScandinavian languages (Danish, Norwegian and Swedish). Older generations of Scandinavians would use and understand each others' mother tongue without problems. However today's younger generations lack the same understanding and some have begun using English as the language of choice. English as an additional language (EAL) usually is based on the standards of either American English or British English [1].

English as an international language (EIL) is EAL with emphasis on learning different major dialect forms; in particular, it aims to equip students with the linguistic tools to communicate internationally. Roger Nunn considers different types of competence in relation to the teaching of English as an International Language, arguing that linguistic competence has yet to be adequately addressed in recent considerations of EIL [3].

International English sometimes refers to English as it is actually being used and developed in the world; as a language owned not just by native speakers, but also by all those who come to use it. It covers the English language at large, often (but not always or necessarily) implicitly seen as standard. It is certainly also commonly used in connection with the acquisition, use, and study of English as the world's lingua franca, and especially when the language is considered as a whole in contrast with *British English*, *American English*, *South African English*, and the like. It especially means English words and phrases generally understood throughout the English-speaking world as opposed tolocalisms [2].

The importance of non-native English language skills can be recognized behind the long-standing joke that the international language of science and technology is broken English. International English reaches towards cultural neutrality.

This has a practical use: «What could be better than a type of English that saves you from having to re-edit publications for individual regional markets! Teachers and learners of English as a second language also find it an attractive idea — bothoften concerned that their English should be neutral, without American or British or Canadian or Australian coloring. Any regional variety of English has a set of political, social & cultural connotations attached to it, even the so-called *standard forms*».

References

1. Gordin, Michael D. Scientific Babel: How Science Was Done Before and After Global English. Chicago, Illinois : University of Chicago Press, 2015.
2. Ingua Franca Linguistics. Encyclopedia Britannica. URL: https://www.britannica.com/topic/lingua-franca.
3. Daneš, František. «On Prague school functionalism in linguistics». In Dirven, R.; Fried, V. (eds.). Functionalism in Linguistics. John Benjamins. PP. 3–38.

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЛІНГВІСТІВ

Домніч Л. М.
старший викладач кафедри української мови і літератури, іноземних мов та перекладу,
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна»

Національною доктриною розвитку освіти України визначено, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, забезпечення високої якості освіти здобувачів освіти. Переважна більшість педагогів-науковців і освітян-практиків переконані, що підготовка фахівців у будь-якій сфері повинна здійснюватися на новій концептуальній основі в рамках компетентнісного підходу.

Диференційована підготовка — це система управління пізнавальною діяльністю здобувачів освіти з урахуванням індивідуальних особливостей. Базисом вищезазначеної підготовки є освітня робота, яка передбачає різні технології, методи та засоби, підібрані індивідуально.

Відомі науковці В. Крутецький, М. Ляховицький, С. Ніколаєв, К. Платонов, І. Унт, В. Стрезікозін, Е. Рабунський, та ін. присвячували свої дослідження проблемам індивідуалізації та диференціації навчання майбутніх лінгвістів. Спектр професійної реалізації лінгвістів широкий і передбачає таку зайнятість, як робота перекладачем, викладання профільної дисципліни, консультування з різних аспектів певної мови, участь у проведенні досліджень, співробітництво з видавництвами та мультимедійними компаніями, діяльність у сфері комп'ютерної лінгвістики та електронної лексикографії.

Лінгвіст — це фахівець з мовознавства, основним завданням якого є вивчення історії, структури й особливостей окремої мови або цілої мовної групи. Лінгвісти поділяються на різні кваліфікації. Є вчені, що спеціалізуються на конкретній мові (арабіст, японіст), сім'ї діалектів (семітологи, германісти, славісти) або регіоні (кавка-

зознавці, американісти тощо). Тому якісна підготовка майбутніх лінгвістів насамперед потребує високого професіоналізму викладачів закладу вищої освіти, чіткої мотивації з боку здобувачів освіти, які обрали гуманітарну галузь знань.

Проблеми диференційованої підготовки майбутніх лінгвістів обумовлені складністю раціонального вирішення існуючого протиріччя між колективним характером освітньої діяльності та індивідуальним засвоєнням знань, оволодінням уміннями та навичками, тобто індивідуальною освітньою траєкторією. Недостатня розробка проблеми диференційованої підготовки не дозволяє визначити чітку організацію освітнього процесу в умовах сьогодення.

У закладах вищої освіти така диференціація у підготовці лінгвістів полягає у максимально можливій самостійності студентів у виборі шляхів та засобів практичної реалізації основних теоретичних положень матеріалу, що вивчається, а саме: в самостійному обранні навчальних програм, вибіркових дисциплін професійного циклу, підручників, методичної літератури та вибору місця проходження практик. Диференційований підхід у підготовці лінгвістів полягає також й у створенні умов та можливостей для спеціалізації (мейджорів) за певними напрямами науки, що вивчається; реалізації особистісних можливостей кожного.

Поглиблене вивчення та дослідження індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їх класифікацію за типологічними групами та організацію роботи цих груп (на виконання спеціальних освітніх завдань) сприяють всебічному розумовому та моральному розвитку, оскільки диференційована підготовка майбутніх лінгвістів передбачає якісну, гармонійну підготовку здобувачів освіти з існуючими відмінностями у інтересах, нахилах, професійних напрямах студентів.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІЛІНГВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Єрмоленко П. Д.
ІІІ курс, група ІС-20-1,
спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Домніч Л. М., ст. викладач

Білінгвальне навчання передбачає активну практику навчання одразу двома мовами. Крім того, білінгвальні програми все частіше супроводжують школи, коледжі та заклади вищої освіти, де приді-

ляється велика увага вивченню іноземної мови, зарубіжних культур, і де ставиться завдання створення умов для максимального занурення у міжкультурне мовне середовище. Втім, білінгвальне (двомовне) навчання нині можна зустріти вже й у дитячих дошкільних закладах. Вважається, що двомовне навчання, подане в ранньому віці, найбільш ефективно.

Однак у білінгвальної освіти є переваги та недоліки. Така освіта дозволяє учню або студенту комфортно почуватися в багатомовному світі; навчання, побудоване за даним принципом — це можливість здобувати освіту однією зі світових мов, не втрачаючи зв'язку з етнічною мовною приналежністю (цей момент можна спостерігати, наприклад у тому випадку, якщо студент їде вчитися за кордон, крім того цей приклад дуже характерний для навчання емігрантів); білінгвальне навчання розширює «кордони» мислення, вчить мистецтву аналізу; білінгвальні програми дозволяють людині не боятися бар'єру нерозуміння іноземної мови та роблять учнів та студентів більш адаптованими до вивчення інших мов, розвиває культуру мови, розширює лексичний запас слів; навчання одночасно кількома мовами сприяє розвитку комунікативних здібностей, пам'яті, робить учня чи студента більш мобільним, толерантним, гнучким і розкутим, отже, і більш пристосованим до труднощів у багатогранному і непростому світі.

Проте, іноді під виглядом мовної інтеграції, людина, що навчається за програмами білінгавальної освіти, фактично може зазнавати асиміляції, втрачати зв'язок з рідною культурою. З одного боку, виникає якийсь космополітизм, а з іншого боку знання мови розсіюється; на жаль, щоб білінгвальні програми дійсно працювали коректно, важливо не лише їх наявність, а й професіоналізм викладання.

Повномасштабне вторгнення рф в Україну призвело до масового виїзду українських жінок та дітей за кордон. Понад року частина українців перебувають за межами країни, влаштовуються на роботи, віддають дітей на навчання у школи та садочки. Законодавством європейських країн передбачене обов'язкове навчання дітей шкільного віку, тому їм необхідно було терміново занурюватись не тільки в інше освітнє середовище, а й в іншомовне середовище. Молодь також отримала можливість продовжити навчання в європейських закладах вищої освіти безкоштовно, за окремими освітніми програмами, переважно мовами тих країн, до яких прибули українці. Таким чином, білінгвальне навчання в Україні стало реальною та негайною потребою часу.

За словами О. Єреська, генерального директора директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Мініс-

терства освіти та науки України у межах реформи середньої освіти заплановане впровадження білінгвального навчання (українською та англійською мовами) в курс старшої школи найближчі роки. Починаючи з 2023 року, як експеримент в окремих закладах освіти, впроваджуватиметься білінгвальне викладання тих предметів, які школярі оберуть як профільні.

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

Єршова Л. В.
ІІІ курс, група ПР-20-1, спеціальність 035 «Філологія»,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».
Науковий керівник: Торба О. А., викладач

Методика навчання іноземних мов — це наука, яка вивчає цілі, зміст, методи і засоби навчання, а також способи навчання і виховання на матеріалі іноземної мови. Об'єктом методики викладання іноземних мов є навчання як процес взаємодії вчителя та учнів під час оволодіння ними іноземною мовою.

Підходи та методи:

– Граматико-перекладний метод — передбачає вміння працювати з граматичними нюансами, які з'являються при аналізі форм і структур мови оригіналу та їх відповідників у мові перекладу.

– Прямий метод — це один з найсучасніших методів викладання мовних курсів для дорослих, а також для дітей і підлітків. Основна мета прямого методу — навчити студентів думати іншою мовою. Це необхідна умова для ефективного і дієвого спілкування.

– Усний метод Гарольда Пальмера — основні принципи методу — імітація, заучування напам'ять, попереднє пасивне сприймання мови на слух.

– Аудіо-візуальний метод — метод виник у Франції. Він називається аудіо-візуальним, оскільки весь новий матеріал сприймається учнями лише на слух, а значення мовних одиниць розкривається за допомогою зорової наочності.

– Натуральний метод — це найдревніший метод навчання іноземних мов. Згідно з цим методом іноземна мова повинна засвоюватися так, як дитина засвоює рідну мову — шляхом багаторазового повторення слів або речень-зразків.

Існує чотири загальні орієнтації серед сучасних методів і підходів до іншої мови:

1. Структурна / лінгвістична: ґрунтується на переконаннях щодо структури мови та описовій або контрастивній лінгвістиці. Включає ізоляцію граматичних і синтаксичних елементів, які викладаються дедуктивно або індуктивно у заздалегідь визначеній послідовності. Часто передбачає багато металінгвістичного вмісту або «вивчення мови», щоб вивчити мову.

2. Когнітивний: ґрунтується на теоріях навчання, які застосовуються саме до вивчення другої мови. Основна увага приділяється стратегіям навчання, які відповідають власному стилю учнів. Вміст вибрано відповідно до концепцій і методів, які полегшують узагальнення про мову, запам'ятовування та «компетентність», що веде до «продуктивності».

3. Афективні / міжособистісні: Зосереджено на психологічних і емоційних схильностях учня, які покращують або гальмують навчання. Підкреслює взаємодію між учителем і учнями та атмосферу навчальної ситуації, а також мотивацію учнів до навчання. Базується на концепціях, адаптованих з консультування та соціальної психології.

4. Функціональний / комунікативний: ґрунтується на теоріях оволодіння мовою, які часто називають «природним» підходом, і на використанні мови для спілкування. Охоплює численні аспекти комунікативного акту з мовними структурами, вибраними відповідно до їх корисності для досягнення комунікативної мети. Навчання стосується вхідних даних, які отримують студенти, розуміння «повідомлення» мови та участі студентів на рівні їх компетенції.

Список використаних джерел

1. Krashen S. D. & Terrell T. D. The Natural Approach. Hayward, CA : The Alemany Press, 1983.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Кацаран Т. О.
ІІІ курс, група ЖР-20-1, спеціальність «Журналістика», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна». Науковий керівник: Домніч Л. М., ст. викладач

Перекладацька галузь отримала важливу роль у процесі глобалізації економіки. Від комунікації та розуміння може залежати успіх як окремого бізнесу, так і дипломатії країн. Розвиток швидкого,

якісного та мобільного перекладу стимулюють системи штучного інтелекту (ШІ), здатні забезпечувати людський паритет.

За даними компаній Report Ocean, Statista глобальний ринок перекладацьких послуг зростатиме на 6,7% щороку у період 2021–2027 рр.; цей ринок послуг у 2022 р. досяг понад 50 млн дол. США. На думку аналітиків, такий ріст зумовлений збільшенням попиту, глобалізацією економіки та технологічним прогресом. Останній, своєю чергою, став причиною перетворення словників на зручні гаджети та програмне забезпечення зі штучним інтелектом.

З розвитком ШІ з'являються ефективні пристрої та програми, що спрощують людське спілкування, зберігаючи при цьому мовне різноманіття у світі.

Наприклад, завдяки ШІ Google Translator дозволяє перекладати цілі речення, що дає змогу враховувати контекст використаних у ньому слів. У 2018 р. компанія Google запустила офлайновий переклад на базі штучного інтелекту для Android та iOS. Технології зробили переклади з 59 мов точнішими й такими, що звучать ближче до людської мови.

Технологія розпізнавання зображень Google Lens за допомогою ШІ дає можливість бачити прямий переклад іноземних слів через камеру смартфона.

Сучасні технології перекладів торкнулися й відео. Найпростішою інновацією для перекладів, яку реалізує ШІ, є автоматичний переклад субтитрів.

Крім цього, програмне забезпечення з ШІ вже дозволяє робити автоматичний онлайн переклад відео. Ця технологія дає можливість блогерам, ЗМІ, міжнародним компаніям та освітнім організаціям масштабувати свій контент і бізнес у всьому світі. Від традиційних бюро перекладів такі програми відрізняються дуже важливими для сучасного світу факторами — швидкістю і мобільністю.

У перекладацькій діяльності ШІ звісно має свої особливості та переваги (як-от швидкий переклад, застосування широкого діапазону словника, влучне та коректне використання вузькогалузевої лексики). Однак негативні сторони теж присутні: існує ймовірність того, що незабаром ШІ витіснить людину у цій професії. У наш час людина може спілкуватися з іноземцем без знання мови й за відсутності Інтернету, електроенергії, віч-на-віч, в звичайному природному середовищі, в т.ч. використовуючи невербальну мову, Співрозмовник, ймовірно, зрозуміє контекст розмови, подану інформацію, щоправда, не на 100%.

Штучний інтелект, як явище, яке моделює процеси людського інтелекту завдяки комп'ютерним системам, людство ще не остаточно проаналізувало та дослідило. Достеменно не відомо чи позитивно ШІ впливає чи негативно, однак з великою вірогідністю можна зазначити, що ШІ добре справляється з детальною роботою; зменшує час для завдань, що містять велику кількість даних; забезпечує стійкі результати; віртуальні агенти на основі ШІ завжди доступні.

Недоліками ШІ є те, що він є дорогий; вимагає глибокої технічної експертизи; існує обмежена кількість кваліфікованих працівників для створення інструментів ШІ; ШІ надає лише те, що йому було показано; відсутність здатності узагальнювати одне завдання до іншого.

Штучний інтелект — це дійсно потужна технологія, що постійно розвивається та трансформує перекладацьку індустрію. Разом з тим 43% респондентів дослідження Європейської комісії, Інституту мовознавців та Інституту перекладу (Велика Британія) не погоджуються з тим, що розвиток технологій зробить людський переклад менш важливим в майбутньому.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

Клименко Д. С.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 035 «Філологія»,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».
Науковий керівник: Рябокінь Н. О., к.філол.н., доцент

Перекладознавство — це дуже свідома творчість, яка потребує безліч досліджень, роздумів та доказів. Сучасні перекладачі, не володіючи всезнанням і всемогутністю, здійснюють «чудо-перенесення» різними методами відповідно до традицій своєї епохи та на власне переконання. Нинішнє перекладознавство характеризується величезною різноманітністю теоретичних концепцій та методів дослідження, а також вибором стратегії перекладу.

Сучасний діловий світ розділений на безліч країн та національностей. Тому вже довгі роки для ведення справ та швидкого вирішення професійних та комунікативних завдань обов'язково потрібно повне взаєморозуміння сторін, і для цих цілей активно почала вико-

ристовуватися іноземна мова. Ця проблема стоїть досить гостро, внаслідок відсутності швидкого та якісного технічного перекладу з іноземної мови та її чіткого знання під час ділових переговорів.

Існує декілька варіантів розв'язання цієї проблеми.

По-перше, більшість людей практично повністю покладаються на сучасну науку та техніку, довіряючи перекладу комп'ютерних програм. Нескладно знайти необхідну програму перекладача та скористатися нею онлайн, але цей спосіб ненадійний, і не підходить для складного технічного перекладу з іноземною мовою.

По-друге, вивчення перекладу ставить за мету, в першу чергу, опис реальних перекладацьких фактів, тобто мати дескриптивний характер. Таким чином було зібрано та виявлено найцікавіший мовний матеріал, яке досягло разючих результатів. Було введено велику кількість спеціальних понять, описано численні особливості міжмовних відповідностей та невідповідностей інтегровані знання всіх суміжних та нових філологічних дисциплін та багато іншого.

Праця перекладачів сприяє відкритості суспільства і виступає як невід'ємної сполучної ланки між людьми, які живуть у різних куточках нашої планети. Найчастіше діяльність перекладача асоціюється лише з художніми текстами, проте це не завжди так. Найбільша потреба у перекладачах спостерігається у технічних областях, тому складно переоцінити значення та роль технічного перекладу. Завдяки цьому виду перекладу відбувається обмін знаннями та технологіями, а дослідники та вчені отримують можливість працювати над спільними проєктами.

Підсумовуючи слід відзначити, що світ не стоїть на місці, постійно відбуваються різні зміни, які торкаються всіх аспектів нашої діяльності.

Перед перекладачем стоїть дуже непросте завдання це перекладений текст, який має справляти на аудиторію такий самий ефект, як і оригінал. А значить, перекладач зобов'язаний досконально досліджувати предмет, про який йдеться, мати уявлення про характер споживача та враховувати мету рекламного слогана. Тож жодна сфера діяльності у світі не може обходитися без перекладача. Це і політика, і культура, і економіка, і багато чого іншого.

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ СЛЕНГОВИХ НЕОЛОГІЗМІВ СОЦМЕРЕЖ

Ковалець І. О.
IV курс, група зФЛ-19, спеціальність «Філологія»,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського.
Науковий керівник: Остапенко С. А., к.пед.н., доцент

При утворенні нових слів в соціальних мережах важливим є використання продуктивних моделей словотворення, таких як абревіатури (скорочення слів), афіксація, словотворення та конверсія, що є найбільш продуктивними на даному етапі розвитку англійської мови.

Один зі способів творення неологізмів — це афіксація, коли нові слова утворюються за допомогою суфіксів. Існує декілька моделей:

– серед складних слів, що містять іменникові словотвірні елементи, можна виділити такі як *micro-, multi-, -aholic, -philia, -phobia, -sphere, -pedia, -neo-, tele-* тощо.

– неологізми в соціальних мережах можуть бути утворені за допомогою прикметникових моделей словотворення, таких як *-less, -ific, -ish, -able, -ful, -ous.* Наприклад, фраза «*I just won the lotto, how* ***twitterific*** *is that!*» містить слово, утворене за допомогою прикметникової моделі *-ific*.

– дієслівні моделі словотворення також є популярними у соціальних мережах, зокрема суфікси *-en, -fy, -ize*. Наприклад, фраза «*Afick is not even close to becoming «****Twitterized****» at this moment in time*» містить слово, утворене за допомогою дієслівної моделі *-ize*.

У соціальних мережах зустрічаються багато неологізмів, утворених префіксальним способом, зокрема з префіксами *de-, un-, re-, under-, over-, mis-, hyper-* та словотвірними елементами, такими як *self-, astro-, geo-, micro-, tele-, audio-, cyber-, pod-*. Наприклад, фраза «*The latest form of boasting is being called the '****underbrag****'*» містить слово, утворене за допомогою префіксальної моделі under-.

З врахуванням способів оформлення і способів скорочення повних слів можна виділити наступні способи:

– крапкові скорочення (скорочуються лише на приголосну, пишуться з крапками на місці скорочень) sec. = second; in. = inch;

– дефісні (на місці опущеної середньої частини слова стоїть дефіс) sci-fic = scientific fiction; in-laws = parents-in-law;

– дробові (скорочення словосполучень або складних слів) N/A = not avaible; M/F = Are you Male or Female;

– курсивні (друкуються особливим шрифтом — курсивом) *Apr* = April; *Mon* = Monday;

– нульові (графічно виділені) BA = Bachelor of Arts; Dr = Doctor;

– комбіновані (створюються одночасного застосуванням декількох прийомів редукування слів і словосполучень) *a/p* = account purchase (курсивнодробових) та ін.

Із переліку вище можна зробити висновок, що сленг не обмежується лише словами з мовними порушеннями, хоча це є однією з його особливостей. Велика частина сленгу — це неологізми, які надають мові особливого стилістичного відтінку або емоційного забарвлення.

Неологізми відіграють важливу роль у розвитку мови та відображають сучасні культурні та суспільно-політичні тенденції. Однак, існує проблема, пов'язана з амбівалентністю лексичних ознак більшості сленгових неологізмів у соціальних мережах, а також їх визначенням, класифікацією та функціональним призначенням. Дуже важливою є продуктивність деривaційного механізму англійської мови та утворення нових лексичних одиниць у соціальних мережах. Ці питання є перспективою для подальших наукових розвідок.

ANIMATION

Кононенко Б. О.
ІІ курс, група ПР-21-1, спеціальність 035 Філологія (Переклад),
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Єнг І. С., ст. викладач

Animation has been an integral part of the entertainment industry for over a century, evolving from simple hand-drawn sketches to sophisticated computer-generated imagery. This thesis explores the history of animation, its current state, and its impact on modern entertainment. It examines the technological advancements that have allowed animation to become a dominant force in film, television, and video games, and the ways in which it has influenced popular culture. The thesis also analyzes the social and cultural significance of animation, including its ability to convey complex ideas and emotions, and its power to shape perceptions and attitudes. Finally, it examines the future of animation, exploring emerging technologies and trends that are likely to shape the industry in the years to come.

Animation has come a long way since its early beginnings in the late 19th century. From the first hand-drawn cartoons to the sophisticated computer-generated imagery of modern blockbusters, animation has become a dominant force in the entertainment industry. This thesis explores the evolution of animation, its impact on modern entertainment, and its social and cultural significance.

Without the advancements in computer technology, remarkable animated films would not have been conceivable. On the other hand, computer technology is not a novel concept. Disney's amazing works such as «Toy Story», «Madagascar», «Finding Nemo», and «Up» would not have been achieved without the use of computer technology. Previously, animators worked hard to create a tiny video, but today everything is computerized, and one can readily observe the progress of animation, how dramatically it has developed and carved out a unique niche for itself in the industry. «Computer animation revolutionized the animated picture business», according to Buffy Naillon.

Today's animation is more reliant on mathematical formulae than on the skill to draw. Consistent with PIXAR's «four-stage process», which includes development (which involves generating a plot), pre-production (which involves solving technological obstacles), production (which involves creating the film) and post-production (which involves «polishing» the final product), today's animation is extremely effective. It is a multi-step process that begins with the development of the film's concept, continues with the creation of a story line, continues with pre-production and the resolution of all technical challenges, continues with production and the making of the film, and concludes with final changes and polishing.

There are three-dimensional animated films that give the appearance of more realism. Everyone nowadays appreciates animated films. The stories are stunningly beautiful, yet they are also clear. Furthermore, the quality of animated films now is superior to that of previous generations. Smooth transitions between layouts are visible when animated films are watched in rapid succession. Seeing how animation techniques and approaches have evolved over time reveals how the process has evolved and continues to develop and add to the aesthetic of the media being produced.

СТИЛІСТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Крицький О. Ю.
І курс другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ФЛ-22М, спеціальність «Філологія»,
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського.
Науковий керівник: Остапенко С. А., к.пед.н., доцент

Адекватний переклад неможливий без урахування стилістичної сторони оригіналу. Для досягнення стилістичного балансу між текстом оригіналу та текстом перекладу використовують стилістичні трансформації.

Під стилістичними трансформаціями зазвичай розуміється використання в тексті перекладу мовних одиниць та засобів, що належать до іншого функціонального стилю або мають інше експресивно-стилістичне забарвлення порівняно з відповідними мовними одиницями та засобами тексту оригіналу. Л. Науменко та А. Гордєєва виділяють наступні типи стилістичних трансформацій: експресивацію, логізацію, модернізацію, архаїзацію [2].

Розглянемо застосування стилістичних трансформацій у перекладі твору Р. Дала «Матильда» [3], виконаного В. Морозовим [1].

У більшості випадків автор відтворив стилістично марковану лексику аналогічними стилістичними засобами мови перекладу. Наприклад, «offspring» — «виплодок», «appalling» — як «огидний», «brainy» — «башковитий», «noisy chatterbox» — «базікало», «telly» — «тєлік».

Найчастіше в процесі перекладу В. Морозов застосував *експресивацію* — відтворення стилістично нейтральних лексичних одиниць експресивними, які використовуються з метою передачі атмосфери оповідання, авторського задуму чи особливостей мовлення оповідача: «she has absolutely nothing» — «нема анічогісінько», «a flaming book» — «якась дурнувата книжка», «to make a great fuss» — «searching behind the sofa» — «нишпорити за диваном», «he became very quiet» — «йому заціпило».

На противагу, існує стилістично зворотній спосіб перекладу — *логізація*, а саме заміна емоційно забарвлених слів менш експресивними, незважаючи на наявність аналогу у мові перекладу: «began hankering after books» — «захотілося книжок», «started wandering round in search» — «почала шукати», «chastened Mr Wormwood» — «вразила містера Вормвуда».

Стилістичні прийоми використовуються автором художнього твору для надання тексту певного «забарвлення», тону, а також для вираження власної оцінки подій, що відбуваються. При роботі з оригінальним художнім текстом завдання перекладача полягає в тому, щоб визначити функцію стилістичного прийому, що використовується, і прийняти необхідне рішення про можливість збереження даного прийому в тексті перекладу або про заміну його іншим стилістичним прийомом.

Список використаних джерел

1. Дал Роальд. Матильда / пер. з англ. В. Морозов. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2018. URL: https://readli.net/chitatonline/?b=409218&pg=1.

2. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.

3. Dahl Roald. Matilda. Puffin Books. 2016. URL: https://archive.org/stream/ matilda_20180915/matilda_djvu.txt.

ДИСКУСІЯ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ (АНГЛІЙСЬКА)

Мельник М. Б.

І курс, група 1-МСОЗ, спеціальність «Англійська мова та література», Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Науковий керівник: Лобачук І. М., к.пед.н.

Дискусія — це широке публічне обговорення якогось спірного питання. Вона є засобом формування пізнавальної діяльності, сприяє розвитку критичного мислення учнів, дає їм можливість окреслити свою позицію, формує навички аргументації та відстоювання своєї позиції, поглиблює знання з поставленої проблеми. Вчитель обирає тему для дискусії і дає учасникам заздалегідь, напередодні дискусії, план і матеріал, який учні повинні будуть прочитати вдома.

Проєкт Ради Європи «Сучасні мови» передбачає підвищення ефективності викладання іноземних мов, насамперед завдяки передовим методам і технологіям, тобто методам активізації пізнавальної діяльності учнів. Значний інтерес представляють такі методи:

– диспутування;
– рольовий метод;
– метод проєктів;

– використання мультимедійних (комп'ютерних) технологій.

Ці методи не можна назвати новими. Проте їх реалізація поки що не була системною. Їх пов'язує те, що їх форма та зміст дають змогу розвивати комунікативні та інтелектуальні навички, які разом формують здатність критично мислити.

У своїй роботі В. В. Тарасова дає таке визначення поняття дискусії: дискусія (лат. discussion — від discutio — розглядати, досліджувати) — це широке обговорення якогось спірного питання для з'ясування різних точок зору.

Обговорення дає можливість:

– активізувати пізнавальну діяльність учнів;

– формувати певну культуру мови, уміння вислухати співрозмовника до кінця, не перебиваючи, не питаючи, не сперечаючись чи, навпаки, не погоджуючись;

– формувати свідоме ставлення до вирішення проблеми, до активності в обговоренні проблеми, а також її розв'язання;

– формувати культуру творчого оперативного мислення;

– створювати умови для використання власного досвіду та раніше набутих знань для набуття нових [1].

Ефективна дискусія характеризується різноманітністю думок, прагненням знайти найбільш прийнятне рішення дидактичної проблеми, активною участю в ній співрозмовників. Під час дидактичної роботи з різними категоріями учнів можна використовувати різні види навчальної дискусії [2, с. 21].

Дискусії на уроках іноземної мови відрізняються від дискусій у реальному житті, наприклад у політиці, науці, суспільному житті, насамперед, своїми цілями. Тут мова йде не стільки про пошук вирішення проблеми, скільки про набуття певних навичок, досвіду, застосування та закріплення знань і навичок під час дискусії, тобто бесіда виконує освітню функцію.

Отже, на закінчення, необхідно сказати, що метод навчальної дискусії вдосконалює і закріплює знання, збільшує обсяг нової інформації, розвиває вміння аргументувати, доводити, відстоювати і відстоювати свою думку і прислухатися до думки інших.

Список використаних джерел

1. Тарасова В. В. Проблеми розвитку сучасної риторики. URL: http://www.rusnauka.com/SND/Pedagogica/2_tarasova%20v.v..doc.htm.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.

ПЕРЕКЛАД СПОРТИВНИХ ТЕРМІНІВ

Онопрієнко Л. В.
IV курс, група ПР-19-1, спеціальність 035 «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна». Науковий керівник: Махінова В. В., ст. викладач

Переклад спортивних термінів є нелегким та інколи проблематичним завданням, оскільки терміни часто використовуються в контексті конкретного виду спорту та мають специфічне значення, яке може бути складним для передачі на іншу мову. Крім того, спортивні терміни можуть мати різні варіації в різних країнах та регіонах, що додатково ускладнює їх переклад.

– Football (Soccer) — футбол.
– Slam dunk (баскетбол) — закид у трьохочковому просторі.
– Penalty kick (футбол) — пенальті.
– Double fault (теніс) — подвійна помилка.
– Knockout (бокс) — нокаут.
– Triple axel (фігурне катання) — трійний аксель.
– Clean and jerk (важка атлетика) — тяга та поштовх.
– Track and Field — легка атлетика.

Проблема перекладу спортивних термінів полягає в тому, що їх переклад може не передати повністю специфічне значення терміну або може викликати плутанину з іншими термінами, що мають схожі назви. Наприклад, термін «*block*» в американському футболі означає захист, тоді як у волейболі це означає блокування удару.

Одним з підходів до перекладу спортивних термінів є збереження оригінального терміна в оригінальному написанні. Цей підхід використовується для термінів, які мають загальноприйняте значення у всьому світі, наприклад, «*football*» або «*basketball*».

Інший підхід — переклад терміна на мову перекладу. Цей підхід використовується, коли термін має специфічне значення, яке не може бути повністю передано, або коли відсутні загальноприйняті терміни. Наприклад, термін «*sculling*» — веслування може бути перекладений як «*веслування з двома веслами*», щоб уникнути плутанини з іншими видами веслування.

Також особливістю перекладу спортивних термінів можу бути те, що вони мають специфічне вживання в різних видів спорту. Наприклад, термін «*set*» відноситься до різних дій у різних видів спорту, включаючи волейбол, теніс, бадмінтон та інші, і має різні значення у кожному з них.

Щоб уникнути проблем в перекладі, потрібно мати глибокі знання про спорт та його термінологію, а також вміти підбирати правильне вживання слова по контексту. Крім того, можна використовувати спеціалізовані словники та джерела, наприклад, спортивні форуми, щоб отримати додаткову інформацію про той чи інший термін. Переклад спортивних термінів може бути викликом, але з правильними знаннями та ресурсами можна забезпечити точний, а головне правильно підібраний по контексту переклад.

АФРИКАНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДІАЛЕКТ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Пашко С. В.
викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Історія африкансько-американського діалекту та його генетична приналежність, з тими різновидами мови він пов'язаний, є предметом суперечок. Деякі вчені стверджують, що даний діалект розвинувся в результаті контакту між носіями західноафриканських мов і носіями народних різновидів англійської мови. Згідно з такою точкою зору, західноафриканці вивчали англійську мову на плантаціях у південних прибережних штатах (Джорджія, Південна Кароліна тощо) від дуже невеликої кількості носіїв мови (наймані робітники). Деякі припускають, що це призвело до розвитку рудиментарного піджина, який пізніше був розширений шляхом процесу креолізації [2, с. 2].

Інші, хто виступає на захист концепції для розвитку африканського діалекту, припускають, що контактна мова (ранній вид діалекту, що досліджується, подібний до креольської мови) розвинувся через процеси засвоєння другої мови. Згідно з такою точкою зору, західні африканці, щойно прибули на плантації, мали б обмежений доступ до англійських граматичних моделей, оскільки кількість носіїв мови була дуже малою (лише кілька найнятих слуг на кожній плантації) [2, с. 3].

Багато вчених не підтверджують вищенаведену концепції. Ці дослідники стверджують, що демографічні умови в США та Карибському басейні (де широко розповсюджені реструктуровані креольські мови) насправді були досить різними і що умови, необхідні для появи повноцінної креольської мови, ніколи не були виконані в США. Ці вчені неодноразово доводили, що те, що сьогодні виглядає

як відмінні риси африкансько-американського діалекту, насправді має прецедент у різних варіантах англійської мови, якою розмовляють у Великій Британії та на півдні Сполучених Штатів. Здається доцільним припустити, що обидва погляди є частково правильними і що африканський діалект в американській англійській певною мірою розвинувся через реструктуризацію, а також успадкував багато своїх сьогоднішніх відмінних рис від старих різновидів англійської мови, які колись були широко поширеними [2, с. 4].

Африкансько-американська англійська є предметом певних публічних суперечок [1, с. 102]. Ці дискусії дала зрозуміти соціолінгвістам, що вони не досягли однієї зі своїх головних цілей — просвітити громадськість і поширити результати десятки років інтенсивних досліджень. Помилковим і упередженим є розуміння того, що таке африкансько-американський діалект англійської мови і як він характеризує людей, які на ньому говорять у соціальному розумінні. Ця проблема ускладнюється тим фактом, що в спільноті, яка розмовляє на цьому діалекті, ставлення до мови є складним і двозначним. Багато дослідників протиставляють різноманіття тому, що вони називають «нормативним спілкуванням». У той же час ці самі мовці можуть також висловлювати явно позитивне ставлення до діалекту в інших випадках і можуть також зауважувати недоречність використання стандартної англійської мови в певних ситуаціях. Хоча ситуація в цьому випадку стає більш екстремальною через контекст расового та етнічного конфлікту, нерівності та упереджень у Сполучених Штатах, вона не є унікальною. Таке амбівалентне та багатовалентне ставлення до нестандартних різновидів мови було задокументовано для багатьох спільнот у всьому світі та в Сполучених Штатах зокрема [2, с. 6].

Список використаних джерел

1. Di Paolo, Marianna, Spears, Arthur K. Languages and Dialects in the U.S. Focus on Diversity and Linguistics. Routledge, 2014. 226 p.

2. Sidnell, Jack. African American Vernacular English (Ebonics). URL: https:// www.hawaii.edu/satocenter/langnet/definitions/aave.html.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНІМАЛІСТИЧНИХ ПРИСЛІВ'ЇВ ТА ПРИКАЗОК З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Покулевська А. І.
кандидат філологічних наук, доцент,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

У процесі перекладу художнього тексту з фразеологізмами проблема полягає у тому, щоб підібрати такий фразеологізм в іншій мові, який би найбільш точно передавав би не тільки значення фразеологічної одиниці вихідної мови, а й ще емоційне забарвлення, стилістичний та національно-етнічний компоненти. Інша проблема, яка виникає в процесі перекладу фразеологізмів, полягає у тому, що слід перекладати не окремі слова, а саме цілісне значення. Ця проблема ще більше ускладняється, коли мова йде про зоофразеологізми або фразеологізми з компонентом-зоонімом. Тварини є незалежно від культури сферою життя будь-якої людини, і це, відповідно, має відбиток на людських мовах. Стосунки між людиною та твариною виражаються в мові через приказки, прислів'я, фразеологічні звороти, які придумані минулими поколіннями та використовуються ще донині. Тому цікавим видається дослідити німецькі прислів'я та приказки з компонентом-зоонімом та проаналізувати, які назви тварин вживаються найчастіше в німецьких фразеологізмах та якими способами перекладу та за допомогою яких зоонімів вони передаються в українській мові та чи передаються взагалі.

Серед способів передачі фразеологічних одиниць іноземної мови засобами української І. Корунець виділяє повні та часткові еквіваленти, аналоговий та описовий переклади, калькування [2, с. 182–195]. Проаналізувавши німецькі прислів'я та приказки з компонентом-зоонімом, можна висновувати, що найчастіший спосіб передачі їх в українській мові є аналоговий переклад. Досить рідко зустрічаються повні та часткові еквіваленти серед українських прислів'їв та приказок, що пов'язано з культурним розвитком країн, з відмінностями у значеннях певних тварин у мовах. Власне зоонім є «лексико-семантичним варіантом слова, що виступає в якості будь-якої або родової назви тварини і як метафорична назва при аналізі лексики з точки зору емоційно-оціночної характеристики людини» [1, с. 31]. Анімалістичні фразеологічні одиниці можна ділити за тематичним принципом на фразеологізми з назвами диких та свійських тварин, птахів, комах, риб тощо.

Проаналізувавши ряд німецьких прислів'їв та приказок, можна із впевненістю сказати, що найуживанішими зоонімами є *Hund* та *Katze,* що є логічним та зрозумілим, тому що ці тварини є найбільш близькими до людей. Проте цікавим виявляється те, що в процесі перекладу на українську мову вживання цих зоонімів не зберігається. Хоча ці тварини і для української культури є пріоритетними, але тим не менш переклад здійснювався фразеологічними аналогами з іншими зоонімами або зовсім без них. Теж саме можна сказати і про вживання таких зоонімів як *Wolf*, *Pferd*, *Esel, Kuh* та *Hahn/Henne/Huhn,* які є однаково вживані в обох мовах, проте у прислів'ях та приказках в процесі перекладу не співпадають.

Всі вище названі зооніми мають вищу фразеоактивність в німецькій та українській мовах, ніж *Affe*, *Löwe* або *Elefant*. Це пов'язано в першу чергу з тим, що перші зооніми ближче до культури Центральної Європи, ніж другі. Це можна пояснити тим, що зо оніми *Affe*, *Löwe* та *Elefant є* більш екзотичними тваринами і, відповідно, менше вживаними у прислів'ях та приказках, які представляють собою колективну пам'ять народу.

Отже, переклад німецьких прислів'їв та приказок із компонентом-зоонімом засобами української мови є цікавим, проте складним процесом, в якому задіяні знання не тільки мови, але й культури, різних явищ життя народу, фольклору та історії.

Список використаних джерел

1. Коваленко О. В., Рзаєва В. В. Функціонування зоосемізмів у фразеологізмах німецької та української мов // Національний університет «Одеська юридична академія». Вип. 2. Одеса : Фенікс, 2013. С. 30–38.

2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : «Нова Книга», 2003. 448 с.

ПЕРЕКЛАД ПАТЕНТНИХ ТЕКСТІВ

Прохоренко-Істоміна К. С.
IV курс, група ПР-19-1, спеціальність 035 Філологія (Переклад),
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Єнг І. С., ст. викладач

Переклад патентних документів — це важливий етап в процесі захисту прав на інтелектуальну власність та комерціалізації винаходу. Переклад патентних документів повинен бути точним та повним, з урахуванням всіх технічних та наукових термінів, а також

відповідати вимогам конкретних країн, в яких подається заява на отримання патенту. Для забезпечення якісного перекладу патентних документів, перекладач повинен мати глибокі знання технічної термінології, науково-технічного розвитку та законодавства певної країни. Дослідженням особливостей та перекладом патентних документів займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як Юрій Шевченко, Сильвія Міхальчук, Джонатан Еванс та інші.

Правильний переклад патентної документації є надзвичайно важливим, тому слід враховувати деякі особливості цього типу науково-технічних документів.

Точність та повнота інформації. Перекладачі патентних документів повинні забезпечити точність та повноту інформації, що міститься в оригінальному документі. Навіть найдрібніша помилка в перекладі може призвести до порушення прав на інтелектуальну власність та втрати можливості для комерціалізації технологій.

Дотримання формальних вимог. Переклад патентів повинен відповідати формальним вимогам, які встановлюються міжнародними та національними органами, що займаються реєстрацією патентів.

Знання термінології та фахових понять. Перекладачі патентних документів повинні мати глибокі знання термінології та фахових понять у галузі, до якої належить патентний документ. Це дозволяє їм точно відтворити значення термінів та уникнути можливих помилок в перекладі.

Машинний переклад може бути корисним інструментом для швидкого та ефективного перекладу великої кількості документів, але не може повністю замінити професійного перекладача. Машинний переклад може створювати помилки та невірно розуміти технічну термінологію та складну мову, що використовується в патентних документах. Тому, для досягнення високої якості перекладу патентів, важливо поєднувати ручний переклад з машинним та використовувати професійних перекладачів з відповідним досвідом та знаннями.

Врахування культурних та мовних особливостей. Перекладачі патентних документів повинні враховувати культурні та мовні особливості країни, до якої адресований переклад. Це може включати використання відповідного формату дат, мір та ваги, а також розуміння культурних контекстів та використання відповідної мови.

ВИЯВЛЕННЯ ІЗОМОРФНИХ ТА ВІДМІННИХ РИС У ФОНЕМНІЙ СТРУКТУРІ СКЛАДІВ ХУДОЖНЬОГО, НАУКОВОГО ТА ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛІВ

Романова О. А.
кандидат філологічних наук, доцент,
Волинський фаховий коледж
Національного університету харчових технологій

У сучасній фонології, ні одне з питань, які складають проблематику складу, не отримало вичерпної відповіді, яка могла б задовольнити основні школи та напрями. Актуальність дослідження фонемної структури складу в зіставлюваному плані в текстах різних функціональних стилів з метою виявлення ізоморфних і відмінних рис у побудові цієї одиниці мови в термінах фонем полягає в тому, що подібні дослідження є важливими для виявлення стилеметричних характеристик кожного стилю та мови в цілому.

Метою дослідження є аналіз фонемної структури складу в текстах різних функціональних стилів та виявлення типу існуючої між ними залежності.

Для досягнення цієї мети було використано метод виявлення ансамблю найбільш характерних типів складу та ідентифікація залежності між ними шляхом вибору найбільш інформативних ознак у досліджуваних текстах.

Методом суцільної вибірки в кожному різновиді текстів («художня проза» (Хп), «поезія» (Пз), «наукова проза» (Нп), «суспільно-політичні тексти» (Сп)) відібрано 5000 складів, що становить 11034 складовживань.

Серед рівних за критерієм ознак до ансамблю найбільш характерних типів складу були відібрані дві ознаки: V_1, V_2, що відповідають таким типам складу як CV, CVC, де «С» — приголосний (від латинського consonans), «V» — голосний (від латинського vocalis), оскільки на їх картах було найменше нулів (невирішених спорів). Абсолютні значення ознак є відповідають таким даним: для CV – – Хп – $\Theta_1^{v1} = 1352$, Пз – $\Theta_1^{v1} = 1251$, Нп – $\Theta_1^{v1} = 1327$, Сп – $\Theta_1^{v1} = 1483$; для CVC – Хп – $\Theta_1^{v2} = 1529$, Пз – $\Theta_1^{v2} = 1469$, Нп – $\Theta_1^{v2} = 1324$, Сп – – $\Theta_1^{v2} = 1299$.

Операція бінаризації експериментальних даних за абсолютним значенням Θ_1(яке далі буде варіюватись) вибираємо таким чином, щоб одна половина експериментальних даних була більшою за

поріг, а друга — відносно меншою. Основою для такого вибору є теорема Відроу. Початкові значення порога для кожної фонемної ознаки відповідно становитимуть: $\Theta_1^{v1} = 54{,}13$ і $\Theta_1^{v2} = 56{,}21$. Результати проведеної бінаризації наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Ознаки	Художня проза					Поезія				
V_1	00110	10000	01110	10010	11000	00110	00111	00001	10010	00101
V_2	11011	11111	11111	11110	11100	01101	10101	11100	11100	11100
	Наукова проза					Суспільно-політичні тексти				
V_1	01111	11000	11010	01000	00011	11111	11000	10101	11011	11111
V_2	10001	00110	00000	10010	00100	00100	00010	00010	01001	00100

Використовуючи теорему Відроу та, беручи до уваги загальну кількість вибірок, обираємо інтервал осереднення, що дорівнює п'яти бінарним значенням: $\Theta_2 = 5$. Отримаємо відповідні результати: для ознаки V_1 – Хп – $\Theta_2^{v1} = 21322$, Пз – $\Theta_2^{v1} = 23122$, Нп – $\Theta_2^{v1} =$ $= 42312$, Сп – $\Theta_2^{v1} = 52345$; для V_2 – Хп – $\Theta_2^{v2} = 45543$, Пз – $\Theta_2^{v2} =$ $= 33333$, Нп – $\Theta_2^{v2} = 22021$, Сп – $\Theta_2^{v2} = 11121$.

Виберемо початкові значення порогів по замовленню так, щоб в половині випадків отримати 1, а в іншій половині випадків — 0. При $\Theta_2^{v1} = 2{,}5$; $\Theta_2^{v2} = 2{,}4$, отримаємо такі результати: для ознаки V_1 – Хп – $\Theta_2^{v1} = 00100$, Пз – $\Theta_2^{v1} = 01000$, Нп – $\Theta_2^{v1} = 10100$, Сп – $- \Theta_2^{v1} = 10111$; для V_2 – Хп – $\Theta_2^{v2} = 11111$, Пз – $\Theta_2^{v2} = 11111$, Нп – $- \Theta_2^{v2} = 00000$, Сп – $\Theta_2^{v2} = 00000$.

Таким чином, неперервні ознаки за допомогою лінійного перетворення з двома порогами були переведені в бінарний код.

Порівняння зіставлюваних масивів за допомогою побудови карт для знаходження найбільш інформативних ознак для кожного масиву показало, що за індивідуальним критерієм, у двофонемних сполуках (CV) найчіткіше розмежовуються художня проза, поезія і суспільно-політичні тексти; у трифонемних сполуках (CVC) — художня проза, поезія із науковою прозою та суспільно-політичними текстами.

У подальших дослідженнях планується встановлення залежностей між різними одиницями мови — словами та синтаксичними конструкціями зокрема.

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ В ЯПОНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Сільницька Р. О.
І курс, група ПР-22-1, спеціальність «Філологія»,
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Домніч Л. М., ст. викладач

В умовах бурхливого XXI століття чимало людей володіє кількома іноземними мовами, відповідно існує попит на вивчення іноземних мов, зокрема східних. Вивчення іноземних мов — це унікальна можливість вільно, комфортно і впевнено подорожувати по світу, без страху бути незрозумілим; знання іноземної мови заохочує повагу до інших народів, розширює світогляд та лібералізує досвід.

Для багатьох людей японська мова складна та незрозуміла, проте граматичних відмінностей між українською та японською мовами значно менше, ніж існує в уявленні пересічних громадян. Найбільша складність японської мови пов'язана з різницею між її письмовою та розмовною мовами. Натомість, граматичні розбіжності англійської та японської мови більш відчутні, особливо під час вивчення та використання у мовленні часових форм дієслова. До прикладу, у японській мові дієслово завжди ставиться у кінці речення на відміну від англійської мови, де місце дієслова, як присудка, в реченні стале. В українській мові місце розташування в структурі речення дієслова (присудка) є незакріпленим, отже може бути у різних частинах речення.

В японській мові часових форм лише три (минулий, теперішній, майбутній часи) на відміну від англійської мови: 24, з них 12 видочасових форм активного та 12 пасивного станів відповідно. В українській мові теж лише три часові форми: майбутній, минулий та теперішній час, як і в японській мові.

В японській мові теперішній час використовується значно менше (виключно для опису в момент мовлення), ніж минулий чи то майбутній час. Існує думка, що в японській мові власне дві часові форми (майбутній та минулий часи).

Варіанти перекладу речення трьома мовами:

українською мовою: Вона ***їсть*** цей стейк вже годину.

англійською мовою: She ***has beeneating*** this steak for 1 hour.

(акцент на тривалості дії, результат дії — не відомий; використаний Present Perfect Continuous)

японською мовою:

彼女　は　この　ステキ　を　もう**１じかん　食べて　います**。

(Kanojowakonosteakio**mou** 1 jikantabete imasu.)

В японському варіанті перекладу використано теперішній час: «Вона їсть стейк» й достаньо додати до цього речення слово «вже» (з японської мови — もう(mou)). Варто зазначити, що для побудови відповідного реченням не потрібно вивчати окрему граматику, а достатньо лише додати відповідні слова. Тому слов'янам зрозуміліший цей підхід.

Конструкцію такого речення в перекладі на японську можна скласти навіть початківцю.

Інший приклад:

Я **навчалась** усю ніч. — I **was learning** all night long.(Past Continuous).

わたし　は　ぜんぶよる　べんきょうしました。

(Watasiwazenbuyorubenkyousimasita)

В японській мові в реченні у такому випадку використовується форма минулого часу дієслова, в тобто вираз «я вчився»; відповідно всередину речення додається «усю ніч».

Необхідно пам'ятати, що в японському реченні присудок завжди стоїть наприкінці, звідси випливають такі правила для простої поширеної пропозиції: доповнення розташовується між підметом і присудком, обставина знаходиться до або після підмета, але завжди перед присудком.

Наступне правило — визначення завжди перед визначальним словом. І останнє правило — службові частинки (відмінкові показники, частки, зв'язки тощо) завжди ставляться після слова, до якого вони належать.

Вважається, що наприкінці речення завжди знаходиться важлива інформація, яка може кардинально змінити зміст всього речення.

Носіям слов'янської групи мов значно простіше зрозуміти часові форми японської мови, ніж носіям германської групи мов. Японцям, в свою чергу, важко розуміти систему часових форм англійської мови. Проте, в японський мові є інші складнощі, такі як дві абетки, ієрогліфи, граматичні частки, різні форми ввічливого та не ввічливого спілкування, тощо.

Список використаних джерел

1. Minna no Nihongo (Японська для всіх), початковий рівень I. Переклад і граматичний коментар українською мовою. URL: https://ia903101.us.archive.org/ 21/items/minna-no-nihongo-Ukrainian/ukr0001751.pdf.

2. LearnJapaneseAZ. URL: file:///C:/Users/teaki/Downloads/新日本语能力考试N5语法练习篇%20(%20PDFDrive%20).pdf.

3. GrammarWay. Present Perfect Continuous. URL: https://grammarway.com/ua/ present-perfect-continuous.

ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ: ЯВИЩЕ ЛАНЦЮГОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Стаднійчук С. В.
І курс другого (магістерського рівня вищої освіти),
група ФЛ-22м, спеціальність «Філологія»,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
Науковий керівник: Ревуцька С., к.філол.н., доцент

У період гострого протистояння України імперському впливу перед вітчизняною перекладознавчою наукою постає низка питань, які потребують вирішення. За останній рік Україна продемонструвала не лише високий рівень сили духу, а й готовність українців до вивчення літературно-художніх надбань світової культури.

Сучасний український читач з кожним днем все більше і більше виявляє бажання знайомитися із зразками світової літератури або в оригіналі, або українською мовою, і вітчизняне перекладознавство покликано забезпечити цю вимогу українського споживача. Переклад художніх творів є частиною національної культури нації і забезпечує міжкультурний діалог на рівних умовах.

Вивчення літературної спадщини світової літератури неможливе без наявності високоякісних перекладів рідною мовою, без посередництва іншої мови. У такому випадку, у першу чергу, втрачається адекватність і точність перекладу, що разом становлять основні критерії художності перекладу художнього твору. Справа в тому, що під час ланцюгового перекладу порушується перекладацький трикутник взаємодії твір-перекладач-читач, адже долучається ще один перекладач перекладача художнього тексту, який відіграє подібну роль, що й першоперекладач з мови-оригіналу. При всьому тому, твір може відбивати основну сюжетну концепцію оригіналу, образну систему і становити окремий мистецький твір. У процесі перекладу художнього твору першоперекладач певною мірою проходить шлях митця твору-оригіналу, щоб наповнити переклад новими асоціативними образами, лексичними, синтаксичними конструкціями, які будуть властивими для носіїв певної культури. Перекладач

першоперекладача мусить повторити творчий шлях і автора твору-оригінала, і перешоперекладача, щоб наситити переклад новими мовно-культурними асоціаціями, тобто адаптувати для нового реципієнта — носія іншої культури.

Не менш важливою є й роль читача у процесі такого перекладу, адже первинну роль реципієнта бере на себе першоперекладач з мови-оригіналу, далі — перекладач, і аж потім споживач перекладу. Процес декодування сутності твору щоразу залежатиме від світогляду перекладача, глибини його знань всіх структурних рівнів мови-оригіналу, розуміння національних особливостей обох мов і літератур. У процесі сприйняття твору-перекладу щоразу відбувається процес втрати сутності твору-оригіналу на різних рівнях — лексичному, синтаксичному, поетикальному тощо, що, в свою чергу, також змінює твір-переклад під впливом суспільно-історичних умов, культури, можливостей мови-перекладу кількаразово. Так, наприклад, кличний відмінок притаманний українській і польській мові, але відсутній в англійській та німецькій мовах. Відповідно, переклад німецького тексту англійською мовою, а з англійської українською матиме суттєві відмінності порівняно з оригінальним текстом.

Критерії оцінювання художності такого тексту стають ще більш розмитими, адже такий текст, скоріш за все, становитиме окремий художній текст. Чи може будуватися на таких творах історія української перекладної літератури? Сумнівно, адже рівень знань іноземних мов українця з кожним роком стає вищим, а отже, зростає й рівень міжнаціональної, міжкультурної комунікації, завдаючи перекладам вищого рівня якості. Тож, саме перекладним текстам з оригіналів має наповнюватися вітчизняна перекладна література.

ВИТОКИ КИТАЙСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ. ІСТОРІЯ

Тартак С. В.
IV курс, група ПР-19-1, спеціальність «Філологія (сходознавство)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна». Науковий керівник: Медведенко С. В.

Китайська писемність (中文; піньїнь: zhōngwén, «китайське письмо») — стародавній і загальновживаний спосіб запису китайської мови. Знаки китайської писемності, відомі як китайські ієрогліфи (汉字; піньїнь, ханьцзи, «букви Хань»), окремо або в поєднанні позначають фізичні об'єкти, абстрактні поняття або вимову. Кількість китайських

ієрогліфів, згідно з китайським класичним словником Кансі, становить 47 035 знаків. Більше половини з них є архаїзмами і у сучасній китайській мові не вживається. Зазвичай, освічений китаєць повинен знати 4–5 тисяч ієрогліфів. Окрім ієрогліфів існує також спеціальна латиниця для фонетичної передачі китайської мови.

Китайське письмо було створене за різними теоріями від 6600 років до н.е. до близько 2000 років до н.е. Воно єдине, що не виходило з вжитку, і розвивалось протягом майже 35 сторіч. Письмо складається зі знаків, певних зображень, які символізують різних істот, предметів, або нагадують природні явища. За легендою, Фу-Хсі, який є першим законодавцем країни та міфічним винахідником китайського письма, надихався відбитками слідів, залишених птахами в снігу. В одній з версій тієї самої легенди йдеться про те, що у Фу-Хсі було чотири ока, завдяки чому він міг водночас спостерігати за небом та землею. Спостереження за сузір'ям Куї в небі та слідами птахів і черепах на землі надихнули його на створення письма.

Писемність Цзяху неолітичної культури Пейліган (близько 6600 років до н.е.) зовні нагадує сучасні китайські ієрогліфи. Однак їхня схожість оманлива, оскільки стародавні прототипи сучасних китайських ієрогліфів виглядали інакше. Хронологічної наступності між символами Цзяху і найдавнішими китайськими ієрогліфами немає. Згідно з переказами, ієрогліфи винайшов Цан Цзє, придворний історіограф міфічного імператора Хуан Ді. До цього китайці нібито користувалися вузликовим письмом. Згадка про це наводиться у «Даодецзіні» і коментарі до «Ї цзіну».

Найдавніші китайські записи робилися на черепахових панцирах і лопатках великої рогатої худоби. Вони фіксували результати ворожінь. Такі тексти отримали назву цзягувень (甲骨文).

Перші зразки китайської писемності відносяться до останнього періоду правління династії Шан (найдавніші — до XVII століття до н.е.). Пізніше виникла технологія бронзового литва, і з'являються написи на бронзових судинах. Ці тексти отримали назву цзіньвень (金文). Написи на бронзових посудинах попередньо видавлювалися на глиняній формі, відбувалася стандартизація ієрогліфів, вони починали вписуватися в квадрат.

У низці китайських діалектів, передусім в кантонському, нині існує активний процес виникнення нових знаків, що не існують в літературній китайській мові. Використання даних знаків не регулюється офіційними органами, вони не фіксуються у словниках, що видаються в КНР. Відсутні вони і в більшості шрифтів. У путунхуа,

як і в діалектах, для неологізмів нові знаки зазвичай створюються за принципом радикал-детермінатив + фонетичний знак, і в зв'язку з відмінностями звучання для одного і того самого терміну знаки можуть вийти різними. У кантонському діалекті нові знаки найчастіше утворюються за допомогою радикала «рот» (у путунхуа він найчастіше використовується для чисто фонетичних символів, які втратили словесне значення), а усталені в побуті знаки з часом змінюють радикал «рот» на радикал-детермінатив.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПІСЕНЬ

Тартак С. В.
IV курс, група ПР-19-1, спеціальність «Філологія (сходознавство)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Єнг І. С., ст. викладач

Переклад музичних текстів — це вибагливе мистецтво, яке вимагає знання та врахування багатьох специфічних аспектів та елементів, якими обмежується переклад, такі як рими, внутрішньотекстові повтори, наголоси, кількість складів та технічні аспекти. Дослідженням особливостей перекладу пісень займалася велика кількість європейських та американських дослідників, таких як Г. Голомб, П. Лоу, Б. Карпі та інші. Переклад пісень полягає у пошуку балансу між основними критеріями, які часто суперечать один одному (рима, ритм, природність, коректність відтворення змісту оригіналу та співучість).

При перекладі музичних текстів відбувається структурна реорганізація текстового матеріалу (з'являється більше букв, більше слів, а відповідно, більше складів, що змінює розмір і ритм, притаманний композиції). Таким чином, збільшення кількості складів є неминучим при точному перекладі, що не є допустимим при перекладі пісень, оскільки порушується ритм тексту та втрачається рима.

Основний зміст пісні. У звичайних текстах значення слів є найважливішим, але у піснях перекладач може менш обмежено передавати оригінальний зміст, для того щоб узгодити кількість складів у відповідності з мелодією. Один із аспектів, про які писав Лоу це важливість змісту пісні, що саме «зміст» не завжди є найважливішим аспектом, тому що при перекладі пісні неможна домогтися суворої вірності оригіналу і що доводиться допускати певні відступи, беручи до уваги музичність.

Щодо природності, цей компонент стосується, перш за все, порядку слів, який має бути природнім для адресант. Також сюди відносять передачу культурних особливостей. Залежно від контексту та типу посилання, його можна перекласти буквально. У будь-якому випадку переклад пісні повинен адекватно донести свій посил з першого прослухування, оскільки саме відсутність природності вимагає від слухача додаткових і непотрібних зусиль для розуміння.

Для прикладу можна проаналізувати декілька стрічок пісні Miley Cyrus — Flowers. /Write my name in the sand/ /напишу своє ім'я на піску/ — для співзвучності краще замінити на /ім'ям прикрашу пісок/, яке повністю підходить під ритм та не втрачає сенсу. / I didn't wanna leave you, I didn't wanna lie/ /я не хотіла залишати тебе, я не хотіла брехати/ зовсім не підходить, але якщо перефразувати отримаємо — /я не хочу йти, хочу без брехні/, яке вже підходить. Також буквальний переклад стрічки /Kind of dream that can't be sold/ /та мрія, яку не можна продати/ не вписується ні по риму, ні по звучанні, також не є природнім, тому краще було б перекласти / мрію цю не продаси/.

Отже, для перекладу пісень не достатньо лише перекласти текст. Важливо розуміти і враховувати певні пісенні особливості, без яких не вийде отримати правильне звучання.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ РЕКЦЬЙОНУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ СКЛАДНИХ СИНТАКСИЧНИХ УТВОРЕНЬ З НІМЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Терехова Г. В.
IV курс, група ПР-19-1, спеціальність 035 «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна». Науковий керівник: Коромисел М. В., ст. викладач

Особливості передачі рекцьйону при перекладі складних синтаксичних утворень з німецької на українську мову. Українська мова, як і багато інших мов у світі, взагалі не має особливих правил, або конкретного автора, який перший запровадив особливості передачі рекції при перекладі складних синтаксичних утворень з німецької мови на українську мову. Переклад — це творчий процес, який виконується перекладачем на основі його власних знань, досвіду та розуміння мов, які він перекладає. Ось декілька особливостей при перекладі з української мови на німецьку:

Передача рекції за допомогою прийменників: в українській мові рекція може бути передана за допомогою різних прийменників, що відповідають німецьким дієприкметникам або іншим конструкціям. Наприклад: «Das Buchzum Lesen» може бути перекладено як «Книга для читання».

Зміна відмінка або вживання дієслова у формі інфінітива: українська мова має багату систему відмінків, тому перекладач може використовувати зміну відмінка або вживати дієслово у формі інфінітива, щоб передати рекцію. Наприклад: «Das Lieddes Vogels» може бути перекладено як «Пісня птаха» або «Пісня від птаха».

Ось декілька прикладів рекції при перекладі складних синтаксичних утворень з німецької мови на українську мову:

Рекція займенника «mit» (з «із», «за», «разом з»):

Німецька: Er hat Probleme mit dem Computer.

Українська: Він має проблеми з комп'ютером.

Рекція дієслова «sich interessieren fьr» (цікавитися чимось):

Німецька: Sie interessiert sich fьr Kunst.

Українська: Вона цікавиться мистецтвом.

Рекція прикметника «stolz auf» (пишатися чимось):

Німецька: Er ist stolz auf seinen Erfolg.

Українська: Він пишається своїм успіхом.

У цьому прикладі слово «auf» вимагає відмінка «Akkusativ» в німецькому реченні, а в українському перекладі ми використали звичайний знахідний відмінок без використання прийменника.

Ці приклади демонструють, як правильний вибір рекції може впливати на переклад складних синтаксичних утворень з німецької мови на українську мову. Дотримання правил рекції допоможе забезпечити точний та вірний переклад.

Рекція є важливим аспектом при перекладі складних синтаксичних утворень з німецької мови на українську мову. Німецька мова має багатий арсенал прийменників, які вимагають певного відмінка, що може впливати на вибір відповідного відмінка в українському перекладі. Українська мова також має свої правила відмінювання прийменників, але вони можуть відрізнятися від правил німецької мови, що може призвести до зміни в рекції при перекладі. Рекція також може впливати на вибір інших елементів речення, таких як займенники, прикметники, та інші, оскільки вони можуть відмінюватися відповідно до вимог рекції. Неправильний вибір рекції може призвести до неправильного розуміння та тлумачення речення в перекладі, тому важливо дотримуватися правил рекції при перекладі

складних синтаксичних утворень з німецької мови на українську мову. Вивчення правил рекції та практика в перекладі складних синтаксичних утворень можуть допомогти вдосконалити навички перекладу між німецькою та українською мовами.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВЕРБАЛЬНО-ЗОБРАЖАЛЬНИХ ОПОР У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ВОЛОДІННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Томчук А. А.
І курс (магістр), група 1МСОЗ,
спеціальність «Середня освіта, англійська мова»,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Науковий керівник: Поп О. Ю., к.пед.н.

Словесні та наочні посібники є важливими засобами навчання іноземних мов на різних рівнях володіння. Ефективність цих засобів залежить від способу їх використання та рівня учнів. Варто зазначити, що переваги використання вербально-зображальних опор у навчанні іноземних мов учнів старшої школи на різних рівнях володіння є різними.

Старшокласникам з початковим рівнем знань мови візуальні посібники, такі як малюнки, діаграми та відео, можуть бути дуже корисними для введення нової лексики та граматичних структур. Наприклад, малюнки можуть допомогти учням вивчити нові слова, асоціюючи їх із зображеннями [3, с. 24–27]. Подібним чином можна використовувати діаграми, щоб показати зв'язки між словами та те, як вони вживаються в реченнях. Відео також можна використовувати, щоб продемонструвати, як використовувати певні слова та структури в контексті.

На середньому рівні словесні засоби, такі як діалоги, рольові ігри та дебати, можуть бути ефективними, допомагаючи учням старшої школи відпрацьовувати свої навички говоріння та слухання [1, с. 418–441]. Діалоги можна використовувати для введення нової лексики та структур у природному та змістовному контексті. Рольові ігри та дебати можна використовувати, щоб заохотити учнів використовувати мову, яку вони вивчили, у більш інтерактивний та привабливий спосіб.

На просунутому рівні вербальні засоби, такі як дискусії, презентації та лекції, можна використовувати для поглиблення розуміння старшокласниками мови та культури. Обговорення можна використовувати, щоб заохотити студентів висловлювати свої думки та думки на різні теми, пов'язані з мовою та культурою. Презентації можна використовувати, щоб допомогти учням старшої школи розвинути свої дослідницькі та ораторські навички. Лекції можна використовувати для ознайомлення зі складнішими граматичними структурами та літературними текстами [2, с. 69–71].

Однак важливо відзначити, що ефективність словесних і наочних посібників залежить від способу їх використання. Вчителям варто обирати посібники, які відповідають рівню учнів, і слідкувати, щоб вони використовувалися таким чином, щоб вони були цікавими та значущими для учнів. Також важливо використовувати різні засоби допомоги, щоб задовольнити різні стилі навчання та вподобання.

Підсумовуючи, словесні та наочні посібники є важливими інструментами для навчання іноземних мов на різних рівнях володіння в старшій школі. Переваги використання цих допоміжних засобів включають полегшення навчального процесу, покращення навичок мовлення та аудіювання учнів, а також поглиблення їхнього розуміння мови та культури.

Список використаних джерел

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

2. Бронетко І. А. Формування англомовної лінгвосоціокультурної компетенції учнів старших класів загальноосвітніх шкіл // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2015. № 3. С. 66–72.

3. Черниш В. В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу // Іноземні мови. 2012. № 4. С. 11–27.

СУЧАСНЕ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Торба О. А.
викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Кожному, хто займається перекладом, очевидно, що в перекладі професійних документів відбуваються кардинальні зміни. У зв'язку зі стрімкими розробками, які відбуваються, варто задатися питанням, чи невдовзі автоматичний мовний переклад витіснить перекладачів з цієї сфери.

Шість причин, чому машинний переклад стане більш поширеним: 1. «...занадто багато потрібно перекласти...»; 2. «...технічні матеріали надто нудні для перекладачів...»; 3. «...термінологію [потрібно] використовувати послідовно...»; 4. «...використання комп'ютерних засобів перекладу може збільшити обсяг і швидкість перекладу...»; 5. «...не завжди потрібен високоякісний людський переклад».; 6. «...компанії хочуть зменшити витрати на переклад...». З них останній є найсильнішим.

Переклад можна розглядати як процес вирішення проблем, у якому експерт із комунікації є частиною складної динамічної системи з різноманітними культурними, комунікативними, ситуативними та професійними. Ця точка зору суперечить тій, яку історично дотримувалися перекладачі, особливо щодо перекладу технічних документів.

Встановлення балансу між якістю та кількістю є одним із найбільших викликів, з якими стикаються перекладачі у 21-му столітті. Збільшення обсягу супроводжувалося зростанням тиску на перекладачів, які вимагали працювати швидше (звичайно, зберігаючи високу якість!), щоб скоротити час виходу глобального продукту на ринок. Багато перекладачів дедалі більше усвідомлюють і занепокоєні тим, що машини захоплюють їх роботу, тоді як все більше і більше технічних авторів також дедалі більше усвідомлюють і занепокоєні тим, що перекладачі зазіхають на роботу технічних авторів, пройшовши перехресне навчання. Оскільки розвиток високих технологій змінює ролі обох професій, виникає напруга.

Індустрія очікує, що перекладач працюватиме в глобальній команді, пристосовувати свою роботу до новітніх технологій, застосовувати на практиці найпередовіші методи електронного видання, розуміти тонкощі програмного забезпечення для перекладу, ство-

рювати та керувати термінологією бази даних і йти в ногу з вимогами ринку. У той момент, коли переклад більше не є ізольованою діяльністю в виробничому процесі, перекладач повинен зберегти повний контроль над різними завданнями та інструментами, пов'язаними з перекладом, щоб взаємодія між людиною та машиною сприймалася як природний процес. Щоб послабити цю напругу, перекладач має взяти на себе центральну роль і знайти спосіб керувати творчістю та технологіями за допомогою здорової ділової практики.

Можна сказати, що в осяжному майбутньому тенденції, ймовірно, продовжуватимуть прискорюватися. У той час як вони це роблять, професійні комунікатори, включаючи технічних письменників і перекладачів, повинні будуть зважити економію коштів автоматизації з лінгвістичною точністю, яку на даний момент можуть відтворити та оцінити лише люди. Вартість і точність: незалежно від мови та документа, професійні комунікатори прагнуть мати менше витрат і більше точності.

Список використаних джерел

1. Bruce Maylath. Current Trends in Translation. Communication & Language at Work. 2013. Vol. 2(2). P. 41–50. URL: https://doi.org/10.7146/claw.v1i2.7891.

2. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову : у 2 ч. Київ : ун-т ім. Т. Шевченка. Кременчук, 1999. Ч. 1–2.

ГРАМАТИЧНА ЗАМІНА ЕПІТЕТНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Федоришина М. І.
IV курс, група 42-ФІЛ(Б), спеціальність «Філологія»,
Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж.
Науковий керівник: Мовчан Л. Г., к.пед.н., доцент

У сучасному художньому дискурсі широко вивчається поняття *ідіостилю* або ж індивідуального стилю автора. Саме він робить твори кожного автора неповторними та вирізняє їх роботи з поміж робіт інших авторів. Е. Семіо розглядає це поняття у полі лінгвістики та стилістики і тлумачить його як прояв особистості автора у художньому тексті через особливості організації тексту, а також єдність психічних та мовних структур художнього бачення, комунікативно-когнітивний простір мовної особистості письменника [5, с. 100].

У даній роботі ми дослідимо переклад епітетних конструкцій у романі «Великий Гетсбі» Ф. С. Фіцджеральда. Емоційна напруженість письма та гостра сатирична критика суспільства передбачає високу насиченість твору епітетами.

У словнику О. Квятковського *епітет* — це образна характеристика особи, явища чи предмета виражена метафоричним прикметником [2, с. 359]. Епітет входить до складу обов'язково синтаксично двочленної конструкції: означення та означуване, тому логічно його розглядати саме у складі словосполучення загалом, як *епітетну конструкцію*. Чіткі синтаксичні характеристики визначають епітетну конструкцію як лексико-синтаксичний троп у семантичній структурі якого актуалізуються три конотативні компоненти значення: оцінний, емоційний, образний [1, с. 5].

Переклад художніх творів передусім передбачає не лише комунікативно-прагматичну ціль, але й передачу ідіостилю автора. Це можливо завдяки лексико-граматичним трансформаціям в перекладі.

У цій роботі ми проаналізуємо застосування одного з методів граматичних трансформацій — граматична заміна, з метою адекватної передачі семантико-стилістичних особливостей відповідних лексем з урахуванням їхніх мовленнєвих норм. За основу візьмемо переклад М. Пінчевського. Розглянемо кілька прикладів.

On the green Sound, stagnant in the heat, one small sail crawled slowly toward the fresher sea [4]. — *По зеленій воді протоки, змертвілій від спеки, повільно повзло самотнє вітрильце, прямуючи до свіжості відкритого моря* [3].

Епітетна конструкція «*the fresher sea*» перетворена за допомогою граматичної заміни, а саме *fresher,* який є прикметником в оригіналі перетворюється на іменники *свіжість* та, комбіновано з логічним розвитком *відкритого моря,* адже вітрильник прямував із затоки.

Mr. McKee was a pale feminine man from the flat below [4]. — *Містер Маккі, блідий, схожий на жінку чоловік, був сусідом знизу* [3].

Епітетну конструкцію «*feminine man*», де *feminine* має значення *жіночий, властивий жінкам,* М. Пінчевський перекладає порівнянням «*схожий на жінку чоловік*» замінивши прикметник іменником.

I had expected that Mr. Gatsby would be a florid and corpulent person in his middle years [4]. — *Я чомусь уявляв собі містера Гетсбі вже не молодим рум'яним товстуном* [3].

За допомогою граматичної заміни епітетна конструкція «*corpulent person*» трансформується у іменник прикметникового походження «*товстун*».

Отже, художній переклад має на меті адекватну передачу художньо-естетичного ефекту, що унеможливлює пряме відтворення оригіналу. Одним із ефективних типів перетворень у художніх текстах є граматична заміна, що допомагає адаптувати лексеми до норм мови перекладу.

Список використаних джерел

1. Грабовецька О. С. Епітетна конструкція у художньому перекладі (на матеріалі української та англійської мов): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2003. 40 с.
2. Квятковський О. П. Поетичний словник. Москва : Радянська енциклопедія, 1966. 376 с.
3. Фіцджеральд Ф. С. Великий Гетсбі. Харків : Фоліо, 2003. 396 с.
4. Fitzgerald F. S. Great Gatsby. Kyiv : KM-BUKS, 2015. 174 p.
5. Semino E. Cognitive Stylistic Approach to Mind Style in Narrative Fiction Cognitive Stylistics. Language and Cognition in Text Analysis. 2002. P. 95–122.

GLOBALIZATION AND ENGLISH LANGUAGE

Чубарова Д. Е.
І курс магістратури, група ПР-22-1М, спеціальність «Філологія», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Кнодель Л. В., д.пед.н., професор

Globalization and English language are said to work as pull factors for one another. English language plays a major role in the progress of Globalization.

Globalization of trade and commerce, increasing diversities of work force with different setup values have increased the importance of English language usage.

Man has been using language as a medium of communication for the ages, today , due to Globalization English language has become the most prized possession of communication. English language can be rightly regarded as the key to the store house of production and productivity. We can make use of this language to promote our world view and spiritual heritage and promote cultural and traditional aspects across the globe. The language has become a silver bowl to earn one's bread and butter [2].

In this Global world, English is the language of the latest business management.

English language is not only a means for international commerce, it has become increasingly essential for inter-state commerce and communication.

The word Globalization is the buzzing word to all economists, a magical word to entrepreneurs and a material word to the governments and all other business people.

Globalization is the trump card for the rapid development across the globe in terms of language, culture, tradition, customs, lifestyle, economy and science and technology. Globalization originated with trade, marketing and crossed the national boundaries to connect people. Globalization has brought everything together but the English language made Globalization more possible and effective one [1].

Due to globalization, English language emerged as a global force. As statistics say, English language is the most widely spoken tongue in the world today. It is English language, however, a bigger impact on the world as a whole and has become the global de-facto standard used in business, cultural, political and linguistic exchange.

English rules is an old phrase, English language rules is the new phrase emerged out of Globalization. Knowledge of English is very essential because countries are becoming globally integrated and coupled with each other in all aspects in terms of culture, economy, trade and commerce. This integration can happen only when language spoken is the same.

As per the international publication Economist, said India has multi languages out of these English is the only language understood all over India [3].

Language remains potentially a communicating medium capable of expressing ideas and concepts as well as moods, feelings, thoughts and ideas. English language has revolutionized science and technology. It has become the main tool in computer languages and components. The purpose of the language and its influence leading to common objective. Computers are the most important technical tool that has revolutionised all occupations and communication is no exception to the phenomenon. The parliament has also recognized English as an official language in addition to Hindi.

Realising the importance of English language then railway minister Laloo Prasad yadav demanded teaching of English language in schools. The greater demand for admission in English medium schools throughout the country is a testimony to the attraction of English to the people of India.

The main reasons for *language Globalization* are

– rule of British colonies;

– exchange of socio-economic, political and technological advancements;

– new trends in education system;

– changing trends in market and world economy;
– improved means of communication [2].

Here the very important way of promoting Globalization of language is through education, the policy of teaching a foreign language is a policy of globalization.

References

1. Nye, Mary Jo. Speaking in Tongues: Science's centuries-long hunt for a common language (англ.) // Distillations : journal. 2016. Vol. 2. No. 1. P. 40–43.
2. Ingua Franca. Linguistics (англ.). Encyclopedia Britannica. URL: https://www.britannica.com/topic/lingua-franca.
3. Pleyer Michael, Winters James. Integrating cognitive linguistics and language evolution research. Theoria et Historia Scientiarum 11. 2014. P. 19–44.

ЖАНРОВА СТРУКТУРА РОМАНУ ВИХОВАННЯ

Шаблінський С. І.
І курс, група ВС-22-2-фмб, спеціальність 061 «Журналістика»,
Івано-Франківська філія Університету «Україна».
Науковий керівник: Гросевич Т. В., к.філол.н.,
доцент циклової комісії журналістики

Роман виховання — жанровий різновид роману, змістом якого є психологічне, моральне та соціальне формування особистості героя. В 1774 р. у праці «Дослідження роману» («Versuch über den Roman») німецького критика і теоретика літератури Ф. Бланкенбурга зафіксовано появу нової жанрової форми та запропоновано термін для її позначення — «Bildungsroman». Першим романом виховання прийнято вважати «Вільгельма Мейстера» (1795–1796) Й.-В. Гете. Класичні зразки жанру дали Ч. Діккенс («Девід Копперфільд», 1849), Г. Флобер («Виховання почуттів», 1869), Т. Манн («Будденброки», 1901), Дж. Селінджер («Над прірвою в житі», 1951). В українській літературі елементи роману виховання втілені, наприклад, у творі А. Дімарова «Ідол» (1961).

Bildungsroman є предметом уваги зарубіжних (Дж. Баклі, М. Бахтін, В. Дільтей, Б. Квеллс, К. Моргенштерн, У. Томет, М. Хірш, Ю. Якобс) та українських (С. Бородіца, В. Зарва, О. Кругликова, О. Харіна, О. Чик) вчених.

Активізація поглибленого дослідження роману виховання пов'язана з працями філософа та літературознавця В. Дільтея, який увів у науковий обіг термін «Bildungsroman». Вчений стверджував:

«„Bildungsroman — це історія юнака, котрий входить у життя, перебуваючи у благословенному стані духовного неуцтва, пізнає силу кохання і дружби, шукає близьких за духом людей, бореться зі складнощами реального світу і врешті-решт набуває різноманітного досвіду, дорослішає, знаходить себе і свою місію у цьому світі» [3]. Процес виховання героя В. Дільтеєм інтерпретується як етап духовного перетворення людини, що проходить шлях від недобровільного вигнання з райського «прастану» через ворожий світ спокус до очищення і відродження.

Етапними в розробці жанрової структури роману виховання є праці М. Бахтіна. На думку літературознавця, в аналізованій романній змістоформі життя головного героя «розкривається як досвід (...) школа, середовище» [1, с. 204], що формує його характер і світогляд. Отже, роман виховання — це художня структура, основним організуючим центром якої є ідея становлення.

Домінантою поетики досліджуваного жанру є і категорія мінливого, динамічного героя. Саме «за принципом побудови образу головного героя» [2, с. 199] роман виховання є романом синтетичним, підготовленим еволюцією роману мандрів, роману випробування та біографічного роману. Він виводить образ людини, що еволюціонує, в ньому вперше з'являється «справжній хронотоп», часопростір. Категорія мінливого героя, формування його особистості, хронотоп — це, на думку М. Бахтіна, найважливіші відкриття роману виховання.

До стрижневих рис зазначеного жанрового різновиду дослідники також зараховують: яскраво виражений процес внутрішнього і зовнішнього становлення особистості від дитинства й до фізичної і духовної зрілості; виховання та формування особистості через працю, середовище, подорожі, вплив ідеологій, мистецтво тощо; чітко окреслений тип героя (наставник або вихованець); мотив випробувань (ініціацій); функція другорядних персонажів як «вихователів» головного героя; дидактизм фіналу.

Список використаних джерел

1. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики. М. : Худ. литература, 1975. 504 с.

2. Бахтин М. М. Роман воспитания и его значение в истории реализма // Эстетика словесного творчества. М. : Искусство, 1986. С. 199–250.

3. Reflection and action: Essays on the Bildungsroman / Ed. By J. Hardin. Colombia : University of South Carolina Press, 1991. P. XIV.

FEATURES OF REALITIES IN THEIR CONNOTATIVE MEANING

Shumilo T.
I course, group zFL-22m, specialty 035 «Philology»,
Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National University of Economics and Trade.
Scientific Supervisor: Udovichenko H., Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor

The classification of realities is possible according to the content plan of the word. In the content plan of the word, in addition to the lexical concept and lexical background, it is advisable to include shades of meaning, associations, eutonic evaluations, what is denoted by the term «connotation».

Slavic philologists define connotation as the additional content of a word (or expression), its accompanying semantic nuances, which are superimposed on its main meaning, serve to express various kinds of expressive-emotional-evaluative overtones and can give utterances solemnity, playfulness, ease, familiarity and etc.

Other researchers define connotation as: additional associations that a word causes in the minds of native speakers of a given language; additional meaning (additional content, coloring) of a word (or expression), its accompanying shades, which are superimposed on its main meaning, serve to express various kinds of expressive-emotional-evaluative overtones that can give the statement solemnity, playfulness, ease, familiarity, etc.; meaning as an invariant in opposition to denotation, conceivable as extensional meaning, correlation with the referent; the sum of evaluative components accompanying denotative meaning in a real speech act and affecting the final meaning of the perceived statement. Connotations can have a character common to speakers of one language that is not inherent in other languages; the additional content of a lexical unit, which is superimposed on its main meaning, it expresses emotional and evaluative shades.

Words with connotative content cannot be regarded as a purely stylistic problem, because they always appeal to some experience of a person as a result of his upbringing in a given culture. Working with connotative words is even more difficult than non-translation of non-equivalent and background vocabulary due to the fact that they do not change the real meaning of the original word, but only carry emotional information that is important for forming a sense of appreciation in the reader, scientists eventually come to this conclusion: an ideal connotative linguistic and cultural commentary should combine the advantages of the «writing» and «teaching» approaches. It seems that the greatest success in this kind of

work would be achieved by a writer who has become acquainted with the basic principles of the methodology of teaching foreign languages.

The translator chooses the ways of translation depending on the following prerequisites: on the nature of the text, on the significance of the realia in the context, on the nature of the realia itself and its place in the lexical systems of the OL and TL, on the languages themselves (their word-formation possibilities, literary and linguistic traditions), on the reader of the translation (compared to the reader of the original, on the semantic composition of the realia word (its structure and seme content). Techniques of logical thinking, with the help of which we reveal the meaning of a foreign word in the context and find its Ukrainian correspondence that does not coincide with the dictionary one, is usually called lexical transformations.

There are seven types of lexical transformations: differentiation of meaning, concretization of meaning (a general concept not hidden in the original, but implying only one meaning according to the situation, chosen by the translator), generalization of meanings (for example: «two pounds» is translated as «about a kilogram»), semantic development («to convey the same content by means of another language»), it is often indifferent what form of the word this content will be expressed. The subject can be replaced by its attribute, the process by the object. The attribute by the object, or the process, antonymous translation (replacement of a concept, expressed in the original, by the opposite concept in the translation with the corresponding restructuring of the entire statement), a holistic transformation (*nine-ninety* is replaced by *вісімдесят вісім*, special cases are fixed as dictionary matches, including some realities (*welcome — ласкаво просимо*)), compensation for losses (often used to fill in gaps in the translation of realities (*christmas holiday — зимні свята*)), grammatical transformation (transformation of the sentence structure during the translation process. Usually, when the main members of the sentence are replaced, a complete transformation occurs, but if only secondary ones are replaced it is a partial one. In addition to substitutions of members of a sentence, parts of speech can also be replaced, most often this happening at the same time.

References

1. Talko S., Minchak H. & Hmyria L. The phenomenon of connotation in the comparative aspect (on the material of English and Ukrainian languages): problems of modern research // Amazonia Investiga. 2022. Vol. 11 (50). P. 122–129. URL: https://doi.org/10.34069/AI/2022.50.02.12.

2. Jackson R. The Distinction Between Connotative and Non-Connotative Names // Mind. 1933. Vol. 42 (168). P. 444–472. URL: http://www.jstor.org/stable/ 2249985.

СЕКЦІЯ V

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ВІДГУК НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

РОЛЬ БІБЛІОТЕК В ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Боцян І. М.
І курс, група ЗІСм-22-1,
спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Білоцерківський інститут економіки та управління
Університету «Україна».
Науковий керівник: Лучко Ю. І., к.пед.н.

Останнє десятиліття в історії України позначено глибокими перетвореннями в усіх сферах суспільно-політичного та економічного життя. Демократизація суспільства, перехід до ринкових економічних відносин, широка інформатизація на основі впровадження новітніх електронних технологій поставили перед усіма суспільними інститутами, зокрема — бібліотеками, важливу проблему вибору шляхів їх адаптації до сучасних вимог.

Сьогодні бібліотеки — єдиний загальнодоступний, безкоштовний соціально-культурний інститут. З іншого боку, відбувається інформатизація суспільства, і сегмент населення, що обслуговувала бібліотека звузилася, через незадовільне фінансування спостерігалося різке зниження бібліотечних потужностей і ресурсів, і як наслідок цього — неконкурентоспроможність бібліотек на інформаційному ринку, їх нездатність активно впливати на суспільні процеси. В умовах нещадного скорочення державного фінансування перед бібліотеками постало питання необхідності пошуку інших джерел надходження коштів. Виходом із ситуації стало впровадження платних послуг, на які більшість користувачів бібліотек поставилася з розумінням заради доступу до необхідної, раритетної літератури [1].

Суспільна інформатизація, що активізувалася з розвитком інформаційного суспільства, обумовила суттєве оновлення завдань сучасної

бібліотечної сфери. Важливим фактором зростаючих обсягів нової інформації в обігу стали наслідки інформатизації, пов'язані із створенням технологічних можливостей, що забезпечують не лише доступ до наявних інформаційних ресурсів практично всім категоріям громадян, але й створюють умови для індивідуального інформаційного виробництва. З одного боку, при цьому бібліотеки мають виконувати властиву їм функцію збереження і організації використання суспільно значущої частини продукованої нині інформації, з іншого — ці установи мають стати інформаційними центрами надання ефективної допомоги користувачам у продуктивному використанні потрібної інформації у всіх сферах суспільного життя [1].

З поширенням інформатизації та глобальної мережі Інтернет бібліотеки взяли на себе роль інформаційних центрів. Якщо раніше бібліотеки надавали доступ лише до друкованої інформації (книжки, періодична література), то сьогодні є доступ до документів у різних форматах (аудіо-, відеодокументи, електронні документи, бази даних, озвучені книги і т. д.). Усе це відповідає на інформаційні запити суспільства [2].

Отже, бібліотечна система нашої країни може мати серйозні перспективи при системному розвитку суспільства, при тому, коли йому стане потрібною інформація розвитку. Бібліотечні працівники мають стати ефективними інформаційними операторами, які вивчають інформаційні потоки і управляють організацією використання суспільно значущого інформаційного ресурсу.

Список використаних джерел

1. Федоренко О. І. Роль публічних бібліотек в інформатизації суспільства та підвищенні інформаційної культури. Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору : матеріали Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 21–23 жовтня 2014 р. Київ : Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2014.

2. Горова С. В. Глобальна інформатизація і розвиток бібліотечної сфери у формуванні особи інформаційного суспільства : дис. ... д-ра соц. ком. Київ : Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, НАН України, 2018. 224 с.

МАНІПУЛЯЦІЯ СВІДОМІСТЮ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НИМИ

Васюра Р. В.
викладач,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Сьогодні соціальні мережі стали невід'ємною частиною життя більшості людей. За допомогою соціальних мереж ми отримуємо інформацію про новини, події та взаємодіємо з іншими людьми. Однак, разом з цим з'явилася нова небезпека — маніпуляція свідомістю в соціальних мережах.

Маніпуляція свідомістю в соціальних мережах може мати різні форми.

Фейкові новини і інформаційні спотворення: це зроблено за допомогою поширення неправдивої або спотвореної інформації, яка може викликати страх, недовіру або інші негативні емоції у людей.

Боти та фейкові акаунти: створюються штучні облікові записи, які приховуються за реальними людьми, щоб змінити думки та впливати на поведінку користувачів.

Таргетована реклама та психологічні експерименти: це рекламні повідомлення, які показуються лише певній аудиторії, що може спричинити перекручення думки про певний продукт чи послугу та дослідження, що проводяться з метою вивчення поведінки та реакцій на певні подразники [1].

Ці форми маніпуляції можуть мати серйозні наслідки для суспільства, тому важливо бути обережними при отриманні інформації в соціальних мережах та перевіряти її правдивість, перш ніж ділитися нею далі. Існує кілька методів боротьби з маніпуляцією свідомістю в соціальних мережах. Один із способів боротьби з маніпуляцією свідомістю в соціальних мережах — це розвивати критичне мислення. Людина має навчитися оцінювати інформацію, яку вона отримує, і питати себе, чи може ця інформація бути правдивою. Це може допомогти запобігти попаданню в пастки маніпуляторів, які намагаються використати соціальні мережі для поширення неправдивої інформації.

Іншим способом боротьби з маніпуляцією свідомістю в соціальних мережах є обмеження часу, який людина проводить на них. Це зменшить кількість неправдивої інформації, яку вони отримують, а також знизить кількість вражень, що викликають дезінформацію.

Соціальна грамотність — це здатність розуміти та використовувати соціальні мережі з метою досягнення своїх цілей. Для боротьби з маніпуляцією свідомістю в соціальних мережах, необхідно виховувати соціальну грамотність, щоб можна було розрізняти між різними типами повідомлень та інформації, та вміти відповідно реагувати на них.

Один з найкращих способів боротьби з маніпуляцією свідомістю в соціальних мережах — це розповсюдження правдивої інформації. Людина може зробити це, долучаючись джерелами відомих та авторитетних джерел інформації, таких як наукові статті, офіційні заяви, тощо. Це допоможе людям отримувати правдиву інформацію та уникати поширення неправдивої.

Іншим ефективним методом боротьби з маніпуляцією свідомістю в соціальних мережах є підтримка культури дискусії та критичного мислення. Це можна зробити, пропагуючи відкритий та конструктивний діалог між різними людьми та сприяючи розвитку навичок критичного мислення [2].

Маніпуляція свідомістю в соціальних мережах є серйозною інформаційно-психологічною загрозою, яка може мати негативні наслідки для користувачів та суспільства в цілому. Проте, застосування різноманітних методів боротьби з маніпуляцією свідомістю може знизити ризик впливу шкідливої інформації на користувачів та зберегти їх емоційне та психічне здоров'я. Тому важливо пам'ятати про необхідність критичного підходу до отриманої інформації та розвивати медіаграмотність для забезпечення своєї безпеки в онлайн-середовищі.

Список використаних джерел

1. Гребінь Н. В. Зміст маніпуляції як різновиду прихованого психологічного впливу // Проблеми сучасної психології. 2013. Вип. 21. С. 83.

2. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна безпека / за заг. ред. Є. Д. Скулиша. Київ : КНТ, 2010. 776 с.

КОМУНІКАЦІЙНІ НЕДОЛІКИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ І СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Денисенко Д. Є.
аспірант, І курс,
спеціалізація «Публічне управління та адміністрування»,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

За час тривалості в Україні правового режиму воєнного стану з лютого 2022 року, органи державного управління часто припускаються провальних комунікацій з медіа, суспільством і навіть усередині власної системи. Це тягне за собою формування глибшої недовіри і непорозуміння суспільства до органів публічного управління, викривлення і неточностей у подачі інформації медіа через публікацію швидше клікбейтних заголовків, ніж зваженої й обґрунтованої, перевіреної інформації, що б могло сформувати здоровий інформаційний простір і розуміння подій осмисленіше і тверезіше, а не творячи всередині суспільства панічних чи зрадофільських настроїв і поглядів. В умовах воєнного часу і тривалості воєнного стану, приклади провальних комунікацій органів публічного управління певним чином підважують елементи національної безпеки і не сприяють згуртованості людей.

Прикладами провальних комунікацій з початку 2023 року, які створили відчутно високий градус напруги в інформаційному полі, медіа і суспільному середовищі, можна назвати: найгучніший з них — комунікація Міністерства оборони України щодо державних закупівель і реакції міністра оборони на це (у народі цей приклад прижився з назвою «яйця по 17 грн»); приклад з розстрілом українського військового, відео з яким поширювалося мережами з блискавичною швидкістю, в результаті чого ми побачили суцільний інформаційний безлад, коли початкова інформація не мала нічого спільного з остаточною, і яка кількість людей, медіа і органів публічного управління була у цьому задіяна; зрештою, класика жанру — відверто показовий комунікаційний провал на прикладі Міністерства охорони здоров'я, — хто ж, зрештою, спровокував ажіотаж і паніку навколо ліків за електронним рецептом: міністерство, журналісти, чи «зробили їх разом»; все це доповнюється дрібнішими, але не менш показовими і чутливими комунікаційними недоліками, на прикладах мобілізаційної кампанії, політичного аспекту боротьби з московської церквою або підігрівання і заграванння з темою контрнаступу ЗСУ.

До цих прикладів можна ставитися з властивою українцям іронією і сарказмом, але в жодному випадку не можна забувати, за яких умов відбуваються ці гучні інформаційні і комунікаційні провали, які за мирних часів мали б радше церемонно-репутаційні, іміджеві провали органів публічного управління, які б у результаті швидко забувалися, переводячи фокус уваги на інші проблеми. Проте, такі приклади мобілізують проактивну спільноту у суспільстві, пожвавлюють потребу у професійній і якісній журналістиці, фактчекінгу, народження інституту відповідальності і репутації, а також ведуть не тільки до формування запиту на якісне інформаційне поле і медіапростір, але й до формування в системі органів публічного управління окремого професійного апарату людей, які фахово займаються публічними комунікаціями з суспільством і медіа, нівелюючи можливість спотворення і викривлення інформації, що має суттєве значення у війні так само реальній, як і фізична — інформаційній.

Критично важливо усвідомити, що «вторинних» тем, які претендують на більшу увагу в умовах воєнного часу немає, а тому актуалізується питання побудови комунікацій швидше і з акцентом на якість та професійність. Наприклад, якщо узяти до прикладу питання мобілізації, то надважливо сформувати прозору, зрозумілу, точну і якомога повнішу комунікацію і системність. І це питання досі актуалізоване і здебільшого знаходиться у віданні окремих юристів, які дають роз'яснення щодо нього. Хоча до нього можна і варто долучати контент блогерів, солдат, експертів, які це пояснюють і комунікують, або створити заклик на створення такого контенту.

Або узявши тему корупційних скандалів, можна сформувати про те, чому розслідування не врегульовуються на етапі запитів від журналістів? Або чому тисячі прикладів не навчили, що «всі про все забудуть за день» не працює? Чому не налагоджена ефективна комунікація між розслідувачами, владою, правоохоронцями? Це важливо аби оприлюднення фактів, їхня перевірка та реакція у суспільстві відбувалися без кількаденного інформаційного збурення. І якщо виключити з усього цього схему: «запит журналістів — мовчання — оприлюднення розслідування — мовчання — громадський тиск — обшуки — зміщення» абощо — це був би нормальний процес у мирний час, але не у воєнний. І зараз важливий не тільки результат, а і його ціна, адже ціна таких публічних скандалів висока. Дуже висока — ворог отримує нові козирі для інформаційних операцій і це в момент, коли ми на порозі важких і важливих місяців.

СЕКЦІЯ VII

ТУРИЗМ ЯК БАГАТОГРАННЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ

РИНОК ФРАНЧАЙЗИНГУ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Гапонюк Б. Д.
IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Майстер А. А., к.геогр.н.

Туристичний бізнес, як і будь-яка інша сфера економічної діяльності нашої країни, переживає досить нелегкі часи свого існування та розвитку. Підприємці змушені шукати нові способи виживання на туристичному ринку, тому що існують в умовах нестабільності економічного, політичного та соціального життя населення, а також унаслідок значної конкуренції. Саме тому аналізуючи сучасні проблеми існування та здійснення підприємницької діяльності на території України, необхідним підходом до розвитку туризму є об'єднання туристичних підприємств у франчайзингові мережі.

Розвиток туристичних підприємств у системі франчайзингу є відносно новим способом ведення бізнесу в нашій країні. Спричинено це, насамперед, відсутністю належного інформаційного забезпечення підприємців щодо ефективності використання франчайзингу. Наслідком цього є невпевненість у результатах та страх перед виникненням ймовірних ризиків. Варто згадати, що франчайзинг у розвинутих країнах давно зарекомендував себе й тому існує як ефективний та дієвий засіб максимального задоволення потреб споживачів, розширення територіальних меж процвітання бізнесу франчайзера та відносно швидкого старту й розвитку власної справи франчайзі [2].

Франчайзингові туристичні мережі — це об'єднання туристичних підприємств, які є актуальними для подальшого розвитку та функціонування туристичного бізнесу в країні, оскільки туризм є ефективним

джерелом отримання доходу, а також перспективним напрямом бізнесу для стабілізації, відновлення та розвитку економіки.

Франчайзинг, як певна форма організації туристичного бізнесу, передбачає створення широкої мережі однорідних туристичних агенцій, що мають єдину торгову марку й дотримуються однакових умов, стилю, методів і форм продажу туристичних послуг, найбільш важливими з яких є єдині вимоги до якості й єдині ціни, встановлені та врегульовані централізовано.

Туристичні франшизи варто розділити на дві категорії: франшизи від мережевих туристичних агентств («Поїхали з нами» та ін.) і франшизи від туроператорів («Coral Travel», «TUI», «TEZ TOUR» та ін.) [1].

Робота за системою франчайзингу для туристичних агентств — це велика можливість швидкого розширення та просування бізнесу, яка має мінімальні витрати. Зазвичай франчайзери не вимагають досвіду ведення бізнесу в туристичній галузі. Придбавши таку франшизу, франчайзі отримує відносну свободу у виборі туроператорів і продажу будь-яких турів.

Сьогодні на ринку туристичних послуг в Україні досить давно й успішно працюють франчайзингові мережі, які включають десятки туристичних агентств на всій території Україні. Серед франчайзингових мереж відомих міжнародних туроператорів на туристичному ринку країни функціонують мережі турагенцій «Join UP», «Coral Travel», «TPG» та ін.

Отже, на сьогодні туристичний ринок України пропонує велику кількість туристичних франшиз від провідних туроператорів країни. Франчайзингові відносини є ефективною формою ведення туристичного бізнесу, який може бути прибутковим і процвітаючим.

Список використаних джерел

1. Козак Л. С., Червякова В. В., Пересада Т. М. Франчайзинг як фактор розвитку туристичної галузі України. Економіка та управління на транспорті. 2019. Вип. 5. С. 153–161.

2. Сагалакова Н. О. Туризм: бізнес-процеси, ціни і ціноутворення : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 416 с.

СУЧАСНІ КАРТОГРАФО-ГЕОДЕЗИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОТУРИЗМІ

Грищук А. В.
І курс, група ЗЕК-22-1м,
спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Шевченко Р. Ю., к.геогр.н.

Розвиток екологічного туризму часто розглядають як важливий елемент збереження довкілля для майбутніх поколінь. Екотуристи подорожують по природних недоторканих людиною та природоохоронних територіях, та намагаються не завдавати значного впливу на територію. Екологічний туризм дає змогу розвивати наявні природні осередки, впроваджувати заходи їх збереження, а з його величезними рекреаційними і пізнавальними можливостями покликаний сформувати суспільну свідомість щодо охорони та раціонального використання природних багатств.

Розробка кожного екскурсійного туру розпочинається з прокладання маршруту. На карті необхідно нанести шлях руху умовною лінією із зазначенням напрямку і способу пресування, місце початку і завершення туру, унікальні та типові для даної місцевості об'єкти, пам'ятки природи та їхня пізнавальна цінність, характерні форми рельєфу, оглядові майданчики, фотозони, місця для відпочинку.

Для вирішення поставлених задач, а також для подальшого орієнтування та руху за створеними маршрутами актуальним є використання сучасних картографо-геодезичних технологій, таких як супутникова геодезія, аерофототопографія, радіоелектротехнічні засоби визначення координат, геоінформаційні системи.

При аналізі карт і створення маршрутів використовується супутникова геодезія, яка в свою чергу використовує штучні супутники землі для фотографування спеціалізованими камерами, для визначення координат та фотограмметрія, яка визначає властивості отриманих фотозображень, аналізує форми, розміри, об'єкти, перетворює зображення для успішного використання в картографії.

При створенні нових маршрутів, пошуку фотозон, оглядових майданчиків, використовується аерофототопографія, яка в свою чергу використовує аерофотознімки для створення топографічних картрізних масштабів, з нанесенням на них об'єктів. Зазвичай використовують дистанційний метод створення карт шляхом фотографування земної поверхні в оптичному спектрі з різних літальних апаратів.

Для постійного визначення координат при русі, чи координат рухомих об'єктів, для контролю на туристичних маршрутах використовують радіоелектротехніку, яка використовує глобальну супутникову систему радіонавігації.

При створенні маршрутів, збору даних, управління даними і їх аналіз використовують туристичну геоінформаційну систему, яка являє собою програмно-апаратний комплекс, що дозволяє аналізувати і відображувати інформацію про особливості руху по туристичному маршруті, а також про комплекс туристичних об'єктів. Прив'язка баз даних до даних туристичної карти — це головна задача туристичної геоінформаційної системи. Картографічні технології геоінформаційного аналізу являють собою вивчення взаємного просторового розташування різноманітних туристичних об'єктів та аналіз інформації про них. Процедура аналізу даних починається з пошуку і відбору їх.

За допомогою туристичної геоінформаційної системи можна використовувати дані для аналізу в реальному часі, постійно формувати нові запити за усіма туристичними характеристиками існуючої геоінформаційної системи, і отримувати відповіді, як в зображувальному вигляді, так і картографічних схемах, табличках.

Широко використовується електронна GPS-туристична навігаційна карта, яка дозволяє користувачу, обрати об'єкт на електронній карті і відразу ж отримати про нього всю наявну інформацію з усіма характеристиками.

ЕКОМЕРЕЖІ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Кірієнко Д. І.
IV курс, група ТУ-19-1, спеціальність «Туризм»,
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Доценко А. І., д.геогр.н., професор

Українські Карпати є унікальним туристичним регіоном, на території якого знаходяться неповторні природні та історичні об'єкти.

Українська частина Карпат складає лише 10,3% від їх загальної площі, тут зосереджено понад півтори тисячі об'єктів природно-заповідного фонду площею майже 0,5 млн га. Територія Карпатського регіону характеризується широким природно-географічним та ландшафтним різноманіттям — в її межах налічується 9 природних зон.

Незважаючи на велику кількість заходів, спрямованих на охорону природного середовища Карпатських гірських екосистем, вони продовжують руйнуватися, втрачаються оселища тваринних і рослинних видів, багато видів знаходиться під загрозою зникнення. Найефективнішим засобом, що дає можливість вирішити проблеми зміни структури ландшафтів та, відповідно, унікальних природних та напівприродних екосистем, стало проектування і формування екологічної мережі регіону. В системі екологічної мережі важлива роль належить природно-заповідному фонду.

За сформованістю та структурою екологічна мережа Українських Карпат належить до найсприятливих для розвитку екотуризму. Заповідні території Українських Карпат становлять майже 13%, що є втричі більше, ніж у середньому по Україні. Ландшафти Українських Карпат репрезентують Карпатський біосферний заповідник, природні заповідники «Ґорґани» та «Розточчя», одинадцять національних природних парків. У національних природних парках туристична діяльність передбачає розвиток таких видів екотуризму: екскурсії екологічними стежками з відпочинком в зонах рекреації — Карпатський НПП, «Синьогора»; піший спортивно-оздоровчий екотуризм — НПП «Вижницький», Ужанський; лижні подорожі та прогулянки — НПП «Вижницький», «Сколівські Бескиди»; велосипедний екотуризм — НПП «Синевир», Ужанський; кінний екотуризм — НПП «Синевир»; водний екотуризм — спуск гірською річкою на надувних плотах, човнах, катамаранах (рафтінг) — НПП «Вижницький»; спелеологічний екотуризм — НПП «Вижницький»; мисливський екотуризм — НПП «Синевир», «Сколівські Бескиди»; парапланеризм, балунінг — НПП «Синевир»; альпінізм — НПП «Вижницький», «Сколівські Бескиди», «Карпатський».

У Карпатському регіоні створено 9 регіональних ландшафтних парків, що увиразнюють його природну своєрідність. Крім того, у регіоні функціонує понад 50 заказників, 6 дендропарків загальнодержавного значення, 4 ботанічних сади загальнодержавного значення, а також численні парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Всі вони становлять значний інтерес для екотуризму. На сьогодні вивчено й описано сотні подібних об'єктів, але більшу їх частину буде досліджено в майбутньому, оскільки туристичний потенціал цього регіону значний.

У найближчі роки передбачається розквіт туристичної галузі, яка в даний час вимушено призупинена через військові дії на території нашої країни. На мою думку, саме екотуристична діяльність

у Карпатському регіоні має великі перспективи щодо залучення іноземних інвестицій з метою розвитку цього дуже перспективного напрямку. Крім того, безперечно, що екотуризм у Карпатах допоможе адаптації та реабілітації як мирних громадян, так і військових, які постраждали під час війни. Це дуже потрібно як зараз, так і вже незабаром після нашої перемоги.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Клімов Я. О.
IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Бундак О. А., к.і.н., доцент

Україна має багату історію та культурне надбання, що робить її привабливою для туристів з усього світу. Одним з найбільш популярних місць для відвідування є Львівський регіон. Тут знаходиться багато історичних пам'яток, культурних місць та природних красот, які приваблюють туристів. Проте існує ряд проблем, які перешкоджають розвиток туризму у Львівському регіоні.

По-перше, однією з основних проблем розвитку туризму у Львівському регіоні є недостатній рівень інфраструктури. Інфраструктура — це не лише готелі, ресторани та транспорт, але й дороги, водопостачання, електромережі та інші інженерні системи, які не завжди відповідають вимогам туристів. Недостатня кількість готелів, не завжди відповідний рівень їх обслуговування часто відштовхує туристів, які бажають відвідати Львівський регіон. Значна кількість доріг у регіоні має незадовільний стан та не відповідає вимогам безпеки, що призводить до складнощів у транспортному сполученні між містами та туристичними об'єктами, знижує рівень комфорту та безпеки подорожі для туристів.

По-друге, іншою проблемою є недостатній рівень маркетингової стратегії. Однією з головних причин цього є відсутність чіткої маркетингової стратегії та координації між різними туристичними об'єктами. Часто музеї, готелі та ресторани працюють окремо один від одного і не мають спільної маркетингової стратегії, що призводить до недосяжності туристів та втрати потенційних клієнтів. Львівський регіон не має належного рівня реклами, що часто перешкоджає туристам дізнатися про наявність та привабливість місце-

вих об'єктів. Слід залучати досвідчених маркетологів для створення ефективної маркетингової стратегії, яка зможе забезпечити підвищення зацікавленості туристів у Львівському регіоні. Маркетологи повинні враховувати такі фактори, як конкуренція з іншими туристичними регіонами, сезонність та попит на туристичні послуги. Окрім того, маркетологи повинні використовувати сучасні маркетингові інструменти, такі як соціальні мережі, email-маркетинг, контент-маркетинг та інші, щоб ефективно досягти своєї аудиторії.

Значним позитивом, на нашу думку, буде створення єдиного бренду для Львівського регіону, який буде відображати його культурне та історичне значення.

По-третє, важливою проблемою залишається недостатній рівень екологічної культури. Багато місцевих жителів та туристів не звертають належної уваги на збереження природних ресурсів, не дотримуються правил сортування відходів та не забезпечують належного рівня чистоти на вулицях та громадських місцях. Це може призвести до забруднення навколишнього середовища, загрози здоров'ю людей та тварин, а також негативно вплинути на екосистему регіону. Тому необхідно проводити ефективну інформаційну та освітню роботу, спрямовану на підвищення рівня екологічної свідомості серед місцевого населення і туристів та забезпечувати належну інфраструктуру для збору та переробки сміття.

По-четверте, проблемою є недостатня розвиненість туризму на селі. Більшість туристів обирають міські об'єкти, проте, села Львівського регіону мають великий потенціал для розвитку туризму. Села мають свою унікальну атмосферу та традиції, що може зацікавити туристів. Однак, недостатня інфраструктура та відсутність належної реклами перешкоджають розвитку сільського туризму.

Узагалі, розвиток туризму в Львівському регіоні потребує комплексного підходу та координації зусиль з боку влади, бізнесу та громадськості. Необхідно покращити інфраструктуру, розробити належну маркетингову стратегію та проводити екологічну освіту серед місцевих жителів та туристів. Також важливо звернути увагу на розвиток сільського туризму та забезпечити належне фінансування проектів, що сприяють розвитку туризму у регіоні. Тільки спільними зусиллями можна зберегти навколишнє середовище та здоров'я людей, залучити до розвитку туризму широкі верстви населення, створити нові робочі місця та збільшити дохід регіону, що, в свою чергу, стане основою для забезпечення стабільного та сталого розвитку туризму у Львівському регіоні.

РОЗВИТОК ВИННОГО ТУРИЗМУ В НІМЕЧЧИНІ

Кревська В. М.
IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Майстер А. А., к.геогр.н.

Винний туризм є процвітаючою індустрією в усьому світі й багато країн та регіонів, відомих своїми чудовими винами, запрошують туристів оглянути їхні виноградники та погреби. Німеччина є однією з таких країн, яка приваблює винних туристів з усього світу. Маючи тривалу історію виноробства, Німеччина відома своїми унікальними винами, прекрасними виноградниками та винними фестивалями.

Німеччина відома сортом винограду Рислінг, який вирощується в долинах Рейну та Мозеля. Німецькі вина характеризуються легким смаком, низьким вмістом алкоголю та високою кислотністю. Німецька виноробна промисловість пережила багато злетів і падінь, найсерйознішим випробуванням стала епідемія філоксери у 1870-х рр., яка знищила багато виноградників.

Сьогодні німецька виноробна промисловість активно розвивається, маючи понад 102 000 га виноградників і понад 13 000 виробників вина. У галузі працює понад 170 000 осіб і виробляється понад 9 млн гектолітрів вина щорічно [1]. Виноробна промисловість зосереджена на південному заході країни, а найвідомішими виноробними регіонами є Мозель, Райнгау та Баден. Ці регіони пропонують відвідувачам екскурсії на виноградники, дегустації та винні фестивалі.

Німецькі вина відомі своїм унікальним смаком, на який впливає прохолодний клімат і ґрунти, на якому вирощується виноград. Найпопулярнішим сортом винограду в Німеччині є Рислінг, але вирощуються й інші сорти винограду, такі як Піно Нуар, Піно Блан та Піно Грі [1]. Німецькі вина поділяються на дві категорії: сухі та солодкі. Солодкі вина виготовляються з винограду, який був заражений ботритисом — грибком, що викликає зморщування винограду, у результаті виходить концентроване й солодке вино.

Німецькі вина високо цінуються в усьому світі, а рислінг вважається одним з найкращих білих вин у світі. Німецькі вина здобули численні міжнародні нагороди й користуються великим попитом серед любителів вина. Ця репутація якості приваблює до виноробних регіонів Німеччини багато туристів.

Винний туризм має значний вплив на місцеву економіку, забезпечуючи робочі місця. Винний туризм також збільшив доходи місце-

вого бізнесу, зокрема готелів, ресторанів і магазинів. Багато туристів, які відвідують винні регіони Німеччини, також витрачають гроші на місцеві продукти та послуги, підтримуючи цим місцеву економіку.

Винний туризм допоміг зберегти культурну спадщину виноробних регіонів Німеччини, адже багатьом виноградникам і виноробням сотні років. Ці історичні об'єкти важливі не лише з точки зору виробництва вина, але й з огляду на їхнє культурне та історичне значення.

Незважаючи на успіх винного туризму в Німеччині, існує кілька викликів, з якими стикається галузь. Однією з головних проблем, з якою стикається індустрія винного туризму в Німеччині, є відсутність належної транспортної інфраструктури. До багатьох виноробних регіонів важко дістатися громадським транспортом, і відвідувачам часто доводиться покладатися на приватні автомобілі або таксі. Ще одним викликом, з яким стикається індустрія винного туризму в Німеччині, є необхідність залучення молодих туристів.

Отже, винний туризм є важливою галуззю в Німеччині, яка забезпечує робочі місця, стимулює місцеву економіку. Репутація Німеччини як виробника високоякісних вин і мальовничих виноробних регіонів зробила її популярним напрямком для любителів вина.

Список використаних джерел

1. Die Deutsche Zentrale für Tourismus (DZT). URL: https://www.germany.travel/de/startseite.html.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Майстер А. А.
кандидат географічних наук,
доцент кафедри інформаційної діяльності та туризму,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Війна росії проти України спричинила не лише великі людські жертви, але й руйнування інфраструктури та значні економічні збитки, зокрема туризму. Замість розвитку внутрішнього туризму відбувається багатомільйонна міграція населення в межах України, а масовий виїзд громадян України з держави не пов'язаний із туризмом. Війна зруйнувала сферу туризму, порушила фінансові, енергетичні та продовольчі ринки, спричинила інфляцію у всьому світу. Туризм у східній та південній Україні повністю припинився [1].

У 2022 р. сума туристичного збору становила 178,9 млн грн, що менше на 24% відносно 2021 р. Падіння обсягу туристичного збору зафіксовано в 14 регіонах України. Це регіони, які перебували або перебувають в зоні бойових дій та тимчасово окуповані. Так, обсяги туристичного збору найбільше скоротилися у Херсонській (95%), Миколаївській (90%), Донецькій (83%), Луганській (80%) та Одеській (80%) областях [3].

У відносно безпечних регіонах України зафіксовано зростання туристичного збору, що зумовлено внутрішньою міграцією українців з окупованих та прифронтових територій. Лідером за обсягом туристичного збору у 2022 р. стала Львівська область — 41,4 млн грн, що на 79% більше, ніж у 2021 р. Київ отримав туристичний збір на суму 31,5 млн грн, що вдвічі менше порівняно з 2021 р. Серед лідерів за обсягами туристичного збору є також Закарпатська (19,5 млн грн), Івано-Франківська (18,0) та Черкаська (12,6) області [3].

У 2022 р. бюджет України отримав 1,6 млрд грн податків від туристичної галузі, що менше на 31%, ніж у 2021 р. Загальна кількість платників податків, котрі займаються туристичною діяльністю, у 2022 р. зменшилася на 17%. Найбільше надходжень до бюджету країни у 2022 р. отримано від готелів — 898 млн грн. Проте ця сума на 30% менша, ніж у 2021 р. [2].

Зафіксовано приріст податків на 46% від діяльності пансіонатів та гуртожитків, що використовувалися як тимчасовий прихисток для людей, які вимушені були покинути свої домівки через війну. Частка сплаченого податку від діяльності турбаз, кемпінгів, дитячих таборів відпочинку зменшилася на 57%. У 2022 р. туристичні оператори сплатили 167,9 млн грн, що на 35% менше, ніж у 2021 р. Зафіксовано зменшення на 27% податку від діяльності туристичних агентств, які сплатили до держбюджету у 2022 р. 204,8 млн грн. Зростання туристичного податку зафіксовано у Львівській, Київській, Івано-Франківській, Одеській областях та м. Київ [2].

Міністерство культури та інформаційної політики України станом на 3 вересня 2022 р. зафіксувало 500 випадків пошкодження або руйнування об'єктів культури, серед яких: 169 релігійних споруд; 75 мистецьких осередків (будинків культури, театрів, кінотеатрів тощо); 52 меморіальних пам'ятника та творів мистецтва; 45 бібліотек; 36 музеїв та заповідників.

Отже, туристична галузь нашої держави розвивається в умовах війни. Уже сьогодні потрібно розробляти стратегію та плани повоєнного розвитку туризму.

Список використаних джерел

1. Моца А. А., Шевчук С. М., Середа Н. М. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 41. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/moca.htm.

2. У 2022 р. надходження до держбюджету від туристичної галузі скоротилися майже на 31%. URL: https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2022-roci-nadhodzhennya-do-derzhbyudzhetu-vid-turistichnoyi-galuzi-skorotilisya-mayzhe-na-31.

3. У 2022 р. сума туристичного збору в Україні скоротилася на 24%. URL: https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2022-roci-suma-turistichnogo-zboru-v-ukrayini-skorotilasya-na-24.

ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ЧЕХІЇ

Максимук С. С.
IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Майстер А. А., к.геогр.н.

Чехія має значні рекреаційні ресурси, які представлені великими лісовими масивами й природними заповідниками, гірськими та рівнинними ландшафтами, багатоводними річками, карстовими формами рельєфу, мінеральними і цілющими джерелами, що зумовили формування відповідних зон відпочинку і курортів [2].

Країна володіє значними оздоровчо-туристичними, екскурсійними та лікувальними ресурсами. Оздоровчий туризм розвивається в комфортний і сприятливий кліматичний період, на основі густої гідрографічної мережі й різноманітних ландшафтів. Гірські ландшафти, мальовничі місцевості зі спокійним пейзажем, чергування низовин і низькогірських масивів сприяють спортивно-оздоровчому відпочинку.

Країна розміщена в зоні переходу від середньоєвропейського морського клімату до континентального східноєвропейського. Взимку середня температура становить приблизно –5°С, а влітку +19°С. Літо — дуже м'яке і тепле. Зима в Чехії досить тепла. Сніг узимку випадає у достатній кількості, особливо в гірських районах. Тому лижний спорт і туризм у Чехії добре розвинутий і популярний серед населення [1].

Чехія має зручні форми рельєфу для розвитку туризму, поєднуючи в собі як гірські, так і горбисто-рівнинні мальовничі території, сам ландшафт яких є уже сприятливим фактором для розвитку

туризму. Особливим рекреаційним ресурсом Чехії є гірські території, які використовуються взимку в гірськолижному спорті та туризмі, а влітку — як регіони туристичного альпінізму та туризму. У гірських районах сформувалися комплексні центри відпочинку, туризму й спорту. На території країни широко поширені різноманітні карстові форми рельєфу. Це призвело до наявності чисельних живописних карстових печер, які полюбляють відвідувати не тільки професійні спелеологи, а й туристи. На території Чехії їх налічується понад 2000.

Крім високих гірських територій у Чехії наявні родючі рівнини та значні лісові масиви, а також багато озер і рік. Лісові масиви домінують у гірській частині країни, а також у Центральній Чехії. Тут сприятливі умови для активного сімейного відпочинку, відпочинку з дітьми, особливо влітку [3].

У країні добре розвинена річкова мережа, хоча сама довжина річок є загалом невеликою. Найбільш відомі водні рекреаційні об'єкти країни розміщені в Північній Чехії в районі Докси (Махове озеро), а також ставки й озера (у Південній Чехії), річка Влтава з притоками (Лужніце та ін.). Тому водний туризм і рекреаційне рибальство у Чехії є також розвиненим.

Чеська Республіка має потужний потенціал мінеральних і термальних вод. У країні нараховується декілька десятків відомих мінеральних джерел, які здавна використовуються у лікувально-бальнеологічних цілях. Природні кліматичні можливості, мінеральні джерела і лікувальні грязі в Чехії багаті, як й сотні років назад, а досягнення сучасної туристичної індустрії роблять лікування і відпочинок максимально комфортними й ефективними.

Отже, Чехія має потужний потенціал природно-рекреаційних ресурсів для розвитку туризму. Наявність відповідних рекреаційних ресурсів дають змогу розвивати туристичну галузь у країні. Різноманітний рельєф, густа річкова та озерна мережа, значна мінеральна та бальнеологічна база визначають види та форми розвитку туризму в Чехії.

Список використаних джерел

1. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Академія, 2007. 704 с.

2. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2003. 352 с.

3. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : підручник. Київ : Либідь, 2001. 416 с.

НАЦІОНАЛЬНОСТІ КИТАЮ — ЇХ ПОБУТ, ОДЯГ ТА ЗВИЧАЇ

Онопрієнко Л. В.
IV курс, група ПР-19-1, спеціальність 035 «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Медведенко С. В.

Китай є дуже багатонаціональною країною з більш ніж 50 етнічними групами. Основна національність, яка становить близько 92% населення Китаю, є китайці ханьської національності. Інші етнічні групи в Китаї включають уйгурів, тибетців, монголів, мандзів, корейців, хуай, міао, туя, дунганів та багато інших менш численних груп. Уряд Китаю активно підтримує та заохочує збереження та розвиток культур та традицій усіх національностей, які проживають в країні.

Побут китайців може відрізнятися залежно від регіону та соціального статусу людей, але деякі риси культури та традицій можуть бути загальними для більшості китайців. Однією з найбільш важливих традицій у китайському побуті є сімейні звичаї та повага до старших. Родина є центром життя для багатьох китайців, і у них є традиції, пов'язані зі святкуванням різних подій, включаючи Новий рік, фестиваль підйому дракона та багато інших.

У китайців також є традиції пов'язані з одягом та стилем. Традиційний китайський одяг включає китайські туніки та китайські костюми. Однак, більшість китайців носить сучасний одяг, який відрізняється залежно від регіону та стилю життя. Одяг китайців має багатовікову історію та глибокі традиції, які були впливовими на моду у світі. Традиційний китайський одяг зазвичай включає китайські туніки та китайські костюми.

Китайська туніка — традиційний жіночий одяг, який був популярний у 1920-х роках. Вона має вузьку талію, високий комір та зав'язки на грудях, що підкреслюють жіночність та грацію жінки. Ця туніка зазвичай шиється з тонкої шовкової тканини та прикрашена різними орнаментами, що можуть відрізнятися залежно від регіону та призначення туніки.

Китайський костюм — це традиційний чоловічий одяг, який складається з китайської куртки та брюк. Куртка має відкритий комір та зав'язки на грудях, які додають стрункості та грації. Цей одяг зазвичай виготовляється з бавовняної або лляної тканини та може бути прикрашений різними орнаментами.

Крім того, у китайському побуті є традиції, пов'язані зі здоров'ям та благополуччям. Наприклад, фен-шуй є досить поширеним уявленням в Китаї, яке стверджує, що зовнішнє середовище може впливати на енергетику житла та впливати на благополуччя родини.

Однак, в сучасному Китаї більшість людей носить сучасний західний одяг, такий як джинси, футболки та сорочки, але традиційний китайський одяг все ще є важливою частиною культури та розповсюджений на традиційних святах, виставках та урочистостях.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Підвальний Д. С.
IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Майстер А. А., к.геогр.н.

У Волинській області є потенціал для розвитку відпочинку на селі, який можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності у сільському середовищі з використанням природного та культурного потенціалу регіону, або як форму малого підприємництва, що дає можливість певною мірою вирішити проблему зайнятості сільського населення, покращити його добробут, повніше використати природний та історико-культурний потенціал сільської місцевості.

Волинська область є однією із найбільш потенційно привабливих у контексті розвитку сільського туризму. Волинська область унікальна в біогеографічному відношенні — край з багатими природними умовами й ресурсами, різноманітним рослинним і тваринним світом. Саме у Волинській області збереглись природні ландшафти, незаймані території, особливо праліси, ендемічні й реліктові види рослин і тварин, саме тут є значні рекреаційні ресурси.

Основними проблемами, які стоять на шляху розвитку сільського туризму у Волинській області, є відсутність дієвого господарського механізму розвитку цього виду туризму. До основних проблем можна віднести:

– відсутність правового забезпечення розвитку сільського зеленого туризму;

– відсутність механізму раціонального та екологічно збалансованого використання природного та історико-культурного потенціалу для потреб туризму;

– невизначеність щодо схем кредитування, оподаткування, тарифів на житло та послуги;

– відсутність виваженої маркетингової політики в сфері сільського туризму;

– невисокий рівень кадрового забезпечення щодо діяльності з сільського туризму.

Для розв'язання проблем сільського туризму пропонуємо такі шляхи:

– сприяння модернізації та реконструкції об'єктів матеріальної бази туристсько-рекреаційного комплексу області, доведення їх оснащення до сучасних міжнародних вимог;

– активізація будівництва нових об'єктів готельного господарства;

– сприяння проведенню сертифікації товарів, робіт і послуг у сфері туристичної діяльності області, встановленню категорії об'єктам туристичної інфраструктури.

Отже, сільський туризм є одним із найперспективніших напрямів розвитку економіки регіону та може стати поштовхом для розвитку малого та середнього бізнесу на селі. Його розвиток також сприятиме збереженню культури і духовності українського народу, це додаткові можливості для популяризації української культури, поширення знань та інформації про неї у світі. Також сільський туризм є чи не єдиною можливістю вирішити соціально-економічні проблеми українського села, а саме подолати безробіття, зменшити міграційні процеси, підвищити рівень життя сільського населення тощо.

Список використаних джерел

1. Тищук І. В. Регіональні механізми стимулювання підприємництва в сфері сільського зеленого туризму : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Мукачево, 2018. 21 с.

2. Сільський туризм на Волині орієнтований на релігію і казку. URL: http://www.volynnews.com/news/society/silskyy-turyzm-navolyni-oriyentuyet sia-na-relihiiu-i-kazku.

ДІЛОВИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поліщук Д. С.
IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Майстер А. А., к.геогр.н.

Діловий туризм (business travel) є одним із найперспективніших напрямів сучасного туризму, який динамічно розвивається в останні роки. Щорічно в світі здійснюється понад 100 млн бізнес-турів [2]. Понад 73% обсягів ділового туризму складають корпоративні поїздки (corporate travel) — індивідуальні ділові поїздки.

За даними Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО), діловий туризм використовує приблизно 7% світового капіталу, з ним пов'язано кожне 16 робоче місце, на нього доводиться 11% світових споживацьких витрат і він дає 5% усіх податкових надходжень [3].

Як окремий напрям, діловий туризм виник лише 20–30 років тому. Замість поняття «бізнес-туризм» часто використовується англійський термін-абревіатуру — MICE, що точно відображає структуру цього виду туризму: Meetings incentives conferences exibitions, що в перекладі означає: ділові зустрічі, інсентив-туризм, конференції, виставки.

У всіх розвинених країнах існують асоціації ділового туризму, спеціалізовані видання, навчальні центри, проводяться різноманітні виставки. Наприклад, Американська Асоціація ділового туризму «SITE» (Society of Insentive and Travel Executives), яка об'єднує авіакомпанії, готелі, круїзні лінії, учбові установи, конгресні центри, консалтингові й страхові компанії, фірми-туроператори інсентив-турів, транспортні компанії. У 2015 р. створена Асоціація ділового туризму України [1].

Сьогодні business travel — розвинена індустрія з організації ділових поїздок. Фахівці розглядають поняття «business travel» як бізнес-систему. Організація бізнес-турів має свою специфіку. Як правило, бізнесмени планують свої поїздки за декілька місяців, що особливо актуально для «високого сезону» у виставковому бізнесі, який припадає на лютий — травень і вересень — листопад.

На сьогодні діловий туризм є дуже актуальним для України, оскільки наша держава має всі передумови для розвитку цього виду туризму. За даними Державної прикордонної служби України, у 2020 р. кількість туристів, які подорожували з діловою та службовою метою становила лише 11 663, що на 21 287 осіб менше, ніж у 2019 р. Таке зменшення потоку ділових туристів пов'язано насамперед з пандемією коронавірусу.

Отже, діловий туризм стає одним із найбільш перспективних видів туристичної діяльності через свою поза сезонність, прогностичність, орієнтацію на клієнта з високим рівнем доходу. Входження нашої держави до дедалі більшої кількості міжнародних організацій, проведення тут європейських і світових форумів, спортивних змагань і чемпіонатів дають змогу швидко змінити ситуацію на краще. Україна має всі можливості стати діловою туристичною державою світового рівня.

Список використаних джерел

1. Асоціація Ділового туризму. URL: http://btaukraine.com/ob-assotsiatsii-opisanie-missiya-tseli.

2. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник. Київ : Знання, 2008. 661 с.

3. Прокопишин-Рашкевич Л. М., Назаренко А. В. Діловий туризм як перспективний напрям туристичної діяльності в Україні. Journal of Lviv Polytechnic National University Series of Economics and Management Issues. 2021. Vol. 5, № 1. С. 86–95.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Приступа Д. Р.
IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Куницький М. П., д.і.н., професор

Однією з головних проблем, з якою стикається більшість гірськолижних курортів Європи, є сезонність. Вони працюють й отримують доходи протягом приблизно 100 днів у році, тоді як витрати змушені нести всі 365 днів.

Для продовження сезону курорти використовують різні способи, й основним, ресурсом в горах є сніг. Від його стану головним чином залежить режим експлуатації рекреаційних угідь. Систематичне вкатування й ущільнення снігового покриву ратраками або самими гірськолижниками дозволяє подовжити терміни його залягання. Температура субстрату під ущільненим лижами снігом приблизно на 10°С нижче, ніж у природному стані. При правильному догляді за трасою період катання можна продовжити на два-три тижні [1].

Для подовження термінів експлуатації лижних схилів, крім ущільнення, використовуються різні хімічні добавки. Вони розм'якшують крижану кірку, дозволяючи повторно заморожувати мокрий

сніг. Хімічна обробка відрізняється високою ефективністю і знаходить ширше застосування. Однак цей метод природокористування негативно позначаєтеся на ландшафті, веде до деградації грунтово-рослинного покриву. Небезпечний він і для людини. Останнім часом на розіграшах кубків світу з гірських лиж, що проходили на швейцарському гірськолижному курорті Саас-Фе, у канадському центрі Стімбоат-Спрінгс, американському Вотер-вілл-Валлі, у відомому французькому Валь-д'Ізер та ін., спортсмени отримували велику кількість травм внаслідок надмірної «хімізації» снігового покриву. У таких випадках траса покривається кристалічною речовиною, яка сліпить очі, ускладнює управління лижами при спуску й перешкоджає різкому гальмуванню. Використання хімічних добавок повинно бути обмежено й здійснюватися під суворим контролем [2].

Продовжити сезон можна й шляхом штучного накопичення снігу, створення сніжників. У Данії для лижних змагань при необхідності доставляють сніг баржами й поромами з гірських районів Норвегії. У французьких Альпах після низки безсніжних зим був побудований трубопровід довжиною 1,5 км для подачі снігу з вершин на гірськолижні траси. Багато гірськолижних курортів, особливо ті, що розміщені на порівняно низьких висотах, де природного снігу недостатньо, перейшли на штучний сніг. Він виробляється і розпорошується за допомогою спеціальних машин — «снігових гармат», які дозволяють облаштовувати цілі схили, аж до самих вершин [1].

Виробництво штучного снігу вимагає багато води. Наявність її джерел стає важливим фактором розміщення гірськолижних курортів, нарівні з малою вірогідністю безсніжних зим.

Отже, найголовнішою проблемою гірськолижних курортів є висока сезонність цього виду туризму. Більшість гірськолижних курортів намагаються мінімізувати сезонність розвитку гірськолижного туризму, використовуючи різні методи та засоби. У зв'язку з глобальними потеплінням відбувається негативний незворотний вплив на розвиток гірськолижного туризму.

Список використаних джерел

1. Голуб Т., Капаціла В., Мороз О. Стан та проблеми розвитку гірськолижного туризму. Перспективи розвитку технологій оздоровчого харчування. Спортивний туризм та здоровий спосіб життя : матеріали студент. наук.-практ. конф. Львів, 2008. С. 63–66.

2. Рогова І., Байцар І. Критерії оцінювання гірськолижних послуг споживачем. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. Львів, 2004. С. 38–40.

ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Пуховець А. О.
IV курс, група ТУ-19-1, спеціальність «Туризм»,
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: Доценко А. І., д.геогр.н., професор

За роки незалежності України туризм сформувався як окрема високоприбуткова та особлива галузь економіки, що динамічно розвивалася. На початку XXI століття спостерігалася тенденція поступового збільшення кількості туристів, які обслуговувалися суб'єктами туристичної діяльності України. Так у 2019 р. порівняно з 2000 р. кількість таких туристів збільшилася утричі. Це зумовлювалося підвищенням рівня життя населення, його соціальною диференціацією, зростанням попиту на туристичні послуги, створенням в Україні потужного туристичного бізнесу, спрощенням міжнародних правил перетину кордону громадянами України.

Проте з 2020 р. має місце інша тенденція значного зменшення кількості туристів, яка триває дотепер. Так лише у 2020 р. порівняно з 2019 р. кількість туристів зменшилась у 2,6 рази. Це зумовлено передвоєнною соціально-економічною і політичною кризою та російсько-українською війною. Тому для аналізу та оцінки структури зрушень в туризмі України розглянемо період у 2001–2019 рр.

Як показав аналіз статистичних даних, протягом зазначеного періоду відбулися значні диспропорції в структурі туризму України, зумовлені протилежними тенденціями динаміки міжнародного і внутрішнього туризму. Якщо протягом 2001–2019 рр. кількість міжнародних туристів збільшилася у 8,5 рази, то внутрішніх зменшилася у 2,6 рази. Це добре, що все більше українців стало подорожувати по світу з метою відпочинку та пізнання історії та культури інших народів, країн, міст, пам'яток природи, історії та культури. Одначе це завдає шкоди внутрішньому туризму, який не витримує конкуренції з міжнародним туризмом.

Міжнародний туризм включає два протилежних потоки: виїзд українців за кордон з туристичною метою та в'їзд іноземних туристів в Україну. Співвідношення між ними і тенденції розвитку мають суттєві відмінності. Якщо кількість українців-туристів протягом 2001–2019 рр. збільшилася у 19,4 рази, то іноземних туристів зменшилася у 4,3 рази. Це свідчить про тенденцію збільшення кількості заможних українців, які віддають перевагу відпочити, оздоровитися та розважатися на популярних чи фешенебельних зарубіжних курортах і туристичних центрах.

Якщо співставити ці два протилежних потоки міжнародного туризму в Україні, то виявляються цікаві тенденції. У 2000 р. кількість іноземців-туристів, які приїхали в Україну, була на 33% більшою порівняно з кількістю українців-туристів, які виїздили за кордон. В Україну приїздили переважно представники західної української діаспори з метою відвідати свою малу батьківщину, або їх діти у рідні місця своїх предків, а заодно ознайомитися із природою, історією, культурою, обрядами українців, здобутками у побудові самостійної Української держави. Поступово інтерес до України згасав після ускладнення політичної ситуації з 2014 р. через анексію Росією Криму та створення квазідержаву Донбасі, а потік іноземних туристів в Україну різко зменшився (у 2015 р. порівняно з 2010 р. у 22 рази). З початком російсько-української війни у 2022 р. потік іноземних туристів в Україну припинився.

Щодо виїзду українців за кордон, то замість туристичного потоку протягом, 2022–2023 рр. відбувався зовсім інший соціально-демографічний процес масової еміграції українців, зумовлений війною, який немає нічого спільного з туризмом.

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Рокицька А. В.
IV курс, група ТУ-19-1-lk, спеціальність «Туризм»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Ожема С. В., к.е.н.

Туризм безпосередньо включений у три з чотирьох (добувна промисловість, сільське господарство, переробна промисловість і транспорт, якщо виключати добувну промисловість) основні галузі матеріального виробництва: це забезпечення пасажирських перевезень (внутрішній і міжнародний транспорт), переробна промисловість і сільське господарство (діяльність закладів харчування, у тому числі готельно-ресторанних комплексів).

Країни з розвиненою інфраструктурою дозвілля можуть завдяки доходам від туризму придбавати необхідні товари видобувної промисловості, і тому туризм можна розглядати як першу з чотирьох основних галузей матеріального виробництва (тобто, встановлюється такий порядок: туризм, сільське господарство, транспорт і переробна промисловість).

Зростання та розвиток туризму на світовому рівні, з одного боку, немислимі без нових технологій, а з іншого — споживча (або еко-

номічна) складова туризму стимулює економічне зростання (розвиток економічних процесів).

Інформаційні технології в туристичній діяльності є одним із найбільш важливих видів інноваційних технологій. Деякі дослідники навіть ототожнюють ці поняття, адже туристичним компаніям необхідно насамперед організувати оперативними роботу із великими масивами даних.

Одним із найважливіших чинників, що приведе до структурних зрушень у формуванні світових туристичних потоків, є зростання кількості населення світу та відповідно, перерозподіл ресурсів за макрорегіонами. У 1975 р. населення світу перевищувало 4 млрд осіб, у 1987 р. — 5 млрд., у 1999 р. — 6 млрд, у 2019 р. — 7,67 млрд, а у 2020 р., незважаючи на високу смертність від коронавірусу, становила понад 7,84 млрд осіб.

На сьогоднішній день, туризм є однією з найбільших галузей світової економіки і має значний вплив на розвиток країн і регіонів. Однак, через пандемію COVID-19 туризм став однією з найбільш постраждалих галузей, адже був обмежений великими обмеженнями на пересування та міжнародний туризм був значно скорочений [1].

За даними Світової організації туризму, у 2020 р. загальний обсяг міжнародного туризму знизився на 74% в порівнянні з 2019 р. Це призвело до великої кількості втрат робочих місць та погіршення економічної ситуації у багатьох країнах, які пильно стежать за розвитком туризму [2].

Однак, з початком вакцинації та зменшенням кількості нових випадків COVID-19, туристичний рух поступово починає відновлюватися. У деяких країнах, таких як Туреччина та Мексика, туризм вже відновився на деякому рівні. Також популярним стає внутрішній туризм, який є безпечнішим і зручнішим для багатьох людей, які не можуть або не хочуть подорожувати за кордон.

У майбутньому, туризм буде продовжувати займати важливе місце у світовій економіці, але його розвиток може бути більш стійким і збалансованим. Країни будуть шукати нові способи привабити туристів, зокрема екологічно збалансовані та сталі туристичні програми.

Однак, на сьогоднішній день, туризм стикається зі складними викликами та тенденціями. Наприклад, зростає популярність екологічного туризму та туризму з метою здорового способу життя. Також, через зростання технологій та доступності інформації, туристи стають більш свідомими та вимогливими щодо якості послуг.

Список використаних джерел

1. Дехтяр Н. А. Світовий ринок туристичних послуг і пріоритети розвитку туризму в Україні : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2021. 470 с.
2. Світова організація торгівлі. URL: https://www.wto.org/.

ШЛЯХАМИ ПОВСТАНСЬКИХ КРИЇВОК УПА (ТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ)

Щетиніна Є. Д.
II курс, група М-22, спеціальність «Медсестринство»,
Харківський обласний медичний фаховий коледж.
Науковий керівник: Миронова Т. Б., викладач

«Криївка» стала одним із символів боротьби УПА. Криївка — це військово-оборонна й господарська споруда, розташована під землею. Їх називають ще бункер, схрон. Найбільше поширення криївки набули під час війни з каральними органами СРСР. Вони будувалися під землею, а зверху добре маскувалися. Життя місяцями під землею в суворих життєвих умовах під загрозою смерті було під силу лише найбільш ідейним і дисциплінованим борцям за Україну. Сьогодні криївки відновлюють. Мета мого дослідження розробити туристичний маршрут за відновленими криївками УПА.

1. Гурби, Рівненщина. Гурби — це урочище, де у квітні 1944 року відбувся найбільший бій між бійцями УПА та військами НКВС. Тоді у відкритому протистоянні зійшлися 5 тисяч повстанців та 30 тисяч солдатів НКВС. Знаходиться криївка на території Свято-Воскресенського чоловічого монастиря.

2. с. Брюховичі, Львівщина. Криївка на Круковій горі мала стратегічне значення, бо з гори добре проглядалося село. Енкаведисти знищили її у 1946 році. Тоді у кількаденному бою загинули троє бійців УПА — Володимир Майор, Павло Михальчук та Костянтин Струк. Вони взяли весь вогонь на себе, щоб побратими змогли втекти з облави. Оновлену схованку робили за згадками місцевих довгожителів.

3. с. Лошнів на Тернопільщині. У навчально-оздоровчому комплексі «Червона калина» Тернопільського національного медичного університету відновлена криївка. Це одна з криївок, вхід до якої пролягає через колодязь.

4. «Криївка Черемоша», м. Калуш. Криївка знаходиться в Підгорецькому лісі поруч з Калушем. 6 вересня 1945 року рота НКВС провела спецоперацію зі знищення криївки. На той момент у ній перебувало 6 повстанців: Володимир Калиній («Артем»), Іван Лилак («Олексій»), Іван Магас («Черемош»), Степан Магас («Благий»), Данило Когут («Хмара»), Зеновій Табачук («Вітер»). У результаті нерівного бою всі шестеро повстанців підірвали себе і загинули.

5. с. Дора, Яремче. Це була остання криївка на Яремчанщині. Вона впала 8 грудня 1952 року. А разом з нею й троє повстанців. Тоді загинули Василь Орфенюк, Юрко Струк та Микола Дзудзяний. Василь Яворський, який 17-річним хлопцем носив їжу повстанцям, пригадує, що оточені енкавеесівцями упівці намагались дати відсіч. Утім, сили були не рівні. Тож хлопці останніми набоями постріляли самі себе.

6. с. Пістинь, Косів, Коломия. Криївка у Пістині була відкрита на місці знайденого бідона з добре збереженим архівом УПА. У відновленій криївці — стіл, лава, гасова лампа, свічки, «Заповіт» Тараса Шевченка, портрет Степана Бандери, на сьогодні, це найвідоміший туристичний об'єкт Гуцульщини.

7. с. Шешори, Косів, Івано-Франківщина. Криївка в селі Шешори — була відновлена в урочищі Коров'як. Вона впала під натиском ворогів 28 січня 1953 року. Криївка служила захистом трьом підпільникам: Михайлові Ткачуку («Лебідь»), його дружині Емілії Ткачук та Андрію Мельничуку («Цвіркун»).

8. смт. Верховина, Івано-Франківщина. Ще одну криївку, шлях до якої пролягав через колодязь, відновив Іван Маківничук з Верховини у підвалі свого столітнього будинку за архівними схемами криївок.

Історія УПА є тим самим історичним підґрунтям, на якому треба мурувати засади модерної української держави, виховувати нові покоління українців.

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ГЕНЕАЛОГІЙНОГО ТУРИЗМУ

Ярошевич Д. А.
І курс, група ЗО-5, спеціальність «Туризм»,
ВСП «Рівненський економіко-технологічний фаховий коледж НУВГП».
Наукові керівники: Кондратюк І. В., викладач біології, хімії, географічних дисциплін; Сокол Т. К., викладач географії

Мета дослідження полягає у розкритті можливостей подорожей до країни свого походження для побудови сімейної ідентичності, подолання емоційних та фізичних міграційних переживань. Із покоління в покоління переповідається історія держав, сіл, міст. Має свою історію першооснова суспільства — родина. Пам'ять про своїх пращурів — це потреба триматися родоводу, оберігаючи цим сімейні традиції та передаючи їх у спадок наступним поколінням. Систематизацією відомостей про походження родів займається наука генеалогія. Як триматися свого роду, якщо людина з певних причин змушена була залишити свою малу батьківщину. Люди повертаються на місце свого походження, щоб зустріти близьких, побачити рідне місто чи село, дізнатися про своє коріння. Таким чином зароджується нова галузь туризму — генеалогійний туризм, якісно новий вид туризму, що вирізняється емоційною та чуттєвою формою. Під терміном «генеалогійний туризм» (genealogy tourism) розуміють сегмент туристичного ринку, що складається з туристів, які мають родинні зв'язки з місцем відпочинку.

Пріоритетне значення цей вид туризму має для країн із великою діаспорою у світі, для країн, на території яких компактно проживають чітко виражені етнічні групи. Отож, багате історичне минуле нашої країни, масові міграційні процеси дозволяють віднести Україну до потенційних світових центрів генеалогічного туризму. Для туристів, представників різних національностей, тут цікавим є все, що стосується місцевості, де мешкали їхні предки: духовний світ, побут, пісні, одяг, святкування, спосіб мислення. Розвитку

туристичної галузі на досліджуваній території сприяє прикордонне положення та постійні міграційні процеси, що значно посилилися із початком російської військової агресії.

Досліджуючи міграційні процеси, що стосуються міста Рівного, ми створили анкету та провели анкетування. Усього в анкетуванні взяло участь 150 респондентів. За результатами опитування нами зроблені наступні висновки: члени родин 127-ми респондентів у різні часи брали участь у міграційних процесах, як внутрішніх, так і міжнародних. Респонденти назвали 17 країн, в яких проживають їхні родичі. Причини, що змусили виїхати, переважно соціальні (навчання), економічні (працевлаштування) та військові. Мотивами, що спонукають до генеалогійних туристичних подорожей, у відповідях респондентів найчастіше звучали: необхідність звільнитися від повсякденної роботи, прагнення відпочити та розслабитися. Отож, багате історичне минуле України дозволяє розвивати генеалогічні мандрівки. Зростає інтерес до минувшини і західноукраїнських міст, у тому числі і Рівного. У дослідженні ми поєднали методи генеалогічної розвідки з методами туристичного краєзнавства з метою організації туристичних заходів, у подальшому — розробки туристичних маршрутів, проведення екскурсій в місті Рівне.

Для туристичного ринку України генеалогійний туризм — це нове поняття, адже українці не так давно отримали можливість вільного доступу до архівів та виїзду за кордон, але надзвичайно перспективне, оскільки він характерний для країн, що пережили масову міграцію свого часу і мають велику спільноту діаспори в світі. Світовий ринок туризму сформувався. Вступати в конкурентну боротьбу за частку сегменту масового туризму для України і нашого міста. Рівне зокрема є економічно недоцільним. Водночас існує безліч інноваційних видів туризму, на ринку яких наша країна може вийти в лідери, не вкладаючи значних коштів у їх розвиток. Одним із таких видів, на нашу думку, є генеалогійний туризм.

Висновки. Для України характерні значні і постійні міграційні процеси, що є передумовою і сприяють розвитку генеалогійного туризму; із поглибленням глобалізаційних процесів та зростанням рівня життя генеалогійний туризм стає все більш доступним і популярним; генеалогійний туризм, як інноваційний вид туризму, виконує реабілітативну, пізнавальну, естетичну та виховну функції.

СЕКЦІЯ VIII

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ТУНЕЛЬНОМУ СИНДРОМІ ЗАП'ЯСТКОВОГО КАНАЛУ

Баб'юк К. О.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Любенко В. О., к.мед.н., доцент

Тунельний синдром зап'ястного каналу є однією з найбільш поширених форм периферичної невропатії, яка спричиняється стисненням нервових вузлів у зап'ястковому каналі, що може призвести до болю, пухлин та втрати чутливості в зап'ясті та кінцівці.

Фізична терапія є ефективним методом лікування цієї патології, що дозволяє зменшити біль та дискомфорт, покращити рухливість та функціональний стан кисті.

Фізична реабілітація є важливою складовою комплексного підходу до лікування тунельного синдрому. У складі комплексного підходу до лікування цієї патології фізична терапія повинна використовуватися разом з іншими методами, такими як фармакотерапія, масаж, фізіотерапія та хірургічне лікування.

Реабілітація при тунельному синдромі повинна бути індивідуалізованою та орієнтованою на покращення функціонального стану кисті. Це означає, що фізичний терапевт повинен враховувати індивідуальні особливості пацієнта, ступінь розвитку патології, а також характер його симптомів. Фізична терапія може включати такі методи, як терапевтична гімнастика, розтяжка м'язів, масаж та інші методи, спрямовані на покращення функціонального стану кисті та зменшення болю. Основна мета реабілітації полягає в тому, щоб зменшити стиснення нервового вузла в каналі та покращити кро-

вообіг в тканинах навколо зап'ястя. Цього можна досягти за допомогою таких методів, як фізична терапія, масаж, розтяжка м'язів та лікарські препарати.

Фізична терапія включає в себе спеціальні вправи та комплекси для розтяжки м'язів зап'ястя та підвищення рухливості кисті.

Фізичні вправи можуть бути корисні при тунельному синдромі зап'ястка, оскільки вони допомагають зміцнити м'язи та зменшити тиск на зап'ясткову кістку, що може покращити стан пацієнта та зменшити біль.

Вправи, які можуть бути корисні при тунельному синдромі зап'ястка:

Розтяжка зап'ястка. Сісти на стілець зі спинкою та зігнути лікті на 90 градусів, ставлячи їх на підлокітники стільця. Розташувати зап'яток під вагою підлокітників стільця, дотримуючись при цьому правильного положення кисті. Утримувати позу протягом 15–30 секунд та повторити вправу 3–5 разів.

Розтяжка м'язів передпліччя. Сісти на стілець зі спинкою та розташувати кисті на підлокітниках стільця. Зміцнити кисті та розташувати їх так, щоб долоні були зверху. Поступово почати нахиляти тулуб вперед, зберігаючи правильне положення кистей. Утримувати позу протягом 15–30 секунд та повторити вправу 3–5 разів.

Згинання та розгинання зап'ястя. Сісти на стілець зі спинкою та зігнути лікті на 90 градусів, ставлячи їх на підлокітники стільця. Розташувати зап'ястя над краєм підлокітника стільця та почати по черзі згинати та розгинати кисті, зберігаючи при цьому правильне положення зап'ястя. Повторити вправу 10–15 разів.

Масаж є ще одним ефективним методом реабілітації при тунельному синдромі зап'ясткового каналу. Масаж допомагає покращити кровообіг та зняти напругу в м'язах та тканинах навколо зап'ястя.

Лікарські препарати можуть також бути використані для зменшення болю та запалення. До таких препаратів можуть відноситись нестероїдні протизапальні препарати, креми для зовнішнього застосування та інші.

Крім того, важливо дотримуватись правильного харчування та способу життя, що допоможе зменшити навантаження на кисть та зап'ястя та прискорити процес реабілітації.

КІНЕЗОТЕРАПІЯ ПРИ АУТИЗМІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Білецький С. Б.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Дитячий аутизм — це розлад розвитку, що визначається наявністю аномального порушеного розвитку, яке проявляється у віці до трьох років, і відрізняється аномальним функціонуванням у всіх трьох сферах соціальної взаємодії, спілкування і обмеженого, повторюваного поведінки. Причини аутизму тісно пов'язані з неврологією та генетикою. Зазвичай це проблема з генами, що впливають на дозрівання синаптичних зв'язків в головному мозку. Основними ознаками аутизму являються поганий розвиток мови, дефіцит відчуттів та сприйняття, характерна зорова поведінка, інтелектуальні порушення, недостатня реакція.

Центральним складником кінетотерапії (терапії рухом) є спрямованість на досягнення правильного функціювання тіла і тілесних реакцій. При цьому розвиток тіла не є остаточною ціллю. За допомогою тіла встановлюється контакт людини з довкіллям. Завдяки виконанню різноманітних рухів рук, ніг і всього тіла, полісенсорному сприйманню, яке активізується при цьому, і прийнятним зовнішнім умовам відбувається психомоторний розвиток і формується образ тіла та особистість дитини в цілому. При цьому інтегруються наступні враження:

– кінестетичні — завдяки змінам положення тіла, рук, ніг і голови;

– вестибулярні — через відчуття рівноваги поступає інформація про зміни положення тулуба чи його окремих частин відносно напряму дії сили тяжіння;

– зорові — дитина дивиться, фіксує результат власної дії, багато разів повторює, покращує ефективність руху;

– слухові — розпізнання звуків різного ступеня складності й сили, їх реєстрація та відбір;

– дотикові — відчуття, що інформують про локалізацію і силу виконуваного руху.

Завданням є підвищувати рівень фізичної працездатності, тобто здатності застосовувати зусилля з нормальною терпимістю до

ознак втоми, розвиток вольових якостей (витримка, рішучість, наполегливість тощо), опрацьовувати і закріплювати правильні реакції на зорові, кінестетичні та словесні подразники. Повторення схожих рухових вправ сприяє тому, що дитина правильно реагує спочатку на прості, а потім на складніші словесні вказівки, необов'язково підкріплені моделюванням чи демонстрацією рухів. Це спонукає вивільненню активності моторних рухів дитини, які мають осмислений характер. Розвиток рухових навичок і вмінь, рухових якостей (гнучкості, спритності, сили, витривалості, швидкості) і рухових функцій (кінестетичного, кінетичного і просторового праксису). Такі рухи упорядковують активність дітей, яка стає цілеспрямованою, а поведінка — дисциплінованішою, підвищується здатність до концентрації уваги: дитина вчиться дивитися, слухати та виконувати інструкції, які їй зрозумілі тощо. Вдається гармонізувати емоційну сферу: обов'язковим складником взаємодії між дітьми та дорослими під час занять є тісний фізичний контакт, який виявляється і у притисканні долоні до долоні, і у поплескуваннях, підштовхуваннях, перетягуваннях. Саме в такий соціально прийнятний спосіб відбувається зняття неспокою й агресії, прищеплюються навички взаємодії, вдається зацікавлювати спілкуванням, розвивати почуття колективізму, учити працювати в колективі, сприяти становленню здатності до міжособистісної взаємодії.

Правильно підібрані кінезотерапевтичні вправи розвивають і підтримують пізнавальний розвиток дитини та її мотивацію до виконання все більш складних завдань. Такі заняття формують ставлення дитини до фізичних зусиль і будь-яких завдань, вивільняють позитивні емоції, дають змогу знімати негативну напругу і вносять у життя порядок і гармонію. Успішне долання перешкод є джерелом задоволення, що помагає дитині повірити у свої сили й налаштовує на повторні зусилля.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОЗДОРОВЧИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Брунда Н. С.
викладач циклової комісії інформаційної справи, природничих та суспільних дисциплін,
Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

Створення індустрії здорового харчування, основою якої стануть нові технології та нові харчові продукти, визначається необхідністю забезпечити населення країни здоровим, функціональним харчуванням як основним елементом підвищення якості життя людини, поліпшення стану її здоров'я та забезпечення майбутнього нації. XXI століття стало початком великих змін у науці про харчування та харчових технологій. Це пов'язано перш за все із виробництвом принципово нових харчових продуктів, а саме функціональних або оздоровчих. Так називають продукти, що є частиною звичайного раціону і які, окрім поживних властивостей, мають здатність позитивно впливати на всі функції та системи організму, і завдяки цьому при їх регулярному вживанні знижується ризик виникнення хронічних захворювань.

Оздоровче, функціональне харчування — це таке харчування, що сприяє нормальному росту і розвитку людини, збереженню і підтриманню її здоров'я на належному рівні. Першою країною, де почали виробляти оздоровчі продукти, стала Японія. Це було викликано стурбованістю уряду держави станом здоров'я людей похилого віку, кількість яких значно зросла. А згодом практично всі розвинуті країни зрозуміли необхідність в розробці та організації виробництва оздоровчих продуктів. Це пояснюється, перш за все, загальним погіршенням екологічної ситуації на планеті, що негативно впливає на стан здоров'я усіх верств населення незалежно від віку, соціального чи матеріального стану.

Вже в кінці минулого століття в провідних країнах почали розробляти документи, що регламентують вимоги до функціональних продуктів. І зараз світовий ринок таких продуктів щорічно збільшується на 15–20% і в Японії, США, Франції майже 90% населення споживають такі продукти. В Україні, на жаль, лише 5–7% населення використовують у раціоні оздоровчі продукти, і це дуже прикро, тому що за показниками стану здоров'я Україна займає останні місця у світовому рейтингу.

Над проблемою розроблення оздоровчих продуктів працюють вчені Національного університету харчових технологій, Одеської національної академії харчових технологій, Харківського державного університету харчування та торгівлі, Інституту геронтології та інших установ. Загальний висновок вчених такий: практично усім харчовим продуктам, що традиційно споживає населення, можна надати функціональних властивостей і таким чином зробити нашу їжу нашими ліками, як мріяв про це ще Гіппократ.

Є створена схема отримання інноваційної продукції на прикладі виробництва оздоровчих харчових продуктів на основі традиційного харчового середовища. При розробленні таких об'єктів інноваційної діяльності доцільно використовувати інтегральний підхід, в результаті такого якого можливо створити широкий спектр інноваційної продукції, а саме: функціональні харчові продукти на основі сировини, що містить високу концентрацію функціональних інгредієнтів (овес, ячмінь, висівки, насіння льону, спіруліна, натуральні соки тощо); функціональні харчові продукти зі зниженим вмістом солі, цукру, тваринних жирів; функціональні харчові продукти на основі зернових (хлібобулочні, кондитерські, макаронні); молочні, м'ясні, консервовані; продукти, збагачені вітамінами, харчовими волокнами, мінеральними сполуками, пробіотиками і пребіотиками, фосфоліпідами, амінокислотами тощо.

Основними завданнями інноваційних харчових технологій на сьогодні є виробництво продукції з підвищеним вмістом білків та мікронутрієнтів, нестача яких у раціоні харчування населення найбільш відчутна. Основні причини тенденцій швидкого розвитку світового ринку оздоровчих продуктів продиктовані: розумінням ролі оздоровчих продуктів у нормалізації роботи всіх функцій організму; зростанням культури харчування та підвищенням освіченості населення в питаннях здорового харчування; зміною уподобань і вимог споживачів до продуктів, які мають відповідати основним принципам харчування XXI ст.; потребою гарантованої якості та особливо безпечності харчових продуктів; посиленням конкуренції та необхідністю підвищення ефективності виробництва.

Україна має всі необхідні економічні та соціальні передумови для формування і розгортання інновацій у харчових виробництвах. Це дає можливість прогнозувати досить інтенсивний розвиток нового, однак конче необхідного для України шляху.

Список використаних джерел

1. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Пер. с англ. В. Старко. Київ : Видавництво НаУКМА, 2011. 242 с.
2. Федулова І. В., Кундєєва Г. О. Інноваційний потенціал підприємства. Київ : МВЦ «Медінформ», 2012. 348 с.
3. Сімахіна Г. О., Науменко Н. В. Інновації у харчових технологіях: від наукової ідеї до реалізації готової продукції // Товари і ринки. 2015 (1). С. 218–221.

ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ ДОВКІЛЛЯ НА ДУХОВНЕ І ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Вишар Є. В.
старший викладач кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Ще ніколи здоров'я людини не було настільки залежним від факторів навколишнього середовища, як в індустріальну та постіндустріальну епоху розвитку цивілізації. Це зумовлено прогресуючим техногенним навантаженням на природу, порушенням рівноваги, тотальним погіршенням навколишнього середовища, загостренням суперечностей між результатами діяльності людини та закономірностями розвитку природи.

В умовах складної економічної ситуації, що склалася в Україні, соціальної напруги, виховання духовно здорової людини, навчання її здоровому способу життя як необхідної умови розвитку стало однією з найгостріших проблем сучасної освіти. Ефективним виходом із кризової ситуації, як показав досвід багатьох країн світу, є валеологічна та медико-педагогічна освіта.

Сьогодні численні медичні дослідження встановили зв'язок між концентрацією шкідливих викидів в атмосферу міст і захворюваністю на захворювання органів дихання і серцево-судинної системи. Такі забруднювачі повітря, як оксиди сірки та азоту, різноманітні органічні речовини, що подразнюють слизову оболонку, є причиною великої кількості запальних захворювань очей і органів дихання. Почастішали випадки бронхіальної астми. Багато хімічних речовин, які забруднюють атмосферне повітря та мають канцерогенні та мутагенні властивості, призвели до збільшення кількості випадків злоякісних захворювань, насамперед органів дихання, спонтанних абортів, внутрішньоутробної загибелі плоду, аномалій вагітності,

безпліддя, мертвонароджень тощо. Слід зазначити, що серед населення, яке проживає в умовах забрудненої атмосфери міст, частіше зустрічається несприятливий перебіг вагітності та пологів, а серед дітей, народжених від матерів з патологіями вагітності та пологів, — діти з низькою масою тіла та недостатнім фізичним розвитком, функціональними відхиленнями серцево-судинної та системи дихання.

У структурі загальної захворюваності населення все більш помітними стають захворювання, у виникненні яких провідна роль належить екзогенним факторам, пов'язаним з порушенням і небезпечним забрудненням навколишнього середовища. Регіональний аналіз захворюваності показує, що найвищий рівень захворюваності спостерігається в Південно-Східному регіоні, особливо показовими тут є такі захворювання: новоутворення, хвороби органів дихання, психічні захворювання, вроджені аномалії. У південному регіоні на першому місці знаходяться захворювання органів дихання, нервової системи та органів чуття, порушення кровообігу. У структурі смертності населення Північно-Східного регіону основне місце займають судинні ураження головного мозку, новоутворення, травми, отруєння та нещасні випадки. А населення центрального регіону найчастіше хворіє на новоутворення, захворювання крові та органів кровотворення, ендокринні захворювання тощо. Очевидно, що, крім інших несприятливих екологічних факторів, характерних для цього регіону, значним є радіаційне забруднення. Для західного регіону характерний високий рівень захворюваності органів дихання, травлення, кровообігу, нервової системи та органів чуття тощо. Таким чином, аналіз стану здоров'я по регіонах виявляє їх повну залежність від напряму економічного розвитку та екологічного стану населення.

У сучасному світі все більше поширюється переконання, що подолання екологічних ризиків неможливе без гармонізації взаємодії людини з навколишнім середовищем, гуманізації всіх сфер суспільного життя.

ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ РОЗЛАДІВ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ У ДІТЕЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Гордійчук В. І.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Враховуючи той факт, що постава тіла формується протягом усього життя людини, актуальним є вивчення її формування в дитячому, шкільному та студентському віці [4].

Дошкільний вік є важливим етапом становлення особистості дитини, розвитку моторики, розвитку фізичних якостей і створення умов для нормального біологічного розвитку [2]. Цей віковий період вирізняється, з одного боку, інтенсивним ростом і розвитком організму дитини, а з іншого — низькою стійкістю до несприятливих впливів зовнішнього середовища.

Дослідження фахівців показують, що понад 75% дітей, які навчаються в перших класах ЗОШ, мають різні функціональні порушення ОРА [5].

Дослідження науковцями статусу ОРА дошкільників підтвердило, що: 1) зі збільшенням віку збільшується кількість дітей з порушеннями постави як у фронтальній, так і в сагітальній площині з переважною деформацією фронтальної площини. У сагітальній площині найчастіше зустрічаються вигнуті, плоскі і округло-увігнуті спини, причому у хлопчиків частіше сутула спина, у дівчаток — плоска, а округло-увігнута спина однакова часта як у хлопчиків, так і у дівчаток; 2) у хлопчиків більш сплющені склепіння стоп, ніж у дівчат (21–35% у 3–6-річних хлопчиків і 6–22% у 3–6-річних дівчат).

У результаті досліджень, проведених науковцями, встановлено, що лише 12,5% досліджуваних дітей п'ятирічного віку не мають функціональних розладів ОРА, а найчастіше зустрічається біогеометричний профіль постави у вигляді порушення постави у фронтальній площині (47,5%), круглої спини (11,25%), округло-увігнутої спини (7,5%), плоскої спини (5%), плоско-увігнутої спини (2,5%) [2]. Також встановлено, що 13,75% респондентів мають комбіновані порушення постави у фронтальній та сагітальній площинах.

Обстежуючи дітей шестирічного віку, спеціалісти встановили, що лише у 10% з них немає порушень ОРА, порушення постави у фронтальній площині спостерігалися у 25%, круглої спини — у 25%, округло-увігнутої — у 25%, плоскої — 15% [2].

Молодший шкільний вік є ключовим моментом у розвитку правильної постави [6]. У цей час прискорюється ріст хребта, кістки і скелетні м'язи дітей містять багато органічних речовин і води, але мало мінеральних. Гнучкі кістки можуть згинатися при неправильному положенні та нерівномірному навантаженні. Просте розтягування м'язово-суглобового апарату не може створити міцний «м'язовий корсет» для нормального вирівнювання кісток. В результаті можливі деформації скелета, розвиток асиметрії тіла і кінцівок, поява плоскостопості.

Дослідження Н. Гончарової підтверджують той факт, що діти з порушеннями постави частіше хворіють різними захворюваннями [3].

Згідно з наведеними даними, проблема порушень постави є однією з найбільш складних і частих.

Список використаних джерел

1. Бичук І. О., Альошина А. І. Вплив програми профілактики плоскостопості на біомеханічні характеристики стопи дошкільнят. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. журн. Харків : ХОВНОКУ, 2011. № 2. С. 10–13.

2. Бондарь Е. М. Коррекция функциональных нарушений опорно-двигательного аппарата у детей 5–6 лет с учетом пространственной организации их тела : дис. ... на соискание ученой степени канд. наук по физическому воспитанию и спорту : 24.00.02 «Физическая культура, физическое воспитание разных групп населения». Киев, 2009. 224 с.

3. Гончарова Н. Н. Автоматизированные системы контроля физического состояния детей младшего школьного возраста в процессе физического воспитания : автореф. дис. ... на соискание науч. степени канд. наук по физ. воспитанию и спорту : 24.00.02. Киев, 2009. 20 с.

4. Кашуба В. А. Биодинамика осанки школьников в процессе физического воспитания : дис. ... на соискание ученой степени д-ра наук по физ. воспитанию и спорту : 24.00.02 «Физическая культура, физическое воспитание разных групп населения». Киев, 2003. 253 с.

5. Кашуба В. А., Носова Н. Л., Дудко М. В., Одноралова Н. А. Визуальный скрининг биогеометрического профиля осанки студентов в процессе физического воспитания. Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : матеріали III Всеукр. електронної конф., 18 черв. 2015 р. Київ : НУФВСУ, 2015. С. 72–76.

6. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для студ. ф-ту та ін-ту фіз. вих., фахівців зі спорт. медицини, тренерів. 2-ге вид., доповн. і переробл. Київ : Олімп. літ., 2005. 470 с.

КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПОСТАВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Гриненко С. В.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Купріяненко А. В., ст. викладач

Адаптивна фізична культура (АФК) — частина фізичної культури, що призначена для людей зі стійкими порушеннями функцій організму внаслідок захворювань, травм чи уроджених дефектів. АФК поєднує як мінімум три значні сфери знань — фізичну культуру, медицину та корекційну педагогіку. У той же час АФК є більш об'ємним явищем ніж лікувальна фізична культура та фізичне виховання дітей з відхиленнями у розвитку.

Мета АФК — стимуляція позитивних реакцій у системах і функціях організму та формування необхідних рухових умінь, навичок, фізичних якостей та здібностей, що забезпечують нормалізацію життєво-важливих функцій організму, адаптацію до умов навколишнього середовища, розвиток і удосконалювання особистості в цілому.

АФК базується на загальній теорії і методиці фізичної культури, однак, на відміну від даної базової дисципліни, об'єктом АФК є люди з інвалідністю. Тому задачі, що ставляться в АФК обмежуються не лише освітніми, виховними та оздоровчими, а передбачають корекційний, компенсаторний та профілактичний напрямки.

Як компонент АФК, виділяють адаптивне фізичне виховання (АФВ), яке має за мету задовольняти потреби людини з відхиленнями у стані здоров'я у напрямку підготовки до життя у соціумі, трудової діяльності, а також у формуванні позитивного ставлення до АФК.

АФВ, як вид АФК має у своєму арсеналі усі форми фізичного виховання, які призначені для людей з відхиленнями у стані здоров'я, для людей з вадами розвитку, для людей усіх нозологій. Такими формами можна вважати заняття з фізичного виховання, заняття з ритміки та лікувальну фізичну культуру.

АФВ — найбільш організований вид фізичного виховання і охоплює він доволі широкий проміжок часу — від дошкільного віку до юнацького.

Зазначимо, що хвороби очей і поганий зір не є однією і тією ж патологією. Хвороби очей є результатом патологічних змін у різних

частинах ока та виникають внаслідок порушення діяльності як самого ока, так і інших органів. Поганий зір — це нездатність ока пристосуватися до інстинктивного фізіологічного акту бачення, тобто він не є результатом патологічних змін у оці та інших органах.

Порушення зору досить різноманітні та класифікуються по клінічних формах, етіології, патогенезу, ступеню виразності дефекту і структурі порушених функцій; основними причинами порушень зору є захворювання: віспа, бленорея немовлят, скрофульоз, туберкульоз очей, кір, скарлатина тощо.

У той же час, патогенні фактори (токсоплазмоз, запальні процеси, порушення обміну), що впливають на зоровий аналізатор у період ембріогенезу так само, як і спадкова передача деяких дефектів зору (різноманітні форми вроджених катаракт і ін.) викликають вроджені порушення зорового аналізатора.

Спираючись на дані літератури нами встановлено, що молодші школярі частіше страждають на міопію, косоокість, астигматизм, амбліопію, ністагм.

Необхідно відзначити, що роль АФК для дітей з послабленим зором не можливо переоцінити, саме АФВ завдяки значному вдосконаленню м'язово-рухових відчуттів і функцій інших аналізаторів дозволяє частково компенсувати порушення функції зорового аналізатора у дітей.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ПАЦІЄНТІВ З ХРОНІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

Донова А. О.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Купріяненко А. В., ст. викладач

Тема дозволяє дослідити різні методики та техніки фізичної реабілітації, їх ефективність та взаємозв'язок зі здоров'ям пацієнтів з хронічними захворюваннями, такими як біль у спині, артрит, інсульт, серцево-судинні захворювання тощо.

Для проведення дослідження можна використати різні методики оцінки фізичної реабілітації, такі як міркування ефективності лікування, функціональна діагностика, оцінка якості життя, оцінка показників фізичного здоров'я та інші.

Важливим є дослідження впливу соціальних та психологічних факторів на результати фізичної реабілітації, такі як роль сім'ї, соціальної підтримки, самостійності та мотивації пацієнта.

Завдання магістерської роботи містять такі пункти:

Огляд сучасних підходів до фізичної реабілітації пацієнтів з хронічними захворюваннями.

Оцінка ефективності фізичної реабілітації у пацієнтів з хронічними захворюваннями на основі функціональної діагностики та інших методів.

Дослідження взаємозв'язку між соціальними та психологічними факторами і результатами фізичної реабілітації у пацієнтів з хронічними захворюваннями.

Аналіз впливу тривалості терапії та інтенсивності фізичних навантажень на результати фізичної реабілітації у пацієнтів з хронічними захворюваннями.

Розгляд можливості використання новітніх технологій та інноваційних підходів у фізичній реабілітації пацієнтів з хронічними захворюваннями.

Дослідження ефективності різних методик фізичної реабілітації у конкретних захворюваннях, таких як біль у спині, артрит, інсульт, серцево-судинні захворювання та інші.

Оцінка впливу фізичної реабілітації на якість життя та загальну фізичну та психічну здоров'я пацієнтів з хронічними захворюваннями.

Існує кілька типів реабілітації для терапевтичних хворих, зокрема:

1. Фізична реабілітація: поєднує в собі фізичні вправи, які допомагають зміцнити м'язи, збільшити діапазон руху та покращити фізичну функцію терапевтичного хворого.

2. Окупаційна реабілітація: метою цього типу реабілітації є покращення здатності терапевтичного хворого до самообслуговування та повсякденних життєвих дій.

3. Мовна та зорова реабілітація: спрямована на покращення мовленнєвих та зорових функцій терапевтичного хворого.

4. Психологічна реабілітація: допомагає терапевтичному хворому знайти психологічну підтримку та відновити психічне здоров'я.

5. Соціальна реабілітація: метою цього типу реабілітації є підтримка терапевтичного хворого в знаходженні роботи, забезпеченні необхідних житлових умов та інших соціальних потреб.

6. Реабілітація з використанням сучасних технологій: поєднує в собі використання новітніх технологій, таких як комп'ютерні

програми та віртуальна реальність, для покращення фізичної, когнітивної та інших функцій терапевтичних хворих.

Реабілітація — це процес відновлення функцій та навичок терапевтичного хворого після травми, захворювання або операції. Різні типи реабілітації, такі як фізична, окупаційна, мовна та зорова, психологічна, соціальна та реабілітація з використанням сучасних технологій, допомагають терапевтичному хворому повернути себе до функціонального стану, щоб він міг повернутися до нормального життя. Кожен тип реабілітації спрямований на конкретні функції терапевтичного хворого та має власні методи та стратегії відновлення, які розробляються спеціалістами у галузі реабілітації.

ОСОБЛИВОСТІ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ДЦП

Ігнатюк Ю. М.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

Дитячий церебральний параліч (ДЦП) — група захворювань нервової системи, проявом яких є порушення рухів, рівноваги та положення тіла.

Виникає внаслідок вад розвитку головного мозку або пошкодження його частин, які контролюють м'язовий тонус та моторну активність.

Формами ДЦП є:

1. Спастична форма — напружені м'язи, є найпоширенішою та складає 80% всіх випадків.
2. Атактична форма — порушення рівноваги та координації.
3. Дискінетична форма — неконтрольована рухова діяльність.
4. Змішана форма — неможливо виявити ознаки тільки однієї форми.

ЛФК є комплексом спеціальних терапевтичних прийомів із застосуванням фізкультурних вправ, що сприяють поліпшенню стану та відновленню здоров'я хворих, а також як профілактика від можливих ускладнень.

Головною метою ЛФК при ДЦП в дітей є розвиток здібностей довільного гальмування рухів, зниження м'язового гіпертонусу, поліп-

шення рухової координації, збільшення амплітудних рухів в області суглобів.

Завдання комплексу ЛФК при ДЦП поєднують кілька основних напрямів:

– здійснення загальнозміцнювального та оздоровчого впливу на організм;

– допомога у відновленні працездатності тіла;

– нормалізація кровообігу та обміну речовин у зоні ураження;

– повне або часткове врегулювання обмінних та нервово-судинних порушень;

– запобігання появи спайок в області між прилеглими тканинами та нервовими оболонками;

– розвиток координації рухів;

– допомога у боротьбі з супутніми аномаліями — викривлення хребта, порушення його рухливості, і т. п.

ЛФК при ДЦП виконується систематично, між заняттями відсутні тривалі перерви, фізичне навантаження поступово збільшується, при реабілітації враховуємо вік, стать, емоційний стан дитини та стадію розвитку патології, під час ЛФК занять здійснюється корекційно-виховна робота.

Основні види вправ:

– зафіксоване положення — модель лікувальної вправи, заснована на фіксації кінцівок у спеціальній шині чи лонгеті;

– м'язове розтягування — передбачає розгойдування у всіх суглобах кінцівок з амплітудою коливань, розрахованої на поступове зростання;

– м'язове розслаблення — передбачає почергову фіксацію рук та ніг для зниження кількості мимовільних рухів, що здійснюються пацієнтом, також ослаблення підвищеного тонусу;

– ходьба — дає можливість розробити руховий апарат, більш високі можливості у пересуванні;

– вправи зі стимуляцією м'язової активності та м'язового гальмування — є почергове згинання-розгинання суглобів з паралельним м'язовим масажем;

– підйом по поверхні з нахилом, дає можливість тренувати наскільки це можливо, прес, м'язи ніг, тримати баланс та утримувати рівновагу;

– вправи на вироблення витривалості.

ЛФК на опрацювання суглобів. Не менш важливо навчити пацієнта керувати своїми рухами та зміцнити його суглоби. Особ-

ливість цього моменту полягає в тому, що пацієнтам, хворим на церебральний параліч, притаманні больові відчуття в суглобах, судомні болі та суміжні патології.

Лікування ДЦП триватиме все життя.

До 3 років комплекс ЛФК при ДЦП потрібно проводити кожні 3 місяці, щоб формувати у дитини правильні вміння. Курс складається із 30–40 сеансів. Після 3-х років ЛФК для пацієнтів з ДЦП проводять кожні пів року.

СПОРТ І ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Канівець В. В.
старший викладач кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

У сучасному світі вплив несприятливих факторів на здоров'я молодого організму є значним. Як протидія і захист цьому є регулярні фізичні вправи, що сприяють відновленню і зміцненню здоров'я, адаптації організму до умов зовнішнього середовища. Галузь фізичної культури і спорту завжди була і залишається досить складною галуззю знань, оскільки стосується не лише медико-біологічних основ змін у будові та функціях організму людини, а й характеризує та визначає моральний, психоемоційний, соціально-економічний статус як спортсменів, так і суспільства в цілому, про що свідчить рівень їхнього здоров'я.

Фізична культура, вирішуючи свої специфічні завдання, активно впливає на всі сторонни виховання особистості, і перш за все на моральне виховання, зміцнення здоров'я, розвиток здібностей людини, потреби у фізичних вправах. Спорт не тільки розвиває м'язи, а й гартує дух. Воля людини яскраво проявляється і розвивається в свідомих діях, спрямованих на визначення мети, пов'язаних з подоланням перешкод. Психологи виділяють вольові якості, необхідні для подолання перешкод, що виникають у процесі діяльності: цілеспрямованість, наполегливість, завзятість, рішучість, сміливість, ініціативність, самостійність, витривалість і самовладання.

Як інтегрований результат виховання і професійної підготовки фізична культура виявляється у ставленні людини до свого здоров'я, фізичних можливостей і здібностей, у способі життя і професійної діяльності і розкривається в єдності знань, переконань, ціннісних

орієнтацій у практичній діяльності виконання. Якщо здобувач освіти знає різноманітні фізичні вправи і активно їх використовує, він покращує свій стан і форму, вдосконалюється фізично.

Фізичне вдосконалення відображає ступінь фізичних можливостей людини, її волі, що дозволяє їй повніше реалізувати свої сили, успішно брати участь у необхідних для суспільства і бажаних для неї видах суспільно-трудової діяльності, зміцнювати свої адаптаційні можливості.

Ступінь фізичного вдосконалення визначається тим, наскільки воно є стійкою основою для подальшого розвитку, може зазнавати нових якісних змін і створює умови для переходу особистості в іншу, більш досконалу якість. Фізичне вдосконалення розглядається як динамічний стан, що характеризує прагнення особистості до всебічного розвитку за допомогою обраного виду спорту або фізкультурно-спортивної діяльності. Це забезпечує відбір засобів, які найбільш повно відповідають його морфофункціональним і соціально-психологічним особливостям, розкриттю і розвитку індивідуальності.

Тому фізичне вдосконалення є не просто бажаною якістю майбутнього фахівця, а й необхідним елементом його особистісної структури. Фізична культура і спорт є сферою, в якій у різноманітних формах проявляються основні творчі цінності. Артисти відзначили, що сучасний спорт бере на себе велику частину відповідальності за виховання людини та формування особистості. У спорті можливостей не менше, ніж у навчанні та мистецтві. Рухливі ігри та фізичні вправи сприяють розвитку таких якостей, як самостійність і самовладання, увага і здатність до концентрації, винахідливість і сміливість, витривалість і т. д. Дуже важливо для здоров'я людини, коли вона навчиться певним руховим діям, як він буде використовувати їх і як він буде використовувати їх правильно в грі або в повсякденному житті. Можливість пошуку і застосування нових нестандартних, оригінальних заходів і рішень є у всіх видах спорту, особливо в ігрових і естетичних.

У ряді досліджень встановлено, що у здобувачів освіти, які систематично займаються фізичною культурою і спортом і є достатньо активними, формується певний стереотип розпорядку дня, підвищується впевненість у поведінці. Вони більш комунікабельні, спостерігається висока емоційна стійкість і витривалість. Їм більше властиві оптимізм і енергійність.

ТЕХНОЛОГІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Канівець Н. В.
викладач,
Тернопільський коледж Університету «Україна»

Анотація. Здоровий спосіб життя — це запорука міцного тіла, правильного функціонування всіх органів, молодість, тривалість життя, хороший настрій.

Питання здорового способу життя завжди було актуальним, тому що відіграє важливу роль в забезпеченні здоров'я. Бо ні лікар, ні державна програма не зроблять людину здоровою, якщо вона сама цього не захоче і не буде прагнути покращити стан свого організму.

Для підтримування і укріплення свого здоров'я необхідно дотримуватися правил, які і дають можливість людині тримати себе в хорошому фізичному стані. Це й правильне харчування, споживання продуктів без ГМО, режим харчування, невеликі фізичні навантаження у вигляді гімнастики чи легкого спорту, хороший настрій.

Annotation. A healthy lifestyle is the key to a strong body, proper functioning of all organs, youth, longevity, and good mood.

The issue of a healthy lifestyle has always been relevant, because it plays an important role in ensuring health. Because neither a doctor nor a government program will make a person healthy if he himself does not want it and does not strive to improve the condition of his body.

To maintain and strengthen one's health, it is necessary to follow the rules that enable a person to keep himself in good physical condition. This includes proper nutrition, consumption of GMO-free products, diet, light physical activity in the form of gymnastics or light sports, and a good mood.

Одним із чинників збереження і покращення здоров'я є здоровий спосіб життя. Адже більшість захворювань є наслідком неправильного способу життя. Здоровий спосіб життя — це комплекс дій, який, перш за все, включає відмову від шкідливих звичок, своєчасну діагностику, фізичну активність, психічне здоров'я та здорове харчування.

Перш за все необхідно правильно спланувати свій харчовий раціон і дотримуватися режиму харчування. Основними продуктами в меню сніданку, обіду чи вечері мають бути овочі, фрукти, плоди, горіхи і риба.

По друге, на роботу всіх органів впливає психічний стан людини — психічні стреси, що призводять до збою функціонування внутрішніх органів. Тому, як не важко, але треба старатися менше

хвилюватися, заповнити свій мозок «правильними» думками та чистими намірами.

Не менше часу треба приділяти фізичному навантаженні, бо саме фізичні вправи чи навіть легкий біг дає можливість пришвидшити обмін речовин в організмі людини. Старатися менше сидіти за моніторами комп'ютерів, екранів телевізорів, особливо смартфонів, які тільки провокують до застою не тільки м'язової системи, але й деяких органів.

На сучасному етапі, молоде покоління почало використовувати електронні сигарети. Але молодь не розуміє, що використання таких сигарет робить залежність від них і спричиняє порушення в роботі серцево-судинної системи: збільшення частоти серцевих скорочень, підвищення артеріального тиску і в цілому виникнення серцево-судинних змін. Відмова від куріння дає можливість людині ясніше думати, психологічно бути спокійною, правильно харчуватися.

До технологій зміцненню здоров'я можна віднести виїзди на свіже повітря. Особливо це стосується людей, які практично з ранку до вечора сидять у приміщеннях свого будинку або роботи, або місця їх перебування знаходиться близько автомобільних трас. Надлишок вуглекислого газу в повітрі провокує порушення газообміну, що виступає причиною отруєння всього організму.

Якщо людина здорова, вона може повноцінно радіти життю, відчувати сенс свого існування, справлятися з професійними та іншими завданнями, любити, працювати та будувати відносини з іншими людьми.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ

Кондратюк В. В.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

Емоційний інтелект за визначенням дослідників — це:

– інтегральна властивість особистості розпізнавати, розуміти, контролювати, регулювати власні емоції та емоції інших і використовувати ці здібності для досягнення життєво важливих цілей;

– складний конструкт ментальних здібностей, пов'язаних із оперуванням емоційною інформацією та формуванням емоційного досвіду суб'єкта;

– сукупність ментальних здібностей до розуміння власних емоцій і емоцій інших людей, а також до керування емоційною сферою.

Отже, якщо узагальнити все перераховане, можна визначити емоційний інтелект як здатність людини до усвідомлення, прийняття й регуляції емоційних станів і почуттів інших людей та самого себе.

Очі є провідним пізнанням в сприйнятті навколишнього світу. Орган зору, на відміну від інших органів чуття, спирається на сенсорні, перцептивні і апперцептивного процеси.

Порушення зору визначає процес соціалізації дитини. Якщо дитину вчасно не адаптувати до навколишнього середовища, то в неї з'являються проблеми в контактуванні з людьми і навколишнім середовищем.

При різкому падінні зору, дитина заново знайомиться з навколишнім середовищем, навчається орієнтуватися в макро- і мікропросторі, у неї виникають труднощі в пересуванні, спілкуванні та навчанні.

Для дітей з порушеннями зору характерна наступна структура дефекту: Первинний дефект (біологічно обумовлений) — порушення зору, вторинний дефект — порушення зорового сприйняття, третинний дефект — виникнення відхилень у розвитку (емоційно-вольова сфера, пізнавальна діяльність, фізичний розвиток, розвиток мови, тощо).

Незрячі діти використовують в отриманні інформації дотик і слух. Незрячим дітям притаманні як специфічні закономірності розвитку, так і загальні закономірності розвитку.

Порушення зору негативно впливає на розвиток пізнавальних процесів, а також на формування особистісної та емоційно-вольової сфери дитини і ускладнює її соціалізацію в суспільстві.

Внаслідок зорової депривації у дітей виникає недорозвинення чуттєвої сторони мови, що впливає на розвиток вербальної комунікації.

Чуттєве пізнання навколишнього світу, є невід'ємною частиною психічного розвитку. Уявлення про властивості предметів і явищ життя формуються в процесі слухового сприйняття.

Високоінформативним ресурсом набуття досвіду для кожної дитини є ситуація спілкування. Однак у незрячих дітей спілкування нерідко залишає негативне враження.

Труднощі в наслідуванні та ідентифікації негативно позначаються на здатності до емоційного зараження й відгуку. З віком мімічка дітей не розвивається і поступово регресує.

Діти з порушеннями зору зазнають труднощів в сприйнятті дій іншої людини, у виразі емоційних проявів. Таким чином, усвідомлення і регуляція власних емоційних станів і сприйняття емоційних станів співрозмовника представляються важкими для дітей з вадами зору.

У дітей з порушенням зору значне місце в системі емоційних станів займають такі емоції як вина, страх, образа. У більшості вони пов'язані з «соціальними страхами» спілкування з іншими людьми. З вищесказаного випливає, що діти з порушенням зору потребують отримання психологічної підтримки емоційного розвитку. Отримання своєчасної допомоги у вирішенні даної проблеми буде сприяти їх успішної адаптації до умов життя і зміцненню психологічного, психічного та фізичного здоров'я.

ЕРГОТЕРАПІЯ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ У РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ЗІ СПАСТИЧНИМИ ФОРМАМИ ЦЕРЕБРАЛЬНОГО ПАРАЛІЧУ

Кущенко О. О.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

Дитячий церебральний параліч (ДЦП) належить до числа досить поширених захворювань серед невропатологій дитячого віку, що призводять до різного ступеня вираженості дитячої інвалідності. Характерною ознакою ДЦП є рухові порушення, що визначаються дисбалансом регулювання роботи м'язової системи, здатністю виконувати довільні рухи, необхідні для виконання актів самообслуговування, діяльності та участі у повсякденному житті.

Ерготерапія займає одне з провідних місць у реабілітації, соціальній інтеграції та адаптації дітей із церебральним паралічем у життя в соціумі. Методика ерготерапії сприяє корекції рухових порушень і покращує витривалість дитячого організму.

Основною метою ерготерапії є не тільки суттєве покращення здатності рухатися, а й пристосування дитини з цим захворюванням до буденного повноцінного життя.

У процесі реабілітації, у дитини зменшується рухова обмеженість, збільшуються амплітудні можливості рухів в суглобах і відновлюється здатність м'язів скорочуватися. Вироблення у дитини

з церебральним паралічем нових рухів здійснюється при використанні дозованого циклічного повторення спеціальних вправ.

Лікувальними ефектами ерготерапії є:

– моторно-корегувальний;
– тонізуючий;
– психостимулюючий;
– актопротекторний.

Існує дві стратегії для відновлення рухової здатності дитини зі спастичними формами церебрального паралічу: розвиваюча (відновлення порушеної функції) та компенсаторна (заміщення втраченої функції).

Методики ерготерапії, які суттєво підвищують у дітей із церебральним паралічем змогу рухатися та ефективно опанувати навички самообслуговування:

Вправи на розвиток прийомів побутового самообслуговування, які включають: формування та закріплення вміння одягання та роздягання; вмивання; особиста гігієна, слідкування зі чистотою тіла (миття рук і обличчя, ефективне користування милом, тощо).

Метод «дзеркальної терапії», який ґрунтується на активації нейронних зв'язків у певних ділянках мозку для покращення функціонування верхніх кінцівок. Існує три варіанти організації лікувального процесу за даним методом: 1 — рука, розташована за дзеркалом та не виконує жодних рухів, 2 — синхронне виконання рухів, 3 — рух рукою пасивним методом за допомогою ерготерапевта.

Метод сенсорної інтеграції. Спеціальна організація сенсорних сигналів (візуальні знаки (зір), звуки (слух), запахи, смак, біль, положення тіла у просторі), завдяки яким мозок забезпечує ефективні реакції тіла, а також формування певних емоцій та поведінки.

Індукована обмеженням рухова терапія. Метод індукованого обмеження передбачає виконання трьох принципів: обмеження, примусовість, інтенсивність. Метод виглядає так: «здорова» кінцівка пацієнта фіксується спеціальним ортезом чи рукавичкою, далі створюються ситуації, що викликають у дитини рухи руками на рівні інстинктів. Таким чином, увага і зусилля пацієнта фокусуються на ураженій кінцівці, і це провокує поступове покращення рухової функції.

Слід зазначити, що будь-яка методика ерготерапії вимагає від пацієнта активної участі, усвідомлення процесу із залученням волі та терпіння.

КОРЕКЦІЯ РОЗЛАДІВ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Лаврик І. Ю.
І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Купріяненко А. В., ст. викладач

Розлади харчової поведінки є серйозною проблемою психічного здоров'я, від якої страждають люди різного віку, статі та походження. Ці розлади включають нервову анорексію, нервову булімію та розлад харчової поведінки, які характеризуються аномальними харчовими патернами та поведінкою, що часто призводять до фізичних та психологічних проблем зі здоров'ям.

По-перше, розлади харчової поведінки поширені в усьому світі: за оцінками, поширеність нервової анорексії впродовж життя становить 1–4%, нервової булімії — 1–2%, а розладу харчової поведінки з переїданням — до 5%. Фактори ризику розвитку розладів харчової поведінки включають генетичну схильність, фактори навколишнього середовища, такі як суспільний тиск, що змушує відповідати нереальним стандартам краси, і психологічні фактори, такі як низька самооцінка, перфекціонізм і тривожність.

Симптоми розладів харчової поведінки можуть варіюватися від екстремальної втрати ваги до переїдання та очищення, і можуть мати серйозні наслідки для здоров'я.

Щоб уникнути розладів харчової поведінки, людям важливо зберігати здоровий спосіб життя, правильно харчуватись, розвивати позитивне ставлення до свого тіла та їжі, та знаходити підтримку у своєму оточенні. У випадку, якщо виникають ознаки розладу харчової поведінки, необхідно звернутись за професійною допомогою та підтримкою.

Перешкодами на шляху до лікування є стигма, пов'язана з психічними захворюваннями, відсутність доступу до спеціалізованих лікувальних закладів, а такожнедостатнєстраховепокриттялікуваннярозладівхарчовоїповедінки. Ці бар'єри можуть призвести до несвоєчасного або неадекватного лікування, що може призвести до більш тяжких і довготривалих наслідків для здоров'я.

Крім того, слід докласти зусиль для покращення раннього виявлення та втручання при розладах харчової поведінки в закладах первинної медичної допомоги. Усунувши ці бар'єри, ми зможемо покращити результати лікування людей з розладами харчової пове-

дінки та зменшити тягар цієї руйнівної хвороби для окремих осіб, сімей та суспільства в цілому.

Діагностичні критерії розладів харчової поведінки варіюються залежно від конкретного типу розладу. Нервова анорексія характеризується стійким обмеженням споживання енергії, сильним страхом набрати вагу або погладшати, а також порушенням образу тіла. Нервова булімія передбачає повторювані епізоди переїдання, що супроводжуються компенсаторною поведінкою, такою як самостійне блювання, надмірні фізичні навантаження або зловживання проносними засобами.

Лікування розладів харчової поведінки зазвичай передбачає мультидисциплінарний підхід, що включає медикаментозне лікування, психологічне втручання та консультування з питань харчування. Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) є найпоширенішим методом психотерапії розладів харчової поведінки, який виявився ефективним у зменшенні переїдання та поведінки, пов'язаної з очищенням організму. Сімейна терапія також ефективна для підлітків з нервовою анорексією. Крім того, в деяких випадках можуть бути призначені медикаменти, такі як антидепресанти та антипсихотики.

Враховуючи складність та широкий спектр проблем, пов'язаних з розладами харчової поведінки, важливо розвивати підходи до їх діагностики та лікування, які б враховували індивідуальні потреби та особливості кожного пацієнта. Крім того, важливо звертати увагу на культурні та соціальні аспекти, які можуть впливати на розвиток розладів харчової поведінки та забезпечувати підтримку та розуміння для людей, що стикаються з цими проблемами.

Отже, дослідження розладів харчової поведінки має велике значення для збереження фізичного та психічного здоров'я людей. Важливо проводити дослідження у цій галузі, розробляти ефективні методи діагностики та лікування, а також звертати увагу на культурні та соціальні аспекти, що можуть впливати на розвиток цих проблем.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КІНЕЗІОТЕРАПІЇ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Лисицька А. І.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Особливістю кінезіотерапії є застосування фізичних вправ, тобто створення умов для активної участі хворого на всіх етапах реабілітації в лікувально-відновлювальному процесі. Біологічною основою кінезотерапії є рух — найнеобхідніший природно-біологічний стимулятор організму, який є найбільшою потребою сучасної людини. Характерною рисою кінезотерапії є не тільки відновлення ураженої системи, а й оздоровлення всього організму, що має важливе значення в побудові реабілітаційного процесу.

Даний метод включає в себе систему вправ, спрямованих на тренування глибоких м'язів спини і суглобів. При цьому створюються сприятливі умови для відновлення порушених функцій хребта, суглобів, хрящової і м'язової тканини. Поліпшується кровопостачання, нормалізується м'язовий тонус, відновлюється порушена трофіка.

Проведення даного методу кінезітерапії допоможе ефективно боротися з такими недугами, як остеохондроз, міжхребцеві грижі і протрузії, порушення постави, сколіоз, артроз, артирит, наслідки травм і іншими захворюваннями опорно-рухового апарату.

Фахівці розрізняють два види кінезіотерапії:

Активна — людина самостійно, свідомо здійснює рухи. До цього виду відносяться: ходьба, біг, дихальна гімнастика та ін.

Пасивна — здійснювати рухи за пацієнта допомагає фахівець. Даний вид передбачає рухи з використанням спеціальних апаратів.

Механізми лікувальної дії кінетотерапії:

– тонізуюча (стимулююча) дія;
– трофічна дія;
– компенсаторна дія;
– відновлювальна дія.

Тренувальний процес включає загальні і спеціальні тренування:

1. Загальні тренування мають на меті загальний розвиток, зміцнення та оздоровлення організму хворого. Для цього застосовуються найрізноманітніші види фізичних вправ.

2. Спеціальні тренування ставлять собі за мету регенерацію функцій порушених через хворобу, використовуючи рухові вправи, які безпосередньо діють на область функціональних розладів тієї чиїншої ураженої системи.

Умови та принципи використання кінезотерапії:

1. Ранній початок проведення реабілітаційних занять з метою максимально можливого застосування збережених функцій та відновлення порушених, а також для більш швидкого та ефективного пристосування до існуючого стану при неможливості повного відновлення.

2. Дозованість фізичного навантаження, адекватно загальному стану хворого, його статі та віку, індивідуально-динамічним можливостям.

3. Диференційоване використання програм відновного лікування засобами кінезотерапії в зв'язку з типологією функціонального дефіциту і ступеню його виразності.

4. Послідовна активізація лікувально-фізкультурних впливів шляхом розширення методичного арсеналу і обсягу кінезотерапії, збільшення тренувальних навантажень та їх впливу на певні функції чи на весь організм.

5. Індивідуальний підбір засобів кінезотерапії.

6. Функціональне поєднання різних засобів кінезотерапії в залежності від періоду захворювання, ступеня його виразності, функціонального дефіциту, прогнозу регенерації функцій, а також етапу реабілітації хворого.

Життя — це постійний рух, та у разі виникнення захворювань опорно-рухової системи, чи при наявності проблем із суглобами, рухливість стає обмеженою і болісною. Існує сучасний метод лікування захворювань опорно-рухового апарату — це кінезітерапія.

ВИКОРИСТАННЯ SMART-СИСТЕМИ ПОСТАНОВКИ ЦІЛЕЙ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ МЕТИ

Ломейко С. П.
І курс, група ФТ-22-1м,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Любенко В. О., к.мед.н., доцент

Серед найактуальніших завдань сьогодення є здійснення систем заходів по збільшенню тривалості життя і періоду трудової активності людей, зміцненню здоров'я всього населення. Велика кількість патологічних станів продовжує розвиватись, що само собою призводить до збільшення хронічних захворювань, інвалідизації й передчасної смерті працездатного населення. Основною метою фізичної терапії є функціональне відновлення пацієнтів до попереднього рівня. У цьому її відмінність від інших сфер, де часто метою є покращення поточної ситуації над рівнями випуску, таких як освіта та виробництво. Якщо неможливо повністю відновити попередній рівень функцій пацієнта, необхідно визначити інший досяжний рівень і поставити для нього цілі. Наукові дослідження впливу засобів реабілітації чітко показали, що правильно вибрана програма може повернути до активного життя 50% тяжкохворих людей. Вважається, що відповідність завдань наведеним критеріям значно збільшує ймовірність їх виконання та досягнення загальної мети. Такий результат може забезпечити SMART постановка цілей у фізичній терапії.

Specific. Ціль можна вважати конкретною, якщо вона містить відповідь на запитання «Що потрібно зробити?». Щоб уникнути непорозумінь, терапевт повинен спільно з пацієнтом поставити мету, враховуючи його потреби та побажання; максимально точно описати цільовий функціональний рівень пацієнта; переконатися, що пацієнт розуміє суть мети.

Measurable. Ціль можна вважати вимірною, якщо вона містить відповідь на запитання «Скільки?». У фізичній терапії вона повинна бути описана цифрами або показниками якості. Без вимірності важко оцінити прогрес у досягненні та визначити досягнення мети.

Achievable. Ціль має бути досяжною. Це відповідь на запитання: «Чи можливо здійснити цю мету за наявних ресурсів?». Відповідь базується здебільшого на прогнозах лікарів і залежить від діагнозу, тривалості захворювання, його перебігу та ефективності попереднього лікування та реабілітації. Стосується оцінювання

наявних ресурсів фізичного терапевта і пацієнта — «чим?». При визначенні реабілітаційного потенціалу терапевт повинен враховувати кілька факторів, таких як стан пацієнта та дата початку захворювання, супутні захворювання, механізм травми та вихідні дані.

Relevant. Ціль вважається актуальною, якщо дозволяє відповісти на запитання «У який спосіб досягнення цілі наближає мету реабілітації та чому і навіщо я цього хочу?». Стосується користі для функціонування пацієнта. Терапевт повинен чітко розуміти значення кожної мети для швидкого і найбільш повного функціонального відновлення пацієнта. Потрібно перевірити, що більше підходить пацієнту, запропонувати йому дослідити себе: що відчуває, йдучи різними шляхами здорового життя, максимально задіяти у процесі відновлення родичів. Якщо мета значуща та вагома, до неї простіше йти.

Time-bounded. Ціль вважається визначеною у часі, якщо містить відповідь на запитання «коли вона буде досягнута?». Це важливий критерій для кожної мети. Перевищення ліміту часу свідчить про невдачу в досягненні цілей і пацієнт втратить мотивацію, а функціональні порушення перероструть у структурні.

Отже, якщо правильно сформульовані SMART-цілі, то ми маємо чіткий напрямок для виконання завдань. Технологія SMART — це спосіб постановки цілей, яка відповідає п'яти критеріям: значення «Specific» і «Measurable» стосується опису мети за допомогою якісних і кількісних показників, «Досяжний» — це оцінка наявних ресурсів, «Релевантний» — переваги для функціонування пацієнта, «Прив'язаний до часу» — це часовий ресурс реабілітації. Розуміння цілеспрямованості мотивує пацієнта. Розбіжність завдань, стратегічних цілей і призначення реабілітації розпилює ресурси, робить реабілітацію тривалішою та знижує її ефективність. Якщо все правильно буде сформульовано і мету буде досягнуто, пацієнт вийде на новий етап розвитку.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПІСЛЯ АМПУТАЦІЇ НИЖНІХ КІНЦІВОК

Ляшенко А. В.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Купріяненко А. В., ст. викладач

Ампутація нижньої кінцівки або її частини — це радикальний метод лікування судинних захворювань на пізній стадії розвитку. При гангрені та інших серйозних ускладненнях, дана операція є єдиним способом врятувати життя хворого та запобігти прогресуванню хвороби. Ампутація — це не вирок. Після хірургічного втручання багато пацієнтів пристосовуються до нових умов життя, повертають повну чи часткову працездатність.

Реабілітація спрямована на повернення людини до нормального життя та трудової діяльності, а також соціальну адаптацію та позбавлення від комплексів. Програма відновлення після ампутації стегна, гомілки, стопи або всієї кінцівки включає такі заходи:

– оцінка динаміки формування кукси для встановлення протеза;

– вибір протезу через 4–5 місяців після хірургічного втручання;

– навчання правильній ходьбі з протезом;

– трудова та соціальна адаптація, завдяки якій людина почувається повноцінним членом суспільства;

– тренування самообслуговування, щоб людина могла справлятися з побутовими завданнями без допомоги навколишніх та не відчувала себе безпорадною;

– заняття з психологом, оскільки втрата кінцівки або її частини є шоком для пацієнта;

– спортивні вправи, спрямовані на відновлення навичок ходьби та тонусу м'язів;

– фізіопроцедури для нормалізації кровообігу.

Основним завданням фізичної реабілітації є попередження післяопераційних ускладнень, полегшення підготовки протезів і відновлення втрачених можливостей організму. Застосовується комплексний підхід до лікувально-відновлювальних заходів, найбільший реабілітаційний ефект дають фізичні вправи, масаж, лікувальна фізкультура, заняття на тренажерах.

Ці методи допомагають усунути контрактури тканин збережених суглобів ампутованих кінцівок, зміцнити ослаблені внаслідок

ампутації групи м'язів, покращити координацію рухів, самообслуговування та рухливість. Фізіотерапевтичні методи необхідні для формування кукси, зменшення больового синдрому, набряку, лікування дефектів і захворювань кукси.

Клінічні спостереження показують, що тільки раціональне і комплексне застосування лікувальної гімнастики і фізіотерапії дозволяє повною мірою підготувати пацієнтів до майбутнього протезування, забезпечити формування міцної, міцної кукси і забезпечити тривале використання протеза. Відновлення кровообігу в куксі, зміцнення м'язів і розвиток гнучкості суглобів є першочерговими.

Використання тренажерів допомагає точно дозувати навантаження і розвивати різні фізичні якості, такі як витривалість і сила м'язів.

Дослідження показали, що методи фізичної реабілітації дозволяють повністю відновити функціональні можливості систем організму та виробити компенсаторні пристосування до повсякденного життя та праці. Це може бути лікувальна гімнастика, масаж, фізіотерапія, протезування, фізичні навантаження для збільшення рухливості.

Масажна терапія може допомогти пом'якшити, мобілізувати та полегшити біль у рубцях, з'єднуючи рубець із підлеглими тканинами. Також він покращує кровообіг, усуває закладеність і набряклість, стимулює регенеративні процеси.

Таким чином, масажна терапія та фізіотерапія можуть значно покращити процес відновлення після ампутації, а довгострокові переваги цих методів лікування можна спостерігати протягом тривалого періоду часу.

ОСТЕОПАТІЯ В КОМПЛЕКСНІЙ ПРОГРАМІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ОСІБ ЛІТНЬОГО ВІКУ ПРИ ЦЕМЕНТНОМУ ЕНДОПРОТЕЗУВАННІ КУЛЬШОВОГО СУГЛОБА

Мартиненко О. М.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

В останні десятиліття значно зросла кількість захворювань опорно-рухового апарату (ОРА) людей літнього віку, що пов'язано насамперед, з гіподинамією, зростанням несприятливого впливу довкілля, низькою якістю продуктів. Серед захворювань людей літнього віку найбільш поширеними та тяжкими є дегенеративно-дистрофічні

захворювання суглобів. У більшості випадків вражаються кульшові суглоби, в результаті розвитку коксартрозу та травматизму. Порушення функцій опори і рухливості нижніх кінцівок у хворих на коксартроз III–IV ступеня призводять до значного зниження працездатності і підвищення рівня інвалідності серед населення. Численні статистичні дані свідчать не лише про значну частоту захворювань на коксартроз, але й про відсутність тенденції до її зменшення.

Консервативна терапія при важких патологічних процесах у кульшовому суглобі малоефективна, а покращення спостерігається лише на початкових стадіях захворювання.

Тому, на сьогоднішній день широкого розповсюдження набула технологія ендопротезування кульшових суглобів, яка є одним із ефективних методів відновлення втраченої функції кінцівки. Методика ендопротезування дозволяє в досить короткі терміни відновити безболісну рухливість суглобів, опірність нижньої кінцівки та суттєво підвищити якість життя пацієнта.

Завдання фізичної терапії після таких радикальних і складних хірургічних втручаннях полягає в: відновленні функції заново побудованого штучного зчленування і функціональної повноцінності ендопротезованої кінцівки та особи в цілому; адаптації до повсякденного життя, трудової діяльності і соціальних стосунків; попередженні можливих післяопераційних ускладнень.

У зв'язку з цим проблема відновного лікування цієї категорії хворих є не лише медичною, але й значною соціально-економічною проблемою сьогодення. Для цього в комплексному відновлювальному процесі використовується фізична терапія, яка застосовується в передопераційному так і післяопераційному періодах реабілітації. Науковці пропонують різні методи фізичної терапії з використанням лікувальної гімнастики, фізіотерапії, лікувального масажу, стретчингу та кінезіотерапії, проте вони потребують подальшої деталізації та вдосконалення. Принцип комплексності застосування фізичної терапії передбачає використання усіх доступних методів застосування максимальної кількості показаних хворому реабілітаційних засобів, у їх ефективному та результативному поєднанні.

Остеопатія є одним із видів мануальної терапії який в Україні належить до альтернативної медицини. В багатьох країнах світу, методики остеопатії застосовують в комплексному лікуванні та реабілітації при захворюваннях ОРА, ЦНС, внутрішніх органів.

Застосування остеопатичних технік в програмі фізичної терапії після ендопротезування кульшового суглоба, в післяопераційному

періоді дозволяє поліпшити кровообіг в області втручання та уникнути розвитку тромбозу, знизити біль, поліпшити рух в області кульшового суглоба. Остеопатичні техніки дозволяють пропрацювати навіть ті сегменти мускулатури, які в звичайному житті залишаються статичними та зазвичай є однією з причин захворювань ОРА.

Як показує практика, остеопатія дозволяє відновити функції заново побудованого штучного зчленування і функціональної повноцінності ендопротезованої кінцівки прискорити процес одужання та підвищити ефективність комплексної програми фізичної терапії.

ПОСТТРАВМАТИЧНА ТА ПОСТСТРЕСОВА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДИНИ МЕТОДАМИ ВАТСУ

Мнацаканов В. С.
І курс, група ФТ-22М-1, спеціальність «Терапія та реабілітація», Інститут соціальних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) — хронічне порушення психічного стану. Воно розвивається після травматичної події, одинарної чи повторюваної. Найчастіше на ПТСР страждають ветерани війни, учасники бойових дій, полонені та жертви катувань, свідки чи жертви природних катаклізмів, аварій, ДТП, домашнього насильства, буллінгу, особи, які пережили страх смерті, водна травма, страх води, внутрішньоутробна та родова травма, медичні травми, травма прихильності, та зневаги, особливо в дитинстві.

Лише кілька десятиліть тому ця дисфункція була признана людством, і як виявилось, допомоги потребують дуже багато людей, особливо у цей важкий час. Життя для жертви ПТСР є нестерпним: в її голові знову і знову прокручуються травматичні події, приходять вони і в снах, часто стаються напади панічної атаки, турбують хронічні болі. Така людина не може розслабитись, вона постійно перебуває в «бойовій готовності», стані тривожності. Якщо не звернутись по допомогу, життя опиняється під загрозою, адже часто такі люди впадають в депресію, вдаються до алкоголю, наркотиків, скоюють самогубство.

Травма впливає на нервову систему, емоції, думки та енергетичне поле тих, хто вижив, і всі вони взаємодіють, створюючи характерні симптоми.

Терапія Ватсу була розроблена Гарольдом у 1980 році в Харбін Хот Спрінгс, Каліфорнія. Незабаром він знайшов застосування

в клініках і СПА по всьому США. Через кілька років, Ватсу поширився в Європі, і в даний час широко відома у всьому світі, ззбільшення кількості сфер практичного застосування.

Ватсу — це пасивна обробка тіла, виконана в термо нейтральній воді 33–35 градусів Цельсія. Це є робота, де терапевт тримає пацієнта на поверхні води і виконує різні техніки мобілізації, масажу та інших видів роботи з тілом.

Фізичні властивості теплої води, та дії що повторюються, прогресують і заспокоюють в Ватсу, а також підключення турботливої та уважної підтримки терапевта, ведуть пацієнта до глибокого стану релаксації. Фізична та психічна релаксація є першою і головною перевагою терапії Ватсу. Це також джерело інших переваг: посилення м'язового розслаблення, зменшення спастичності, покращення рухливості, зниження стресу і втоми, зниження страху, покращення якості сну, підвищення якості життя.

У Ватсу тіло на фізичному рівні отримує перехід від сили тяжіння до сили плавучості, зникає перший подразник — гравітація. Це викликає ряд фізіологічних змін. Щоб адаптуватися до нових умов, терапевт через рухові стимулитіла убирає і інші вади у пацієнта. Найбільш істотним є зрушення в балансі вегетативної нервової системи з домінуючою активністю парасимпатичної частини під час сеансу Ватсу, що пояснює реакцію на розслаблення. Часто розслаблення відбувається так глибоко, що це призводить до емоційного звільнення в різних формах. Цю ситуацію можна використати для лікування посттравматичного стресового розладу (ПТСР), у тому числі стресу від війни, Ватсу має величезний потенціал у цій сфері.

У WaveAquatics в Сан-Дієго, США, було проведено дослідження щодо застосування лікування у воді ветеранів, що мають справу з ПТСР, з багатообіцяючими результатами.

Ватсу в реабілітації використовується в основному для зменшення болю, м'язового напруження і збільшення рухливості суглобів.

Відомі випадки, коли терапія лікувала такі захворювання, як спастичний церебральний параліч, інші спастичні паралічі, фіброміалгію, артрит. Ватсу ефективна при реабілітації після травм спинного мозку, інсульту і мастектомії.

Широко застосовується методика і при синдромі хронічної хвороби, ПТСР, депресії. Завдяки властивостям теплої води і загальному розслабленню, Ватсу — ефективний засіб при лікуванні хронічних хвороб.

Використання методик Ватсу при лікуванні хворих людей на ПТСР дуже ефективне, особливо в наш час.

ПІДВОДНИЙ ДУШ-МАСАЖ ПРИ ДИТЯЧОМУ ЦЕРЕБРАЛЬНОМУ ПАРАЛІЧІ

Новікова І. І.
І курс, група ФТ-22-1М,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Купріяненко А. В., ст. викладач

Підводний душ-масаж широко увійшов у практику комплексної відновної терапії. Його застосовують при лікуванні травм і захворювань опорно-рухового апарату, периферичного відділу нервової системи, порушень жирового обміну та ін.

Підводний душ масаж проводять у спеціальних ваннах розміром 2×1×0,8 м, об'ємом 1,6 м^3 при допомозі апаратів «Тангентор-8», «Тангентор-4» та ін. Апарат для масажу має гнучкий шланг, із якого під тиском 2...3 атм викидається струмінь води. На кінці шланга закріплюють насадки різного діаметра і форми для отримання компактного масажуючого струменя різної потужності. Для пом'якшення струменя апарат має регулюючий пристрій, що засмоктує повітря. Ванну заповнюють прісною, морською або мінеральною водою з температурою 34...38 °С.

Підводний душ-масаж посилює кровообіг шкіри та гемодинаміку, діурез та обмін речовин, активізує трофічні функції. Такий масаж сприяє швидкому розсмоктуванню крововиливів та набрякової рідини у тканинах і випотів у порожнини суглобів, прискорює процеси відновлення рухової функції. Під впливом підводного масажу збільшується рухомість у суглобах кінцівок та хребта, пом'якшуються і стають більш рухомими рубці та спайки. Поліпшується загальний стан. Пацієнт відчуває приємне зігрівання тканин, особливо при масажі ніг, рук та поперекової ділянки. Після процедури відзначаються почервоніння шкіри, відчуття легкості, свіжості, бадьорості.

При підводному душі-масажі застосовують чотири основних способи: поглажування, розтирання, розминання, вібрацію.

Це особливий вид водолікувальних процедур, при якому тіло хворого, занурене в (воду) ванну, масажують струменем води, подаваної під тиском через шланг про спеціальний апарат з відцентровим насосом. До шланга додається набір наконечників різної форми і діаметру з одним або декількома отворами (у такий спосіб регулюється кількість струменів води, що направляються, і тиск).

Перебування хворого в теплій ванній викликає розслаблення м'язів і зменшень болю, що дозволяє енергійніше проводити механічний і температурний впливи і впливати на більш глибокі тканини. Масаж водяним струменем викликає виражене почервоніння шкіри, поліпшує крово- і лімфообіг, стимулює обмін речовин у тканинах, сприяє найшвидшому розсмоктуванню в них запальних вогнищ, нормалізує реципрокні відносини м'язів-антагоністів.

При дитячому церебральному паралічі проводять загальний або місцевий душ-масаж у ванній ємністю 400–600 л. Температура води 35–37 °С. Масаж починають після п'ятихвилинної адаптації. Проводять його за спеціальною методикою, дотримуючи загальних правил масажу. Температура струменя, що масажує, така ж, як і температура води у ванній. Для посилення ефекту можна масажувати і більш гарячим струменем 38–39 °С або чергувати ту й іншу. Тиск (води) струменя, що масажує, може бути від 100 до 400 КПа (від 1 до 4 атм). Струменем з найбільшим тиском в основному масажують кінцівки. Наконечник утримують на відстані 10–15 см від тіла хворого. Не можна направляти на область серця, молочних залоз і мошонки.

Тривалість процедури від 10 до 45 хв. Курс лікування 10–15 процедур щодня або через день.

Тому використання підводного душу-масажу є ефективним при дитячому церебральному паралічі, але для повноцінної реабілітації потрібно включати і інші методи та техніки і обов'язково батьки мають займатися з дитиною вдома.

ЛІКУВАЛЬНИЙ МАСАЖ ПРИ ІШЕМІЧНОМУ ІНСУЛЬТІ

Полюхович Т. О.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Купріяненко А. В., ст. викладач

Інсульт — це гостре порушення мозкового кровообігу, внаслідок якого виникає пошкодження частини головного мозку. Розрізняють два основні види інсульту — ішемічний та геморагічний інсульт. Ішемічний інсульт викликаний перериванням кровопостачання до частини головного мозку, а геморагічний відбувається через розрив судин чи порушення судинної структури. Як правило ішемічні інсульти становлять близько 80% від усіх випадків інсульту. Однією з найпоширеніших є класифікація, в якій за критеріями

ішемічний інсульт можна поділити на п'ять основних типів: атеросклеротичний (ураження великих судин головного мозку); лакунарний (ураження дрібних судин головного мозку); кардіоемболічний (пов'язаний з серцевою дизритмією, захворюванням клапанів серця, тромбом у лівому шлуночку); криптогенний (спровокований вродженими патологіями, підвищеним згортанням крові, руйнуванням стінок судин); інсульти пов'язані з іншими причинами (вживання наркотиків).

Масаж — це система спеціальних прийомів, за допомогою яких дозовано, механічно і рефлекторно впливають на тканини і органи. Задачі масажу: підсилити кровообіг і лімфообіг в паралізованих кінцівках і всього організму, поліпшити живлення всіх тканин, сприяти відновленню руху в уражених кінцівках, протидіяти утворенню контрактур, знизити м'язовий тонус у спастичних м'язах, підвищити емоційний тонус хворого.

В лікувальному масажі використовують в загальному чотири групи прийомів: прогладжування, розтирання, розминання, вібрацію. Основні прийоми масажу доповнюють допоміжними. Техніка виконання прийомів і основний їхній фізіологічний вплив в тому, чи іншому напрямку дозволяє здійснювати більш диференційовані дози масажу і надавати, таким чином, регульований вплив на функції організму. Вибір набору і прийомів їх послідовності слід брати до уваги, що в паралітичних м'язах під масажним впливом швидко настає втома, тому масаж не повинен бути тривалим, а рухи виконуються в спокійному темпі — в негативному випадку результатом курсу може стати стійка м'язова слабкість та підвищення м'язової гіпотрофії. В загальному самі легкі прийоми класичного масажу можуть підвищити тонус м'язів. Точковий масаж ефективний для релаксації спастичних м'язів, а вибіркове стимулювання ослаблених м'язових груп дозволяє одночасно активувати моторну функцію хворого знижуючи вираженість парезу. При спастичних паралічах, які виникли на фоні порушення мозкового кровообігу методика масажу будується, виходячи із особливостей клінічної картини даного захворювання. Перед початком масажу необхідно максимально можливо розслабити м'язи на хворій стороні шляхом спеціальних вправ. Важливо, щоб руки масажиста були теплими, оскільки масажування холодними руками викликає збільшення гіперкінетичних рефлексів. З ціллю адаптації хворого до екстрапропріоцептивних подразників, які викликаються прийомами масажу, спочатку масажують здорову кінцівку застосовуючи звичайні масажні

прийоми, не використовуючи енергійних. Критерієм правильно проведеної методики масажу є відсутність збільшення м'язового гіпертонусу, а також появу сінкенезій. Проводячи масаж, спрямований головним чином на зниження тонусу м'язів, необхідно використовувати пасивні рухи суглобів паретичних кінцівок і елементи дихальних вправ. Масаж обов'язково проводять з лікувальною гімнастикою.

Інсульт відносять до захворювань, які піддаються запобіганню, лікуванню та контролюванню, а також має потенціал для зменшення довготривалих наслідків. Важливим чинником у післяінсультному відновленні є якісна реабілітація.

МОТИВАЦІЯ ХВОРИХ ДО САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Поштарук В. В.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Найважливішим елементом залучення хворих до самостійних занятть фізичною культурою є присутність у них необхідної мотивації. Мотивація — це стан психіки, який спонукає людину здійснювати певні види дій. Основні характеристики мотивації — інтенсивність і стійкість. З самого початку потрібно засвоїти, що ніякі побажання, накази, покарання не можуть змусити людину вести здоровий спосіб життя, охороняти і зміцнювати власне здоров'я, якщо людина сама не буде свідомо формувати власний стиль здорової поведінки. Для збереження і відновлення втраченого здоров'я людина повинна здійснювати якісь дії. Для кожного ж дії потрібен мотив, а сукупність мотивів складає мотивацію. Мотив — усвідомлене спонукання, що обумовлює дію для задоволення особистих потреб людини. З'являючись з урахуванням потреби, мотивація представляє його більш-менш адекватне відображення. Мотив є обгрунтуванням і виправданням вольової дії, показує ставлення людини до вимог суспільства, а також відіграє важливу роль в оцінці дій і вчинків так як від них залежить який суб'єктивний сенс має дія даної людини.

Які ж мотиви лежать в основі формування стилю здорового життя?

1. Самозбереження. Коли людина знає, що якась негативна дія прямо загрожує життю, вона цю дію не виконує. Наприклад, людина,

яка хоче жити, ніколи не піде на червоне світло по дорозі з активним дорожнім рухом. Дослідним шляхом людина з'ясувала, що на цукор у неї з'являються свербіж і висип. Людина не буде їсти цукор. Формулювання особистісної мотивації може бути такою: «Я не роблю певні дії, так як вони загрожують моєму здоров'ю і життю».

2. Підпорядкування етнокультурним вимогам. Людина живе в суспільстві, яке протягом тривалого часу відбирало корисні звички, навички, виробляло систему захисту від несприятливих факторів зовнішнього середовища. Формулювання мотивації: «Я підкоряюся етнокультурним вимогам тому, що хочу бути рівноправним членом суспільства, в якому живу. Від мого здорового способу життя залежать здоров'я і благополуччя інших».

3. Отримання задоволення від самовдосконалення. Це проста Гедонічна мотивація формулюється так: «Відчуття здоров'я приносить мені радість, тому я роблю все, щоб випробувати це почуття». Велика частина дітей любить вмиватися тому, що зміна кровообігу викликає приємні відчуття. Якщо вода занадто холодна або дорослі надто труть ніжну шкіру малюка, то дитина сприймає умивання як покарання і намагається його уникнути.

4. Можливість для самовдосконалення. Формулювання: «Якщо я буду здоровий, то зможу піднятися на вищий щабель суспільної драбини».

5. Здатність до маневрів. Формулювання: «Якщо я буду здоровий, то зможу на свій розсуд змінювати свою роль в суспільстві і своє місцезнаходження». Здорова людина може змінювати професії, переміщатися з однієї кліматичної зони в іншу.

6. Сексуальна реалізація. Формулювання: «Здоров'я дає мені можливість для сексуальної гармонії».

7. Досягнення максимально можливої комфортності. Формулювання: «Я здоровий, мене не турбує фізичне і психологічний дискомфорт».

Отже, наявність стійкої мотивації до самостійних занять фізичною культурою сприяють формуванню навичок здорового способу життя, зміцненню здоров'я, відмовою від шкідливих звичок, адаптації до нових умов існування, психологічного розвантаження, отримання задоволення від занять фізичною культурою, сприяє підвищенню самооцінки, впевненості у собі, гартує тіло, формує гармонійно розвинену статуру, допомагає досягти успіхів у навчанні, завести нові знайомства, отримати навички самооборони тощо.

СТРЕСОВІ ФАКТОРИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРОЦЕС РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ З ПОРАНЕННЯМИ ГОЛОВНОГО МОЗКУ

Прокопчук В. В.
І курс, група ФТ-22-1м,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Любенко В. О., к.мед.н., доцент

Стресові фактори можуть значно ускладнити процес реабілітації наших військових героїв з пораненнями головного мозку (ПГМ). Вони можуть бути як фізичними, так і психологічними, і включати в себе наступні фактори:

– Біль. Біль може бути дуже інтенсивним після ПГМ і може значно знизити якість життя військових. Важко зосередитися на реабілітації, коли постійно відчуваєш біль.

– Слабка підтримка від родини та друзів. Важко реабілітуватися без підтримки близьких людей.

– Економічні труднощі. Військові можуть втратити своє робоче місце через ПГМ і мати труднощі з отриманням фінансової підтримки для реабілітації.

– Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Це психологічний розлад, який може розвинутися після ПГМ. Симптоми ПТСР можуть ускладнити реабілітацію.

– Невірні очікування. Військові можуть очікувати, що їх реабілітація буде швидкою і безболісною. Це може призвести до розчарування та зниження мотивації для реабілітації.

Для зменшення впливу стресових факторів на процес реабілітації військових з ПГМ можуть бути використані наступні підходи:

– Комплексна підтримка. Військові повинні отримати підтримку від медичного персоналу, психологів та близьких людей.

– Правильний план реабілітації. План повинен бути реалістичним та відповідати можливостям військових.

– Регулярні консультації з психологом. Психолог може допомогти військовим управляти стресовими факторами та розвивати позитивний настрій.

– Ефективна боротьба з болем. Медичний персонал повинен надавати ефективну терапію для зменшення болю та дискомфорту.

– Навчання технікам релаксації. Техніки релаксації, такі як медитація та йога, можуть допомогти військовим зменшити рівень стресу та покращити настрій.

– Підтримка здорового способу життя. Здорове харчування, фізичні вправи та відмова від вживання алкоголю та наркотиків (якщо це мало місце бути) можуть покращити здоров'я військових та сприяти швидшій реабілітації.

В цілому, стресові фактори можуть суттєво ускладнити процес реабілітації військових з ПГМ. Однак, з використанням правильних підходів та підтримки, можливо зменшити вплив стресу та забезпечити ефективну реабілітацію військових.

Інші фактори, такі як соціальна підтримка та психологічна підтримка родини, можуть бути корисними для реабілітації військових з ПГМ. Важливо, щоб родина та близькі люди були включені в процес реабілітації та надавали підтримку військовим.

Також, важливо враховувати індивідуальні потреби та обмеження кожного військового з ПГМ. Наприклад, можуть знадобитися додаткові фізичні або мовні заняття, або індивідуальні консультації з фахівцями.

Важливо розуміти, що процес реабілітації може бути тривалим та складним. Військові можуть потребувати додаткової підтримки та мотивації, щоб продовжувати працювати над своєю реабілітацією та досягати нових успіхів з правильною підтримкою та використанням ефективних методів реабілітації, наші герої можуть повернутися до повноцінного життя.

ТОЧКОВИЙ МАСАЖ ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ

Розум А. О.
І курс, група ФТ-22-1М,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Купріяненко А. В., ст. викладач

Точковий масаж застосовують як метод рефлекторної терапії при спастичних паралічах (дитячі церебральні паралічі, хвороба Літтля, травма головного і спинного мозку, рухові порушення після інсульту). Підбір точок для масажу залежить від того, яка група м'язів уражена.

Техніка точкового масажу зводиться до наступного. Встановивши на відповідній точці палець, масажист подушечкою проксимальної фаланги 1, 2 або 3 пальця робить циркулярні (обертальні) рухи. Спочатку ці рухи поверхневі, потім (через 1–1,5 хв) поглиблюються до появи особливих відчуттів після чого, послаблюючи тиск, переходять знову до поверхневих ніжних рухів.

Точковий масаж паретичних розгиначів, стимулюючи їхню функцію, викликає одночасне розслаблення антагоністів-згиначів, що знаходяться в стані гіпертонусу, і рефлекторних контрактур. Систематична стимуляція точковим масажем паретичних м'язів, проведена у визначений час, з визначеною силою та тривалістю, забезпечує вироблення в хворого умовних рефлексів і приводить до відновлення правильних реципрокних взаємин м'язів-антагоністів.

Для відновлення функції паретичних м'язів-розгиначів стопи і боротьби з контрактурами їхніх антагоністів вплив застосовують на тильній стороні стопи: у точці, що залягає між підставами IV і V пальців, спереду від плюснефалангових суглобів, тобто в проміжку IV і V сухожиль довгого розгинача пальців; у точці на згині стопи в області хрестоподібної зв'язки, у западині між сухожиллями довгого розгинача великого пальця і довгого розгинача пальців.

Якщо у хворого відзначаються порушення розгинальних рухів у колінному суглобі і згинальні рефлекторні контрактури, то для масажу користуються точкою, що розташована на рівні горбистої великогомілкової кістки, назовні, відповідно голівці малогомілкової кісти, і точкою, розташованою вище надколінної чашки, на зовнішній голівці чотириголового м'язу стегна.

Для відновлення функції середньої і малих сідничних м'язів, що відводять стегно, і розслаблення м'язів-антагоністів, що беруть участь у приведенні стегна, проводять масаж точки, розташованої в області великого вертлюга. У центрі сідничної складки нижнього краю великого сідничного м'яза знаходиться точка, яку використовують для відновлення розгинальних рухів у тазостегновому суглобі.

При лікуванні спастичних паралічів кінцівок масаж кожної точки варто робити по 2 хв 1–2 рази в день. Точковий масаж поєднують з лікувальною гімнастикою, що зміцнює розслаблені м'язів-розгиначів, розвиває активні рухи в суглобах і координацію.

Точковий рефлекторний масаж у хворих, що страждають дитячим церебральним спастичним паралічем, застосовуваний у поєднанні з лікувальною гімнастикою, є одним з основних відновних методів лікування. Як встановлено дослідженнями, він впливає на м'язи-розгиначі кінцівок і тулуба, викликаючи одночасне гальмування згиначів, що створює умови більш правильних реципрокних взаємин м'язів-антагоністів. Під впливом масажу відзначається наростання електричної активності розслаблених екстензорів і зниження цієї активності в контрактурних м'язах, що допомагає

хворому активно скорочувати м'язи-розгиначі і домагатися ефективних результатів відновлення функції.

Метод точкового масажу деякою мірою побудований на тих самих принципах, на яких побудована терапія голковколювання. Передбачається, що масаж, проведений у визначених точках, виконує рефлекторний, регулюючий вплив на порушення функції нервової системи.

НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ПЛОСКОСТОПІСТЮ

Соколюк О. О.
І курс, група ФТ-22-1м,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Любенко В. О., к.мед.н., доцент

Незважаючи на численні дослідження, присвячені проблемі фізичної реабілітації дітей, які страждають на плоскостопість у даний час відсутні високоефективні технології корекції цієї патології. Однак, проблема шляхів реабілітації плоскостопості залишається актуальною, що зумовлює необхідність її вдосконалення як у плані традиційно використовуваних, так і впровадження нових напрямків та шляхів.

Розвиток опорно-рухового апарату відіграє велику роль для здоров'я людини. За відсутності терапії, дитяча плоскостопість, у подальшому, може призвести, до змін самої ступні та ходи, артрозу суглобів нижніх кінцівок, варикозу, розвитку сколіозу або остеохондрозу та больового синдрому хребта. Здається, що плоскостопість представляє собою проблему кісткового апарату, та основна причина цієї патології захворювання зв'язок і м'язів, а саме сполучної тканини, яка підтримує стопу.

Крім звичайних методів ЛФК, масажів і т. п, важливим напрямком дослідження та шляхом вдосконалення фізичної реабілітації дітей з плоскостопістю з досліджених шляхів можна встановити Бобат-концепція — нейророзвиваюча терапія, що спрямована на підтримку вітальних функцій, на досягнення найкращого розвитку здібностей дитини, розвитку комунікативних здібностей, забезпечення максимально наближених до фізіологічних рухів, запобігання вторинних уражень (деформацій, атрофій). Спостереження та терапія

проходить у максимальному наближенні до повсякденних ситуацій та обставин з орієнтацією на дитячу поведінку за допомогою використання гри. Серед перспективних шляхів фізичної реабілітації дітей з плоскостопістю пропонується використання електростимуляції (ЕСТ). Електричні імпульси спеціальної форми проходять по тканинах тіла, які знаходяться між накладеними електродами. Виникає подразнення, яке призводить до скорочення нервово-м'язових структур, що сприяє зменшенню жирових відкладень, утворенню нових м'язових волокон і збільшенню діаметра старих м'язових волокон, тобто зміцненню м'язового корсета і підвищенню силових якостей м'язів, а також поліпшенню трофіки тканин, тургору шкіри і м'язів. Перевагою цього варіанту масажу є сумісна дія фізичної вправи разом з електростимулюванням (масажем), що охоплюють зв'язково-м'язово-суглобні структури стопи та гомілки (підошовну поверхню стопи та м'язи гомілки). Ще одним напрямом із новітніх методів є принцип стабілотринажера ST 150. Такі тренування дозволяють створити правильні рухові навички, привести м'язи в тонус, поліпшити роботу вестибулярного і зорового апарату, зміцнити імунітет. Пристрій вібромасажна «бігова доріжка» слугує для зміцнення функціонального стану стопи, гомілки і стегна.

Основними методами, які допомагають в лікуванні плоскостопості є методи фізичної реабілітації, а саме: лікувальна фізична культура, масаж та фізіотерапія. Важливо те, що всі ці заходи будуть ефективними, якщо виконувати їх в комплексі. Фізичні вправи сприяють зміцненню м'язів, масаж та фізіопроцедури нормалізації порушених функцій, покращенню крово- та лімфообігу, відновленню трофіки та зміцненню опірності організму загалом. Особливо ефективно себе зарекомендувало ходіння босоніж, по піску, по гальці та ребристій поверхні, на носках, стрибки у довжину та висоту, біг, катання на велосипеді, плавання. Варто уникати надмірного тривалого навантаження на дитячі стопи та вибирати правильне взуття. Досить часто рекомендують парафінові та озокеритові аплікації, застосування грязей, проведення контрастних ван та душів.

ВИКОРИСТАННЯ ДЕКОМПРЕСІЙНИХ ТРЕНАЖЕРІВ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Степаненко М. І.
І курс, група ФТ-22-1м,
спеціальність «Фізична терапія та ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Любенко В. О., к.мед.н., доцент

Реабілітація хворих є невід'ємною частиною сучасного життя. Враховуючи велику кількість жертв війни, яку розпочала Російська Федерація, відповідно зростає кількість людей що потребують реабілітації в тому чи іншому вигляді. Особливо, ерготерапія і реабілітація, будуть актуальні протягом війни та у післявоєнний період відновлення, у часи загальнонаціональної відбудови.

На даний момент ерготерапія і реабілітація мають неабиякий потенціал. Враховуючи велику кількість сучасних технологій та методів реабілітації хворих з'являється необхідність у організації сучасного обладнання та методик його використання, спираючись на загальні правила збереження здоров'я.

Одним із ключових напрямків у фізичній терапії — є кінезіотерапія. Кінезіотерапія — це лікування рухами, а саме: виконання активних та пасивних рухів, певних вправ лікувальної гімнастики та робота на тренажерах.

Одним із найбільш популярних методів кінезіотерапії із використанням тренажерів — є робота пацієнта на декомпресійних тренажерах.

Декомпресія — фізичний термін, що означає зменшення тиску. В медицині та ерготерапії і реабілітації означає фізичне розвантаження суглоба чи порожнинних утворень організму людини (розтягнення капсул, вивільнення нервових волокон із природніх каналів, тощо).

Декомпресійний тренажер — тренажер, який складається з блокової системи, стійки з металевими пластинами та тросом з карабіном, для виконання повного розвантаження хребта та суглобів.

На декомпресійних тренажерах виконується вправи без осьового навантаження на суглоби, де пропрацьовають групи м'язів, в залежності від хвороби. Тренажери допомагають відновити стан після хвороби кістково-м'язової системи, та не дати прогресувати далі.

Функції декомпресійних тренажерів:

– розслаблення м'язів;

– розтягнення м'язових зв'язок;
– укріплення м'язових волокон;
– збільшення амплітуди руху;
– вирівнювання тиску;
– корекція постави;

Для кожного пацієнта в залежності від його діагнозу будується індивідуальна програма реабілітації з комплексом вправ на тренажерах, де треба дозувати навантаження враховуючи м'язову силу скорочень. Дозування навантаження відбувається за допомогою зміни кількості металевих пластин, де вказані кілограми.

Правильне виконання вправ на декомпресійних тренажерах, забезпечує відновлення здоров'я.

ЗАСТОСУВАННЯ МАСАЖУ ПРИ СКОЛІОЗІ ХРЕБТА

Столбенко Д. А.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Масаж може бути корисним додатковим методом лікування сколіозу — стану, при якому хребет аномально викривляється. Хоча масаж не може вилікувати сколіоз, але допоможе полегшити такі симптоми, як біль і скутість, а також покращити загальний стан хребта.

Масажна терапія передбачає маніпуляції з м'якими тканинами, включаючи м'язи та сполучні тканини, для сприяння розслабленню, посилення кровообігу та зменшення напруги. Для людей зі сколіозом масажна терапія може використовуватися для впливу на ділянки хребта, які відчувають напругу або дискомфорт, а також для поліпшення загальної мобільності та діапазону рухів.

Неодноразові дослідження показали, що масажна терапія може бути ефективною для зменшення болю та м'язової напруги у людей зі сколіозом. Крім того, вона може допомогти поліпшити поставу і вирівняти хребет, що допоможе зменшити прогресування захворювання.

Важливо зазначити, що масажна терапія повинна використовуватися як додаткове лікування поряд з іншими втручаннями, такими як фізичні вправи та фізична терапія, для лікування сколіозу.

Таким чином, актуальність масажної терапії при сколіозі полягає в її потенціалі як додаткового методу лікування, який може допомогти полегшити симптоми та поліпшити здоров'я хребта.

Сколіоз — це стан, при якому хребет аномально викривляється, що вражає приблизно 2–3% населення. Хоча масаж не може вилікувати сколіоз, він може бути корисним, як додатковий варіант лікування для людей із цим захворюванням. Ми розглянемо конкретну практику масажу, яка може бути ефективною в лікуванні сколіозу та покращенні здоров'я хребта.

Однією з практик масажу, яка показала свою ефективність для людей зі сколіозом, є міофасціальний реліз. Міофасціальний реліз — це вид масажної терапії, який фокусується на маніпуляціях з фасцією — сполучною тканиною, що оточує м'язи, кістки та органи. Міофасціальний реліз працює шляхом м'якого тиску на фасцію, що допомагає зняти напругу та відновити рухливість ураженої ділянки.

Для людей зі сколіозом міофасціальний реліз можна використовувати для впливу на ділянки хребта, які відчувають напругу або дискомфорт. Мета терапії — покращити загальне вирівнювання та функцію хребта, зменшити біль та скутість, а також покращити діапазон рухів.

Вивчення впливу міофасціального вивільнення на біль і рухливість хребта у людей зі сколіозом, показало, що міофасціальний реліз був ефективним у зменшенні болю та покращенні рухливості хребта у людей зі сколіозом. Крім того, терапія добре переноситься та не має побічних ефектів.

Важливо зазначити, що міофасціальний реліз слід використовувати як додаткове лікування поряд з іншими втручаннями, такими як фізичні вправи та фізіотерапія, для лікування сколіозу. Крім того, люди зі сколіозом повинні працювати з ліцензованим і навченим масажистом, який має досвід роботи з людьми із захворюваннями хребта.

Отже, міофасціальний реліз — це масажна практика, яка може бути ефективною в лікуванні сколіозу та покращенні здоров'я хребта. Впливаючи на зони напруження та дискомфорту, міофасціальний реліз може допомогти зменшити біль, покращити діапазон рухів та загальне вирівнювання хребта.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ПРИ КОРОТКОЗОРОСТІ

Чупракова І. Є.
викладач фізичного виховання,
Бердичівський медичний фаховий коледж

Фізична культура в навчальних закладах спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини, забезпечення високого рівня здоров'я для оволодіння майбутньою професійною діяльністю. Тому в навчальному закладі необхідно створювати і підтримувати середовище, яке сприятиме формуванню ціннісних орієнтацій, принципів дотримання здорового способу життя та здійсненню контролю за чинниками, що визначають або впливають на стан здоров'я студентів. До студентів з порушенням зору слід використовувати індивідуальний і диференційований підхід та визначати спеціальні режими рухової активності з урахуванням конкретної аномалії зорового аналізатора.

Відповідно до ступеня короткозорості, студенти на заняттях фізичним вихованням розподіляються на три медичні групи: основну, підготовчу та спеціальну.

До основної медичної групи належать студенти, які мають слабкий ступінь короткозорості (до 3 діоптрій). Вони можуть займатись фізичною культурою і відвідувати відділення спортивного вдосконалення в повному обсязі. Використовуються обов'язкові і факультативні заняття, фізкультурно-масові заходи, самостійні заняття, що включають ранкову гігієнічну гімнастику і заходи загартування організму, а також спеціальні вправи для покращання стану акомодаційних м'язів.

До підготовчої медичної групи належать студенти, які мають середній ступінь (від 3 до 6 діоптрій) короткозорості. На заняттях із цим контингентом вводяться деякі обмеження: вилучаються стрибки у висоту, а також вправи, що потребують великого та тривалого фізичного навантаження.

Ступінь нервово-м'язової напруги і загальне фізичне навантаження на заняттях фізичною культурою мають бути декілька меншими, ніж у студентів основної медичної групи.

Для студентів підготовчої медичної групи поряд з навчальними заняттями необхідно передбачати також самостійні заняття, які включають спеціальні вправи для м'язів очей або заняття лікувальною фізичною культурою.

Студентів із короткозорістю високого ступеня (6 діоптрій і більше) відносять до спеціальної медичної групи. У спеціальному медичному відділенні для студентів із порушенням органів зору показані: вправи загальної та силової витривалості; вправи для тренування акомодаційних м'язів; дихальні вправи; вправи для укріплення розгинальних м'язів та коригуючі вправи. Пропонується також використовувати спортивні ігри або спеціальні вправи з м'ячем. Постійне переключення зору з близької відстані на далеку при грі у волейбол, баскетбол, теніс сприяє покращанню акомодації.

Для студентів цієї групи протипоказані: стійка на голові, стрибки через спортивні прилади, перевертання, стрибки у воду вниз головою, довготривалі вправи зі скакалкою, а також інші вправи, під час виконання яких можливі падіння та різкі струси тіла.

Необхідно ретельно стежити, щоб вправи були підібрані правильно: з урахуванням віку, статі, стану здоров'я, фізичної підготовленості, ступеня короткозорості, стану очного дна.

Цикл фізкультурно-оздоровчих вправ при порушенні зору повинен тривати впродовж навчального року.

Отже, фізичне виховання є важливим елементом у підтримці здоров'я очей при короткозорості, оскільки фізичні вправи сприяють як загальному зміцненню організму і активізації його функцій, так і підвищенню працездатності циліарного м'яза і зміцненню склеральної оболонки ока.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ КОМПРЕСІЙНОМУ ПЕРЕЛОМІ ХРЕБТА

Шилейко Т. В.
І курс, група ФТ-22-1М, спеціальність «Фізична терапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

Компресійний перелом хребта — це травма спини, внаслідок якої стискаються тіла хребця, через що ушкоджується хребетний канал (шийний відділ, грудний і поперековий, а також — крижовий і куприковий).

Найчастіше переломи хребців утворюються в поперековому або грудному відділах. Вони виникають при ударі, падінні з великої висоти, різкому русі, приземленні після стрибків. Серед причин компресійного перелому хребта може бути остеопороз (втрата кісткової маси, через що кістки стають слабкими і крихкими).

Перелом хребців може стати причиною пошкодження ділянки спинного мозку з розвитком паралічу кінцівок.

До найбільш поширених ознак перелому хребта відносяться: гострий біль у спині, як під час отримання травми, так і відразу після неї; біль у спині, віддає в руки або ноги; відчуття оніміння і слабкість в кінцівках; обмеженість у рухах хребта; хворобливі відчуття при натисканні на ділянки уздовж осі хребта; болі в животі оперізуючого характеру; швидка втомлюваність та загальна слабкість; ускладнене дихання.

Відновлення організму після такої поразки хребців — досить складний і тривалий процес. Він поєднує корекцію наслідків травми, а також профілактику ускладнень.

Рання реабілітація після компресійного перелому хребта 1–3 ступеня починається одночасно з лікувальними заходами.

Раннє застосування процедур з відновлення функцій хребта і кінцівок, забезпечує можливість уникнення розвитку важких ускладнень.

Головне завдання реабілітації — не дати розвинутися стійкій інвалідизації пацієнта. Вчасно розпочаті заходи дозволять успішно повернутися до колишнього активного життя.

Відповідно до основних принципів кінезітерапії та методики Бубновського, повинна проводитися рання реабілітація при ураженні.

При скороченні припливу крові до органів, розвиваються процеси дегенерації. Спеціальні заходи дозволяють активно функціонувати всім системам організму, тому реабілітацію розпочинають одразу ж після того, як під час операції зняли фіксуючу конструкцію, і стало можливим виконання перших рухів. У комплекс лікувальної фізкультури входять різні види вправ.

У перший тиждень після травми займаються тренуванням правильного дихання. Виконують вправи для суглобів кінцівок.

Через місяць плавно ускладнюють рухи. Даються вправи для зміцнення м'язового корсету на спині і кінцівках. Дозволяються повороти у ліжку або перекочування з боку на бік. Піднімають і утримують в цій позі нижні кінцівки, намагаючись дотримати гострий кут.

Через кілька місяців, коли людині дозволяють ходити, виконують вправи в колінно-ліктьовий позі. Ходьба не повинна тривати довше двадцяти хвилин. Дозволяють хворому робити массаж спини.

Через чотири місяці починають сідати на десять хвилин. Це проводиться під рентген-контролем стану хребта. Потім рекомендують робити в день по кілька підходів.

Пацієнту дозволяють плавати в басейні, а також нахилятись вперед.

Крім лікувальної фізкультури відчутну користь принесуть і такі методи фізіотерапії, як масаж і голкотерапія. Завдяки їм ефективніше проходить процес відновлення кісткової тканини і чутливості нервових волокон.

Залежно від тяжкості травми реабілітація після компресійного перелому поперекового відділу хребта триває від чотирьох місяців до року. Для проведення реабілітації після компресійних переломів хребта на відновлення всіх пошкоджень може знадобитися кілька років.

ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗКУЛЬТУРИ У ХВОРИХ НА ГОСТРЕ ПОРУШЕННЯ МОЗКОВОГО КРОВООБІГУ

Шиловська О. М.
І курс, група ФТ-22-1м,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Показання до застосування лікувальної фізкультури визначаються механізмом дії фізичних вправ, процес вправи залучає всі ланки нервової системи від кори головного мозку до периферичних рецепторів. Систематичне і регулярне застосування фізичних вправ сприяє функціонально-динамічної перебудови нервової системи з поліпшенням її діяльності. Лікувальна фізкультура є також найважливішим елементом комплексної терапії хворих з гострим порушенням мозкового кровообігу з метою розвитку функції руху і пристосування хворого до різних видів фізичних навантажень, як метод відновної терапії за допомогою фізичних вправ можна також впливати на регулювання процесів збудження і гальмування в корі головного мозку.

При інсультах необхідно намагатися до максимально ранньої активізації хворого, що в перспективі дозволяє прискорити процес реабілітації, підвищити ефективність лікування і якість життя даного контингенту осіб. Протипоказаннями для активізації хворих є ознаки набряку мозку, пригнічення свідомості; темп розширення інтенсивності занять може бути обмежений у хворих з серцево-легеневими проблемами (недостатністю) і миготливою аритмією.

У реабілітації хворих, що перенесли інсульт, виділяють 3 етапи: ранній (3 місяці), пізній (до 1 року) і етап компенсації залишкових порушень рухової функції. Лікувальна фізкультура при інсультах спрямована на зниження патологічного тонусу, зменшення ступеня парезу (збільшення м'язової сили), відтворення і формування найважливіших рухових навичок. Лікування положенням починають з першого дня хвороби, пасивно повертаючи хворого через кожні 1,5–2 години вдень і 2,5–3 години вночі зі здорового боку на спину і на уражену сторону.

Рухова реабілітація при інсультах включає ряд послідовних етапів. Перевага віддається вправам функціонального характеру. Відновлення деяких компонентів рухового акту — прийоми активного розслаблення м'язів, навчання дозованим і диференційованим напруженням м'язових груп, диференціювання амплітуди рухів, навчання мінімального і ізольованого м'язового напруження, тренування та оволодіння оптимальною швидкістю рухів, збільшення м'язової сили. Відновлення простих рухів — тренування різних варіантів між суглобової взаємодії з візуальним і кінематичним контролюванням. Відродження рухових навичок — відновлення окремих ланок рухового акту (навику), навчання переходам (зв'язкам) від одного рухового елементу до іншого, відродження рухового акту цілком, автоматизація відновленого рухового акту. У процесі занять з хворим поетапно відпрацьовують навички рухової активності в положенні лежачи (підйом голови, тазу і корпусу, рухи в кінцівках, повороти) і самостійний перехід в положення сидячи. При дотриманні статичного і динамічного балансу сидячи, пацієнт навчається переходу в позицію стоячи. Навчання самостійної ходьбі вимагає від хворого здатності самостійно вставати і сідати, підтримувати позу стоячи, переносити вагу тіла і правильно ставити опорну ногу. Заняття з хворими інсультом проводять індивідуально в зв'язку зі значною варіабельністю рухових і сенсорних порушень. Тривалість процедури лікувальної гімнастики — 20–25 хвилин при постільному режимі і 30–40 хвилин — при вільному.

У комплекс ЛФК при інсультах необхідно включати крім спеціальних вправ дихальну гімнастику (статичну і динамічну), загально зміцнюючі вправи, вправи з предметами, заняття на тренажерах, малорухомі і рухливі ігри. Вибір вправ і планування індивідуальних комплексів залежать від тяжкості і ступеня порушень рухів, наявності супутніх симптомів (спастика, синкинезії, афазія) та захворювань, поведінки хворого, його загального розвитку і переносимості фізичних навантажень.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РЕАБІЛІТАЦІЇ ДОШКІЛЬНЯТ З ПОРУШЕННЯМИ СКЕЛЕТНО-М'ЯЗОВОЇ СИСТЕМИ

Якубенко О. О.
І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Терапія та реабілітація», Інститут соціальних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: Любенко В. О., к.мед.н., доцент

За останні роки спостерігається зростання кількості дітей, які мають рухові порушення, що супроводжуються змінами інтелекту, психіки і мовлення. У зв'язку з цим гостро постає питання вдосконалення підходів фізичної реабілітації дітей з відхиленнями у розвитку і подальшій адаптації їх у суспільстві. Лікування таких хворих дітей показало, що тільки комплексна систематична терапія у поєднанні із засобами фізичної реабілітації може значно поліпшити їх загальний стан. Це стало можливим завдяки впровадженню різних методик моторного перенавчання дітей: Войта, Бобата, Козявкіна, Кнота, Кэбот, Семенової, Тард'є, Домн-Делятко, Фелпса, що дозволяють значно знизити ступінь інвалідності.

Наукове дослідження з теми магістерської роботи проводились на базі відділення соціально-медичної реабілітації дітей дошкільного віку з порушеннями скелетно-м'язової системи, з затримкою психічного та фізичного розвитку, з порушенням ЦНС (хворих на ДЦП) у відділенні ранньої реабілітації дітей з інвалідністю Дніпровського району міста Києва.

У ході дослідження увагу було сфокусовано на спеціальні методики тестування дітей на виявлення функції розгинання верхніх та нижніх кінцівок, а саме: інноваційний метод ЛФК з надувними предметами, поєднання окремих рухових програм кінезотерапії за Смоляніновим А. Г. та вправи на розгинання верхніх та нижніх кінцівок за Козявкіним В. І.

Система реабілітаційної допомоги дітям з інвалідністюбазується на основних принципах практичної діяльності: своєчасності, безперервності, послідовності та доступності в наданні комплексної реабілітаційної допомоги дітям з наслідками ДЦП, фізичними і розумовими вадами та спрямована на соціалізацію особистості і подальшу адаптацію дитини у суспільство, на розвиток самообслуговування дитини з ДЦП, навчання навичкам особистої гігієни, безпечного пересування і збереження рівноваги під час руху та у стані спокою. Діти навчаються орієнтації у просторі і часі за допомогою

технічних засобів та без них, набувають навичок соціально-побутової адаптації, та соціально-середовищної реабілітації, а саме розвивають ті навички, які забезпечать можливість подальшого самостійного життя і спілкування один з одним і з дорослими.

Запропонована програма реабілітації спрямована на загальний розвиток дитини, відновлення рухових, пізнавальних та емоційно-вольових процесів, розвиток мовленнєвого, предметно-дійового спілкування з оточуючими; забезпечення максимально повної адаптації особистості в суспільство.На заняттях доцільно проводити стимуляцію та корекцію сенсорних функцій. Особливу увагу слід приділяти розвитку загальної і дрібної моторики, розвитку уваги, уяви, пам'яті, розвитку творчих здібностей. У своїй роботі необхідно використовувати ігротерапію, арттерапію, музикотерапію, танцетерапію, елементи методик Смолянінова, Козявкіна, Войта, Петьо, Нікітіних, новітні комп'ютерні технології.

Отримані результати дослідження доводять, що комплекс реабілітаційних заходів, а саме: класичний, точковий, сегментарний масаж та ЛФК з надувними предметами, а також вправи за Смоляніновим, та методом Козявкіна значно покращує функції розгинання верхніх та нижніх кінцівок і наближує дітей до одужання.

Визначено рівень розвитку функції розгинання верхніх та нижніх кінцівок у дітей 3–7 років, хворих на ДЦП до і після проведення реабілітаційно-корекційної роботи доводить ефективність розробленої програми. Ефективність комплексу реабілітаційних заходів становить в контрольній групі 8,5%, в досліджуваній — 21,7%.

Дослідження в цьому напрямку продовжуються.

СЕКЦІЯ ІХ

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Бортун К. О.
кандидатка філологічних наук,
деканеса факультету психології та соціальних технологій,
Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

Питання безбар'єрності у закладах вищої освіти передбачає орієнтацію на універсальний дизайн, що передбачає візію переліку дисциплін, оточення, освітніх програм і послуг, забезпечує їх максимальну придатність і різностороннє використання здобувачами освіти. Адже студенти, які здобувають фах зі спеціальності 231 «Соціальна робота» повинні орієнтуватися на сучасні вектори розвитку цього питання, розуміти за допомогою яких технік, тактик і прийомів варто підтримувати питання інклюзивності, щоб зробити процес навчання комфортним для студентської спільноти.

У. Токарева наголошує, що важливими очікуваними результатами змін в інклюзивному (безбар'єрному) середовищі є такі: можливість молоді використовувати всі види та форми освіти; формування мережі освітніх закладів або центрів надання освітніх послуг, які б відповідали відповідним запитам щодо цих категорій; створення інфраструктури, потрібної для здобуття освіти, зокрема за допомогою діджиталізації; вільний доступ до освіти впродовж життя та опанування іншого фаху, підвищення кваліфікації і здобуття необхідних компетентностей [3, с. 93].

Впровадження основ безбар'єрності у навчання соціальних працівників може бути виконано так:

1. Підготовка навчальних матеріалів з урахуванням потреб людей з різними видами обмежень. Навчальні матеріали повинні бути доступними та зрозумілими для всіх, зокрема для людей із різними типами обмежень, тих, хто мають особливі потреби в навчанні.

2. Забезпечення належних умов для навчання. Соціальні працівники повинні мати доступ до належних умов для навчання, які б відповідали їхнім потребам. Наприклад, для людей з руховими обмеженнями можуть знадобитися нахилені доріжки, пандуси, розширені дверні проходи та інші умови для забезпечення доступності.

3. Використання різних методів навчання. Соціальні працівники мають різні стилі навчання, тому важливо використовувати різні методи, щоб забезпечити доступність для всіх. Наприклад, можна використовувати аудіовізуальні засоби, інтерактивні методи навчання тощо.

4. Створення сприятливого середовища. Середовище навчання повинно бути сприятливим та дружнім до всіх учасників. Важливо створити безбар'єрне середовище, яке підтримує різноманітність та відкритість до всіх учасників навчального процесу.

5. Забезпечення рівних можливостей. Учасники навчання повинні мати рівні можливості для навчання та розвитку своїх навичок. Наприклад, можна забезпечити можливість для всіх учасників брати участь у дискусіях, запропонувати ідеї і здійснювати обмін своїми думками.

6. Навчання відповідальності та поваги до різних потреб. Важливо додавати до навчальних програм теми, які прищеплюють відповідальність та поваги до різних потреб людей з обмеженнями, гендерну рівність. Соціальні працівники повинні бути обізнані з правами людей з обмеженнями та розуміти, як їхні дії можуть вплинути на ці права.

7. Підтримка самостійності та самодостатності. Навчальна програма повинна містити освітні компоненти, які спрямовані на розвиток навичок самостійності та самодостатності. Наприклад, можна навчати соціальних працівників, як працювати з людьми з різними видами обмежень, щоб допомогти їм досягти незалежності та самостійності в різних аспектах життя.

Впровадження основ безбар'єрності у навчання соціальних працівників допоможе покращити доступність навчання та забезпечити рівні умови для всіх учасників. У подальшому такі фактори допоможуть працівникам соціального фаху стати більш ефективними, впроваджувати в соціум питання забезпечення рівності для людей із обмеженнями, плекаючи гуманістичні цінності та просвітницькі вектори.

Список використаних джерел

1. Бортун К. О. Сучасні вектори формування навички «соціальна інклюзія» у соціальних працівників. Інклюзивна освіта та навчання в сучасних умовах трансформацій: психолого-педагогічні основи інклюзивної освіти : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (23 січня — 5 березня 2023). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 21–25.
2. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
3. Токарева У. Д. Публічне управління створенням безбар'єрного середовища в освітній сфері // Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 12. С. 89–94.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ОСОБИСТІСТЬ ПІДЛІТКА

Дробик А. О.
І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
Університету «Україна».
Науковий керівник: Островська Н. О., к.пед.н.

Комп'ютерні технології безповоротно змінили світ ставши невід'ємною частиною життя переважної більшості людей, але з часом стало безсумнівним розуміння того, що надмірне захоплення віртуальним становить загрозу реальному. Надмірне захоплення віртуальним стає адиктивним.

Власне, саме поняття «адиктивність» (з англ. addiction — згубна звичка, схильність) запозичене з медицини та є відносно новим і популярним у даний час [3, с. 56].

Зрозуміло, що інтернет-залежність немає конкретної прямої діючої речовини, що впливає на організм людини, це не хімічна, а виключно психологічна залежність. Але механізм її формування схожий з наркотичною, алкогольною чи нікотиновою залежністю і впливає на ті ж рецептори в центрах задоволення. Саме тому інтернет-залежність особливо небезпечна для дітей і підлітків, бо психіка їх формується і є нестабільною, тож впоратись з потягом до онлайн життя, вчасно зупинитися та відмовитися від такої спокуси набагато складніше.

Л. Гуменюк визначає інтернет-адикцію — як форму деструктивної поведінки, що виявляється у прагненні відходу від фрустуючої соціальної реальності за допомогою зміни свого психічного стану шляхом фіксації уваги на Інтернет-ресурсах [2, с. 11–20].

Важливу дослідницьку роботу з виявлення психологічних чинників формування та запобігання Інтернет-залежності у підлітків провела Т. Вакуліч [1, с. 16]:

– інтернет-залежність являє собою особистісну характеристику як сукупність когнітивних, емоційних та фізіологічних порушень, які виявляються у поведінці, вказуючи на те, що у індивіда відсутній контроль над застосуванням Інтернету, він не в змозі припинити цей процес, продовжує значний час знаходитись у віртуально-інформаційному середовищі, незважаючи на негативні наслідки;

– показники, що констатують наявність Інтернет-залежної поведінки, виокремлюються у клінічному, психологічному та соціально-психологічному аспектах;

– основні фактори інтернет-залежної поведінки поділяються на:

а) психологічні (безмежна можливість створювати нові образи власного «Я» та вербалізації уявлень і фантазій, порушення психофізіологічного стану, можлива загроза виникнення психічних розладів і суїцидальної поведінки);

б) соціально-психологічні (потужне розширення меж спілкування особистості; легкість знаходження однодумців і емоційно близьких людей, задоволення потреби в належності до соціальної групи та визнання; можливість відійти від реальності);

в) соціальні (існування сучасної людини в інформаційно насиченому середовищі: агресивність подання інформації у ЗМІ, поява нових засобів впливу на свідомість, ослаблення найважливіших соціокультурних інститутів, відсутність реально діючих соціальних програм психогігієни та психопрофілактики);

– високий рівень інтернет-залежності у підлітковому віці корелює з такими індивідуально-психологічними особливостями, як занижена самооцінка; суб'єктивне відчуття самотності; наявність депресивного стану; схильність до зловживання психоактивними речовинами; зниження організаторських та комунікативних здібностей; вираженість акцентуацій характеру, а також поява соціальної дезадаптації. Мікросоціальні чинники високого рівня інтернет-залежності пов'язані з порушеннями міжособистісної взаємодії з батьками, вчителями, однолітками. Стимулами, що провокують занурення підлітків у світ віртуальних подій, є: неможливість задоволення основних потреб молодої людини у визнанні, повазі, любові з боку близького оточення; заборона бажаного, перешкоди на шляху досягнення мети; образи, обман; невміння або небажання відповідати за свої слова, дії, вчинки у реальному житті.

Список використаних джерел

1. Вакуліч Т. М. Феномен Інтернет-залежності підлітків у мережі Інтернет. Освіта і управління. 2006. № 2. С. 155–158.
2. Гуменюк Л. Й. Соціально-психологічні фактори інтернет-адикції. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ: Серія психологічна. 2013. № 1. С. 11–20.
3. Рень Л. В., Левенок М. В. Дослідження стану схильності до комп'ютерної адикції серед дітей та підлітків. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Чернігів : ЧНПУ, 2012. Вип. № 96. С. 177–180.

АРТТЕРАПІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕТОД ПСИХОКОРЕКЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Заіка В. М.
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Сучасні реалії життя суспільства у зв'язку із загостренням геополітичної, економічної, соціальної криз часто призводять до порушення, як фізичного, так і психічного здоров'я людини. Це значним чином позначається на працездатності всього населення країни та гармонійності життя кожного окремого індивіда. Саме тому, пошук та застосування ефективних методів психокорекційної роботи з метою усунення негативних наслідків фрустрацій, стресів, конфліктів та криз, є актуальним питанням сьогодення.

Існує багато різних напрямків та шкіл психологічної допомоги, починаючи від раніше створених — психоаналізу З. Фрейда, гештальттерапії Ф. Перлза, когнітивної терапії А. Бека, клієнт-центрованого підходу К. Роджерса, трансперсональної психології С. Грофа, позитивної психотерапії Н. Пезешкіана, до більш сучасних — теорії особистісного життєконструювання Т. Титаренко, екофасилітативного підходу П. Лушина, методу М. Мюррей та ін. Однак, всі вони потребують довгих років навчання та проходження самої терапії. Тому, на нашу думку, в якості зняття емоційного напруження та стресу, психогігієнічних вправ, як засобу самодопомоги у складних ситуаціях, варто застосовувати найбільш ефективні техніки та вправи з різних напрямів психології. До таких, на нашу думку, належать техніки арттерапевтичної роботи, які будуть доречні у використанні під час роботи з різними проблемами та завжди будуть «під рукою».

Отже, арттерапія — це вид психотерапії та психологічної корекції, який заснований на використанні мистецтва та творчості. Так, за І. С. Ільченко існують такі сімейства арттерапії: терапія творчим самовираженням, музична терапія, ігрова терапія, драмотерапія, казкотерапія, бібліотерапія, танцювальна терапія, тілесно-рухова терапія [2, с. 8]. А до видів арттерапій вона відносить: малюнкову терапію, візуальну (терапію образами), медитативне малювання, мультимедійну (інтеграційну) терапію [2, с. 8]. Арттерапія може бути як індивідуальною, так і груповою. В. М. Заіка, О. В. Балюк до видів арттерапії відносять: бібліотерапію, глинотерапію, драмотерапію, ізотерапію, інтуїтивно метафоричне малювання, лялькотерапію, мандалотерапію, музикотерапію, пісочну терапію, тістотерапію, фототерапію, казкотерапію тощо [1, с. 385].

Як окремий вид арттерапії, який чинить чуттєвий вплив на людину, вчені виділяють естетотерапію. За О. А. Федій «*естетотерапія — це природна система інтегративної терапії, яка передбачає лікування звуком, природою, рухом, драмою, малюнком, кольором, спілкуванням тощо, і несе в собі приховані інструкції збереження цілісності людської особистості, її духовного ядра*» [3, с. 8]. До видів естетотерапії належать: казкотерапія, музикотерапія, фототерапія, пісочна терапія, хореотерапія, ігрова терапія, пісенна терапія, бібліотерапія, терапія кольором, лялько терапія, анімалотерапія, літотерапія, аромотерапія, кінезітерапія, сміхотерапія та ін. Вона чинить «*...цілеспрямований стабілізуючий вплив на емоційно-чуттєву сферу людини з метою створення для неї психологічного комфорту та розкриття творчого потенціалу особистості*» [3, с. 40].

Таким чином, використання методів арттерапії в психокорекції особистості є важливою та необхідною умовою гармонізації психічного стану кожної людини, особливо в умовах сучасного існування людства та загострення різноманітних кризових явищ. Її можна використовувати як в якості технік самодопомоги, так і в рамках, будь якого іншого психокорекційного напрямку.

Список використаних джерел

1. Заіка В., Балюк О. АРТ-терапевтичні техніки та їх використання у психокорекційній роботі з агресивними дітьми молодшого шкільного віку // Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу : матеріали VI Міжн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 травня 2022 р. Київ : Університет «Україна», 2022. С. 383–390.

2. Ільченко І. С. Арт-терапія : навчальний посібник для студентів. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 150 с.
3. Федій О. А. Естетотерапія : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 256 с.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СІМЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Катанаха Т. В.
І курс, група ЗСР-22-1м-ht, спеціальність 231 «Соціальна робота», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Островська Н. О., к.пед.н.

Сім'я — головний осередок суспільства. Вона відіграє надзвичайну роль у його життєдіяльності — через фізичну й соціокультурну зміну поколінь забезпечує можливість існування суспільства. У сім'ї створюється найбільше суспільне багатство — людина. Тут вона народжується і формується як особистість.

Категорія сімей, які перебувають у складній життєвій ситуації, загалом характеризуються тим, що своїм недостатньо-правомірним або деструктивним впливом (у широкому значенні цього слова) сприяє депривації неповнолітніх, аномальній соціалізації, створенню у дитини комплексу негативних установок, інтересів, деструктивній адаптації та орієнтації в соціальному середовищі.

Крім того, сім'я, яка перебуває у складних життєвих обставинах, — це соціально-фізіологічна мікросистема, що виступає дезадаптованою у соціумі за такими параметрами: соціально-економічним, соціально-психологічним, соціокультурним та соціально-правовим, члени якої пов'язані між собою шлюбом, родинними зв'язками чи то спільним місцем проживання та побутом. Дорослі члени родини виступають соціально некомпетентними індивідами у зв'язку з тим, що у переважній більшості ведуть асоціальний спосіб життя. Така родина характеризується стійкими конфліктами як між подружжям, так і між батьками й дітьми. Як соціальний інститут ця категорія сімей відзначається деформацією сімейного функціонування, особливо соціалізаційно-виховних функцій.

Науковці виокремлюють три групи проблемних сімей: сім'я з безвідповідальним ставленням до виховання дітей, де стан ускладнюється аморальною поведінкою і способом життя батьків; сім'я з низькою

педагогічною культурою батьків, які допускають помилки у підборі засобів, методів і форм роботи з дітьми, батьки не можуть встановити вірний стиль і тон взаємовідносин з дітьми; сім'я, в якій діти без нагляду по різним причинам: розлучення, розлад в сім'ї, зайнятість батьків [3].

Перелік причин, які призводять до розвитку складнощів сім'ї, дуже широкий. На думку фахівців різних установ, які надають конкретну допомогу сім'ям у складних життєвих обставинах, проблеми, що найчастіше виникають у сім'ях, провокуються передусім такими причинами:

– економічні — складне матеріальне становище, безробіття, непрацездатність одного або кількох членів сім'ї;

– психологічні — подружня невірність, конфлікти між дорослими членами родини, складнощі у спілкуванні батьків і дітей, втручання родичів у особисті проблеми подружжя, психічні захворювання одного із членів родини;

– соціальні — складні житлово-побутові умови, алкоголізм, пияцтво, наркотична залежність одного із членів родини, насильство, проблеми із здоров'ям, інвалідність;

– педагогічні — низький рівень педагогічної культури батьків, необізнаність щодо форм та методів виховання, спілкування, налагодження контактів [1].

До цього переліку можемо додати складні життєві обставини через активні військові дії на території України та лавиноподібне збільшення сімей ВПО.

Види і форми соціальної допомоги, мета яких — збереження сім'ї як спеціального інституту в цілому і кожної конкретної сім'ї, що потребує підтримки, можна поділити на екстрені, тобто спрямовані на виживання сім'ї (екстрена допомога, термінова соціальна допомога, термінове вилучення із сім'ї дітей, які перебувають у небезпеці), і такі, що спрямовано на підтримку стабільності сім'ї, на соціальний та педагогічний розвиток сім'ї та її членів [2].

Адекватно оцінивши ситуацію сімей у СЖО, необхідним є підтримка та допомога з боку держави та благодійних організацій. А для цього необхідно терміново розробити дієву систему заходів щодо надання соціальної, соціально-педагогічної та психологічної допомоги.

Список використаних джерел

1. Кияниця З. П., Петрочко Ж. В. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
3. Файчук О. Л. Соціальна робота з сім'ями : методичні вказівки для спеціальності 231 «Соціальна робота». Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 52 с.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ

Краглик Я. В.
ІІ курс, група СПО-2.1, спеціальність «Спеціальна освіта»,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Закусило О. Ю., ст. викладач

У багатьох країнах світу, а наразі й в Україні, першочерговим завданням суспільного розвитку стає забезпечення кожного правом на задоволення освітніх потреб отримання якісної базової освіти.

За даними Міністерства освіти та науки України у 2022 / 2023 н. р. кількість учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах ЗЗСО збільшилась на 1175 осіб і становить **33861 учнів** (у 2021 / 2022 — 32686 учнів). Кількість інклюзивних класів зросла на 1779 одиниць і становить 24995 таких класів (було 23216 класів). Такий стан справ підтверджує важливість розвитку інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Інклюзивна освіта (інклюзивне навчання) передбачає надання додаткової підтримки в освітньому процесі (постійної чи тимчасової) дітям, які її потребують — дітям з особливими освітніми потребами.

В основі інклюзивної освіти ідеологія, котра виключає будь-яку дискримінацію дітей із особливими потребами, забезпечує однакове ставлення до всіх учнів, але створює спеціальні умови для навчання дітей з особливими освітніми потребами [4, с. 11].

Заклад освіти, який упроваджує інклюзивну форму навчання, дає дитині з ООП:

– змогу здобути освіту відповідно до своїх індивідуальних здібностей;

– вільно спілкуватися і взаємодіяти з однолітками;

– можливість адаптації у суспільстві, набуття навичок, що потрібні для реалізації своїх життєвих потреб.

Соціалізація дітей з особливостями розвитку є одним із пріоритетних напрямів інклюзивної освіти. Актуальність проблеми зростає у зв'язку зі збільшенням кількості дітей з ООП та впровадженням загальнодержавного курсу на розвиток і підтримку інклюзивної освіти. Дитині з ООП через низку причин складно без допомоги набути якостей повноцінного члена суспільства, засвоїти потрібні соціальні ролі та культурні норми. Тому одним із важливих напрямів розвитку ресурсного забезпечення впровадження інклюзивної освіти є соціально-педагогічний супровід усіх учасників інклюзивних процесів.

Соціально-педагогічний супровід дитини з інвалідністю в інклюзивному закладі освіти визначається як підтримка особистості, спрямована на надання допомоги дитині у процесі її соціалізації, освоєння нею соціокультурного досвіду, на створення умов для її самореалізації в суспільстві та передбачає створення комфортного середовища з метою адаптації особливої дитини до навчання та взаємодії, організації позанавчальної діяльності, дозвілля, індивідуальної роботи зі стимулювання її індивідуально-корекційного розвитку, залучення батьків до соціально-педагогічної підтримки своїх дітей з інвалідністю, створення безбар'єрного середовища для всіх учасників інклюзивного навчання (дітей з інвалідіністю, нормотипових дітей, вчителів, батьків різних дітей).

Враховуючи визначення соціально-педагогічного супроводу, його змісту, можна виділити основні напрями в супроводі соціальним педагогом дитини з інвалідністю у школі:

– допомога у процесі соціалізації, що передбачає сприяння соціальній адаптації дитини з особливими освітніми потребами до навчання в інклюзивному закладі освіти. Цей напрям включає пристосування до організації навчання, ознайомлення дитини з усіма учасниками освітнього процесу, залучення батьків для підтримки дитини під час адаптації;

– засвоєння соціокультурного досвіду як «особливою» дитиною, так і звичайною, що передбачає формування у всіх учнів закладу, вчителів, батьків інклюзивних цінностей, культури спілкування та взаємодії тощо;

– створення умов для самореалізації дитини з інвалідністю в суспільстві передбачає залучення її до закладів позашкільної освіти, змістовного дозвілля, сприяння профорієнтації, розвитку трудових навичок, створення ситуації успіху у різних видах діяльності тощо;

– взаємодія з батьками дитини з ООП, вчителями, іншими фахівцями щодо створення умов для задоволення потреб дитини в інклюзивному освітньому закладі [3, с. 250].

Отже, системна та комплексна соціально-педагогічна допомога учням з особливими освітніми потребами є важливою умовою адаптації та соціалізації дітей у закладі освіти. Для забезпечення оптимального розвитку дитини з особливими освітніми потребами корекційна допомога має поєднуватись із створенням для неї сприятливого соціального середовища, формуванням в учасників навчально-виховного процесу (вчителів, учнів, батьків) позитивних настанов щодо інклюзивного навчання.

Стратегії і технології соціально-педагогічного супроводу дітей з ООП дають змогу вибудовувати стосунки усіх учасників освітнього процесу на основі поваги їхніх прав і особливостей. Усе це забезпечує і подальшу гуманізацію освіти, і формування професійного педагогічного співтовариства нового типу.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України : Наказ Міністерства освіти та науки України від 22.05.2018 р. № 509. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ z0885-18#Text.

2. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2145-19#Text.

3. Лещенко О. Г. Соціально-педагогічний супровід дитини з інвалідністю в інклюзивному закладі освіти // Вісник Запорізького національного Університету. Педагогічні науки. 2020. № 1 (34). С. 246–252.

4. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами : методичний посібник / за ред. Софій Н. З. Київ : Плеяди, 2015. 66 с.

СОЦІАЛЬНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ З РІЗНИМИ ГРУПАМИ НАСЕЛЕННЯ

Купчик Я. А.
IV курс, група СР-41, спеціальність «Соціальна робота»,
Рівненський державний гуманітарний університет.
Науковий керівник: Шевців З. М., д.пед.н., професор

Однією з головних базових технологій, що використовується сьогодні в соціальній роботі є *технологія соціального консультування*. Її суть полягає у дослідженні різного роду проблем особистості чи соціальної групи, пошуку оптимальних шляхів для їх вирішення та наданні

рекомендацій щодо ресурсів, які потрібні для цього. Якщо ж розглядати дане поняття крізь призму державного регламентування, то згідно з встановленим стандартом, консультування визначається, як комплекс заходів, що здійснюються протягом робочого дня суб'єкта, який надає соціальні послуги, і спрямовані на створення умов для розвитку соціальної компетентності осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, допомогу в подоланні цих проблем [1].

Провідна *мета соціального консультування* — допомогти людині виявити наявну проблему, розібратися які саме причини призвели до цієї ситуації та підібрати найкращі варіанти для її розв'язання. Характерною особливістю консультування є надання можливості для суспільства почути самих себе.

Зараз без соціального консультування не можливо уявити жодний соціальний інститут, який би воно не зачіпало. Консультування використовується у школах, соціальних службах, службах у справах дітей та молоді, центрах зайнятості та інформаційних центрах. Його застосовують для надання допомоги людям які знаходяться у кризових ситуаціях, розв'язання конфліктів, профілактики негативних явищ, інформування різного характеру, надання порад і рекомендацій. Так виділяють *консультування дітей та молоді, сімейне консультування, надання інформації стосовно зайнятості населення, консультування людей похилого віку та інвалідів, професійне консультування* [2].

Консультування дітей і молоді має переважно профілактичний характер та передбачає інформування батьків про вікові особливості дитини, попередження відхилень у розвитку й поведінці, надання рекомендацій для навчання і розвитку особистості, проведення корекційної роботи з дітьми та їх родинами.

Сімейне консультування спрямоване на проблеми, що стосуються взаємовідносин між подружжям, дітьми й батьками. Для вирішення таких питань в Україні створені психолого-педагогічні центри, де можна отримати кваліфіковану допомогу спеціаліста. Здебільшого до центрів звертаються батьки, що стикаються із проблемами виховання дитини, внаслідок чого згодом починаються конфлікти і погіршуються стосунки.

Значно потребують отримання консультацій пенсіонери та люди з інвалідністю. Під час проведення консультативних бесід спеціалісти надають правову допомогу таким категоріям громадян, консультують щодо навчання і працевлаштування осіб з інвалідністю, займаються профілактикою соціально-психологічних порушень, організовують дозвілля.

Своєрідним напрямком консультативної діяльності є професійне консультування та надання інформації щодо зайнятості населення. В основному, воно проводиться соціальними працівниками у центрах зайнятості, де надається інформація щодо актуальних потреб на ринку праці, аналізуються можливості та вподобання людини у виборі професії.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт консультування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/-laws/ show/z0866-15#Text.
2. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс : навч. посіб. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»», 2009. 544 с.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В УМОВАХ ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД І МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА

Литовченко О. В.
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Для України в умовах широкомасштабної війни соціальна робота набуває особливого значення. Соціальна робота має реагувати на значні виклики, як то тяжкі втрати; збільшення кількості людей, зокрема військових та членів їх сімей, які потребують соціального супроводу та фізичної, психологічної, соціальної реабілітації; зруйнована інфраструктура; внутрішня міграція та проблеми українських громадян, які виїхали за кордон; значні втрати у соціально-економічній площині тощо.

Водночас, війна та загроза втрати державності згуртували українців, сприяли консолідації не лише України, але і всього цивілізованого світу. Країни Європи та світу підтримують українців у боротьбі проти агресора, вживають різноманітних заходів для того, щоб наблизити перемогу України. Зокрема, значною і вкрай важливою є підтримка європейських партнерів у соціальній сфері, міжнародних організацій як то Міжнародна федерація соціальних працівників (IFSW) та Міжнародна Асоціація шкіл соціальної роботи (IASSW), волонтерів та соціальних працівників різних країн.

Соціальна робота України є частиною міжнародної соціальної роботи, сприймає міжнародні етичні принципи, спільно із партнерами

працює над вирішенням глобальних соціальних проблем тощо. Водночас, національна специфіка та сучасний практичний досвід соціальної роботи України зумовлений воєнним станом.

Із початку війни в Україні у 2014 році країна зазнала значних втрат, насамперед у гуманітарній сфері. Із цього моменту соціальні служби, соціальні працівники, волонтери не зупинялись і працювали над вирішенням нагальних питань, що виникали. Із початком широкомасштабної війни 24 лютого 2022 року керівники та фахівці із соціальної роботи Центрів соціальних служб різних міст і громад навіть в найтяжчі дні воєнних дій продовжували виконувати свої професійні обов'язки. Наразі там, де це необхідно, соціальні працівники із залученням партнерів вирішують питання надання гуманітарної допомоги людям, які постраждали внаслідок воєнних дій, внутрішньо переміщеним особам; координують процес евакуації сімей з дітьми, з особами з інвалідністю у безпечному напрямі; консультують з питань соціального захисту, продовжують здійснювати супровід сімей у складних життєвих обставинах.

Вагомий досвід українських соціальних працівників, волонтерів та простих громадян, які об'єдналися у вирішенні актуальних питань для наближення нашої перемоги, — надихає міжнародну спільноту фахівців соціальної сфери, які надають різнобічну і дуже цінну підтримку українським фахівцям і громадянам. Важливо, що Національна асоціація соціальних працівників України у грудні 2022 року стала офіційним членом Міжнародної федерації соціальних працівників (IFSW).

Водночас, російський союз соціальних педагогів і соціальних працівників — представник держави-агресора — досі є повноправним членом міжнародних організацій, зокрема Міжнародної федерації соціальних працівників [2]; у публікаціях керівників організації поруч із словами підтримки громадянам України, які відстоюють «право на власну націю, ідентичність та свободу», — підтримка громадянам росії, які «голодують і піддаються значному ризику від режиму, який запровадив драконівські закони, намагаючись перешкодити їм виступати за мир...» [1].

Список використаних джерел

1. IFSWaction on Ukraine crisis. URL: https://www.ifsw.org/ifsw-action-on-ukraine-crisis/.

2. The Russian union of social pedagogues and social workers. URL: https://www. ifsw.org/member-organisation/russianfederation/?dir=regmem&region=europe.

МЕДІАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ

Мельник Л. Й.
І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
Університету «Україна».
Науковий керівник: Островська Н. О., к.пед.н.

З давніх часі людство звикло до вирішення конфліктних ситуацій за допомогою застосування сили, в результаті — значні втрати ресурсів: людських, фінансових, природніх, інтелектуальних, часових та ін. Альтернативою цим неконструктивним, насильницьким методам вирішення конфліктів є метод посередництва або медіації.

«Медіація» (від лат. mediatio — середина, посередництво) — являє собою процес перемовин між конфліктуючими сторонами за участю третьої (нейтральної) сторони, посередника-медіатора, з метою пошуку рішення ситуації, яке б влаштовувало обидві сторони.

Нормативно-правовим актом, що регулює питання надання соціальної послуги посередництва (медіації) є Державний стандарт надання соціальної послуги посередництва (медіації), який було затверджено у 2016 році.

Вітчизняна дослідниця С. Чернета у своїх публікаціях зазначає, що у світлі внесення останніх змін до Закону України «Про соціальні послуги» та необхідності гармонізації національного законодавства з вимогами ЄС, потребує істотного доопрацювання з огляду на некоректне використання термінів «посередництво» та «медіація», термінологічну плутанину, пов'язану з назвами договорів, що укладаються під час надання послуги медіації, спрощення процедури оцінки запиту на медіацію, вирішення питання оплатності послуги медіації тощо [2].

Медіація має ряд складових, серед яких: сторони, які конфліктують; предмет конфлікту, розуміння потреб, інтересів, мотивації та поведінки конфліктуючих сторін; посередник-медіатор; обґрунтування потреб та кінцевої мети сторін, що конфліктують; остаточне рішення, яке влаштовує обидві сторони (але головним тут є те, що рішення пропонує не медіатор, а до нього опоненти повинні прийшли самостійно, в результаті співпраці).

При цьому ключовими ознаками методу медіації є: обов'язкова присутність посередника-медіатора; наявність обох конфліктуючих сторін; неформальний, позасудовий рівень вирішення конфліктної ситуації.

Вітчизняний науковець Я. Миколаєнко пропонує інші елементи медіації. Дослідник визначає: 1) наявність конфліктуючих сторін; 2) готовність конфліктуючих сторін діяти відповідально, керуючись інтелектом, а не емоціями; 3) неупереджене ставлення посередника-медіатора; 4) визначене місце проведення; 5) дотримання принципу конфіденційності [1].

У науковій літературі виділяється два основних типи медіаторів, в залежності від рівня складності конфлікту, а також потреби діяти одразу на декількох рівнях для їх вирішення конфліктної ситуації. Перший тип — офіційний посередник-медіатор (представник держави чи авторитетний представник громади), що має сертифікат наданий міжнародною організацією (ООН), або через регіональний безпековий механізм (Європейський Союз). Другий тип — неофіційний медіатор, (медіатор-інсайдер чи нейтральний медіатор), наприклад, наукова організація, громадські організації, церква чи впливова приватна особа.

Процес медіації складається з певних етапів, під час яких застосовуються спеціальні техніки і методи для прояснення ситуації і стану опонентів: підготовчий етап, індивідуальні зустрічі, зустріч сторін, медіативна бесіда, фаза реалізації.

Отже, медіація — це соціальна інновація, яка ґрунтується і водночас реалізує сучасні гуманітарні цінності та досягнення, в першу чергу, завдяки створенню безпечного простору, в якому певною мірою відбувається задоволення базових психологічних потреб, прийняття медіатором учасників спору або конфлікту, набуття ними «власного».

Список використаних джерел

1. Миколаєнко Я. Ю. Медіація, як ефективний засіб вирішення міжнародних конфліктів. Наше право. 2015. № 3. С. 184–188.

2. Чернета С., Карпінська Н. Правове регулювання соціальної послуги посередництва (медіації) в Україні. Ввічливість. Humanitas. 2021. № 3. С. 90–97.

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Михайловська Д. І.
ІІ курс, група 66-м, спеціальність «Музичне мистецтво»,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
Науковий керівник: Коваленко А. С., к.пед.н., доцент

Соціалізація це коли людина діє відповідно до норм, законів, правил і моделей поведінки, що склалися в суспільстві. Однак, кожна дія опосередкована переконаннями, досвідом та емоційною сферою людини. Якщо існує протиріччя між суспільними нормами та внутрішніми установками, люди почуватимуться некомфортно і приховуватимуть своє справжнє «я», що призводить до викривлення внутрішнього світу та суперечностей між зовнішньою поведінкою та внутрішніми емоціями. Тільки тоді, коли політичні, правові, релігійні та інші норми пережиті емоційно і стали внутрішнім надбанням особистості, можна говорити про те, що вони керують її життям. Тому формування норму суспільстві часто набуває емоційного забарвлення через художні образи та візуальні, мистецькі засоби, які впливають на внутрішній світ людини та формують її духовність.

Якщо культуру розглядати не лише як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людиною, а насамперед як діяльність, то процес соціалізації є, по суті, культурним процесом. Діяльність, яка перетворює скарби людської історії на внутрішні скарби особистості. Цей процес складається з народження і виховання як конкретних засобів соціалізації і залучає людину до процесу суспільного виробництва, соціальної діяльності та людської історії.

Музичне мистецтво є поліфункціональним, поєднанням різних функцій, обов'язків і ролей, які воно відіграє в житті окремої людини або суспільства. Тут ми розглянемо ті функції музики, які визначають її здатність запобігати емоційній втомі та стресу, а також бути засобом модуляції напруги в русі. Озброївшись цими знаннями, кандидати в учителі можуть обирати музичний репертуар для використання в навчальному процесі в початковій школі.

Серед функцій, які демонструють вплив музичного мистецтва на функціональний стан людини, виділяють: аплікаційну, психогігієнічну, релаксаційну, гедоністичну, компенсаторну, комунікативну, сугестивну, катарсисну, естетичну, виховну (К. Арістотель Бюхер Й.-Б.).

Як відносно нова галузь психотерапії, музикотерапія накопичила цінний досвід використання музики як засобу моделювання та

модифікації внутрішніх станів людини. Музична терапія вивчає потенціал музичного мистецтва в управлінні психічним станом людини і використовує музику не в буквальному клінічному розумінні «терапії», а в контексті, який в певному сенсі соціалізує особистість і опосередковано впливає на психофізіологічні процеси таким чином, що психологічне і фізичне здоров'я пацієнта зміцнюється.

Таким чином, процес соціалізації через мистецтво забезпечує безперервність історичної еволюції. Через музичну діяльність індивід засвоює соціальний досвід і трансформує його в установки, орієнтації, навички та вміння, які стають його/її ідентичністю. Зазвичай це проявляється у вигляді зміни поведінки, починаючи від дисбалансу адаптації до унікальності певної системи і закінчуючи стабілізацією, але вже на новому рівні. Відповідне соціокультурне середовище не тільки забезпечує успішну соціалізацію особистості, а й створює сприятливі умови для розвитку та використання її творчого потенціалу і здібностей.

Список використаних джерел

1. Вопросы психологии музыки. Музыкальная психология. М., 1992. С. 7–10.

2. Простір арт-терапії. Збірник наукових праць. Вип. 1 (3). 2008. 104 с.

3. Старовойтов А. В. Содержательные и процесуальные особенности арт-терапии //Практична психологія та соціальна робота. 2008. № 5. С. 70–72.

4. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей. М. — Л. : Изд. АПН СССР, 1947. 335 с.

ЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Олійник У. В.

II курс, група СР-21-1-фмб, спеціальність «Соціальна робота», Інститут соціальних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: Гребенюк А. О., ст. викладач

Тема інвалідності не втрачає своєї актуальності в українському суспільстві, адже окрім вже відомих причин її набуття додалася ще одна — «інвалідність внаслідок війни». Нажаль, досить багато важко поранених військовослужбовців та цивільних жителів, які постраждали від бойових дій, стають людьми з інвалідністю через чисельні травми.

Внаслідок цього постає гостра проблема питання розвитку особистості, підтримки психологічного і емоційного стану українців та

з'являється нагальна потреба в тому, щоб висвітлювати на широку аудиторію історії людей з інвалідністю, які досягають неймовірних висот на рівні з нормотиповими людьми. В таких умовах ще більшої уваги потребують питання інклюзивності нашого суспільства, безбар'єрного навколишнього середовища і просвітницька діяльність щодо окреслених тем.

Історично склалось, що розвиток нашої держави протягом багатьох років базувався в основному на нормотипових громадянах, а люди з інвалідністю майже не брали активної участі у громадській діяльності, тому і фізичний простір, і суспільство виявляються все ще не готовими до процесів соціальної інклюзії. На базовому рівні було сформовано так званий «синдром вивченої безпорадності», під впливом якого більшість не намагається змінити умов свого життя, адже впевнені, що влада не сприятиме цьому та ігноруватиме запити.

Сьогодні Україна докладає зусиль у розвитку інклюзивного середовища в різноманітних сферах життєдіяльності своїх громадян, але досі відбувається величезна стигматизація серед нормотипових людей коли мова заходить про людей з інвалідністю. Особу з інвалідністю сприймають як безпомічну, та таку, що не в змозі виконувати самостійно як звичайні, буденні і побутові речі, так і виконувати свою роль в прийняті рішень. Також спостерігається ставлення «із жалем» і співчуття через «обділення життям», незважаючи на те, що така поведінка може знецінювати саму людину і принижувати її гідність.

Майже неможливим залишається уявлення про особу з інвалідністю, яка слушно справляється з буденними справами. Але в дійсності це виявляється міфом. Звісно, багато речей можуть бути виконані нестандартним і якимось інакшим, індивідуальним методом, доступним для конкретної людини. Можливо, для цього знадобиться певна облаштованість простору і спеціальні засоби, але в результаті вона зможе бути цілком самостійною. Так само і з працевлаштуванням — для більшості людей з інвалідністю достатньо пристосованого та облаштованого робочого місця, щоб мати змогу повноцінно виконувати роботу та вкладати свій внесок у розвиток держави і суспільства.

Інвалідність — не вирок. В Україні і в цілому світі існує достатня кількість відомих людей з інвалідністю, які зробили і роблять неоціненний вклад у розвиток не тільки окремих держав, а й людства в цілому. Вони займаються політикою і економікою, роблять наукові відкриття, займаються питаннями екології і досягають успіхів у різних сферах. Хтось створює громадські організації і проводить просвітницьку роботу, хтось стає мандрівником, танцюристом, професійно

займається спортом і бере участь в паралімпійських іграх, хтось створює витвори мистецтва. Нормотипово: люди з інвалідністю товаришують, закохуються, одружуються, народжують дітей, розвивають власну кар'єру, тощо.

На нашу думку, саме просвітницька діяльність здатна сприяти інтеграції людей з інвалідністю у суспільство і збагатить його потенціал. Це допоможе зменшити страхи в родинах за людей, що отримали інвалідність, адже вона зможе надати підтримку і забезпечить прагнення до продовження повноцінного життя. Обізнаність суспільства про різні можливості людей може надихнути і вмотивувати продовжувати свій життєвий шлях попри нові обставини.

Тому, соціальній сфері варто більше акцентувати увагу українського народу на той факт, що кожна та кожен, незалежно від свого стану здоров'я, можуть бути повноцінними членами суспільства і змінювати світ на краще.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Помуц О. М.
І курс, група СПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».
Науковий керівник: Вишар Є. В., ст. викладач

Інклюзивна освіта є педагогічною інновацією і, водночас, вимогою не лише часу, а й одним із міжнародних зобов'язань держави внаслідок ратифікації Конвенції ООН про права людей з інвалідністю. Впровадження інклюзивної освіти, безумовно, є позитивною тенденцією у розвитку української системи освіти, адже з кожним роком все більше людей з особливими освітніми потребами (ООП) мають можливість здобувати знання та соціалізуватися. Але для того, щоб інклюзивна модель освіти стала повноцінною реальністю, недостатньо лише нормативних чи законодавчих реформ, необхідно правильно розуміти сутність та необхідність інклюзії всіма учасниками освітнього процесу та суспільством загалом.

Нині державна освітня політика у сфері розвитку інклюзії здебільшого спрямована на активізацію її впровадження у закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Водночас випускники шкіл з особливими освітніми потребами, бажаючи продовжити навчання, одразу стикаються з проблемою вибору вищого навчального закладу (ВНЗ), оскільки більшість із них не пристосовані до індивідуальних особливостей таких учнів. Наразі заходи щодо розвитку без-

бар'єрної інфраструктури зводяться до встановлення пандусів, іноді спеціальних ліфтів. Створення інклюзивного освітнього середовища охоплює не лише забезпечення доступності приміщень навчального закладу, а й методи та технології спільного навчання з іншими здобувачами освіти з використанням особистісно орієнтованого підходу.

ВНЗ повинні мати всі зручності, починаючи від пандусів і поручнів і закінчуючи тактильними вказівниками для людей з вадами зору, щоб студенти з особливими освітніми потребами могли користуватися всіма ресурсами так само, як і інші студенти. Без постійного фінансування розвиток інклюзії неможливий. Необхідно також передбачити механізми підвищення кваліфікації та працевлаштування таких громадян. Йдеться про рівність, створення можливостей для кожної людини брати участь у житті колективу та суспільства загалом. Все суспільство повинно бути пройняте концепцією та прийняти концепцію інклюзії.

ГРА ТА ЇЇ РОЛЬ У СОЦІАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проворна Ю. В.
ІІІ курс, спеціальність «Психологія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Гребенюк А. О., ст. викладач

Основною формою роботи з дітьми дошкільного віку та провідним видом діяльності для них є гра. Факт підвищення ролі гри як провідного виду діяльності дошкільника та відведення їй чільного місця позитивний, оскільки в останні роки у зв'язку з соціальними змінами в суспільстві, інформатизацією, а також посиленою підготовкою дитини до навчання в школі зі світу дитинства гра вже відходить.

Гра — форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення та засвоєння суспільного досвіду, зафіксованого у соціально закріплених способах здійснення предметних дій, у предметах культури та науки.

Гра — одна із визначальних напрямів соціалізації дітей. Під час гри здійснюється поетапне впровадження дитини у загальний для всіх життєвий простір, відбувається засвоєння знань про світ і способи його пізнання, норм спілкування, цінностей і досягнення оптимального рівня поінформованості, глибини, інтеріоризації знань.

Якщо розглядати гру як діяльність, то в її структуру органічно входитимуть цілі, планування, реалізація мети, і навіть аналіз резуль-

татів, у яких особистість реалізує себе як суб'єкт. У структуру гри як процесу входять:

– ролі, взяті на себе учасниками гри;
– ігрові дії як реалізації цих ролей;
– заміщення реальних предметів ігровими;
– реальні відносини між учасниками гри;
– сюжет (зміст) — межі дійсності, що умовно відтворюється в грі.

Одними з важливих функцій гри прийнято вважати:

1. Навчальна функція, дозволяє вирішити конкретні завдання виховання та навчання, вони спрямовані на засвоєння певного програмного матеріалу та правил, яким повинні слідувати учасники гри.

2. Виховна функція, дозволяє виявить індивідуальні особливості дітей, що дозволяє усунути небажані прояви в характері своїх вихованців.

3. Розвиваюча функція полягає у розвитку дитини, корекції того, що в ній закладено та виявлено.

4. Комунікативна функція полягає у розвитку потреби обмінюватися зі своїми однолітками знаннями та вміннями у процесі гри, спілкуватися із нею, встановлювати дружні відносини, проявляти мовну активність.

5. Розважальна функція сприяє підвищенню емоційно-позитивного тонусу, розвитку рухової активності.

6. Релаксаційна функція полягає у відновленні фізичних та духовних сил дитини.

7. Психологічна функція полягає у розвитку творчих здібностей дітей.

При такому розмаїтті функцій гру слід включати в навчальний процес, оскільки вона зберігає і передає у спадок величезну гамму духовних, емоційних цінностей людських проявів.

Гра як діяльність є засобом соціалізації дошкільника, що дозволяє розширити соціальний кругозір життя дитини. Різноманітність можливостей ігрової діяльності проявляється у активізації пізнавальних здібностей, корекції недоліків особистісного розвитку, у формуванні вміння орієнтуватися у соціальній дійсності та інтелектуально освоювати всю систему людських відносин.

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ В УМОВАХ ФОСТЕРНОЇ СІМ'Ї

Сиплива В. І.
магістрантка, І курс, група СРМз-11,
спеціальність 231 «Соціальна робота та управління соціальними закладами», кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя;
Думинська К. О.
IV курс, група СР-41, спеціальність 231 «Соціальна робота»,
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя.
Науковий керівник: Качалова Т. В., к.пед.н., доцент

Особливості соціального розвитку дитини в умовах фостерної сім'ї досліджували такі вітчизняні науковці, як Бевз Г. М., Романовська О. О., Ковчина І. М., Волинець Л. С., Капська А. Й, та ін. Проте, незважаючи на значну кількість досліджень, дана тема потребує подальшого вивчення через складність процесу адаптації та постійну зміну умов розвитку дитини.

У Великобританії фостерна опіка виступає тим соціальним інститутом, який сприяє успішній соціалізації дитини. Такі сім'ї допомагають вирішувати завдання, пов'язані з соціальною адаптацією дітей-сиріт і дітей, які залишилися без батьківської опіки, з освітою, моральним вихованням, духовним і фізичним розвитком, професійним становленням, творчим розвитком [1].

За даними досліджень, діти, які виростають у фостерній сім'ї, мають більше можливостей для соціальної адаптації та розвитку, ніж ті, хто перебуває в дитячому будинку. Такий вид опіки може впливати на соціальну адаптацію дитини в різних аспектах. Ось деякі з них:

1. Створення стабільного та надійного соціального середовища: фостерна сім'я може створити дитині такі умови проживання, де вона відчуватиме себе комфортно та безпечно. Це може бути особливо важливо для дітей, які пережили стресові ситуації у минулому.

2. Надання підтримки та уваги: фостерні батьки можуть приділяти дитині індивідуальну увагу та надавати підтримку, яку вона може не отримувати в дитячому будинку або іншій установі. Це може допомогти дитині відчути себе важливою та значущою, що в свою чергу позитивно впливає на її соціальну адаптацію.

3. Розвиток соціальних навичок: фостерна сім'я може надати дитині можливість взаємодіяти з іншими людьми та отримати соціальні

навички, які є важливими для успішної адаптації у суспільстві. Наприклад, дитина може навчитися вести діалог, співпрацювати з іншими, вирішувати конфлікти, планувати і організовувати свій час, та ін.

4. Надання можливості для особистісного розвитку: така форма опіки може надати дитині можливість для особистісного розвитку та самовираження. Це може включати підтримку в хобі, інтересах та навчанні. Крім того, фостерні батьки можуть допомогти дитині відкривати свої таланти та можливості, що також впливає на її соціальну адаптацію.

Існують різні установи та організації, які вивчають вплив фостерної сім'ї на соціальний розвиток дитини. Наприклад, у Великобританії функціонує організація під назвою The Fostering Network, яка займається розвитком та підтримкою фостерних батьків, а також проводить дослідження з питань соціальної адаптації та розвитку дітей, які перебувають під їх опікою.

Організацією було проведено дослідження, яке доводило, що діти, які живуть у фостерних сім'ях, мають кращі шанси на соціальну адаптацію та розвиток, ніж ті, хто перебуває в дитячому будинку. Крім того, діти в такій сім'ї зазвичай краще пристосовуються до навчального середовища, зокрема, їх успішність в школі зазвичай вища, ніж у дітей з дитячих будинків. The Fostering Network регулярно публікує звіти, в яких проводить оцінку поточного стану фостерної опіки в країні та надає рекомендації фостерним батькам, зокрема щодо покращення соціальної адаптації дітей [2].

Список використаних джерел

1. Романовська О. О. Фостерна сім'я Великої Британії як соціально-педагогічне середовище підтримки особистості дитини : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 13.00.05. Київ, 2002. 23 с.

2. The Fostering Network «Foster Care in England 2021». URL: https://assets. publishing.service.gov.uk/media/60a3de998fa8f56a402b7cc4/The_Fostering_Network.pdf.

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ

Шкляр Л. М.
І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
Університету «Україна».
Науковий керівник: Островська Н. О., к.пед.н.

Соціальний психолого-педагогічний супровід дітей із неповних сімей — це двосторонній процес взаємодії соціального педагога з членами різних типів неповних сімей, який містить комплекс цілеспрямованих, безперервних, послідовних соціальних психолого-педагогічних дій задля усвідомлення дитиною конкретної життєвої ситуації, розкриття, активізації її особистісного потенціалу, розширення меж соціального досвіду, всебічного повноцінного розвитку [1].

Основними завданнями такої роботи є:

1. Створення умов для здійснення виховного потенціалу сім'ї та саморозвитку її членів.

2. Подолання труднощів і вирішення конкретних завдань виховання дитини, реалізації її прав як особистості.

3. Використання потенційних резервів для опору сім'ї впливу негативних факторів, спрямованості сім'ї до вирішення життєвих і психологічних проблем.

При організації діяльності необхідно акцентувати увагу на основних напрямках роботи організації з соціально-психологічного супроводу дітей з неповних сімей. До них належить [1]:

1. *Діагностика*. На даному етапі здійснюється вивчення особистості дитини в освітньому процесі, а також аналіз вихідних даних сім'ї дитини (соціальні, матеріальні, медичні, психофізіологічні та ін.). Діагностика проводиться у вигляді анкетування і використовується для виявлення взаємин між батьками і дітьми, між однолітками, для аналізу навченості і ступеня соціалізації дитини. Такий метод виявлення дозволяє запобігти проблемі, усунути причини, які породжують її, і забезпечити профілактику різного роду негативних явищ (асоціального, фізичного та іншого плану).

2. *Пошуковий метод*. Здійснюється збір інформації про дитину, з метою виявлення проблем дитини, через бесіди з вчителями, батьками, медиками, однолітками та вивченням особової справи дитини.

3. *Консультативно-договірний метод*. На цьому етапі відбувається обговорення можливих варіантів вирішення проблеми з усіма

зацікавленими сторонами, побудова прогнозів ефективності дій всіх учасників процесу, стимулювання активності і самостійності супроводжуваного при прийнятті остаточного рішення. На даному етапі соціальний працівник контактує зі структурами, які здатні надати допомогу дітям та їх сім'ям, такі як відділи соціального захисту населення, органи опіки та піклування та ін.

4. *Корекційно-діяльнісний*. Соціальний працівник розробляє програму індивідуального супроводу дитини, де кожному учаснику відводиться певна роль в супроводі. Ведеться профілактична корекційна робота як з самою дитиною, так і з її оточенням. Соціальний працівник виступає посередником між дитиною і дорослим, дитиною і її оточенням, а також в ролі наставника при безпосередньому спілкуванні з дитиною або її оточенням.

5. *Рефлексивний*. Цей етап дає оцінку ефективності проведеної програми супроводу і передбачає спостереження за дитиною, її соціалізацією, поведінкою і прийняттям необхідних заходів для подальшої корекції за необхідності.

У соціально-психологічній роботі існують сучасні технології по роботі з дітьми з неповних сімей. Вони здійснюються через комплексний, диференційований і системно-діяльнісні підходи, спрямовані на вибір ефективних методів, які підійдуть кожній конкретній дитині при вирішенні її конкретної проблеми.

Список використаних джерел

1. Соціально-педагогічна робота з проблемними сім'ями : навч.-метод. посібник для студ. вищ. навч. закладів / А. Капська та ін. Тернопіль : Астон, 2010. 304 с.

ІНКЛЮЗИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

Шуклін О. В.
ІІІ курс, група ЗПЗ-20.2-2-mk, спеціальність «Право»,
Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: Половченя А. Б., к.ю.н., доцент

У другій половині XX століття відбулись значні зрушення в питанні соціального захисту прав осіб з особливими потребами, які продовжились і у XXI столітті. Міжнародними організаціями були затверджені фундаментальні правові акти, серед них Загальна Декларація прав людини (ООН, 1948), Конвенція з подолання дискри-

мінації в освіті (ЮНЕСКО, 1960), Конвенція про права дитини (ООН, 1989), Всесвітня декларація «Освіта для всіх» (ЮНЕСКО, 1990), Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю (ООН, 1993), Саламанська декларація і рамки дій (1994), Конвенція про права осіб з інвалідністю (ООН, 2006), Марракеський договір про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів (ВОІВ, 2013), Інчхонська декларація: концепція розвитку освіти до 2030 року (ЮНЕСКО, 2015) тощо. Ці документи вказують на те, що світове співтовариство приділяє увагу дотриманню прав людей з особливими потребами і робить вагомі кроки щодо запобігання дискримінації та надання рівного доступу до соціальних і освітніх послуг всім їх отримувачам.

Загальна декларація прав людини проголошує у статті 26 фундаментальне право, що кожна людина має право на освіту.

Конвенція з подолання дискримінації в освіті вводить поняття *«дискримінація»*, яке охоплює будь-яке виокремлення, виключення, обмеження чи надання переваги за ознаками раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, економічного стану чи народження, що має на меті або є наслідком знищення або порушення рівності в освіті (ст. 1).

Конвенція про права дитини у статті 23, встановлює, що на забезпечення особливих потреб дитини допомога надається при можливості безкоштовно з урахуванням фінансових ресурсів батьків або інших осіб, що забезпечують турботу про дитину, та має на меті забезпечення ефективного доступу до послуг у галузі освіти.

Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю з прийняттям 20 грудня 1993 року 8-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН ввели поняття *інклюзії*.

У Саламанський декларації і рамках дій зазначається, що школи повинні приймати *всіх дітей*, незважаючи на їх фізичні, інтелектуальні, соціальні або інші особливості.

Конвенція про права осіб з інвалідністю у статті 24 визначає, що держави-учасниці визнають право осіб з інвалідністю на освіту. Для реалізації цього права забезпечується впровадження *інклюзивної освіти* на всіх рівнях і навчання протягом усього життя.

Інчхонська декларація, що прийнята у 2015 році, визначає концепцію розвитку освіти до 2030 року, фіксує наступні цілі розвитку для забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти: справедливість та соціальна інтеграція в освіті, ґендерна рівність у забезпеченні

права на освіту, забезпечення якісної освіти протягом усього життя для всіх.

Прийнятий у 2013 році Марракеський договір про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів, дає можливість зазначеним особам в державах-учасницях і організаціям, обслуговуючим їх потреби, брати участь в транскордонному обміні примірниками книг та інших друкованих матеріалів в доступних форматах з третіми країнами, які також є учасниками договору. На даний момент 43 країни з усього світу є учасниками Марракеського договору, в тому числі і Україна.

ЗАКЛАД ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТИТУТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Юрчак І. М.
І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
Університету «Україна».
Науковий керівник: Островська Н. О., к.пед.н.

Система освіти не єдиний, але надзвичайно важливий чинник соціалізації людей. Осягненню сутності та специфіки освіти як соціального інституту сприяє з'ясування її специфічних рис, до яких належать, по-перше, соціально значущі функції навчання і виховання, підпорядковані суспільним потребам, по-друге, форми закладів освіти, їх певна організація і становище в суспільстві. По-третє, групи осіб, які професійно забезпечують функціонування освіти, певний статус цих осіб у суспільстві.

Професійно-технічна освіта спрямована на вирішення завдань інтелектуального, культурного і професійного розвитку людини і має на меті підготовку працівників кваліфікованої праці за всіма основними напрямками суспільно корисної діяльності, підготовку кваліфікованих робітників і фахівців середньої ланки відповідно до потреб суспільства і держави, задоволення потреб особистості в поглибленні і розширенні освіти.

Мета закладів професійно-технічної освіти як відкритих соціально-педагогічних інститутів полягає в першу чергу в тому, щоб створити всі умови для розвитку юнака чи дівчини як повноцінної особистості, виступити для них основним засобом їх соціального захисту на ринку праці [1, с. 35].

Особливу увагу в навчально-виховному процесі професійно-технічного закладу освіти необхідно приділяти організації сприятливих умов для соціальної адаптації учнів, які б враховували соціальні проблеми останніх.

Розглянемо напрями соціальної адаптації учнівської молоді закладів професійно-технічної освіти [2, с. 47]:

– адаптація юнаків та дівчат до себе як учнів закладів професійно-технічної освіти (пристосування до себе як осіб певної статі, віку, соціальної приналежності, до інтелектуальної та практичної діяльності, набуття нового соціального статусу — студента з певними правами та обов'язками);

– адаптація учнів до обраної професії (формування професійної свідомості, самостійності, творчої ініціативи, професійної мобільності, високої особистісної відповідальності за результати своєї праці, за якість виробленої продукції, за власну долю і свій добробут; конкурентоспроможності);

– адаптація учнів до групи однолітків (формування дружніх відносин, культивування позитивної самореалізації у середовищі однолітків);

– адаптація учнів до педагогічних працівників;

– адаптація учнів до побуту виховної організації (пристосування до приміщень (архітектурно-планувального вирішення приміщень, предметно-просторового середовища), чіткого режиму (певної тривалості і чергування різноманітних занять, сну та відпочинку, регулярності прийому їжі, виконання правил особистої гігієни), правил етикету (сукупності правил поведінки, які регулюють зовнішні прояви людських відносин), традицій (форм життя, ідей, цінностей, норм поведінки, які зберігаються у закладі освіти упродовж тривалого часу і передаються від одного покоління його членів наступним), самообслуговування (систематичної роботи з підтримки й поліпшення побутових умов власного життя), одягу);

– адаптація юнаків та дівчат до учнівського самоврядування та соціокультурного проведення вільного часу (активна участь у рішенні питань життєдіяльності закладу освіти, гуртожитку, призвичаювання до активного позитивного проведення дозвілля).

Список використаних джерел

1. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с.

2. Рудкевич Н. І. Методика соціально-педагогічної роботи : навчально-методичний посібник. Львів : Растр-7, 2021. 324 с.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Ярмолович Д. В.
студент, спеціальність «Соціальна робота»,
Рівненський державний гуманітарний університет.
Науковий керівник: Шевців З. М., д.пед.н., професор

У статті з'ясовано сутність поняття «соціалізація», його взаємозв'язок з поняттями «виховання», «соціальне виховання». Проаналізовано особливості процесу соціалізації в школі, які полягають у підготовці соціально активних та соціально відповідальних особистостей, формуванні в учнів певних знань та умінь, які сприятимуть освоєнню ними соціального досвіду та інтеграції їх у суспільство.

The article clarifies the essence of the concept of «socialization», its relationship with the concepts of «education», «social education». The peculiarities of the process of socialization at school are analyzed, which consist in the preparation of socially active and socially responsible individuals, the formation of certain knowledge and skills in students, which will contribute to their mastering of social experience and their integration into society.

Одним з центральних завдань сучасної безперервної освіти є забезпечення соціальної адаптації учня, пристосування його до реальних умов суспільного життя, до структури суспільних відносин та діяльності.

Проблема соціалізації особистості отримала досить багатобічне освітлення в рамках різних галузей знань: філософії, соціології, етики, психології, педагогіки та ін., де розглядаються різні аспекти цього процесу.

У процесі соціалізації формуються соціальні якості, цінності, знання, навички людини. Крім того, відбувається перетворення природжених, природних рис, а також засвоєння людиною елементів культури, соціальних норм та цінностей, які існують у суспільстві.

Оволодіння соціальним досвідом і культурою відбувається як істотно історична необхідність: суспільство функціонує за допомогою передачі новим поколінням історичного досвіду, а індивід існує завдяки засвоєнню певних форм соціальності. Тому зміст процесу соціалізації зумовлений передусім соціально-економічним станом та соціокультурною ситуацією в суспільстві.

Отже, школа важлива, перш за все, тим, що вона є найпотужнішим інструментом соціалізації дитини, завдяки якому суспільство

отримує не стільки освіченого, скільки члена суспільства, що уміє жити в соціумі.

М. Шакурова зазначає, що однією із базових соціальних потреб суспільства є потреба у свідомому вирощенні молодого покоління. Задовольнити дану потребу в тій або іншій мірі стало можливим завдяки становленню соціального інституту виховання, який вирішує завдання соціально контрольованої соціалізації, трансляції культури та соціальних норм. Школа може й має бути представлена як соціокультурний феномен, соціальний інститут і живий організм, що саморозвивається, з властивими йому внутрішніми протиріччями; як цілісна виховна організація, що акумулює й активно використовує основні механізми соціалізації та виховання і взаємодіє з людиною впродовж найвідповідальнішого періоду її життя — дитинства.

У процесі навчання в школі чи іншому освітньому закладі дитина отримує перш за все академічні знання й необхідні для їх засвоєння та використання уміння. Проте одночасно з цим вона повинна набувати певні систематизовані соціальні знання, уміння і навички, які доповнюють стихійно отриманий дитиною соціальний досвід і забезпечують їй більш успішне освоєння соціальних норм, установ, цінностей, ролей.

На думку А. Мудрика, сучасна школа володіє всіма механізмами соціалізації, внаслідок чого здатна робити активний вплив не лише на дитину, але і на суспільне життя в цілому. Серед основних механізмів шкільної соціалізації він виділяє два основні напрями: соціально-психологічний — неусвідомлене засвоєння дитиною норм соціальної поведінки, наслідування якому-небудь прикладу, неусвідомлене ототожнення себе з якою-небудь людиною (або групою); соціально-педагогічний — засвоєння дитиною прийнятих в нашому суспільстві еталонів поведінки, норм, стереотипів і поглядів.

Виховання стає відносно автономним в процесі соціалізації на певному етапі розвитку кожного конкретного суспільства, зазначає А. Мудрик, коли воно набуває такої міри складності, що виникає необхідність в спеціальній діяльності з підготовки підростаючих поколінь до життя в соціумі.

Виховання як відносно соціально контрольована соціалізація відрізняється від стихійної й відносно направленої соціалізації тим, що в її основі лежить соціальна дія.

У руслі соціальної педагогіки принцип гуманістичної спрямованості виховання передбачає послідовне відношення педагога до вихованця як до відповідального і самостійного суб'єкта власного

розвитку, стратегію його взаємодії з особистістю і колективом у виховному процесі на основі суб'єктних для суб'єкта стосунків.

Отже, щоб внесок навчально-виховного закладу в соціалізацію молодого покоління був дієвим і впливовим, необхідно стимулювати соціально-комунікативну, пізнавальну активність школярів; формувати в них потребу у постійному саморозвитку, самореалізації та самовихованні; закладати ті ціннісні орієнтації та соціальні установки, які будуть сприяти вибору активної життєвої позиції та свідомого формування громадянського світогляду молодої людини.

Список використаних джерел

1. Дейніченко Т. І. Педагогічна підтримка в системі роботи вчителя // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. Х. : ОВС, 2002. Вип. 22. С. 88–92.

2. Куниця Т. Ю. Труднощі соціальної взаємодії сучасних підлітків // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський, 2016. Вип. 20 (1). С. 263–273.

3. Малиношевський Р. В. Соціально-педагогічна підтримка дитини як об'єкт наукового аналізу // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський, 2015. Вип. 19 (1). С. 341–352.

РЕАБІЛІТАЦІЯ — ПРАЦЯ КОЛЕКТИВНА

Яценко М. В.
І курс, група ФТ-22-1м-ict,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Любенко В. О., к.мед.н., доцент

На теперішній час в нашій країні процес реабілітації налагоджений до дрібниць. Спочатку — це лікарі-терапевти, хірурги, травматологи, психологи тощо. До справи стають реабілітологи, фізичні терапевти. Національна участь в процесі реабілітації волонтерів, близьких людей, рідних, соціальних працівників. Люди, які пройшли цей шлях самі, теж допомагають власним прикладом, порадами сприяють пробудженню і укріпленню волі до життя.

Реабілітації потребують не тільки ті, хто отримав внаслідок травми поранення, інвалідність. Особливо важливими бувають випадки нейротравм. Допомоги також потребують люди, які відчувають стрес від щойно пережитої чи поточної важкої кризової події. Всім цим людям необхідна допомога оточуючих, лікарів, фахівців-реабі-

літологів, соціальні працівники теж стають до роботи. Особливо вразливі діти. З іншого боку, вони можуть вийти зі стану стресу набагато раніше, ніж дорослі навіть якщо вони внаслідок війни сталі інвалідами, тому що до кінця не можуть оцінити ситуацію і наслідки для себе.

Вчені теж не стоять на місці. Теоретичні дослідження, практичні розробки в царині реабілітології стануть в нагоді при виборі індивідуальної стратегії видужання, повернення до радощів повсякденного життя, до активної соціальної позиції. Для людей з інвалідністю процес реабілітації може продовжуватися все життя, але вони при достатній мотивації можуть стати корисними для суспільства. Лікувальна дихальна гімнастика також сприяє більш повному функціональному відновленню опісля хвороби. Під впливом фізичних вправ, щоденного проведення руханки досягається поступова нормалізація дихального акту — глибини, частоти, ритму дихання. Заняття фізичними вправами сприяють стимуляції кровообігу, нормалізації діяльності центральної нервової системи. І це виявляється як у покращенні загального стану людини, так і функцій всіх органів і систем. Адекватний стан людини в результаті застосування відвідань сеансів (сесій) у психолога дає можливість попереджувати розвиток гіпоксії, психосоматичних синдромів, депресії.

Підкреслимо, що фундамент міцного здоров'я закладається саме в дитинстві, а для дітей з особливими потребами допомагає краще себе почувати, придбати корисні звички, які потім супроводжують дитину все життя, вірою і правдою служать для організації раціонального режиму.

В Україні прийняті програми «Здорова Україна», «Залізна воля — незламна воля». Перша леді України Олена Зеленська опікується програмою «ЯК ТИ?». Коли говорять про креативний підхід, то мають на увазі творчий підхід, тобто не слідування стандартам, а пошук своїх шляхів. Іноді буває, що такий підхід притаманний людині, їй пощастило, вона такою народилася. Кожна людина може бути творчою, треба це в собі відчути і підкоритися натхненню, яке посилає Господь.

Наше майбутнє вирішується сьогодні. Українці готові до спротиву, але платять за це високу ціну: поранення, смерті дорослих і дітей, психологічні травми і, як наслідок, переосмислення концепції мирного життя, перехід до воєнного стану, активізація населення, підвищення ролі реабілітації в подоланні ПТС (посттравматичний синдром). Реабілітація потрібна в тому числі тим, хто був в полоні. Кожен по своєму долає горе. Обійми допомагають, допомагає спокійне

ставлення, тихий голос. Самій людині проблематично або неможливо вийти зі стану ПТС. Помічним буде, якщо в цьому процесі приймуть участь члени сім'ї, допоможуть фізична активність, здоровий спосіб життя, врешті-решт сильне бажання бути здоровим. Не чекати, поки «саме пройде», а звернутися до фахівця.

Велику користь в процесі видужання і реабілітації принесе те, що людина не буде на самоті. Треба йти до людей, самому допомагати іншим, керуючись принципом: «Допомагаючи, сам видужую!».

Людина має бути в колективі, має вірити в себе, вірити в перемогу.

СЕКЦІЯ X

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

КОРЕКЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ

Білик О. І.
І курс, група ЗСПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна». Науковий керівник: Вишар Є. В., ст. викладач

Нова українська школа за своєю сутністю, спрямованістю та філософією має бути інклюзивною, тобто такою, яка готова прийняти кожну дитину, створивши максимально сприятливе середовище для її навчання, розвитку потенціалу, здібностей і прагнень. Це напрямок освіти, що знаходиться в стадії становлення та інтенсивного розвитку; це основа, завдяки якій люди з особливими потребами можуть повною мірою брати участь у повсякденному житті та уникати бідності чи експлуатації; це найважливіша умова затребуваності людей з інвалідністю на ринку праці, їх повноцінної участі в суспільному житті.

Адаптація та модернізація методики викладання хімії, створення методичних матеріалів для здобувачів освіти, які перебувають у секторі інклюзії та навчаються в загальних групах, професійно та соціально вмотивованих, іншим дітям разом з учителями допомагають опановувати складні знання з хімії, додаючи «юнацьких фішок». Опрацьовуючи різноманітні джерела інформації, займаючись самоосвітою, викладаючи хімію, як наставники цих учнів застосували інструмент індивідуалізації навчання та створили в календарно-тематичному плані розділ «Корекційно-розвивальна робота зі здобувачами освіти». При цьому необхідно самостійно розподіляти програмовий матеріал відповідно до навчальних планів, враховуючи

індивідуальні особливості дітей з інклюзією та їх здатність до засвоєння нових знань. Модернізація методів навчання включає коригування способів спілкування та засвоєння навчального матеріалу, організацію лабораторного практикуму з детальними покроковими інструкціями через кооперативне навчання та роботу в парах, індивідуальний підхід до вибору методів і форм зворотного зв'язку. моніторингу навчальних досягнень.

Ефективним для інклюзивного навчання є використання наочних методів: ілюстрацій, моделювання органічних молекул, демонстрації хімічних дослідів, колекцій, відеоматеріалів тощо. Обов'язково підкреслюється зв'язок отриманих знань із застосуванням їх у повсякденному житті. Багато дидактичних можливостей у засвоєнні та систематизації великої кількості інформації з хімії надає навчальна інфографіка, а інфографічні проекти можуть виконуватися як учителем, так і дитиною за допомогою інтернет-платформ. Організація інклюзивної освіти потребує системної підтримки та ресурсів для вчителів. Загальноосвітні заклади повинні отримати необхідні консультації та тренінги для підвищення компетентності в питаннях інклюзії. У подальшій роботі ми плануємо розробити і теоретично обґрунтувати цілісну систему методів, форм і засобів проведення уроків хімії в класах з інклюзивним навчанням, яка дасть кожному учневі впевненість у своїх силах, своїх можливостях і рівноправне ставлення до кожного учня.

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Боднарчук О. О.
IV курс, група ЗПЛ-19-1, спеціальність 053 «Психологія»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
Університету «Україна».
Науковий керівник: Кондратюк С. М., к.психол.н., доцент

Сутність арт-терапії розглядається в терапевтичному та корекційному впливі мистецтва на суб'єкт і проявляється в реконструкції психотравматичних ситуацій за допомогою художньо-творчої діяльності, виведенні хвилювань, пов'язаних з нею, у зовнішню форму через продукт художньої діяльності, а також в створенні нових позитивних хвилювань, в зародженні креативних потреб та способі їх задоволення.

В. Станішевська зауважує, що коли визначаємо суть арт-терапії, то використовуємо власне поняття «зцілення»: арт-терапія — це спосіб зцілення за допомогою творчого самовираження. І зцілення — це досягнення підлітком цілісності, передусім психічної [2, с. 51].

Арт-терапія є найбільш давньою та природною формою корекції емоційного стану, якою можна користуватись для зняття накопиченої психічної напруги, для того, щоб заспокоїтись чи просто зосередитись. Творчість як дитини, так і дорослого, реалізована у процесі арт-терапії, дає можливість висловити та відтворити внутрішні почуття, переживання, сумніви, конфлікти та сподівання, у символічній формі переживши ще раз важливі події, адже спонтанна образотворча діяльність здатна виражати неусвідомлюваний зміст психічного життя.

Н. Буркало наголошує, що малюючи, клієнт дає вихід своїм почуттям, бажанням, мріям, перебудовує свої відносини в різних ситуаціях і безболісно стикається з деякими неприємними та травмуючими образами [1, с. 193]. Таким чином, малювання виступає як спосіб осягнення своїх можливостей і навколишньої дійсності, як спосіб моделювання взаємовідносин та вираження різного роду емоцій, в тому числі і негативних, саме тому малювання широко використовують для зняття психічної напруги, стресових станів, при корекції неврозів та страхів. Проективний малюнок може використовуватися як в індивідуальній формі, так і в груповій роботі. Основне завдання проективного малюнка полягає у виявленні і усвідомленні проблем та переживань клієнтів.

Серед функцій арт-терапії варто виділити: вивільнення від негативних станів, установок, очищення; зняття нервово-психічного напруження, регуляція психосоматичних процесів, моделювання позитивного психоемоційного стану; корекція порушень спілкування, формування адекватної міжособистісної поведінки і самооцінки.

Арт-терапія є доцільною у роботі із підлітковою тривожністю. Адже даний психологічний напрямок допомагає у вивільненні негативних емоцій та станів, сприяє формуванню здорової самооцінки та побудові близьких міжособистісних відносин, а саме ці складові необхідні для здорового психологічного самопочуття підлітків.

Основні рекомендації для педагогів та батьків, які полягають в наступному: зберігати контакт із підлітком та будувати відносини із високим рівнем довіри, бути справжніми, тобто не просто давати поради та навчати, звернути увагу на рівень власної тривоги та за потреби пропрацювати її, допомогти сформувати у підлітка впевне-

ності у власних силах та віру у себе, допомогти підлітку сформувати усвідомлення невдачі у позитивному ключі, приймати участь у арт-терапевтичному процесі, проявляти чуйність та уважність до переживань, емоцій та ситуацій, які трапляються у житті підлітка, допомагати підлітку у формуванні та усвідомленні самоцінності.

Список використаних джерел

1. Буркало Н. І. АРТ-терапія в сучасній психології. Психологічний часопис. 2019. Т. 5. № 9. С. 189–204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2019_5_9_15.

2. Станішевська В. І. Можливості арт-терапії в подоланні внутрішньоособистісного конфлікту у підлітків. Психологічний журнал. 2020. Вип. 4. С. 47–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psj_2020_4_7.

ПОНЯТТЯ ГІБРИДНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В МАЛИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Гассаб О. В.
аспірант ІІІ року навчання, спеціальність «Психологія»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник: Шмаргун В. М., д.психол.н., професор

У організаційній психології поняття «малої організації» зазвичай відноситься до компаній або підприємств, які мають невеликий розмір, обмежений бюджет та малу кількість співробітників. Зазвичай це організації з менше ніж 50 співробітниками, хоча загальна кількість може відрізнятися залежно від контексту та країни.

Малі організації мають свої особливості, які відрізняють їх від більших організацій. Наприклад, вони зазвичай мають більш просту структуру, менший рівень бюрократії та більшу гнучкість. Малі організації можуть мати різні моделі корпоративної культури, які визначають, як співробітники взаємодіють між собою та зовнішніми стейкхолдерами, які цінності та принципи керують їх діяльністю та які організаційні структури та процеси існують.

В малих організаціях можуть існувати і гібридні моделі, які поєднують в собі елементи кількох з наведених вище моделей. Гібридні моделі корпоративної культури поєднують різні аспекти різних моделей та дозволяють компанії забезпечити оптимальний баланс між різними потребами та вимогами. В малих організаціях гібридна модель корпоративної культури може бути особливо ефективною, оскільки вона дозволяє забезпечити більшу гнучкість та

адаптивність до змін, що є важливим для успішної діяльності в динамічному бізнес-середовищі.

Важливим аспектом гібридної моделі корпоративної культури є те, що вона повинна бути адаптована до конкретного бізнес-середовища та потреб компанії. Крім того, важливо забезпечити якісну комунікацію та забезпечити співпрацю між різними командами та відділами.

Також гібридні моделі корпоративної культури можуть бути різними за ступенем інтеграції різних аспектів. Деякі компанії можуть поєднувати дві моделі на рівні культурних цінностей та підходів до керування, тоді як інші можуть поєднувати різні аспекти на рівні практичної реалізації.

У будь-якому випадку, гібридні моделі корпоративної культури можуть бути ефективними для малих організацій, оскільки вони дозволяють забезпечити оптимальний баланс між різними вимогами та потребами, що є важливим для успішного функціонування.

Корпоративна культура є дуже корисною для малих організацій, якщо вона ретельно пророблена, реалістична та прийнята всіма співробітниками. Вона може створити сприятливе робоче середовище, згуртувати команду та допомогти встановити високі моральні та етичні стандарти серед співробітників, що в свою чергу може позитивно відобразитись на роботі організації та її репутації.

Крім того, корпоративна культура може допомогти малим організаціям залучати та зберігати талановитих співробітників. Коли компанія має сильну корпоративну культуру, це стає однією з ключових переваг при залученні та утриманні кваліфікованого персоналу. Співробітники більш схильні працювати в компанії, де вони почуваються комфортно та відчувають, що їхні цінності та інтереси співпадають з цінностями організації.

Загалом, корпоративна культура може допомогти малим організаціям розвиватись та досягати поставлених цілей. Коли у компанії панує спільна культура, співробітники працюють як єдиний організм, що може дозволити досягати кращих результатів та розвиватись відповідно до стратегії компанії.

Список використаних джерел

1. Виходець О. М. Соціальні комунікації в культурі української організації : монографія. Одеса : Олтех, 2010. 285 с.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕТЕРМІНАНТІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ

Герасименко Л. Б.
кандидат педагогічних наук, магістр з психології,
доцент кафедри фундаментальних дисциплін,
КЗВО «Рівненська медична академія»;
Омельчук С. В.
IV курс, група ЕС, спеціальність «Музичне мистецтво»,
Інститут мистецтв
Рівненського державного гуманітарного університету

Актуальність дослідження зумовлена тим, що самореалізація, формування особистості конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський науково-освітній простір фахівця потребує подолання підвищеного рівня агресивної поведінки, характерного для молоді у сучасних умовах. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність методологічного обґрунтування означеної психолого-педагогічної проблеми.

Зазначимо, що у психологічній науці обґрунтовуються різні точки зору щодо детермінантів агресивної поведінки, З. Фройд, К. Лоренц та ін. надавали перевагу внутрішнім біологічним факторам, а А. Бандура, Л. Брековіц, Дж. Доллард, Н. Міллер, З. Карпенко, А. С. Макаренко, та ін. — зовнішнім соціально-психологічним.

Мета наукового пошуку полягала у вивченні детермінантів агресивної поведінки студентів з метою подальшого запобігання та корекції негативного розвитку особистості молодої людини. В основу гіпотези дослідження покладено припущення про те, що існує зв'язок між спрямованістю особистості та рівнем агресивної поведінки, а проведення психокорекційної роботи сприятиме зниженню проявів агресії.

Для досягнення мети дослідження і вирішення поставлених завдань використовувався комплекс методів: теоретичні, емпіричні та математичні. Були реалізовані психодіагностичні методики вивчення особистості: «Діагностика показників і форм агресії» Басса-Дарки, «Методика діагностики агресивності у стосунках» А. Ассінгера, «Дослідження спрямованості особистості» Б. Басса.

Зауважимо, що детермінізм (у психології від лат. determinare — визначати) — закономірна і необхідна залежність психічних явищ від факторів, що їх зумовлюють. Детермінізм є вихідним положенням про те, що особистість під впливом певних чинників (детермінантів) зазнає перманентних змін у житті.

У дослідженні агресивну поведінку (лат. aggressio — нападати) ми розглядаємо як цілеспрямовану деструктивну сукупність вчинків особистості, що має на меті прояв різних форм агресії, завдання фізичної шкоди, психологічного дискомфорту іншим людям. Ми виділяємо наступні детермінанти агресивної поведінки: індивідуально-психологічні особливості, незадоволені потреби, реальна чи уявна фрустрації, конфлікти між студентами, спрямованість особистості та інші соціально-психологічні чинники. За даними наших досліджень агресивній поведінці студентів притаманні наступні за ступенем інтенсивності і формою прояву види агресії: вербальна — 8%, фізична — 3%, реактивна — 3% респондентів. У 66% студентів показники агресії знаходяться у нормі, а у 20% опитаних навіть нижче норми. У студентському довкіллі ми діагностували прояви прямої (5%) та опосередкованої (9%) агресії.

З метою формування неагресивних стратегій поведінки була реалізована «Програма корекції агресивності у студентів» (автори Н. В. Коляда та П. П. Моісеєнко). Для перевірки ефективності реалізації програми ми користувалися критерієм Стьюдента: підтверджено, що психокорекційна робота була ефективною, рівень агресивності студентів знизився, гіпотеза дослідження підтвердилася.

Підсумовуючи, зазначимо, що на наш погляд, вирішальну роль у формуванні агресивної поведінки студентів відіграють саме соціально-психологічні детермінанти, а реалізації психокорекційної програми зумовлює зниження рівнів її прояву.

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE LOCUS OF CONTROL IN EARLY YOUTH

Holovchak D.
III year, group Zpl-20-3, specialty 053 «Psychology»,
Vinnytsia social economic Institute of the University «Ukraine».
Scientific supervisor: Liesnichenko N., PhD

The concept of locus of control and responsibility is one of the most important topics in psychology due to people's desire for success and personal development, and a large number of psychologists are engaged in research on this topic. After all, the locus of control is one of the most important features of human qualities, behavior and life activities.

The concept of «locus of control» was first introduced by the psychologist Julian Rotter in 1954. He described this term as a person's ability to

explain and assign situations and their causes to external or internal factors. The external locus of control refers to a person's perception, which is based on external events (external type), that is, responsibility for all life situations is placed on the environment, on luck, coincidence of circumstances. The internal locus of control includes perception, which, accordingly, is based on internal feelings (internal type), that is, a person evaluates all events in his life through the prism of his own competence, his skills and abilities, as well as his own activity and efforts.

The concept of locus of control is based on Julian Rotter's theory of social learning. This theory is based on the concept that socialization, communication with other people is necessary for the development of any person, because it is thanks to this that people get the necessary experience for further life. An individual's future behavior and actions are also influenced by his expectation, namely generalized expectation, thanks to which it is the person's behavior and his reaction that determines the reinforcement. Julian Rotter divided generalized expectation into interpersonal trust and locus of control.

Bernard Weiner developed the theory of attribution, according to which he believes that it is possible to explain the behavior of an individual depending on his life successes or failures. In his opinion, there is a certain tendency of the individual to a behavioral act and action, due to previous experience (disposition), as well as available information. Personal disposition includes: personality tendencies, its status and cause-and-effect explanation (causality). The available information includes: the influence of the environment on one's own success (parents, family, teachers, etc.), a personal decision regarding the performance of the task or forced from the outside, the ideas of others about certain events or people, and one's own ideas.

In his studies, Daniel Bar-Tal draws attention to the fact that the peculiarities of person's qualities are of great importance in terms of a person's explanations of certain situations. That is, depending on the focus on one's goals and the level of their importance, each person will have their own attributions. Daniel also saw the coincidence of the students' already acquired experience with their future goals and their availability of information.

For the study of the locus of control in young men and women, the methodology of «Locus of Control» by J. Rotter and «Study of Subjective Control», which was developed by E. F. Bazhin and others, was chosen based on J. Rotter's locus of control scale. Twenty-two high school and college students aged 15 to 23 participated in this study.

According to the results of the study, it was found that the internal locus of control was more characteristic of young women and college students, which indicates a higher level of responsibility for their lives due to important life events and planning for the future. The external locus of control was more typical of young men and students of early youth. As for younger boys and girls who studied at school, their level of locus of control was external due to less pressure for self-realization and responsibility.

Literature

1. Bar-Tal D. The effects of teacher's behavior on pupils' attributions: A review / In C. Antaki and C. Brewin (Eds.). Attributions and Psychological Change. London : Academic Press, 1982. P. 177–194.
2. Rotter J. B. The development and applications of social learning theory : Selected papers. New York : Praeger, 1982. 367 p.
3. Rotter J. B. Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement // Psychological Monographs : General and Applied. 80 (1). 1966. P. 1–28.
4. Weiner B. Achievement Motivation and Attribution Theory. Morristown. NJ : General Learning Press, 1974. 216 p.

THE ROLE OF COGNITIVE FACTORS IN THE FORMATION OF EMOTIONAL STATES

Holovchak D.
III year, group Zpl-20-3, specialty 053 «Psychology»,
Vinnytsia social economic Institute of the University «Ukraine».
Scientific supervisor: Liesnichenko N., PhD

The role of cognitive factors in human perception and emotional response is an important and interesting topic in modern psychology. After all, cognitive strategies are important in forming the correct perception of surrounding events and problems in human life. Cognitive psychology and cognitive-behavioral therapy investigate issues of cognitive factors and their influence on emotional states.

A person is usually able to evaluate events in his life from the point of view of positive or negative impact, such an evaluation is called cognitive. An important factor of emotional experience is precisely the cognitive assessment of the situation in which a person finds himself, that is, the very perception of the event and its significance for the person. When you neutralize a person's excitement about an unfair or negative situation for him, then the emotion will be determined only based on the person's

assessment of this situation. Also, physical excitement (for example, in sports competitions and games) can increase emotions from responding to certain circumstances.

According to the evaluation theory, general physical arousal has no effect on subjective emotional experience, but only a person's assessment of the situation. Among the appraisal theories are those that take into account first the variety of emotions, and then the situations that cause them; or those that determine the parameters of evaluations and the emotions that arise as a result. The evaluation parameters are determined by the desirability and undesirability of the event and whether it occurs.

Thanks to clinical observations, it was possible to notice that some patients can feel a certain emotion, but not be aware of it, do not give the opportunity to express it due to avoiding thoughts about the situation, repressing them. That is why it is important to understand one's attitude to events and to experience emotions, thinking about them. E. Brenner believed that people's emotions remain the same since childhood, they change only because of thoughts that develop during life. Accordingly, it is necessary to strive for the development of our emotional beliefs, which can be obtained through life experience.

There are also more modern studies, from which it becomes known that emotions have an influence on the subsequent conclusions of a person, on decision-making and in the evaluation of certain events. Due to the fact that emotions carry informational and motivational functions, they are able to change and influence the received information. In this way, further mental and thinking processes and conclusions are influenced.

For the research, the subjects were asked to answer questions on the definition of emotional sensitivity and emotionality. Twenty-eight volunteers participated in the study. According to the results of these two studies, it was found that the subjects, having different results in the level of sensitivity and emotionality, react differently to their states. That is, regardless of the result, each interviewee coped with his emotional state depending on his personal characteristics. From this, it follows that the cognitive factors of each individual affect the emotional state and the perception of this state in a positive or negative way, but whether a person should provide psychological help depends only on the person's assessment of his state. Thus, it is recommended to regulate your cognitive processes through appropriate practices, which will allow you to better control your emotional state and facilitate reactions to future events.

There are different theoretical opinions about the influence of cognitive factors on the emotional sphere. However, most of them consider the

emotional and cognitive spheres to be interconnected and interdependent. It is also necessary to emphasize the importance of controlling one's cognitive processes and the ability to use them to regulate one's emotions.

Literature

1. Davidson R. J., Jackson D. C., Kalin N. H. Emotion, plasticity, context, and regulation: Perspectives from affective neuroscience // Psychological Bulletin, 126. 2000. P. 890–909.

2. Loewenstein G., Lerner J. S. The role of affect in decision making. In R. Davidson, H. Goldsmith and K. Scherer (eds.). Handbook of Affective Science. Oxford : Oxford University Press. 2003. P. 619–642.

3. Schwarz N., Clore G. L. Feelings and phenomenal experiences. In E. T. Higgins, A. Kruglanski (eds.). Social psychology. Handbook of basic principles. New York : Guilford. 2007. P. 385–407.

4. Smith C. A., Ellsworth P. C. Patterns of appraisal and emotion related to taking an exam // Journal of Personality and Social Psychology. 1987. 52 (3). P. 475–488.

5. Tyng, Chai M. et al. The Influences of Emotion on Learning and Memory. Frontiers in psychology. 2017. Vol. 8. 1454. 24 Aug.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА БАТЬКІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Голюк М. Р.
IV курс, група ЗПЛ-19-1, спеціальність 053 «Психологія»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
Університету «Україна».
Науковий керівник: Сиско Н. М., к.психол.н., доцент

Труднощі сімей, в яких виховуються діти з особливими потребами, істотно відрізняються. Хвора дитина потребує незрівнянно більше, ніж здорова, матеріальних, духовних і фізичних витрат. Складним є й усвідомлення батьками факту народження дитини з особливими потребами. Поступові фази розгубленості, страху, шоку, депресії, і нарешті, прийняття діагнозу дитини складають психологічне поле, яке впливає на прийняття власної дитини сім'єю.

Т. Ковбасюк, зауважує, що психологічна підтримка передусім спрямована на: вирішення конфліктних ситуацій, що виникають між суб'єктами освітнього процесу; зниження в батьків емоційного дискомфорту у зв'язку з особливостями розвитку їхньої дитини; підвищення психолого-педагогічної культури батьків; підтримку

впевненості батьків у можливостях їхньої дитини; допомогу у створенні батьківських об'єднань та участь батьків у їхній діяльності; формування в батьків адекватного ставлення до проблем дитини; підтримку міжособистісну [2, с. 86].

Сім'я, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, потребує допомоги з боку соціальних служб, а також психологічної допомоги для налагодження нормальної взаємодії у сім'ї та оптимальних батьківсько-дитячих стосунків. Батьки, які мають дітей з особливими потребами, найчастіше вважають що виховання дитини є їх особистою проблемою, і відмовляються від будь-якої допомоги оточуючих. Тому психолог повинен знати про наявність захисних механізмів і вміти розпізнати їх. Феномен відторгнення допомоги є одним із проявів захисту.

Добре, терпеливе ставлення близьких має поєднуватися з певною вимогливістю до дитини. Потрібно поступово розвивати правильне ставлення до свого стану, своїх можливостей. Залежно від реакції й поводження батьків дитина ставитиметься до себе як до людини, цілком здатної досягти певних успіхів.

Д. Завітренко наголошує, що батьки дітей з особливими освітніми потребами потребують допомоги та підтримки, зокрема психотерапевтичної, спрямованої на зниження в них рівня психоемоційного напруження, «запуск» конструктивних змін, формування визначальної установки: «досягти якомога більшого там, де це можливо» [1, с. 117]. Підтримка батьків дітей з особливими освітніми потребами також пов'язана з їх навчанням з метою формування знань про особливості дитини, зумовлених наявними порушеннями, формуванням умінь використовувати знання для побудови взаємодії з дитиною, формуванням батьківської компетентності.

Основні засади співпраці фахівців та батьків: спільна справа, довіра, повага та рівні права, чіткий розподіл обов'язків, чіткий розподіл відповідальності.

Психологічна робота з батьками дітей з особливими освітніми потребами — це система узгоджених, цілеспрямованих заходів, які здійснюються психологом з використанням досягнень психологічної науки і практики в інтересах клієнта, де клієнтом виступають батьки дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1. Завітренко Д. Ж., Жигора І. В. Взаємодія фахівців із батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. На-

укові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки. 2021. Вип. 194. С. 116–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2021_194_24.

2. Ковбасюк Т., Яценюк Л. Соціально-педагогічна підтримка батьків дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти. Нова педагогічна думка. 2020. № 3. С. 85–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2020_3_17.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ РОЗВИТКОМ ТА «ІНВАЛІДНІСТЮ»

Дума М. В.
старший викладач,
Івано-Франківська філія Університету «Україна»

Анотація. В даних тезах викладено основні поняття інклюзії та інклюзивної освіти. Перелічені міжнародні документи, які допомагають захищати та пропагувати права осіб з інвалідністю. Також перераховуються основні принципи підходу до освіти, що ґрунтується на застосуванні прав людини.

Annotation. These theses set out the basic concepts of inclusion and inclusive education. Listed are international instruments that help protect and promote the rights of persons with disabilities. The basic principles of the approach to education based on the application of human rights are also listed.

Інклюзія — це політика та процес (процес збільшення рівня участі), які дають змогу всім громадянам брати участь у всіх програмах.

Інклюзивна освіта — процес укріплення можливостей системи освіти для охоплення всіх громадян. ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) розглядає інклюзію як динамічний метод позитивного реагування на багатоманітність учнівського, студентського контингенту та ставлення до індивідуальних відмінностей не як до проблеми, а як до можливостей збагачення навчального процесу.

В основі інклюзивної освіти лежить право людини на освіту, проголошене Загальною декларацією прав людини (1948 р.) і кожна держава зобов'язана забезпечити реалізацію цього права для всіх, незважаючи на індивідуальні особливості.

У багатьох країнах світу в 1970-ті роки відбулися значні зміни в ставленні до осіб з інвалідністю. Пропаганда концепції інклюзії дала змогу всім особам з інвалідністю брати участь у різноманітних програмах, бути включеними і залученими до життя суспільства. Процес включення означає фокусування на розвиток системи та

перетворення її на універсальну. Наприклад, щодо здобувачів освіти з інвалідністю (особливими потребами) включення ілюструє перенесення акценту з догляду на освіту та особистий розвиток. Включення базується на визнанні здібностей і потенціалу всіх громадян до розвитку, якщо суспільство здатне задовольнити їхні потреби.

Було прийнято низку міжнародних документів, які допомогли сконцентрувати увагу на принципі включення як на підході, що відповідає на запити осіб з інвалідністю. Міжнародний рік інвалідів (1981 р.) став поворотним пунктом в усвідомленні проблем, які стоять перед людьми з інвалідністю.

Десятиліття людей з інвалідністю (1982–1993): міжнародні документи, які з'являються в ці роки, допомагають захищати та пропагувати права осіб з інвалідністю.

Зокрема, одним із документів, що підсилив правовий захист осіб з інвалідністю стала Конвенція ООН про права дітей (1989 р.), яка підкреслила: всі права стосуються всіх дітей без дискримінації на будь-якому ґрунті, включаючи інвалідність. Ця Конвенція також проголошує право на спеціальний догляд, освіту, медичне обслуговування, навчання та реабілітацію. Всі ці права повинні забезпечуватися, щоб кожна дитина змогла досягти «найповнішої соціальної інтеграції та індивідуального розвитку, включаючи духовний та культурний розвиток».

Крім того, в інших основоположних міжнародних договорах про права людини — Конвенції ЮНЕСКО про боротьбу з дискримінацією в освіті (1960 р.) та про ліквідацію всіх форм дискримінації по відношенню до жінок (1979 р.) — не лише підкреслюється заборона дискримінації, а й наголошується на необхідності активного її викорінення. З цих прав логічно випливає, що всі громадяни мають право здобувати такий вид освіти, що не піддає їх дискримінації, за жодною ознакою: наприклад, на основі етнічної приналежності, релігії, економічного статусу, статусу біженця, мови, статі, обмежених можливостей тощо і що держава має вживати заходів для реалізації цих прав у будь-якому навчальному середовищі.

Підхід до освіти, що ґрунтується на застосуванні прав людини, включає в себе три основні принципи:

– доступ до освіти;

– рівність, інклюзія та відсутність дискримінації;

– право на якісну освіту, зміст та процеси.

В Україні ідеї інклюзивного навчання, попри всю дискусійність питань «за» чи «проти», досить швидко поширюються і знаходять

підтримку серед батьків, вчителів, викладачів та інших верств населення. Зокрема, дедалі більше батьків бажають навчати своїх дітей з проблемами розвитку у найближчій до місця проживання навчальній установі, як це роблять всі інші. Зростає спротив батьків навчанню дітей у спеціальних навчальних закладах, особливо у школах-інтернатах. У суспільства все частіше лунають думки про те, що:

– особи з інвалідністю повинні мати такі ж можливості в одержані освіти, як інші;

– особи з інвалідністю повинні навчатися в найближчих до місця проживання школи, коледжу, інституту, університету разом зі своїми ровесниками.

Водночас є багато батьків, які хочуть, щоб їхні діти навчалися у спеціальних навчальних закладах, вважають навчання там більш професійним і часто комфортним для їхніх дітей і вигідним для сім'ї. За законом вони мають на це право. Є випадки звернень батьків, щоб перевести дитину з інклюзивно-інтегрованих умов навчання у спеціальний навчальний заклад.

Отже, освіта є тією ж наріжною основою, від якої залежить виживання людства і розвиток нації, це важлива інвестиція, де компроміси неприпустимі. Відтак, потрібно вивчити шляхи мінімізації марного витрачання ресурсів і способи оптимального їх використання задля підвищення економічної ефективності освіти.

Список використаних джерел

1. Адвокасі : практичний посібник / Г. Кіященко. К., 2009. 103 с.

2. Конвенція ООН про права інвалідів. URL: https://www.coe.int/uk/-web/ compass/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.

3. Основи соціальної роботи. К. : Києво-Могилянська Академія, 2014.

ОСОБИСТІСНІ РЕСУРСИ ЯК ЗАСОБИ ПОДОЛАННЯ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ УКРАЇНЦІВ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Іванюк І. Я.
старший викладач,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Проблема існування людини у складних життєвих обставинах стала надзвичайно актуальною на даний час в нашому суспільстві. У зв'язку з війною та низкою подій на соціальному, економічному та

політичному просторі нашої держави, раптово змінилися умови життя мільйонів українців різних вікових груп. Травматичні події руйнують усталений, звичний плин життя, знижує стресостійкість людини, робить її більш уразливою та беззахисною, викликають у молоді важкі емоційні переживання, відчуття розчарування та безнадії.

Проблема подолання важких емоційних переживань є досить важливою і актуальною, адже вплив війни на емоційний стан українців не обмежується тільки періодом активних бойових дій. Після закінчення війни, українці все ще будуть відчувати вплив травматичних подій на їхні емоції та психіку.

Найбільш поширеними формами емоційних переживань українців є: стрес, тривога, депресія, гнів, роздратування, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), відчуття вини, втома, вигорання, надмірна чутливість, синдром втрати.

Науковці стверджують, що людина має достатньо особистісних ресурсів для успішного подолання труднощів та відновлення власного психологічного здоров'я.

У сучасній психології зміст поняття «ресурси» розробляється в гуманістичній психології та теорії психологічного стресу. Особистісні ресурси розуміють як фізичні та духовні можливості і потенції людини, мобілізація яких забезпечує подолання тих перешкод і кризових ситуацій, які з'являються у людини протягом життя та визначають її життєстійкість і якість життя.

І. Шкуратова вважає доцільним виділення таких груп особистісних ресурсів, що допомагають справлятися з негативними переживаннями: 1) світогляд і вірування людини, сила духу; 2) інтелект, креативність, інтерес до світу; 3) системи навичок, вмінь та знань; 4) енергетичний ресурс (фізичне та психічне здоров'я, витривалість, темпераментні характеристики); 5) властивості особистості, що спрямовані на протистояння руйнівним впливам (цілеспрямованість, оптимізм, локус контроля та ін.) [1].

Ларіна Т. виділяє зовнішні і внутрішні реабілітаційні ресурси особистості [2].

До внутрішніх ресурсів віднесено: особистісні ресурси (ресурси життєстійкості та копінг-ресурси); соціально-психологічні ресурси (діалогічне спілкування, соціальна підтримка); практики керування ризиками (прийняття відповідальності за безпеку власного життя, упорядкування власного життєвого простору).

Серед зовнішніх ресурсів особливо важливі такі: оптимістичне ставлення до суспільно-політичних трансформацій; готовність зай-

мати активну громадянську позицію (що, зокрема, виявилось у контрольованій пильності); прагнення захистити значущі цінності, зберегти власні життєві позиції, бачення перспектив подальшої реалізації життєвих планів; пошук підтримки з боку сім'ї та родичів.

Отже, емоційні стани українців є дуже складною та різноманітною проблемою, яка потребує комплексного підходу та розвитку ефективних механізмів допомоги людям. Важливо надати не тільки медичну, соціальну, психологічну підтримку, а й створити сприятливі умови для активізаціїособистіснихресурсів,самореалізації та збереження психологічного здоров'я українців.

Список використаних джерел

1. Буковська О. О., Гірченко О. Л., Науменко О. П. Особистісні ресурси подолання психологічної кризи молоддю. Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості : колективна монографія. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2019. С. 141–152.

2. Ларіна Т. Соціально-психологічна реабілітація особистості: покрокове набуття життєздатності // Наукові студії із соціальної та політичної психології. 2018. Вип. 42 (45). С. 139–147.

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА УСКЛАДНЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Карч М. О.
V курс, група ПЛм.-21, спеціальність «Організаційна психологія»,
Сумський державний університет.
Науковий керівник: Іванова Т. В., к.психол.н., доцент

Розвиток сучасного суспільства характеризується постійними змінами соціально-економічних, суспільно-політичних, моральних цінностей тощо. Це може стати підґрунтям виникнення в особистості певних соціально-психологічних проблем, які ускладнюють самореалізацію людини, у тому числі професійну. Професійна самореалізація — це вибір особистістю професійного шляху, формування та розвиток себе як професіонала. Проте умови реалізації професійної діяльності мають певні об'єктивні та суб'єктивні ускладнення, унаслідок чого може сформуватися синдром «професійного вигорання», що перешкоджає реалізації особистості.

Професійне вигорання є реакцією на стрес, пов'язаний з професійною діяльністю, та характеризується негативним ставленням

особистості до інших осіб на роботі (деперсоналізація) та до самої професії (відсутність задоволення від роботи) разом з виникненням почуття емоційної виснаженості [3].

Професійне вигорання пригнічує потенціал людини до професійної та особистісної реалізації. Соціально-психологічні симптоми вигорання проявляються у байдужості, нудьзі, пасивності, підвищеній дратівливості щодо незначних подій; в особистості превалюють часті нервові зриви і як наслідок — невмотивований гнів або відмова від спілкування, занурення у себе; спостерігається постійне переживання негативних емоцій, для яких немає об'єктивних зовнішніх причин (почуття провини, образи, підозрілості, тощо); дегуманізація, тобто цинізм, нечутливість до інших людей [1].

Виникнення професійного вигорання може бути зумовлено певними ендогенними та екзогенними факторами. Із одного боку, професійне вигорання — це процес, що зумовлений особистісними, внутрішніми факторами (емоційна ригідність, інтенсивна інтеріоризація обставин професійної діяльності тощо), а з іншого боку, він спричинений зовнішніми, об'єктивними факторами (умови праці, соціальна нестабільність, негативні стереотипи у суспільстві щодо професії тощо) [2].

Таким чином, професійне вигорання може мати негативний вплив на фізичне та психічне здоров'я людини, що обмежує її в самореалізації як професійній, так і особистісній. Синдром ускладнює процес реалізації особистості, призводячи до зменшення мотивації до праці та розвитку кар'єри, зниження якості роботи, погіршення стосунків з іншими тощо. Особливо важливою ця проблема є для молоді, яка перебуває у процесі становлення та формування власних позицій, орієнтацій, інтересів та потреб. Успішне забезпечення професійної діяльності цієї групи населення важливе для подальшого розвитку суспільства та держави. Їхня продуктивність та задоволеність роботою впливає на рівень економічного зростання та соціальної стабільності. Професійне вигорання ускладнює реалізацію молоді, що у свою чергу може призвести до соціальних та психологічних проблем, таких як збільшення безробіття, зниження мотивації до роботи та збільшення рівня соціальної напруги. Тому необхідно приділяти достатньо уваги профілактиці та подоланню синдрому професійного вигорання.

Список використаних джерел

1. Войлісовська В. Психологічний супровід кадрової роботи: професійне вигорання. Держслужбовець. 2015. № 6. URL: http://surl.li/gjdad (дата звернення: 12.04.2023).
2. Мащак С. О. Професійне вигорання особистості як соціально-психологічна проблема. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. 2012. № 2 (1). С. 444–452. URL: http://surl.li/gjdaj (дата звернення: 12.04.2023).
3. Kamtsios S. Burnout syndrome and stressors in different stages of teachers' professional development: The mediating role of coping strategies. Hellenic Journal of Psychology. 2018. Vol. 15. № 3. P. 229–253.URL: http://surl.li/gibds (last accessed: 30.03.2023).

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА САМОСВІДОМІСТЬ СТУДЕНТІВ

Клочкова Ю. В.
старший викладач кафедри спеціальної освіти та психології,
Хортицька національна академія

Сучасний світ не може уявити себе без розвитку інклюзивної культури, яка стала важливим елементом нашого суспільства. Інклюзивна культура базується на ідеї рівності та взаєморозуміння між людьми незалежно від їхньої національності, релігії, статі, віку, фізичних та психічних можливостей. Розвиток інклюзивної культури має великий вплив на самосвідомість студентів.

Самосвідомість — це здатність розуміти свої власні потреби, бажання, можливості та слабкі сторони. Завдяки інклюзивній культурі студенти стають свідомішими у тому, як важливо поважати та розуміти інших людей. Вони починають розвивати емпатію та толерантність, що допомагає збагнути свої власні переваги та недоліки. Крім того, розвиток інклюзивної культури допомагає студентам збагнути важливість різноманітності та приймати різні точки зору.

Інклюзивна культура — це концепція, яка передбачає побудову суспільства, в якому люди з різними потребами та здібностями є повноцінними членами.Інклюзивна культура прагне до зміни уявлень та стереотипів про людей з різними потребами та здібностями, забезпечуючи рівний доступ до різноманітних сфер життя: освіти, культури, спорту, роботи та ін. Вона базується на принципах поваги до прав та потреб кожної людини, відкритості, співпраці та співдії. Розвиток інклюзивної культури передбачає створення умов,

що дозволяють всім людям розвиватись та досягати своїх потенційних можливостей. Серед українських дослідників інклюзивну культуру вивчали І. Кондратенко, С. Петренко, Л. Федоренко та інші.

Одним з ключових аспектів інклюзивної культури є підтримка людей з особливими потребами. Завдяки інклюзивності студенти стають більш чутливими до потреб цієї групи людей та навчаються діяти з урахуванням їхніх особистих потреб. Це допомагає студентам розуміти, що кожна людина має право на повагу та рівні можливості.

Розвиток інклюзивної культури також сприяє створенню атмосфери взаємоповаги та розуміння в освітніх закладах. Це підвищує рівень самооцінки студентів та допомагає їм розвивати свої таланти та здібності. Студенти відчувають підтримку та повагу до своєї особистості, що допомагає їм розвиватись як професіонали та активні громадяни.

Одним з головних викликів інклюзивної культури є протидія стереотипам та дискримінації. Завдяки інклюзивній культурі студенти отримують знання про різні культури та традиції, що допомагає їм уникати стереотипів та підтримувати культурну різноманітність. Вони вчаться бачити кожну людину як унікальну особистість зі своїми власними цінностями та переконаннями.

Крім того, інклюзивна культура розвиває у студентів уміння працювати в команді, взаємодіяти з людьми різного віку та національності. Вони навчаються сприймати та поважати різні точки зору, що допомагає їм стати більш толерантними та розуміючими.

Інклюзивна культура сприяє розвитку в студентів позитивної самооцінки та самовизначення. Вони вчаться бачити свої сильні сторони та розвивати їх, а також працювати над своїми слабкими сторонами та розвивати вміння підкріплювати свої успіхи. Це допомагає студентам розвиватись як професіонали та досягати своїх цілей.

У підсумку, розвиток інклюзивної культури має значний вплив на самосвідомість студентів. Вона сприяє розвитку емпатії, толерантності, поваги до різноманітності, взаємодії та співпраці з людьми різного віку та національності, позитивної самооцінки та самовизначення. Розвиток інклюзивної культури є важливим фактором, що сприяє формуванню особистісної самосвідомості студентів та їхньому розвитку як професіоналів та активних громадян.

ЩОДО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Кузьменко Я. Р.
студентка другого магістерського рівня, група ЗСПО-22-1м,
спеціальність 016 «Спеціальна освіта»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Масляніков І. В., к.психол.н., доцент

Становлення в Україні інклюзивного суспільства, заснованого на принципах недискримінації, включення до суспільного життя усіх людей, незважаючи на особливі потреби, освітні труднощі, — є прогресивною тенденцію, яка відповідає міжнародним підходам.

Україна сприймає міжнародні підходи щодо інклюзії людей з інвалідністю, ратифікувала ключові нормативні документи у цьому контексті, створює власну нормативну базу, яка унормовує інклюзивну освіту, а також розвиває практичний досвід інклюзивного навчання в закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної та вищої освіти.

Одним із провідних закладів вищої освіти України, який має значний досвід упровадження інклюзивної освіти і значні досягнення на цьому шляху, є Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Так, Університет «Україна» — єдиний вищий навчальний заклад інтегрованого типу, відкритий для молоді неоднакового рівня підготовки, диференційованих соціальних можливостей і різного стану здоров'я, який добровільно взяв на себе місію вчити людей з особливими потребами. В УУ накопичено унікальний досвід організації навчально-виховного процесу молоді з функціональними обмеженнями в інтегрованих групах (у загальному студентському потоці). Широкий спектр спеціальностей УУ надає їм можливість самовизначення та самореалізації залежно від індивідуальних здібностей і потреб. І число «особливих» студентів, які прагнуть здобути вищу освіту, з кожним роком зростає.

Нажаль, у сучасному суспільстві недостатню адаптацію людей з інвалідністю до умов життя в здоровому соціумі в цілому, та до умов навчання у ЗВО, зокрема, можна розглядати як значущу, актуальну проблему, оскільки її прояви призводять до дезорганізації особистості, не дозволяють їй стати повноцінним членом суспільства.

Процес адаптації передбачає, перш за все, активність самого суб'єкта діяльності, яка вимагає осмислення своїх дій і вчинків,

пошуку власних шляхів рішень відповідно конкретним умовам життєдіяльності, аналіз характерних особливостей і результатів взаємодії (у даному випадку першокурсника) з новими людьми і обставинами. Адаптація містить у собі складні, багатогранні взаємини людини з довкіллям. На студентський вік припадає процес активного формування соціальної зрілості, яка полягає у здатності кожної молодої людини опанувати сукупність соціальних ролей, відтак саме цей віковий період є важливим у контексті проблеми.

Для реалізації інклюзивної моделі освіти студентів з інвалідністю в УУ дотримано дві умови. *По-перше*, впроваджено інтеграційні моделі навчання студентів з інвалідністю на всіх етапах їх навчання та виховання. *По-друге*, створено діючу модель супроводу процесу навчання студентів з інвалідів та їх інтеграції у суспільство.

Зрозуміло, що в кожного студента з інвалідністю є певні особливості й обмеження, що ускладнюють навчання та процес соціально-психологічної адаптації. Для роботи з такими людьми потрібно впроваджувати у навчально-виховний процес спеціальні методи, педагогічні технології й адаптаційні технічні засоби. Як правило, такі студенти дуже допитливі й старанні, але мають певні проблеми: прогалини у знаннях, підвищену втомлюваність, замкненість, низьку самооцінку, вразливість. При цьому для них не можна уповільнювати темп навчання або зменшувати кількість пар, адже це знижує якість фахової підготовки. Тому і впроваджується система супроводу їх навчання, всебічної психолого-соціальної допомоги та підтримки.

Зусилля педагогів передусім спрямовуються на створення комфортних умов, сприятливого психологічного клімату в інтегрованих навчальних групах, організацію гуманістичних взаємин, забезпечення оптимального режиму навчання, праці, дозвілля та відпочинку студентів Університету «Україна». Причому створення рівних можливостей досягається завдяки впровадженню особистісно орієнтованого навчання, розвивального навчання і педагогіки співробітництва.

Висновки. Таким чином, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» рухається по шляху реалізації програми інклюзивного навчання студентів з інвалідністю. Вважаємо, що надання освітніх послуг у навчальному закладі інтегрованого типу, яким є наш ЗВО, має здійснюватися у поєднанні організаційних, соціальних, психологічних та освітніх послуг, серед яких важливе місце відводиться соціально-психологічній адаптації студентів з інвалідністю.

ВІЙНА В СЕРЕДИНІ НАС: ЯК ДОПОМОГТИ СОБІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ничипорук О. А.
викладач кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій,
Дубенська філія Університету «Україна»

Війна є надзвичайним психологічним подразником для людини та суспільства. Ми не маємо природного імунітету, здатного захистити від стресу, що спричиняють бойові дії. Війна спричиняє тривалу стресову ситуацію. Призвичаїтися до неї можна шляхом акцентованих соціальних комунікацій. На усіх рівнях та в усіх середовищах: серед людей, в установах чи організаціях. Підтримуюче спілкування знижує стресовий поріг і мотивує жити повноцінно. Це правило актуальне у мирний та воєнний час.

Сьогодні, коли для всіх нас час розділився на «до війни» і «зараз війна», кожен українець переживає неймовірну психологічну, екзистенційну травму — втрату безпеки, благополуччя, мрій про майбутнє. Відповідно, реакція на неї в кожного індивідуальна.

Психологічний стан та психічне здоров'я під час військових дій є вкрай важливим. Багато людей переживають виснаження, спустошення, втому, відчувають тривогу й паніку.

В умовах військових дій наше тіло працює на максимальній потужності. Гормони стресу, задача яких мобілізувати тіло в критичній ситуації, також мають свій «термін придатності». Ви можете спостерігати сильні коливання настрою від тривоги, злості, приливу оптимізму до повного спустошення і виснаження. Важливо усвідомити, що це абсолютно закономірні стани, які з часом змінюють один одного. З кожним із них можна і треба працювати.

Давайте розглянемо дієві способи, як протидіяти негативним настроям під час війни. Кілька простих порад для виходу зі стану стресу:

1. Сон. Якби не було складно заснути — спати потрібно.

2. Вода чи інша рідина. Це дуже важливо з біологічної точки зору, оскільки саме вода забезпечує гомеостаз (стан рівноваги динамічного середовища, у якому відбуваються біологічні процеси). Психологічний гомеостаз регулюється завдяки виконанню першої умови — сну.

3. Регулярне харчування.

4. Менше новин, які можуть нас пригнічувати.

5. Пам'ятаймо про 6 гормонів, які стимулюють розвиток стресу:

– адреналін (його підвищення збільшує частоту серцевих скорочень, підвищує кров'яний тиск і потовиділення);

– норадреналін (збільшення призводить до занепокоєння, поганого сну, нерегулярного серцебиття і підвищення артеріального тиску);

– інсулін, викликаний виробленням кортизолу, що негативно впливає на метаболізм глюкози, в результаті чого Ви хочете солодощів;

– пролактин (його високий рівень може порушити баланс естрогену і прогестерону, а також вплинути на емоційний стан);

– естроген (при зниженні у жінок можуть виникати порушення менструального циклу і розлади психічного здоров'я);

– тестостерон (його зниження викликає втому, м'язову слабкість і низьке лібідо у чоловіків і жінок).

6. Гумор. Сьогодні багато українців гарно жартують у соціальних ЗМІ і це чудово. Жартуйте!

7. Добрі слова та фізичний контакт. Говоріть один одному слова любові і вдячності, теплоти і надії. Обніміться з близькими.

8. Заняття. Знайдіть собі заняття під час війни, навіть, якщо ви не в зоні бойових дій. Ви можете приєднатися до волонтерського руху, але, якщо Ви не здатні це робити за станом здоров'я чи віку, то робіть будь-яку посильну роботу у квартирі, будинку, біля будинку — це не дасть Вам впасти у депресію, Ви відчуєте, що життя продовжується!

Якщо Ви не в змозі справитися з проблемами самостійно — звертайтеся до спеціалістів. Зверніться за підтримкою до професійних психологів. Якщо у вас відсутня можливість звернутись до професіонала — попросіть про допомогу своїх родичів та близьких.

За підтримки Національної психологічної асоціації (НПА) психологи-волонтери створили центр психологічної підтримки «Як ти?» для тих, хто потерпає від останніх подій і відчуває постійні стрес, хвилювання та тривогу. За підтримкою можна звернутися безкоштовно, у будь-який час доби. Щоб отримати психологічну допомогу, заповніть анкету [4].

«Розкажи мені» — безкоштовна інтернет-платформа для психологічних консультацій. Команда платформи допомагає всім, хто потребує емоційної підтримки, консультації та допомоги у зв'язку зі швидкими змінами, що наразі відбуваються в економіці, соціумі та житті кожної людини. Звернутися за допомогою можна через вебсайт ініціативи [1].

Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) відкрив гарячу лінію, за якою можна звернутися за підтримкою. Дзвінки безкоштовні: 0-800-300-155.

Отже, за умов війни важливо дбати про себе. Пам'ятайте, що так буде не завжди, всьому приходить кінець, з Вами все гаразд і будь-які емоції зараз нормальні.

Продовжуємо триматися разом! Настане день і це буде день нашої Перемоги!

Список використаних джерел

1. Безкоштовні психологічні консультації. Ваша підтримка поруч! URL: https://tellme.com.ua.

2. Ґерманн Дж. Травма та шлях до видужання. Пер. з англ. Львів : Видво Старого Лева, 2019.

3. Кошулинська З., Наконечна О., Сувало О. Подолання бойового стресу та його психологічних наслідків. Книга-буклет. Львів, 2017. 25 с.

4. Психологічна підтримка «ОбійМи». URL: https://docs.google.com/forms/d/ e/1FAIpQLSexWl1siLEuP6KQXxj7TC7bBrht0tPEAyJ9C9j-MK7WeoWSEww/view form.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ БЕЗ СТРЕСУ: ПОРАДИ СТУДЕНТАМ

Овчаренко О. Ю.
магістр психології, здобувач PHd, асистент кафедри психології, Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Дистанційне навчання на сьогодні є однієї із доступних форм навчання в умовах війни та до якого вже звикли студенти від часів карантину. Завдяки дистанційному навчанню, студенти без територіальних обмежень можуть навчатися по всьому світу, цей вид навчання став світовим трендом. Але головною проблемою дистанційного навчання залишаються технічні проблеми, якість зв'язку, відсутність технічних засобів, а також проблемою, з якою зіткнулась Україна — відключення електропостачання та постійні повітряні тривоги, які змушують переривати освітній процес.

Значного психологічного впливу зазнають студенти, навчальні заклади яких було зруйновано. Станом на серпень 2022 рік, понад 2000 закладів освіти було пошкоджено, понад 220 повністю зруйновано, з них — 131 (5,5%) закладів фахової передвищої та вищої освіти. За цей же період, не відновили навчання майже 24 тисячі студентів.

Причиною для продовження освіти були відсутність підключення до Інтернету (79%), погіршення безпекової ситуації в місцях навчання (46%), відсутність технічних засобів для онлайн-викладання та навчання (39%), а також те, що студенти не можуть продовжувати навчання через потребу заробітку (28%).

Заклади освіти вже мають на досить високому рівні підготовлену програму щодо дистанційного навчання здобувачів освіти, але, це все одно незрівнянно з дистанційним навчанням в умовах війни, коли багато студентів та педагогічних працівників були змушені полишити свої домівки та виїхати як ВПО (внутрішньо переміщені особи) до інших місць та країн, що безумовно позначилось на психологічному стані обох сторін.

Для студентів, навчальний та екзаменаційний стрес займає одне з провідних місць серед причин, що викликають психічне напруження. В період екзаменаційної сесії у студентів виникає психічне напруження, яке в деяких випадках призводить до появи невротичних розладів. Стрес впливає на протікання процесів уваги, мислення, пам'яті та на успішність навчальної діяльності студентів.

Для зняття стресу, більшість сучасних студентів використовує спілкування з друзями, сон, прогулянки на свіжому повітрі, смачну їжу, підтримку або поради батьків та фізичну активність. Тривожним є факт вживання студентами алкоголю, наркотиків та паління сигарет. Саме ці особи, потребують психологічної допомоги фахівців, щодо ефективних прийомів зняття стресового навантаження. Оптимістичне ставлення до складної ситуації зменшує шкідливий вплив стресора і додає людині сил для адаптації.

Студенти включаються в освітній процес, завдяки достатній академічній мотивації, бажанню вчитися, здатності проектувати складну навчальну ситуацію і знаходити вихід.

Класичними та основними методами формування стресостійкості здобувачів освіти в умовах війни є:

– дихальні техніки для зняття стресу та панічних атак;

– тілесні техніки боротьби зі стресом;

– вправи на зняття психоемоційного напруження;

– види арт-терапії як способу зцілення за допомогою творчого самовираження;

– вправи для релаксації та нормалізації самопочуття;

До методів формування стресостійкості відноситься багато технік, які допомагають здобувачам освіти подолати стресові та кризисної прояви.

З метою уникнення нервових перенавантажень, підтримки рівня здоров'я доцільно формувати психоемоційну стійкість у здобувачів освіти.

Психологічна допомога здобувачам освіти в умовах війни має і надалі вдосконалюватись, враховуючи нові обставини, які з'являються. Для зниження напруги, стресу та виснаження студентської молоді в умовах війни необхідно посилити психологічну підтримку, яка має бути реалізована у закладі вищої освіти для створення безпечних, комфортних умов навчання. Психологічне та фізичне здоров'я студентів є значним чинником успішної самореалізації.

СТАН ТА МОЖЛИВОСТІ ПОЗИТИВНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ В ЗЗСО ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Очиченко І. В.
І курс, група ЗСР-22-1м-ht, спеціальність «Соціальна робота», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Добровіцька О. О., к.пед.н., доцент

Постановка проблеми. Як відомо, найбільш активний процес соціалізації протікає у шкільному віці, коли особистість не тільки зазнає найбільшого педагогічного та виховного впливу, а й набуває необхідного досвіду комунікативної діяльності, усвідомлює потреби та виробляє навички самоосвіти, самовиховання, саморозвитку та самореалізації. Мікрофактори, такі як сім'я, однолітки, друзі та школа, значно впливають на процес соціалізації учня.

Сім'я та школа по-різному впливають на процес соціалізації дитини. Школа надає можливості навчання, а сім'я створює умови реалізації цих можливостей. Адже залежно від того, як батьки організують життя дитини, регулюють її години праці та відпочинку, організують робоче місце, і якою буде мотивація виховання та навчання дитини, підтримка її у цих видах діяльності усіма членами сім'ї, результат соціалізації дитини буде позитивним чи негативним. Школа та сім'я — два соціальні інститути, від узгодженої дії яких багато в чому залежить ефективність процесу соціалізації дитини.

Мета статті полягає в аналізі особливостей формування позитивної соціалізації дітей в ЗЗСО засобами соціальної роботи.

Результати дослідження та їх обговорення. Мета соціально-педагогічної роботи в школі — допомогти дітям запобігти цьому та

ефективно вирішувати власні проблеми. Шляхом досягнення цієї мети є вивільнення та розвиток ресурсів дитини та її соціального оточення, забезпечення необхідних соціальних змін, навчання, виховання та соціалізація особистості.

Взаємодія соціального педагога із сім'єю забезпечується його кваліфікацією, після чого соціальний педагог школи допомагає налагодити взаємодію освітнього закладу та сім'ї з метою адаптації дитини до вимог соціального середовища та створення умов, що сприяють її розвитку, а також виконує ряд функцій: діагностичну (досліджує спрямованість впливу особливостей сім'ї та сімейного виховання на дітей і підлітків), прогностичну (на основі спостережень та досліджень передбачає вплив негативних або позитивних сторін соціальної ситуації, що впливають на розвиток особистості вихованця), консультативну (дає рекомендації (поради) учням, батькам у складних життєвих ситуаціях), захисну (забезпечує дотримання принципів захисту прав дітей та молоді), профілактичну (сприяє запобіганню негативним явищам), соціально-перетворюючу (надає соціальні послуги для задоволення шкільного віку), організаційну (координує діяльність та співробітництво всіх суб'єктів соціального виховання, створює демократичну систему відносин у середовищі молоді та між дітьми та дорослими) [1, с. 56].

Вважаємо, що для гармонізації взаємовідносин школи та сім'ї в процесі соціалізації дитини за основу слід взяти наступні ідеї співробітництва: узгодження цінностей поколінь, що виявляється у підвищенні рівня психолого-педагогічних знань батьків, спільні проєкти розвитку, участь батьків в управлінні школою, збереження традицій, культурно-історичної спадщини, що сприяє формуванню духовно-моральних почуттів, примноженню базової культури, збереженню шкільних традицій, формуванню соціальної ініціативи у учнів, педагогів та батьків, розвиток творчих здібностей, що дозволяє сформувати навички цілеспрямованості, самоаналізу та самооцінки, комунікативні, творчі та організаторські навички та здібності, оптимальна організація діяльності учнів, що забезпечує інтеграцію навчальної та навчальної діяльності, створення умов для спілкування, створення інститутів розвитку організаторських здібностей, роботи секцій, клубів і гуртків [3, с. 55]. Налагодженню взаємовідносин школи та сім'ї сприяє розумінню проблем конкретної сім'ї та особливостей дитини, що зростає в ній.

На наш погляд, соціальний педагог має вирішувати такі завдання у соціальній взаємодії сім'ї та школи: встановлювати та розвивати

взаєморозуміння та повагу між батьками та дітьми; організація роботи батьківського колективу; психолого-педагогічну освіту батьків; організація діяльності соціальних працівників та класних керівників з налагодження взаємодії з батьками та сім'єю; підвищувати професійні навички освітян у роботі з батьками; керувати взаємодією школи та сім'ї у процесі соціалізації дітей.

При цьому формування громадянськості дитини ми розглядаємо як інтегративну ціннісну орієнтацію, яка визначає ставлення особистості до Батьківщини, регіону, в якому вона проживає, до всієї планети, основним завданням суспільної діяльності та педагогіки соціалізація дитини. Таким чином, виникає проблема одночасного освітнього процесу не лише громадянина країни проживання, а й конкретної регіональної спільноти та громадянина світу. Така інтеграція пояснюється, з одного боку, необхідністю засвоєння духовних та інтелектуальних цінностей не тільки сусідніх народів, а й усього світу, а з іншого — необхідністю створення власних національних цінностей, корінним у межах власної культури, оскільки орієнтація лише на запозичення в інших веде до втрати власного творчого потенціалу [2, с. 114].

Висновок. Основним змістом діяльності соціального педагога в освітній установі, є забезпечення процесу соціалізації учнів у освітньому закладі, охорона їх духовного, фізичного, соціального та психічного здоров'я, сприяння педагогічно доцільному та безконфліктному входженню у дорослий світ, підготовка до самостійного життя у суспільстві, профілактика та педагогічна корекція недоліків та відхилень у соціальному розвитку особистості.

Важливим фактором успішної соціалізації дитини, а також вагомим механізмом розвитку системи «школа-сім'я-дитина» є соціальна взаємодія сім'ї та школи. Основну роль побудові соціальних взаємодій грає соціальний педагог освітнього закладу. Форми роботи соціального педагога з сім'єю щодо налагодження їхньої соціальної взаємодії зі школою дуже різноманітні. Особливістю взаємодії школи і сім'ї є можливість її використання у процесі соціалізації всіх учнів освітнього закладу.

Список використаних джерел

1. Артюшкіна Л. М. Соц. педагог школи: теорія і практика роботи : навч.-метод. посібник для студентів спеціальності «Соціальна педагогіка». Суми : Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2004. 124 с.

2. Соціальна педагогіка : підручник. 5-те вид. випр. та доп. / за ред. проф. А. Й. Капської. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Шульга В. В. Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі : методичні рекомендації. Київ : Ніка-Центр, 2004. 124 с.

НЕТВОРКІНГ: ВАЖЛИВІСТЬ, ВИДИ, ПРАВИЛА

Письмак О. С.
викладач кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій,
Дубенська філія Університету «Україна»

Корисні знайомства у будь-якій сфері, здатність швидко знаходити спільну мову та одразу ставати «своїм» у компанії незнайомців — ось воно, мистецтво нетворкінгу. Значущість комунікації та соціалізації важко переоцінити.

Що таке нетворкінг

Нетворкінг — це практика створення, підтримки та закріплення відносин з людьми, які мають спільні ідеї, інтереси, професію. Зазвичай нетворкінг відбувається офлайн, у неформальному соціальному середовищі. У зв'язку зі значним переходом робочого середовища до фрілансу, нетворкінг зараз також здійснюється в Інтернеті. Це означає, що нетворкінг дуже важливий для соціалізації та розвитку людини.

Нетворкінг — це практика, яка набуває все більшої популярності, можливість бути соціалізованою особистістю.

Важливість нетворкінгу

Відомо, що нетворкінг має вирішальне значення для успіху будь-якого розвитку та соціалізації особистості. Нетворкінг — це не лише спосіб заявити про себе, але й отримати цінні поради та підказки. Наприклад, ви можете дізнатися про останні галузеві тенденції та інновації. Потужний професійний нетворкінг також може допомогти вам отримати роботу мрії, розширити можливості для кращої соціалізації.

Як почати використовувати нетворкінг

Початок нетворкінгу може бути складним завданням для інтроверта. Чудовим місцем для початку є визначення кількох ключових контактів, які можуть бути більш ніж готові познайомити вас з потрібними людьми. Соціалізація та комунікація є основними елементами успішного нетворкінгу. Зрештою, нетворкінг — це більше, ніж просто зустрічі та привітання. Підтримувати зв'язок — це головна перевага для соціалізації особистості.

Правила онлайн-нетворкінгу

Онлайн-нетворкінг — це спосіб розширити свою мережу, використовуючи можливості платформ соціальних мереж. Це може допомогти вам встановити професійні зв'язки, покращити вашу репутацію та отримати нові можливості для соціалізації. Соціалізація особистості, ставить визначенні свої цілі, чого особистість очікуєте від онлайн-нетворкінгу. Якщо ви хочете спілкуватися з людьми, ви можете надсилати повідомлення через Twitter, Facebook та інші соціальні мережі.

Правила офлайн-нетворкінгу

Офлайн-нетворкінг — це чудовий спосіб знайти нові контакти і розширити мережу знайомств. Це також корисна навичка. Нетворкінг — це навичка, яка вимагає практики. Почніть з невеликих розмов, а потім переходьте до більш детальних бесід. Найважливішою частиною процесу нетворкінгу є особистий контакт.

Нетворкінг — заняття не для замкнених одинаків. Це діяльність товариських, комунікабельних, завжди рухаються вперед людей, які намагаються швидко і ефективно вирішувати завдання, що постають перед ними.

Нетворнінг — це про знайомство з новими людьми, а також про розвиток і підтримку корисних зв'яків. Використання нетворнінгу несе ряд переваг для самої людини і його оточення, в число яких входить:

– можливість створення кола нових корисних знайомств і зв'язків;

– загальне розширення кругозору;

– вирішення питань ділового характеру на більш якісному рівні;

– підвищення рівня самооцінки за рахунок відчуття власної значущості;

Нетворнінг — це велике мистецтво у спілкуванні, налагодженні соціалізації та комунікації.

Список використаних джерел

1. Нетворкінг: що це таке простими словами, правила. URL: https://-flesh.com. ua/netvorking-shho-ce-take-prostimi-slovami-pravila/.

2. Нетворкінг: важливість, види, правила. URL: https://brainberry.ua/uk/newsroom/blog/networking-importance-types-rules.

3. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/.

4. Як організувати ефективний нетворкінг. URL: https://planbfest.com/wp-content/uploads/2021/07/PLAN-B-SHOW_-CARDS_SET_3.pdf.

ЯК ВІДНАЙТИ МОТИВАЦІЮ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Поджинська О. О.
кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Одним із найбільших викликів для викладачів, стало те, що з початком війни активність студентів у навчальному процесі помітно знизилась. Таким чином, доводиться посилювати мотивацію студентів до навчання, оскільки психологічний стан учасників процесу, а також фізична можливість продовжувати навчання не завжди є позитивною.

Апатичність студентів цілком може бути пов'язана з тим, що всі ми замкнені у кордонах подій, що відбуваються просто зараз. Але варто пам'ятати, що всі війни рано чи пізно завершуються, тож ми маємо намагатися дивитися в майбутнє, за межі темного місця, в якому Україна опинилася тимчасово. Тому нам варто спрямовувати погляд студентів у майбутнє. Вчити їх прогнозувати, передбачати, будувати плани. Не варто сприймати воєнний стан як довгі канікули або час, коли певні справи (наприклад, завдання у Мудл) можна закинути.

Наразі багато учасників освітнього процесу є залученими до волонтерства, працюють чи перебувають у лавах Територіальної оборони або Збройних Сил України. Студенти доєднуються до навчання і, що певною мірою захоплює, показують досить гарний результат. Безумовно варто виділяти час викладачам для індивідуальної роботи з такими студентами.

Пропоную скористатися простою технікою, як віднайти мотивацію в важкі моменти в житті, якою поділився оксфордський професор Кріс Сіврайт [1].

1. Подумайте про те, що ви хотіли б зробити зараз, для чого вам потрібна мотивація.

2. Закрийте очі. Згадайте час, коли ви відчували справжню мотивацію в минулому — коли робили щось і позитивні дії змінили ваше життя. Повністю поверніться до цього моменту в своїй пам'яті — озирніться, що ви бачите, почуйте те, що ви говорили та думали, відчуйте, як добре вам було. Якщо ви не можете згадати такий час в минулому, подумайте про справу, яку потрібно робити зараз. Як ця справа змінить ваше життя, чи можливо навіть життя інших, що вас спонукає діяти зараз? Уявіть, як би ви себе почували, якби мали всю впевненість, силу, завзятість і рішучість, якої вам зараз не вистачає.

3. Продовжуючи перемотувати цей спогад або візуальні образи з майбутнього. Робіть кольори яскравішими, звуки гучнішими, а почуття — сильнішими. Скажіть собі: «Вперед!» своїм впевненим внутрішнім голосом.

4. Поки ви відчуваєте ці приємні відчуття, стисніть великий і середній пальці на вашій лівій руці разом. Відтепер кожен раз, коли ви стискаєте ці пальці разом, ви будете знову переживати ці добрі відчуття. Запам'ятайте їх.

5. Повторюйте перші чотири кроки кілька разів, щоразу додаючи нові мотиваційні образи, поки просто стиснувши великий і середній палець разом, ви не повернете собі добрі відчуття, які вас спонукають рухатись вперед.

6. Все ще тримаючи великий і середній палець разом, поверніться до теперішньої ситуації, для якої ви шукаєте силу та мотивацію. Уявіть, що все йде саме так, як ви хочете. Погляньте, що ви побачите, послухайте, що ви чуєте і відчуйте, як добре давати імпульс, створювати щось нове, змінюючи своє життя [2].

Найголовніша мотивація в житті, яка лише може бути — це бажання жити. Після цього вже виникають питання «як?», «де?» і «з ким?», «в якому напрямку рухатися» і «чого досягати».

Навчаючись, ми отримуємо джерело стабільності, яке існувало в нашому житті до повномасштабної війни. Здобуваючи освіту, ми напрацьовуємо hard skills та дисциплінуємо себе — це все знадобиться у дорослому самостійному житті. Навчання — це про комунікацію, яка має важливий психотерапевтичний ефект, що також допомагає впоратися зі стресом.

Отже, якщо інші базові потреби забезпечені, то авжеж, *навчання* — це *must have*. Наш фронт — це навчання, бо ми маємо ставати кращими, розумнішими і згодом відбудовувати нашу країну, застосовуючи свої знання.

Список використаних джерел

1. Петрова І. Мотиваційна система: сучасність та еволюція // Вісник технологічного університету Поділля. Хмельницький, 2003. № 4. Ч. 1. Т. 2. С. 21–24.

2. Сердюк Л. З. Психологія мотивації учіння майбутніх фахівців в інтегрованому освітньому середовищі / Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2013.

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рощина М. М.
магістерка психології, арт-терапевтка, волонтерка,
голова правління ГО «Янгол на долоні»

Сьогодні війна кидає виклик нашому суспільству щодо обороноздатності та національної консолідації. В умовах військових дій, важливу роль відіграє громадянський сектор, представлений волонтерським рухом, в цьому контексті актуальним стає питання розгляду психологічних детермінант волонтерської діяльності. Цей аспект досліджували такі вчені: Н. П. Борецька, О. В. Безпалько, Н. А. Вайнілович, О. В. Іщенко, О. Ю. Касперович, У. П. Косова, А. М. Льовочкіна, Т. Л. Лях, А. Омото, О. В. Панькова, А. І. Рудська, М. Снайдер, Т. Шварц та ін.

Волонтерська діяльність, відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність» — це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [5]. У той час як в психологічному контексті волонтерська діяльність — є своєрідним способом взаємопідтримки і піклування, допомоги членам громади, взаємодією для спільного напрацювання способів вирішення проблем [3].

Як українські так і зарубіжні дослідники за характерними особливостями визначають волонтерську діяльність як: добровільний соціально орієнтований вид діяльності, що носить суспільно-корисний характер, ставить за мету змінити навколишній світ. Така діяльність неприбуткова, має немонетарну мотивацію і її результатом є благо.

Волонтерська діяльність відрізняється від інших видів діяльності тим, що не висуває високих вимог до професійної підготовки чи наявності досвіду, однак, вимагає особливих особистісних якостей: психолого-педагогічну компетентність; відповідальність і самодисципліну; глибоку зацікавленість у вирішенні проблем тих, хто потребує допомоги; такі цінності як: гуманність, справедливість, конфіденційність, безкорисливість і чесність; диференційоване застосування навичок спілкування; наявність рис особистості, що викликають довіру людей.

Розкриваючи зміст чинників, що впливають на волонтерську діяльність, треба зазначити такі компоненти: ресурсний, смисловий, зовнішній. Також розрізняють мотиви діяльності у кризовий та мирний час. Так, у ситуації кризи провідним мотивом буде збереження безпеки своєї сім'ї і свого суспільства як середовища життя.

До категорії психологічних детермінант волонтерства належать:

– особистісні детермінанти (індивідуально-психологічні властивості: інтернальність і соціальна екстраверсія, впевненість, емпатія, рефлексія, альтруїстична і творча спрямованість; ціннісно-смислова і нормативна системи, емоційні особливості (зокрема, емоційна гнучкість), схильність до даного виду діяльності, спрямованість особистості, самооцінка, соціальна компетентність);

– комунікативно-діяльнісні (успішність діяльності, зміст і процес, а також керівництво волонтерською діяльністю);

– соціально-психологічні (система підкріплення, вплив суспільної уваги, суспільне визнання, зміст і стратегічне планування діяльності, соціально-психологічний клімат волонтерської організації).

Важливо підкреслити, що серед чинників, які найбільше спонукають людей долучатися до волонтерства з початку Революції гідності в Україні і нині, визначне місце займає віра у свої можливості здійснити доленосні зміни в країні. На другому місці — духовне пробудження нації, солідарність, довіра громадян до волонтерів, готовність їх підтримувати [4]. Позитивними аспектами є зміцнення віри у власні сили, солідарність і готовність прийти на допомогу. Отже, волонтерська діяльність у надзвичайно складний період об'єднала суспільство, дала можливість створити дієву структуру груп людей та організацій, що готові взяти на себе вирішення найбільш глобальних та нагальних проблем. Активна громадянська позиція, шляхетність, жертовність та відданість справі є тими рисами, які характеризують українського волонтера.

Список використаних джерел

1. Борецька Н. П., Крапівіна Г. О. Інформаційні механізми волонтерства // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2012. № 1 (3). С. 76–83.

2. Вайнілович Н. А. Чинники формування мотивації людини до здійснення волонтерської діяльності // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2012. № 2 (14). С. 53–59.

3. Лях Т. Л. Методика організації волонтерських груп : навч. посіб. К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 149 с.

4. Панькова О. В., Касперович О. Ю., Іщенко О. В. Ресурсний потенціал волонтерського руху українського суспільства: дослідницька розвідка // Український соціум. 2016. № 1 (56). С. 65–74.

5. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 42. Ст. 435. URL: http://zakon2. rada.gov.ua/laws/show/3236-17 (дата звернення: 09.03.2023).

6. Snyder M., Omoto A. M. Who gets involved and why? The Psychology of volunteerism // Youth Empowerment and Volunteerism: Principles, Policies and Practices. Hong Kong : City University of Hong Kong Press, 2009. P. 1–18.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПОЗИТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Співак Л. М.
докторка психологічних наук, професорка,
професорка кафедри психології,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»;
Османова А. М.
кандидатка психологічних наук, доцентка,
завідуюча кафедрою психології,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Постановка проблеми. В умовах кризових викликів (війни, суспільні трансформації тощо) актуалізуються процеси ідентифікації громадян держав як представників консолідуючих груп — нації, етносу та т. ін. Важливим завданням кожної держави є розвиток національної ідентичності в громадян юнацького віку. Адже юнацький вік є найбільш сприятливим для цього процесу. Натомість позитивна національна ідентичність громадян держави є необхідною умовою забезпечення її стабільності. Тому вивчення психологічних технологій розвитку позитивної національної ідентичності здобувачів вищої освіти, що є метою нашого дослідження, актуальне для сучасної психологічної науки.

Виклад основного матеріалу. Національна ідентичність особистості — це результат її усвідомлення та оцінювання себе як представника конкретної нації, що вирізняється своєю мовою, історією, територією, державними символами і культурою. Важливими проявами позитивної національної ідентичності є прагнення особистості належати до конкретної нації, актуальність і значущість цієї належності, гідність, повага до себе й інших представників своєї нації [1].

Розвитку позитивної національної ідентичності у здобувачів вищої освіти сприяє використання тренінгових вправ і рольових ігор, що розпочинаються з розгляду певної інформації (про національну ідентичність, культуру тощо) [2]. Як приклад, мета вправи «Як люди усвідомлюють зв'язок зі своєю нацією?» — поглиблення усвідомлення своєї національної ідентичності. На початку по 3–5 учасників об'єднуються в групи і кожен із них отримує картку, на якій написано незакінчене речення («Як представник нації, я...», «На відміну від більшості представників нації, я...», «Моя належність до нації відчувається через...» та ін.). Кожен учасник дописує і читає

речення. Потім закінчення всіх речень аналізуються і відзначаються ознаки усвідомлення національної ідентичності спочатку в групах, а потім для всіх. Кожна ознака записується на паперовій пелюстці квітки і кріпиться до круга з надписом «національна ідентичність». Тренінгова вправа закінчується обміном враженнями учасників.

Метою проведення рольових ігор (теми — «Розповідь від імені національної страви (чи звичаю, чи традиції)», «Розповідь від імені національного одягу (чи танцю, чи пісні)» тощо) є поглиблення знань про культуру нації та підвищення рівнів національної гідності й самоповаги. Як приклад, учасники вибирають певний національний звичай і готують про нього інформативну розповідь тривалістю до 5 хв. Після підготовки, розповідь про звичай відбувається від першої особи: «Мене дотримуються на певних подіях, а саме...», «Для підготовки потрібно...» тощо. Кожна рольова гра закінчується обговоренням.

Висновки. Розвиток позитивної національної ідентичності здобувачів вищої освіти, що є результатом когнітивного й емоційного усвідомлення і оцінювання себе щодо національної належності й виявляється в її актуальності і значущості та повазі до інших представників нації, інтенсифікується завдяки використанню таких психологічних технік, як тренінгові вправи і рольові ігри. Перспективним для вивчення є питання про тренінг як ефективну психологічну технологію розвитку позитивної національної ідентичності в здобувачів вищої освіти у післявоєнний час.

Список використаних джерел

1. Османова А. М., Співак Л. М. Національна ідентичність української студентської молоді в воєнний час. «Психологія: реальність і перспективи» : зб. наук. праць РДГУ. Вип. 18. С. 132–140. URL: https://doi.org/10.35619/-praprv.v1i 18.299.

2. Піонтковська Д. В. Психологічні особливості розвитку національної ідентичності студентської молоді : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Нац. ун-т «Острозька академія». Острог, 2017. 195 с.

ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Юренко В. А.
І курс, група ЗСПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».
Науковий керівник: Вишар Є. В., ст. викладач

Інклюзивна освіта — це насамперед освітня можливість для дітей з легкими вадами психофізичного розвитку, зокрема, окремі форми затримки психічного розвитку, окремі мовленнєві відхилення, зниження слуху чи зору, неускладнені ураження опорно-рухового апарату, розлади емоційно-вольової сфери. Якщо такі діти мають збережений інтелект, самостійне самообслуговування, адекватний контакт з однолітками, підтримку родини, то за умови професійного психолого-педагогічного супроводу вони можуть повноцінно здобути культурне виховання в середовищі здорових однолітків. Відповідно до Концепції розвитку інклюзивної освіти в Україні здійснюється активний пошук і впровадження ефективних шляхів соціальної взаємодії дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку, зі здоровими однолітками.

Проблеми і труднощі в розвитку дитини першими помічають батьки, педіатри, вихователі. Тому дуже важливо не зволікати, не чекати самовільного усунення дефекту, а звернутися до фахівців. Консультації з питань раннього розвитку дитини, створення для неї необхідних умов, а при необхідності — допомогу можна отримати в психологічних, медико-психологічних консультаціях. Для цього батькам не потрібні жодні напрямки чи дозволи. Вони можуть відвідувати ПМПК за власною ініціативою.Чим раніше дитина отримає необхідну допомогу (педагогічну, психологічну, медичну), тим легшою буде структура її дефекту, тим краще він розвиватиметься. Важливо, щоб вихователі дошкільних закладів вчасно помічали проблеми поведінки дітей, труднощі в навчанні та радили батькам відвідувати спеціалістів ПМПК. Саме вони допоможуть визначити, що стало причиною труднощів чи вад у розвитку дитини, призвело до проблем із навчанням у школі: порадять, які умови створити в сім'ї, дитячому садку; надасть корекційну допомогу або порадить для цього спеціальний заклад. Рішення про заклад для дитини з вадами психофізичного розвитку приймають батьки спільно з фахівцями ПМПК.

Рекомендувати заклад необхідно з урахуванням суто індивідуальних особливостей розвитку дитини та потреб сім'ї. Велике значення для правильної діагностики, вибору форми організації навчання, реалізації індивідуального підходу має психолого-педагогічна характеристика дитини, складена педагогами дитячого садка, в якому вона перебувала. Адже в процесі систематичного навчання та виховання дитини найяскравіше виявляються її здібності, проблеми та труднощі. До складання документа також може бути залучений психолог, якщо він систематично працював з дитиною. Підсумовуючи сказане, вихователь може відзначити своє припущення про причини відставання у розвитку дитини, труднощі і прогалини в засвоєнні програми дошкільного навчання. Проте вчитель не ставить жодних діагнозів, навіть у формі припущень, через інвалідність дитини. Її конкретний клінічний діагноз встановлюється колегіально працівниками ПМПК на підставі ретельного вивчення матеріалів особової справи, карти розвитку дитини, медичних документів, малюнків дитини, психолого-педагогічної характеристики та результатів обстеження дитини. Якщо корекційні педагоги та практичні психологи, які спеціалізуються на корекційній роботі, компетентні у роботі з такими дітьми, то у вихователів дошкільних закладів часто немає ні психологічної, ні методичної готовності до інклюзії.

Тому спеціальна підготовка педагогічних кадрів повинна здійснюватися в Національних навчальних закладах. Досвід інших країн переконливо доводить, що для тих фахівців, які вже працюють у навчальних закладах, ефективними ланками такого навчання є курси підвищення кваліфікації, теоретичні та практичні семінари, тренінги. Змістом такої освіти мають бути основи корекційної педагогіки та психології з певними методичними аспектами.

ПАНІЧНІ АТАКИ: ВІКОВІ ТА ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ

Якимова Я. Л.
II курс, освітній рівень — магістр, група ПЛ-21-1М-rv,
Рівненський інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Бондарець М. А., доктор філософії, ст. викладач

Наше стрімке життя перенасичене тривогами та хвилюваннями, особливо в період війни, і тому недивно, що ми все частіше скаржимося на проблеми, пов'язані з психологічним та психічним станом. У багатьох людей трапляються так звані панічні атаки.

Панічна атака — це раптове виникнення дискретного, короткого періоду сильного дискомфорту, тривоги або страху, що супроводжується соматичними та/або когнітивними симптомами.

Панічні атаки є поширеним явищем: вони вражають до 11% населення за окремо взятий рік. Більшість людей одужують без лікування, у деяких з них розвивається панічний розлад.

Протягом 12-місячного періоду панічний розлад уражає від 2 до 3% населення. Панічний розлад зазвичай починається в пізньому підлітковому або ранньому дорослому віці та вражає жінок приблизно в 2 рази частіше, ніж чоловіків.

Аналіз світової літератури свідчить про те, що панічні атаки частіше зустрічаються у жінок, ніж чоловіків (4:1). Безумовно, ключову роль грають гормональні особливості жінок, їх роль в сучасному суспільстві. В той же час менша представленість чоловіків пов'язана з трансформацією тривожних розладів в алкоголізм. Є дані, що половина чоловіків, хворих на панічні атаки, в минулому зловживала алкоголем.

Панічний розлад діагностується після виключення фізичних розладів, які можуть імітувати тривожність, і коли симптоми відповідають діагностичним критеріям, викладеним у Діагностичному і статистичному посібнику з психічних розладів, видання п'яте (DSM-5).

У пацієнтів мають бути рецидивуючі панічні атаки (частота не вказана), і після 1 з цих атак спостерігалася одна чи більше з наведених нижче ознак впродовж ≥ 1 місяця:

– стійке хвилювання щодо виникнення наступних панічних атак або занепокоєння щодо їхніх наслідків (наприклад, втрата контролю, втрата розуму);

– дезадаптивна поведінкова реакція на панічні атаки (наприклад, уникання поширених видів діяльності, зокрема занять спортом або соціальних ситуацій, щоб запобігти подальшим нападам).

Фактори, що провокують виникнення панічних атак:

1. Психогенні — ситуації кульмінації конфлікту (розлучення, сварки в сім'ї):

– гострі стресові події (смерть близьких, хвороба або нещасний випадок);

– абстрактні фактори, що діють по механізму ідентифікації (книжки, фільми).

2. Біологічні — гормональна перебудова (вагітність, пологи, припинення лактації, клімакс):

– початок статевого життя, аборти, прийом гормональних препаратів;

– менструальний цикл.

3. Фізіогенні — алкогольні ексцеси. Метеотропні фактори.

Існує низка психологічних пояснень того, чому виникають напади паніки. Проте основа цих теорій полягає у тому, що панічні атаки з'являються, коли люди негативно оцінюють або виносять судження про свої тілесні відчуття, що супроводжують тривожнічи панічні атаки. Загалом ідея полягає в тому, що деякі людей складається переконання, що пов'язані з тривогою симптоми, наприклад — заходів певні думки чи тілесні відчуття, матимуть для них негативні або навіть катастрофічні наслідки, і це збільшує реальні шанси появу в них панічної атаки.

Отже, теоретичний аналіз літератури дав змогу зробити висновки про те, що проблема виникнення панічних атак не достатньо широко представлена у психологічній науці. Порівняльний аналіз вікових та гендерних особливостей панічних атак особистості засвідчив, що панічні атаки за 1 рік з'являються у 2–3% населення. Панічні атаки зазвичай починаються в пізньому підлітковому або ранньому дорослому віці та вражають жінок приблизно в 2 рази частіше, ніж чоловіків.

Ключову роль грають гормональні особливості жінок, їх роль в сучасному суспільстві. В той же час менша представленість чоловіків пов'язана з трансформацією тривожних розладів в алкоголізм.

Список використаних джерел

1. Критерії діагностики і лікування психічних розладів та розладів поведінки у дорослих / За ред. проф. П. В. Волошина, проф. В. М. Пономаренка, проф. О. К. Напрєєнка, проф. Н. О. Марути та ін. Харків : РВФ «АРСІС, ЛТД», 2000. 303 с.

2. Чапмен А. Л., Грац К. Л., Тулл М. Т. Перемогти тривогу, панічні атаки та ПТСР: діалектична поведінкова терапія / перекл. з англ. Т. А. Ісмаїл. Київ : «Діалектика», 2021. 210 с.

3. Юр'єва Л. М. Кризові стани : монографія. Дніпропетровськ : Артпрес, 1998. 164 с.

СЕКЦІЯ XI

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ СПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ІНТЕРЕСАМИ ДІТЕЙ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вишковська В. І.
кандидат юридичних наук, завідувач кафедри права, адвокат,
Дубенська філія Університету «Україна»

Сьогодні наша держава переживає не легкі часи, не лише в контексті воєнного стану, а й в усіх сферах суспільного життя. Змін зазнала економіка країни, соціальна сфера, культурний розвиток тощо.

Наразі багато чоловіків були мобілізовані і захищають нашу країну від окупантів. В зв'язку з цим дуже розповсюдженим стало питання матерів малолітніх і неповнолітніх дітей щодо стягнення аліментів із платників, які перебувають у Збройних Силах України. З цього приводу законодавство чітко говорить про те, що жодних обмежень щодо стягнення аліментів з військовослужбовців не встановлено. Так, Постановою КМУ від 16 лютого 2022 року № 122 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. № 146» встановлено, що з військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, утримання аліментів провадиться з усіх видів грошового забезпечення, крім грошового забезпечення, що не має постійного характеру, та інших випадків, передбачених законом.

Таким чином, військовослужбовці сплачують аліменти на загальних засадах та з усіх видів грошового забезпечення. Тому досить поширеними наразі стали позови про зміну способу стягнення аліментів, а також про зміну розміру аліментів, які стягуються з платника.

Проте, не всі суди задовольняють такі позови за наявності відповідних підстав. Досить поширеною є практика зупинення провадження у справах, де відповідачами є військовослужбовці.

Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 251 ЦПК України, суд зобов'язаний зупинити провадження у справі у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 253 ЦПК України провадження у справі зупиняється у випадках, встановлених пунктом 2 частини першої статті 251 цього Кодексу, до припинення перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

Як наслідок, провадження зупиняється і діти не отримують належного їм рівня забезпечення від одного з батьків (платника аліментів), в результаті чого, на нашу думку, порушуються права та інтереси дитини, визначенні чинним законодавством України та нормами міжнародних нормативно-правових актів про належний та необхідний рівень утримання та забезпечення дитини.

Суди, зокрема Верховний Суд, з урахуванням практики ЄСПЛ у своїх рішеннях зазначають, дотримуючись рівноваги між інтересами дитини та інтересами батьків, особлива увага має бути до найважливіших інтересів дитини, які за своєю природою та важливістю мають переважати над інтересами батьків (Рішення Європейського суду з прав людини від 07 грудня 2006 року по справі «Хант проти України»).

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що цивільне процесуальне законодавство потребує невідкладних змін для того, щоб не допускати в подальшому порушення прав дітей на належне утримання.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України (зі змінами та доповненнями) № 1618-IV від 18.03.2004 року // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40–41, 42. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15.

2. Рішення Європейського суду з прав людини від 07 грудня 2006 року по справі «Хант проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/-show/974_ 126#Text.

ПРАВА ПРИБЕРЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ СТОСОВНО МОРСЬКИХ ПРОСТОРІВ

Вітовська І. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права і гуманітарних дисциплін,
Івано-Франківська філія Університету «Україна»

Необхідно зауважити, що розвиток суспільних відносин в галузі розширеної експлуатації просторів та ресурсів Світового океану і співробітництва держав у даній сфері об'єктивно викликав необхідність у вдосконаленні правових систем, що регулюють відповідні відносини. Таке регулювання має ряд етапів, адже спочатку використання природних об'єктів здійснювалось у нерозривному зв'язку з правом власності на природні ресурси.

Питання про придатність права власності на морські простори і ресурси досліджувалося і у вітчизняній економічній науці. «Ні в які часи, при будь-яких суспільних відносинах, ніколи ні в якій формі не було власності на Світовий Океан. Ніхто і ніколи раніше не володів ні ним, ні його частинами, ні його ресурсами, ні просторами», — пише Г. К. Войтоловский. «Спроби захоплення у власність (державну або приватну) того, що знаходилось у безкінечному достатку, не мали ніякого економічного змісту. Численні односторонні претензії окремих країн на особисті права у відношенні морів і океанів у дійсності зводилися до прагнення перекрити доступ конкурентів до колоній і морської торгівлі, але не до Світового Океану як об'єкта» [1, с. 48–49]. З розвитком правового регулювання суспільних відносин по використанню природних ресурсів Світового океану складались відповідні системи правових норм, що є елементами самостійної комплексної галузі екологічного права в національному законодавстві. Що ж стосується питань розвідки і розробки природних ресурсів морського дна за межами територіальних вод, то вирішення таких питань у 1950 році було запропоновано покласти на ООН.

Із прийняттям Верховною Радою України 16 травня 1995 року Закону України «Про виключну (морську) економічну зону України» [2] відбулися суттєві зміни у правовому режимі природних ресурсів за межами територіального моря і врегулюванні відносин в даній сфері з урахуванням норм міжнародного права. Але з приводу цього питання існує ряд розбіжностей у чинному законодавстві. Стаття 13 Конституції України відносить природні ресурси

виключної (морської) економічної зони України до об'єктів права власності Українського народу [3]. Якщо припустити, що зазначена стаття Конституції регулює відносини, пов'язані з використанням природних ресурсів економічної зони, і що такі ресурси можуть знаходитися у приватній або колективній власності, то подібне тлумачення Конституції буде суперечити міжнародному праву. Адже відповідно до Конвенції ООН по морському праву прибережній державі дається не право власності на природні ресурси його економічної зони, а тільки суверенні права з метою їх зберігання і використання [4].

Враховуючи вище сказане, слід зазначити, що при фаховій законотворчості коректніше було б привселюдні владні прерогативи прибережної держави стосовно морських просторів (суверенні права щодо виключної економічної зони) не плутати із речовим правом — правом власності.

Список використаних джерел

1. Войтоловский Г. К. Стратегия рыболовства. М., 1988. 116 с.
2. Про виключну (морську) економічну зону України. Закон України від 16 травня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 21. Ст. 152.
3. Конституція (Основний закон) України (відповідні статті) // Відомості Верховної Ради України. 1996.
4. Конвенция ООН по морскому праву от 10 декабря 1982 р. // Собрание законодадельства РФ. 1997. № 48. С. 5493.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ЗАГРОЗИ

Дума З. Є.
старший викладач кафедри права та гуманітарних дисциплін,
Івано-Франківська філія Університету «Україна»

З 1 липня 2021 р. відповідно до закону, прийнятого у березні 2020 р., в Україні має запрацювати ринок землі. Ця подія, безумовно, стане дуже важливим кроком у подальшому соціально-економічному розвитку нашої Вітчизни, а тому ставлення до неї у суспільстві є дуже неоднозначним.

Так, 22 травня цього року партія «Батьківщина» разом з фермерськими та аграрними асоціаціями і профспілками провела ініціативні збори, на яких визначила 11 тисяч активістів, що мають зібрати 3 млн. підписів, необхідних для всеукраїнського референдуму

з питанням: «Чи підтримуєте ви заборону продажу сільськогосподарських земель будь-кому, крім держави Україна?».

Цього ж дня голова ВРУ Дмитро Разумков заявив, що влада не перешкоджатиме проведенню референдуму. Він зазначив, що за даними соціологічних опитувань, «70% українців висловили побоювання щодо відкриття ринку землі».

А 3 червня Конституційний суд України розглядатиме справу щодо конституційності закону про обіг земель сільськьгосподарського призначення. Як відомо, до цього суду надішли вже 3 конституційні подання народних депутатів, які стверджують, що цей закон підриває основи суверенітету України та вважають цю «земельну реформу» можливою тільки після схвалення її на всеукраїнському референдумі. Але влада досі погоджувалася лиш на те, щоб у найближчі 3 роки провести референдум виключно щодо продажу землі іноземцям.

Тому будь-який варіант остаточного вирішення проблеми вимагає, на нашу думку, ретельного і всебічного аналізу усіх переваг і загроз, причин і можливих наслідків.

Що, передусім, має враховувати держава і суспільство? Як відомо, конституційне право громадян бути власниками землів продовж десятиліть обмежувалось щодо права розпоряджатися нею, бо з 2002 р. діяв мораторій на продаж землі, і лише 31 березня 2020 р. був прийнятий закон про обіг земель сільськогосподарського призначення.

Розглянемо позицію прихильників (передовсім — влади) цього закону. Найголовніший їх аргумент — ущемлення прав 7 млн власників земельних паїв і те, що Україна втрачає щороку міліарди долларів через «тіньове» землеволодіння та незаконні операції в агропромисловому секторі. Із зареєстрованих 33 млн гектарів сільськогосподарських земель податки сплачуються лише з 22 млн, а 80% земель знаходяться в оренді, яка, окрім повсюдного порушення законних прав селян-орендодавців, дуже часто породжує не ефективне і хижацьке землекористування. Незахищеними є також особисті селянські господарства, що володіють 3 млн гектарів землі.

Заступник голови Всеукраїнської аграрної ради Михайло Соколов заявив, що «з 2017 р. у нас вкрадено приблизно 5 млн гектарів землі на суму 10 млрд доларів. Вони ніби-то були роздані в рамках безкоштовної приватизації, але чомусь багато людей не змогли отримати належні їм 2 гектари. Спрацювала схема з оформленням землі на підставних осіб і подальшим її перепродажем за заниженою ціною...» Тому не дивно, що з 13 офіційно визнаних

українських (вірніше — антиукраїнських!) олігархів 127 тис. гектарів належать Ренату Ахмєтову, 120 тис. — Петру Порошенку, 85 тис. — Ігорю Коломойському, 83 тис. — Віктору Тігіпку.

Але очевидним є те, що вирішення цієї проблеми (в тому числі — і через референдум) має враховувати також аргументи опонентів, їх застереження про можливі загрози та негативні наслідки продажу землі.

Як політично нейтральні і неупереджену варто навести позицію авторитетного експерта з країни, де земля не є і ніколи не буде у приватній власності. Ізраїльський фахівець Соломон Манн пояснив наполегливість, з якою західні партнери України (Міжнародний народний фонд, а нещодавно — навіть посольство США) вимагають від України відкритого ринку землі. Продаж сільськогосподарських земель у приватну власність на його думку, «означає, що надії на відродження України з боку агропрому можуть виявитися нереальними. Причина проста: землі будуть масово скуповуватися агрохолдингами та іноземцями — садівці і турки вже відклали великі суми на це. Але курочку, яка може нести золоті яйця, можна продати лише раз».

Вочевидь, нові власники не займатимуться агропромисловим виробництвом, а просто володітимуть землею як нерухомістю і здаватимуть її в оренду. Це призведе до того, що замість малих і середніх підприємств в Україні з'являться гіпер-латифундії, від яких користі державі буде дуже мало. Але влада (та ще й в умовах московської агресії) остаточно втратить підтримку озлобленного сільського населення, що дестабілізує ситуацію у суспільстві.

На нашу думку, зарубіжний інтерес до української землі зрозумілий: за прогнозами ООН, людство відчуватиме дедалі гострішу потребу в продуктах харчування — у 2021 р. лише обсяг споживання зерна у світі досягне рекордних 2 трильйони 777 мільйонів тон. При цьому ціни на землю становлять в Україні приблизно 30 тис. грн. за 1 гектар, а в Німеччині, наприклад, 50–60 тис. євро за 1 гектар.

То ж яким має бути оптимальне запровадження ринку землі? На нашу думку — лише через вдосконалення нормативно-правової бази земельної реформи і створення надійних механізмів захисту інтересів українського селянства як визначального чинника продовольчої безпеки держави. Певні кроки у цьому напрямку вже зроблені. Так, 28 квітня 2021 р. ВРУ прийняла закон про земельну децентралізацію (тобто передачу земель місцевим громадам). Дуже важливим є законороект № 2195 про обов'язковість електронних аукціонів з продажу та оренди землі. Набрання чинності цим законом дозволить

зробити торги прозорими, захистити власників паїв рейдерства та махінацій з ціною землі і порязком її придбання. Чекає свого розгляду важливий законопроект № 3205 «Про фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві».

Держава має вдосконалити процедуру складання документації із землеустрою, спростити доступ громадянам і підприємствам до земельних ресурсів. Для тих громадян, що мають земельні ділянки на праві постійного користування треба, на нашу думку, надати право оренди до 50 років та права викупу її з розтермінуванням виплат впродовж 30 років.

Вкрай необхідною є державна матеріально-фінансова підтримка агросектору економіки — в зарубіжних країнах він отримує її у необхідних обсягах, а в Україні заледве на рівні 4–5 млрд доларів.

А всі українські правники, експерти і фахівці мають усвідомити моральний обов'язок перед нашим селянством щодо консультативно-інформаційної та просвітницької роботи. Адже більшість людей, що працюють у сільському господарстві — це звичайні люди, які не знають ні земельного законодавства, ні навіть своїх законних прав. Тому ринок землі в Україні буде успішним лише за умови, що селяни знатимуть, як розпорядитися землею і працювати на ній для блага всієї нації та держави.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Кибалюк Н. М.
викладач,
Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»;
Скільська М. І.
викладач,
Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

Конституція України заклала фундаментальні принципи діяльності держави, спрямовані на перспективне стимулювання охорони довкілля, ефективного природокористування та утвердження екологічної безпеки.

Право, його принципи та норми забезпечують основу охорони довкілля і є її невід'ємною складовою, завдяки якій здійснюється правова регламентація у сфері охорони, використання та відтворення природних ресурсів та збереження природних ресурсів, комплексів, об'єктів й унікальних територій, а також охорони від негативного впливу на життя і здоров'я людини.

Конституційне право на безпечне для життя і здоров'я людини, більшістю науковців визначається як загальнолюдське, абсолютне право, яке тісно пов'язане з правом на охорону життя.

Екологічна безпека гарантується здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів. Саме законність створює умови існування екологічної безпеки, її вдосконалення та зміцнення.

Війна внесла нові глобальні виклики перед людством. Загроза екологічної катастрофи, спричинена ворожим бомбардуванням і знищенням екосфери, призводить до жахливих наслідків. Хімічне забруднення від обстрілів та ракет, пожежі, вибухів — забруднюють повітря, воду і ґрунт, руйнують екосистеми, інфраструктуру, знищують навколишній світ.

Зараз навіть неможливо повністю оцінити завдані збитки і вплив війни на наше довкілля, але одне зрозуміло: чим довше триває війна, тим більше шкоди вона завдає екології і тим більше негативних наслідків буде в майбутньому.

Сьогодні екологічна безпека є найактуальнішою проблемою людства.

Поглиблюється загроза не тільки життю, здоров'ю та добробуту людини, а й існуванню життя в цілому на нашій планеті.

Нам не байдужий стан довкілля в Україні та за її межами, а також не байдужі усі ті ризики від загрози «випаленої землі» та ядерної небезпеки, які несе з собою війна.

Після війни ми тривалий час будемо пожинати плоди екологічної біди.

Дуже важливо, щоб план відновлення України включав заходи з відновлення та збереження екосистем, а до планів із відбудови населених пунктів вкрай необхідно включати природо-орієнтовані заходи з адаптації до зміни клімату, приведення до екологічно-стабільного стану території країни.

На підставі Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. № 55-XII4 Україна самостійно встановлює порядок організації охорони природи на своїй території та порядок використання природних ресурсів. Вона має право заборонити будівництво та припинити функціонування будь-яких підприємств, установ, організацій та інших об'єктів, які спричиняють загрозу екологічній безпеці.

Утім, без допомоги дружніх країн не обійтись. Міжнародне співробітництво допоможе не лише відбудувати країну і відновити

інфраструктуру, а й здійснити необхідні заходи для встановлення екологічно-чистого довкілля, щоб забезпечити міжнародні стандарти безпечного, здорового середовища. Україні потрібна допомога.

Список використаних джерел

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року № 55-XII4 // Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31.
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41.

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В ЗАКОНОДАВСТВІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Коваленко В. Ф.
старший викладач кафедри правознавства та фінансів,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»;
Юхта Е. В.
І курс, група ПЗ-22-2м-pl, спеціальність 081 «Право»,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

У цих тезах розглядаються джерела кримінального законодавства Республіки Польща та критерії диференціації кримінальних правопорушень. Одним із критеріїв диференціації є суворість покарання.

Кримінальний кодекс Польщі від 6 червня 1997 року замінив «соціалістичний» Кримінальний кодекс Польщі 1969 року і набрав чинності 1 січня 1998 року: загальна, особлива та спеціальна частини, що діють паралельно з Фінансовим кодексом Польщі 1999 року.

Зміни до Кримінального кодексу Польщі від 6 липня ввели нові злочини і два види кримінальних правопорушень: тяжкі злочини (zbrodnia) і нетяжкі злочини (wysterkiem), відмінність між якими залежить від форми злочину і покарання, передбаченого в Кримінальному кодексі. Лише умисні діяння, які класифікуються як серйозні проступки, караються позбавленням волі на строк від трьох до шести років, тоді як всі інші кримінальні правопорушення вважаються дрібними проступками.

Згідно з Кодексом проступків Республіки Польща § 1 статті 1, відповідальність за правопорушення (wykroczenie) несе особа, яка спільно вчиняє шкідливе (суспільно шкідливе) діяння, що карається арештом, обмеженням волі, штрафом до 5 000 злотих. У § 2 згаданої

статті зазначено, що ці правопорушення переслідуються в кримінальному порядку, а відповідальність за хабарництво не передбачена.

Що стосується співвідношення між правопорушеннями та злочинами, Національні збори Польщі заявили, що «не існує різниці між тяжкими злочинами (zbrodnia) і більш легкими злочинами (wysterkiem) та злочинами з шестирічного віку так званими проступками (wykroczeniami). Дії, вчинені під загрозою цих злочинів, є такими ж, як і ті, що випливають з видів покарань та ознак загального ризику. Відповідальність за захист у Польщі також називають адміністративно-кримінальною відповідальністю.

Право проступків (тобто кримінально-адміністративне право) є ще однією галуззю права, пов'язаною з кримінальним правом. Кодекс проступків не притягує людей до відповідальності за злочини, але схожість полягає в тому, що обидва передбачають покарання за дії, заборонені законом. Кримінальне право і право проступків відрізняються діяннями, які підпадають під дію цієї загрози, ступенем сукупної шкоди і ступенем моральної небезпеки, які для проступка не є важливими.

Джерелом Кримінального кодексу Польщі є тільки законодавство, і слід мати на увазі, що Кримінальний кодекс Польщі не є повністю кодифікованим. Кримінальний кодекс Польщі є неповним з точки зору складів злочинів, а інші документи також слугують авторитетним джерелом кримінального права.

Кримінальне та право проступків відрізняються за складом діянь, які охоплюються цими галузями, а також за ступенем побічної шкоди та моральної шкоди, яка в процессуальному праві не є значною.

КОНСТРУКТИВНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАК ПРАВОМІРНОЇ ПОВЕДІНКИ

Колесніков Д. В.
ІІ курс, група ПЗ-21-1, спеціальність «Право»,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»;
Стрілко Д. Л.
старший викладач кафедри правознавства та фінансів,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Поняття «правомірна поведінка» в теорії держави і права може мати різні визначення в залежності від підходу та концепції, на якій базується відповідна теорія.

Одне з можливих визначень може бути пов'язане з ідеєю дотримання норм права. За такого підходу, поведінка є правомірною, якщо

вона відповідає вимогам законів та інших правових актів. При цьому, дотримання норм права може бути визнане як мінімальна вимога для правомірної поведінки, але не обов'язково вичерповуючою умовою.

Інший підхід може бути пов'язаний з ідеєю раціональності та моральності. За такою концепцією, поведінка вважається правомірною, якщо вона не тільки не суперечить закону, а й відповідає загальноприйнятим моральним та раціональним нормам. Зокрема, такий підхід може ґрунтуватися на ідеї «суспільного договору», за якою правомірна поведінка має сприяти забезпеченню загального блага та інтересів суспільства в цілому.

Третій підхід може базуватися на ідеї прав людини та їх захисту. За такою концепцією, правомірна поведінка має відповідати принципам захисту особистих прав та свобод, а також принципу рівності перед законом. При цьому, дотримання закону може визнаватися важливим, але не єдиним критерієм правомірності поведінки.

Проте, важливо зазначити, що визначення правомірної поведінки може відрізнятися в залежності від культурних, історичних, релігійних та інших факторів. Наприклад, те, що вважається правомірним у одній країні, може бути забороненим у іншій.

Крім того, поняття правомірної поведінки може змінюватися з часом, оскільки правова система і моральні норми можуть еволюціонувати і змінюватися в залежності від потреб суспільства та змін в соціально-економічних умовах. З іншого боку, визначення правомірної поведінки може залежати від контексту та ситуації. Наприклад, у військовому чи кризовому аспектах можуть бути застосовані інші правила поведінки, ніж у мирному часі. Також, поняття «правомірна поведінка» може відрізнятися в залежності від різних правових систем, культурних та історичних традицій.

Основні ознаки правомірної поведінки можуть відрізнятися залежно від контексту та правової системи, але загалом, вони включають наступні:

1. Відповідність правовим нормам. Це означає, що дії особи повинні бути в межах тих прав та обов'язків, які передбачені законом.

2. Відповідність моральним та етичним нормам.

3. Відсутність шкоди іншим. Правомірна поведінка не повинна завдавати шкоди іншим особам або суспільству в цілому.

4. Суспільна корисність. Правомірна поведінка повинна відповідати інтересам суспільства.

Загалом, правомірна поведінка має бути відповідальною, здійснюватися з дотриманням правових та моральних норм, не завдава-

ти шкоди іншим і бути спрямованою на досягнення загальних інтересів та цілей суспільства.

Узагальнюючи, можна сказати, що поняття «правомірна поведінка» може мати різні визначення в залежності від теоретичного підходу. Проте, загальна ідея полягає в тому, що правомірна поведінка передбачає дотримання певних правил, які мають відповідати інтересам суспільства та індивіда. Відповідно до концепцій держави і права, правомірна поведінка є важливою умовою для забезпечення правопорядку, захисту прав та свобод людини, розвитку економіки та соціального прогресу.

ДО ПИТАНЬ ГЕНЕЗИСУ НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ ПРО СПЕЦІАЛЬНІ ЗНАННЯ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Литвак Р. К.
IV курс, група ЗПЗ-19-1-ipsv, спеціальність «Право»,
Івано-Франківська філія Університету «Україна».
Науковий керівник: Тимчишин А. М., к.ю.н., доцент

Встановлено, що генезис наукових уявлень про спеціальні знання та використання їх можливостей у кримінальному процесі у різні історичні часи обумовлювали різні чинники, зокрема: досягнення науково-технічного прогресу, які створювали нові можливості дослідження певної категорії об'єктів; використання в злочинних цілях певної категорії об'єктів як знаряддя (засобу) вчинення кримінального правопорушення; уведення заборон чи обмежень на певну категорію об'єктів (зокрема, холодної зброї, вибухових речовин тощо).

Історичний екскурс надав змогу показати розвиток доктринальних положень теорії криміналістики та судової експертизи, в нерозривному зв'язку з конкретним типом кримінального процесу, починаючи з перших згадок про докази та сліди кримінального правопорушення у збірках стародавнього руського права (X–XI ст.) до часів незалежної України.

Початок застосування спеціальних знань у кримінальному судочинстві, розпочинається з появою перших типів держави, коли почали призначати чиновників для розслідування окремих видів злочинів (наприклад, у стародавньому Єгипті — чиновники-писці, Вавилоні — писці та судді тощо). При цьому, правові постулати (закони царя Хаммурапі, Артхашастра, Книга законів) містили деякі рекомендації криміналістичного характеру щодо збирання, дослідження

й оцінювання доказів судом, але вони мали окремий, розрізнений характер і були пов'язані з певними клятвами, випробуванням вогнем, каліченням та клеймуванням порушників закону (останнє розглядалося як спосіб обліку правопорушників).

У кримінальному та цивільному судочинстві стародавніх держав спочатку використовували спеціальні знання медицини, природознавства, математики. Зокрема, у Стародавньому Єгипті, вагітна жінка, що вчинила вбивство, звільнялася від смертної кари. Факт її вагітності могли підтвердити лише жерці, або лікарі.

У збережених пам'ятках писемності Стародавнього Риму, Греції та Індії є відомості щодо практичного використання медичних обстежень для допомоги суду й слідству.

Проведення судово-медичної експертизи у середньовіччі стає обов'язковим відповідно до чинних на той час деяких нормативних актів. У 1209 р. Папа Інокентій III видав спеціальний припис у справі про вбивство — залучити медика для визначення смерті потерпілого. Запрошення лікарів в суд як обізнаних осіб мало місце і в деяких країнах Азії (Китаї, Кореї, Японії, Індії). Китайськими лікарями і юристами написані спеціальні посібники і керівництва, які мали судово-медичну спрямованість. Так, судовий комісар Санг Цу (Сун-ци) у 1247 р. видав спеціальне керівництво «Сі-Юнань — Лу», в якому набули відображення питання судово-медичної діагностики у випадках насильницької та раптової смертей.

З початком незалежності України, новим нормативно-правовим актом, який почав регламентувати питання використання спеціальних знань став Закон України «Про судову експертизу».

Отже, підводячи підсумок слід зазначити, що процес становлення інституту спеціальних знань зайняв вельми тривалий час, починаючи з первісного суспільства, де гострі соціальні протиріччя з ознаками кримінального характеру вирішував голова общини, фараон, цар тощо, закінчуючи сьогоденням. Для встановлення істини та покарання винних правителі почали залучати посадових осіб — суддів. З часом для об'єктивної перевірки повідомлених показань, дослідження речових доказів суддям знадобилося допомога спеціалістів («людей обізнаних»). При збільшенні випадків залучення таких осіб для дослідження юридичних фактів (відомостей про предмети, документи, тілесні ушкодження, сліди та ін.) почали створюватися спеціальні установи — прообрази експертних закладів.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ

Лісний І. А.
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»,
старший викладач кафедри правознавства та фінансів,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Проблеми міжнародної міграції значною мірою зумовлені сучасною тенденцією розвитку систем захисту біженців. Термін «біженець» вперше з'явився в міжнародному праві після Першої світової війни, яка встановила чіткі правові норми щодо правового статусу, прав та обов'язків біженців.

Відповідно до статті 1 Конвенції ООН про статус біженців, біженець — це особа, яка внаслідок подій, що відбулися до 1 січня 1951 р., має обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань і перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань, або не має громадянства і перебуває за межами країни свого звичайного місця проживання.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй про статус біженців (1951 р.) стала універсальним і основоположним міжнародним документом, який закріпив визначення біженця в міжнародному праві. Згодом це визначення біженця було адаптовано до національного законодавства більшості країн, у тому числі й України. Головним досягненням Конвенції є те, що вона вперше зосереджує увагу на конкретній особі — біженці, а не на групі осіб, які опинилися перед загрозою переслідування за етнічною ознакою (як це було до ратифікації Конвенції). Іншими словами, Конвенція застосовує індивідуальний підхід.

У дебатах, що тривають десятиліттями, є кілька питань, які не викликають сумнівів. Головне з них полягає в тому, що масові переміщення людей можна певною мірою запобігти, але не всі переміщення є добровільними. Ніхто не хоче добровільно ставати біженцем. Бути біженцем — це не просто перебувати в чужій країні.

Конвенція про статус біженців (1951 р.) визначає основні права біженців: право сповідувати релігію, право на рухоме і нерухоме майно, право на інтелектуальну і промислову власність, право на політичні асоціації і профспілкову діяльність, право на суд, право

на оплачувану роботу, право на підприємницьку діяльність, право на організацію та профспілки неполітичного характеру, право на звернення до суду, право на працю, право на працю на власному підприємстві, право на вибір професії, право на використання ваучерної системи, право на житло, право на державну освіту, право на державну допомогу, право на працевлаштування та соціальне забезпечення, право на свободу пересування та вибір місця проживання, право на посвідчення особи та проїзні документи і право на недискримінаційне оподаткування.

Біженцям повинні бути надані ті ж права і свободи, що і громадянам держави притулку, або, принаймні, ті ж, що й іншим іноземцям, які проживають на території держави притулку. Відмова від усіх форм дискримінації прямо згадується в статті 3 Конвенції 1951 р. Одним з найважливіших прав біженців є можливість вільного доступу до судів на території всіх держав-учасниць Конвенції 1951 р.

Міжнародно-правові стандарти щодо статусу біженців слід розглядати як сукупність суб'єктивних прав та обов'язків. Слід підкреслити, що правовий статус біженців, як і правовий статус особи, має ґрунтуватися на певних правових принципах, які надають йому певну спрямованість, формують його сутність і впливають на його зміст.

Такими правовими принципами є принципи, що регулюють визначення статусу біженця в міжнародному праві. Слід зазначити, що міжнародні стандарти щодо статусу біженця ґрунтуються на таких ключових принципах:

– невід'ємні основні права і свободи;

– право на громадянство і право не бути безпідставно позбавленим громадянства або змінити своє громадянство;

– індивідуальні або групові права;

– заборона таких заходів, як примусове переміщення або інших заходів, які можуть призвести до примусової міграції.

Правовий статус біженців та шукачів притулку передбачає не тільки права, але й обов'язки по відношенню до країни, в якій вони перебувають, зокрема, вони повинні дотримуватися законів і правил цієї країни, а також заходів, вжитих для підтримання громадського порядку. Порушення цих правил, зокрема, злочинні дії, можуть призвести до кримінальної відповідальності, а також до можливого видворення.

Список використаних джерел

1. Конвенція про статус біженців від 28 липня 1951 р. Верховний комісар ООН у справах біженців. 1951. Convention relating to the Status of Refu-

gees. United Nations High Commission for Refugees. 28 July 1951. URL: https://zakon. rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text.

2. Тиндик Н. П. Еволюція статусу біженця у міжнародно-правовій практиці. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності : зб. наук. праць. Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2007. № 4. С. 61–70.

3. Ортинська Н. В. Правовий статус неповнолітніх: теоретико-правове дослідження : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2016. 691 с.

4. Yewa Holiday. The Problem with the Prosecution of Refugees. Оксфордський університет, юридичний факультет. 24 березня 2017. URL: https://www.law.ox. ac.uk/research-subjectgroups/centrecriminology/centreborder-criminologies/blog/20 17/03/problem.

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН: ПИТАННЯ ДОСТУПУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Лісовенко А. В.
І курс, група ЗПЗ-22-2м-pl, спеціальність 081 «Право», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна». Науковий керівник: Аванесян Г. М., ст. викладач, доцент кафедри правознавства

У ньому розглядається питання доступу до інформації в сучасному контексті, а також поняття інформації та її види, знання та вміння поводитися з певною інформацією, щоб уникнути відповідальності за правопорушення, пов'язані з майбутнім використанням певної інформації.

Українське законодавство визначає:«інформацію як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [1].

«Порядок використання інформації та захист права на інформацію визначаються» спеціальним законом про інформацію [2].

Конституція України передбачає: «право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір» [3]. Вона також передбачає право кожного на доступ до публічної інформації та гарантує його надання, реалізацію та захист.

Вивченню конституційно-правових положень з цих питань присвячені дослідження І. В. Кушнір; питанню права доступу осіб до інформації з обмеженим доступом присвятив свої дослідження Л. І. Рудник.

Національне законодавство передбачає, що кожен має право на інформацію і може вільно одержувати, використовувати, передавати, поширювати, зберігати та захищати інформацію, необхідну йому для

реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів. При цьому наголошується, що реалізація права на інформацію не повинна завдавати шкоди громадським, політичним, економічним, соціальним, особистим, інтелектуальним, екологічним правам і свободам та законним інтересам інших громадян, а також правам та інтересам юридичних осіб.

Важливо зазначити, що суб'єкт інформаційних відносин може вимагати усунення порушень його прав на інформацію і що ніхто не може обмежувати право особи на вибір форми і джерела отримання інформації, крім випадків, передбачених законом.

Залежно від змісту інформацію можна поділити на такі види

– інформація про особу (персональна інформація);
– інформація довідкового або енциклопедичного характеру;
– інформація про стан довкілля (екологічна інформація);
– інформація про товари (роботи, послуги);
– науково-технічна інформація;
– інформація про податки;
– інформація про законодавство;
– статистична інформація;
– соціологічна інформація.

У цьому питанні хотілося б зупинитися на мові інформації, вимоги якої викладені в Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Аналізуючи питання доступу до інформації, важливо не забувати про вимоги статті 9 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права осіб з інвалідністю, в якій зазначено, що «особам з інвалідністю повинен бути забезпечений такий самий доступ до інформації, як і іншим, щоб вони могли вести незалежний спосіб життя та брати повну участь у всіх аспектах життя» [4].

Підсумовуючи, варто зазначити, що громадськість та науковці виявляють значний інтерес до цієї теми. Незважаючи на різний рівень висвітлення теми в ЗМІ, останні наукові дослідження збагатили тему та актуалізували її до сучасного стану.

Список використаних джерел

1. Цивільний Кодекс України від 19.06.2003 URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/435-15#n1729 (дата звернення: 12.04.2023).

2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1991 № 2657-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text (дата звернення: 12.04.2023).

3. Конституція України від 28.06.1996 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n 4369 (дата звернення: 12.04.2023).

4. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 06.03.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення: 12.04.2023).

ПРОЦЕДУРНІ ПРАВОВІДНОСИНИ: ПОНЯТТЯ, СУБ'ЄКТИ, ОБ'ЄКТИ, ЗМІСТ

Музика А. І.
ІІІ курс, група ПЗ-20-1-іf, спеціальність «Право»,
Івано-Франківська філія Університету «Україна».
Науковий керівник: Судак І. М., ст. викладач

Правовідносини — це особливі суспільні відносини, що проявились на підставі норм права, учасники яких є захисник суб'єктивних прав та юридичних обов'язків.

Є такі основні ознаки правовідносини як:

1. Різновид суспільних відносин, соціальний зв'язок.

Правовідносини — складаються між людьми або колективами як суб'єктами права з приводу соціального блага або яких-небудь інтересів. Зрозуміло що, не можуть бути правовідносин з тваринами, рослинами, предметами. Звісно відносини з ними є, але не за допомогою права. Тому за погане ставлення з собакою людина відповідає не перед собакою, а перед органами, що повинні захищати тварин.

2. Також є ідеологічні відносини — це вважається свідомою діяльністю (поведінки) людей. Тобто ці правовідносини не можуть виникати не проходячи через свідомість людей: норми права не можуть вплинути на людину, на її поведінку, поки зміст норм не будуть сприйматись людьми, їм не стане свідомо.

Суб'єкт правовідносин — це суб'єкт права, який виходить учасником цих відносин і наділений відповідними суб'єктивними правами та юридичними обов'язками [2].

Правосуб'єктність — це можливість або здатність особи бути суб'єктом права з усіма відповідними наслідками.

Правосуб'єктність являє собою сукупність правоздатності та дієздатності. Це поняття відображає ті ситуації, коли правоздатність і дієздатність нероздільні у часі наприклад, у організацій чи дорослих осіб, коли вони одночасно і правоздатні, і дієздатні. Не існує правоздатних, колективних суб'єктів. Багато із прав, що належать громадянам, не можуть передаватися, їх не може здійснити за недієздатну інша особа (наприклад, укласти шлюб, одержати освіту тощо).

Суб'єкти правовідносин поділяються на такі як:

Індивідуальні (наприклад, фізична особа, посадова особа). Також до індивідуальних суб'єктів відносяться громадяни даної держави, іноземні громадяни, особи без громадянства, і також ті громадяни що мають подвійне громадянство [3].

Також, розглядаємо колективні (юридична особа, орган державної влади та ін.). До колективних суб'єктів можна виділити такі державно-територіальні утворення (держави, суб'єкти, міста, райони й інші територіальні одиниці, виборчі округи), їхнє населення, і також організації (державні органи, суспільні об'єднання, підприємства, комерційні структури і інші) [1].

Об'єктом правовідносин — вважається як, матеріальні і нематеріальні блага, з приводу яких суб'єкти правовідносин вступають між собою у певні правові відносини. Отже об'єкт правовідносин — це те з чого виникають правовідносини.

Об'єкти правовідносин діляться на:

Матеріальні, частини матеріальної природи, природні ресурси, земля, надра, ліс, речі і цінності: засоби виробництва і споживання, будівлі, цінні папери, гроші. Вони є об'єктами майнових правовідносин, таких як купівля-продаж, дарування, заклад, міна, зберігання, спадкування.

Нематеріальні, або духовні цінності, життя, безпека, честь, гідність, відпочинок, освіта, здоров'я, свобода, право на ім'я, недоторканність житла. Вони також є об'єктами правовідносин різних галузей права і врегульовані нормами кримінального, адміністративного, цивільного, конституційного, сімейного права.

Отже, розмірковуємо цей зміст процедурних правовідносин. Існує суб'єктивне право громадянина на встановлення юридичних фактів, необхідних для виникнення права на конкретний вид соціального забезпечення, і відповідний обов'язок державного органу здійснити перевірку і винести акт-рішення про задоволення суб'єктивного права громадянина або про відмову в цьому. Змістом процесуальних правовідносин виступає суб'єктивне право на поновлення порушеного права і відповідний обов'язок державного органу розглянути сутність спору і прийняти рішення. Це не означає, що у сфері соціального забезпечення правовідносини є простими, тобто вони складаються з однієї повноважного і кореспондуючого їй обов'язку, або односторонніми коли права належать одному суб'єкту правовідносин, а обов'язки — іншому. Більшість правовідносин у праві соціального забезпечення складні і двосторонні, з комплексом прав і обов'язків в обох суб'єктів.

Отже, можемо зробити такий висновок. Правовідносини проявляються у глибині суспільних відносин, економічними, політичними та іншими соціальними потребами, захисту з боку держави.

Точно визначати що на цій основі складається правова найбільш важливих відносин, які мають суттєве значення для суспіль-

ства і для держави (це відносини у реалізації владних повноважень органами держави, у реалізації права власності, в захисті прав і свобод громадян, трудові, майнові, шлюбно-сімейні відносини).

У правовідносинах повинно брати участь не менше двох сторін, хоча учасниками правовідносин може бути необмежене коло осіб. Затверджу що суб'єктами правовідносин можуть бути тільки люди або об'єднання людей.

Список використаних джерел

1. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні. Х., 2001.

2. Сташків Б. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення: поняття, структура, види // Підприємництво, господарство, право. 2003. № 12. С. 95–98.

3. Сташків Б. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення // Право України. 2003. № 2. С. 39–44.

КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР НА ПІДПРИЄМСТВАХ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ НАЙМАНУ ПРАЦЮ

Орловська І. Г.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін,
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Колективний договір — це письмова угода між роботодавцем і профспілковою організацією (або представниками трудового колективу), яка визначає умови праці та соціального захисту працівників на підприємстві.

Колективний договір на підприємстві має важливу роль у регулюванні відносин між роботодавцем та працівниками. Завдання колективного договору на підприємстві полягає у наступному:

1. Визначення умов праці та соціального захисту працівників. Колективний договір визначає умови праці, такі як заробітна плата, робочий час, відпустки, створення умов для збереження та поліпшення здоров'я працівників тощо;

2. Захист прав та інтересів працівників. Колективний договір визначає права та інтереси працівників, включаючи право на гідні умови праці, захист від дискримінації, підвищення кваліфікації та інші;

3. Регулювання трудових відносин між роботодавцем та працівниками. Колективний договір встановлює правила поведінки для обох сторін, регулює порядок вирішення спорів, встановлює процедури прийняття рішень тощо;

4. Підвищення соціальної відповідальності роботодавця. Колективний договір може містити умови, що стосуються соціальної відповідальності роботодавця, такі як підтримка соціальних проектів, забезпечення безпеки праці, зменшення впливу підприємства на навколишнє середовище тощо.

5. Зменшення ризиків конфліктів між сторонами. Колективний договір допомагає запобігати та вирішувати конфлікти між роботодавцем та працівниками, зокрема, через встановлення механізмів взаємодії та співпраці, у т.ч. шляхом використання альтернативних способів вирішення спорів (конфліктів).

Трудове законодавство багатьох країн визначає, що колективний договір є обов'язковим для підприємств, на яких є профспілкові організації та може бути укладений на певний термін (наприклад, на 1–3 роки).

Укладення колективного договору дозволяє підвищити соціальну захищеність працівників та зменшити ризики конфліктів між роботодавцем і трудовим колективом. Також колективний договір дозволяє профспілковій організації впливати на прийняття управлінських рішень на підприємстві та захищати інтереси працівників у взаєминах з роботодавцем.

Колективний договір допомагає зменшити ризики конфліктів між сторонами, створює сприятливу атмосферу на підприємстві, що сприяє підвищенню продуктивності праці та якості продукції. Крім того, він є документом, який зобов'язує сторони до дотримання умов, встановлених в ньому, що забезпечує стабільність трудових відносин на підприємстві.

Таким чином, колективний договір є важливим інструментом у взаємовідносинах між роботодавцем та працівниками на підприємстві, тому його укладення та виконання є необхідним для забезпечення ефективного функціонування підприємства.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Петрик Т. Ю.
ІІ курс, група ПЗ-21-1-bc, спеціальність «Право»,
Білоцерківський інститут економіки та управління
Університету «Україна».
Науковий керівник: Сидоренко В. В., к.ю.н., доцент

На даний момент Україна залишається єдиною державою Європи в якій не легалізовано вогнепальну зброю, за даними опитування у додатку Дія 60% українців вважають, що громадяни, які відповідають вимогам закону можуть мати пістолет та вільно носити його з собою, хоча ще минулого року прибічників легалізації було вдвічі менше, науковці пов'язують таку кардинальну зміну позиції з початком повномасштабного вторгнення і появою необхідності захищати себе, свою сім'ю і домівку. Питанням правових аспектів легалізації вогнепальної зброї займаються такі вчені, як В. Літошко, Є. Кобрусєва, Т. Шумейко та інші, проте питання все ще гостро стоїть у зв'язку із ситуацією яка склалася в країні і проблема все ще вимагає проведення подальших наукових досліджень. Тож, метою дослідження є дослідження правових аспектів легалізації вогнепальної зброї в Україні.

У науковому середовищі України немає єдиного бачення моделі чи ключових принципів регулювання обігу вогнепальної зброї. Попри це, всі погоджуються, що законодавче регулювання обігу вогнепальної зброї необхідне. Це призвело до внесення кількох законопроєктів до Верховної Ради України; три з них обговорювали у 2021 році. Жодна згода щодо моделі чи ключових принципів не спричинила значного конфлікту між законодавцями та науковцями [1, с. 40].

23 лютого 2022 року, за день до повномасштабного вторгнення було опубліковано та ухвалено в першому читанні законопроект «Про право на цивільну вогнепальну зброю». Метою даного законопроєкту є: посилення дотримання режиму законності в питаннях визначення правового режиму власності на зброю, закріплення основних прав та обов'язків громадян і юридичних осіб щодо виробництва, набуття, володіння, розпорядження та використання зброї і боєприпасів, врегулювання інших суспільних відносин, що безпосередньо з цим пов'язані. Згідно його положень в Україні буде створено Єдиний державний реєстр цивільної вогнепальної зброї,

довгоствольну гладко ствольну зброю можна буде отримати з 18 років, нарізну і комбіновану з 25 років, на кожну одиницю зброї буде Посвідчення власника перше з яких видається на 3 роки, подальші — на 5. Носіння та зберігання буде регульовано із урахуванням виду зброї, місця використання, зберігання, а також ризикованості професії. Цей законопроект, лібералізуючи з одного боку обіг цивільної вогнепальної зброї в Україні, одночасно посилює відповідальність за її незаконне використання. Насамперед йдеться про зберігання і захист вдома [2]. Щодо проблеми незаконного придбання і використання вогнепальної зброї Україні, то за даними організації Small Arms Survey (Женева, Швейцарія), яка досліджує питання обігу нелегальної вогнепальної зброї у світі, в Україні в незареєстрованому обігу перебуває від 3 до 5 млн одиниць вогнепальної зброї. Якщо бути точніше, то 4.4 млн одиниць зброї за даними опитування Small Arms Survey 2017 року [3].Як показує досвід іноземних партнерів рівень злочинності у країні суттєво зменшується після легалізації зброї, цей факт зводить нанівець аргументи противників легалізації які заявляють про початок безладдя якщо зброя стане доступною цивільним особам. Наприклад, після впровадження права на носіння цивільної зброї у Прибалтиці, Грузії та Молдові вулична злочинність впала на 50–70% лише протягом року, говорячи простою мовою злочинці просто бояться наштовхнутися на серйозний опір жертви та отримати при цьому поранення самим. На сьогоднішній день механізм ліцензування вогнепальної зброї в Україні має певні недоліки, головним з яких є відсутність єдиного нормативно-правового акту, щоб регулював питання обігу зброї, при цьому наявна нормативно-правова база не в повній мірі відповідає вимогам сучасності та потребує доопрацювання. Саме важливим засобом для усунення даних недоліків в законодавстві України є використання зарубіжного досвіду. Проблема протидії незаконному обігу є актуальною не лише для України, але й для всього світу. Питанням боротьби з незаконною торгівлею зброєю надається достатня увага з боку багатьох міжнародних організацій. Сьогодні обіг цивільної вогнепальної зброї законодавчо врегульовано спеціальними законами у всіх країнах Європи та у більшості пострадянських країн. Досвід вищезазначених країн засвідчує, що офіційно зареєстрована цивільна зброя використовується при вчиненні умисних злочинів менш ніж у 0,001% випадків від загальної кількості злочинів [4, с. 535].

Також потрібно зауважити, що зважаючи на євроінтеграційні амбіції України, а також на те, що в нашій державі і сьогодні законо-

давство про обіг зброї залишається архаїчним, правове регулювання режиму обігу зброї ще є неефективним, а суб'єкти реалізації адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї функціонують в умовах значних корупційних ризиків, убачається доцільність вдосконалення правового регулювання в цій сфері в напрямі його європеїзації [5, с. 66–67].

Отже, легалізація вогнепальної зброї в Україні безперечно важливе і нагальне питання яке потребує найскорішого розгляду, але тільки за умов створення відповідного компетентного органу, який зможе у повній мірі здійснювати нагляд та контроль за придбанням та використанням вогнепальної зброї цивільними особами, розроблення досконалої програми перевірки і отримання зброї та ретельної підготовки законодавства з урахуванням всіх аспектів питання.

Список використаних джерел

1. Літошко В. В. Правове регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні: проблеми та перспективи. Нове українське право. 2022. № 6. Т. 2. С. 36–41.

2. Про право на цивільну вогнепальну зброю : Проєкт Закону України від 25.06.2021 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/ji05576a?ed=-2021_06_ 23 (дата звернення 06.04.2023).

3. Estimating Global Civilian-held Firearms Numbers By Aaron Karp Publications Briefing Paper. June 2018. URL: https://www.smallarmssurvey.org/resource/estimating-global-civilian-held-firearms-numbers (дата звернення 06.04.2023).

4. Кобрусєва Є. А. Легалізація вогнепальної зброї в Україні з урахуванням міжнародного досвіду під час дії воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 12. С. 535–537 URL: http://lsej.org.ua/-12_2022/ 127.pdf (дата звернення 09.04.2023).

5. Шумейко Т. А. Перспективи правового регулювання цивільного обігу вогнепальної зброї в Україні у контексті директиви європейського парламенту і ради № 91/477/ЄЕС. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2021. № 4. Т. 32 (71). С. 63–68.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБМЕЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗМІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Поліщук Т. С.
ІІ курс, група ПЗ-21-1-вс, спеціальність «Право»,
Білоцерківський інститут економіки та управління
Університету «Україна».
Науковий керівник: Сидоренко В. В., к.ю.н., доцент

Особливості правового регулювання діяльності ЗМІ в умовах воєнного стану є актуальними в сучасному світі через наявність різноманітних загроз національній безпеці і військовій обороні держави, таких як тероризм, збройні конфлікти, кібератаки, гібридна війна тощо. Обмеження діяльності ЗМІ можуть бути необхідними для забезпечення ефективної військової оборони держави та зменшення впливу цих загроз. Відповідно, цілком обґрунтованою виглядає ситуація, що ведення журналістами інформаційної діяльності має певні обмеження після початку повномасштабної військової агресії з боку Російської Федерації.

Насамперед вони стосуються поширення інформації про сили та засоби оборони країни, критичну інфраструктуру та інші важливі аспекти забезпечення національної безпеки. Так, Наказ Головнокомандувача Збройних сил України від 03.03.2022 № 73 «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» визначає перелік інформації, яка обмежується до оприлюднення.

Зокрема, до такої інформації належать:

1. Найменування військових частин (підрозділів) та інших військових об'єктів у районах виконання бойових (спеціальних завдань, географічні координати місць їхнього розташування, чисельність особового складу військових частин (підрозділів).

2. Кількість озброєння та бойової техніки, матеріально-технічних засобів, їхній стан та місця зберігання.

3. Описи, зображення та умовні позначки, які ідентифікують або можуть ідентифікувати об'єкти.

4. Інформація щодо операцій (бойових дій), які проводяться або плануються.

5. Інформація щодо системи охорони та оборони військових об'єктів та засобів захисту особового складу, озброєння та військової техніки, які використовуються (крім тих, які видимі або очевидно виражені).

6. Порядок залучення сил та засобів до виконання бойових (спеціальних) завдань. Інформація про збір розвідувальних даних (способи, методи, сили та засоби, що залучаються).

7. Інформація про переміщення та розгортання своїх військ (найменування, кількість, місця, райони, маршрути руху).

8. Інформація про військові частини (підрозділи), форми, методи, тактику їхніх дій та способи застосування за призначенням.

9. Інформація про проведення унікальних операцій із зазначенням прийомів та способів, що використовувались.

10. Інформація про ефективність сил і засобів радіоелектронної боротьби противника.

11. Інформація про відкладені або скасовані операції.

12. Інформація про зниклий або збитий літак, літальний апарат, зникле судно та пошуково-рятувальні операції, які плануються або проводяться.

13. Інформація про планування та проведення заходів гарантування безпеки застосування військ (дезінформація, імітація, демонстративні дії, маскування, протидія технічним розвідкам та захист інформації).

14. Відомості про проведені інформаційно-психологічні операції, ті, що проводяться, а також плануються.

15. Інформація, яка має на меті пропаганду або виправдання широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України [1].

До обмежень діяльності ЗМІ в умовах воєнного стану можуть належати також наступні заходи: встановлення цензури на засоби масової інформації, включаючи Інтернет, з метою забезпечення державної безпеки; заборона публікації окремих інформаційних повідомлень, що можуть нашкодити національній безпеці, військовій діяльності та інтересам держави; обмеження права на доступ до інформації, в тому числі заборона на публікацію документів, які містять військові, конфіденційні або інші таємниці, що стосуються державної безпеки; обмеження свободи руху журналістів, їхніх матеріалів та засобів візуальної та аудіовізуальної фіксації, зокрема шляхом встановлення контролю та обмежень на пересування та роботу журналістів у воєнних зонах.

Проте, не слід забувати про міжнародні стандарти свободи преси та свободи слова, які передбачають, що будь-які обмеження на свободу висловлювання та інформації повинні бути винятковими та обґрунтованими обставинами, які загрожують державній безпеці,

та не повинні бути використані як засіб політичного чи економічного тиску на ЗМІ. Важливо також враховувати, що будь-які обмеження діяльності ЗМІ повинні бути здійснені відповідно до законодавства та з урахуванням прав людини та основних свобод, включаючи свободу слова та право на інформацію. Помічними також можуть стати рекомендації Інституту масової інформації (ІМІ) щодо Правил для журналістів по поведінці з військовими. Зокрема, там наголошується, що не варто робити записи і діставати мікрофон, не запитавши попередньо співрозмовника. А також не треба знімати обличчя бійців, їх позиції та озброєння. Розпитувати бійців краще про те, що відбувається на тому місці, де вони дислокуються [2].

Проте, інколи складається досить парадоксальна ситуація. З огляду на значне поширення каналів та інформаційних ресурсів у соціальних мережах, сьогодні кожен, хто став свідком будь-якої події, може мало того, що зробити її загальновідомою, ще й поширити її на невизначене і неконтрольоване коло осіб. Пабліки та канали в соціальних мережах, які не є офіційними джерелами інформації, часто спекулюють на актуальних тематиках для населення, отримуючи для себе та стейкхолдерів матеріальну вигоду та задовольняючи свої політичні мотиви. Найгіршим у даному випадку є те, що контроль за контентом фактично не здійснюється, відповідальність за поширення такої інформації не встановлено, а сам зміст інформації може завдати суттєвої шкоди ходу військових операцій, повідомивши ворога про пересування війська або скорегувавши локацію ворожих обстрілів територій [3].

Отже, в обставинах воєнного стану в Україні обмеження діяльності ЗМІ полягають у забороні або обмеженні певних видів діяльності ЗМІ, що можуть бути небезпечними або шкідливими для національної безпеки або обороноздатності держави. Вони можуть бути введені у зв'язку з конкретними військовими діями або бути частиною загальних заходів, спрямованих на забезпечення національної безпеки та захисту від загроз ззовні. Однак, вони є необхідними для забезпечення національної безпеки та військової оборони держави в умовах війни, але водночас ці обмеження мають бути обґрунтованими, пропорційними та здійснюватися відповідно до закону та міжнародних стандартів, з урахуванням прав та основних свобод людини.

Список використаних джерел

1. Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану : Наказ Головнокомандувача

Збройних сил України від 03.03.2022 № 73. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MUS 36785 (дата звернення 09.04.2023).

2. ЗМІ в умовах воєнного стану. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо інформації, яку не можна розголошувати. URL: https://detector. media/infospace/article/197627/2022-03-17-zmi-v-umovakh-voiennogo-stanu-reko mendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-informatsii-yaku-ne-mozhna-rozg holoshuvaty/ (дата звернення 09.04.2023).

3. Нестор В. ЗМІ в умовах війни: нормативно-правове регулювання воєнної цензури в Україні. URL: https://apostrophe.ua/ua/article/society/2022-10-07/smi-v-usloviyah-voynyi-normativno-pravovoe-regulirovanie-voennoy-tsenzuryi-v-ukraine/ 48432 (дата звернення 09.04.2023).

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПРИЧИНЕНОЇ ВІЙСЬКОВОЮ АГРЕСІЄЮ

Половченя А. Б.
кандидат юридичних наук,
Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна»

Військова агресія російської федерації завдала та продовжує завдавати величезних збитків економіці України.

Окремою категорією постраждалих є українські підприємці. Під час бойових дій зруйновано чи пошкоджено велику кількість промислових об'єктів, комерційної нерухомості, об'єктів інженерної інфраструктури. Захоплено, знищено або пошкоджено транспортні засоби, запаси сировини і готової продукції на складах тощо.

З огляду на зазначене надзвичайної актуальності набувають питання про відшкодування збитків постраждалим.

Відповідно до теорії права в такій ситуації є можливість відшкодувати збитки, завдані потерпілим військовою агресією рф проти України, до завершення війни — за рахунок її арештованих активів. Однак поки що ні міжнародні правові норми, ні національне законодавство окремих країн не дозволяють зробити це на практиці.

Очевидно, що відшкодування збитків за рахунок арештованих активів може здійснюватися двома основними способами, а саме:

1) шляхом конфіскації арештованих активів російської держави та пов'язаних з нею осіб на підставі спеціально прийнятих з цією метою законів у країні, де знаходяться ці активи, або

2) шляхом звернення стягнення на ці активи за рішеннями судів у країнах знаходження таких активів.

Крім того, правомірність застосування подібних методів конфіскацій на цей час виглядає сумнівно також з іншої точки зору — Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року гарантує право мирного володіння майном, а більшість сучасних конституцій розвинених економічних країн забороняють конфіскацію чи інші види примусового позбавлення власності без судового рішення [1].

Однак у межах наявних судових процедур це зробити дуже складно. Існує усталена міжнародна практика, відповідно до якої суверенні держави мають судовий імунітет від розгляду позовів проти них у судових органах інших держав. Очевидно, що без істотної зміни процесуального законодавства відповідних країн це питання вирішити неможливо.

Україна як держава, найбільш зацікавлена у вирішенні цього питання, має показати приклад іншим державам і першою включити до свого національного законодавства прийняті норми. Крім того, якщо Україною буде прийнято аналогічний закон і українські суди зможуть розглядати справи за позовами потерпілих до рф, то, за умови, якщо це буде передбачено законодавством відповідних країн, такі судові рішення можуть виконуватися на їх території після визнання їх чинності місцевими судами за спрощеною процедурою.

Список використаних джерел

1. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

РОЛЬ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Рачинський Р. Ю.
аспірант кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін,
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».
Науковий керівник: Федоренко Т. В., к.ю.н., доцент

Роль цивільно-правового регулювання в забезпеченні стійкості сімейних відносин є досить важливою і необхідною, оскільки саме вона визначає правові механізми захисту сімейних інтересів та допомагає уникнути різноманітних конфліктів.

Сімейні відносини є важливим елементом життя кожної людини та суспільства в цілому. Цивільно-правове регулювання відіграє важливу роль у забезпеченні стійкості сімейних відносин, оскільки

воно встановлює правила поведінки для членів сім'ї та надає їм захист від неправомірних дій.

В Україні сімейні відносини ґрунтуються на рівноправності прав і обов'язків чоловіка та жінки, а також на захисті прав та інтересів дітей. Цивільне право встановлює правові норми, які визначають порядок укладання шлюбу, оформлення розлучення, а також правовий статус сім'ї.

Цивільно-правове регулювання має на меті забезпечити стабільність сімейних відносин, захист прав та інтересів кожного з членів сім'ї, а також забезпечення прав дітей на належне виховання та забезпечення їх інтересів. Крім того, цивільно-правове регулювання має захищати права на майно, яке набувається у шлюбі.

Однією з важливих функцій цивільно-правового регулювання є регулювання спадкових відносин. Відповідно до Цивільного Кодексу України, права на спадщину від дідуся, бабусі, батька, матері, дружини (чоловіка) передбачаються за законом. Це сприяє уникненню різних спорів та конфліктів між членами сім'ї, що часто виникають після смерті родичів.

Також важливою функцією цивільно-правового регулювання є захист прав та інтересів дітей. Зокрема, цивільнеправо встановлює порядок визначення батьківства, а також встановлює права та обов'язки батьків щодо виховання дітей. Цивільне право також має норми щодо усиновлення, опіки та піклування за дітьми, які допомагають забезпечити захист прав та інтересів дітей у випадках, коли це необхідно.

Цивільно-правове регулювання є важливим інструментом для забезпечення стійкості сімейних відносин, оскільки воно створює правову базу, на основі якої можуть будуватися здорові та стійкі взаємини в сім'ї. Завдяки правовому регулюванню, члени сім'ї можуть бути впевнені в своїх правах та обов'язках, а також мати захист від неправомірних дій. Таким чином, цивільно-правове регулювання має велике значення для забезпечення стійкості сімейних відносин та підтримання здорового сімейного середовища.

Отже, можна стверджувати, що роль цивільно-правового регулювання у забезпеченні стійкості сімейних відносин полягає у створенні правових механізмів захисту сімейних інтересів та попередженні різних конфліктів, а також у забезпеченні захисту прав та інтересів кожного з членів сім'ї та дітей. Важливо пам'ятати, що відповідальність за дотримання цивільно-правових норм лежить на кожному з нас, тому важливо знати свої права та обов'язки, а також дотримуватися їх у повсякденному житті.

SUBJECT AND OBJECT OF STATE AND LAW THEORY

Ryabokin A. V.
I year, group PR-22-1m, specialty «Law»,
Poltava Institute of Economics and Law of the University «Ukraine».
Scientific supervisor: Avanesyan H. M., associate professor;
Ryabokin N. O., Ph.D., associate professor

Each science has its specific object and subject of research. They are interconnected. However, I believe that an object is a broader concept than a subject. The object is what is being studied. I offer the following example of my understanding of subject and object. The form of the state is the object of research, and accordingly, the republic or monarchy is the subject of research. That is, in my opinion, the subject is a more specific, narrower concept.

If we talk about the object and subject of the theory of the state and law, then we should refer to the works of Ukrainian theoreticians. Each of them defines these two elements in their own way, but probably all definitions have something in common.

The object of knowledge of the theory of the state and law coincides with the object of legal science as a whole.

Therefore, the object of the theory of state and law is the state and law in their inextricable relationship, mutual influence, unity, social integrity, which serve as forms of implementation of public administration.

The subject of the theory of the state and law is the most general regularities of the emergence, existence, functioning and development of the state and law, based on the knowledge of which fundamental problems are developed that have methodological significance for branch legal sciences.

The subject of the theory of state and law is not only a source of research. With its help, we can characterize certain phenomena, such as:

– the essence of the state and law;

– general features inherent in the state and the law of any legal system or state-legal type;

– general regularities of the emergence of the state and law;

– types and forms of state and law;

– general laws, principles and mechanisms of development and functioning of the state and law;

– general regularities of the connection of the state and law with each other and other social phenomena, etc.

Thus, it can be said that the basis of the study of such a science as the theory of the state and law lies directly in the development and functio-

ning of state phenomena and phenomena that occur in law. None of all legal sciences can study and investigate the law and the state in their integrity. After all, for example, branch disciplines study only a specific field of knowledge. It is different for everyone. Thus, criminal law focuses its attention on such a concept as an illegal act and criminal liability. Labor law — on legal relations. And the theory of the state and law studies all these concepts in their general form.

КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Тимчишин А. М.
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін,
Івано-Франківська філія Університету «Україна»

У доповіді окреслено ознаки суб'єктів (носіїв) спеціальних знань й визначено їх різновиди. На макрорівні суб'єктів спеціальних знань було поділено на загальних (Кабінет Міністрів України разом із профільними міністерствами, що формують державну політику та установи, що здійснюють науково-дослідну й судово-експертну діяльність) та на мікрорівні на спеціальних (цільових) (ті, що безпосередньо застосовують спеціальні знання, вміння та навички, відповідно за напрямами діяльності та функціональним призначенням).

Сучасний розвиток криміналістики та теорії судової експертизи, і насамперед, прикладних їх аспектів, зумовлений взаємопроникненням знань, використанням прогресивних методів інших наук в ході виконання завдань, що постають перед суб'єктами виявлення, розкриття і розслідування кримінальних правопорушень. Сьогодні неможливо уявити процес розслідування таких правопорушень без використання зазначеними суб'єктами досягнень таких наук як: логіка, психологія, соціологія, кримінологія, криміналістика, теорія судової експертизи та інших. Розслідування кримінальних правопорушень не можна уявити також без використання сучасних досягнень науково-технічного прогресу та розроблених на їх основі науково-технічних засобів. Невипадково термін «спеціальні знання» виник у теорії кримінального судочинства та займає визначальне місце серед основних категорій криміналістики.

З аналізу положень Закону України «Про судову експертизу» слідує, що судовими експертами можуть бути особи, які мають необхідні знання для надання висновку з досліджуваних питань. При

цьому йдеться про два види судових експертів — судові експерти державних спеціалізованих установ та судові експерти, які не є працівниками таких установ. Судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку й отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності. У свою чергу, судові експерти, до проведення судових експертиз (обстежень і досліджень), крім тих, що проводяться виключно державними спеціалізованими установами, можуть залучатися також судові експерти, які не є працівниками цих установ, за умови, що вони мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку в державних спеціалізованих установах Міністерства юстиції України, атестовані та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності у порядку, передбаченому цим Законом.

Отже, суб'єктів спеціальних знань на макрорівні доцільно поділити на загальних (наприклад, Уряд чи міністерства, що формують державну політику та установи, що здійснюють науково-дослідну й судово-експертну діяльність) та на мікрорівні на спеціальних (цільових) (ті, що безпосередньо виконують практичні завдання у кримінальному провадженні), відповідно за напрямами діяльності та функціональним призначенням.

Спеціальних (цільових) суб'єктів додатково можна класифікувати за різними критеріями, зокрема, за кількісних складом, потрібно виокремити індивідуальні та колективні, а також залежно від обставин кримінального провадження та обстановки в якій працює відповідний суб'єкт.

Спеціальних (цільових) суб'єктів спеціальних знань доцільно виокремити на такі групи: 1) які проводять доекспертні дослідження (включають пошук об'єкта, його огляд, попереднє дослідження, перевірку за обліками тощо), зокрема спеціаліст, у тому числі технік-криміналіст і керівник (інспектор) сектору техніко-криміналістичного забезпечення, працівник Експертної служби МВС України у складі спеціалізованої пересувної лабораторії; 2) які проводять експертні дослідження — судові експерти. Додатково спеціальних (цільових) суб'єктів спеціальних знань можна класифікувати за різними критеріями, зокрема, за кількісних складом, ми виокремили індивідуальних та колективних, залежно від обставин кримінального провадження та обстановки в якій працює відповідний суб'єкт.

ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЗАГАЛЬНОПРАВОВИЙ ДИСКУРС

Товста С. П.
старший викладач кафедри правознавства та фінансів,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»;
Лісовець М. А.
І курс, група ЗПР-22-2м, спеціальність «Право»,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 року стало переломним моментом для всього українського народу. Розпочатий проти України збройний наступ торкнувся всіх сфер суспільного життя народу, змусивши весь державний апарат і суспільство в цілому перейти до оперативного функціонування в умовах правового режиму воєнного стану.

Метою цього дослідження є висвітлення прав людини в умовах воєнного стану, які наразі є надзвичайно вразливими, а їх захист може бути ускладнений.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана тема досліджувалася у працях таких вчених-державознавців, як С. Головатий, Д. Гудима, М. Козюбра, А. Кучук, В. Лемак, П. Рабінович, М. Савчин; абсолютно правильною у своїй тезі про те, що «більшість держав сьогодні визнають існування невід'ємних (природних) прав людини» є праця А. Кучука під назвою «Більшість держав сьогодні визнають існування невід'ємних прав людини». Це, в свою чергу, вимагає застосування принципу «держава для людини», а не «людина для держави» [1, с. 238].

Виклад основного матеріалу. З огляду на характер описаних проблем, введення воєнного стану в Україні, безсумнівно, суттєво ускладнить державні гарантії, обмеживши частину прав громадян. Зрештою, такі обмеження тягнуть за собою законодавче звуження змісту та обсягу прав і свобод людини. Відповідно до статті 3 Конституції України, обов'язком держави є гарантування прав людини. Зазначається, що права людини є феноменом, який визначає спрямованість і функціональну орієнтацію держави, і що держава відповідає за реалізацію та утвердження прав людини [2].

Водночас, «абсолютні права людини — це права людини, які не можуть бути обмежені жодним чином» [3, с. 80–81].

Так, відповідно до статті 64 Конституції України, права людини «не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України» [2].

Хочу підкреслити, що це положення відсилає до Конституції України, яка є нормативною основою для обмеження прав людини, не до законодавства, не до законів, а саме до Конституції. У преамбулі Закону України «Про правовий режим воєнного стану» зазначено, що метою цього правового акта є «гарантування прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб» [4].

Аналіз розділу ІІ Конституції України дозволяє виокремити ще кілька положень, які мають безпосереднє відношення до специфіки правового регулювання військового права: по-перше, це положення про захист права власності. Так, відповідно до ч. 5 ст. 41 Конституції, «примусовий продаж таких об'єктів з повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного або надзвичайного стану» [2].

Відповідно до частини 3 статті 20 Закону України «Про правовий статус військового стану», «Під час трудової діяльності військовозобов'язаного забезпечується дотримання таких норм, як мінімальна заробітна плата, мінімальна тривалість відпустки та відпочинку між змінами, максимальна тривалість робочого часу, врахування стану здоров'я особи. На період, протягом якого працівник виконує трудові обов'язки поза межами робочого місця за трудовим договором, за ним повинно зберігатися робоче місце (посада) після завершення виконання таких обов'язків».

Висновки. Отже, сьогодні Україна бореться за простір культури: загальнолюдські цінності, права і свободи в контексті європейської цивілізації, незалежність нашої держави та продовжує виконувати свої конституційні зобов'язання щодо забезпечення прав людини і основоположних свобод. Воєнний стан слід розглядати як засіб відновлення умов, за яких можна ефективно реалізовувати свої права і свободи. Тому права людини визначають межі діяльності органів державної влади щодо запровадження воєнного стану та засобів, які вони використовують. При цьому багато прав не можуть бути обмежені, а обмеження інших прав не може знищити їхню сутність. Окрім визначення прав людини, які не можуть бути обмежені в умовах воєнного стану, конституційні та законодавчі положення визначають особливості реалізації окремих прав у досліджуваній ситуації: права власності та права на працю. Безперечно, конституційно-правові норми є необхідними для розвитку суспільства. Це пов'язано з тим, що вони забезпечують захист прав і свобод людини та громадянина, реалізацію соціальної стабільності, порядку, організованості, а також перспективи економічного і соціального розвитку.

Список використаних джерел

1. Кучук А. М. Теоретичні основи правового поліцентризму : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 312 с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
3. Кучук А. М. Теорія держави і права. Частина 1. Теорія держави : навчально-методичний посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 112 с.
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року. Відомості Верховної Ради. 2015. № 28. Ст. 250.

УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ І ПОЛЬСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Шилюк Н. Ю.
IV курс, група ЗПр-IV, спеціальність «Право»,
Дубенська філія Університету «Україна».
Науковий керівник: Попов А. А., к.ю.н., доцент

На сьогодні велика кількість українців покинула свої домівки через вторгнення російських військ на територію нашої країни. Переселенцями або вимушеними переселенцями називають внутрішньо переміщених осіб.

Через постійні обстріли та удари Росії по критичній інфраструктурі багато українців вирішили виїхати за кордон. За останніми підрахунками за межами країни зараз перебувають більше 4 мільйонів переселенців.

Через повномасштабне вторгнення Росії 24 лютого 2022 року найбільше українців виїхало до Німеччини, Польщі та Чехії. Польща стала прихистком для 8 мільйонів людей. Країна-сусід серед українців завжди була широковідомим місцем підробітку та майже за рік воєнних дій з України стала надійним захистом для біженців.

Польська Республіка подбала про українців, забезпечуючи їх фінансовою допомогою, житлом тощо, активно приймає на роботу, тобто найкращим чином спростила умови перебування наших людей закордоном.

Дослідивши дані Міністерства сім'ї та соціальної політики, ми дізнались, що вже понад 650 тисяч вихідців з України є працевлаштованими. Зрозуміло, що ця цифра буде зростати і у 2023 році. Часто ми задаємось питанням чи готовий польський ринок праці прийняти таку кількість потенційних заробітчан та чи вистачить компетентностей українця для працевлаштування у Європі.

Польський уряд надзвичайно спростив процедуру працевлаштування. Громадяни України, що легально в'їхали на територію Польщі у зв'язку з воєнними діями на території України або до 24 лютого 2022 року, мають повноцінне право працювати в Польщі. Ми проаналізували головні законодавчі аспекти роботи в Польщі для українських біженців.

Існує Закон про допомогу біженцям з України це закон, прийнятий владою Польщі 11–12 березня. Він дозволяє отримати дозвіл на тимчасове перебування особам, що рятуються від війни в Україні. Існує можливість надати біженцям номер PESEL (Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludno ci) — це номер загальної системи електронного обліку населення, що налічує 11 цифр і містить у собі інформацію про дату народження людини, її стать тощо.

З цим номером громадяни України отримують безкоштовний довірений профіль. Проте PESEL не є обов язковим для того, щоб працевлаштуватися. Щоправда він дає право на соціальну допомогу українським біженцям, допомогу у вигляді одноразової грошової допомоги у розмірі 300 злотих на особу, безоплатну медичну підтримку тощо [1].

Починаючи з 24 лютого, від біженців не вимагатимуть спеціального дозволу на роботу протягом 18 місяців. Українець зобов'язаний надати роботодавцеві копію діючого документу, що дає йому право перебувати на території Польщі, перш ніж виконувати роботу. Після цього протягом семи днів роботодавець має надіслати заяву про прийом іноземця-біженця на роботу до офісу Служби зайнятості. Якщо ж ця умова не буде виконана, то вважатиметься, що особа працює нелегально [2].

Неабияким бонусом для українців буде скасування соціальних виплат у 2023 р., що позитивно сприятиме працевлаштуванню українців.

Ми радимо українцям обирати лише офіційну роботу, бо саме у такому випадку забезпечать вчасну оплату праці, медичну допомогу, доступ до соціальних програм тощо.

Найголовніше для українця знайти дійсно ту роботу, що приноситиме задоволення, достатнє фінансування. Важливо також не забувати, що роботодавці, що наймають іноземців несуть перед ними такі ж обов'язки, що і перед польським громадянином.

Список використаних джерел

1. Польське законодавство та працівник з України. URL: https://biz.ligazakon. net/news/212289_polske-zakonodavstvo-ta-pratsvnik-z-ukrani.

2. Які документи потрібні українцям для працевлаштування у Польщі? URL: https://www.volyn24.com/news/189465-iaki-dokumenty-potribni-ukrainciam-dlia-pracevlashtuvannia-u-polschi.

СЕКЦІЯ XII

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

СВІТОГЛЯДНИЙ ПІДХІД ДО ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ПРАВА

Борщ Д. О.
І курс магістратури, група МПР-22з, спеціальність «Право»,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».
Науковий керівник: Кравченко А. П., к.ю.н., доцент

Нині, як ніколи раніше, гуманітарна людиноцентрична значимість зайняла пріоритетне місце як у правових дослідженнях, так і у в усих процесах юридичного нормотворення. Практика нормозастосування показує, що неврахування або недостатнє врахування соціальної складової при розробці та ухваленні юридичних актів призводять до низької ефективності їх застосування або взагалі роблять їх «непрацюючими». Через це у теорії та практиці правознавства все більше виникає необхідність організації та проведення наукових досліджень із комплексним застосуванням методів різних наук.

Світоглядний підхід до пізнання права дає можливість зрозуміти загальні закономірності права як соціального явища, сприяти встановленню загальних підстав здійснення визнання існуючого та належного, перетворення абстрактних форм права на конкретні юридичні форми, юридичні правила, норми поведінки відповідно до встановлених діючою в даних історичних обставинах юридичною наукою об'єктивних закономірностей генезису, функціонування та розвитку правової дійсності. Філософський підхід до права, до поділу й систематизації правових понять відбиває загальну закономірність інтенсивного інтеграційного процесу в системі наукових

суспільствознавчих знань, де спостерігається синтез філософського і приватнонаукового підходів до пізнання не тільки закономірностей розвитку суспільних відносин як таких, а й пізнання взаємозв'язків природи і суспільства, зокрема природи і права. Доречно тут нагадати твердження Гегеля про те, що «філософський поділ взагалі, не є зовнішній поділ, не зовнішня класифікація наявного матеріалу, що здійснена відповідно до одного або кількох визнаних засад поділу, а іманентне розрізнення, що здійснюється самим поняттям».

У процесі пізнання правових явищ правознавство має використовувати загальнонаукові методологічні підходи до різноманітних проявів суспільного буття та основуватись на єдиній логіці соціального процесу і враховувати реальні потреби практичної діяльності. В першу чергу мова йде про потреби практики демократичної трансформації українського суспільства, розвитку нових для України політичних, владно-державних, економічних, відносин і, безумовно, про потреби самого процесу державно-правового регулювання. Говорячи про взаємозв'язок спеціального теоретико-методологічного знання про право та правове регулювання суспільних відносин із філософією, необхідно звернути увагу на певну специфіку їх наукової взаємодії, виділяючи при цьому деякі якісні особливості власне теорії правознавства. У загальній теорії права поняття «право» отримує спеціальне юридичне тлумачення, в певному розумінні розглядається як річ «у собі», самостійний предмет дослідження й використання в суспільній практиці, як певна юридична форма інших суспільних відносин.

Соціально-філософські положення та висновки про право як соціальне явище повинні служити не тільки відправним пунктом змісту теорії права, а й бути одним із фундаментальних моментів цього змісту. У теорії правознавства право як соціальне явище отримує спеціальну, конкретну наукову характеристику як юридичної форми права, його нормативної сторони. Це дає можливість виявити роль і функції права не тільки як різновиду соціального регулятора суспільних духовних і матеріальних відносин, а й як юридичної основи та своєрідного політичного інструменту державного управління суспільством. Отже, розробка загальної теорії національного правознавства повинна спиратися на позитивні знання не тільки про законодавство, про юридичні відносини, а й про право як соціальне явище, його роль в організації суспільного життя.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ УКРАЇНИ

Дабіжа В. В.
кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу,
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Бренд країни значною мірою впливає на залучення прямих інвестицій. Тому значна кількість часу та зусиль витрачається на те, щоб сформувати інвестиційну привабливість України, її перспективи та особливості діяльності на конкретному ринку.

На сьогоднішній день перед представниками бізнесу гостро постає проблема необізнаності потенційних інвесторів про Україну, тому на підприємства може бути покладено переважну більшість загального кошторису національного брендингу, залишаючи уряду приблизно 10–20%. Такий розподіл поширено застосовується у розвинених світових країнах.

Імідж України формують також бренди її бізнесових структур. Серед 10 найуспішніших брендів України перші чотири позиції займають підприємства горілчаних спеціалізацій. Однак, в Україні є великий ресурсний потенціал для розвитку нових бізнесових структур та формування ніш на ринках в інших галузях економіки. Адже відомо, що потужним підгрунтям для економічного добробуту будь-якої країни є експорт саме готової продукції, а не сировини. Однак, Україна може стати базою з дешевою сировиною для більш розвинених країн.

Для ефективного національного брендингу С. Анхольт виокремлює такі напрями комунікації:

– бренди товарів, експортованих державою;
– торгівля, туризм, інвестиції, мігруюча трудова сила;
– ставлення в державі до іноземців;
– образ, що формується в світових засобах масової інформації;
– активні дії у внутрішній та зовнішній політиці;
– членство в міжнародних інститутах та організаціях;
– асоціаціювання з іншими країнами;
– сприйняття природної, культурної та архітектурної спадщини держави;
– конкуренція в світовому спорті та розважальній сфері;
– роль держави у процесах світового масштабу.

Знадобиться не один рік аби реалізувати стратегію розвитку бренду для України. Сюди входить:

– вихід на світовий ринок та його завоювання якісною українською продукцією;

– реальна боротьба з корупцією та очищення усіх гілок влади від корумпованих та нечесних чиновників;

– активізація та розвиток інформаційної політики України;

– налагодження співпраці між владою країни, представниками бізнесу, культури, засобів масової інформації та інше.

Формування позитивного національного українського бренду на глобальному ринку можливе при:

– поліпшенні організаційної структури стандартизації;

– своєчасній реакції країни на глобальні зміни на світовому ринку;

– створенні сучасного інструментарію захисту та відстоювання інтересів національних виробників;

– формування сприятливих умов для розвитку інноваційної діяльності.

Впровадження вищезазначених змін в структурах економічного, соціального та політичного устрою України забезпечать стимулювання розвитку українських виробників, покращення якості, підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності продукції, яка відображатиметься на збільшенні обсягів валового внутрішнього продукту, іноземних інвестицій в економіку, створенні бази для швидкого економічного зростання України тощо.

Україна стає відомою також за рахунок досягнень у спорті, культурі, мистецтві та моді. Найбільшого впливу імідж держави зазнає за рахунок дій першочергових інформаційних носіїв поза межами України — закордонні відомства (посли, консули), а також представники бізнесу, науки та техніки, медицини, літакобудування, культури та й самі громадяни держави.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ ЯК ОСНОВА ОСВІТНЬОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Даниленко М. П.
викладачка циклової комісії правознавства,
Дубенський фаховий коледж Університету «Україна»

В сучасний період традиційні освітні технології доповнюються гуманістичним та когнітивним аспектами. Перший передбачає реалізацію кожної конкретної особистості, врахування так званої «Я-концепції», що акцентує увагу на розвитку самостійності студентів у всіх напрямках освітньої діяльності, їхній особистий вибір, мету навчання і власний життєвий досвід [1, с. 13–15]. Другий — сприяє формуванню навичок у розв'язанні поставлених проблем, відповідає за уміння аналізувати, класифікувати, синтезувати отримані знання, базується на оцінці явищ і процесів шляхом міркувань.

При викладанні соціально-гуманітарних дисциплін важливе значення надається: 1) персоналізації знань; 2) формуванню творчої атмосфери на заняттях; 3) діалогізму мислення; 4) взаєморозумінню та активній співпраці учасників освітнього процесу, тощо. Причому, викладач набуває ролі консультанта, «колеги» в певних видах освітньої діяльності, а не традиційно — контролера.

Серед сучасних прийомів на лекційних заняттях з дисциплін соціально-гуманітарного циклу ефективно використовувати «сторітелінг» — дієвий інструмент донесення інформації до аудиторії шляхом сильного впливу на її емоційну, мотиваційну та когнітивну сфери, що забезпечує закріплення поданого навчального матеріалу в пам'яті та сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів [4, с. 1–2].

До наукового пошуку та вироблення навиків діалогічного спілкування за умов правильної організації спрямовують дискусія і диспут [3, с. 1–3]. Студенти вчаться стисло, логічно, послідовно викладати власне бачення, підтверджуючи його фактами. Розвивають критичне мислення та формують культуру толерантності.

Підвищення пізнавального інтересу здобувачів освіти під час студіювання курсів соціально-гуманітарного спрямування забезпечується також шляхом створення проблемних ситуацій. Їхній розгляд та вирішення стимулюють інтелектуальні можливості студентів. Ефективною є також діяльність за методом розробки та захисту групових проектів.

З метою активізації освітньої діяльності при викладанні соціально-гуманітарних дисциплін усе частіше застосовуються інформаційно-комп'ютерні технології [2]. Студенти мають доступ до перегляду численних тематичних відеоматеріалів, навчальних презентацій. Для швидкого і постійного моніторингу отриманих знань можна проводити онлайн-тестування.

Загалом, сучасні інноваційні методи мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчання, його активізації, зростанню обсягів засвоєної інформації, а також, що дуже важливо, — вмінню її використовувати на практиці. Усе зазначене позитивно позначається на піднятті загальноосвітнього і культурного рівня здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Ільченко А. М. Особистісно зорієнтована технологія навчання в процесі викладання соціально-гуманітарних дисциплін у ВНЗ. Імідж сучасного педагога. 2015. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2015_3_5.

2. Подліняєва О. Дидактичні аспекти використання ІКТ у професійній діяльності вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін. URL: https://journal. kdpu.edu.ua.

3. Ремех Т. Дискусія як ефективний засіб розвитку компетентностей особистості. URL: https://lib.litta/gov.ua.

4. Сабада І. Сторітелінг — ефективний метод навчання та виховання. 2020. URL: https://genezum.org/library/storiteling—efektyvnyy-metod-navchannya-ta-vyho vannya.

БІЙ ПІД ГУРБАМИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ ПАМ'ЯТІ

Дудка Д. О.
І курс, група ФН-22-1-bc,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Білоцерківський інститут економіки та управління
Університету «Україна».
Науковий керівник: Пасічник Н. С., к.і.н., доцент

Сьогодні питання історичної пам'яті як духовної основи нації, набувають особливої ваги в умовах масштабної агресії росії проти України, адже гібридна війна йде не лише на полі бою, вона стосується й проблем національної ідентифікації та мобілізації для протистояння негативному зовнішньому впливу. Відтак знакові події української історії, особливо ті, де українці вже мали такого ворога, мають знайти належне відображення в національній політиці пам'яті.

Однією з таких подій є бій під Гурбами у квітні 1944 р. між УПА і військами НКВС СРСР. Бій закінчився тактичною перемогою військ НКВС, спаленням навколишніх сіл Гурби та Антонівці, і виходом з оточення українських повстанців, які змогли знищити значну частину радянських військ. Відтак кожна зі сторін оголошувала просвою перемогу. Попри те, що цей бій в літературі називають найбільшим боєм між УПА та військами НКВС, йому присвячено порівняно мало спеціальних наукових розвідок, до того ж, у науковій та науково-популярній літературі існують деякі розбіжності в визначенні точної дати бою, кількості військ, що брали участь в ньому, з обох боків, а також масштабах втрат з обох боків. Серед пересічних громадян цей бій взагалі є малознаним.

Вшанування пам'яті учасників бою під Гурбами розпочалося з проголошенням незалежності України. Від 1990 р. переважно місцевими жителями починається упорядкування могил полеглих в бою під Гурбами. З часом комплекс комеморативних практик, що використовується у національній політиці пам'яті, доповнюється й урізноманітнюється. Продовжуються пошуково-ексгумаційні дослідження захоронень вояків УПА з метою перепоховання загиблих воїнів, біля села Гурби встановлено капличку та пам'ятний хрест на честь вояків УПА, було відкрито Пантеон Слави Героїв Гурбенського бою та засновано Свято-Воскресенський чоловічий монастир на Повстанських могилах. З 2003 р. і щорічно у травні силами Молодіжного націоналістичного конгресу влаштовується спортивно-патріотична теренова гра «Гурби-Антонівці», що на думку організаторів, сприяє вихованню в дітей, юнацтва та молоді національної свідомості, історичної пам'яті, патріотизму, готовності захищати Батьківщину.У 2008 р. з нагоди 65-річчя Гурбенського бою випустили ювілейну нагороду «Гурбенський щит» — «Гурби. 1944–2009». До участі у комеморативних заходах, присвячених бою під Гурбами, долучився Український інститут національної пам'яті, випустивши з нагоди 75-річчя бою соціальний відеоролик. В урочищі Гурби реконструювали повстанську криївку — у місці, де в 40-х роках минулого століття діяла справжня.У 77-мі роковини бою відбулася презентація першої картини професійного художника про це протистояння.

Для сучасного дискурсу Гурбенського бою більшою мірою характерні глорифікація, інтерпретація подій в героїчних тонах. Попри значні втрати повстанців, більшість істориків та громадських і політичних діячів схильні трактувати бій як перемогу, а не поразку, або принаймні одночасно як «тріумф і трагедію повстанців». Досить

популярним на сучасному етапі є проведення аналогій між історичними подіями та боротьбою з російською агресією проти України. Не став винятком і бій під Гурбами. Дедалі частіше в дослідженнях проводяться паралелі між боротьбою українських повстанців в далекому 1944 р. і опором російській агресії в наш час.

Разом з тим, слід відзначити, що в державній політиці пам'яті Гурби ще не зайняли помітного місця. Впродовж усього періоду незалежності до комеморативних практик здебільшого долучалася громадськість, місцева влада та окремі політичні сили, а от на державному рівні звучали лише поодинокі згадки цієї події, зокрема можна відзначити заяву Президента В. Ющенка в 2007 р. та звернення з нагоди 75-ї річниці бою під Гурбами тодішнього Голови Верховної Ради України А. Парубія. У порівнянні з іншими знаковими подіями української історії (тут можливе порівняння з відзначенням бою під Крутами), бій під Гурбами займає значно скромніше місце в національній політиці пам'яті.

Список використаних джерел

1. Гордич В. Найбільша битва УПА проти НКВС: історик з Рівного розшукав нові факти та вмістив це у книгу / Суспільне. Новини. URL: https://suspilne.media/183301-najbilsa-bitva-upa-proti-nkvs-istorik-z-rivnogo-rozsukav-novi-fakti-ta-vmistiv-ce-u-knigu/ (дата звернення: 10.04.2023).

2. Гурби-Антонівці. URL: http://gurby.org.ua/gurby-tse-nasha-peremoga-nad-vorogom-yakyj-perevazhav-u-bagato-raziv/ (дата звернення: 29.03. 2023).

3. ГУРБИ: Річниця бою між загонами УПА та НКВС. Україна молода. 21.04.2020. URL: https://umoloda.kyiv.ua/ (дата звернення: 29.03. 2023).

4. Історія меморіалу та Свято-Воскресенської обителі / Гурбинський Свято-Воскресенський монастир на Повстанських Могилах. URL: http://monastyr.rv.ua/ (дата звернення: 06.04.2023).

5. Марчук І., Тищенко О. УПА. Гурби: Квітень 1944-го. Видання п'яте, оновлене. Рівне : видавець Олег Зень, 2009. 204 с.

6. На Рівненщині вояків УПА вшанують без політичного спрямування / Інтернет-портал «ЧаРівне.інфо». URL: http://charivne.info/news/Na-Rivnenshchi ni-voyakiv-UPA-vshanuyut-bez-politichnoho-spryamuvannya (дата звернення: 04.04.2023).

7. Найбільший бій УПА. До 75-річчя бою під Гурбами Інститут презентував відеоролик. URL: https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/naybilshyy-biy-upa-do-75-richchya-boyu-pid-gurbamy-instytut-prezentuvav-videorolyk (дата звернення: 04.04.2023).

8. Нікітчук О. Я. Збройна боротьба УПА-Північ проти більшовицьких загарбників весною 1944 р. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2006. № 555 : Держава та армія. С. 122–126.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Кочарян М. Ф.
аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна». Науковий керівник: Дабіжа В. В., к.держ.упр., доцент

Використання цифрових технологій у публічному управлінні є ключовим елементом для забезпечення оптимального функціонування державних органів, покращення ефективності та якості надання послуг громадянам та підприємствам, а також забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів влади. Впровадження цифрових технологій у публічне управління може сприяти швидкому та оперативному прийняттю рішень, забезпечити легкий доступ до публічної інформації та скоротити час та вартість надання послуг, що зробить державні органи більш зручними та доступними для громадян та бізнесу.

Цифрові технології, такі як інформаційні системи, електронні платформи та програмне забезпечення, можуть допомогти уряду ефективно виконувати свої функції, зокрема, контролювати економіку, забезпечувати безпеку та захист прав та свобод громадян. Крім того, впровадження цифрових технологій допоможе уникнути корупції та знизити ризик людських помилок, що можуть спричинити серйозні наслідки для національної економіки та безпеки держави.

Однак, для успішного впровадження цифрових технологій у публічне управління необхідно забезпечити належну підготовку кадрів та визначити чітку стратегію використання цих технологій. Також важливо враховувати питання кібербезпеки та захисту персональних даних громадян та підприємств.

У підсумку, впровадження цифрових технологій є важливим кроком для покращення ефективності та прозорості діяльності уряду та забезпечення кращого обслуговування громадян та бізнесу. Однак, для досягнення цих цілей необхідно провести належну підготовку та визначити стратегію використання цифрових технологій у публічному управлінні.

Окрім того, цифрові технології дозволяють збирати та обробляти великі обсяги даних, що допомагає уряду приймати рішення на основі об'єктивних фактів та аналізу. Наприклад, за допомогою аналізу даних можна визначити тенденції розвитку економіки та соціальної сфери, прогнозувати загрози для безпеки держави та приймати заходи щодо їх запобігання.

Крім того, використання цифрових технологій дозволяє зменшити бюрократію та скоротити час, необхідний для вирішення різних питань урядового рівня. Наприклад, онлайн-системи можуть допомогти прискорити процес отримання дозволів, ліцензій та інших документів, а електронні сервіси дозволяють громадянам та підприємствам звертатися до уряду з питань, що стосуються їх прав та інтересів.

Однак, важливо також забезпечувати доступність цифрових технологій для всіх верств населення та підприємств, в тому числі тих, хто має обмежені можливості у використанні комп'ютерів та інтернету. Крім того, необхідно забезпечити взаємодію між різними урядовими структурами та органами, щоб уникнути дублювання зусиль та забезпечити максимальну ефективність використання цифрових технологій у публічному управлінні.

ФІЛОСОФІЯ ВІЙНИ ЯК ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЛЮДСЬКИХ УБОЛІВАНЬ

Лісовський П. М.
доктор філософських наук,
професор кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»;
Лісовська Ю. П.
кандидат юридичних наук, заступник завідувача кафедри
адміністративного, фінансового та банківського права,
Навчально-науковий інститут права імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної Академії управління персоналом

За умов постсучасності філософія війни як енциклопедія людських уболівань є надто актуальною. Адже першим і головним завданням подолання соціальної турбулентності в Україні є завершення нашої Вітчизняної війни, розпочатої путінсько-російською ордою 24 лютого 2022 року, повернення анексованого Криму та тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської, Херсонської та Запорізької областей.

Вже більше трьох десятиліть після проголошення незалежності Україна пишалась тим, що політичні, економічні і соціокультурні зміни в ній здійснювались без громадянських зіткнень чи військових конфліктів. Із глибоким співчуттям українці спостерігали за спалахами громадянського протистояння та кровавими військовими зіткненнями, які розгортались в Азербайджані і Вірменії, Молдові і Чечні, Осетії і Грузії, в ряді постсоціалістичних країнах Захід-

ної Європи. Вважалось, в Україні подібне є явищем неможливим, що на нашій святій українській землі не буде ноги путінсько-російських орків. Між тим... 2013 рік кинув на нас випробування війною.

Дійсно, війна — це людські жертви, руйнація матеріальних цінностей, життєвого укладу, спотворення психології людей. Це зруйновані міста і села, низка обездолених людей, біженців і переселенців, які не мають даху над головою. Про це свідчать такі міста України як: Волноваха, Маріуполь, Харків, Чорнобаївка, Суми, Чернігів, Бородянка, Буча, Ірпінь, Гостомель тощо. Це крайнє насильство (ґвалтування), що здійснювала російська орда над людською природою, яке кваліфікується в юрисдикції як: військові злочини, агресія, терор, геноцид проти людяності. Це попрання гідності людини, десятки і сотні полонених, — трагедія і розпач людини, яка шукає і не знаходить захисту, не може захистити свої родини. Війна — це найбільш серйозна історична загроза, без усунення якої про незалежність будь-якої країни, у нашому випадку України, можна говорити лише умовно. Завершення війни й повернення до мирного способу життя є завдання, на виконання якого мають бути мобілізованими усі наявні теоретичні, політичні і практичні зусилля. Зупинимось на цьому більш детально.

Перш за все, розглянемо філософію як формулу природи, сутність та основні причини виникнення війн. Як відзначають вчені, війна це не що інше, як розширене протиборство, під час якого внаслідок перемоги однієї сторони відбувається перерозподіл ролей його учасників. Причому ролі можуть змінюватись як усередині окремої країни (у разі громадянської війни), так і на міжнародній арені. Прагнення до війни є, по суті, бажанням володарювати після неї. Тому мета армії кожної з протиборчих сторін — виробити і вибрати стратегію власної перемоги. Стратегія, що перемогла, таким чином, на певний час стає програмою глобального співтовариства [1, с. 34].

Війна, в народному розумінні, конфлікт між політичними угрупованнями, що передбачають бойові дії значної тривалості та масштабу. У використанні суспільної науки додається певна кваліфікація. Соціологи зазвичай застосовують цей термін до таких конфліктів лише в тому випадку, якщо вони ініційовані та проводяться відповідно до суспільно визнаних форм. Вони ставляться до війни як до інституту, визнаного звичаєм чи законом. Філософи та військові письменники зазвичай обмежують цей термін бойовими діями, коли суперечливі групи достатньо рівні за силою, щоб зробити результат невизначеним на час. При цьому, збройні конфлікти потужних держав з ізольованими і безсилими народами називають умиротвореннями, військовими

експедиціями або розвідками; при малих станах їх називають втручаннями або репресіями; і з внутрішніми групами, заколотами чи заколотами. Такі випадки, якщо опір є достатньо сильним або затяжним, можуть досягати масштабів, що дають їм назву «війна».

У всі епохи війна була важливою темою аналізу. В останній частині XX століття, після двох світових воєн і в тіні ядерного, біологічного та хімічного голокосту, було написано більше, ніж це було раніше. Філософське прагнення зрозуміти природу війни, сформулювати деяку теорію її причин, поведінки та запобігання, мають велике значення, оскільки теорія формує людські очікування та визначає поведінку людини. Різні школи теоретиків, як правило, усвідомлюють глибокий вплив, який вони можуть чинити на життя, і їхні статті, як правило, містять сильний нормативний елемент, оскільки, якщо їх приймають політики, їх ідеї можуть припускати характеристики пророцтв, що самореалізуються.

Системний аналіз війни можна розділити на кілька категорій. Філософський, інформаційний, дипломатичний, політичний, релігійний, економічний, нанотехнологічний, юридичний, соціологічний та психологічний підходи часто розрізняють. Ці відмінності вказують на різні фокуси інтересів та різні аналітичні категорії, якими користується теоретик, але більшість фактичних теорій є змішаними, оскільки війна є надзвичайно [2].

Війна як форма боротьби держав за домінування на планеті або у регіоні та засобу досягнення влади у конкретній країні завжди базується на різноманітних насильницьких методах та призводить до людських втрат. Як зауважує О. Панфілов, війна — це протиборство держав, коаліцій держав, а також політичних сил усередині них. Це протиборство завжди ведеться заради політичних цілей, пов'язаних з продовженням політики насильницьким шляхом. У ході протиборства сторони використовують різноманітні засоби насильства. Сутність будь-якої війни виявляється у трьох ознаках: політичних цілях, засобах насильства, формах і способах протиборства [3, с. 257].

Таким чином, узагальнюючи науковий доробок українських науковців, можна виокремити шість поколінь війн: перше покоління — війни античних часів, аграрних та кочових суспільств; друге — війни епохи мануфактурного виробництва; третє — війни ранніх індустріальних суспільств; четверте — війни розвинених індустріальних суспільств; п яте — локальні конфлікти і «холодна війна» ядерної епохи; шосте — неконтактні дистанційні війни із застосуванням інформаційної зброї в сучасному кіберпросторі [4, с. 115].

Список використаних джерел

1. Сенченко О. Новітні війни з використанням інформаційно-психологічної зброї // Вісник Книжкової палати. 2014. № 8. С. 34–35.
2. Britannica. URL: https://www.britannica.com/topic/war.
3. Панфілов О. Збереження гомеостазису суспільства в умовах системних трансформацій : силовий аспект. Монографія. Харків : Майдан, 2007. С. 257.
4. Требин М. Войны XXI века. Харьков : АСТ; Херсон : Харвест, 2005. 602 с.; Слипченко В. Бесконтактные войны. Харьков : Гран-Пресс, 2001. 158 с.
5. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Світова філософія поствоєнного часу : навч. посібник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 472 с.
6. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Філософія фундаментальних знань: війна у мирі та мир у війні : навч. посібник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 370 с.
7. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Філософія війни та миру : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 258 с.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ І СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У БЕСАРАБІЇ

Ніколаєва Г. О.
викладач історії,
Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж

Безперечним фактом є те, що провінція виявляється здатна демонструвати свої вміння виступати потужною духовною основою нації. Втілюються основні цінності моральності для зміцнення національної безпеки, які прищеплюють студентам інтерес до національної культури, самобутності, природних цінностей, культурних об'єктів.

Історичні та соціологічні спостереження народів Бессарабії показують, що передача національних традицій веде до зміцнення державності, сприяє розвитку патріотизму. Завдяки міжнаціональним зв'язкам, співробітництву підтримується та розвивається національний інтерес до традицій, звичаїв усіх народів, що проживають у Бессарабії. Зберігається власна ідентичність всіх груп, що проживають у нашій області, розвивається зв'язок між цивільними структурами, які сприяють просуванню демократичних цінностей.

Провінції є хранительками історичних цінностей, які несуть культурні традиції народів. Як не парадоксально, але відродження Бессарабського краю можливе завдяки передачі молоді, а саме студентам,

навичок розвитку толерантних, міжнаціональних звичаїв, побуту та життя. У Бессарабії на рівні з державною українською мовою приділяється увага та розвитку мов та культури болгар, гагаузів, молдаван та інших національних груп. Це сприяє передачі рідної мови, культури, побуту, традицій від покоління до покоління.

Під впливом процесів гуманізації, демократизації перед освітою та українським суспільством постають складніші завдання, пов'язані з переоцінкою цінностей. Такі цінності як життя, здоров'я, кохання, освіта, улюблена робота, світ, дружба завжди приваблювали людей у всі часи.

Хоч би як відбувався історичний розвиток народів, вищезгадані цінності не втрачають своєї значущості, оскільки вони несуть у собі гуманістичний характер. Сутність гуманістичного світогляду становить концепція взаємозалежного та взаємодіючого світу. Головною ідеєю даної концепції є твердження думки у тому, що світ — це світ цілісної людини, тому важливо навчитися бачити те спільне, що як об'єднує людство, а й характеризує його особистість. Гуманістичний світогляд передбачає активізацію духовного потенціалу суспільства, оскільки від змісту та характеру спрямованості особистості залежить вирішення соціальних та економічних проблем, безпеки людини і навіть існування людства.

ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ПАМ'ЯТОК ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Остап'юк Н. С.
викладач циклової комісії правознавства,
Дубенський фаховий коледж Університету «Україна»

Згідно даних, які підтверджені ЮНЕСКО, починаючи з 24 лютого 2022 року і станом на 22 березня 2023 року, в Україні пошкоджено 248 об'єктів культурної спадщини. До переліку пошкоджень відносяться:107 релігійних об'єктів; 21 музей; 19 пам'ятників; 12 бібліотек; 89 будівель, які представляють культурний інтерес. Завдяки аналізу ЮНЕСКО, багато людей знають про результати російського воєнного вторгнення на територію України, щодо культурної спадщини, і це не залишає байдужими.

Серед правової бази, для збереження культурних цінностей, крім вищезгаданої Постанови КМУ, діє Закон «Про охорону культурної спадщини». Та Резолюція Res. L. 6/2022 «Подальший захист

та відшкодування збитків за агресію проти України», яку 14 лютого 2023 року ухвалила Генасамблея ООН.

Багато українських медіа осіб висловилися про знищення культурної спадщини російськими військовими, одним з цих людей був аналітик Крим SOS, — Євгеній Ярошенко, який написав: «Якщо у Криму багато культурних об'єктів невдало реставрували, намагались підмінити їх історичне значення, то на материковій Україні — історичні будівлі просто знищують, як і всю цивільну інфраструктуру. Це ще один воєнний злочин російської армії, за який безпосередні виконавці та їхні командири будуть покарані у національних судах або в Міжнародному кримінальному суді».

У перші тижні повномасштабної російсько-української війни, Польський інститут Polonika, що активно долучається до збереження сакральних пам'яток у Львові й на Львівщині, та Фонд культурної спадщини зібрали у польських містах й надіслали до Львова два вагони необхідних речей, для збереження культурної спадщини.

Серед відомих українців допомагав львівський архітектор Ю. Чаплінський із командою. Вони започаткували проєкт із цифрової паспортизації об'єктів історичної спадщини за допомогою лазерного сканування. Уже створені обміри найстаріших храмів Львова та церкви Ольги та Єлизавети, палац Лозинського; проводяться роботи у костелі Кларисок.

Одесу внесли до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО через загрозу знищення, а саме, історичний центр портового міста було внесено до Списку всесвітньої спадщини Організації ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) через 11 місяців після повномасштабного російського вторгнення.

У Чернівцях складено список із понад 20 пам'яток, які потрібно захистити, й розпочато роботи по забезпеченню захисту. Місцеві жителі та волонтери встановили захисні водонепроникні та вогнетривкі щити на вітражі в Чернівецькому університеті, що є об'єктом Світової спадщини ЮНЕСКО.

До списку чернівецьких об'єктів захисту відносяться: панно Художнього музею, Вірменська церква, Єврейський Народний Дім, скульптури та барельєфи на вулиці Кобилянської та інші будівлі.

Допомога інших держав

Важливість збереження пам'яток культури розуміють у всьому світі (крім російського населення), тому нам допомагають партнери з багатьох країн.

На даний момент понад 40 польських музейників об'єдналися для створення Комітету допомоги українським музеям. Вони надають необхідні матеріали для захисту і транспортування пам'яток. Деякі польські спеціалісти особисто відвідують області Західної України й допомагають своїми знаннями та досвідом.

Федеральне відомство культури Швейцарії виділило 750 000 франків на збереження культурної спадщини України. Крім того, Міжнародний альянс захисту культурної спадщині в зоні конфліктів, що також дислокується у Швейцарії, виділив 2 мільйони доларів для підтримки невеликих музейних установ Києва та Сходу України.

Саудівська Аравія у 2023 надала Україні допомоги на 400 млн доларів — нафтопродуктами вартістю 300 млн доларів та гуманітарної на 100 млн дол. З яких частина була спрямована на збереження культурної спадщини.

Отже, сьогодні є нагальна потреба у вивченні та фіксації пошкоджених, знищених історично значущих мистецьких пам'яток, яких на державному обліку в Україні до 2020 року перебувало понад 130 тис.

АДАПТАЦІЯ СТАНДАРТИЗОВАНИХ КУРСІВ З ПОЛІТОЛОГІЇ ПІД ВИМОГИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Савич В. О.
кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Політична сфера є складнодинамічною, характеризується різноманітними соціальними процесами, які є взаємозалежними. Тому для пізнання політичного процесу використовується ціла система методів: порівняльний, системний, структурно-функціональний, івент-аналізу, контент-аналізу, герменевтики. Гуманітарні дисципліни, серед яких впливове місце займає політологія, з самого початку зверталися до констеляції методів, які відкривають у студентові максимум аналітичного і мінімум інтерпретаційного потенціалів. Метод втілює теорію та містить чітку послідовність процедур свого застосування.

Проте використовуючи різноманітні методи для пізнання політичного процесу і пояснення студентам, викладачам вузу доцільно звернути увагу на відстеження процесу реалізації особистісного потенціалу кожної окремої дитини та індивідуальні можливості осо-

бистості, особливо враховуючи навчання людей з інвалідністю. Полегшити сприйняття теоретичного матеріалу та мотивувати їх сформувати власну політичну позицію, креативне мислення, бажання дискутувати допоможе застосування методу моделювання під час викладання. Перевага образного, а не словесно-логічного мислення, впливає на процес засвоєння теоретичних курсів чи окремих тем навчальних дисциплін, особливо з великим обсягом абстрактних понять і термінів. Наприклад, тема «Політична влада» для студентів з особливими освітніми потребами більш зрозуміла в схемах. У зв'язку з цим інколи виникає об'єктивна потреба у подовженні терміну для вивчення теми.

Позитивно відображається на навчанні молоді з особливими освітніми потребами впровадження інноваційних технологій, перетворення матеріалів в аудіо-формат, закупівля книг шрифтом Брайля та з великим шрифтом, створення мультимедійних версій занять, презентації. Також невід'ємною умовою успішної політичної соціалізації студентів з інвалідністю є залучення їх до участі в конференціях, круглих столах, тренінгах, зустрічі з політичними експертами, створення професійних та волонтерських внутрішньо-університетських груп. Це формує їхню вмотивованість до успішної самореалізації в житті і майбутній професійній діяльності, підвищує самооцінку, віру у власні сили.

Політична освіта і наука формують політичну культуру. Проте студенти з особливими освітніми потребами потребують індивідуального підходу для опрацювання навчального матеріалу. Тому в інклюзивному освітньому просторі викладач зобов'язаний використовувати різноманітні методи, поєднуючи теорію і практику, для сприяння розуміння та запам'ятовуванню складних політологічних термінів, абстрактних понять кожним студентом, виокремити та структурувати найважливіше для розуміння теми окремим студентом, мотивувати на творчий пошук та саморозвиток. Також найбільш актуальним є аспект впровадження новітніх технологій, технічних інновацій у навчальний процес. Наприклад освітня платформа Google Meet, яка регулює якість зображення на екрані та має можливість підключення субтитрів, стала пріоритетною для студентів з вадами слуху, враховуючи, що є можливість бачити всі обличчя осіб визначеної відеоконференції, пряме підключення слухових апаратів до мобільних телефонів, регулювання гучності.

Важливою складовою навчання у закладах вищої освіти є професійне становлення особистості, яке зумовлює виникнення профе-

сійної ідентифікації. Дуже важливо, щоб студента з особливими освітніми потребами спонукали до навчання саме позитивні мотиви, які прискорюють процес його адаптації до нових умов.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Самков О. О.
ІІ курс, група ПУ-21-1а,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»,
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».
Науковий керівник: Дабіжа В. В., к.держ.упр., доцент

Суспільно-політичні та соціокультурні аспекти розвитку українського суспільства дані аспекти є важливими для розуміння того, як формується наше суспільство та які шляхи розвитку нам варто обирати.

На сьогодні Україна зіткнулась з безпрецедентними викликами, зокрема з війною на сході країни, економічною кризою та політичними турбулентностями. Однак, незважаючи на це, українське суспільство має потенціал для розвитку та процвітання. Один з основних аспектів розвитку українського суспільства — це суспільно-політичний аспект. Важливо забезпечити права та свободи людей, забезпечити стабільність у державі та боротися з корупцією. Для цього потрібно змінювати політичну культуру українців, формувати громадянську свідомість та активність. Також необхідно вирішувати проблему децентралізації влади та підвищувати ефективність державного управління.

Ще одним важливим аспектом є соціокультурний розвиток. Україна має багату культурну спадщину та національні традиції, які потрібно зберігати та розвивати. Важливо забезпечити доступ до культурних заходів та освіти, підвищувати рівень культурної освіченості населення. Також необхідно забезпечувати рівні можливості для всіх громадян, незалежно від їх етнічної та соціальної приналежності.

Однак, на жаль, українське суспільство також стикається з рядом проблем, які гальмують його розвиток. Одна з найбільших проблем — корупція. Вона є настільки поширеною в українському суспільстві, що стала практично невід'ємною частиною його функціонування. Це негативно впливає на економіку, політику та соціальну сферу країни. Великий рівень корупції призводить до зменшення

інвестицій в Україну, втрати довіри громадян до влади та інституцій, негативно впливає на розвиток малого та середнього бізнесу. Ще одна проблема, яка гальмує розвиток українського суспільства — це війна на сході України. Вона вже триває більше семи років і призвела до тисяч жертв та значних руйнувань на території Донбасу. Війна має серйозні наслідки для економіки та соціальної сфери країни, вона призводить до зменшення довіри громадян до держави та погіршення їх життєвих умов.

Крім того, в Україні існують проблеми зі збереженням та розвитком національної культури та мови. Це стосується як забезпечення прав мовних меншин, так і розвитку української мови як державної. Незважаючи на законодавчі акти, які гарантують права мовних меншин, українська мова не завжди є домінуючою в деяких регіонах країни.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/ zweb2/webproc2_5_1_Journal?id=&date1=&date2=&kp_numtv=-&numtv=&page=0&code=&skl=10.

2. Сайт Міністерства культури інформаційної політики України. URL: https://mkip.gov.ua/.

3. Статистичний портал України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/.

4. Сайт Центру дослідження суспільства. URL: https://www.css-ukraine.com/.

5. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-strategiyi-stalogo-rozvitku-ukrayini-do-2030-roku.

6. Програма «Велике будівництво». URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/progra ma-velike-budivnitstvo.

7. Сайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/.

8. Офіційний сайт Президента України. URL: https://www.president.gov.ua/.

9. Сайт Міністерства закордонних справ України. URL: https://mfa.gov.ua/.

СОЦІАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ

Сусак О. А.
І курс, група ПЗ-22-1-іf, спеціальність «Право»,
Івано-Франківська філія Університету «Україна».
Науковий керівник: Судак І. М., ст. викладач

У чому важливість соціального значення юридичних деонтологічних знань? Юридична деонтологія — це галузь етики, яка фокусується на принципах і стандартах професійної поведінки в юридичній сфері. Вона займається визначенням моральних зобов'язань та обов'язків, які юристи мають перед своїми клієнтами, суспільством та правовою системою в цілому. Основним завданням юридичної деонтології є забезпечення дотримання правниками найвищих етичних стандартів у своїй практиці, таких як чесність, доброчесність, справедливість та конфіденційність [2].

Юридичні деонтологічні знання мають велике соціальне значення, оскільки вони визначають етичну поведінку та обов'язки правників у суспільстві. Вони відіграють вирішальну роль у захисті основних прав і свобод людини. Наприклад, правники повинні зберігати конфіденційність інформації про клієнтів і діяти в найкращих інтересах своїх клієнтів. Це особливо важливо в юридичних справах, що стосуються вразливих осіб або інших груп, які можуть зіткнутися з дискримінацією або упередженнями в правовій системі. Без їх дотримання довіра до правової системи може бути знищена, що в кінцевому підсумку підірве суспільну віру у верховенство права і може спричинити соціальні заворушення або навіть політичну нестабільність. А довіра громадськості є вирішальною для підтримки соціальної справедливості та індивідуальних прав у суспільстві. Більше того, недотримання юридичних деонтологічних знань може призвести до професійних правопорушень та судових позовів проти юристів за недобросовісну поведінку. Це може призвести до серйозних наслідків, таких як призупинення або анулювання ліцензії на здійснення адвокатської діяльності, а також шкоди їхній професійній репутації.

Причини медичної та юридичної деонтології — це комплекс факторів і причин, що обумовлюють відповідну поведінку й етику в медичній та юридичній практиці. У медичній сфері такими причинами можуть бути етичні норми принципи, законодавство, професійні правила та стандарти, а також наслідки помилкових дій, які можуть призвести до травм, інвалідності або смерті пацієнта. У юридичній

сфері, причинами медико-юридичної деонтології можуть бути етичні стандарти, закони та правила, судова практика та вимоги до доказів. Причини медичної та юридичної деонтології в такий спосіб пов'язані між собою та взаємодіють, оскільки правильна поведінка медичних працівників може вирішальним чинником для досягнення юридичної справедливості в судових процесах [1].

В академічних дослідженнях формування знань є критично важливим процесом, який вимагає об'єктивності для забезпечення достовірності та надійності висновків. Деонтологічна етика підкреслює важливість дотримання моральних правил і обов'язків при проведенні досліджень, що включає збереження об'єктивності протягом усього процесу формування знань. Вона приділяє велику увагу використанню раціональності та критичного мислення для забезпечення доброчесності всіх досліджень. Таким чином, деонтологічне формування знань підкреслює важливість об'єктивності та неупередженості в академічних дослідженнях для забезпечення надійності, достовірності та етичної обґрунтованості результатів. Дотримуючись деонтологічної етики, дослідники можуть сприяти підвищенню довіри до своїх досліджень та їхнього потенційного впливу на суспільство. Крім того, об'єктивність у формуванні знань передбачає виключення особистих упереджень, емоцій та упереджень, які можуть вплинути на результати дослідження. Дослідники повинні підходити до формування знань з відкритим розумом і зосереджуватися на використанні надійних і валідних методів дослідження, а також підтримувати прозорість протягом усього процесу. Важливо зазначити, що лише деонтологічної етики може бути недостатньо для вирішення всіх етичних проблем у дослідженні. Тому дослідники повинні також враховувати інші етичні рамки при проведенні досліджень, щоб забезпечити отримання надійних і етично обґрунтованих результатів. Загалом, деонтологічна етика відіграє вирішальну роль у забезпеченні цілісності формування знань, наголошуючи на необхідності об'єктивності та неупередженості.

Деонтологічні знання відносяться до етики та правил поведінки, які визначають, які дії є морально прийнятними та неприйнятними в певній професії або галузі. Для службової діяльності це особливо важливо, оскільки відповідальність за результати та наслідки роботи може бути дуже великою. Вони допомагають встановлювати межі допустимого поведінки в рамках професійних стандартів та етичних норм. Це допомагає уникнути конфліктів із законодавством та етичними нормами в роботі. Також службовці зобов'язані діяти відповідно

до деонтологічних принципів, щоб зберегти довіру та репутацію у своїх професійних відносинах [3].

Отже, значення юридичної деонтології у підтримці справедливої та чесної правової системи неможливо переоцінити. Юридична деонтологія слугує нормативною теорією, яка визначає моральні зобов'язання та обов'язки правників перед своїми клієнтами, суспільством та правовою системою, і саме правники повинні прагнути до цих ідеалів, щоб забезпечити функціонування правової системи на засадах доброчесності, неупередженості та справедливості. Тому набуття та дотримання юридичних деонтологічних знань є важливим для побудови справедливого суспільства, яке поважає верховенство права та захищає права особистості.

Список використаних джерел

1. Юридична деонтологія : підручник / С. П. Погребняк, О. О. Уварова, Г. О. Христова та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2014. 248 с.

2. Юридична деонтологія : навчальний посібник / В. Д. Гапотій, О. Г. Мінкова. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2018. 146 с.

3. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посіб. / Л. В. Радовецька, С. П. Лясковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ : Кондор, 2019. 296 с.

РОЛЬ КОЛЬОРУ В ФІРМОВОМУ СТИЛІ: ПСИХОЛОГІЧНІ ТА МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ

Титенко К. С.
IV курс, група ДЗ-19-1, спеціальність «Дизайн»,
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Хавхун Г. М., к.арх., доцент

Колір є одним із найважливіших елементів фірмового стилю. Він має не лише естетичну характеристику, а й психологічні аспекти, які впливають на сприйняття та поведінку споживачів. Одним із цікавих аспектів теорії кольорів є психологія кольору, яка пояснює, як люди сприймають кольори та які значення їм надають. З давніх часів і до сьогодні тему гармонійного поєднання і психологію сприйняття кольорів досліджують митці і науковці: Леонардо да Вінчі, Й. Ґете, Л. Айсмен, В. Вундт, та ін. Швейцарський психотерапевт Макс Люшер довів, що колір викликає відповідну реакцію у людиний певним чином формує і самі її емоції [1].

Колір може притягати, відштовхувати, заспокоювати, збуджувати і турбувати. Це значить, що за допомогою певних сполучень кольорів можна керувати ставленням споживача до бренду. Створюючи необхідне кольорове середовище вдається викликати у людини потрібні емоції. Колір впливає на почуття, які виникають від продукту й на процес прийняття рішень [2].

Важливо також взяти до уваги, що кольори можуть мати різне значення у різних культурах та регіонах, тому при розробці фірмового стилю необхідно враховувати культурні особливості та переваги.

Маркетингові аспекти кольору включають використання кольорів у фірмовому стилі з метою привернути увагу споживачів, виявлення емоційного зв'язку з брендом і виявлення впізнаваності бренду. Декілька прикладів маркетингових аспектів кольору:

– колір може бути використаний для створення унікального іміджу бренду. Якщо компанія змогла створити фірмовий стиль, в якому певний колір є основним, він може стати відомим знаком на ринку та допомогти відрізнити бренд від конкурентів;

– колір може бути використаний для створення емоційного зв'язку з аудиторією. Компанії можуть використовувати певний колір, що асоціюється з якимось емоційним станом, щоб викликати цей стан у потенційних покупців. Наприклад, при використанні зеленого кольору компанія може підкреслити свою екологічну відповідальність та націленість на здоровий спосіб життя;

– колір може бути використаний для оформлення рекламних матеріалів та презентацій. Якщо кольори у фірмовому стилі компанії використовуються узгоджено та гармонійно, це може створити ефект єдності та професіоналізму, а також найкращим чином уявити компанію на ринку;

– колір може асоціюватися з різними аспектами соціального та культурного життя, а отже, викликати в аудиторії певні асоціації та відгуки. Наприклад, червоний колір може бути асоційований з любов'ю, пристрастю та романтикою, а в деяких культурах — з удачею та процвітанням [3].

Також важливо враховувати, що кожна людина має своє індивідуальне сприйняття та поєднання кольорової гамми, тому необхідно враховувати думку оточуючих при виборі колірного рішення для фірмового стилю.

В цілому, правильно підібраний колір може забезпечити привабливість та впізнання бренду, допомогти акцентувати увагу на ключових елементах фірмового стилю та викликати відповідні емоційні

відгуки у потенційних клієнтів, що зробить фірмовий стиль ефективним інструментом маркетингу.

Список використаних джерел

1. Андрушко Л. М., Ясінський В. П. Вплив зеленого кольору на психіку та фізіологію людини // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. 2017. С. 134–143. URL: http://nbuv.gov. ua/UJRN/Nvldu_2017_1_17.

2. Павлов К. В., Лялюк А. М., Павлова О. М. Маркетинг: теорія і практика : підручник. Луцьк : СПД Гадяк Ж. В., друкарня «Волиньполіграф», 2022. 236 с.

3. Психофізіологічний вплив кольору на людину. URL: https://koloristika. in.ua/t_pvk.php.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Чорний В. В.
аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна». Науковий керівник: Дабіжа В. В., к.держ.упр., доцент

Розвиток електронної демократії є однією з ключових складових цифрової трансформації держави, яка сприяє забезпеченню доступу громадян до державних електронних сервісів та публічної інформації. Для того, щоб державне регулювання в цій сфері було ефективним, необхідно враховувати ряд важливих аспектів.

Перш за все, важливо забезпечити доступність та легкість використання державних електронних сервісів. Для цього необхідно розробити зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс для користувачів, який би дозволяв їм з легкістю звертатися до електронних сервісів та отримувати необхідну інформацію. Крім того, необхідно забезпечити доступність таких сервісів для різних категорій громадян. у тому числі для людей з обмеженими можливостями та пожилого населення.

Другим важливим аспектом є забезпечення безпеки та конфіденційності даних користувачів. Державне регулювання повпино забезпечувати захист персональних даних громадян та запобігати іхньому неправомірному використанню. Для цього необхідно розробляти та впроваджувати ефективні механізми захисту даних, проводити аудити та контроль за роботою електронних сервісів.

Третім аспектом є забезпечення відкритості та прозорості в діяльності державних установ. Електронні сервіси повинні забезпечувати доступ громадян до важливої інформації, такої як бюджетні видатки, звіти державних установ, інформація про рішення, які приймаються владою тощо. Це дозволить громадянам бути більш активними учасниками в демократичному процесі та контролювати роботу влади.

Четвертим аспектом є підтримка розвитку громадської участі в прийнятті рішень. Державне регулювання повинно сприяти залученню громадськості до процесу прийняття рішень та забезпечувати платформи для дискусій, обговорень та консультацій з громадськістю. Це сприятиме збільшенню інформованості громадян та їхньої активної участі в прийнятті рішень.

П'ятим аспектом є розвиток інфраструктури електронної демократії. Державне регулювання повинно сприяти розвитку інфраструктури, яка дозволить громадянам звертатися до державних електронних сервісів та отримувати необхідну інформацію. Наприклад, це можуть бути пункти обслуговування громадян з комп'ютерами та доступом до Інтернету у різних регіонах країни. Також необхідно забезпечувати розвиток мережі Інтернету та покриття всієї території України високоякісним Інтернет-зв'язком.

Отже, державне регулювання повинно сприяти розвитку електронної демократії та забезпечувати доступ громадян до державних електронних сервісів та публічної інформації. Це може бути досягнуто шляхом забезпечення доступності та легкості використання державних електронних сервісів, захисту персональних даних користувачів, забезпечення відкритості та прозорості інформації, підтримки розвитку громадської участі в прийнятті рішень та розвитку інфраструктури електронної демократії. Важливо також забезпечити належний рівень кібербезпеки та захисту інформації, щоб громадяни відчували себе захищеними та могли довіряти державним електронним сервісам та системам.

Реалізація всіх цих аспектів дозволить зробити крок до створення сучасної електронної демократії, яка забезпечить більш ефективне та відкрите прийняття рішень в Україні, а також підвищить довіру громадян до держави та її Інституцій.

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП» — СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З АКТИВНОЮ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

Шваєнко А. Ю.
викладач,
ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП»

Волонтерський рух у ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП» функціонує під гаслом: «Благословенний той, хто подає руку допомоги», складає вагому частину з формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти через моральну та гуманітарну підтримку ЗСУ. Мета волонтерського руху коледжу — детермінанта компетенції активної громадянської позиції здобувачів освіти ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП» через допомогу українським воїнам, які боронять незалежність та територіальну цілісність України.

ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП» активно залучається до волонтерської справи допомоги українським військовим, починаючи з 2014 р. Координатор волонтерської діяльності — адміністрація коледжу — директор Микола ЯЦКОВ. Актив Волонтерського руху коледжу: викладач, Алла ШВАЄНКО, практичний психолог Катерина ТАРАСОВА, майстер виробничого навчання Олександр ПАВЛЮЧИК. Волонтерський рух коледжу заручився підтримкою громадською організацією «Жінки Київщини» (м. Київ) та благодійною організацією фонд «Руєвит» (м. Рівне).

Волонтерський рух коледжу направляє цільову допомогу 72 ОМБ імені Чорних запорожців, 30 ОМБ імені князя Костянтина Острозького та 54 ОМБ імені гетьмана Івана Мазепи. Щонайменше двічі на рік формується та надсилається посилка (бакалія, солодощі, предмети гігієни тощо) з метою моральної та матеріальної підтримки українських воїнів, які боронять незалежність України.

У рамках роботи Волонтерського руху коледжу колектив плете маскувальні сітки. Модерує роботу майстер виробничого навчання Олександр ПАВЛЮЧИК. У коледжі оголошено безстрокову волонтерську акцію зі збору матеріалів та виготовлення маскувального покриття. Традиційно майстер-клас з плетіння маскувальних сіток проводить актив Волонтерського руху.

Майстри виробничого навчання та учні коледжу виготовили пічки-буржуйки для обігріву та приготування їжі, совки для їх обслуговування пічок-буржуйок, плити для бронежилетів, протитанкові їжаки. Лише в 2022 р. виготовлено понад 100 пічок-буржуйок, які

відправлено в зону бойових дій. Матеріал про роботу колективу з цього напряму відзнято рівненськими мас-медіа.

Волонтерський рух коледжу оголосив безстрокову акцію «Подаруй світло воїнам», яка передбачає збір матеріалів для виготовлення окопних свічок (бляшанки, парафін, свічі, картон). Відповідальна за цей вид роботи — викладач Наталія МІНАЄВА. Акція «Подаруй світло воїнам» — невід'ємна складова допомоги українським військовим в Одеській, північ Рівненській, Донецькій, Херсонській областях, куди відправлено більше тисячі окопних свічок.

Колектив коледжу активно доєднується до волонтерських акцій, які ініціює НБУ. Координує роботу викладач Ірина БОНДАРЮК. Серед них: «Смілива гривня», Марафон добрих справ у межах глобального руху «Щедрий вівторок», благодійний воркшоп «Українська державність в пам'ятних монетах» та благодійний аукціон, кошти з яких перераховано на потреби ЗСУ через Фонд компетентної допомоги армії «Повернись живим».

Колектив ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж та актив Волонтерського руху відзначений грамотами та подяками за волонтерську допомогу військовим України від громадської організації «Жінки Київщини», «Союзу волонтерів України», «Дзвони надії», «Добровільної допомоги Рівного», «Громадським активом Рівненщини», 54 ОМБ імені гетьмана Івана Мазепи.

У фондах музею коледжу розміщено синьо-жовтий та червоночорний прапори, на яких написані слова подяки військових за моральну підтримку, матеріальну допомогу. Оформлено стенд «Герої України — випускники коледжу» в період проведення АТО/ООС. Також відбувається накопичення матеріалів з метою написання збірника та оформлення стенда на тему: «Пантеон пам'яті випускникам коледжу, які полягли за незалежність України». На даний момент коледж має 31 ім'я випускників, які загинули, захищаючи незалежність України, починаючи з 2014 р. Здійснює роботу завідувач музею викладач Алла ШВАЄНКО.

Таким чином, подано далеко не всі, але головні та знакові здобутки Волонтерського руху та практичні аспекти навчально-виховного процесу ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП», завдяки яким формуються ціннісні орієнтації здобувачів освіти з активною громадянською позицією, демонструючи на власному прикладі небайдужості до спільної долі українського народу, складаючи тло історичної та політичної пам'яті як складового відродження ідей та цінностей демократії на прикладі допомоги й підтримки українських воїнів, які на сторожі незалежності України.

СЕКЦІЯ XIII

ІНФОРМАТИКА ТА КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ВИКОРИСТАННЯ DLP-СИСТЕМИ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ І БЛОКУВАННЯ ВИТОКІВ ІНФОРМАЦІЇ

Близнюк А. В.
магістр, спеціальність «Кібербезпека»,
Державний університет інтелектуальних технологій і зв язку

Розвиток інформатизації та цифровізації сучасного постіндустріального суспільства, де переважає інноваційний сектор з високопродуктивною економічною системою, все частіше стикається з новою глобальною проблемою, а саме — проблемою інформаційної безпеки.

Сучасні DLP-системи володіють величезною кількістю параметрів і характеристик, які обов'язково необхідно враховувати при виборі рішення для організації захисту конфіденційної інформації від витоків. Але одним з найголовніших з них є використовувана мережева архітектура.

Згідно з цим параметром DLP-рішення поділяються на дві великі групи: шлюзові і хостові. У перших використовується єдиний сервер, на який направляється весь вихідний мережевий трафік корпоративної інформаційної системи. Цей шлюз займається його обробкою з метою виявлення можливих витоків конфіденційних даних. Другий варіант заснований на використанні спеціальних програм — агентів, які встановлюються на кінцевих вузлах мережі — робочих станціях, серверах додатків та ін.

Довгий час хостові і шлюзові DLP-системи розвивалися паралельно, не перетинаючись одне з одним. При цьому вони призначалися для захисту від різних типів загроз: шлюзові застосовувалися для контролю мережевого трафіку, а хостові системи — для моніторингу локальних пристроїв, які можуть використовуватися для перенесення інформації.

Однак, останнім часом, ситуація на ринку DLP-систем досить сильно змінилася. Таким чином, для повноцінного захисту корпоративної мережі необхідне спільне використання двох рішень. Головним показником повнофункціональної DLP-системи є якість рішення головної для таких систем завдання — запобігання витоку конфіденційної інформації. Однак, на сьогоднішній день менше ніж 50% компаній, які використовують DLP-системи в якості елемента комплексу захисту інформації, здійснили перехід роботи DLP-системи з режиму «Копіювання» в режим «Блокування» витоків конфіденційної інформації.

Зараз спостерігається стійка тенденція до універсалізації DLP-систем. На ринку вже не залишилося або майже зовсім не залишилося рішень, які можна було б назвати суто хостовими або шлюзовими. Навіть ті розробники, які довгий час розвивали лише якийсь один напрямок, додають до своїх рішень модулі іншого типу. Причини переходу до універсалізації DLP-рішень дві. Перша з них — різні сфери застосування у системах різних типів. Як було зазначено раніше, хостові DLP-рішення дозволяють контролювати різні локальні, а мережеві — є інтернет-каналами витоку конфіденційної інформації. А оскільки в переважній більшості випадків організація потребує повного захисту, то їй потрібно і те, і інше.

Список використаних джерел

1. Гузій М. М., Станіславова О. В. & Кадет М. В. Аналіз технологій моніторингу комп'ютерних мереж // Наукоємні технології. 2009. № 1 (1). С. 46–50.

2. Моніторинг подій інформаційної безпеки за допомогою ZABBIX URL: http://it-ua.info/news/2014/03/12/montoring-pody-nformacyno-bezpeki-za-dopo mogoyu- zabbix.html (25.11.2017).

3. Волков С. Л., Казакова Н. Ф., Асабашвілі С. Д. Модель експертного оцінювання якісного стану технічної системи // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Механіко-технологічні системи та комплекси. Х. : НТУ «ХПІ». 2017. № 44. С. 157–161.

АТАКИ НА ПРОТОКОЛИ АВТЕНТИФІКАЦІЇ У ХМАРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Борисенко О. С.
І курс аспірантури, група КІ-22-1,
спеціальність «Комп'ютерна інженерія»,
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Тимошенко А. Г., к.т.н., професор

Анотація. Ця доповідь присвячена проблемі атак на автентифікацію в хмарних середовищах. Ми розглянули різні типи таких атак та їх можливі наслідки. Також було обговорено заходи для ефективного захисту від цих атак, такі як використання сильних паролів, мультифакторної автентифікації та моніторингу поведінки користувачів. Крім того, було визначено необхідність комплексного підходу до захисту хмарних середовищ, включаючи організаційні та навчальні заходи, що допоможуть забезпечити належний рівень безпеки в таких середовищах.

Annotation. This article addresses the issue of authentication attacks in cloud environments. We discuss various types of such attacks and their potential consequences. Additionally, we explore measures for effective protection against these attacks, such as using strong passwords, multifactor authentication, and monitoring user behavior. We also identify the need for a comprehensive approach to protecting cloud environments, including organizational and educational measures to ensure an appropriate level of security in these environments.

Хмарні обчислення є популярною парадигмою, що забезпечує доступ до спільного пулу обчислювальних ресурсів, однак безпека цієї парадигми є критично важливою та залишається великою проблемою.

Автентифікація є критичним аспектом безпеки хмар, який перевіряє ідентичність користувачів та ресурсів та забезпечує доступ до хмарних сервісів лише авторизованим сутностям.

Атаки на автентифікацію є серйозною загрозою для безпеки хмарних середовищ, оскільки вони можуть компрометувати цілісність та конфіденційність хмарних ресурсів.

За останні роки стали значно поширені атаки на автентифікацію, включаючи атаки на паролі, фішингові атаки, атаки типу «людина посередині» та атаки на захоплення сесій.

Ці атаки використовують вразливості механізмів та протоколів автентифікації, що використовуються в хмарних середовищах, і можуть призвести до крадіжки даних, несанкціонованого доступу та зупинки систем.

Для запобігання атакам на автентифікацію в хмарах необхідно розробляти та вдосконалювати методи захисту, такі як двофакторна аутентифікація, шифрування трафіку та контроль доступу.

Також важливо проводити навчання користувачів та інформувати їх про потенційні загрози безпеки та про заходи захисту від атак на автентифікацію.

Необхідно розробляти нові методи та технології для виявлення та запобігання атакам на автентифікацію, що могли б виявлятися раніше, ніж вони стають загрозою, та для швидкого реагування на нові загрози та вразливості.

Оскільки безпека хмарних середовищ є великою проблемою, необхідно використовувати комплексний підхід до її захисту. Для цього необхідно поєднувати технічні та організаційні заходи захисту, такі як політики доступу, моніторинг та аудит безпеки, підвищення свідомості користувачів та забезпечення належного рівня кваліфікації персоналу, який працює з хмарними ресурсами.

Нарешті, щоб забезпечити безпеку хмарних середовищ, необхідно розробляти та вдосконалювати механізми моніторингу та аналізу поведінки користувачів та ресурсів хмарних сервісів, що дозволить виявляти незвичні та потенційно шкідливі дії, та забезпечувати швидкий реагування на можливі атаки на автентифікацію та інші загрози безпеки.

Узагальнюючи, безпека хмарних середовищ є складною та важливою проблемою, яка вимагає поєднання технічних, організаційних та навчальних заходів для ефективного захисту від атак на автентифікацію та інших загроз безпеки.

МОБІЛЬНИЙ ПРИСТРІЙ ЯК ЧАСТИНА БАГАТОФАКТОРНОЇ АУТЕНТИФІКАЦІЇ В АДАПТИВНІЙ КЕЙС-МЕНЕДЖМЕНТ СИСТЕМІ

Бровченко Є. М.
аспірант, спеціальність «Комп'ютерна інженерія»,
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Самарай В. П., к.т.н., с.н.с., доцент

У сучасному світі виклики що до захисту корпоративних даних зростають щодня та вимагають ефективних дій. Щоб запобігти несанкціонованому доступу до цих конфіденційних ресурсів, впроваджують різні заходи безпеки на різноманітних рівнях взаємодії.

Динаміка розвитку та інтеграція сучасних інформаційних технологій у життя як пересічного користувача так і до виробничих систем ставить перед інженерами нові складні завдання з кібербезпеки. Одним із таких заходів є багатофакторна автентифікація (Multi-Factor Authentication, MFA), яка вимагає від користувачів надання двох або більше доказів для підтвердження своєї особи. Раніше для аутентифікації користувачів використовували один фактор — пароль, але тепер цього недостатньо і для більшої безпеки потрібні додаткові складові, такі як біометричні дані або токени, sms-повідомлення або мобільний додаток. Метою проведення роботи є визначення ефективної методики використання мобільних пристроїв як частини MFA в адаптивній кейс-менеджмент системі (Adaptive Case Management, ACM). ACM — це структура, яка дозволяє організаціям керувати бізнес процесами ефективно, динамічно реагувати на внутрішні та зовнішні обставини, мати можливість використовувати вже існуючий досвід чи створювати нові алгоритми. Запропонований підхід використовує можливості мобільних пристроїв, такі як біометрична аутентифікація, служби на основі визначення місцезнаходження та push-повідомлення, для підвищення безпеки системи ACM. Мобільні пристрої мають розширенні можливості: отримання, обробка та зберігання голосових викликів; спілкування різними каналами; перегляд веб-сторінок; геолокація; біометрія; використання електронної пошти, текстових повідомлень та голосової пошти; використання фото, аудіо та відео; використання віртуальних асистентів; різноманіття формфакторів, розмірів; бездротова робота. Використання мобільних пристроїв як частини MFA у системі ACM може надати кілька переваг, таких як підвищення безпеки, покращення взаємодії з користувачем і зниження витрат. Наприклад, мобільний пристрій може використовуватися для підтвердження автентичності користувача. Використання мобільних пристроїв може адаптуватися до швидких сучасних потреб безпеки організації та може бути легко налаштований відповідно до конкретних вимог. Мобільний пристрій є зручним і доступним для багатьох користувачів, він зазвичай знаходиться поруч з користувачем і може використовуватися як додатковий елемент безпеки.

Список використаних джерел

1. Бровченко Є. М., Самарай В. П., Даценко І. П., Павленко В. І. Мобільний пристрій як частина адаптивної кейс-менеджмент системи // Інфокомунікаційні та комп'ютерні технології. 2023. № 2 (04). С. 157–163. URL: https://doi.org/10.36994/ 2788-5518-2022-02-04-18.

2. Gбmez N., Garcна-Sбnchez P., Pйrez J. User authentication using mobile devices: A review // Information Fusion. 2020. № 55. P. 153–170.

3. Kang Y., Zhang N., Zhu X., Huang Y. A novel authentication mechanism based on dynamic cognitive keystroke on mobile devices // IEEE Access. 2021. № 9. P. 32098–32107.

ОБРОБКА ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ WEKA НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ВАРТОСТІ ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Бутенко М. Є.
І курс, група КІ-22-1м, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: Павленко В. І., к.ф.-м.н., доцент

З 2021 року в Україні дозволена купівля-продаж земель сільськогосподарського призначення. Одним з важливих параметрів будь якої земельної ділянки є її вартість. Є різні підходи до оцінки вартості землі (наприклад використання нормативно-грошової оцінки, що встановлюється рішенням органу місцевого самоврядування, експертна оцінка, тощо), але зручно застосувати комп'ютерну обробку даних для прогнозування вартості землі [1]. Прогнозування вартості земельної ділянки за допомогою комп'ютера розглядалося наприклад у, але без урахування можливостей збору даних в мережі Інтернет і на прикладі одного алгоритму [2]. Було би цікаво дослідити використання різних алгоритмів, і це зручно зробити за допомогою існуючих програм для аналізу даних.

Обробка даних на прикладі аналізу даних вартості землі складається з двох етапів — збору даних та їх наступного аналізу. Збір даних можна робити за допомогою публічно доступної інформації — повідомлень в мережі Інтернет. Недоліком такого збору даних є деяка фрагментарність (відмінність) наявної інформації в залежності від деталей наведених в повідомленні про продаж-купівлю, але базова інформація (наприклад, координати ділянки, її розмір, кадастровий номер, ціна, тощо) зазвичай є публічними і доступними. Обробку даних в цьому випадку зручно робити за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення Weka (Waikato Environment for Knowledge Analysis). Цей програмний засіб для аналізу даних є безкоштовним і відкритим. Він розроблений університетом з Нової Зеландії і надає великий набір інструментів для розробки та

тестування моделей машинного навчання та аналізу даних. Для роботи з цим програмним засобом необхідно підготувати два набора даних — для навчання та для перевірки результатів навчання.

Для аналізу даних і передбачення вартості землі будуть використані алгоритми лінійної регресії, доступні в програмному забезпечені. Також, аналіз буде відбуватися з різними видами та параметрами класифікатора (наприклад, Simple Linear Regression, Linear Regression, детальний опис можливих параметрів доступний у [3]).

Передбачення вартості земельної ділянки з використанням аналізу даних є перспективним напрямом розробки моделей машинного навчання. Для України цей напрям є особливо важливим через відкриття ринку землі і поступовий перехід до ринкового формування вартості земельної ділянки. Також, таку модель можна інтегрувати в інші програми (наприклад, інтегрувати в систему підтримки прийняття рішень про купівлю-продаж-оренду землі, чи систему скорінгу для оцінки земельної ділянки для видачі кредитів під її залог, тощо). В подальшому наявні дані про земельні ділянки можна аналізувати використовуючи інші підходи та алгоритми: наприклад застосувати алгоритми кластерного аналізу даних чи нейроні мережі для знаходження скритих важливих параметрів вартості.

Список використаних джерел

1. Заяць В. М. Фактори формування цін на сільськогосподарські землі // Продуктивні сили і регіональна економіка : Зб. наук. пр.: у 2 ч. К. : РВПС України НАН України, 2007. Ч. 2.

2. Вакалюк Т. А., Лук'янчук Я. В. Теоретичні аспекти розробки мобільного додатка для прогнозування ймовірної вартості земельної ділянки // Актуальні проблеми автоматизації та інформаційних технологій. 2020. № 24.

3. Weka 3: Machine Learning Software in Java. URL: https://www.cs.waikato.ac.nz/ ml/weka/.

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО» В ДИСТАНЦІЙНИХ УМОВАХ

Дмитрів С. О.
старший викладач кафедри права та фінансів,
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Дистанційна форма викладання навчальної дисципліни «Кримінальне право» для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» має свої особливості, які вимагають від викладача зміну підходів

до організації та проведення освітнього процесу. Для забезпечення успішного викладання даної дисципліни в дистанційному форматі важливо враховувати особливості специфіки цієї галузі права, включаючи законодавчу базу, різноманітні правові теорії та інші питання, що впливають на освітній процес.

Зокрема, викладач повинен використовувати різноманітні методи та засоби дистанційного навчання, такі як: веб-конференції, відео лекції, інтерактивні платформи, тощо для забезпечення ефективності навчання. Адже розробка спеціальних інтерактивних матеріалів, які містять відео- та аудіозаписи лекцій, графічні схеми, таблиці та інші засоби візуалізації, суттєво полегшує процес засвоєння здобувачами освіти складного матеріалу з дисципліни. Викладання Кримінального права в дистанційному форматі потребує від викладачів забезпечення доступності та доступу до навчальних матеріалів для всіх здобувачів, у тому числі для тих, які мають обмеження в мобільності чи інші проблеми. Вагомим чинником, який полегшує даний процес є використання платформи MOODL, яка акумулює науково-теоретичний, практичний, презентаційний та методичний матеріали з дисципліни «Кримінальне право». Організація вебінарів та онлайн-конференцій може стати ефективним інструментом для взаємодії викладача зі студентами, а також для обговорення найактуальніших питань у галузі Кримінального права.

Для забезпечення ефективності викладання дисципліни в дистанційному форматі важливо враховувати рівень підготовки здобувачів та їхній інтерес до предмета, що дозволить підібрати оптимальну стратегію викладання. Адже слід враховувати ряд чинників: рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності здобувачів; доступ до мережі, наявність гаджетів тощо.

Викладачі, які викладають «Кримінальне право» в дистанційному форматі, повинні бути готовими до вирішення технічних проблем, які можуть виникнути під час проведення відеоконференцій, завантаження матеріалів та інших питань, що вимагають швидкої реакції. Тому викладач повинен добре володіти комп'ютером та програмним забезпеченням, що використовується в дистанційному навчанні, для того, щоб забезпечити якісне та ефективне проведення занять.

Значним позитивом даного напряму є збільшення можливостей здобувачів освіти для комунікації з викладачем та іншими студентами, що сприяє глибокому осмисленню навчального матеріалу, розвитку критичного мислення, виробляє цілеспрямованість у здобутті знань, самостійності та дисциплінованості.

Важливим елементом викладання навчальної дисципліни «Кримінальне право» в дистанційних умовах є моніторинг та контроль знань, які можуть здійснюватися за допомогою онлайн-тестів, письмових завдань та інших методів, що забезпечать повне засвоєння матеріалу та готовність до успішного складання іспиту/заліку здобувачами освіти. Викладачі можуть використовувати електронні засоби оцінювання, що дозволяє швидко та ефективно оцінювати знання здобувачів та забезпечувати об'єктивність оцінювання. Адже саме така форма навчання вимагає більшого фокусу викладача на практичних завданнях та вправах, що дозволить студентам застосовувати теоретичні знання у реальних ситуаціях.

Отже, успішне викладання навчальної дисципліни «Кримінальне право» в дистанційному форматі вимагає від викладача більш високого рівня організації освітнього процесу, більшого фокусу на індивідуальному підході до здобувачів вищої освіти та використання новітніх технологій навчання.

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Зощак Л. М.
старший викладач кафедри інформаційних технологій та програмування,
Івано-Франківська філія Університету «Україна»

Згідно із наказом Міністерства освіти і науки України № 466 від 25.04.2013 року та Положення про дистанційне навчання в Україні визначено основні засади організації та запровадження дистанційного навчання. Індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій та в асинхронному режимі дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі, навчальні середовища тощо [3].

Сьогодні змішане навчання не перестає бути актуальним — широкого розповсюдження набули системи дистанційного навчання такі як ATutor, Claroline, Dokeos, LAMS, OLAT, OpenACS, Sakai.

Але найбільш поширенішим середовищем став Moodle, бо це найбільш досконала і поширена в Україні та світі система такого призначення.

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, вимовляється «Мудл») — це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке називають також системою управління навчанням (LMS), системою управління курсами (CMS), віртуальним навчальним середовищем (VLE) або просто платформою для навчання, яка надає викладачам, студентам та адміністраторам дуже розвинутий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного [2].

Основними *перевагами* обрання платформи Moodle є:

– Використання системи Moodle є нескладним. Для впевненого користувача комп'ютера система проста і зрозуміла. Для детальнішого ознайомлення і використання з її особливостями існують інструкції на платформі та спеціальна література [5].

– Moodle орієнтована на спільну роботу. В системі для цього передбачена маса інструментів: вікі, глосарій, блоги, форуми, практикуми. При цьому навчання можна здійснювати як асинхронно, так і в режимі реального часу, організовуючи онлайн лекції, вебінари та семінари. В системі можливо здійснювати обмін файлами між студентами та викладачем.

– Широкі можливості для комунікації — одна з найсильніших сторін Moodle. У форумі можна проводити обговорення по групах, оцінювати повідомлення, прикріплювати до них файли будь-яких форматів. В особистих повідомленнях і коментарях є можливість обговорити конкретну проблему з викладачем особисто. У чаті обговорення відбувається в режимі реального часу.

– Moodle надає широкі можливості для використання засобів мультимедіа у системі. Використання відео та аудіоматеріалів, малюнків значно підвищує ефективність викладання та зацікавленість студентів до засвоєння нового матеріалу.

– Розсилки оперативно інформують всіх учасників курсу або окремі групи про поточні події: не потрібно писати кожному студенту про нове завдання, група отримає повідомлення автоматично [4].

– Moodle створює і зберігає портфоліо кожного студента: всі виконані ним завдання, оцінки та коментарі викладача, повідомлення у форумі. Система дозволяє контролювати активність студентів, час їх навчальної роботи в мережі.

– Moodle — це безкоштовна, відкрита (Open Source) система. Вона не лише безкоштовна сама, а й не потребує для своєї роботи жодного платного програмного забезпечення. Тобто навчальний заклад може впровадити у себе не просто безкоштовну і найбільш досконалу, а ще й абсолютно ліцензійну систему, не витративши жодної копійки на придбання програмного забезпечення. При цьому він може вносити зміни у код у відповідності до своїх потреб [2].

– Moodle з легкістю можна інтегрувати зі сторонніми сервісами: CMS (WordPress, Drupal, Joomla), CRM (Microsoft Dynamics, 1C), платіжні системи (PayPal, PayAnyWay), аналітика (Google Analytics, IntelliBoard).

Недоліками роботи на платформі Moodle є:

– робота над зовнішнім виглядом курсу, наповнення виконується в блоці «Адміністрування», доступ до якого має виключно адміністратор. Це означає, що ключова робота «лягає на плечі» адміністратора. Тому варто наперед визначити дану посаду, оскільки робота хоч не важка, але об'ємна;

– при завантаженні файлів, формати контенту яких визначені (відеофайли: flv, f4v, f4p, mov, mp4, .m4v, .m4a, 3gp; аудіозаписи: mp3, aac, wav, oga, flac, m4a, ogg; документи: doc, pdf, csv, xls; картинки: jpeg, png, gif) іноді виникають проблеми, оскільки існує певне обмеження в їх дозволеному розмірі.

Неможливо оминути *можливості та переваги*, що надає застосування системи Moodle у *інклюзивному навчальному процесі* учасникам цього процесу:

Викладачу: мати у структурованій формі навчально-методичне забезпечення дисципліни; мати зручний інструмент для обліку та контролю навчальної діяльності студентів; встановлювати потрібні терміни виконання студентами завдань; мати програмне забезпечення, що задовольняє європейські стандарти з організації навчального процесу за модульною системою відповідно до Болонської декларації; використовувати текстові, графічні, аудіо- та відео-матеріали при організації навчального процесу; бути включеним до Європейського реєстру власників авторських курсів; швидко і зручно змінювати, розширювати, доповнювати та корегувати навчально-методичні матеріали дисципліни; організовувати комп'ютерне тестування контролю знань студентів, застосовуючи різні за типом запитання; мати автоматизовану систему рейтингового оцінювання самостійної роботи студентів; залучати студентів до формування навчально-методичних матеріалів з дисципліни; мати програмне

забезпечення, що захищене від несанкціонованого доступу, змін та пошкодження (знищення); мати програмне забезпечення для виконання науково-методичних розробок за власним вибором, послідовністю та темпом.

Студенту: мати доступ до логічно структурованого та укомплектованого навчально-методичного матеріалу, що покращує умови для самостійного опанування змістом дисципліни; мати засоби для самотестування і виконання завдань та їх оцінювання незалежно від людського фактору (викладача); особиста участь та допомога викладачу з комп'ютерного забезпечення навчального процесу; брати реальну участь у науково-методичній роботі кафедр; розширений доступ до Internet-ресурсів; можливість дистанційно опановувати навчальний матеріал; достроково складати заліково-екзаменаційну сесію [1].

Отже, система Moodle надає можливості викладачам значно підвищити ефективність викладання, студентам безперешкодно здобувати знання та вміння. Застосування нових технологій підвищує зацікавленість студентів до навчання, встановлює нову роль викладача як тьютора та урізноманітнює процес навчання.

Список використаних джерел

1. Триус Ю. В., Герасименко І. В., Франчук В. М. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE : метод. посібник. Черкаси, 2012. 222 с.

2. Moodle. URL: https://moodle.org/.

3. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013. № 466. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18.

4. Ставицька І. В. Система Moodle як засіб підвищення ефективності викладання : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції. К., 2015.

5. Організація дистанційного навчання в Moodle. URL: https://osvita.ua/vnz/ high_school/72285/.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ

Каплюк Ю. В.
І курс, група 12-ІП, спеціальність «Інженерія програмного забезпечення», ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»;
Поляк В. Р.
І курс, група 12-ІП, спеціальність «Інженерія програмного забезпечення», ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України».
Науковий керівник: Ушаков М. І., викладач програмування та інформаційних дисциплін, спеціаліст

Загальновизнаним є той факт, що перші роботи, пов'язані зі штучним інтелектом, належать Уоррену МакКаллоху і Волтеру Піттсу. Вони черпали натхнення з трьох джерел: основ фізіології і призначення нейронів у мозку; формального аналізу декларативної логіки, взятого з творів Рассела та Вайтхеда; теорії обчислень Тюрінга.

МакКаллох і Піттс запропонували модель, що складається зі штучних нейронів [1]. Значення роботи цих учених полягає, зокрема у тому, що будь-яку обчислювану функцію можна визначити за допомогою мережі кількох з'єднаних нейронів і що всі логічні зв'язки («І», «АБО», «НІ» тощо) реалізують структуру. Крім того, МакКаллох і Піттс стверджують, що добре структурованим мережам можна навчитися.

Інший учений Дональд Гебб представив просте правило оновлення для зміни кількості зв'язків між нейронами. Розроблені ним правила тепер відомі як «правила навчання Гебба».

В Україні початок епохи штучного інтелекту визначається появою потужних аналогових та електронних обчислювальних машин (ЕОМ) і кібернетичних пристроїв у 70-х роках XX ст., які довели, що немає такого типу інформації чи алгоритму поведінки, який не можна було б представити за допомогою комп'ютера [3]. Велика увага приділялася накопиченню досвіду розв'язання складних математичних задач за допомогою ЕОМ, створенню машинних моделей поведінкових й інтелектуальних властивостей реальних об'єктів (від нейронів до функціонування інтелектуальної діяльності людини), технологій та соціальних систем, розробленню експериментальних програм для вирішення завдань числової обробки інформації на комп'ютерах і завдань перетворення складних нечислових об'єктів (символи, малюнки, тексти).

Штучний інтелект асоціювався з використанням роботів в управлінні виробничими процесами і створенням програм для допомоги

людині у складних споглядальних завданнях, таких як гра у шахи, прийняття рішень і вивчення мов [3]. Також активно розроблялися автоматизовані засоби управління організаційними структурами, зокрема економічними суб'єктами. Закладалися основи людино-машинної взаємодії на природній мові. Крім практичного розв'язання комп'ютерами складних числових задач, досліджувалася також можливість вирішення таких проблем, як переклад, доведення математичних теорем і розшифрування змісту текстів.

Серед найвідоміших вітчизняних учених різного профілю, які досліджували різноманітні аспекти, пов'язані із штучним інтелектом, слід згадати: першого у світі інтерпретатора мов високого рівня В. М. Глушкова; торакального хірурга, кібернетика М. М. Амосова; засновника школи індуктивного моделювання О. Г. Івахненка; дослідника в галузі математичної лінгвістики Л. А. Калушнина; дослідника в галузі механіки і технічної кібернетики О. І. Кухтенка; розробників низки програм для вирішення завдань штучного інтелекту А. О. Дородніцину, О. А. Летичевського, Н. Н. Айзенберга; дослідників розпізнавання змісту фраз А. О. Стогнія, Н. М. Грищенка, а також розпізнавання ізоморфізмів скінченних автоматів Ю. В. Капітонова та інших науковців [2; 3]. Таким чином, стало можливим створення комп'ютерних систем прогнозування властивостей досліджуваних об'єктів, описаних таблицями даних, невідомих параметрів на основі частково заданої інформації.

На цей час існують нейромережі для ведення документації і реалізації проєктів, генерування графічних зображень та відео, написання програмного коду заданою мовою, сучасні чатботи, які імітують людське спілкування. Машинне навчання дає змогу програмам вчитися і підвищувати продуктивність, зіставляючи алгоритмічні прогнози з реальними результатами.

Соціально-економічними наслідками використання штучного інтелекту є: позитивними — стимулювання економічного зростання, оптимізація руху громадського транспорту, удосконалення процесів селекції, медичної діагностики, покращення якості життя осіб з інвалідністю, підвищення якості наукових досліджень, удосконалення процесів надання освітніх послуг шляхом «цифрового наставництва», перекладу з однієї мови на іншу, перевірки автентичності творів мистецтва, виявлення підробок і фальшивок та інші; найбільш негативним — глобальне скорочення робочих місць практично на 50%; неоднозначними є наслідки щодо процесів створення нових матеріалів і хімічних речовин із заданими властивостями.

Список використаних джерел

1. Докашенко Б. В. Моделювання молекулярної структури комплексу білка з лігандом. Магістерська дисертація зі спеціальності 105 «Прикладна фізика та наноматеріали». Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2018. 73 с.
2. Дубчак А. О., Литвиненко Я. В. Напрямки використання штучного інтелекту в сучасних умовах. Іван Пулюй: життя в ім'я науки та України. Матеріали міжнародної наукової конференції, 28–30 вересня 2020 року : збірник тез доповідей. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2020. С. 64–65.
3. Історія штучного інтелекту. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_ штучного_інтелекту.

ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ (IOT) РОЗВИТОК ТА СТАТИСТИКА

Карпенко Г. В.
І курс, група КІ-22-1мс, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: Павленко В. І., к.ф.-м.н., доцент

Суть концепції Інтернету речей полягає не в продуктивності і конструктивних особливостях обладнання, датчиків, контролерів та інших кінцевих пристроїв, не в каналах зв'язку і протоколах, а в ідеях, рішеннях і моделях, які людина може реалізувати з його допомогою. Інтернет речей (IoT) і, зокрема, індустріальний Інтернет речей (IIoT) покликані максимально полегшити життя людини, навіть більше того — всього людства. Але при цьому не варто забувати — Інтернет речей і індустріальний Інтернет створюються людиною для людини, тому тільки від того, наскільки розумним буде підхід до розвитку та управління IoT і IIoT, залежить їхнє майбутнє. До слова, на минулій недавно конференції MAC (Міжнародна академія зв'язку), присвяченій IoT, багато шановних доповідачів піднімали в першу чергу ці питання, вважаючи їх несправедливо відкладеними.

На сьогоднішній день Інтернет речей — це одна з важливих і переважних конкурентних технологій. Вона потіснить, але не замінить інші зручні і функціональні процедури і системи. Кінцевий користувач сервісу, а також бізнес-гравець (в тому числі оператор зв'язку), що надає сервіс, виграють від IoT рівно настільки, наскільки зможуть грамотно і ефективно його використовувати і керувати ним.

Рост ринку технологій та сервісів Інтернет речей (IoT) за період 2020 року цей показник склав $ 72,5 млрд, передбачається що з кож-

ним роком зріст буде підвищуватись на 9,8%. Дана статистика дає підстави вважати, що термін Internet of Things починає інтенсивно переростати з теоретичної області в область практичного його застосування. Сучасні оператори зв'язку починають думати про те, що таке IoT для клієнта і їх компанії, а також який специфікою володіє IoT в порівнянні з сучасними сервісами.

Так, за прогнозами фахівців телекомунікаційної галузі, до 2025 року кількість підключених до інфокомунікаційної мережі пристроїв досягне $ 188,2 млрд. Для порівняння: кількість об'єктів обліку в інформаційних системах підтримки операційної діяльності одного з найбільших вітчизняних операторів зв'язку становить приблизно 1,5 млрд. У зв'язку з цим стають все більш актуальними питання, що стосуються експлуатації мережі, побудови процесів стратегічного та операційного управління нової IoT-мережею.

Список використаних джерел

1. Інтернет речей, IoT, світовий ринок, головні прогнози щодо розвитку інтернету речей. URL: https://www.tadviser.ru/.

2. Jamil Y. Khan, Mehmet R. Introduction to IoT Systems, Yuce — Internet of Things (IoT): Systems and Applications, 2019.

3. Воробієнко П. П., Нікітюк Л. А., Резніченко П. І. Телекомунікаційні та інформаційні мережі : підручник [для вищих навчальних закладів]. К. : САММІТ-Книга, 2010. 708 с.

4. Фурашев В. М., Петряєв С. Ю. Інтернет речей: проблеми правового регулювання та впровадження : матеріали Третьої науково-практичної конференції (21 листопада 2019 р., м. Київ). Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Вид-во «Політехніка», 2019. 180 с.

АВТОМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ РОЗУМНИМ БУДИНКОМ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ПОВЕДІНКИ КОРИСТУВАЧІВ

Кириченко М. В.
І курс, група КІ-22-1м-нк, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: Павленко В. І., к.ф.-м.н., доцент

Розумний будинок — комп'ютерна система, що призначена для автоматизації всіх аспектів життя в будинку. Він має сенсори та датчики, які аналізують інформацію про стан будинку та його мешканців. Системи управління розумним будинком включають опалення,

кондиціонування повітря, освітлення, безпеку, телекомунікації та інші, якими можна керувати дистанційно. Системи управління можуть бути різними за рівнем автоматизації, від простого таймера до складних алгоритмів [1, 2].

Автоматизація управління розумним будинком на основі аналізу поведінки користувачів є актуальною сьогодні, оскільки може забезпечити ефективне використання ресурсів та комфортне проживання. Вона дозволяє автоматично регулювати параметри відповідно до потреб користувачів, знижувати витрати на енергоспоживання та забезпечувати екологічність. Керування розумним будинком через мобільні додатки та інтерфейси є зручним та простим [1].

Реалізація систем автоматизації управління розумним будинком на основі аналізу поведінки користувачів передбачає використання різноманітних технічних рішень, зокрема: датчиків, систем збору та аналізу даних, мережевих пристроїв, мікроконтролерів та програмного забезпечення для управління системою. Важливо забезпечити безпеку та захист системи від несанкціонованого доступу та збереження даних користувачів. При проектуванні системи необхідно враховувати індивідуальні потреби та вподобання користувачів, а також забезпечити можливість розширення та оновлення системи з метою підтримки нових функцій та технологій [1].

Сучасні приклади систем автоматизації управління розумним будинком на основі аналізу поведінки користувачів включають такі компанії як Google Nest, Amazon Echo, Apple HomeKit, Samsung SmartThings та інші. Подібні системи зазвичай використовують датчики, щоб збирати дані про поведінку користувача, а потім використовують цю інформацію для автоматизації розумного будинку. Наприклад, система може вимикати світло, коли користувач залишає кімнату, або вмикає кондиціонер, коли користувач повертається додому [2].

Системи автоматизації управління розумним будинком на основі аналізу поведінки користувачів мають великий потенціал для подальшого розвитку. Однією з можливостей є використання штучного інтелекту та машинного навчання для покращення прогнозування потреб користувачів та автоматичного виконання задач. Крім того, можливим є розширення функціональності системи за допомогою додаткових датчиків та пристроїв, які дозволять збирати більш детальну інформацію про стан будинку та поведінку користувачів. Також, можна передбачити можливість інтеграції різних систем автоматизації управління з метою забезпечення повного контролю над різними аспектами життя у розумному будинку [1, 3].

Список використаних джерел

1. Smart Home: Architecture, Technologies and Systems / M. Li, W. Gu, W. Chen // Procedia Computer Science. 2018. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/ pii/S1877050918305994.

2. Turner B. Best home automation systems. 2021. URL: https://www.techradar. com/best/best-home-automation-systems.

3. Smart Home — Market Data & Forecast. 2022. URL: https://www.statista.com/ study/42112/smart-home-report/.

SHA-1 — ЯК ОДИН ІЗ АЛГОРИТМІВ ХЕШУВАННЯ

Козлюк О. Я.

IV курс, група ЗКІ-19-1, спеціальність 123 «Комп'ютерна інженерія», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: Бундак О. А., к.і.н., доцент

Захищений алгоритм хешування (Secure Hash Algorithm — SHA) розроблений Управлінням національної безпеки США (National Security Agency — NSA) і стандартизований інститутом NIST. Перша версія цього алгоритму називалася просто SHA (тепер називають її часто SHA-0) і мала істотний недолік. У SHA виявили цей недолік і розробили метод його виправлення. Це було опубліковано NIST як покращена версія алгоритму SHA під назвою SHA-1. Проте NIST не виклав жодних відомостей про знайдений недолік. Тому робота в цьому напрямі була продовжена. І через три роки Шабо (Chabaud) і Жу (Joux) опублікували статтю про слабке місце алгоритма SHA-0. Ця помилка була виправлена в алгоритмі SHA-1, тому можна здогадатися, що мова йде про той самий загадковий недолік, який NSA правила в алгоритмі SHA-0.

SHA-1 є одним з найстаріших алгоритмів хешування, який був розроблений у 1995 році. Не дивлячись на те, що відтоді було розроблено багато новіших алгоритмів хешування, таких як SHA-2 та SHA-3, проте SHA-1 залишається одним з найбільш поширених алгоритмів хешування, який використовується для захисту від подальших змін даних в Інтернеті.

SHA-1 — це 160-бітова функція хешування, заснована на алгоритмі MD4. Наявність загального «попередника» робить SHA-1 вельми схожою з MD5; проте SHA-1 володіє консервативнішою структурою і працює в два-три рази повільніше, ніж MD5. Проте жодних проблем небезпеки, пов'язаних з SHA-1, поки не виникало, а тому дана функція отримала якнайширше вживання.

Функція SHA-1 використовує 160 бітовий проміжний стан, який розбивається на п'ять 32-бітових слів. Як і MD5, вона складається з чотирьох раундів, що є комбінацією елементарних операцій над 32-бітовими словами. Замість того, аби обробляти кожен блок повідомлень по чотири рази, SHA-1 використовує лінійну рекрутну функцію, аби «розтягнути» 16 слів блоку повідомлень до подібних їй 80 слів. Це узагальнення методу, використовуваного в MD4 і в MD5. Кожен біт повідомлення використовується функцією переміщування по чотири рази. В SHA-1 наявність лінійної рекурентної функції гарантує, що кожен біт повідомлення використовується функцією переміщування щонайменше десяток разів. Що цікаво, єдиною відмінністю SHA-1 від SHA-0 стало додавання до лінійної рекурентної функції циклічного зрушення на один біт.

Основним недоліком SHA-1 є 160-бітовий розмір результату функції хешування. Для генерації колізій досить виконати лише 280 кроків що значно нижче за рівень безпеки сучасних блокових шифрів з розмірами ключів від 128 до 256 біт. Цього недостатньо і для заявленого нами 128-бітового рівня безпеки криптографічних систем.

Слід наголосити, що використання SHA-1 використовується для забезпечення безпеки в багатьох сферах, таких як фінансові послуги, медичні системи, електронна пошта, соціальні мережі тощо. Проте його використання в криптографічних протоколах може призвести до потенційних проблем з безпекою, так як він може бути вразливим до атак. У таких випадках, слід відмовлятися від SHA-1 на користь більш безпечних алгоритмів хешування. Перехід на більш безпечні алгоритми хешування може бути складним і коштовним для бізнесу, але це є важливою і необхідною мірою для захисту конфіденційної інформації. В ряді країн уряди та регулюючі органи видавали рекомендації щодо переходу на більш безпечні алгоритми хешування, такі як SHA-2 та SHA-3. Це є частиновою відповідальністю компаній та організацій для захисту даних користувачів та клієнтів.

ПІДВИЩЕННЯ ЗАХИЩЕНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ НА ОСНОВІ SIEM-СИСТЕМ

Кошара А. В.
магістр, спеціальність «Кіберзбезпека»,
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку

Більшість інформаційно-комунікаційних систем України сьогодні піддаються впливу різноманітних загроз інформаційної безпеки. Всього лише за перші 4 місяці повномасштабного воєнного вторгнення росії за даними Держспецзв'язку було проведено 796 кібератак на цифрову інфраструктуру України. Переважна більшість атак прийшлася саме на державний сектор: уряд і місцеві органи влади — 179 атак та сектор безпеки і оборони — 104 [1]. Загалом, загрози можуть надходити як ззовні, так і зсередини організації та можуть мати руйнівні наслідки. Атаки можуть повністю вивести з ладу системи або призвести до витоку конфіденційної, таємної інформації, що може суттєво вплинути на обороноздатність держави.

Для захисту держустанови та її локальної мережі тепер недостатньо звичайної антивірусної програми та міжмережевого екрану. Починаючи з другого десятиліття XXI століття, спектр потенційних загроз значно розширився, а число пристроїв, підключених до однієї комп'ютерної мережі, може становити більше декількох тисяч, при цьому знаходитися на різних континентах. Першим кроком до посилення стану захищеності мереж стало виявлення підозрілої активності, адже якщо загрозу було виявлено вчасно, то її нейтралізація та подальший захист від неї буде значно легшим кроком для підприємства, аніж усунення наслідків успішної для зловмисника кібератаки.

Указані вище об'єми атак на держустанови підіймають наступні важливі питання: оперативне виявлення кібератаки, своєчасне реагування на таку атаку та зручний централізований засіб для аналізу подій інформаційної безпеки з IT-систем для якісного розслідування інциденту. Для покриття вищевказаних задач існують SIEM-системи.

SIEM — система управління інформацією і подіями безпеки (англ. security information and event management) являє собою централізовану платформу реєстрації подій інформаційної безпеки, що дозволяє групам кібербезпеки аналізувати дані про події в режимі реального часу для раннього виявлення цільових кібератак і витоків даних. SIEM використовується як інструмент для збору, зберігання, дослідження і складання звітів за даними журналу для виявлення

загроз, реагування на інциденти та для проведення криміналістичної експертизи. SIEM-система здатна «полювати на загрози». Це практика активного пошуку кіберзагроз в організації або мережі. Полювання на загрози може проводитися відразу після інциденту безпеки, але також і в превентивному режимі для виявлення нових або невідомих атак або порушень. Для пошуку загроз необхідний широкий доступ до даних безпеки з усієї організації, який може бути наданий SIEM.

Способи, якими SIEM-система допомагає в процесі пошуку загроз включають в себе: сповіщення від систем безпеки, які надають контекст і дані, що допомагають розслідувати потенційний інцидент, виявлення аномалій в IT-системах за допомогою кореляції та поведінкової аналітики, пошук серед історичних даних шаблонів атак або сигнатур, аналогічних відомим атакам, поєднання аналітики загроз з даними безпеки для інтелектуального виявлення атак в IT-системах, створення попереджень, заснованих на відомих ризиках, що допомагають аналітикам інформаційної безпеки сформулювати гіпотезу і перевірити її, досліджуючи дані безпеки в SIEM, перевірка, чи було зафіксовано подібний інцидент раніше — пошук в даних інформаційної безпеки шаблонів, схожих на поточний або попередній інцидент безпеки.

Оперативний аналіз файлів журналів аудиту систем є однією з найактуальніших та найважливіших задач в області кібербезпеки. Основною метою виконання аналізу журналів систем є виявлення активів, що могли бути скомпрометованими завдяки наявності певних індикаторів компрометації.

Список використаних джерел

1. Держспецзв'язку. Статистика кібератак за чотири місяці війни. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/derzhspeczvyazku-statistika-kiberatak-za-chotiri-misyaci-vijni.

2. Verizon. 2022. Data Breach Investigations Report. URL: https://www.verizon. com/business/resources/reports/dbir/.

3. Microsoft. What Is SIEM. URL: https://www.microsoft.com/uk-ua/security/ business/security-101/what-is-siem.

VIRTUAL TOURISM

Кравченко М. І.
ІІІ курс, група КІ-21-1ict, спеціальність «Комп'ютерна інженерія»,
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Домніч Л. М., ст. викладач

Today, the tourism industry is in decline, the number of tourists worldwide has decreased due to natural disasters, pandemics, wars, economic recession, country politics, etc.

Instead, virtual tourism began to gain popularity. It is one of the types of tourism that arose thanks to modern information and computer technologies, electronic means of communication and the possibilities of the Internet. The main goal of creating such tours was to provide an opportunity for everyone to «travel» through interesting regions and objects without significant additional costs. The traveler becomes a passive spectator. Virtual trips to notable historical, cultural and architectural monuments and objects of the nature reserve fund can be viewed on many web pages of the Internet, presented in the form of described tours with numerous photos and video materials.

It would be possible without the creation of virtual reality technology, and the first device created with such technology, developed in 1962, is the Sensorama — a bulky device that looks like slot machines of the 1980s, which allowed the viewer to immerse himself in virtual reality.

In its early stages, virtual tourism was limited. A user who wanted to visit a virtual historical place, a virtual museum, feel the possibility of movement in a completely imaginary space of an artificial environment, which would replace him with a real trip to such places, could only observe a 3D image, the subsequent image was accompanied by sound, but this is still there was no substitute for real experience and emotional feeling and rapture.

Over the years, with the development of virtual reality, virtual tourism has expanded its possibilities, not only externally, but also physically. Users received not just 3D images with higher quality and size. Now everyone could see any object as if it were real and lying right in front of him, there was no need to wait for the slide to change, all that was required of the user was to move his head, some devices even allow you to move as if you were really not at home right now, and on the square, museums.

A big advantage is that before the trip it is possible to review those interesting and interesting sights that you plan to see soon, orient yourself with their location. When choosing a place to rest or visit, visual information is an important factor. In addition, after the trip, there is an opportunity to immerse yourself again in the impressions and memories of the trip that took place.

Having many strengths: cheaper travel, lack of visa formalities, savings and time management, etc., virtual tourism is characterized by certain limitations that limit its possibilities. That is why virtual tourism cannot replace real (traditional) tourism, and is only an application that expands tourist opportunities, destinations and audiences. However, it is possible that it is only a matter of time.

Technologies are developing at such a speed that in the future virtual tourism will be able to provide a person with the opportunity to receive information not only visually or from sound, and will not only remove limitations from already existing capabilities, but also allow the user to use all five senses in his travel The man of the future will be able to feel the same as the first users of the big, clumsy Sensorama machine.

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ТА КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РИЗИКІВ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Кудін А. С.
IV курс, аспірантура, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: Павленко В. І., к.ф.-м.н., доцент

Фінансовий моніторинг є важливою складовою у діяльності банків, що здійснюється для запобігання та протидії занадто ризикованим операціям, протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму, тощо. Для здійснення такого моніторингу пропонується спочатку здійснювати відбір потенційно найбільш ефективних позичальників, виходячи з багатокритеріального підходу (оптимізація за Парето), а в подальшому — за допомогою спеціальних фінансових індикаторів ризику відстежувати всі ризиковані операції клієнта. Відзначимо, що вибір багатокритеріального підходу ґрунтується на мінливості фінансового ринку, що не дозволяє виходити із традиційного співвідношення «прибуток-ризик», а потребує використання декількох критеріїв одночасно.

Традиційним показником інвестиційної привабливості проектів є оцінка ставлення прибутку до ризику його отримання. Але при кредитуванні на ринку, який знаходиться під впливом різних джерел ризику, на якому правила гри можуть різко змінюватися важливо враховувати кілька критеріїв при прийнятті обґрунтованих рішень, тобто здійснювати багатокритеріальну оптимізацію [1].

Зазначимо, що при розгляді завдань багатокритеріальної оптимізації використовуються різні підходи та методи, наприклад, метод ієрархій Сааті, оптимізація за Парето та інші, кожен з яких має свої сильні сторони та недоліки. У подальшому розробки комп'ютерної програми скористаємося саме оптимізацією по Парето, яка є найзручнішою даної ситуації [2].

Для відсіву неефективних позичальників на попередньому етапі проводиться аналіз базових показників потенційних позичальників і на основі багатокритеріального підходу (оскільки ряд показників важливий) здійснюється оптимізація за Парето. Тобто з усієї множини претендентів на кредитування виділяється безліч ефективних позичальників.

Алгоритм описано нижче.

Нехай є таблиця, у якій рядково описані показники об'єктів. Можливо будь-яка кількість показників (будь-яка довжина рядка), будь-яке число об'єктів (будь-яка довжина стовпців). Нехай відношення порядку за кожним показником «чим більше — тим краще». Якщо за деяким показником зворотне відношення, то його можна привести до такого ж, взявши його значення зі знаком «-». Об'єкт 1 домінує об'єкт 2, якщо всі його показники «> =» показників другого [4].

Для здійснення фінансового моніторингу і оцінки ризиків розроблено програмний додаток, що базується на використанні MATLAB та середовища .NET Framework. Спочатку створений додаток, вводячи дані потенційних позичальників з таблиці Excel (для будь-якої скінченної кількості учасників та їх базових показників) за обраними критеріями здійснює оптимізацію за Парето. Тобто з усієї множини претендентів на кредитування виділяється множина більш ефективних потенційних позичальників, яка залишається у новій таблиці. В подальшому для здійснення фінансового моніторингу використовувались близько півтора десятка індикаторів ризику, серед яких можна виділити наступні: дубляж операцій; операції у іншому місті або іншій країні у торгових точках; операції клієнтів, що з'явились у чорному списку; транзакції без двоетапної автентифікації та інші.

Створений додаток аналізує близько 100 фінансових операцій, розподіляє їх по типам та перевіряє їх рівень ризику, для цього використані індикатори які описані вище. Також з сайтів організацій фінансового моніторингу завантажуються «чорні списки». Всю цю інформацію спеціаліст по фін. моніторингу і оцінці ризиків бачить в інтерфейсі у вигляді таблиць і може вже й надалі проаналізувати ризик операцій. Додаток набагато спрощує процеси моніторингу, автоматизує їх до того етапу коли шахрайство може розпізнати тільки аналітик.

Список використаних джерел

1. Афоничкин А. И., Андрющенко И. В. Управление финансами корпорацій // Финансы и кредит. 2005. № 36. С. 15–20.
2. Швець Н. Р. Ризики банківських установ: проблеми, визначення та управління // Регіональна економіка. 2008. № 4. С. 97–103.
3. Подиновский В. В. Ногин В. Д. Парето-оптимальные решения многокритериальных задач. М. : Наука. Гл. ред. физ.-мат. лит., 1982.
4. Хазанова Л. Э. Математическое моделирование в экономике. М. : Издво БЕК, 1998.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТВОРЕННІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Павлик В. Ю.
аспірант І курсу, група КІ-22-1а,
спеціальність 123 «Комп ютерна інженерія»,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».
Науковий керівник: Самарай В. П., к.т.н, с.н.с., доцент

Інклюзивна освіта — підхід, спрямований на забезпечення рівних можливостей та доступу до освіти для студентів з різними здібностями. Проте існують значні розбіжності у доступі до освіти для людей з інвалідністю, особливо в країнах з низьким та середнім рівнем доходів. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) мають потенціал розв'язати ці проблеми шляхом поліпшення доступу до освіти, персоналізації навчання та полегшення співпраці.

ІКТ — це набір інструментів та технологій, які можуть бути використані для поліпшення навчання. До них належать пристрої, такі як комп'ютери, планшети та смартфони, програмне забезпечення (ПЗ) та онлайн-платформи для навчання. ІКТ можуть забезпечити ряд переваг для інклюзивної освіти, зокрема:допомогти подолати фізичні бар'єри, забезпечивши онлайн-доступ до навчальних матеріалів. За даними ЮНЕСКО, лише 17% людей з інвалідністю у країнах з низьким та середнім рівнем доходу мають доступ до навчання; ІКТ можуть бути використані для персоналізації навчання (дослідження, проведене у США, показало, що студенти, які використовують інклюзивні технології, такі як ПЗ для перетворення тексту в мовлення та розпізнавання мовлення, набирають вищі бали з читання, ніж ті, хто не використовує ці технології). ІКТ можуть полегшити співпрацю та соціальне навчання, надаючи інструменти

комунікації, такі як чат, відеоконференції та соціальні медіа-платформи. Згідно з опитуванням, проведеним ООН, 80% студентів вважали, що ІКТ поліпшують їх досвід навчання, а 90% студентів вважали, що ІКТ допомагають краще спілкуватися зі своїми вчителями та однокласниками; ІКТ можуть зробити навчальні матеріали більш доступними, надаючи альтернативні формати, такі як аудіо, відео ПЗ для перетворення тексту в мовлення.

Виклики, які потрібно вирішити, щоб забезпечити повну інтеграцію ІКТ в навчальне середовище: вартість ІКТ-пристроїв та ПЗ може становити значний бар'єр, особливо для студентів з родин з низьким доходом або в країнах з низьким рівнем розвитку. Доповідь Всесвітнього банку підкреслює цю проблему, вказуючи на те, що висока вартість ІКТ-пристроїв та ПЗ може обмежити доступ до освіти; вчителям та студентам може знадобитися технічна експертиза, щоб ефективно використовувати ІКТ, що може становити виклик для тих, хто не має необхідних навичок; доступ до надійного Інтернет-підключення та електроенергії може бути проблемою в деяких областях.

Однією з основних складових універсального дизайну є зміна шрифтів, яка може бути корисною для студентів з проблемами зі зором. Заміна стандартного шрифту на шрифт з великими літерами або підвищення чіткості шрифту може зробити навчальний матеріал більш доступним для студентів із зниженим зором.

Підтримка мови жестів або відео з субтитрами та змінними відображеннями розмовних мов може допомогти студентам з проблемами із слухом у сприйнятті та розумінні навчального матеріалу.

Висновок: ІКТ мають великий потенціал для покращення інклюзивної освіти, забезпечення доступності та персоналізації навчання. Однак, для забезпечення інтеграції ІКТ в інклюзивну освіту, потрібно вирішити виклики, такі як вартість, технічна експертиза, інфраструктура та доступність. Розвиток ІКТ для інклюзивної освіти та забезпечення доступності для всіх студентів допоможе створити рівні можливості та забезпечити доступ до освіти для всіх.

Список використаних джерел

1. ЮНЕСКО. 2020. Освіта для включення та різноманітності. URL: //en.unesco.org/themes/education-inclusion-diversity.

2. Всесвітній банк. 2019. Зміна природи роботи. URL: https://www.worldbank.org/en/topic/socialprotectionandjobs/brief/the-changing-nature-of-work.

3. Організація Об'єднаних Націй. 2015. Трансформація нашого світу: Повна програма сталого розвитку до 2030 року. URL: https://www.un.org/sustainable development/development-agenda/.

4. Європейське агентство з питань спеціальної освіти та включення. 2018. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) у спеціальній освіті. URL: https://www.european-agency.org/sites/default/files/ict-in-sne_en.pdf.

ОСНОВИ СИСТЕМ ЗБОРУ ТА ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ

Райєнд Р. І.
ІІІ курс, група ПІ-20-1-if,
спеціальність «Інженерія програмного забезпечення»,
Івано-Франківська філія Університету «Україна».
Науковий керівник: Саган Н. З., ст. викладач

Інформація завжди мала вплив на події, чи то актуальні політичні новини, чи то данні розвідки. На основі інформації, припущень або фактів робляться серйозні висновки, які подалі впливають на прийняття рішень. Сьогодні кількість джерел інформації велика, та вона збільшується з кожним днем. Збільшується й обсяг інформації, тому створюється необхідність фільтрувати надійні джерела, та в свою чергу з них вже відбирати релевантну інформацію стосовно заданого питання.

Збір та обробка інформації. Для збору інформації в мережі інтернет не обов'язково відкривати кожну сторінку у веб-браузері та переписувати звідти усе у блокнот, або навіть копіювати та вставляти у текстовий документ на своєму комп'ютеру. Для таких цілей існує технологія web-scrapping, що дозволяє імітувати поведінку людині у веб-браузері, копіювати та завантажувати структуру сайту. Таке джерело може зберігати дані у HTML або XML коді.

Якщо мова йде про збір інформації з відкритих, широкомовних каналів месенджерів, наприклад таких, як телеграм — тут доведеться налаштовувати ботів. Такий вид збору буде виконуватися значно легше через той факт, що інформація подається вже в виді чистого тексту та не підлягає додатковій обробці.

Перетворення HTML коду у DOM дерево.

За допомогою завантаженого HTML коду можна відтворити DOM дерево. DOM дерево — це об'єктна модель документу, яку будує браузер задля візуального відображення та зручної ієрархічної моделі дерева з якою простіше працювати.

Обробка HTML коду з використанням Xpath.

Xpath — це декларативна мова запитів до елементів XML або XHTML документів. Для того, щоб отримати необхідні нам данні, потрібно створити запит, який описує те, що ми шукаємо. Всю іншу роботу за нас виконає сам інтерпретатор.

Обробка XML коду.

XML код — це розширювана мова розмітки, яка використовується для зберігання та передавання даних. Досі може використовуватися та зустрічатися не тільки у веб-застосунках, а також у API розробників, як формат відповіді на запити. Обробляти можна також за допомогою відтворення XMLDOM дерева, та звертання до конкретних елементів через шлях, щоб отримати необхідну інформацію.

Парсинг грядка.

Можлива така ситуація, що дані відображаються за іншими критеріями, наприклад, значення параметрів стандартні, змінюється лише їх вміст. В такому випадку, обробка цього тексту може виконуватися напряму, без побудови DOM дерев або використовування XPath. Але цей підхід скоріш за все можна використовувати у деяких випадках, тому що він не ідеальний, та не завжди спрацьовує.

Регулярні вирази — це шаблони, які використовуються для пошуку набору символів, що стоять поспіль. Завдяки цим шаблонам, можна відокремлювати цікаві нам строки з великого тексту.

Аналіз обробленої інформації.

NLP задачі — це загальний напрямок математичної лінгвістики, та штучного інтелекту. Воно вивчає проблеми комп'ютерного аналізу та синтезу на природних мовах.

Машині важко розуміти людську мову — бо вона не є натуральною для неї. Тому, якою би простою не здавалася задача для людини, машині вона буде важкою. Машина сприймає все буквально, в той час як людська мова наповнена багатою кількістю підтекстів та непрямого значення.

ПЕРСОНАЛІЗОВАНЕ НАДСИЛАННЯ СПОВІЩЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ МАШИННОГО НАВЧАННЯ

Рожаловець К. С.
ІІІ курс, група КІ-20-1а, спеціальність «Комп'ютерна інженерія»,
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Павленко В. І., к.ф.-м.н., доцент

Машинне навчання для підвищення ефективності маркетингових кампаній та поліпшення взаємодії з користувачами є актуальним. Використання безсерверних технологій (БТ) RDS та EC2 на базі даних AWS може значно полегшити процес надсилання сповіщень. Цікави факти про використання безсерверних технологій RDS

та EC2:БТ дозволяють зосередитися на бізнес-логіці додатку, не витрачаючи зусилля на налаштування та управління інфраструктурою; знизити витрати на інфраструктуру — плата зазвичай залежить від використання ресурсів, а не від постійного утримання серверів; зокрема RDS — масштабувати бази даних та забезпечувати їх високу доступність, що дозволяє уникнути простоїв та зберегти час та гроші; EC2 — швидко запускати та масштабувати віртуальні сервери за потребою, що забезпечує високу доступність та швидкість роботи додатку; окрім того БТ зазвичай мають вбудовані механізми моніторингу та логування, що дозволяє виявляти та вирішувати проблеми швидше; використання БТ може сприяти поліпшенню безпеки, оскільки ресурси автоматично масштабуються та ізолюються один від одного.

Крім того, є приклади успішної реалізації персоналізованого надсилання сповіщень у фінансовому секторі, де використання машинного навчання дозволило підібрати найбільш ефективний час надсилання сповіщень та збільшити лояльність користувачів.

У загальному, стаття актуалізує використання новітніх технологій для забезпечення ефективного персоналізованого надсилання сповіщень. Використання БТ та баз даних AWS може допомогти підвищити ефективність процесу, а використання машинного навчання дозволяє підібрати найбільш відповідний контент для кожного користувача. Реалізація такого підходу може мати позитивний вплив на взаємодію між компанією та користувачем, що може допомогти підвищити зацікавленість та лояльність останнього. Для досягнення цих цілей, пропонується використовувати підхід, який поєднує в собі методи машинного навчання та аналітику даних, щоб забезпечити максимальну персоналізацію сповіщень.

Розроблені рекомендації щодо вибору підходу до надсилання сповіщень, враховуючи особливості користувачів та контекст їхнього використання. Для досягнення найкращих результатів, необхідно проводити постійний моніторинг та аналіз ефективності надсилання сповіщень, що дозволить вчасно вносити необхідні зміни та удосконалювати підхід до надсилання сповіщень.

Кілька цікавих фактів, пов'язаних з персоналізованим надсиланням сповіщень з використанням машинного навчання: за даними статистики, персоналізовані повідомлення мають в 29% вищу відкритість та в 41% більше кліків порівняно з неперсоналізованими повідомленнями; хоча персоналізовані повідомлення можуть здатися надто інтимними, насправді вони можуть бути більш ефективними,

оскільки вони дозволяють встановити більшість проблем та потреб користувачів; використання машинного навчання для персоналізованого надсилання повідомлень дозволяє збільшити продажі в інтернет-магазинах, оскільки збільшується кількість замовлень, зроблених з першого разу; оскільки машинне навчання базується на аналізі великої кількості даних, це дозволяє персоналізувати повідомлення, що сприяє збільшенню зацікавленості та задоволеності користувачів.

Отже, що використання алгоритмів машинного навчання є ефективним способом забезпечення персоналізованого надсилання сповіщень та підвищення ефективності маркетингових кампаній. Це дозволяє компаніям залучати та утримувати клієнтів, збільшувати прибуток та підвищувати репутацію бренду.

Список використаних джерел

1. Goodfellow, Ian, etal. Deep Learning. MIT Press, 2016.
2. Bishop, Christopher M. Pattern Recognition and Machine Learning. Springer, 2006.

NAVIGATION DATA STANDARD (NDS): ПОКРАЩЕННЯ СУМІСНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ГЕОПРОСТОРОВИХ ДАНИХ ПРИ ВИКОРИСТАННІ В АВТОМОБІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Семко Г. П.
аспірант, спеціальність 123 «Комп'ютерна інженерія»,
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Павленко В. І., к.ф.-м.н., доцент

В останні роки автомобільна промисловість все більше покладається на геопросторові дані для широкого спектру застосувань, включаючи навігацію, автономне керування та послуги на основі місцезнаходження. Проте використання геопросторових даних в цьому контексті може бути складним та викликати виклики, оскільки різні системи та пристрої можуть використовувати різні формати та стандарти даних. Тут на допомогу приходить Navigation Data Standard (NDS).

NDS — це специфікація для обміну цифровими картографічними даними, що використовуються в системах навігації, зокрема в автомобільній промисловості. Цей стандарт підтримується асоціацією NDS, яка включає учасників з автомобільної промисловості, постачальників картографічних послуг та інших зацікавлених сторін.

Метою NDS є визначення стандартизованого формату для обміну цифровими картографічними даними між різними системами, що дозволяє безперешкодно інтегрувати карти та дані навігації на різних платформах та пристроях.

Необхідність стандартизованого формату для цифрових картографічних даних в автомобільній промисловості стала все більш важливою в останні роки. Це пов'язано з ростом значущості геопросторових даних для широкого спектру застосувань, включаючи навігацію, автономне керування та послуги на основі місцезнаходження. Проте використання різних форматів та стандартів даних може ускладнити інтеграцію цих систем та пристроїв, що призводить до неефективного використання геопросторових даних та зменшує їх корисність.

NDS допомагає вирішити ці проблеми, забезпечуючи стандартизований формат для обміну цифровими картографічними даними. Він також дозволяє зберігати дані в уніфікованому форматі, що полегшує інтеграцію даних з різних джерел та їх використання на різних пристроях та платформах.

Один з головних переваг використання NDS — це зниження складності взаємодії між різними системами та пристроями, що використовують цифрові картографічні дані. Це полегшує розробку та впровадження нових автомобільних технологій, таких як системи автономного керування, та забезпечує більш ефективну роботу вже існуючих технологій.

Крім того, NDS дозволяє стандартизувати роботу з геопросторовими даними на різних рівнях, від розробки до впровадження та підтримки. Це дозволяє забезпечити більш швидке та ефективне впровадження технологій, а також зменшує ризик помилок та невідповідностей при інтеграції систем та пристроїв.

Нарешті, NDS має підтримку від широкого кола учасників автомобільної промисловості та постачальників картографічних послуг, що забезпечує більшу прозорість та співпрацю між різними зацікавленими сторонами. Це дозволяє вирішувати проблеми та змінювати специфікації в разі необхідності, що забезпечує більш динамічний розвиток стандарту та його пристосування до нових вимог та технологій.

Узагалі, використання NDS є важливим кроком до створення єдиного стандарту для обміну та використання геопросторових даних в автомобільній промисловості. Він забезпечує єдність, стандартизацію та взаємодію між різними системами та пристроями, що використовують ці дані. Це полегшує розробку та впровадження нових технологій, зменшує ризик помилок та невідповідностей при інтеграції систем, та забезпечує більш ефективну роботу вже існуючих технологій.

Список використаних джерел

1. Open Geospatial Consortium. 2021. Networked Transport of RTCM via Internet Protocol (NTRIP). URL: https://www.ogc.org/standards/ntcip.
2. NDS Association. 2021. NDS Specifications. URL: https://www.nds-association.org/nds-specifications/.
3. NDS: A Standard for High Definition Maps. HERE Technologies. URL: https://here.com/automotive/nds/.
4. Navigation Data Standard (NDS). Elektrobit. URL: https://elektrobit.com/ products/automotive-software/eb-navigation/nds/.
5. Hassan A. Karimi, Bobak Karimi. 2018. Geospatial Data Science Techniques and Applications.
6. Moawad A. 2019. Navigation Data Standard (NDS) for Autonomous Driving. International Journal of Computer Science and Mobile Computing.

АВТОРИЗАЦІЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ДНК НА МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЯХ

Середа А. В.
І курс, група КІ-22-І, спеціальність «Комп'ютерна інженерія»,
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Даценко І. П., к.т.н., доцент

Анотація. В даний час світ спостерігає бурхливий розвиток технологій і зростання популярності мобільних пристроїв. Сьогодні ДНК-автентифікація є науковим дослідженням і недоступна для масового споживача на мобільних пристроях. Ідея полягає в тому, щоб використовувати ДНК як унікальну біометричну характеристику, яка може ідентифікувати конкретного користувача. При цьому підході зразок ДНК надає власник мобільного пристрою, наприклад, шляхом взяття зразка ДНК через спеціальний ДНК-рідер. Незважаючи на те, що ідея мобільної автентифікації за допомогою ДНК цікава, вона все ще потребує багато досліджень і розробок і поки що недоступна для щоденного використання.

Annotation. Currently, the world is witnessing the rapid development of technology and the growing popularity of mobile devices. Nowadays, DNA authentication is a scientific study and is not available to the mass consumer on mobile devices. The idea is to use DNA as a unique biometric characteristic that can identify a specific user. In this approach, the DNA sample is provided by the owner of the mobile device, for example, by taking a DNA sample through a special DNA reader.While the idea of mobile authentication using DNA is interesting, it still needs a lot of research and development, and is not yet available for everyday use.

Біометрична аутентифікація на мобільних пристроях стає все більш популярною в сучасному світі. Це пояснюється тим, що такі системи авторизації забезпечують високий рівень безпеки та зручності для користувачів, оскільки вони можуть використовувати свої фізичні характеристики, такі як відбитки пальців або розпізнавання обличчя, для доступу до своїх пристроїв. Одним із способів біометричної авторизації на мобільних пристроях є використання ДНК користувача. Цей метод полягає у використанні унікальних генетичних даних користувача як способу ідентифікації та авторизації. Завдяки використанню ДНК можна отримати високий рівень точності та надійності авторизації, оскільки генетичні дані є унікальними для кожної людини і не можуть бути змінені протягом життя. У цьому контексті варто розглянути можливості використання ДНК-авторизації на мобільних пристроях, її переваги та недоліки порівняно з іншими методами біометричної авторизації, а також виклики, які виникають у зв'язку з впровадженням таких систем авторизації. Також важливо враховувати захист і конфіденційність даних ДНК користувача та їх зберігання в системах авторизації на мобільних пристроях. В останні роки було проведено кілька досліджень, щоб перевірити ефективність і доцільність використання ДНК для автентифікації на мобільних пристроях. Дослідники виявили, що використання ДНК для автентифікації може бути ефективним і безпечним методом, який забезпечує високий рівень захисту персональних даних порівняно з традиційними методами автентифікації, такими як паролі або відбитки пальців. Проте були виявлені певні технічні та етичні проблеми, такі як складність отримання та зберігання зразків ДНК, можливість їх підробки та використання в недобросовісних цілях. Загалом використання ДНК для авторизації на мобільних пристроях є перспективним напрямком розвитку технологій безпеки, але його реалізація потребує додаткових досліджень та розробки відповідних техніко-етичних норм.

Список використаних джерел

1. Harfouche M. J., M. N. El Zein. DNA Cryptography and DNA Authentication Techniques: A Review // International Journal of Computer Applications. June 2016. Vol. 144. No. 5. P. 19–23.

2. Mudigonda S. R., Boddeti V., Prabhakar S. On Biometric Authentication using DNA Sequences : IEEE International Conference on Identity, Security and Behavior Analysis (ISBA). New Delhi, 2016. P. 1–6.

3. AlZu'bi M. A., Almasri A. DNA-based Biometric Authentication and Key Generation : A Comprehensive Survey, IEEE Access. 2019. Vol. 7. P. 127924–127951.

4. Sharma S. S., Agrawal R. Biometric Identification using DNA Authentication Technique // International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering. September 2018. Vol. 8. No. 9. P. 124–130.

5. Haynes J. N. A DNA-based Biometric Authentication System. Master's thesis, Iowa State University, 2018.

6. Matos T. C., Uppal R. R. DNA-Based Biometric Authentication, in Security and Privacy in Biometrics. Springer, Cham, 2018. P. 93–117.

7. Singh S. K., Singh A. K. A Study on DNA-Based Cryptography for Data Security // International Journal of Computer Applications. August 2016. Vol. 145. No. 8. P. 28–32.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗМІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Снітко Ю. М.
викладач,
Полтавський фаховий коледж Університету «Україна»;
Шурубін К. А.
здобувачка фахової передвищої освіти,
Полтавський фаховий коледж Університету «Україна»

На сьогоднішній день під час воєнного стану особливе місце посідають інформаційні технології в засобах масової інформації, зокрема в інтернет-виданнях, які продовжують стрімко розвиватися. Сучасні інтернет технології дають можливість швидко розповсюджувати актуальну інформацію, яка щогодини оновлюється.

Перше місце серед типів поширення інформації останнім часом займає відео контент. За статистикою населення щороку переглядає близько 203,3 мільйонів годин інтернет-відео. У 2022 році біля 82% всього онлайн-трафіку займає саме відео. Головним сервісом подачі відео контенту досі вважається YouTube. Адже ця технологія дає можливість завантажувати та переглядати відео в будь-якому куточку планети та з будь-якого пристрою, навіть з мобільного телефону, таким чином дає користувачам миттєвий доступ до потрібної інформації.

YouTube включає канал, створений спеціально для журналістів, під назвою YouTube Reporter's Center, так як репортери активно застосовують новітні технології для поліпшення їх навичок. Цей канал містить різноманітні інформаційні відео від кращих журналістів [1, с. 133].

Якщо звернути увагу на інші особливості відео контенту, то варто зазначити про його оперативність, адже відео часто випереджає телебачення та друковані газети.

На часі мобільність журналістів спрямована на висвітлення подій війни, що так особливо цікавить більшість користувачів нашої країни, адже репортери часто транслюють новини в прямому етері. Якщо ж діяльність журналіста відбувається не наживо, одним з ресурсів для створення відеороликів є Powtoon. За допомогою цього програмного рішення можна швидко і незалежно від місця з будь-якого пристрою монтувати відзняті новини.

Але, на жаль, під час війни, агресор часто також намагається створювати фейкові новини, таким чином маніпулювати суспільною думкою. За допомогою інформаційних технологій в засобах масової інформації, в першу чергу, хоче захопити аудиторію встановивши з нею контакт, щоб контролювати інформацію та спрямовувати її проти нас [2, с. 131]. Для цього агресор використовує множину різноманітних приманок, результативність яких залежить від суспільства. Тому необхідно чітко фільтрувати інформацію, яку ми отримуємо, не довіряти неофіційним джерелам, щоб ворог не зміг ввести нас в оману та ніколи не ділитися неперевіреною інформацією про перебіг бойових дій.

Якщо говорити про статистику, то за опитуванням 50 тисяч українців, більшість користувачів, 63% довіряють тільки офіційним каналам, біля 20% зовсім не довіряють будь-якій інформації. Таким чином, українське суспільство дійсно свідомо формує свій інформаційний простір та здебільшого протидіє цифровій залежності.

Отже, інформаційні технології допомагають журналістам вирішувати багато питань, зокрема отримання ексклюзивної та секретної інформації, але, насамперед, також потрібно пам'ятати про безпеку. Адже в час дії воєнного стану потрібно особливо дотримуватись закону і не публікувати матеріал, який може зашкодити нашій державі.

Список використаних джерел

1. Ситник О. В. Використання сучасних інформаційних технологій в мережевих ЗМІ. Актуальні питання масової комунікації. 2013. № 14. С. 132–134.

2. Стефанчук У. Інформаційні технології та їхній вплив на формування громадської думки в Україні. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2008. № 20. С. 129–133.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР

Шарапата В. А.
І курс, група ДЗ-22-1м-iti, спеціальність «Дизайн»,
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Гук Л. Й.,
засл. працівник культури України, професор

Історія українського геймдеву офіційно розпочалася 30 вересня 1996 року з першим комерційним випуском гри «Адмірал: Морські бої». У 90-ті геймдев-компанії, здебільшого, займалися перенесенням ігор на наш ринок, тобто, їх піратською локалізацією та озвучуванням російською мовою. Найбільш поширеними жанрами на той час були: шутер (стрілялки), рольові та стратегічні ігри («SubmarineTitans», «Chasmtherift», «Шерлок Холмс: Таємниця погляду», «Козаки» та ін.) [1].

Для української індустрії ігор великою подією став випуск першої комерційної успішної гри «Козаки: Європейські війни» в березні 2001 року. Це історична стратегія в реальному часі, заснована на європейських війнах XVI–XVIII століть. У грі представлено більше 16 націй: Україна, Туреччина, Польща, Пруссія, Іспанія, Португалія, Саксонія та інші. Архітектура, економіка і технологічні досягнення кожної країни відтворені з урахуванням історичних фактів та особливостей. У кожної країни є свої військові переваги і недоліки, унікальні війська і технології, що забезпечують перемогу над ворогом [1, 2].

До списку кращих ігор світу увійшов пост-апокаліптичний шутер «S.T.A.L.K.E.R.: Тінь Чорнобиля» 2007 року. Сюжет гри розгортається на території Чорнобильської атомної електростанції, де після другого вибуху з'явилася аномальна «Зона» з тваринами мутантами. До серії ігор «S.T.A.L.K.E.R.» також відносяться: «Чисте небо», «Поклик Прип'яті» та «Серце Чорнобиля». В 2010 році створено «Метро 2033» — пригодницький пост-апокаліптичний шутер про виживання під землею після глобальної ядерної війни [1].

З початку війни 24 лютого 2022 р. українські розробники створюють ігри з метою ознайомити світ з життям під час окупації та реальних подій війни. До списку таких ігор входять: «Ukraine War Stories» — візуальні новели про російське вторгнення в Україну, сюжети яких базуються на реальних подіях та спогадах очевидців (події в Бучі, Гостомелі та Маріуполі); «Точка неповернення» — стрілялки про шлях українського воїна від рішення піти служити, перебування

на війні та повернення додому з нелегкою адаптацією до мирного життя; «Birds Attack 2022», «Смерть ворогам» — ігри, в яких сюжет передається з сарказмом і гумором [3].

«Birds Attack 2022» — гра про бойового качура, який нищить окупантів, мародерів і т. д. Ідея гри з'явилася на основі російської пропаганди про біолабораторії із птахами, тому розробники вирішили використати відомі місця та образи: Рудий ліс, Чорнобаївка, флагманський корабель, що тоне та мародерів з краденими птахами, килимами та ін.

Аналізуючи досвід розробки українських ігор, на сьогодні можна зробити наступний висновок: з 2010 року український ринок входить до 50 найприбутковіших ринків у світі; ігрова індустрія України на 2021 рік увійшла до галузей із найшвидшим темпом розвитку, що сягає близько 800 млн користувачів. Українська ігрова індустрія створює ігри опираючись на відомі сторінки історії України. З початку війни 2022 року накопичується досвід роботи над проєктами в напрямку жанрів: стратегії, екшн, пост-апокаліпсис та інші.

Список використаних джерел

1. Зародження геймдеву в Україні і перспективи його розвитку. URL: https://gamedev.dou.ua/blogs/the-origin-of-gamedev-in-ukraine/.

2. Козаки: Європейські війни. URL: https://cossacks.fandom.com/uk/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%B8:_%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8.

3. UkraineWarStories. URL: https://store.steampowered.com/app/1985510/Ukrai ne_War_Stories/.

ІСНУВАННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕБЕЗПЕКИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Шкітов А. А

І курс, група КІ-22-1а, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: Тимошенко А. Г., к.т.н., с.н.с.

Анотація. Різноманітні засоби комунікації, такі як: Інтернет, мобільні телефони, комп'ютери та планшети стали невід'ємними атрибути нашого сьогоденного життя. Завдяки даним засобам комунікації ми працюємо, спілкуємося, вчимося, розвиваємося та відпочиваємо. За допомогою Інтернету ми можемо зв'язати із однодумцями з різних куточків світу, знайти будь-яку цікаву та корисну для

нас інформацію, опублікувати та поширити свої думки та відкриття. Через це, дослідження впливу засобів комунікації на сучасну людину є вкрай важливим та актуальним питанням на сьогодні.

Найбільш незахищеною аудиторію являються діти, підлітки та молодь, бо саме на їхню несформовану психіку можуть вкрай негативно вплинути висвітленні матеріали мережі Інтернет. Булінг, травля, пропаганда, ворожі угрупування — все це може привернути увагу дітей чи підлітків та затягнути їх на темну частину Інтернету, де вони можуть зайняти позицію як образника, так і жертви. Інтернет-залежність, ігроманія теж достатньо часто захоплюють дітей. Все це призводить до порушень фізичного та психологічного здоров'я дитини, а також забирає в неї можливість повноцінного соціального розвитку. Апатія, депресія, тривожність, вербальна та невербальна агресія, нереалізованість являються наслідками надмірного, залежного використання мережі Інтернет та гаджетів підлітками, дітьми та молодіжжю.

В аудиторії з'являється своєрідний перелік феноменів психологічного типу, що включають інтереси, мотиви, установки та потреби зв'язані із віртуальним середовищем. Соціальні мережі затягують своїми гучними текстами та яскравими фото користувачів, розвиваючи в них потребу отримувати якомога більше цікавого контенту та постійно перевіряти стрічки у Facebook, TikTok, чи Instagram.

Серед української молоді та підлітків найбільш популярними являються такі мережі як: TikTok, Instagram, Telegram. Майже кожний школяр починаючи з моменту навчання у середніх класах школи має аккаунт хоча б в одному із додатків, але велика кількість дітей ще з початкової школи користуються смартфонами та створюють контент. Чим старше дитина, тим більше вони починає створювати, а не поглинати контент. Викладання відеороликів та фотографій цікавить підлітків та молодь, що стосовно дітей, то вони віддають перевагу перегляду роликів та грі у різноманітні онлайн ігри.

Соціальні мережі можуть бути небезпечними для дітей та підлітків. Такі небезпечні моменти слід враховувати та вивчати, бо у разі необізнаності є шанс потрапити у незручну, а інколи і вкрай небезпечну ситуацію.

Висновки. Користуватися соціальними мережами та Інтернетом слід дуже обережно, необхідно фільтрувати контент, який потрапляє до вас, використовувати лише офіційно підтвердженні сайти та додатки, створювати надійні та складні до злому паролі й логіни. Обережність, обачливість та вдумливість — це основні складові успішного та безпечного використання мережі Інтернет.

Список використаних джерел

1. Suler J. Computer and cyberspace addiction // International Journal of Applied Psychoanalytic Studies. 2004. № 1. P. 359–362.

2. Cultivating the culture of the Internet user. Security in the World Wide Web: a study guide / A. Kocharyan, N. Hushchyna. Kyiv, 2011. 100 p.

3. Kovalchuk V. N. Information security system of the educational complex : Methodical. Zhytomyr : I. Franko ZhSU Publishing House, 2019. 84 c.

4. Lytovchenko I. V. Children on the Internet: how to teach safety in the virtual world: A guide for parents. K. : Publishing house «Avanpost-Prim» LLC, 2018. 48 c.

СЕКЦІЯ XIV

СУЧАСНІ ІНЖЕНЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПОШУК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АКТИВНОЇ ТА ПАСИВНОЇ БЕЗПЕКИ В ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛЯХ

Баранецький Д. В.
IV курс, група АТ-19-1мс-iti,
спеціальність «Автомобільний транспорт»,
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Петренко Т. В., ст. викладач

Процес керування легковим автомобілем — це цілісний зв'язок у системі водій — автомобіль — дорога — навколишнє середовище, який включає в себе наступні залежності:

1. Навколишнє середовище — температура повітря, час доби, видимість, категорія дороги, опади, стан дорожнього покриття, інтенсивність потоку транспортних засобів, засоби регулювання дорожнього руху.

2. Автомобіль — надійність агрегатів та систем, ергономічність, автоматизація керування, робота двигуна, правильність завантаження, вибір маршруту, техніка керування.

3. Водій — сприйняття інформації на дорозі, її оцінка, прийняття рішення у процесі маневрування, реалізація дій після прийняття рішення.

Конструктивна безпека легкового автомобіля передбачає комплекс характеристик відносно попередження негативного впливу на усіх учасників дорожнього руху та навколишнє середовище, зниженню ймовірності дорожньо-транспортної пригоди й тяжкості її наслідків. Такі характеристики безпосередньо визначають властивості транспортних засобів:

– стійкість;
– керованість;

– прохідність;
– плавність ходу;
– надійність;
– інформативність;
– тягово-швидкісні параметри;
– гальмівні параметри;
– параметри компоновки.

Розрізняють активну, пасивну, після аварійну та екологічну безпеку транспортних засобів.

Активна безпека направлена на зменшення ймовірності виникнення дорожньо-транспортної пригоди або повністю її попередити. Для сучасних автомобілів за рахунок вдосконалення електронної системи інформування, покращення параметрів компоновки, стійкості, керованості, стабілізації, світової та звукової сигналізації, маневреності, прохідності набув високоякісних показників активної безпеки.

Пасивна безпека визначається через можливості у сучасних транспортних засобах за рахунок засобів внутрішньої безпеки, що вдосконалюється у кожного світового виробника відносно колонки керма, замків та петель дверей, сидінь та їх кріплення, ременів та подушок безпеки, підголівників, скла та елементів внутрішнього інтер'єру, а також засобів зовнішньої безпеки, що направлені до унеможливлення нанесення шкоди пішоходам гострими поверхнями транспортних засобів або окремими деталями фар, дзеркал, ручок дверей тощо.

Після аварійна безпека забезпечується конструктивними особливостями транспортних засобів, які необхідні для швидкого покидання салону автомобіля під час дорожньо-транспортної пригоди.

Зменшенню викидів у навколишнє середовища транспортними засобами з двигунами внутрішнього згорання — передбачена екологічна безпека. Для цього сучасні транспортні засоби облаштовані каталізаторами.

Отже, основною метою проєктування автомобіля з високим ступенем безпекиє створення такого внутрішнього і зовнішнього конструктивного пристрою, якийби допоміг водієві та пасажирам витримати великі навантаження та зменшити ступінь травмування, що виникають при дорожньо-транспортних пригодах. Тому сучасні системи безпеки забезпечують і активну, і пасивну захист автомобіля, і складаються з складного комплексу різних пристроїв і пристосувань, від антиблокувальної системи коліс до системи протизанесення під час зміни природних умов.

РЕКОМЕНДОВАНІ ПРОДУКТИ ЗІ ЗБАГАЧЕНИМ ВМІСТОМ ВІТАМІНУ С

Василенко Р. О.
ІІ курс, група ТХ-22-1iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна». Науковий керівник: Любенок О. Б., асистент

Відомо, що людина та деякі примати, а також морські свинки мають генетичний дефект — відсутній ген, що відповідає за синтез вітаміну С. Тому отримувати цю необхідну для нас речовину ми маємо з харчових продуктів або приймаючи її окремо чи у складі вітамінно-мінеральних комплексів.

Вітамін С, або аскорбінова кислота, є життєвою важливою поживною речовиною для здоров'я нашого організму. Він допомагає формувати кістки та підтримувати їх міцність, сприяє зміцненню імунної системи, позитивно впливає на шкіру та кровоносні судини та є антиоксидантом.

У квашеній капусті не більше вітаміну С, аніж у свіжій, як багато хто помилково вважав. Будь-яка капуста для нас — це смачний та дійсно корисний продукт з чималим вмістом аскорбінової кислоти. Тому не обмежуйте себе і їжте її регулярно.

Кип'ятіння 1 хвилину за температури 98 градусів знижує вміст вітаміну С у продуктах на 15%, а варіння 40 хвилин за 60 градусів — на 99%. Нетривале приготування овочів на пару — оптимальне для збереження вітаміну.

Передозування препаратів вітаміну С може призвести до утворення каменів у нирках, появи болю у животі через подразливу дію на слизову шлунково-кишкового тракту та порушення обміну заліза. Тому вживати його треба обов'язково в міру. Для дітей від 1 до 3 років це 40 мг/добу, від 4 до 8 років — 45 мг/добу, від 9 до 13 років — 50 мг/добу, дівчатам від 14 до 18 років — 65 мг/добу, юнакам того ж віку — 75 мг/добу, жінкам від 19 років — 75 мг/добу, чоловікам — 90 мг/добу.

Тільки не кажіть, що ви ніколи не куштували пастернак! Цей еталон українського смаку дуже часто ігнорують, і нам його трошки шкода, що це так. Тож давайте це змінимо і приготуємо запечений пастернак зі сметанним соусом. Готуйтеся закохатися у цей солодкуватий коренеплід.

Тут ми маємо одразу два джерела вітаміну С — зелений шпинат і соковитий апельсин. У поєднанні з солодкою карамелізованою морквою та хрустким кунжутом виходить справжня феєрія смаку.

Тож обов'язково спробуйте салат зі шпинатом і апельсином, вам сподобається.

Всупереч поширеному стереотипу, лідером за вмістом вітаміну С є зовсім не лимон, а шипшина. Причому в сухих плодах його кількість значно вища, ніж у свіжих: 1200 мг/100 г проти 470 мг. Бронзову медаль у рейтингу продуктів отримують ягоди обліпихи, чорної смородини, в 100 г яких міститься 200 мг вітаміну С. Закривайте на зиму варення, пийте чай і насолоджуйтеся богатирським здоров'ям: застуди обійдуть вас стороною.

У 100 г брюссельської капусти міститься 120 мг вітаміну С. Якщо ви рідко використовуєте цей продукт — перегляньте своє рішення, адже він не тільки корисний, але і дуже смачний. Брюссельську капусту можна додавати в салати, супи, рагу та інші популярні страви.

150 мг вітаміну С на 100 г петрушки — теж відмінний показник, тому вона згодиться не тільки для прикраси святкових страв, але і для повноцінного вживання в їжу. До того ж, петрушка відмінно піднімає гемоглобін, освіжає подих і нормалізує тиск.

Кисло-солодкий фрукт зовсім не даремно увійшов у раціон українців: у 100 г ківі міститься до 90 мг вітаміну С. На відміну від петрушки, брюссельської капусти і шипшини, ківі дуже люблять діти, а значить, їхній вітамінний запас буде поповнюватися без капризів і сліз.

АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВОДНЕВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Ганжа Л. В.
II курс, група АІ-22, спеціальність «Агроінженерія»,
ВСП «Ладижинський фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету».
Науковий керівник: Прокопенко Н. А.

Анотація. В статті висвітлена проблема і перспективи використання транспортної техніки з водневими двигунами.

Abstract. The article high lights the problem and prospects of using transport equipment with hydrogen engines.

Постановка проблеми. В сучасному світі все більше людство стає енергетично залежним. Потрібно впровадження нових систем, які дозволять зменшити навантаження не тільки в сфері енергетики, а і в екологічному аспекті. Одним із способів часткової декорбанізації автомобільного транспорту є впровадження водневих двигунів. Водневий двигун — це різновид двигуна, де використовується

для отримання енергії водень як пальне. Двигун складається з двох частин: паливного елементу, як первинного генератора енергії та електродвигуна, який її використовує для зміни [1].

Результати дослідження. Насамперед потрібно усвідомлювати всю складність застосування такого роду техніки в Україні, адже є певні недоліки. Однією з головних проблем — це вартість виробництва водню. Цей процес є дорожчим і складнішим, ніж виробництво бензину або дизельного палива. Суттєвою проблемою є і зберігання даного виду енергетичної речовини. Умовою для зберігання має бути високий тиск, що робить систему складною, дорогою та небезпечною. Окрім того, важливо створити відповідну інфраструктуру заправних станцій. На даний момент мережа заправок воднем є обмеженою, що робить важким водневу технологію для автомобільної промисловості. Більшість мереж заправок воднем зосереджені в кількох країнах, і вони зазвичай знаходяться у великих містах.

Порівнюючи автомобілі з двигунами внутрішнього згорання з водневими, можна зробити висновок про те, що вони є більш ефективними Водневі автомобілі можуть отримувати електричну енергію з водневих паливних елементів з ефективністю більше ніж 60%, в той час, як автомобілі з внутрішнім згоранням мають ефективність близько 20% [2].

Ще у 1976 році в Харкові була створена машина на водневому двигуні в Інституті проблем машинобудування. Але широкого застосування вона так і не небула. Багато розробок так і залишалось в паперовому вигляді.

Сучасні дослідження зосереджені на вдосконаленні водневих паливних елементів та забезпеченні їх ефективної роботи. Сьогодні цей напрям автомобілебудування набуває все більшої актуальності.

У 2021 році в Україні відбулася сертифікація першого водневого автомобіля і вже розробляється воднева стратегія для нашої країни.

З використанням водневої енергетики автомобілебудування може розширити можливості для створення більш екологічно чистих транспортних засобів. Водень може бути використаний як джерело палива для електричних автомобілів з паливними елементами, що дає можливість знизити викиди шкідливих речовин в атмосферу. Крім того, водень може бути вироблений з використанням відновлюваних джерел енергії, таких як вітроенергія або сонячна енергія, що знижує залежність від нестійких джерел палива.

Висновок. Воднева енергетика може мати значний потенціал для створення більш екологічно чистих автомобілів. Але її розвиток

потребує додаткових інвестицій для забезпечення стабільного та безпечного використання. Водень може бути необмежено відновлюваним джерелом енергії.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki.
2. Водневий двигун. Як працює та основні недоліки. URL: http://avtocentr. sumy.ua/vodnevyj-dvygun-yak-pratsyuye-ta-osnovni-nedoliky/.
3. Самойчук К. О., Лівик Н. В. Використання вторинних енергоресурсів та систем акумуляції енергії в промисловості України : електронний навч. посібник. Паливні елементи. URL: https://elib.tsatu.edu.ua/dep/mtf/ophv_2/page 17.html.

ВПЛИВ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

Гуменюк О. С.
викладач,
Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

Глобальна комп'ютеризація у наш час, розвиток сучасних технологій та технологічних рішень внесли у графічний дизайн новіформальні вирішенння та нову естетику мистецтва загалом. Розвиток комунікативних процесів у новому тисячолітті надає графічному мистецтву особливого значення, відтак, актуальність досліджень визначається сучасними високими аспектами розвитку візуальної соціальної культури та потребами її теоретичних та практичних освоєнь з допомогою технологій сучасного світу.

За останні 30 років графічний дизайн досяг інтенсивного розширення та набув різних форм інтерпретації як в соціальному, так і в технологічному аспекті. Комп'ютеризовані технології сучасного світу стали найбільш необхідними при проектуванні та відтворенні різних графічних матеріалів. Все більшого розвитку набув графічний дизайн, що розміщується у цифровомусередовищі. Таким чином, кінець ХХ ст. ознаменувався активним впровадженням інформаційних та комп'ютеризованих технологій в креативну діяльність графічних дизайнерів. Дизайнер у наш час, орієнтуючись на основні традиції дизайну, поєднує класичні підходи з новітніми прийомами у галузях візуальних комунікацій. Перспектива розвитку комунікативного процесу у сучасному світі надає графічному мистецтву особливого значення. Тому актуальність дослідження визначається висо-

ким сучасним потенціалом розвитку візуальної соціальної культури та потребами її практичного й теоретичного засвоєння, а також наявними впливами різних графічних інструментів та прийомів на соціум. Однією з головних особливостей візуальної мови графічного дизайну є його універсальність в різних системах сприйняття образів, ефективно опрацьовуючи передачу інформації. Важливим також є дослідження, методи та механізми психологічного впливу різних графічних елементів та кольорів на людину.

У наш час основна кількість графічних дизайнерів працює з комп'ютером, розробляючи різні графічні проєкти. Розвиток сучасних комп'ютерних технологій дало можливість дизайнерам застосовувати нові засоби та інструменти для вираження, що в свою чергу також вплинуло й на сучасне мистецтво. Графічний дизайн все більше завойовує усі сфери нашого життя як засіб комунікації один з одним.

Таким чином використання сучасних розробок та інноваційних технологій у графічному дизайні створює якість й швидкість виконання поставлених завдань. З розвитком новітніх комп'ютерних технологій форма графічного дизайну розвивається, з'являються нові виразні інструменти та засоби, що допомагають виконанню більш кращій графічній комунікації.

Список використаних джерел

1. Рекламний креатин : навч. посібник / Укладачі : О. І. Вікарчук, О. О. Каліниченко, С. М. Ніколаєнко, І. О. Пойта. Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2018. 208 с.

2. Основи графічного дизайну : підручник / Укладачі : М. Я. Куленко. К. : Кондор, 2006. 492 с.

3. Шевченко В. Я. Композиція плаката : навч. посібник. Харків :«Колорит», 2004. 123 с.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ БОРОШНЯНИХ КУЛІНАРНИХ ВИРОБІВ

Дрейсвіна Б. О.
IV курс, група ТХ-21.3-1-iti,
Інженерно-технологічний інститут Університету Україна.
Науковий керівник: Калакура В. В., ст. викладач

Одним із найважливіших харчових продуктів щоденного раціону харчування населення нашої держави є борошняні вироби (кондитерські та кулінарні).

Вони слугують джерелом мінеральних речовин калію, фосфору, магнію, вітамінів групи В, вуглеводів, білків. Однак кількість основних харчових та мінеральних речовин у борошняних кулінарних виробах, виготовлених за традиційною технологією недостатня для збалансованого харчування людини.

Тому виникає потреба у створенні нових видів кулінарних виробів, що містять інгредієнти здатні поліпшити їх якісний склад, підвищити імунну систему, подовжити активний спосіб життя, як у складних екологічних умовах, так і в стресових ситуаціях (війна, ковід тощо).

Удосконалення технології виробництва борошняних кулінарних виробів можна здійснювати шляхом використання різноманітних видів сировини рослинного та тваринного походження, багатих на повноцінні білки, полі ненасичені жирні кислоти, вітаміни, мінеральні речовини, харчові волокна.

Аналіз наукових досліджень з означеної проблеми показав, що для поліпшення амінокислотного складу кулінарної продукції із дріжджового тіста (оладки, млинці, тощо) можна використовувати такі білкові збагачувачі: продукти переробки сої (вони є багатим джерелом незамінної амінокислоти лізину); борошно із зернобобових культур: гороху, квасолі, сочевиці, люпину; сухий білковий концентрат з кісткового залишку великої рогатої худоби, або свиней; харчовий білковий концентрат одержаний на основі хлібопекарських дріжджів.

Для підвищення біологічної цінності борошняних кулінарних виробів та надання їм функціональних властивостей бажано вносити такі зміни у традиційні технології їх виробництва, щоб за рахунок зниження кількості засвоюваних вуглеводів підвищити уміст харчових волокон, полі ненасичених жирних кислот, вітамінів, мінеральних речовин завдяки внесенню додаткової сировини. На нашу думку, перспективним джерелом полі ненасичених жирних кислот, вітамінів, мінеральних речовин є ядра насіння соняшнику. Вона за умістом незамінних амінокислот переважають зернові культури, кількість білків у ядрі 20.7%. Жирні кислоти на 63.5% представлені поліненасиченими жирними кислотами. Вуглеводів у ядрі соняшника 5–7% і вони представлені нерозчинними полісахаридами, які адсорбують радіоактивні речовини, токсини, холестерин, холієві кислоти. У ядрах містяться також вітаміни В1, В2, РР, Е, мінеральні речовини — калій, кальцій, магній, залізо, які виконують пластичну функцію в організмі людини.

У виробництві борошняної кулінарної продукції оздоровчого призначення важливу роль відіграють харчові волокна: целюлоза, лігнін, пектин, камеді.

Вони являють собою комплекси, що володіють здатністю зв'язувати і виводити з організму радіонукліди, важкі метали, та інші екологічно шкідливі речовини.

В основному ці полісахариди входять до складу рослинної сировини.

В ній же є поліфенольні сполуки, які здатні запобігати появі злоякісних утворень, атеросклерозу, серцево-судинних та шлунково-кишкових захворювань. Розроблені рецептури та технології кулінарних виробів з добавками пюре з моркви і буряка. У таких виробах поліпшені органолептичні показники, знижена калорійність, вони збагачені біологічно-активними речовинами.

ОЗДОРОВЧІ ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ, ЗБАГАЧЕНІ СЕЛЕНОМ ТА ЙОДОМ

Замітайло О. В.
ІІІ курс, група ЗТХ-22.3,
Інженерно-технологічний інститут Університету Україна.
Науковий керівник: Калакура В. В., ст. викладач

Аналіз харчування населення України виявляє значні відхилення від формули раціонального харчування — підвищена енергетична цінність, дефіцит білків, багатьох вітамінів та мікроелементів, харчових волокон.

Збагачення, або фортифікація добового раціону продуктами високої біологічної цінності — це визнаний в усьому світі спосіб розв'язання проблеми оздоровчого, превентивного та функціонального харчування. На засіданні експертного комітету ФАО / ВООЗ 159 країн світу і Україна прийняли (Всесвітню декларацію і програму дій в галузі харчування), взявши на себе обов'язки усунути хронічну нестачу в раціоні харчування основних вітамінів, мікроелементів та інших необхідних сполук.

В Україні створено Національний альянс з фортифікації. Кабінет міністрів України уповноважив Національну академію медичних наук розробити програму фортифікації. В ній передбачається 4 способи фортифікації харчових продуктів: просто збагачення, відновлення вмісту нутрієнтів під час технологічної обробки харчової сировини,

забезпечення продуктів нутрієнтами, стандартизація продуктів. Основні правила фортифікації: продукт має регулярно вживатися; не повинен змінюватися смак і запах продукту; добавка не повинна руйнуватися під час теплової обробки, зберігання і транспортування продукту; кількість доданих елементів має бути абсолютно безпечною для населення; продукт має широко вживатися всіма верствами населення.

Багато підприємств харчової галузі виробляють харчові продукти збагачені есенційними мікронутрієнтами: хліб, хлібобулочні вироби, борошняні кондитерські вироби з добавками вітамінів групи В, А, Е, кальцію, заліза, йоду, селену тощо. Яскравим прикладом впливу фортифікації харчових продуктів є збагачення борошна фолієвою кислотою з метою попередження розвитку патологій у новонароджених дітей.

В умовах нестачі йоду та селену в населення розвивається селенодефіцитний зоб. Низький рівень споживання селену спостерігається у регіонах з дефіцитом йоду. Селен — складова частина йодтиронін-дейодинази. Збагачення продуктів йодом і селеном дозволяє віднести їх до оздоровчих з підвищеною біологічною цінністю. Одним із інгредієнтів, які мають високий уміст макро- і мікроелементів є сушена цистозіра, фукуси, ламінарія, зостера. Часто вживаними є м'ясні страви, тому їх обирають для збагачення йодом і селеном.

Для створення функціонального продукту, який матиме профілактичні властивості щодо йододефіцитних станів необхідно вибрати таку кількість добавки, щоб при споживанні 100 г м'ясної страви було покрито 10–40% добової потреби. Добова потреба в йоді 150 мг. Дослідженнями встановлено, що для збагачення м'ясних котлет йодом достатньо ввести в рецептуру 0,014 г ламінарії. При цьому органолептичні показники хороші і покривається 10% потреби в йоді. Перспективним є також виробництво сирів плавлених з використанням екстракту ламінарії у рецептурі від 3 до 5%. Це оптимальна кількість екстракту ламінарії, яка дозволяє створити продукт функціонального оздоровчого призначення. Як йодовмісну добавку рекомендують використовувати плоди фейхуа та продукти їх переробки, сухий порошок шкірки фейхуа, олії з селеном та інші йодовмісні продукти.

Таким чином, розроблення оздоровчих та функціональних продуктів з підвищеною біологічною цінністю за рахунок використання нетрадиційної сировини, є найбільш ефективним шляхом вирішення проблеми насичення організму необхідними білками, амінокислотами, макро- та мікроелементами, зокрема йодом і селеном.

ВТОРИННИЙ ПЕТФ — ПЕРСПЕКТИВНА СИРОВИНА У БУДІВНИЦТВІ

Калініченко В. А.
IV курс, група ХТ-21.3-1фмб,
спеціальність «Хімічні технології та інженерія»,
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Варданян А. О., асистент

Глобальність питання відходів є складним та нагальним як в Україні, так і в усьому світі. Питання накопичення відходів та їх подальша переробка поєднує в собі екологічні, ресурсні та енергетичні аспекти, оскільки відходи не тільки забруднювачі навколишнього середовища, а й носії потенційних корисних сировинних матеріалів. Однак, присутність суспільних та комерційних інтересів досить часто заважає вирішенню ефективної утилізації відходів. Тому це питання залишається нерозкритим і вимагає окремого регулювання та організаційно-господарського забезпечення. На жаль, зростання таких показників як формування та накопичення відходів в Україні свідчить лише про критичну екологічну ситуацію в Україні. Згідно з даними Міністерства Екології і природних ресурсів України, в теперішній час зберігається близько 35–36 млрд. т. відходів, що чисельно займають 7% від загальної площі нашої держави [1].

Розвиток новітніх технологій є причиною нагального екологічного питання, як утилізація та скупчення відходів, головними із яких є тверді побутові відходи. Серед них, полімерні відходи, такі як поліпропілен, поліетилен низького тиску, поліетилен високого тиску та поліетилентерефталат, що відповідно до статистичних даних в Україні щорічно накопичуються загальним обсягом близько 5 млн. т. Вимушено близько 95% від загальної кількості полімерних відходів надходять до сміттєзвалищ та полігонів задля очікування на утилізацію. Проблема є очевидною та вимагає поточної уваги та нових інженерних рішень для покращення екологічної ситуації нашої країни. Тому є цікавим відкритий розгляд полімерних відходів як перспективних сировинних матеріали для різних галузей виробництв України. Поліетилентерефталат є таким сировинним матеріалом, що його можна застосовувати у виробництві будівельних виробів широкого спектру застосування. Наразі відомо про метод виробництва композиційних матеріалів для виготовлення деревоволоконних та деревотирсових плит із додаванням поліетилентерефталату із наповненням тирсою. Відповідно до збільшення

використання таких матеріалів як сировинних неминуче призводить до розширення асортименту продукції полімерних композиційних матеріалів на основі поліетилентерефталату будівельного призначення. Також існує технологія одержання оздоблювальних, огороджувальних будівельних виробів в яких основою є поліетилентерефталат та подрібнене скло. Створення перспективних матеріалів на основі вторинної переробки поліетилентерефталату надає широкі можливості для виготовлення виробів спеціального призначення на заміну чи модернізацію металевих люків для каналізації та оглядових колодязів, дорожніх та тротуарних плит, оздоблювальних каменів, широкого спектру конструкційних матеріалів, що можуть бути застосовані в транспортному, гідротехнічному, енергетичному та сільськогосподарському будівництві. Також, сировина є цінною тим, що не синтезується в Україні. Із повного асортименту відходів із поліетилентерефталату левову частку складають товари із закінченим терміном придатності, такі як: тара для рідин, пакувальні матеріали, композиційні матеріали тощо. Саме тому, проблема вторинної переробки відходів поліетилентерефталату є актуальною та важливою [2].

Список використаних джерел

1. Berezyuk S., Tokarchuk D., Pryshliak N. Resource Potential of Waste Usageas a Component of Environmental and Energy Safety of the Sate. Journal of Environmental Management and Tourism. 2019. Vol. 10. № 5. P. 1157. URL: https://doi.org/10.14505//jemt.v10.5(37).23.

2. Нездоровін В. П., Студенець О. В. Рециклінг полімерних відходів поліетилентерефталату (ПЕТФ): інноваційний підхід / Scientific Collection «Inter Conf»: with the Proceedings of the 3 rd International Scientific and Practical Conference «Scientific Paradigmin the Context of Technologies and Society Development» (July 26–28, 2022). Geneva, Switzerland : Protonique, 2022. Vol. 118. P. 323–327.

ВПЛИВ ХАРАКТЕРИСТИК МАТЕРІАЛІВ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ АРХІТЕКТУРНИХ БУДІВЕЛЬ НА ЇХ МОЖЛИВІ ВАРІАНТИ РУЙНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПОЖЕЖ ПІД ЧАС РАКЕТНИХ І БОМБОВИХ УДАРІВ

Калітовський М. В.
9-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.
Науковий керівник: Михальова М. Ю., к.т.н., доцент, КНУБА.
Педагогічний керівник: Янковська М. М., вчитель фізики, методист

Багато видів зброї застосовується при локальних і широкомасштабних бойових діях для знищення людей та матеріальних об'єктів шляхом їх руйнування та виникнення пожеж. Варто сказати, що першочерговим завданням для військ є недопущення цього, але війна є війна, і тому необхідно або передбачити самі ситуації, або мінімізувати їх наслідки.

На жаль, зараз сучасні архітектори, інженери, будівельники та матеріалознавці неспроможні створити такі будівлі та такі матеріали, які б не руйнувалися і не горіли. Але розробки зі створення нових антируйнівних, антигорючих конструкцій та речовин проводяться.

В залежності від виду ракети, а відповідно, і потужності ударної хвилі, від часу поміж пуском ракети та її прильотом, вивчаються можливості побудови якісного і надійного укриття прямо в будинку або неподалеку від нього. Характер і масштаби руйнувань дуже залежать від типу снаряду, кількості вибухівки й потраплянь, точки влучання, загального стану самої будівлі. Будівлі під час проєктування не випробовують щодо потрапляння в них ракет чи авіабомб. Тому немає жодних «стандартних» розрахунків, як будинки різних типів реагують, наприклад, на приліт «калібру» чи на скинуту авіабомбу ФАБ-500. Багато спільного є поміж руйнуваннями внаслідок від ракетних і бомбових ударів та землетрусів. Сучасні будівлі в Японії побудовані не тільки за принципом зміцнення несучих конструкцій, а й із застосуванням маятникових підвісок, пружинних амортизаторів та інших технологічних нововведень. Скло в вікнах пронизано спеціальною сталевою ниткою, що запобігає утворенню великих осколків у разі руйнування. Будматеріали — не найважливіший елемент, коли йдеться про те, щоб зробити будівлю стійкою від ракетних ударів та землетрусів. Хоча додаванням до будівельного розчину звичайних яєць можна добитися певної міцності конструкцій. Або використання грибного міцелію забезпечує підвищення вогнестійкості сучасних будівельних матеріалів.

Архітектор як проєктувальник має передбачити за нормами, чи буде це укриття у квартирі (кімната безпеки) розраховане на вибухову хвилю певної потужності. Мамак — укріплена кімната в громадських будівлях, яка передбачена на кожному поверсі, а мамад — укріплена кімната у кожній квартирі. Це кімната з масивними, зазвичай 30 сантиметрів, залізобетонними стінами, потовщеними перекриттями, металевими герметичними дверима, віконницями з двосантиметрового листа сталі та фільтром повітря для хімзахисту. Такі приміщення будують одне над іншим для підвищення стійкості. На жаль, захищають ці кімнати не від усього. Якщо ракета влучить у будинок, домашнє укриття може не витримати, тож люди, які там живуть, можуть постраждати. Утім, від ударної хвилі, уламків ракет та хімічної зброї таке укриття вбереже.

З урахуванням зазначених впливів будинок повинний задовольняти вимогам міцності, жорсткості, стійкості та пожежної безпеки. Монолітний будинок — будівля у вигляді цілісної, безшовної споруди із залізобетону, в якій з'являється можливість застосувати унікальні архітектурні рішення. Поверхи монолітного будинку жорстко пов'язані один з одним і з фундаментом. Ядра жорсткості зводять з монолітного або збірного залізобетону. Всередині ядра зазвичай розміщують ліфти, сходи і вертикальні комунікації. Переваги таких будівель — висока надійність, витримують підземні поштовхи до 8 балів; відсутність швів значно підвищує рівень міцності.

Під технічними вимогами до будівлі мається на увазі виконання її конструкції й відповідно до законів будівельної механіки, будівельної фізики та хімії. Технічна доцільність споруд ґрунтується на урахуванні силових та несилових впливів. В умовах пожежі вони можуть руйнуватися протягом декількох годин чи навіть хвилин. На жаль, руйнівний ефект при пожежі цим не завершується. Конструкції будинку характеризуються також межею вогнестійкості. Межа вогнестійкості будівельних конструкцій встановлюється часом (у хвилинах) від початку вогневого випробування (початку пожежі) до настання одного або послідовно декількох нормованих для даної конструкції, ознак граничних станів: втрати несучої здатності (R); втрати цілісності (E); втрати теплоізолюючої здатності (I). Втрата несучої здатності означає руйнування конструкції, руйнування вузлів кріплення конструкції або виникнення (утворення) граничних деформацій. Втрата цілісності — утворення у конструкції тріщин, через які можуть проникати продукти горіння або полум'я.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИГОТОВЛЕННІ М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Космінін О. В.
III курс, група ТХ-22.3-1фмб-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна»;
Павленок І. В.
IV курс, група ТХ- 21.3-1iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету Україна;
Ярчевський А. О.
IV курс, група ЗТХ-20-1-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету Україна.
Науковий керівник: Оліферчук О. Г., ст. викладач

Науковцям та пересічним громадянам уже відомо про замінники м'яса двох типів: штучне і рослинне. Штучне вирощують в пробірці з м'язових тканин парнокопитних. Рослинне технічно не має до м'яса взагалі ніякого відношення: воно повністю складається з рослинних компонентів. Вперше м'язові волокна були вирощені у пробірці лише 1971 року американським професором патології Расселом Россом, який займався культивуванням аорти морської свинки. У 1991 році Джон Ф. Вейн зі США отримав патент на виробництво штучного м'яса для вживання його людиною. У 2001 році був поданий патент на процес виробництва культивованого м'яса дерматологом Вітом Вестерхофом, бізнесменом Віллемом ван Котеном і лікарем Віллемом ван Ейленом. За їхньою схемою, матрицю з колагену засівали м'язовими клітинами, які потім витримували в розчині з поживними речовинами.

У NASA вирішили, що найважливіше забезпечити таким харчуванням астронавтів, адже це було б дуже зручно: потрібно лише трохи клітин, щоб вирощувати собі їжу на довгостроковій основі. Тому агентство того ж 2001 року почало проводити експерименти з вирощування м'яса з клітин індички.

У середині 2010-х років промисловість почала розвиватися швидкими темпами коштом інвесторів, з'явилося багато компаній, які почали розробляти «чисте м'ясо». 2016 року, майже щойно засновані Memphis Meats (з травня 2021 Upside Foods) запустили ролик, який демонструє фрикадельки з яловичини, а через рік — смажену курятину та качку в апельсині — перші вирощені продукти з птиці, представлені широкому загалу. Вони брали невеликий зразок клітин та поміщали його в багате поживними речовинами середовище,

яке дає йому змогу рости й розвиватися у повноцінне м'ясо. У 2020 році Memphis Meats стали героями документального фільму «М'ясо майбутнього».

Найближчим часом Upside Foods планують запустити виробництво курки, а потім і інших видів м'яса у промислових масштабах. Новий завод компанії в Емервіллі, Каліфорнія, що через величезні біореактори виглядає як пивоварня, здатний виробляти 23 тонни м'яса на рік, з можливістю збільшення до 180 тонн. Уряд США досі не схвалив продаж культивованого м'яса, але такий завод є показником того, що технологія готова. А поки компанія очікує дозвіл, вона почала проводити віртуальні тури, а згодом має намір ввести й особисті тури по території заводу, де за скляними стінами відбувається виробництво, щоб демістифікувати технологію для громадськості.

1 грудня 2020 влада Сінгапуру першою у світі видала дозвіл на продаж вирощеного в лабораторії м'яса з окремих клітин. Його отримала компанія Eat Just (раніше Hampton Creek), заснована у 2011 році у Сан-Франциско. Компанія створює штучні курячі нагетси, які за поживністю не поступаються звичайному м'ясу. Методом біопсії у живих курей беруть клітини, які потім культивують у спеціальних місткостях з живильною рідиною рослинного походження, що містить амінокислоти, сіль та цукор. Нагетси на 70 відсотків складаються з м'яса, вирощеного в лабораторії, решта 30 відсотків — це білки машу та інші інгредієнти. Поки що нагетси продаються лише в одному ресторані, але в Eat Just планують розширюватися та знижувати ціни. Компанія використовує біореактор об'ємом 1200 літрів, проте незабаром цього стане зовсім мало і знадобляться «каструлі» на 10–50 тисяч літрів.

Ізраїльська компанія Aleph Farms на початку 2020 року за допомогою 3D-біопринтингу надрукувала рибай. Це яловичі стейки з клітин корів, що виділяються без забою тварини. Для їх виготовлення м'язові та жирові клітини ростуть разом з іншими типами клітин в біореакторі та утворюють тканини в процесі регенерації, створюючи стейк. Вирощування займає 3–4 тижні, на відміну від природного аналога, на який слід очікувати протягом двох років. Aleph Farms запевняють, що їхнє м'ясо максимально близьке до оригіналу, а також, що завдяки регуляції кількості колагену, сполучної тканини та жиру вони можуть адаптувати продукт під специфічний ринок з конкретними вимогами. Компанія планує, що у 2022 році їхнє м'ясо надійде на ринок.

Конкуренцію Aleph Farms складе чимала кількість компаній з аналогічними цілями. Одна з них стартап із виробництва м'яса без забою Future Meat Technologies, який відкрив перше у світі промислове підприємство з вирощування м'яса. Вони планували вивести свою продукцію на полиці магазинів США у 2022 році, виробляючи 500 кг культивованих продуктів щодня (це еквівалентно 5 тисячах гамбургерів). На цей час вони вміють виробляти лабораторну курятину, свинину та баранину без використання сироватки тварин або ГМО, а також невдовзі створюватимуть і яловичину.

Так зване, соєве м'ясо — це рослинний продукт для тих, хто дотримується вегетаріанства, прагне позбутися кількох кілограмів. Це продукт переробки соєвих бобів, який виробляється зі знежиреного соєвого борошна. Склад соєвого м'яса багатий на білок і містить мінімальну кількість жирів. Якщо порівнювати його зі справжнім м'ясом, то соєве м'ясо поступається в смакових якостях, але для деяких, навпаки, воно може виявитися смачнішим і кориснішим.

Соєве м'ясо виготовляють зі знежиреного соєвого борошна або соєвого шроту та води. Отримана маса спочатку подрібнюється, а потім сушиться. У процесі виробництва соєве м'ясо може набувати різної форми: від фаршу до довгастої форми. Приготування соєвого м'яса іноді проводиться з соєвої олії (побічний продукт виробництва). Однак жирність соєвого м'яса всього 3–4%. В продукті міститься така ж кількість білка, як і в звичайному. У випадку регулярного вживання соя не підвищуватиме рівень холестерину. Ще варто зазначити, що соєва продукція набагато корисніше за різні сосиски або іншу шкідливу їжу, в якій міститься багато жирів та солей. Проте значно поступається звичайному м'ясу за амінокислотним складом.

ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯ ХАРЧОВИХ ТА ДІЄТИЧНИХ ДОБАВОК НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Крупська Д. Д.
І курс, група ТХ-22-1 іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Оліферчук О. Г., ст. викладач

Харчові та дієтичні добавки (ХДД) — це продукти, які призначені для доповнення харчування і забезпечення організму певними корисними речовинами, які можуть бути відсутніми у звичайному харчуванні — натуральні, природні або штучно синтезовані речовини,

які зазвичай не вживаються самостійно, а додаються до інших продуктів харчування для надання їм бажаних якостей. Їхня основна технологічна функція — поліпшити зовнішній вигляд, смак, аромат і продовжити термін зберігання продуктів. Проте, велика кількість харчових та дієтичних добавок також мають позитивний вплив на організм людини. Харчові добавки мають технологічну дію на харчові системи в процесі виготовлення харчових продуктів, наприклад, це барвники, емульгатори, стабілізатори, розпушувачі, регулятори кислотності, можуть містити вітаміни, мінерали, амінокислоти, рослинні екстракти та інші речовини, які мають позитивний вплив на здоров'я та фізичну форму людини. Дієтичні добавки, зазвичай, містять складові з фізіологічним ефектом, таким як зниження ваги, збільшення енергії, покращення стану шкіри тощо.

Загально відомо, що велику позитивну дію на організм людини здійснюють пектини, клітковина, омега-3 ненасичені жирні кислоти, інулін.

Пектин — це розчинна клітковина, яка міститься у фруктах, ягодах, овочах і злаках. Він допомагає знизити рівень холестерину в крові та контролювати апетит, даючи відчуття ситості.

Клітковина також міститься в рослинних продуктах, таких як овочі, фрукти, горіхи, зернові та насіння. Вона покращує травлення і знижує ризик розвитку серцево-судинних захворювань, діабету.

Омега-3 ненасичені жирні кислоти — це жирні кислоти, які містяться в морепродуктах, таких як лосось, сардини та скумбрія, а також у деяких рослинних продуктах, таких як насіння льону та горіхи. Вони ефективно знижують ризик серцево-судинних захворювань, запобігають запаленню та покращують роботу мозку. При недостатньому споживанні риби і морепродуктів рекомендується вживання добавок омега-3 та хондропротектори, що захищають суглоби, запобігають передчасному руйнуванню і старінню, підтримують їхню функціональну рухливість.

Інулін — це пребіотик, який міститься в багатьох рослинах, включаючи цибулю, часник і артишоки. Він підтримує здоров'я кишечника, знижує рівень цукру в крові та допомагає контролювати апетит.

На відміну від ХДД біологічно-активні добавки (БАД) — це харчовий продукт, доступні у вигляді таблеток, капсул, желе, порошків і рідин. До складу БАДів часто входять вітаміни (відомо близько 30), без участі яких неможливий обмін речовин в людському організмі. Їх прийнято класифікувати за фізико-хімічними власти-

востями. Поділяються на водорозчинні та жиророзчинні. Кожен вітамін має три назви. Традиційна, хімічна та фізіологічна.

Нутріцевтики — містять корисні інгредієнти (вітаміни, амінокислоти, жири та харчові волокна). Є джерелом додаткових поживних речовин.

Парафармацевтики — біофлавоноїди, глікозиди, органічні кислоти, олігопептиди та полісахариди. Виконують адаптаційну функцію і допомагають регулювати функціональну активність органів і систем.

Пробіотики, еубіотики — це корисні бактерії та живі мікроорганізми, які сприяють відновленню мікрофлори слизових оболонок (кишечника, шлунка, носоглотки) і позитивно впливають на імунітет людини.

Дієтичні добавки та вітаміни можуть допомогти жінкам підтримувати рівень гемоглобіну, оскільки певна кількість заліза щомісячно втрачається внаслідок фізіологічних особливостей їхнього організму. Для кращого засвоєння заліза необхідний вітамін С. Біотин називають вітаміном краси, він не менш важливий, аніж вітамін С. Він підтримує здоров'я і красу шкіри, волосся та нігтів. Жінкам старшого віку призначають фітоестрогени для зменшення фітосудинних симптомів менопаузи.

Дієтичні добавки, що містять колаген і гіалуронову кислоту, допомагають будувати і підтримувати структуру таких тканин, як шкіра. Колаген є найважливішим білком у сполучній тканині людини.

Можна зробити висновок, що профілактична дія харчових та дієтичних добавок на організм людини полягає в корекції харчових звичок та вирішення наступних питань:

– знизити ризик розладів здоров'я;

– зміцнити імунітет;

– - підтримувати красу шкіри, волосся та нігтів;

– - сприяти зниженню ваги та утриманню її результатів.

Ми змушені щодня вживати оброблену консервовану їжу, яка не забезпечує необхідну кількість амінокислот, вітамінів, мінералів, макро- і мікроелементів, знижує опірність організму до різних захворювань, уповільнює обмінні процеси і змушує людину швидше старіти. Ось чому добавки корисно вживати навіть здоровим людям.

ВЛАСТИВОСТІ РОСЛИННИХ ОЛІЙ ТА ЇХ КОРИСТЬ ДЛЯ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ

Литвин Є. В.
ІІ курс, група ТХ-22-1імі, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Любенок О. Б., асистент

На сьогоднішній день ринок пропозицій повний різними видами олій, але в більшості в раціоні людей присутні здебільшого розповсюджені види, найчастіше використовується в стравах соняшникова, кукурудзяна та оливкова олія.

Але є також такі види олії, які більш багаті та цінніші на вітаміни та мікроелементи:

Бавовняна олія — вона багата на цінні кислоти такі як: пальмітинова, лінолева, олеїнова. Також присутній вітаміни Е, який позитивно впливає на зовнішній вигляд шкіри, волосся, нігтів. На 100 грамів продукту 99,8 грамів жирів, 0,2 грамів вуглеводів. Калорійність, в 100 грамах олії міститься 894 ккал. В кулінарії бавовняну олію використовують в кондитерських виробах для виготовлення солодощів та борошняних виробах. Завдяки такому інгредієнту тісто стає ароматним і пишним, також використовують для заправки салатів.

Арахісова олія — містить значну кількість вітамінів B_3, B_4, B_5, С, Е, також мікроелементи такі як калій, кальцій, фосфор, магній та амінокислоти.

В 100 грамах продукту міститься: жири — 49 грамів; вуглеводи — 20 грамів. Калорійність в 100 грамах арахісової олії міститься 884 ккал. В кулінарії використовують в невеликій кількості як приправа для до салатів, в соусах, маринадах. Через досить високу температуру плавлення широко використовується для смаження.

Гарбузова олія — має особливий, специфічний аромат і цілком приємний смак, принаймні в порівнянні з рештою рослинних олій. Містить тригліцериди, ефірні олії, фосфоліпіди, токофероли, каротиноїди, пектини, стерини, вітаміни А, Е, F, B_1, B_2, омега-3 і омега-6 жирні. Олія багата на поліненасичені жирні кислоти, та цинк, селен. Використовують гарбузову олію в основному, як добавку до їжі з метою для оздоровлення і зміцнення організму. Застосовують як заправки до салатів, супах, кашах.

Конопляна олія — корисна завдяки вітамінам А, B_1,B_6, С, Д. Конопляна олія, поряд з олією лляною, зеленими листовими овочами і риб'ячим жиром, що містять необхідну кількість для організму

Омега-3. Ця олія має давню традицію використання у кулінарії, як смакова та ароматична добавка. В 100 грамів продукту жиру — 99,6 г; вуглеводи — 0,4 г; енергетична цінність — 894 ккал.

Конопляну олію додають в перші страви, салати, холодні та овочеві страви, приправляють каші, пасти, рибні страви, додають до сиру, соусів та використовують при випіканні хліба. При цьому температура гарячих страв має бути до 50°С.

Олія волоського горіха — містить в значній кількості поліненасичені жирні кислоти, ретинол та каротиноїди, вітамінна група В, А, Е, С, D, К, залізо, йод, магній, кальцій, цинк, селен, кобальт, омега-3 та омега-6. На 100 г жири — 99,8 г; енергетична цінність — 884 ккал. Рекомендується до вживання в свіжому вигляді. Олію волоського горіху застосовують для приготування десертів і фруктових салатів, в салатах із сирих овочів, заправляють салати з пророслих злаків та бобових, змащують каші перед подачею на стіл, готують заправки з горіхової олії.

Гірчична олія — містить вітаміни А, Д, Е, $В_3$, $В_4$, $В_6$, F, Омега-3 та Омега-6, а разом з іншими кислотами цієї групи. Являється цінним поживним дієтичним продуктом, містить весь комплекс жиророзчинних вітамінів та інші мікроелементи. Гірчична олія має пікантний смак та аромат, тому дуже популярна в кулінарії. На 100 г продукту містить жири: 100 г з них 12 г насичених.

Гірчичну олію використовують для заправки салатів, при приготуванні тушкованих страв, супів, в домашній випічці. Можна використовувати для смаження.

Споживання різних видів олій забезпечить різноманіття смаків та користь.

КОНЦЕПЦІЯ ДИЗАЙНУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ШКОЛИ

Литовченко М. А.
І курс, група ДЗ-22-іті, спеціальність«Дизайн»,
Інженерно-технологічний інститут Університету«Україна».
Науковий керівник: Хавхун Г. М., к.арх., доцент

Вальдорфська школа є системою альтернативної освіти, яка ґрунтується на філософській концепції Рудольфа Штайнера — австрійського вченого, доктора філософії, архітектора, соціального реформатора XIX–XX століття.

Головна ідея теорії Р. Штайнера — вільна педагогіка, яка не знає соціального, релігійного, національного розподілу та покликана розвивати природні задатки дитини, її внутрішню свободу й гідність. Свобода у Р. Штайнера є основною цінністю людини і головною умовою її творчого духовного життя, мусить бути в центрі виховання і освіти особистості — свобода для здобуття освіти представників різних класів, релігійна толерантність, расова рівність, гендерне рівноправ'я.

У Вальдорфській школі надзвичайне значення надається педагогічному впливу довкілля — дітей навчають жити у гармонії зі світом природи: любити природу, розуміти природні процеси, турбуватись про довкілля. Суттєвою ознакою школи є щільна співпраця з батьками. Архітектура і дизайн середовища школи мають створювати умови для організації такого навчання і відповідати основним критеріям системи виховання.

Питання дизайну освітнього середовища Вальдорфської школи досліджували українські науковці: Косенко Д. Ю., Сачава А. С.

Серед головних відмінностей архітектури таких шкіл Косенко Д. Ю виділяє наступне: індивідуальна образність; образно-функціональний підхід — активне вираження в архітектурних формах особливостей перебігу функціональних процесів; тектонічна образність — акцентування принципів роботи конструкції споруди; перевага органічного формоутворення над геометричним; тенденція до переважного використання природних матеріалів; колористичне рішення на базі колірної гамми Ґете; перевага прозорих фарб та кольорів (лесування, вітраж тощо) над корпусним фарбуванням; застосування формотворчого принципу, який має назву «метаморфоз ключового мотиву» — засіб досягнення формальної та змістовної єдності об'ємно-просторової композиції. Одним із головних прийомів дизайнерського втілення концепції Штайнера, згідно настанов Косенко Д. Ю., є декорування приміщень, яке має бути: повсякденне, епохальне та святкове. При оформленні різних декоративних предметних композицій використовуються такі матеріали: текстильне драпірування; каміння, кольорові кристали, гілки, корчі, квіти та плоди тощо; рукотворні предмети на тему епохи: посуд, знаряддя, іграшки тощо; маленькі мистецькі твори, зокрема, художні листівки. Щодо колористичної моделі — пропонується хронологічна зміна кольору стін приміщень в послідовності колірної гами Ґете — теплі відтінки кольорів — для молодшої школи, а холодні — для старшої [1].

Сачава А. С. пропонує широке застосування прийомів органічного дизайну в проектуванні меблів — округлі лінії, асиметричні неправильні форми, натуральні матеріали. Зокрема, кути столів та стільців заокруглюють, віконні та дверні лиштви мають нерівні поверхні тощо [2].

Вальдорфська школа стала визнаною освітньою теорією в Європі, а її школи отримали державне фінансування. На сьогодні існує понад тисяча Вальдорфських шкіл у шістдесяти країнах по всьому світу. В Україні налічується десятки шкіл, більшість з яких — в Києві: «Софія», «Борисфен», «Світовид», «Явір».

Як висновок, можна стверджувати про те, що концепція дизайну освітнього середовища Вальдорфської школи до сих пір ґрунтується на ідеях Штайнера, але прийоми їх впровадження не мають якихось канонів, можуть змінюватись і передбачають тісну співпрацю дизайнерів з педагогами і батьками учнів.

Список використаних джерел

1. Косенко Д. Ю. Вальдорфська педагогіка в контексті сучасних освітніх викликів. Київ, 2014. 100 с.

2. Сачава А. С. Художньо-естетичне оформлення початкових навчальних закладів за принципами Вальдорфської системи освіти : науково-технічний посібник. Київ, 2018. 128 с.

ІННОВАЦІЙНІ ІНГРЕДІЄНТИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БЕЗГЛЮТЕНОВИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

Луковська Є. В.
І курс, група ТХ-22-1м, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна». Науковий керівник: Калакура М. М., к.т.н., професор

Дієтичне харчування набуває значної актуальності через зростання генетичних та алергічних захворювань, які потребують корекції у харчуванні. До таких захворювань відноситься целіакія. Вона характеризується руйнуванням слизової оболонки тонкого кишківника білком глютеном. Цей білок міститься у злакових культурах, являє собою суміш проламінів і глютенінів, не розчинний у воді. Якщо вчасно не визнане захворювання, то йде інтоксикація організму глютеномта починаються імунні захворювання: хронічний гепатит, інсулінозалежний цукровий діабет, пухлини порожнини рота і шлунково-кишкового тракту та інші. Ризик захворювання зменшується при дотриманні безглютенової дієти.

У нашій країні науковцями харчової промисловості розроблені технології безглютенових макаронних виробів, хліба, печива, але не налагоджено їх промислове виробництво. Новітніми технологіями передбачено, що у використовуваній сировині повністю виключені будь-які домішки токсичні для хворих на целіакію. Особлива увага приділяється вибору борошна. При виробництві борошняних кондитерських виробів (кекси, бісквіти на хімічних розпушувачах, маффіни) використовуються рисове та гречане борошно, традиційна рецептура змінюється, бо ці види борошна за водопоглинальною здатністю відрізняються від пшеничного. Гречане борошно має водопоглинальну здатність у 2,5 рази більшу ніж пшеничне і тому для обмеження набухання крохмалю гречаного борошна в рецептуру вводять кукурудзяний крохмаль. При виробництві маффінів на безглютеновому борошні теж міняється співвідношення між рецептурними інгредієнтами. Оптимальним співвідношенням сировинних інгредієнтів — рисового борошна, картопляного крохмалю, камеді дерев Тара і камеді рожкового дерева складає: 100:42:0,56:1,68., гречаного борошна та круп'яного крохмалю, камеді дерев Тара і камеді рожкового дерева — 100:25:1,12:1,12.

Виробництво безглютенових макаронних виробів базується на використанні кукурудзяного борошна тонкого помолу, структуроутворювачем слугує камедь ксантану або сухий яєчний білок. Харчова та біологічна цінність макаронних виробів із кукурудзяного борошна вища порівняно з пшеничними. У виробництві спагетті без глютену рекомендується використати замість пшеничного борошно із сорго, рису, кукурудзи в суміші із картопляним крохмалем у співвідношенні 40:20:40:20. У хлібному тісті можна замінити пшеничне борошно амарантовим. Ця заміна поліпшує харчову цінність хліба, підвищує вміст клітковини, кальцію, заліза, цинку. Тісто для булочних виробів можна готувати, використовуючи кукурудзяне, рисове борошно замість пшеничного, та кукурудзяний крохмаль при співвідношенні 40:20:40.

Для виробництва безглютенової кулінарної продукції рекомендується використовувати кукурудзяну та гречані крупи, рис, пшоно. Гречана крупа використовується таких видів: ядриця, січка. Для млинців, дієтичних пластівців і сухих сніданків, макаронних виробів використовується гречане борошно або його спеціальна суміш. Основою безглютенових рисових продуктів слугує шліфований, подрібнений рис, пропарений рис Басматі, або Жасмін, коричневий, чорний та дикий рис. До безгютенових інгредієнтів відносяться

і екзотичні крупи: амарант, кіноа, сорго, саго, чумиза тапіока. Для безглютенових дієт можна використовувати і бобові, оскільки вони не містять глютену.

Використовуючи вищеназвані інгредієнти можна розширити асортимент харчових продуктів для оздоровчого та функціонального харчування.

НАВЧАННЯ ПИТАННЯМ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Макушенко Д. М.
IV курс, група АТ-21.3-1фмб-iti,
спеціальність «Автомобільний транспорт»,
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Петренко Т. В., ст. викладач

Враховуючи сучасні тенденції розвитку транспортної галузі великого значення набуває застосування технологічного обладнання, яке живиться від електромережи, для багатьох ремонтних робіт використовують вибухонебезпечні та хімічні речовини, що може призвести до аварій та пожеж, а це є надзвичайні ситуації техногенного характеру.

Основні аспекти навчання питанням техногенної безпеки:

1. Визначити вимоги щодо безпеки працівників та підприємства в цілому незалежно чи станція технічного обслуговування, чи автотранспортне підприємство.

2. Знати необхідні номери телефонів до усіх служб, які займаються локалізацією та ліквідацією наслідків аварії чи пожежі.

3. Здійснити перевірку знань щодо правил поведінки в умовах настання аварії чи пожежі.

4. Визначити необхідні заходи та засоби захисту під час впливу шкідливих та небезпечних факторів у наслідок виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру, вміння надавати домедичну допомогу потерпілим, порядок застосування засобами радіаційного, хімічного захисту та захисними спорудами.

Організація заходів техногенної безпеки:

1. Проведення інформування органами управління цивільного захисту через засоби масової інформації.

2. Проведення прогнозування щодо можливості виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру.

3. Оформлення небезпечних об'єктів за ДСТУ ISO 3864-1:2005 «Графічні символи. Кольори та знаки безпеки. Частина 1. Принципи проектування знаків безпеки для робочих місць та місць громадського призначення».

4. Інформування у разі виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру здійснюється негайно з використанням даних аварійного прогнозування та за фактом оперативної інформації про можливі зони поширення наслідків аварії.

Отже, питання навчання техногенної безпеки, навчання діям і способам захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру необхідно організовувати, щоб підготувати працівників до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

ВИКОРИСТАННЯ ОБРАЗІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ КОНЦЕПТ-АРТІ

Малахова З. В.
IV курс, група ДЗ-19-1, спеціальність «Дизайн»,
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Хавхун Г. М., к.арх., доцент

Демонологія (від грец. δαιμων — дух, божество) — система світоглядних уявлень і міфологічних вірувань, відображена в міфах і легендах. Етнографи вважають, що більшість образів української демонології має дохристиянське походження і пов'язувалися з їх уявленнями про навколишній світ, вірою в силу стихій, як позитивних так і негативних. Однак з часом, під впливом запровадження християнства, надприродна сила остаточно обернулася в зло, всіх язичницьких богів було оголошено демонами, а окремі з них були адаптовані до норм християнської моралі.

В основі вірувань, на яких склалися основні демонологічні персонажі, — тотемізм, анімізм (духи місць), культ предків (домовик, русалка), магія; віра у надприродні властивості окремих людей. Основна сфера впливу демонів — природне середовище. Українська демонологія представлена двома міфологічними системами: поліською та балкано-карпатською, які різняться наявністю чи відсутністю певного персонажа в народних уявленнях краю [1].

Демони є персонажами багатьох легенд, бувальщин, казок. Ці образи часто використовувалися у творах митців різних культур та часів: Данте Аліг'єрі «Божественна комедія», Готфрід фон Штраус «Фауст», Вільям Шекспір «Макбет», Альбрехт Дюрер «Меланхолія I».

Українські поети, письменники та художники теж використовували демонічних персонажів в своїх мистецьких творах. У романі Івана Франка «Захар Беркут» — є образ демона-горгульї; в поемі Лесі Українки «Лісова пісня» — образи мавки та інших магічних створінь; у п'єсі Михайла Старицького «Кайдашева сім'я» — образ чорта, який переслідує головного героя.

Художник Іван Марчук створив серію картин, де він використовує українські образи демонології, такі як «відьми», «чорти», «лісовики».

Кожна національна система міфологічних вірувань має свої відмінності. Зокрема, Леся Українка відзначала, що українським богам і божествам притаманний показний естетизм, незалежно від того, якими рисами наділена демонічна істота. Чорт в українській демонології — гарно вбраний панич; жіночий персонаж, який втілює мотив караючого кохання — красна пані [1]. В той же час, демонологічні персонажі у сучасному мистецтві, здебільшого, не містять національних специфічних рис, а зазнали потужного впливу інших етнічних культур або ж авторських модифікацій. Тому, видається перспективним створення візуальних демонологічних образів, з врахуванням саме характерних для українського епосу національних рис. Такі персонажі можуть поповнити палітру образів для концепт-арту (візуальне представлення ідей з точки зору характерів, параметрів, елементів тощо), який на сьогодні активно розвивається в різних сферах: живопис, фото, кіно, інсталяція тощо.

Концептуальні образи демонів та міфічних істот можуть бути використані як елементи художньої композиції, щоб передати певну атмосферу, настрій або емоцію. Наприклад, можна створити концепт-арт зображень українських демонів, таких як лісовик, водяник, лялька-мотанка тощо. Кожен з цих демонів має свої особливості та характеристики, які можна відобразити в мистецькій роботі. Крім того, концептуальні образи демонів та істот можуть бути використані в інших галузях, наприклад, в ілюстраціях, коміксах та графічному дизайні. Вони можуть передавати певні ідеї, концепції та емоції, що є важливими для використання в різних медіапродуктах.

Отже, використання української демонології в сучасному концепт-арті дозволить познайомити широкий загал з образами національної міфології і української культури в цілому, що, в свою чергу, є одним із засобів формування національної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Давидюк В. Ф. Демонологія : Енциклопедія Сучасної України; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. URL: https://esu.com.ua/article-21479.

2. Відьми, чорти, вовкулаки: що наука знає про лихих персонажів казок і фентезі. URL: https://rozmova.wordpress.com/2016/08/06/olesya-naumovska/.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ СИРІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПЛІСНЯВИ ГРИБІВ

Малінов А. Р.
І курс, група ТХ-22-1-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Оліферчук О. Г., ст. викладач

Сир — це продукт, який займає важливе місце в кулінарній культурі багатьох країн світу. За останні десятиліття виробництво сирів значно розширилося і стало більш технологічним. Сучасні технології дозволяють виробляти сири з різними функціональними властивостями та додавати різні інгредієнти для поліпшення смаку та подовження терміну зберігання. Пліснява грибів також є важливим компонентом у виробництві багатьох видів сирів, у тому числі, функціонального призначення. Історія виробництва сиру сягає далеко назад і пов'язана з розвитком технологій зберігання молока та його переробки.

Більш глибоке вивчення окресленого питання дає підстави стверджувати, що сучасне виробництво сиру базується на різноманітних технологіях, які дозволяють отримувати продукти різної консистенції та смакових якостей. Плісняви, що використовуються у виробництві сиру, є одним з ключових елементів, які впливають на його смак та аромат. Застосування біотехнологій та генетично модифікованих грибів плісняви є однією з тенденцій у сучасному виробництві сирів функціонального призначення з різноманітними корисними властивостями: для зниження рівня холестерину в крові, покращення травлення, підвищення імунітету та ін.

Основні типи грибів плісняви, які використовують у виробництві сирів, це Penicillium, Aspergillus та Pencillium Roqueforti. Кожен з цих типів плісняви має свої унікальні властивості та може впливати на характеристики сиру. Одна з важливих переваг використання плісняви грибів у виробництві сирів полягає у тому, що вона може

збільшити термін зберігання сиру, зменшити ризик забруднення бактеріями та прискорити його дозрівання.

Одним з найбільш відомих сирів, який виготовляється з використанням плісняви грибів, є рокфор. Цей сир має високий вміст білка та кальцію, а також містить корисні мікроелементи, такі як селен та цинк, що і надає йому функціональних властивостей.

Penicillium — це рід аеробних грибів, що містить понад 300 видів. Застосовується у виробництві сирів, таких як Брі та Камамбер, Горгонзола, для утворення білої плісняви на поверхні сиру.

Aspergillus — цей рід грибів має понад 185 видів. Застосовується у виробництві сирів Чеддер, Колбі та Монтерей Джек.

Penicillium Roqueforti — це вид плісняви, що використовується для виробництва сиру Рокфор. Має синій колір, характерний гострий смак та запах цього сиру.

Крім рокфору, існує багато інших сирів, які виготовляються з використанням плісняви грибів. Наприклад, голандський сир з пліснявою, який має приємний гострий смак та аромат, а також містить вітаміни групи В, мідь та фосфор.

У виробництві сирів, плісняви додаються безпосередньо у сирне тісто або вносяться до середини сиру, коли він знаходиться в процесі дозрівання. Під дією плісняви, сир проходить біологічні процеси, які сприяють утворенню його характерного смаку, аромату та текстури. Наприклад, у випадку з рокфором, пліснява розкладає жир в сирі та виділяє метаболіти, що надають сиру гострий та глибокий смак. Крім того, пліснява сприяє формуванню специфічної глибокої синьо-сіро-зеленої жилкової структури в рокфорі та інших сирах, яка стає однією з їх візитних карток.

Виробництво сиру є складним процесом, який вимагає пильного дотримання кожного етапу, починаючи з вибору сировини, закінчуючи умовами дозріванням та пакуванням готового продукту. У сучасному виробництві сирів все частіше використовують біотехнології, які дозволяють покращити якість та знизити витрати на виробництво. Проте, що багато етапів виробництва сиру залишаються незмінними впродовж століть.

Розвиток технологій та потреби споживачів впливають на постійне вдосконалення процесу та якість готового продукту. Тому, новітні технології із застосуванням плісняви грибів у виробництві сирів функціонального призначення дозволяють створювати продукти збалансовані за хімічним складом та корисною дією на здоров'я людини. Ця технологія є перспективною та має великий потенціал для подальшого розвитку.

ЗДОРОВЕ ХАРЧУВАННЯ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ

Муляренко Д. С.
II курс, група ТХ-22-2-1-iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Любенок О. Б., асистент

Дуже важливим для підлітків є сніданок. Крім солодкого чаю, варення і кондитерських виробів, до нього повинні обов'язково входити хлібобулочні вироби, каші (вівсянка зарекомендувала себе найкраще), макарони, свіжі овочі; з фруктів перевагу віддають яблукам, багатим клітковиною і пектином. Це складні форми вуглеводів, запас яких необхідний дитині. Інші вуглеводи краще розподілити на проміжні прийоми протягом шкільного дня: фруктові напої, чай, кава, булочки, печиво, цукерки забезпечать постійне надходження свіжих порцій глюкози в кров і стимулюватимуть розумову активність школярів та студентів. Необхідним компонентом їжі для задоволення енергетичних потреб школярів є жири. На їхню частку припадає від 20 до 30% від загальних добових витрат енергії.

Так, питома вага білків тваринного походження в раціоні дітей шкільного віку становить 65–60%, у дорослих — 50%. Потребам дитячого організму найбільшою мірою відповідає молочний білок, так само як і всі інші компоненти молока. У зв'язку з цим молоко має розглядатися як обов'язковий продукт дитячого харчування, що не підлягає заміні. Для дітей шкільного віку добова норма молока — 500 мл. Слід мати на увазі, що100 г молока відповідає 12 г сухого молока або 25 г згущеного. Розрізняють продукти рослинного і тваринного походження. Рослинна їжа є переважно вуглеводною, тобто має у своєму складі багато вуглеводів і мало білків. Тваринна їжа, навпаки, містить багато білків, а вуглеводів дуже мало або й зовсім не має їх. Знання властивостей того чи іншого продукту дає змогу якомога раціональніше використовувати його.

Найбільша кількість білків міститься в м'ясі, рибі, яйцях. Для дітей рекомендуються нежирні сорти м'яса. Багато білка містять різні молочні продукти. Проте і в продуктах рослинного походження також є білки. Особливо багато їх у бобових (боби, квасоля, горох, сочевиця, соя). Вуглеводи людина дістає, вживаючи хліб, крупи, картоплю й цукор. Жири організм дістає з рослинного і вершкового масла, сала. Багато жиру є в м'ясі, сирі, яйцях, сметані.

У період з 18 до 21 року дівчата та юнаки часто експериментують з харчуванням — випробовують на собі різноманітні дієти, вжива-

ють нерекомендовані продукти, що призводить до неконтрольованої втрати ваги чи навпаки — набору зайвої маси, харчових розладів, таких, як анорексія, булімія, кахексія.

Харчування повинно бути чотири- чи п'ятиразовим з проміжками між вживанням їжі в 3–4 години. Співвідношення білків, жирів і вуглеводів — 1:1:4, при фізичних навантаженнях — 1:1:6. Зверніть увагу на те, що потреба в білку в підлітковому віці вища, ніж у дорослих — 1,5 г/кг у віці 7–9 років і 1,2 г/кг у 14–16 років. При недостатньому вживанні білків порушується діяльність нервової та ендокринної систем, виділення травних соків і ферментів, знижується засвоєння вітамінів, послаблюється опірність підліткового організму до різних інфекцій. Обов'язково в раціоні повинні бути «повноцінні» білки тваринного походження (молоко, м'ясо, яйця, риба), бо до їхнього складу входять незамінні амінокислоти, які не утворюються в організмі та мають важливу біологічну цінність. Добова потреба в жирах у 7–9 років становить 1,5 г/кг, у 15–16 років — 1,2 г/кг маси тіла. Як я вже підкреслювала, в харчуванні підлітка перевагу слід віддавати рослинним жирам (ненасиченим). Щоденна потреба організму в вуглеводах, як в основному джерелі енергії — 400–425 грамів для хлопців та 340–360 грамів для дівчат віком 14–17 років. Підліткам слід обмежити прості («погані» або «швидкі») вуглеводи, які є основною причиною надмірної ваги, особливо — при низькій фізичні активності.

На формування харчового раціону підлітка впливають багато чинників — стан здоров'я, режим навчання, фізичні навантаження, пора року, але дотримання цих простих правил і рекомендацій забезпечать здоровий ріст та розвиток, допоможуть завжди залишатися гарними, енергійними, успішними та щасливими людьми.

СИЛОВІ ФАКТОРИ В ЗОНІ ВЗАЄМОДОЇ ШИНИ АВТОМОБІЛЯ З ДОРОГОЮ

Степаненко М. М.
ІІІ курс, група АТ-21.2-1фмб-iti,
спеціальність «Автомобільний транспорт»,
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Сафаров Е. Г., к.т.н., доцент

У доповіді розглянуто силові фактори, що виникають у зоні взаємодії ведучого колеса із дорогою. Особливо гостро силові фактори впливають на експлуатаційні властивості шин у момент розгону

тагальмування. Аналізовано напружено — деформаційні стани різних ділянок ведучого колеса.

Найбільш напруженою зоною шини є область контакту із дорожнім полотном та прилеглі частини.

Зона контакту протектора шини з дорожнім полотном, в основному, зазнає динамічних впливів від перешкод. З точки зору впливу силових факторів, що розглядаються в даній доповіді, особливо на початку руху, зона протектора є не найбільш навантаженою областю. Найбільш потенційно небезпечною ділянкою шини є бічна частина. На боковини шини можна виділити кілька областей зі складним напружено-деформованим станом.

Через сили тертя швидкість обертання області контакту протектора з дорогою знижується, вона відстає від решти шини. Між диском та дорожнім полотном на бічній частині шини виникає зона зсуву. По межам області зсуву діють дотичні напруження, спричинені силами q_{kp} (діюча по колу диска сила, що передає момент кручення від джерела до колеса,) та F_{tp} (сила тертя). По краям зони зсуву відбувається вихід сил q_{kp} на зону контакту «колесо-дорога» протектора. Крім того,у тій же області зсуву під дією ваги транспортного засобу $P_к$, реакції полотна N, а також внутрішнього тиску виникає вигин зі значними розтягуючими напруженнями у двох перпендикулярних напрямках. Найбільш напруженою частиною цієї зони є нижні шари. Максимальні значення нормальних напружень, що розтягують, діють на зовнішніх шарах бічної частини шини.

Оскільки зона контакту «колесо-дорога» має меншу швидкість, ніж решта колеса, ліворуч і праворуч від зсувної області виникають негативний і позитивний градієнти швидкості. І як наслідок — зони з переважно стискаючими і розтягуючими напруженнями.

Враховуючи спільну дію розтягуючих та дотичних напружень, а також повторно — змінний характер навантаження, найбільш небезпечною, з точки зору виникнення потенційно небезпечних дефектів, можна вважати зону розтягу поряд із зоною зсуву.

На відміну від провідних коліс, шина веденого колеса працює у більш щадному режимі. Сила на ведене колесо передається через вісь колісної пари в напрямку руху транспортного засобу. Тому поступальний рух веденого колеса не пов'язаний із силами тертя, і як наслідок, відсутня зона зсуву. Тому доцільна перестановка провідних і ведених шин автомобіля місцями, що і здійснюють шиномонтажні підприємства на основі практичної статистики.

Зважаючи на одночасну дію великої кількості динамічних силових факторів, точний розрахунок напружено-деформаційного стану шини вимагає подальшого, більш глибокого дослідження.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ В ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБАХ

Сухина А. А.
ІІ курс, група АІ-23, спеціальність «Агроінженерія»,
ВСП «Ладижинський фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету».
Науковий керівник: Прокопенко Н. А.

Анотація. В статті висвітлюється тема використання сонячної енергії в рухомому складі автомобільної техніки.

Abstract. The article covers the topic of using solar energy in the rolling stock of automotive equipment.

Постановка проблеми. Залежність нашого світу від викопного палива останніми роками стає все більш проблемною як з екологічної точки зору так і з точки зору постачань та геополітичних питань. Для боротьби з цим багато країн прагнуть скоротити використання викопного палива, в тому числі і в транспортному секторі, де електрична мобільність стала помітною новою тенденцією.

Зростання електричної мобільності дає можливість швидко вирішувати безліч питань, але значно збільшує попит на електроенергію. Дійсно, вплив електромобілів на навколишнє середовище в основному визначається їх виробництвом та виробництвом електроенергії, що використовується для їх живлення. Зручність використання домашньої системи енергопостачання для заряджання автотехніки безперечна, але в дорозі на далекі відстані ми маємо залежність від інфраструктури зарядних станцій. Тому все частіше звучить тема про використання сонячної енергії саме під час руху транспортної техніки.

Результати дослідження. Перший автомобіль з'явився у 1955 р. Принцип даного автомобіля простий: сонячні батареї, перетворюючи енергію сонячного світла в електричну енергію, заряджають акумуляторні батареї. Ті, в свою чергу, за допомогою електродвигуна приводять у рух колеса автомобіля. Вночі автомобілі пересуваються за рахунок накопиченої енергії від сонця.

Перше серйозне випробування автомобіль на сонячних батареях одержав в 1982 р., коли інженер-винахідник Ханс Толструпна

моделі «Quiet Achiever» проїхав поперек Австралію, при цьому середня швидкість «сонцемобіля» була 20 км/год.

В 1996 р. в ході четвертої Міжнародної ралі автомобілів на сонячних батареях (перша була проведена в 1987 р.), сонцемобіль «Dream» розвинув швидкість до 90 км/год, а на деяких ділянках шляху його швидкість досягала 135 км/год. Відстань, яку подолала дана модель становила 3000 км [1].

Існує багато конструкцій сонцемобілів, але їх спільною проблемою є низький ККД сонячних батарей — зазвичай біля 10–15%, передові розробки дозволяють добитися 30–40%. Це не дає змогу запасати значну кількість енергії за день, скорочуючи добовий пробіг. Друга проблема — висока ціна сонячних батарей [2].

В нашій країні перспектива використання техніки, яка може працювати від сонячної енергії, досить висока. Територія України лежить у континентальній області помірного кліматичного поясу, де Сонця достатньо, щоб такі технології могли впроваджуватись. Також наша країна має розвинену систему доріг, протяжність яких становить близько 420 тис. км, з'єднуючи не тільки великі міста, а і зовсім невеликі села. В Україні основна маса перевезень різноманітних товарів відбувається вантажними автомобілями. Крім того, наші товари експортуються за кордон також вантажівками. Тому тема забезпечення їх геліоенергетикою є досить актуальною. Сонячні панелі можуть бути розташовані на даху кузова і над вантажем, сприймаючи при цьому максимальну кількість сонячного випромінювання.

На сьогоднішній день існують декілька моделей таких автомобілів. Наприклад, модель Sion від мюнхенської компанії Sono Motors, яка призначена для сімейних перевезень. За даними компанії, «сонячні» технології збільшують запас ходу батареї в середньому близько на 300 км при «типових погодних умовах». Зовнішня оболонка Sion складається з 456 сонячних елементів з більш високою продуктивністю, ніж у стандартних модулів. Компактний автомобіль розганяється від 0 до 100 км/год менш ніж за десять секунд.

Стартап Lightyear з Нідерландів робить ставку на максимальну дальність руху при мінімальному споживанні. Автомобіль купе завдовжки понад п'ять метрів вражає рекордними показниками в плані обтічності. Сонячні елементи займають близько п'яти квадратних метрів поверхні кузова. За наявними даними, Lightyear 0 може проїхати понад 600 км на одному заряді акумулятора. Крім того, щодня генерується сонячна енергія для відстані до 50 км, тому загальний діапазон в тисячу кілометрів видається досяжним [3].

24-футова пряма вантажівка, що належить Challenge Dairy пройшла бета-тестування під час літньої спеки в каліфорнійській долині Сан-Хоакін. Система ENow перевершила всі очікування — як у скороченні викидів, так і в економії експлуатаційних витрат [4].

Німці підрахували, що на 40-тонний рефрижератор можна встановити сонячні панелі площею 36 м^2, що приблизно відповідає 6 кВт встановленої потужності. Така електростанція дозволяє економити, в залежності від регіону експлуатації до 1900 літрів дизельного пального [5].

Висновок. На мою думку перспектива використання сонячної енергії в транспорті безперечна і потрібно якнайшвидше її втілювати, щоб зменшити залежність людства від традиційних видів енергії.

Список використаних джерел

1. Автомобілі на сонячних батареях, перші випробування, кращі моделі — про авто. URL: http://autopark.pp.ua/6249-avtomobl-na-sonyachnih-batareyah-persh-viprobuvannya-krasch-model-pro-avto.html.

2. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.

3. Fleet management services. URL: https://advancedfleetmanagementconsulting. com/eng/.

4. Економічна правда. URL: https://www.epravda.com.ua.

5. Das Solar Auto wird Realitdt — Diese 3 Modelle kommen auf den Markt! URL: https://www.solaridee.de/solar-auto/.

НОВІ АСПЕКТИ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ВОЛОКНИСТИХ КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ

Третяк І. І.
група ХТ-21-1-іті, спеціальність «Хімічні технології та інженерія», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна». Науковий керівник: Смачило О. В., к.т.н., доцент

Сучасна промисловість потребує виробництва нових полімерних і композиційних матеріалів (ПКМ) з високим рівнем експлуатаційних характеристик. Перспективним напрямом створення таких матеріалів є застосування різних способів модифікації відомих матеріалів. Дуже важливою проблемою, що визначає техніко-економічну ефективність застосування нових композиційних матеріалів, є прогнозування експлуатаційних властивостей і пов'язані з цією проблемою моделювання ПКМ. Дослідження в цьому напрямку були зосереджені на технології отримання ПМК на основі політетрафторетилену

(ПТФЕ) з наповнювачем з вуглецевого волокна (ВВ). Подальший розвиток виробництва ПКМ на основі політетрафторетилену (ПТФЕ) має базуватися на наукових засадах технології полімерів і композитів на їх основі, прикладного матеріалознавства та фізико-хімічної механіки композитних структур. Матеріали з провідним майбутнім для застосування у вузлах тертя промислового обладнання є вуглепластики на основі політетрафторетилену та модифікованих наповнювачів, що успішно застосовуються для заміни традиційних матеріалів призначення. Обґрунтовані режимні параметри процесу підготовки матриці та наповнювачів і виготовлення ПТФЕ-композиції впливають на рівень фізико-механічних і триботехнічних властивостей вуглепластика.

Довгий час розвиток технології створення ПКМ на основі ПТФЕ базувався, найчастіше, на емпіричних дослідженнях. Це зрозуміло, якщо враховувати всю складність взаємодій в багатокомпонентних полімерних системах і їх зв'язок з властивостями полімерних композитів. Поєднання теоретичних досліджень структурно-фазових перетворень, що відбуваються при введенні наповнювачів в ПТФЕ-матрицю композиту, з експериментальними дослідженнями, це шлях, який дозволяє сформулювати науково обґрунтований підхід до прогнозування і цілеспрямованого регулювання властивостей ПТФЕ-композитів.

Виявлення закономірностей впливу наповнювачів, хіміко-технологічних факторів на основі поглиблення наукових уявлень про процеси структуроутворення композитів з гібридним наповнювачем, вивчення їх фізико-механічних і трибологічних характеристик дозволяє керувати властивостями ПТФЕ-композитів, що є однією з важливих проблем сучасного полімерного матеріалознавства. Питання дослідження підготовки матриці і наповнювачів та розробки основ отримання композитів на основі ПТФЕ вирішує важливу науково-технічну проблему і визначає актуальність теми роботи.

Довгий час розвиток технології створення ПКМ на основі ПТФЕ базувався, найчастіше, на емпіричних дослідженнях. Це зрозуміло, якщо враховувати всю складність міжфазних взаємодій в багатокомпонентних полімерних системах і їх зв'язок з властивостями полімерних композитів. Поєднання теоретичних досліджень структурно-фазових перетворень, що відбуваються при введенні наповнювачів в ПТФЕ-матрицю композиту, з експериментальними дослідженнями, це шлях, який дозволяє сформулювати науково обґрунтований підхід до прогнозування і цілеспрямованого регулювання властивостей ПТФЕ-композитів.

Удосконалюючи технологію виготовлення волокнистих композиційних матеріалів шляхом модифікування полімеру, модифікування поверхні волокнистого наповнювача та оптимізації технології формування (пресування) композиції можна досягти підвищення параметрів деформаційно-міцнісних характеристик композиту при збереженні високих триботехнічних показників; підвищити міцність ПТФЕ-композиту та його зносостійкість; зменшити вологопоглинання, збільшити показники експлуатаційних властивостей.

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ КАВ'ЯРЕНЬ В ІСТОРИЧНОМУ ЦЕНТРІ ЛЬВОВА

Хоменко В. І.
IV курс, група ДЗ-19-1, спеціальність «Дизайн»,
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: Хавхун Г. М., к.арх., доцент

Львів — найбільше місто Західної України, що протягом багатовікової історії було, і є нині, науковим, культурним та національним центром регіону. Особливою візиткою Львова є ресторани, кав'ярня, цукерні, які полюбляють і місцеві мешканці і туристи. Бізнес кав'ярень почав розвиватися ще більше 150 років тому і деякі із них ще досі працюють.

Понад сто п'ятдесят років тому, 1841 р., літератор І. Г. Коль у своїй книзі, присвяченій подорожам Східною Європою, дивувався незліченній кількості кав'ярень та цукерень у Галичині, стверджуючи при цьому, що, наприклад, Львів має кращі та елегантніші кав'ярні, ніж його рідне місто Дрезден або інші подібні містечка з такою ж кількістю населення.

З часів, коли Австрія та Польща мали владу на Західній Україні, заклади у Львові поділялися на три види: кнайпи — забігайлівки, де можна було випити пива і перекусити; каварні та цукорні (кондитерські) — для людей середнього достатку, де подавали каву і щось легке; ресторації — для заможних міщан. Каварні були від крихітних на 2–3 столики до великих на 2 залі. В каварнях і цукорнях подавали каву чорну або з молоком, чай, води, соки, багатьох видів морозиво («льоди»), торти, тістечка, кокосові бабки, андрути (вафлі), креми, карамельки тощо [1].

«Віденська кав'ярня» — вважається найстарішою в місті і розташована в кам'яниці, яка була збудована в 1828 р. купцем Карлом

Гартманом. У 1870 р. в кав'ярні відкрився невеликий буфет власного виробництва рогаликів та ромових тістечок, які швидко здобули славу у Львові та за межами міста. Відвідувачами «Віденської кав'ярні» були Михайло Грушевський, генерал Тарнавський, Станіслав Людкевич, Іван Франко. З самого відкриття і до нині кав'ярня не втратила польського шарму, австрійської автентичної атмосфери та української гостинності. В кав'ярні гості та містяни п'ють щойно зварену каву, слухають блюз та джаз, споглядаючи на самісінький центр Львова [2].

Кав'ярня «Під синьою пляшкою» — одна із старих кав'ярень Львова, яка знаходиться на вулиці Руській, 4, в глибині старовинного дворика в кам'яниці Гепнера. Сучасна назва кав'ярні походить від іншої кав'ярні, яка була відкрита у 17 столітті галицьким шляхтичом Юрієм-Францом Кульчицьким (гербу Сас). За легендою, у 1683 р. під час нападу турків на Відень, Юрій-Франц Кульчицький, як нагороду за свою дипломатичну місію отримав три сотні мішків кави та відкрив там першу кав'ярню. З часом він відкрив ще багато таких закладів, але найпопулярнішою була «Під синьою пляшкою». Інтер'єр та предметне наповнення сучасної львівської кав'ярні «Під синьою пляшкою» переносить нас в часи старої Австрії — від портрета Юрія-Франца Кульчицького й повідомлень генерального штабу часів Першої Світової до старих штандартів та межового стовпа Австро-Угорської імперії біля вхідних дверей. Основними кольорами кав'ярні є синій та коричневий. В інтер'єрі: цегляні та кам'яні стіни, бетонна стеля, дерев'яні столи та стільці, цегляна підлога та центральна синя стіна, яку можна побачити ще з вулиці. Ззовні, вздовж стін по обидва боки стоять столи зі стільцями, на яких стоять сині пляшки [3].

На основі проведеного огляду можна зробити висновок про те, що характерними рисами дизайну інтер'єрів кав'ярень в історичному центрі Львовова є: історія кав'ярні, яка виражена антикварними меблями і посудом, стінами з відкритою цеглою, або обшитими деревом, невеликими деталями; невеликі площі зали з кількома дерев'яними столами, зазвичай, на двох або чотирьох осіб; використання простору внутрішнього двора чи прилеглої вулиці для розширення закладу в теплий період та великі фасадні вікна, що робить міську історичну забудову складовою інтер'єру. Все це створює комфортну, затишну і романтичну атмосферу Старого Львова, яка приваблює туристів.

Список використаних джерел

1. Перші львівські кав'ярні : веб-сайт. URL: https://mikes68.livejournal.com/ 451425. tml (дата звернення: 28.03.2023).

2. До Міжнародного дня кави. Як галичанин врятував Відень і відкрив першу кав'ярню в Австрії : веб-сайт. URL: https://galychyna.if.ua/analytic/do-mizhnarodnogo-dnya-kavi-yak-galichanin-vryatuvav-viden-i-vidkriv-pershu-kav-yar nyu-v-avstriyi/ (дата звернення: 03.03.2023).

3. Кав'ярня «Під синьою пляшкою», або не звичне романтичне місце Львова : веб-сайт. URL: https://photo-lviv.in.ua/kav-iarnia-pid-synoiu-pliashkoiu-abo-ne-zvychne-romantychne-mistse-lvova/ (дата звернення: 07.03.2023).

ПРОДУКТИ ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЛІКАРСЬКОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ

Христафорова Т. М.
І курс, група ЗТХ-22.1м-iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна». Науковий керівник: Калакура М. М., к.т.н., професор

Серед великої та різнопланової кількості проблем, пов'язаних із нормалізацією структури харчування, особливу увагу слід приділити розширенню промислового виробництва нових харчових виробів, продуктів оздоровчого призначення з різних видів рослинної сировини: а саме лікарських рослин. Лікарські рослини є ефективними у харчуванні у системі профілактики та лікування широкого спектру захворювань. Має високу органолептичну якість продукції. Є широкі технологічні можливості при створенні та виробництві продуктів із заданими лікувально-профілактичними властивостями та функціональним складом нутрієнтів (у тому числі ессенціальних). Перспективою їх масового використання як повсякденні продукти харчування, що відкриває широкі можливості при проведенні систематичних широкомасштабних оздоровчих заходів. Абсолютною забезпеченістю регіональних сировинних ресурсів.

Продукти оздоровчого призначення, приготовані із лікарської рослинної сировини є необхідним та повноцінним компонентом повсякденного раціону харчування. Більшість харчових підприємств випускають не напої з лікарської сировини, а з біологічно активних добавок. Якщо так буде і на далі то у найближчій перспективі позбавить харчову галузь однієї з найважливіших функцій — організації харчування профілактичної та лікувально-оздоровчої. З таких причин, у харчовій галузі назріла необхідність у створенні принципово нового виду виробництв з випуску продуктів оздоровчого харчування з різних видів лікарської рослинної сировини, у тому числі: лікарських рослин. Продукти оздоровчого харчування,

приготовані з лікарської сировини є новим та вкрай необхідним компонентом повсякденного раціону харчування. Основним технологічним процесом в приготуванні напоїв оздоровчого призначення являється екстрагування лікарської рослинної сировини, як головного компоненту для збагачення соку БАР. Екстрагування має складний фізико-хімічний характер, який залежить від різних чинників: природного походження екстрагенту, виду та ступеню подрібненості рослинного компонента, тривалості та температури процесу, співвідношення сировини до екстрагенту тощо. Для проведення досліджень технологами необхідним було застосування методу мацерації, який дозволив вилучити зрозмарину та меліси біологічно активні речовини. Підготовка зразків для проведення-дослідження потребувала їх попереднього висушування та подрібнення за допомогою ступки, що дало змогу збільшити контакт поверхні частинок сировини із рідкою фазою при проведенні екстрагування з спостереженням збільшення ефективності переходу екстрактивних речовини в розчин. В проведених дослідженнях за харчову основу було обрано сік яблучний. Даний вибір обумовлено обсягом виробництва та споживання соків населенням України та доступністю вихідної сировини. За хімічним складом яблучний сік є джерелом мінералів, вітамінів, органічних кислот, пектину. За цими показниками важко знайти більш корисний для здоров'я людини продукт. До числа вітамінів, що входять до складу соку, відносяться вітаміни групи В, вітаміни С, Е, Н і деякі інші. За вмістом мінералів, яблучний сік, включає калій, кальцій, натрій, магній, хлор, сульфур, ферум, фосфор, йод, цинк, купрум, флуор, манган, хром, ванадій, молібден, бор, алюміній, кобальт, рубідій, нікол. Внесення соку чорноплідної горобини та екстрактів меліси та розмарину значно покращує органолептичні показники напою, зокрема смак був гармонійний, солодкий з легкою терпкістю, аромат приємний з нотками меліси та розмарину.

Виходячи із результатів досліджень проведених нами та науковцями ЧДТУ можемо зробити висновок про можливість і доцільність використання екстрактів лікарської рослинної сировини, зокрема меліси та розмарину, а також соків плодів чорноплідної горобини для збагачення біологічно активними речовинами напою оздоровчого призначення.

НЕВИДИМА ЯХТА. ВИКОРИСТАННЯ 3-D МОДЕЛЮВАННЯ

Шило С. О.
8-Б клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.
Науковий керівник: Терентьєва Ю. Г., к.ф.-м.н., доцент,
КЕФ, фізичний факультет КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
Педагогічний керівник: Янковська М. М., вчитель фізики, методист

З розвитком міжнародної торгівлі, зростанням виробництва і його спеціалізацією зросла і потреба в морських перевезеннях. Стався різкий стрибок у розвитку суднобудування, збільшилися водотонажності суден, потужності їх енергетичних установок, зросли швидкості, з'явилися судна з принципово відмінними методами експлуатації і способами управління ними.

Морське судно як транспортний засіб здійснює рух на кордоні двох середовищ — води і повітря, відчуваючи при цьому гідродинамічні аеродина-мічні впливи. Для забезпечення заданих параметрів руху (K, V, ω, ΔV) судном необхідно управляти. У зазначеному сенсі судно є керованою системою.

При керуванні судном доводиться враховувати такі його характеристики як довжину, ширину, форму і розміри підводного і надводної частин корпусу, а так само характеристики суднових засобів управління. Порівняно складний характер поведінки судна, обумовлений як властивість самого об'єкта управління, так і впливом багатьох зовнішніх факторів, робить процес маневрування вельми напруженим, які вимагають від судноводія глибоких знань. Наслідки невірних рішень питань управління судном найчастіше призводять до аварій і навіть корабельних з людськими жертвами.

Яхта, як приклад морського судна, є одночасно транспортним засобом, зручним для перевезення вантажів та здійснення морських подорожей. Чому однакові за розмірами яхти так відрізняються одна від одної за ціною? За рахунок чого утворюється ця різниця та чи виправдана вона? Що робить яхти дорогими і якісними?

Протягом останніх десятиліть збільшилися не тільки розміри яхт, а й запити їхніх власників щодо комфорту на борту: тепла вода, прокачові туалети, або в декілька разів спрощена навігація за допомогою плоттера — ось лише кілька прикладів досягнень, про які у 70-х та 80-х навіть і не мріяли.

Велика різниця в цінах яхт та якості споруди виникла з досягнутою різноманітністю продуктів. Необхідно уявити найважливіші

причини, які можуть вести до вищих цін, кращої якості та більшої ексклюзивності. Архітектор Грег Маршалл прогнозує, що технологія для тривимірних друкованих яхт і навіть суперяхт може бути доступна до 2030 року. Цілі суперяхти та їх інтер'єри можуть бути створені за допомогою 3D-принтерів, використовуючи ефективні матеріали для більш міцних та доступних конструкцій.Надалі 45-метрові яхти можна буде друкувати за 90 днів. Це величезна економія часу: зазвичай терміни складання яхти такої довжини становлять 2–3 роки. Технологія 3D-друку заощадить верфям не лише час, а й матеріали.

Перспективи 3D друку. Вчені активно розвивають існуючі методики 3D друку, розробляють нові технології і типи матеріалів, знаходять нові сфери застосування. Багато хто називає 3-D друк технологією майбутнього, і цьому є причини. По суті, 3D принтер — це справжня багатофункціональна фабрика, невелика і компактна. Вони здатні значно знизити виробничі витрати, за рахунок чого знизиться і собівартість виробів. Судячи за наростаючою тенденцією до популяризації 3D-технологій, в майбутньому основною товарною одиницею стане сировина для 3D друку. В цілому, перспективи 3D-друку визначені для багатьох сфер.

Абсолютно ясно, що майбутнє 3D принтерів порадує нас їх популяризацією. Навіть зараз можна спостерігати зростаючу тенденцію до застосування 3D друку практично у всіх сферах промисловості. Паралельно з тим, що все більше користувачів дізнаються про можливості технології, зростає і попит на настільні 3D принтери та принтери, які виготовляють достатньо великі предмети.

Можливо, в недалекому майбутньому, використовуючи 3D-технології, зробити недорогу швидку та екологічно чисту яхту, за допомогою введення в її будову певних конструктивних вузлів, які фахівці запозичають в аеробудівництві. Була виконана спроба створити 3D-яхту, екологічно чисту, швидкісну, з удосконаленням деяких конструктивних вузлів.

СЕКЦІЯ XV

ПРИРОДА, МЕДИЦИНА, ЗДОРОВ'Я

НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ДРІЖДЖОВОГО ЕКСТРАКТУ

Артеменко О. О.
ІІІ курс, група МБ-20-1, спеціальність «Біологія»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Тугай Т. І., д.б.н., професор

Властивість дріжджів дуже швидко рости і розмножуватись, змінюючи при цьому навколишнє середовище призвела до широкого практичного використання дріжджів з давніх часів. Зокрема, найбільш відомий для дріжджів є процес спиртового бродіння.

Дріжджі використовувались в пивоварінні, виноробстві та хліборобстві. Але з просуванням науки відкривалися і нові можливості використання дріжджів. Їх почали використовувати в якості очищувача у процессах біоремедіації (деякі види), як модельний організм у генетиці та клітинній біології (пекарські дріжджі), а також з них почали робити вітаміни та пробіотики (пивні дріжджі). Але межі можливостей використання дріжджів не досягнуто, і в різних країнах досідосліджуються інші аспекти їх застосування.

Екстракти отримують шляхом руйнування клітин їх біомаси власними ферментами. Потім необхідну фракцію (наприклад, клітинні стінки) екстрагують і пастеризують. Деякі екстракти дріжджів зберігають у висушеному, а інші залишають у рідкому стані.

Дріжджові екстракти почали використовувати ще в далекому 1910 році в Німеччині, їх добавляли в ковбаси. Вони давали гарний присмак та аромат, а також допомагали зменшити використання солі в продукті в половину, при цьому продукт не втрачав своїх якостей.

Зараз їх активно використовують, як природні ароматизатори, бо вони допомагають «оздоровити» склад готового продукту — не використовуючи штучні хімічні добавки. Цим користуються при виготовленні паштетів, соусів, локшини швидкого приготування та чіпсів.

Також, їх у вигляді дріжджових пластівців активно використовують вегани в омлетах, супах, піцах, бо вони мають сирний присмак та багато вітамінів. Використовують в попкорні, який є популярним продуктом в багатьох країнах світу.

В Азії, зокрема в Кореї, дріжджові екстракти є популярним компонентом косметики. Вони допомагають підтягнути шкіру, зняти сухість та набряк, прибрати недоліки: зморшки, пігментні плями, висипання. При догляді за волоссям вони стимулюють його ріст, укріплюють його структуру та прибирають лупу.

В Україні дріжджовий екстракт це інноваційний продукт, який почав вироблятися лише 2 роки тому компанією «Ензим». Завдяки виробленню екстрактів компанія хоче допомогти відмовитися від використання в продуктах хімічної добавки глутамату натрію. Співпраця з польськими компаніями вже дало змогу виготовити м'ясоковбасні вироби і супи швидкого приготування з їх використанням. Але, лабораторія компанії намагається розробляти інші продукти з дріжджів, які будуть привабливі для споживачів.

Отже, дріжджовий екстракт є концентрованим продуктом із дріжджів, отриманим шляхом їх руйнування і висушування.

Дріжджовий екстракт використовують у харчовій промисловості для поліпшення смаку й аромату продуктів, таких як супи, соуси та кубики для бульйону. Він також використовується, як добавка до корму для тварин і птахів, для отримання їхньої поживної цінності.

Дріжджовий екстракт може бути корисний для догляду за шкірою (прибирає висипання та зморшки), а також для поліпшення травлення та рівня холестерину в крові. Але потрібно враховувати ризики можливих алергічних реакцій.

Він є багатим джерелом білків, амінокислот, вітамінів групи В і мінералів, таких як залізо, мідь, цинк і магній. Винайдення нових шляхів використання різновидів дріжджових екстрактів в багатьох галузях промисловості є дуже перспективним.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ В СВІТІ І В УКРАЇНІ

Бастрига Д. Б.
ІІІ курс, група МБ-20-1, спеціальність «Біологія»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Тугай Т. І., д.б.н., професор

Туберкульоз — це інфекційна хвороба, яку спричиняють бактерії *Mycobacterium tuberculosis*. Ця бактерія зазвичай вражає легені, але може також впливати на інші частини тіла, включаючи нирки, кістки та лімфатичні вузли. Хвороба передається від людини до людини повітряно-крапельним шляхом, коли хвора людина кашляє, кривиться або говорить, віддаючи у повітря дрібні крапельки, що містять бактерії.

Туберкульоз є найбільш поширеною інфекційною хворобою у світі, зокрема в країнах з низьким рівнем доходів та поганими умовами життя. Є деякі фактори ризику, що збільшують вразливість до туберкульозу, такі як недоїдання, недостатня гігієна, слабкий імунітет, смертність, старість та погані умови життя. Етіологія туберкульозу пов'язана з бактерією *Mycobacterium tuberculosis*, яка має кілька видів. Однак, основним видом, що викликає захворювання у людей, є *Mycobacterium tuberculosis complex*. Ці бактерії мають особливу структурну клітинної стінки, що робить їх неприйнятними для багатьох антибіотиків. Крім того, вони можуть перебувати в сплячому стані у легенях протягом тривалого часу, що робить лікування туберкульозу важким та тривалим процесом.

У зв'язку зі складністю лікування та загрозою поширення туберкульозу у світі, на сьогодні існують спеціальні програми та стратегії для його лікування та запобігання поширенню. До них входять виявлення та діагностика туберкульозу, проведення профілактичних щеплень, лікування туберкульозу за допомогою антибіотиків та інші методи, такі як розробка нових вакцин та препаратів.

За оцінкою Всесвітньої організації охорони здоров'я, щорічно у світі 10 млн осіб уперше хворіють на туберкульоз і 1,5 млн осіб помирає від нього. Україна входить до двадцятки країн із найвищим тягарем лікарсько-стійкого туберкульозу. Як повідомили в Центрі громадського здоров'я, в планах до 2030 року — знизити захворюваність на 80%.

На початок 2015 року на обліку в протитуберкульозних закладах перебувало 36 тис. 537 осіб. Померли від туберкульозу 2 тис. 827 осіб. У 2016 році на обліку було на 0,8% менше хворих — 36 тис. 228 осіб.

Смертність теж знизилася — померли 2 тис. 624 осіб (–7,2%). На обліку з туберкульозом у 2017 році перебували 34 тис. 971 особа. За рік померли 2 тис. 289 українців, на 12,8% менше. У 2018–2019 роках на обліку стояли 32 тис. 493 людини та 31 тис. 221 особа відповідно. Рівень смертності від туберкульозу продовжував знижуватися. У 2018-му померли 2 тис. 207 осіб, в 2019-му — 2 тис. 95. На початок 2020 року на обліку в протитуберкульозних закладах перебували 29 тис. 151 осіб (-6,6%). Смертність за рік впала на 31,8% — померли 1 тис. 429 українців.

За даними Центру громадського здоров'я, в Україні за 2022 рік кількість уперше зареєстрованих захворювань на ТБ, включно з його рецидивами, становила 18 510, або 45,1 на 100 000 населення, що на 2,5% більше показника 2021 року (18 241, або 44,0 на 100 000 населення).

Також в Україні зростає кількість хворих на туберкульоз з ВІЛ-інфекцією (коінфекція), при цьому ефективність лікування стає нижчою, а рівень смертності підвищується. Неможливість нормально лікуватися хворим з поєднаною інфекцією призвело і до зростання захворюваності на СНІД.

На сьогоднішній день проблема з лікуванням туберкульозу залишається одним з найбільш серйозних питань для країни. Існує декілька причин цієї проблеми. По-перше, це відсутність сучасних ліків для лікування туберкульозу. Також, недостатня кількість протитуберкульозних препаратів та несвоєчасна їх поставка. Скасування диспансеризації населення та наявних методів профілактики при відсутності нових.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ В МЕДИЦИНІ

Бриченко В. В.
магістр, фахівець лабораторії,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Тугай Т. І., д.б.н., професор

Наносенсори на основі карбонових нанотрубок (CNT) та квантових точок (QD) — можуть виявляти біомаркери в крові та інших рідинах. Досить перспективний метод оскільки розвиток нанотехнологій дає можливість створювати все більш точні та ефективні методи. Слід зазначити метод дає можливість швидко виявити хво-

роби, які досі були складними для діагностики. З переваг методу можна виділити, високу точність та швидкість, що дасть змогу виявити хворобу на ранній стадії та отримати результат за кілька хвилин. Також нанодіагностика, не потребує інвазивних процедур, що зменшує дискомфорт пацієнта та ризик ускладнень.

Метаболомна аналітика — використовує хроматографічні та мас-спектрометричні технології. Перспективний методом лабораторної діагностики, досліджує метаболічний профіль людини. При використанні метаболічної аналітики можливо отримати інформацію про конкретні метаболічні властивості організму пацієнта, що може допомогти в персоналізації підходу до діагностики та лікування, в свою чергу відкриває нові можливості в розробці нових ліків та стратегій лікування. Даний метод не потребує складних інвазивних процедур, дозволяє виявляти метаболічні порушення на ранній стадії, виявляє широкий спектр захворювань, дає розуміння механізмів розвитку різних захворювань.

Мультиплексний імунноаналіз — дозволяє вимірювати одночасно декілька біомаркерів в одній пробі, використовуючи антитіла, які специфічно зв'язуються з кожним з біомаркерів. Завдяки високій чутливості та специфічності, метод дозволяє виявляти навіть низькі рівні біомаркерів та відрізняти їх від інших речовин, що знаходяться в зразку. Переваги методу полягають в можливості одночасно виявляти до декількох десятків біомаркерів за один раз, що дозволяє отримувати широкий обсяг інформації з одного зразка, це дозволяє економити час та ресурси. Мультиплексний імунноаналіз може бути використаний для діагностики різних захворювань, без додаткового обладнання це дозволяє забезпечити індивідуалізоване лікування пацієнта.

Криоелектронна мікроскопія — дозволяє вивчати структуру білків та інших біомолекул на молекулярному рівні з високою роздільною здатністю. Перспективи КЕМ полягають в можливості застосування цього методу для вивчення біологічних систем в реальному часі, дає можливість вивчення біомолекул у їх природних середовищах, дає більш детальніше знання про структури мембран і комплексів макромолекул, при взаємодії між біомолекулами та їхніх динамічних змін під впливом різних умов. Крім того, розвиток нових технологій для обробки та аналізу даних КЕМ дозволяє отримувати більш швидкі та точні результати.

Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР) — використовується для ампліфікації ДНК, що дозволяє визначати наявність вірусів та

бактерій у зразках біоматеріалу. Перевагами ПЛР є висока чутливість і специфічність, дослідження може бути виконана всього за кілька годин, що дозволяє проводити діагностику швидко та ефективно. Також слід зазначити ПЛР дозволяє автоматизувати процес та зменшити можливість помилок. Розвиток методів ПЛР на основі квантової технології може дозволити ще більш точно та ефективно діагностувати захворювання. Даний метод може бути використана для відбору донорської крові та органів для трансплантації, що може підвищити ефективність цих процедур та зменшити ризик відторгнення.

ПОРІВНЯННЯ КОНФОКАЛЬНОЇ ТА ДВОХФОТОННОЇ МІКРОСКОПІЇ БІОЛОГІЧНИХ ТКАНИН

Дадівєрін А. В.
8-Б клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.
Науковий керівник: Violetta Weinreb, MS, Research Scientist, Department of Cell Biology and Physiology, University of North Carolina at Chapel Hill, 109 Mason Farm Rd., 121 Taylor Hall, Chapel Hill, NC, 27599.
Педагогічний керівник: Янковська М. М., вчитель фізики, методист

Сучасні мікроскопи є досконалими приладами, які дозволяють одержувати значні збільшення з високою роздільною просторовою здатністю. Конфокальна мікроскопія (КМ) — сучасний інструмент для візуалізації та дослідження внутрішньо- і позаклітинних структур та аналізу клітинних процесів у біологічних та біомедичних дослідженнях, що має в своїй основі люмінесцентний мікроскоп. За рахунок певного прийому можна відтворити об'ємне зображення об'єкта при дослідженні серії оптичних зрізів. Основна перевага конфокального мікроскопа — не зростання роздільної здатності, а істотне збільшення контрастності зображення. У такому мікроскопі використовуються принципи люмінесцентної мікроскопії та імуноцитохімії із застосуванням спеціальних флюорохромів для конфокального мікроскопа. Конфокальний мікроскоп дає дві неоціненні можливості: він дозволяє досліджувати тканини на клітинному рівні в стані фізіологічної життєдіяльності, а також оцінювати результати досліджень у чотирьох вимірах: висота, ширина, глибина і час.

Окремою галуззю застосування флуоресценції в біології є флуоресцентна мікроскопія — варіант оптичної мікроскопії, який базується на дослідженні флуоресцентних молекул у мікрооб'єктах. У флуоресцентній мікроскопії контрастне зображення створюється завдяки флуоресценції певних молекул у зразку. Завдяки особли-

востям конструкції флуоресцентних мікроскопів збудне світло не попадає в об'єктив, що дає змогу отримувати яскраве контрастне зображення на темному фоні. Сучасні методи забарвлення зразків, такі як імунофлуоресцентне фарбування, або введення у клітину флуоресцентних маркерних білків, дає змогу забарвлювати окремі елементи клітини з точністю, як неможлива при використанні класичних технік забарвлення мікроскопічних зразків. Флуоресцентні білки неможливо прямо використовувати для ковалентного мічення нуклеїнових кислот. Для того, щоб досліджувати ДНК та РНК за допомогою флуоресцентних протеїнових маркерів, використовують такий підхід. У ланцюг нуклеїнової кислоти вводять послідовність, з якою селективно зв'язується певний протеїн (репресор, фактор транскрипції, тощо). Сам протеїн мітять потрібним флуоресцентним білком. Флуоресцентно-марковані білки споріднені до ДНК та РНК зв'язуються зі своїми мішенями, показуючи їх просторову локалізацію. Практичними реалізаціями цієї стратегії є візуалізація ДНК в еукаріотичних клітинах за допомогою GFP-lac-репресора, для візуалізації РНК за допомогою N системи, тощо. Існує можливість проводити дослідження із використанням флуоресценції на живих клітинах і навіть цілих організмах.

Лазерна скануюча конфокальна мікроскопія дає можливість отримання тривимірного зображення об'єкта (так звана 3D-реконструкція). Сучасна КМ широко використовується у клітинній біології. Типові задачі КМ — дослідження цитоскелету, ядра, хромосом і навіть локалізації в них генів. При дослідженні локалізації білків у клітинах їх попередньо мітять флуорохромами, це дозволяє диференціювати їх навіть якщо вони знаходяться один під одним. Вивчаються також динамічні процеси в живих клітинах, наприклад: далі в прикладах ми збираємося показати рух лізосом вздовж мікротрубочок або ми можемо показати відео як рухаються віруси і протеїнові кластери по мембрані (TIRF). TIRF Total Internal Reflection Fluorescence або мікроскопія згасаючого поля — забезпечує високо контрастні флуоресцентні зображення з низьким рівнем шумів і є ідеальною для візуалізації й спектроскопії флуоресценції окремих молекул. Метод може використовуватися для дослідження везикул, переміщення окремих білків у клітинах, поглинання білків крові біоматеріалами, адгезії клітин до різних поверхонь, а також динаміки вивільнення нейромедіаторів і для характеристики груп наночастинок, переносу електронів у мітохондріальних і фотосинтетичних мембранах тощо. Основна відмінна риса цього методу в тому,

що лазер світить на поверхню клітини під кутом і проникає в субстрат на відстань до 100 нм.

Двофотонний лазерний мікроскоп — лазерний мікроскоп, що дозволяє спостерігати живі тканини на глибині більше одного міліметра, використовуючи явище флуоресценції. Двофотонний мікроскоп є різновидом мультифотонного флуоресцентного мікроскопа. Його переваги в порівнянні з конфокальним мікроскопом: велика здатність, що проникає, низький ступінь фототоксичності.

Було закладено новий метод, який дозволяє «вмикати» і «вимикати» флуоресцентне світіння кожної окремої молекули. Завдяки цим відкриттям стало можливо спостерігати біохімічні процеси, що відбуваються на внутрішньоклітинному рівні: переміщення макромолекул у живих клітинах, рух білків. Зокрема, стало можливо спостерігати синапси, відстежувати рух білків, пов'язаних з хворобами.

МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ВОДИ

Денисенко Н. В.
ІІІ курс, група ЗМБ-20-1, спеціальність «Біологія»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Тугай Т. І., д.б.н., професор

Вода є одним із найважливіших середовищ для життя на планеті Земля. Її наявність та якість визначають можливість існування живого, впливають на здоров'я та добробут людей. Вода містить у собі багато мікроорганізмів: бактерії, віруси, гриби та інше. У зв'язку з глобальним потепління, з екологічними та техногенними катастрофами деякі види мікроорганізмів вимирають або залишаються на межі вимирання.

Математичні моделі дослідження якості води як ідеального середовища для мікроорганізмів є важливим інструментом для прогнозування розвитку та функціонування водних екосистем. Ці моделі базуються на математичних алгоритмах та статистичних методах, котрі дозволяють проаналізувати та передбачити динаміку мікробіологічних процесів у воді. Одним з основних математичних методів — модель популяції мікробів у воді, які дозволять визначити кількість та розмірність різних видів мікроорганізмів у воді. Ця модель дозволить виявити зміни у розмірах та кількості популяцій в залежності від різних фізико-хімічних змін води, таких як pH рівень кисню, температури.

Інший тип це модель розподілу та дифузії різних речовин у воді. Це дозволяє вивчати рух цих речовин у воді, а також їхній вплив на розвиток та функціонування мікроорганізмів у воді. До прикладу, даний метод може слугувати для визначення прогнозованості забруднення у воді та його впливу на місцеву біоту.

Практичне значення математичних моделей полягає у можливості передбачення розвитку та функціонування водних екосистем, що являється важливим для контролю за якістю води та зменшення рівня забруднення водних ресурсів. Використання математичних моделей якості води дозволяє знизити витрати на дослідження та підвищити ефективність вивчення мікроорганізмів, що знаходяться у воді, а також дозволяє прогнозувати можливі наслідки забруднення водних ресурсів та вчасно вживати заходів щодо їх очищення. Дані методи також мають свої недоліки. Одним з таких являється є їх складність та висока вимогливість до вхідних даних. Для створення точних математичних моделей необхідно мати достовірну інформацію про фізико-хімічні властивості води, біологічні характеристики мікроорганізмів та інші параметри, що можуть впливати на динаміку мікробіологічних процесів у воді.

У цілому математичні моделі дослідження якості води як ідеального середовища для проживання мікроорганізмів є важливим інструментом для вивчення властивостей та характеристик водних екосистем. Вони дозволяють прогнозувати динаміку розвитку та функціонування мікроорганізмів у воді та встановлювати зв'язки між різними параметрами води та їх впливом на живі організми. Крім того, використання математичних моделей дослідження якості води дозволяє знизити витрати на дослідження та підвищити ефективність контролю за якістю води, а також зменшити рівень забруднення водних ресурсів Планети. У зв'язку зі збільшенням антропогенного впливу на водні екосистеми, дослідження води найрізноманітнішими методами стає особливо важливим. Відомо, що забруднення водних екосистем може призводити до руйнування екосистеми та зменшення біорізноманіття.

Вода являється одним з найбільш поширених та важливих середовищ для розвитку та функціонування як мікроорганізмів так і макроорганізмів. Дослідження води як середовища проживання мікроорганізмів є надзвичайно важливим. Адже на відміну від фітопланктону, котрий виконує функцію фотосинтезу, що однозначно є позитивним фактором для людства, є велика кількість хвороботворних бактерій та вірусів, котрі можуть призводити до таких важких

хвороб як дизентерія, холера, тиф, вірусний гепатит, поліомієліт. А також є група умовно-патогенних мікробів, таких як кишкова паличка. Математичні моделі дослідження водного середовища є надзвичайно важливими, адже охорона життя і здоров'я людини являється пріоритетом для держави.

ПРОБІОТИКИ — НОВІТНІ ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ

Канівець Н. В.
викладач,
Тернопільський коледж Університету «Україна»

Анотація. Серед населення стало пріоритетом піклуватися про своє здоров'я, все частіше звертаються за допомогою до функціональної та оздоровчої їжі та напоїв.

Пробіотики — це корисні для мікрофлори кишечника бактерії, які відіграють важливу роль у підтримці багатьох метаболічних функцій, зміцненні імунної системи, перетравленні харчових субстратів та інших процесах. Основними продуктами, в яких міститься мікрофлора — це кефір, сири, йогурт, а також спеціальні харчові добавки і лікарські препарати.

Існують різні види випуску пробіотиків, способи та схеми їх застосування. Більша частина їх направлена на лікування та профілактики дисбактеріозів шлунково-кишкового тракту, а менша — для санації ротової порожнини та урогенітальної системи. Пробіотики дозволяють зменшити ризик негативного впливу на організм.

Annotation. Among the population, it has become a priority to take care of their health, they increasingly turn to functional and health food and drinks for help.

Probiotics are bacteria beneficial to the intestinal microflora, which play an important role in maintaining many metabolic functions, strengthening the immune system, digesting food substrates, and other processes. The main products that contain microflora are kefir, cheeses, yogurt, as well as special food additives and medicines.

There are different types of production of probiotics, methods and schemes of their use. Most of them are aimed at the treatment and prevention of dysbacteriosis of the gastrointestinal tract, and a smaller part — at the sanitation of the oral cavity and urogenital system. Probiotics can reduce the risk of negative effects on the body.

Пробіотики є корисними для організму людини і користь їх полягає у зміцненні імунної системи, підвищують рівень енергії завдяки

виробленню вітаміну В12, корисні при запалені кишечника і взагалі нормалізують роботу кишечника, покращують стан шкіри, знижують наслідки лікування антибіотиками, допомагають скинути вагу.

Щоб уникнути серйозних дисбіотичних порушень в організмі, важливо регулярно поповнювати запаси корисних бактерій з їжею, а при необхідності використовувати спеціалізовані препарати — мультипробіотики.

Продуктами, які є багатими на пробіотики вважаються кисломолочні продукти, такі як йогурт і кефір. Йогурт — один з продуктів-рекордсменів за вмістом пробіотиків, який виробляється з молока з додаванням корисних бактерій. Регулярне споживання йогурту добре впливає на травлення, імунну систему, роботу серця, але не всі з них містять живі бактерії. Кефір — представник ферментованих продуктів, найкорисніший з кисломолочних продуктів. Такі продукти містять живі мікроорганізми, які відіграють важливу роль у роботі травної системи, запобігають алергіям, коливанням ваги, підтримують рівень холестерину.

Сири теж є джерелами пробіотиків, але не всі. До сирів, в яких бактерії можуть «виживати» в процесі їх виготовлення, відносяться такі види сирів як Гауда, Моцарелла, Чеддер та звичайний кисломолочний сир.

Навіть квашені овочі, такі як капуста та огірки, містять незначну кількість пробіотиків. У процесі квашення утворюється молочна кислота при зброджуванні цукрів молочно-кислими бактеріями, яка дозволяє збільшити термін придатності продуктів, зберегти їхню поживну цінність та робить їх ще кориснішими.

Яблучний оцет теж містять природні пробіотики завдяки процесу бродіння солодкого яблучного сидру. У ньому містяться амінокислоти, яблучна, оцтова кислоти, ферменти і мікроелементи, які впливають на активність травних ферментів, покращують травлення і нормалізують роботу кишечника.

Присутність продуктів багатих на пробіотики у щоденному раціоні людини покращують здоров'я та самопочуття.

ВЗАЄМОДІЯ ЕКОЛОГІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Кибалюк Н. М.
викладач,
Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

Сьогодні важливо усвідомлювати нерозривний зв'язок екології та суспільства, що носить взаємозалежний дієвий характер. Людське життя пронизане часом, який організує та інтегрує всі його біологічні, психологічні, культурні, соціальні структури.

Світ — це не просто навколишнє середовище, а єдиний наш дім, в якому треба жити, працювати, відпочивати і дбати про належний екологічний стан довкілля. Природне середовище, географічні й кліматичні особливості роблять значний вплив на суспільне розвиток. Ці фактори можуть прискорювати або сповільнювати темп розвитку країн і народів, впливати на суспільний розвиток праці. Водночас, суспільство активно впливає на природне середовище проживання людини. Історія людства свідчить як про сприятливий та позитивний вплив діяльності людей на природне середовище проживання, так і про негативні наслідки діяльності для екології й природи.

Право громадян на безпечне для життя й здоров'я довкілля — це закріплена Конституцією України й забезпечена державою можливість суб'єкта проживати в середовищі, яке не спричиняє шкоду здоров'ю. Людина має право користуватися безпечними природними благами, вимагати від держави, а також інших фізичних і юридичних осіб виконання екологічної безпеки, а у випадку їх порушення звертатися за захистом порушеного права до компетентних органів.

В страшних реаліях повномасштабної агресії, внаслідок військових дій та бомбардування території нашої держави, значно погіршується і руйнується екологічний простір країни. Зміна природного середовища в результаті антропогенних дій веде до порушення структури й функціонування природних ландшафтів і призводить до негативних соціальних, економічних та інших наслідків. Стрімко зростає екологічна загроза довкіллю. Виникає низка екологічних проблем у зв'язку з пошкодженням і знищенням родючих ґрунтів, зелених насаджень, рослинного й тваринного світу. Відбуваються негативні екологічні зміни щодо якості водних і повітряних ресурсів. Суспільство опинилось перед ядерною загрозою, оскільки під прицілом знаходиться найбільша в Європі Запорізька АЕС. На сьогодні це найбільш гострі катастрофічні екологічні про-

блеми людства, які треба невідкладно вирішувати на всіх рівнях органів державної влади та світового співтовариства.

Поряд з вищенаведеними глобальними екологічними проблемами потребує вирішення ряд інших актуальних проблем щодо поліпшення екології нашого довкілля. Людина має можливість впливати на хід природних процесів, підкоряти сили природи, опановувати майже всі доступні відновні й невідновні природні ресурси.

Проблему забруднення повітря можна вирішити шляхом отримання електроенергії з чистих джерел «зеленої енергетики», енергії сонця й вітру. Також треба припинити неконтрольовану вирубку наших лісів. Потрібно невідкладно подбати за утилізаційну інфраструктуру переробки побутових відходів. Сміттєзвалища можуть стати додатковими джерелами доходів, терикони можуть стати джерелом добрив чи горючого газу.

Для стабілізації земельного фонду повинна проводитись рекультивація й систематичне відновлення її родючості. Важливою є охорона водних ресурсів.

Кожен ресурс колись вичерпується й тому необхідно свідомо та практично споживати природні ресурси, розуміючи, що вони — вичерпні.

Важливу роль для вирішення екологічних проблем має виховання культури бережного споживання ресурсів. Екологічна культура допоможе вирішити низку соціальних проблем. На часі — використання науково-технічного прогресу для охорони природи і забезпечення високого рівня життя, обмеження споживчого відношення до природи.

Глобальна проблема екологічного забруднення буде існувати до тих пір, поки все людство не об'єднається для її вирішення, тому що від цього належить майбутнє наступних поколінь.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ТРАВМ СПИНИ, ОТРИМАНИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Килимник А. В.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Травми спини, які виникають під час війни є як ніколи актуальними. Спінальна травма є однією з найбільш серйозних, які можуть статися внаслідок бойових дій. Вони можуть мати серйозний вплив

на життя людини, яка їх отримала, та її близьких. Під час війни травми спини можуть бути викликані різними факторами, включаючи падіння, вибухи, кулі, осколки та інші фізичні пошкодження. Вони можуть статися у будь-який момент та в будь-якому місці тіла, що робить їх дуже небезпечними та непередбачуваними. Травми спини можуть мати серйозний вплив на життя людини, яка їх отримала. Вони можуть призвести до різних видів уражень, включаючи порушення нервової системи, втрату рухомості та навіть параліч. Це може вплинути на здатність людини до самообслуговування та роботи, а також на її психологічний стан.

Одним з ключових факторів успішного відновлення після травми спини є правильне застосування фізичної терапії, яка може допомогти знизити біль, покращити рухливість, збільшити міцність та гнучкість м'язів, підвищити рівень енергії та покращити загальний стан здоров'я. Один з ключових аспектів фізичної терапії при травмах спини полягає у тому, щоб допомогти пацієнтам відновити рухомість та функції тіла. Фізична терапія може включати в себе різні вправи та техніки, такі як розтяжки, зміцнення м'язів, масаж та вправи на балансування.

Однією з найбільш ефективних методів фізичної терапії при травмах спини є техніка, відома як «м'язова активація». Цей метод базується на стимулюванні м'язів, які можуть бути заблоковані або ослаблені після травми. М'язова активація може бути виконана за допомогою спеціальних вправ, електроміостимуляції або використанням інших технік.

Одним з методів м'язової активації є функціональна електрична стимуляція (ФЕС). Цей метод включає в себе використання електричних стимулів для м'язів, які можуть бути заблоковані або ослаблені після травми. Цей метод може бути особливо ефективним для пацієнтів, які не можуть виконувати рухи самостійно. ФЕС може бути виконана за допомогою спеціальних електродів, які підключаються до м'язів.

Інший метод м'язової активації — це активне відновлення руху. Цей метод включає в себе виконання спеціальних вправ, щоб стимулювати м'язи, які можуть бути заблоковані або ослаблені після травми. Вправи можуть бути розроблені індивідуально для кожного пацієнта в залежності від характеру травми та стану пацієнта. Цей метод допомагає покращити м'язову силу та рухомість, а також збільшити контроль над рухами. Також можуть використовуватися інші методи м'язової активації, такі як біофідбек та нейромуску-

лярна терапія. Біофідбек є одним із методів фізичної терапії, який базується на використанні електронних приладів для вимірювання фізіологічних параметрів організму та надання зворотного зв'язку пацієнту про ці показники.

У фізичній терапії біофідбек використовується для підтримки та покращення функцій м'язів, регуляції дихання, зниження болю та стресу. Зазвичай, під час процедури біофідбеку пацієнт знаходиться в комфортному положенні, і на його тіло накладаються електроди, які записують деякі показники, наприклад, електричну активність м'язів або рівень дихання. Інформація про ці показники транслюється на екран, де пацієнт може спостерігати за ними, і в реальному часі він може спробувати змінити їх шляхом контролювання свого тіла.

Наприклад, під час біофідбеку для зниження болю в спині може використовуватися м'язова релаксація, яка полягає у зниженні напруги в м'язах за допомогою регулювання їх активності. Пацієнт може спостерігати за рівнем м'язової активності на екрані, і спробувати знизити її шляхом зосередження та регулювання дихання.

Окрім того, біофідбек може використовуватися для підтримки регуляції нервової системи, зниження стресу та тревожності, поліпшення сну та підвищення загального рівня фізичної та психічної витривалості.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПАЦІЄНТІВ ПРИ НОВОУТВОРЕННЯХ У СТОВБУРОВИХ ВІДДІЛАХ ГОЛОВНОГО МОЗКУ

Клеценко Л. В.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
Левков А. А.
кандидат медичних наук,
доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

За даними Центру громадського здоров'я МОЗ України в нашій країні захворюваність на злоякісні новоутворення головного мозку становить 5,4 випадки на 100 тис. населення. Зокрема, у жінок цей показник становить 4,8 на 100 тис. населення, у чоловіків — 6,1

на 100 тис. населення. Пухлини головного мозку становлять близько 9% від загальної кількості всіх новоутворень [1].

Новоутворення у головному мозку вважаються одними з найнебезпечніших хвороб, їх небезпека заключається в непередбачуваності та побічних ефектах при терапевтичному впливі. Тривале дослідження новоутворень у головному мозку хірургами свідчить, що серед інших пухлинних уражень найчастіше зустрічаються пухлини стовбурових відділів головного мозку — з усіх внутрішньочерепних пухлин їх чисельність сягає 15%, а серед пухлин задньої черепної ямки — 25–30% [2]. Вибір методу і тактики лікування новоутворень у головному мозку є однією з найскладніших проблем нейрохірургії, адже пухлини стовбура головного мозку неоднорідні не тільки за своїми гістобіологічними властивостями, але і за локалізацією та поширенням. Ці новоутворення завжди привертали до себе увагу морфологів, невропатологів і нейрохірургів.

Комплексна реабілітація людей з виявленням новоутворення мозку вимагає від реабілітолога максимальних вмінь та навичок. Реабілітація заключається в комплексній підтримці м'язових тканин і недопущенні в процесі реабілітації погіршення стану пацієнта і збільшення пухлини. Складання програми реабілітації залежить від характеру, розміру пухлини та індивідуальних особливостей пацієнта. Загалом, робота реабілітолога полягає у вивчені фізіологічних та психологічних особливостей пацієнта, а після зібрання інформації та консультації з нейрохірургом можна приступати до складання програми реабілітації та втілення її в життя, обов'язково звертаючи увагу та корегуючи її в залежності від стану хворого.

Основними проблемами реабілітації при новоутвореннях у головному мозкує непередбачуваність ходу захворювання та певні елементи побічного ефекту, такі як зниження тиску, знесилення, головний біль, оніміння кінцівок, задишка, запаморочення, потемніння перед очима та інші в залежності від особливостей пацієнта. Особливо делікатною має бути реабілітацію на початковому етапі — цей етап характеризується дуже низькими фізичними показниками пацієнта, він припадає на момент коли пацієнт пройшов курс лікування, прооперувався; під час цього етапу максимально, що дозволено — виходити на свіже повітря та дихати, здійснювати мінімальні прогулянки спокійною ходьбою з відпочинками. Категорично забороняються при хворобі біг, піднімання ваги, вживання алкоголю, куріння, перегрівання, переохолодження, поштовхи в зоні голови тощо.

Список використаних джерел

1. Серед причин розвитку пухлин головного мозку є генетична схильність організму та вплив онкогенних вірусів. Центр громадського здоров'я МОЗ України : веб-сайт. URL: https://phc.org.ua/news/sered-prichin-rozvitku-pukhlin-golovnogo-mozku-e-genetichna-skhilnist-organizmu-ta-vpliv (дата звернення: 28.10.2020).
2. Walker M. L., Emadian S. M., Honeycutt J. H. Diagnosis and Management of Primary Pediatric Brain Tumors / Grossman R. G., Loftus C. M., eds. Principles of Neurosurgery, 2nd ed. Lippincott — Raven Publishers, Philadelphia, 1999. P. 39–45.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ОПІКАХ

Лабунський А. С.
V курс, група ФТ-20-1v, спеціальність «Фізична терапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

Опіки — це надмірне пошкодження кожних шарів шкіри та інших тканин, що можуть виникнути внаслідок термічних, хімічних або радіаційних впливів. Це дуже болісний і травматичний стан, який може мати серйозні наслідки для здоров'я людини. Реабілітація при опіках має на меті забезпечити пацієнтові максимальне відновлення функції його тіла та координацію рухів.

Основний підхід до реабілітації при опіках полягає у забезпеченні гідного догляду за постраждалим, лікуванні ран та відновленні тканини. Особливу увагу приділяють питанням профілактики інфекцій та запобігання виникненню деформацій та звуження суглобів. Крім того, пацієнтам рекомендується проводити систематичні вправи, що сприяють розтягненню суглобів та м'язів.

При реабілітації опікових пацієнтів, головна увага приділяється фізичній реабілітації, проведенню масажу та ЛФК. Крім того, підбирається правильне харчування та призначається комплекс вітамінно-мінеральних препаратів. Для зменшення болісних відчуттів застосовуються різні методи аборбції болю, наприклад, акупунктура, фармакотерапія та фізичні техніки.

Основні методи реабілітації при опіках включають такі:

– Фізіотерапія. Цей метод включає в себе застосування різноманітних фізичних методів, таких як ультразвукова терапія, електростимуляція і термотерапія. При опіках ці методи можуть допомогти покращити кровообіг, зменшити закінчення болю і допомогти зменшити запалення.

– Масаж. Масаж допомагає зменшити біль і покращити кровообіг в тканинах. При опіках масаж використовується для покращення згинання і розгинання кінцівок та інших функцій тіла.

– Лікувальна гімнастика. Лікувальна гімнастика є важливим етапом відновлення фізичних функцій пацієнта. Гімнастика може допомогти відновити м'язову силу, збільшити гнучкість тканин і сприяти повному відновленню функцій тіла.

– Реабілітація на дому. Реабілітація на дому допомагає пацієнту повернутися до повсякденного життя та надає можливість сприятливо вплинути на ментальний стан і розумову активність. Важливо забезпечити безпечні умови для повернення до домашнього оточення, захистити пацієнта від подразників та надати належну професійну допомогу.

Фізична реабілітація при опіках включає в себе широке коло різних методів і більшість з них залежить від важкості опіка. Акуратність і вміння фахівця є основою ефективності фізичної реабілітації.

Підсумовуючи, реабілітація при опіках — це складний і тривалий процес, який включає в себе комплекс заходів, щоб допомогти постраждалим повернутися до нормального життя. Основними завданнями реабілітації є поліпшення функцій тіла постраждалих, запобігання ускладнень та підтримання доброго самопочуття. Важлива роль у реабілітації відводиться спеціалістам, що мають великий досвід у цій галузі.

М'ЯЗОВА СПАСТИЧНІСТЬ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ КОРЕКЦІЯ

Майборода В. М.
І курс, група ФТ-22-1м,
спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Спастичність та її лікування, складний та довгий процес. Лікування починається в гострого періоду, та продовжується аж до одужання або до компенсації рухових дефектів в межах захворювання.

Спастичність виникає під час ураження головного чи спинного мозку. Під час ураження центрального мотонейрону, розвивається центральний (спастичний) парез. Охарактеризувати спастичність можна як підвищений тонус м'яза або групи м'язів пасивному розгинанні, яка залежить від швидкості руху. При довготривалій спас-

тичності можуть розвиватися структурні зміни в сегментарному апараті спинного мозку та дегенеративно-дистрофічні зміни у м'язах, сухожиллях та суглобах.

Діагностика спастичності м'язів, їхній тонус, визначається пальпацією м'язів, опором м'язів під час пасивних рухів у відповідній кінцівці. Найчастіше підчищений тонус можна побачити у м'язах згиначів передпліччя, м'язах кисті та пальців. Тонус нижніх кінцівок можна побачити в розгинаючих м'язах гомілки, м'язах-згиначах стопи, м'язів внутрішньої поверхні стегон. Оцінку спастичності найчастіше проводять за модифікованою шкалою спастичності Ашворта (Ashworth, 1964). Де 0 — підвищення тонусу відсутнє, 4 — пошкоджений сегмент кінцівки фіксується в положенні згинання або розгинання.

Основні цілі фізичної реабілітації при спастиці полягають у зниженні м'язової напруги, поліпшенні рухомої активності, покращенні координації рухів, збільшенні м'язової сили та витривалості.

До основних методів фізичної реабілітації при спастиці входять:

– Розтяжка м'язів: розтяжка допомагає у зниженні м'язової напруги, поліпшенні рухомої активності та збільшенні гнучкості. Розтяжку можна проводити за допомогою спеціальних вправ та технік.

– Масаж: масаж допомагає у зменшенні м'язової напруги та покращенні кровообігу. Масаж можна проводити за допомогою спеціальних технік, які спрямовані на поліпшення рухомої активності та зменшення болю.

– Вправи на м'язову силу та витривалість: ці вправи допомагають у покращенні м'язової сили та витривалості, що може покращити рухому активність та зменшити ризик утворення вад постави.

– Басейнова терапія: басейнова терапія може бути корисною для людей зі спастичними розладами, оскільки вона дозволяє зменшити вплив сили тяжіння на тіло та поліпшити рухому активність.

– Ботулінотерапія: Це процедура, при якій використовують ботулінічний токсин для тимчасового зниження активності м'язів. Це може допомогти зменшити спастичність і покращити рухливість.

Кінцевий результат лікування спастичності залежить від тяжкості захворювання, періоду та віку пацієнта. Фізіотерапевтичні методи лікування: масаж, медикаментозне лікування, психотерапевтична реабілітація, — це все, комплексний підхід реабілітації пацієнта, де важливе місце займає кінезіотерапія, яка у значній мірі може повернути пацієнта до нормального, повноцінного життя, або значно компенсувати тяжкість захворювання.

Важливо, щоб реабілітаційна програма була індивідуальною та призначена відповідно до потреб кожного пацієнта. Призначення і вибір методів лікування повинно бути здійсненено лікарем-реабілітологом, який проведе детальне обстеження та складе індивідуальний план реабілітації, з метою отримання максимального клінічного ефекту та покращення якості життя пацієнта.

РОЛЬ М'ЯСНИХ СТРАВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ У ХАРЧУВАННІ ЛЮДИНИ

Морозько Т. В.
IV курс, група ТХ-21.3-zu, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна». Науковий керівник: Ратушенко А. Т., к.т.н., доцент

М'ясні страви — важливе джерело повноцінних білків, жирів, мінеральних і екстрактивних речовин, вітамінів А та групи В. Амінокислотний склад білків м'язових волокон близький до оптимального, коефіцієнт засвоєння їх дуже високий (97%). Жири підвищують калорійність страв, а також є джерелом енергії. Екстрактивні речовини надають стравам своєрідного приємного смаку й аромату, сприяють виділенню травних соків, збуджують апетит і поліпшують засвоюваність їжі. М'ясо поєднують з овочами, які використовують як гарнір або тушкують разом з ними, завдяки чому мінеральний склад м'ясних страв збагачується лужними сполуками, досягається оптимальне співвідношення кальцію і фосфору, підвищується вітамінна активність.

На думку вчених функціональними є харчові продукти, призначені для систематичного вживання у складі харчових раціонів усіма групами здорового населення, які зберігають і покращують здоров'я та знижують ризик розвитку хвороб, пов'язаних із харчуванням, завдяки наявності у їхньому складі харчових функціональних інгредієнтів, що володіють властивістю здійснювати сприятливі ефекти на одну або декілька фізіологічних функцій та метаболічних реакцій організму людини.

Створення м'ясних продуктів функціонального призначення — це важливе соціальне й наукове завдання, оскільки для розробки таких продуктів необхідно змінювати традиційні підходи до технологічного процесу. Воно спрямовано на зменшення малоцінних інгредієнтів, які містяться у сировині. У м'ясі такими можна

вважати насичені жирні кислоти та холестерин. Бажано також зменшити або повністю виключити з рецептури хлористий натрій, нітрит натрію та інші небажані інгредієнти, які традиційно використовуються у виробництві м'ясних продуктів. Водночас важливо збагатити продукт функціональними інгредієнтами, які не знижують споживчі та технологічні властивості продукту.

Залежно від призначення виділяють м'ясні функціональні продукти: для профілактичного, лікувального і реабілітаційного харчування. М'ясні функціональні продукти можуть бути з терапевтичною ефективністю або профілактичною дією у випадку залізодефіцитних анемій, алергій на тваринні білки, захворювань, зумовлених дією радіації та ін. Функціональними компонентами можуть бути: сировина тваринного походження (печінка курчат, альбумін харчовий), мінерально-білкові добавки, що містять колаген, мінеральний збагачувач із шкаралупи курячих яєць, баластні речовини й кальцій, солі заліза, морська капуста і йодвмісні добавки. На їх основі розробляють продукти з радіопротекторними властивостями і вироби для корекції дефіциту йоду, профілактики залізодефіцитної анемії й діабетичного харчування. Окремо виділяють продукти з підвищеним вмістом колагену для осіб із захворюваннями опорно-рухового апарату, серцево-судинними захворюваннями, хворих з опіками на основі використання мінерально-білкової добавки із ніг курчат бройлерів, що містять близько 15% колагену, 1,25% кальцію і мають високу водозв'язувальну здатність. Включення у рецептуру до 10% добавки сприяє збільшенню кількості сполучно-тканевих білків, необхідних для репарації тканин і кальцію, без зниження біологічної цінності продуктів і їх органолептичних властивостей. Кількість кальцію підвищується більше ніж у 9 разів, заліза — на 31% і зростає співвідношення Ca:P з 0,61 до 1,38, що особливо важливо з позицій оптимізації мінерального складу м'ясних продуктів.

Правильний підхід до технології переробки м'ясної й кісткової тканини може забезпечити максимальне використання їх харчового потенціалу не лише щодо кількості, але і якості. Це дасть змогу виробляти продукти функціонального призначення.

ЕНДОПРОТЕЗУВАННЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Немцева А. А.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

Ендопротезування суглоба — це один із найсучасніших методів оперативного лікування захворювань опорно-рухового апарату, в ході якого патологічно змінені структури, що утворюють суглоб, замінюються на штучні протези (імплантати), які мають анатомічну форму здорового суглоба і дозволяють виконувати весь обсяг рухів. Після таких операцій пацієнт забуває про болі в суглобах і повертається до активного життя.

Операція ендопротезування застосовується при різних захворюваннях та травмах суглобового апарату, що призвели до повної або практично повної втрати рухових функцій.

До таких хвороб суглобів належать: дегенеративно-дистрофічні захворювання (всі види остеоартрозів та артритів); хвороба Бехтерєва; асептичний некроз головки стегнової кістки; внутрішньо-суглобові переломи; хибні суглоби; дисплазія суглобів; перелом шийки стегна.

Проте, така операція не може бути проведена абсолютно всім пацієнтам. У неї є певні протипоказання:

– захворювання серцево-судинної, бронхіально-легеневої системи у стадії декомпенсації;

– наявність осередку гнійної інфекції (тонзиліти, каріозні зуби, хронічні гайморити та отити, гнійничкові захворювання шкіри);

– психічні чи нейром'язові розлади;

– активна або латентна інфекція в ділянці суглоба давністю менше 3-х місяців;

– незрілість скелета;

– неможливість пересування;

– поліалергія;

– відсутність кістково-мозкового каналу стегнової кістки;

– гострі захворювання судин нижніх кінцівок (тромбофлебіт, тромбоемболія).

Відносні протипоказання: онкологічні захворювання; хронічні соматичні захворювання; печінкова недостатність; гормональна остеопатія; ожиріння 3 ступеня.

Операція ендопротезування буває повною (тотальною) або неповною (частковою). При частковому ендопротезуванні роблять заміну лише пошкоджених частин суглоба, наприклад, головки стегна. Тому таку операцію ще називають однополюсним ендопротезуванням. На відміну від однополюсного протезування, при тотальному протезуванні відбувається заміна всього суглоба на ендопротез.

Реабілітація після ендопротезування — найважливіший етап, що допомагає відновитись без наслідків у вигляді болю, анкілозу. Необхідні заходи продовжуються 3–6 місяців і включають кілька етапів. Для кожного періоду застосовуються свої лікувально-профілактичні алгоритми, що базуються на лікувальній фізкультурі та фізіотерапевтичних процедурах. Поступовий етапний вплив дозволяє зменшити або ліквідувати набряк тканин, біль, а також розробити кінцівку та відновити функціонування. Реабілітація після ендопротезування суглобів починається у стаціонарі та продовжується у поліклініці, санаторії, домашніх умовах.

Відновлювальне лікування має такі цілі:

1. Ліквідація запалення та болю, що виникають внаслідок оперативного втручання.

2. Нормалізація роботи м'язів та зв'язок, що підтримують суглоб.

3. Зрощення компонентів протезу з кістково-хрящовими структурами.

4. Запобігання розвитку ускладнень.

Реабілітація не обходиться без призначення лікарських засобів, до яких належать антибіотики, антикоагулянти, нестероїдні протизапальні засоби, гастропротектори, кальцеві добавки.

ПРИЧИНИ ДИСПЛАЗІЇ КУЛЬШОВИХ СУГЛОБІВ У НЕМОВЛЯТ

Оберняк О. М.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

Згідно зі статистичними даними, в Україні дисплазія кульшового суглоба діагностується в 5–20% новонароджених дітей. Це поширена патологія, яка при своєчасному виявленні та правильній терапії успішно лікується. В іншому випадку може провокувати розвиток

важких ускладнень, таких як остеоартрит кульшового суглоба в дорослому віці й стати причиною ранньої інвалідності.

Порушення функції нижньої кінцівки, ходи, біль в кульшових суглобах і поперековому відділі хребта, кульгавість, сколіоз — далеко не всі наслідки запущеної дисплазії. Тому всім батькам потрібно знати перші ознаки цієї хвороби в дітей і розуміти важливість своєчасних візитів до ортопеда, адже це допоможе уникнути подальших ускладнень.

Єдиної думки фахівців з приводу розвитку дисплазії кульшового суглоба у дітей досі немає. За однією з версій, основна причина — вада розвитку суглобових тканин на ранніх термінах вагітності (перші 2–3 місяці). Причиною є несприятлива екологія, вплив токсичних речовин та інфекційні захворювання. Хоча головним чинником є спадковість, що реалізується за домінантним типом.

Згідно з іншою теорією, на розвиток суглобів впливає високий рівень окситоцину, який підвищує тонус стегнових м'язів плоду, у результаті чого поступово розвивається підвивих кульшових суглобів.

Підвищена здатність до розтяжності капсули кульшового суглобу може бути спровокована й проникненням до організму плоду від матері гормону релаксину Можливо, саме в цьому криється причина більшої поширеності дисплазії серед дівчаток (у 5–8 разів частіше, ніж у хлопчиків), які більш схильні до впливу гормонального фону матері.

Також підвищують ризик неправильне внутрішньоутробне положення плода й тривалі важкі пологи (в сідничному передлежанні), родові травми.

Схильність до дисплазії нерідко передається у спадок, тому, якщо такі випадки вже були у когось з родичів, потрібно заздалегідь подумати про ранню діагностику. Запідозрити порушення батьки можуть і самі, ще до огляду ортопедом. Найчастіше це відбувається при важкій формі захворювання, коли голівка стегнової кістки повністю виходить з суглобової западини. У більш легких випадках визначити наявність дисплазії може тільки фахівець після детального обстеження. Однак є основні ознаки:

– обмеження рухливості (розведення) стегон, нерідко малюк починає плакати при спробі відвести ніжку в бік;

– асиметрія (розбіжність) пахових і сідничних складок, які стають більш вираженими на пошкодженому боці;

– скошеність статевої щілини у дівчаток.

Але наявність лише цих симптомів при дисплазії кульшового суглоба в дитини не є абсолютною ознакою хвороби та може бути наслідком порушення м'язового тонусу.

Якщо дисплазія кульшового суглоба не була виявлена в перші 6 місяців життя після пологів, то ураження суглоба прогресує: коротшає кінцівка, формується патологічна («качина») хода або кульгавість.

Діагностику дисплазії проводять ще в пологовому будинку. За її наявності лікування проводиться консервативними методами: широке сповивання, басейн, фізіотерапія, лікувальна гімнастика та масаж, ортопедичні пристрої (стремена Павліка, подушки Фрейка й шини-розпірки, в складних випадках — гіпсова або полімерна іммобілізація).

Отже, дисплазія кульшового суглоба є серйозною хворобою, що погіршує якість життя й навіть призводить до інвалідності, проте при вчасній діагностиці цього можна запобігти, якщо знати причини її розвитку та вчасно звернутись до фахівця.

ЗМІНИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МЕТАБОЛІЗМУ У CHLORELLA VULGARIS ЗА ДІЇ ТРИХОТЕЦЕНОВИХ МІКОТОКСИНІВ

Ображей Л. В.
група ЗМБ-21-1М, спеціальність 091 «Біологія»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»;
Тугай Т. І.
доктор біологічних наук, професор кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології

Понад 200 трихотеценів і їх похідних були виділені та охарактеризовані в різних лабораторіях світу. Усі вони є нелеткими, низькомолекулярними сесквітерпенами.

Багато з відомих трихотеценів токсичні для клітини та найпотужніший вплив трихотецени справляють на еукаріотичні організми порівняно з прокаріотичними. В літературі добре задокументовані дані стосовну впливу цих токсинів на різни етапи синтезу білка, нуклеїнових кислот. Проте механізми такого впливу не достатньо вивчені.

Дуже чутливі до дії багатьох мікотоксинів і рослини, показано, що вплив цих токсинів на синтез пігментів більш виражений ніж на синтез білка. Зокрема встановлено, що афлатоксини здатні пригнічувати синтез хлорофілів у рослин на ранніх стадіях.

Встановлено, що макроциклічні трихотецени проявляють виражену фітотоксичну дію на велике коло рослинних об'єктів: як сільськогосподарських культур так і бур'янів. Мікотоксикогенні гриби є дуже поширеними патогенами, які часто зустрічаються в усіх

сільськогосподарських регіонах світу. Вони можуть проникати та рости на широкому колі культур, і є дуже різноманітними таким чином, що дозволяє їм виробляти мікотоксини за різних умов, включаючи екологічні. Кілька факторів впливають на ріст грибів і вироблення мікотоксинів, і, як правило, забруднення цими токсинами може відбуватися в різних точках харчового ланцюга, оскільки це накопичувальний процес, який може початися в полі та посилитися на наступних стадіях, включаючи збір врожаю, сушку та зберігання. Проте переважна більших даних стосується інформації про вплив на організменному рівні. Дуже обмежені дані впливу цих токсинів на інші метаболічні процеси рослинних об'єктів.

Метою даної роботи було вивчення впливу макроциклічних трихотеценів на особливості енергетичного метаболізм хлорели.

При вивченні впливу токсинів при культивування хлорели в модельних умовах за яких енергетичний метаболізм здійснюється за участі окисного фосфорилювання (на гетеротрофному середовищі в темновому режимі) виявлена активація синтезу пігментів. При концентраціях токсину від 0,05 до 0,15 мкг/мл спостерігали лінійну активацію синтезу хлорофілу а і ступінчату хлорофілу в, максимальна величина якої становила 160% і 180% від контролю. За концентрацій токсинів від 0,075 мкг/мл до 0,15 мкг/мл відбувалась активація синтезу каротиноїдів, максимальна величина якого становила 250% від контрольного рівня (за відсутності токсина у середовищі).

Що стосується можливої участі окисного фосфорилювання в роботі клітини за освітлення (в умовах, оптимальних для фотосинтезу), то, згідно з даними літератури, його енергетичний внесок несуттєвий або взагалі відсутній.

У дослідженнях пов'язаних з вивченням впливу певних макроциклічних трихотеценів на синтез каротиноїдних пігментів у дріжджів *Rhodotorulaglutinis*, встановлено, що токсини сприяють активанії синтезу каротиноїдів на 30–50%. Авторами за дії токсинів виявлено зниження компонентів з максимумом поглинання в ультрафіолетовій області (222,5–241,7 нм) і зроблено припущення, що токсини пригнічують активність ферментів циклу Кребса, особливо специфічних дегідрогеназ, при цьому накопичуються ацетил-КоА-фрагменти, що може передувати активації синтезу каротиноїдів.

Таким чином, вплив макроциклічних трихотеценів на рослинні об'єкти суттєво залежить від того, які системи енергетичного забезпечення є домінуючими — чи окиснювальне фосфорилювання чи фотофосфорилювання.

ФЕРМЕНТОВАНІ ПРОДУКТИ, ЇХ РОЛЬ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Олексіюк В. О.
ІІІ курс, група ТХ-21.2-1-iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна». Науковий керівник: Ратушенко А. Т., к.т.н., доцент

Травлення — важливий процес, від якого залежить дуже багато, в тому числі і зовнішній вигляд людини. Ламке волосся і нігті, проблемна шкіра, зайва вага, всі ці проблеми можуть виникнути із-за збою в роботі шлунково-кишкового тракту. Ферментовані продукти — це те, що допоможе привести травлення в порядок. І хоча сама тенденція не нова, останнім часом такі продукти стають все більш популярними.

Ферментація — це стародавняя техніка збереження їжі. Процес досі використовується для виробництва таких продуктів харчування, як вино, сир, квашена капуста, йогурт і чайний гриб. Користь ферментованих продуктів в тому, що вони багаті на корисні пробіотики і дарують цілий ряд переваг для здоров'я — від кращого травлення до більш сильного імунітету. Ферментовані продукти, список яких представлений в цій статті, мають безліч корисних властивостей. Ферментація — це природний процес, за допомогою якого мікроорганізми — дріжджі і бактерії, перетворюють вуглеводи, такі як крохмаль і цукор, в спирт або кислоти. Спирт або кислоти діють як природний консервант і надають ферментованим продуктам виразний смак і терпкість. Ферментація також сприяє зростанню корисних бактерій, відомих як пробіотики. Було доведено, що пробіотики покращують імунну функцію, а також травну систему і здоров'я серця. Отже, додавання ферментованих продуктів в ваш раціон може поліпшити загальне самопочуття.

Основні переваги ферментованих продуктів для здоров'я. Покращують травне здоров'я. Пробіотики, що виробляються під час ферментації, можуть допомогти відновити баланс корисних бактерій в кишківнику і полегшити деякі проблеми з травленням. Наявні дані свідчать про те, що пробіотики можуть зменшити неприємні симптоми синдрому подразненого кишківника, розлади травлення. Більш того, ферментовані продукти також можуть знизити тяжкість перебігу діареї, здуття живота, газоутворення і запорів. За цих причин додавання ферментованих продуктів в свій раціон може

бути корисним, якщо у вас регулярно виникають проблеми з кішківником. Ферментовані продукти підвищують імунну систему. Через високий вміст пробіотиків ферментовані продукти, список яких ви знайдете нижче, можуть стимулювати імунну систему і знизити ризик інфекцій, таких як застуда. Споживання продуктів, багатих пробіотиками, також може допомогти вам швидше відновитися, коли визахворіли. Крім того, ферментовані продукти багаті вітаміном С, залізом і цинком — доведено, що всі вони сприяють зміцненню імунної системи. Ферментовані продукти роблять блюдо легко засвоюваним. Ферментація допомагає розщеплювати поживні речовини в їжі. Наприклад, лактоза — природний цукор в молоці — розщеплюється під час бродіння на глюкозу і галактозу. В результаті ті, у кого непереносимість лактози, зазвичай добре засвоюють кисломолочні продукти, такі як кефір і йогурт. Крім того, ферментація допомагає руйнувати і антінутріенти, такі як фітати і лектини, які містяться в насінні, горіхах, зернах і бобових, які перешкоджають засвоєнню поживних речовин.Отже, споживання ферментованих бобів або бобових, таких як темпе, збільшує засвоєння корисних поживних речовин, роблячи їх більш поживними.

Інші потенційні вигоди ферментованих продуктів. Дослідження показали, що користь ферментованих продуктів також проявляється в сприянні психічному здоров'ю. Кілька досліджень пов'язують пробіотичні штами *Lactobacillus helveticus і Bifidobacterium longum* зі зменшенням симптомів тривоги і депресії. Обидва пробіотика містяться в зброджених продуктах. В деяких дослідженнях були виявлені зв'язки між деякими про біотичними штамами, включаючи *Lactobacillus rhamnosus і Lactobacillus gasseri і* втратою ваги, зменшенням жиру на животі. Здоров'я серця — ферментовані продукти пов'язані з більш низьким ризиком серцевих захворювань, також можуть незначно знижувати артеріальний тиск і сприяти зниженню загального і «поганого» холестерину ЛПНЩ. Ферментовані продукти пов'язані з декількома позитивними наслідками для здоров'я, включаючи поліпшення травного здоров'я, зміцнення імунітету і збільшення доступності корисних поживних речовин.

Ферментовані продукти: кефір, квашена капуста, темпе, натто, сир, чайний гриб, місо, кімчі, салямі, йогурт, закваска хліба, пиво, вино, оливки і т. ін. вважаються безпечними для більшості людей. Тим не менш, деякі люди можуть відчувати побічні ефекти. Через високий вміст пробіотиків в ферментованих продуктах найбільш поширеним побічним ефектом є початкове і тимчасове збільшення

газів і здуття живота. Ці симптоми можуть посилюватися після вживання багатих на клітковину продуктів, таких як кімчі і квашена капуста. Дієтологи попереджають, що ферментовану їжу слід додавати в раціон поступово, стежити за реакцією організму. Але користь ферментованих продуктів переважає, тому що вони можуть знизити ризик серцевих захворювань і допомогти травленню, імунітету і втраті ваги,не кажучи вже про те, що кисломолочні продукти додають гостроти і родзинку у ваші страви і є відмінним доповненням до здорової дієти. Таку їжу людина споживала ще в давнину. Ймовірно, наші предки інтуїтивно розуміли її користь, адже в кислому середовищі шкідливі бактерії не розмножуються.

РОДИНА БАКТЕРІЙ RICKETTSIACEAE — ЗБУДНИК БАГАТЬОХ ЗАХВОРЮВАНЬ В СВІТІ

Олійник Н. М.
ІІІ курс, група МБ-20-1, спеціальність «Біологія»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Тугай Т. І., д.б.н., професор

Актуальність вивчення дуже поширеної в світі родини *Rickettsiaceae* визначається необхідності боротьби з важкими формами хвороб, що спричиняють різні види бактерій цієї родини, що система передачі бактерії які є облігатними паразитами. На сьогодення відкрито понад 30 видів *Rickettsia*. За морфологічними ознаками ці види є подібними один до одного тому є необхідність розширення вивчення хемотаксономічних ознак цих видів зокрема застосування цілої низки молекулярних методів дослідження для їх коректної ідентифікації. Такий підхід дозволяє виявити нові варіанти штамів, з визначеною патогенності що дозволяє вдосконалювати протокол лікування. Також в подальшому вивчені цієї родини можна контролювати розповсюдження інфекції.

Родина Рікетців (*Rickettsiaceae)* — це родина грам-негативних бактерій які є внутрішньоклітинними паразитами, інфікуючи комах та людей. Більшість видів рикетців живуть в кишківниках комах найчастіше це кліщі, воші та блохи. Через укуси комах цих видів передаються до людини проникаючи через шкіру втирання фекалій інфікованих комах. Ці бактерії здатні жити тільки в середовищі живої клітини свого господаря. Потрапляє бактерія в шкіру через фекалії комах, і спричиняють тяжкі хвороби.

Аналіз захворювань, викликаними різними видами *Rickettsia,* свідчить що вони виникають в країнах з різним кліматом як в Європі, так і в Америці, Африці, Азії. Найвідоміші є ендемічний висипний тиф (*R. prowazekii*) зафіксовані в Північній Америці, смертність без лікування зіставляла 10–30%.

Встановлено що від лихоманка Ку (*Coxiella burnetii*) в Європі та Америці та Австралії смертність становить 5% від всіх інфікованих. Цуцугамуші *(Orientia tsutsugamushi)* найчастіше зафіксована в країнах Азії, смертність сягала від 0,2 до 21%. Лихоманку скелястих гір (*R. rickettsii*) була зафіксована в США, смертність становить від 3% до 30% інфікованих.

На основі аналізу можна діти висновку що найбільшу смертність спричинює бактерія виду *R. Rickettsii* та *R. Prowazekii* до 30% смертності, найменший показник в *Coxiella burnetii* всього 5%. Оскільки, види Рікетцієвих бактерій є потенційно небезпечними для здоров'я людини та тварин без новітніх методів лікування інфекція може перейти в важку форму. Головним фактором передачі бактерії від комахи є гризуни та домашні тварини.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ТА ЗАСОБІВ МІОФАСЦІАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Папушой В. Р.
І курс, група ФТ-22-1м-ist,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач

Міофасціальна діагностика є важливою складовою фізичної терапії та має широкий спектр застосування в різних клінічних ситуаціях. Основна ідея міофасціальної діагностики полягає в оцінці стану м'язово-фасціальної системи, виявленні дисбалансів та відхилень в роботі цієї системи, а також в плануванні оптимальних методів лікування на основі цих оцінок.

Оцінка м'язового напруження. Міофасціальна діагностика дозволяє оцінити рівень м'язового напруження в різних ділянках тіла. За допомогою пальпації та оцінки різних м'язових тонусів можна виявити гіпертонію, гіпотонію та інші відхилення в роботі м'язів та фасцій.

Виявлення тригерних точок. Міофасціальна діагностика дозволяє виявляти тригерні точки — це зони підвищеної чутливості та напруження в м'язах та фасціях. Виявлення тригерних точок може допомогти в ідентифікації джерела болю, а також в плануванні методів лікування, таких як тригер-пунктова терапія.

Виявлення рухових відхилень. Міофасціальна діагностика може бути використана для виявлення рухових відхилень, таких як обмеження в амплітуді руху, дисбаланси в роботі м'язів та фасцій, асиметрія рухів тощо. Це може бути важливо при плануванні індивідуальної програми фізичної терапії для кожного пацієнта.

Оцінка стану фасцій. Міофасціальна діагностика також дозволяє оцінити стан фасцій — це сполучнотканинні структури, що оточують м'язи та органи. За допомогою спеціальних методів, таких як фасціальна пальпація, можна виявити зміни в структурі та тонусі фасцій, що можуть впливати на функціональність органів та м'язово-скелетну систему.

Планування лікувальних заходів. Міофасціальна діагностика допомагає фізичному терапевту визначити оптимальні методи лікування на основі отриманих даних. На підставі оцінки стану м'язів, фасцій, тригерних точок та рухових відхилень, фізичний терапевт може розробити індивідуальну програму лікування, включаючи техніки мануальної терапії, розтяжок, вправи на відновлення рухомості та силові вправи.

Моніторинг ефективності лікування. Міофасціальна діагностика також може бути використана для моніторингу ефективності проведеного лікування. Порівняння показників до початку терапії та після її завершення може допомогти оцінити результати та внести корективи в програму лікування, якщо необхідно.

Профілактика рецидивів. Міофасціальна діагностика може бути використана для профілактики рецидивів після завершення лікування. Виявлення відхилень та дисбалансів в м'язовій і фасціальній системі дозволяє фізичному терапевту розробити рекомендації щодо подальшого утримання оптимального стану тканин і запобігання повторення проблем.

Індивідуалізація підходу до пацієнта. Міофасціальна діагностика допомагає фізичному терапевту створити індивідуальний підхід до кожного пацієнта. Враховуючи результати діагностики, терапевт може налаштувати методи лікування, інтенсивність та тривалість сеансів на основі потреб та можливостей кожного окремого пацієнта.

Покращення ефективності фізичної терапії. Використання методів та засобів міофасціальної діагностики може покращити ефективність

фізичної терапії. Завдяки більш детальній оцінці стану м'язів, фасцій та рухових відхилень, терапевт може більш точно визначити причини проблеми та налаштувати програму лікування для досягнення кращих результатів.

Підтвердження ефективності лікування. Міофасціальна діагностика може допомогти підтвердити ефективність проведеного лікування. За допомогою об'єктивних оцінок стану м'язів, фасцій та рухових відхилень, фізичний терапевт може відслідковувати зміни в стані пацієнта та встановити взаємозв'язок між проведеним лікуванням та покращенням стану пацієнта.

ТЕЧІЯ РІДИНИ В СВІТІ ХАОСУ

Паращій А. О.
9-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.
Науковий керівник: Михальова М. Ю., к.т.н., доцент, КНУБА.
Педагогічний керівник: Янковська М. М., вчитель фізики, методист

Проблема попередження техногенних аварій з кожним роком набуває все більшої актуальності через те, що число і тяжкість наслідків аварій мають загальну тенденцію до зростання. Існує найбільший ризик виникнення аварій та небезпек під час експлуатації трубопровідного транспорту, що суттєво впливає на стан техногенної безпеки.

Загальна протяжність підземних нафто-, водо- і газопроводів становить порядку мільйонів кілометрів, при цьому через постійні інтенсивні хвильові (коливання тиску, гідроударів) і вібраційні процеси, ділянки цих комунікацій доводиться постійно ремонтувати і повністю замінювати. При загальній динаміці аварійності, за оцінками експертів, причинами розриву трубопроводів є 60% випадків — гідроудари, перепади тиску і вібрації.

Причини виникнення аварій на промислових трубопроводах можуть бути технічними та організаційними. Можливі технічні причини — це відхилення від проектів при монтажі установок збору та підготовки нафти. Збільшення в'язкості продукції нафтових свердловин з підвищенням їх обводнювання призводить до необхідності підвищення тиску на початкових ділянках трубопроводів з метою подолання гідравлічних опорів, внаслідок чого можливі розриви трубопроводів. Основна кількість аварій (до 90%) відбувається внаслідок корозії внутрішньої поверхні труб. При цьому 70–85% пошкоджень відбувається по тілі труб. При цьому 72–83% відмов знахо-

диться в зоні нижньої твірної труби. Відомо, що всі потоки рідин і газів діляться на два типи, що різко відрізняються один від одного: спокійні і плавні потоки, які називаються ламінарними, і їхня протилежність — так звані турбулентні потоки, при яких швидкість, тиск, температура та інші гідродинамічні величини безладно пульсують, дуже нерегулярно змінюючись у просторі і в часі. Складний характер коливань швидкості і температури при турбулентному потоці, безліч пульсацій різних періодів і амплітуд, ілюструють складну внутрішню структуру турбулентних потоків, які різко відрізняються в цьому відношенні від ламінарних потоків. Так, турбулентні потоки мають набагато більшу здатність до передачі кількості руху (образно кажучи, турбулентне середовище має величезну ефективну в'язкість) і тому в багатьох випадках роблять набагато більший силовий вплив на тверді тіла, що обтікаються рідиною. Також турбулентні потоки мають підвищену здатність до передачі тепла і пасивних домішок, до поширення хімічних реакцій, до перенесення завислих частинок. Переважна більшість потоків, які реально зустрічаються в природі і техніці є саме турбулентними. Тому зрозуміло, що перелічені властивості турбулентних потоків можуть бути потрібними при вирішенні багатьох задач природознавства і техніки. Отже, питання про те, як часто зустрічаються турбулентні потоки, представляє безсумнівний практичний і теоретичний інтерес.

У течії рідини з явищами турбулентності при використанні сучасних методів можливо краще зрозуміти динаміку складних потоків. Вивчення турбулентності в них дуже добре підлаштовується під фрактали. Перебіг рідини надає приклад подвійної поведінки. Визначення режиму руху в потоці має практичне значення, бо від нього залежать втрати енергії під час його руху. При різних режимах руху мають місце різні залежності між втратами енергії (напору) і середніми швидкостями руху. Моя робота спрямована на пошук та передбачення тих невеликих змін в течіях різних рідин, щоби мати методи боротьби з помітними змінами характеристик течій нафти, води в майбутньому. Світ хаосу прийде на допомогу в боротьбі з техногенними аваріями на трубопроводах.

УРБОЕКОСИСТЕМИ З ПЕРМАКУЛЬТУРНОЮ СКЛАДОВОЮ

Пелешок А. В.
І курс, група ЕК-22-1м-ibmt,
спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Мовчан В. О., к.б.н., доцент

За оцінками Організації Об'єднаних Націй, до 2050 року 68% людей житимуть у містах. Через високу концентрацію мешканців на відведеній площі, відсутність джерел енергії безпосередньо на території міста, великий обсяг відходів, місто за своїм устроєм набуває паразитичних ознак стосовно навколишнього природного середовища. Враховуючи усі вже наявні негативні наслідки та ще більш невтішні прогнози, а також той факт, що урбанізація продовжує зростати, жителі міст повинні не тільки дивитися в бік подолання екологічної кризи, досягнення сталого розвитку в містах та створення можливостей спілкування і взаємодії з природним середовищем, а й робити певні кроки назустріч.

В далекосяжній перспективі велику надію на значну екологізацію і перетворення міст на сталі урбоекосистеми можна покладати на відносно нову тенденцію в сучасній архітектурі — регенеративну архітектуру. У біології регенерація — це здатність оновлювати, відновлювати або вирощувати тканини в організмах і екосистемах. Стосовно проєктування будівель це може виглядати як структури, що наслідують відновлювальні аспекти природи. Відповідно, регенеративна архітектура — це практика використання світу природи як генератора ідей для архітектури. До основних її стратегій входять: зелені дахи, збір та зберігання дощової води, очищення стічних вод, виробництво та зберігання енергії, секвестрування викидів вуглецю, досягнення теплової ефективності, створення придатного середовища існування для диких тварин і рослин, вирощування продуктів харчування.

На перший погляд може здатися, що така ідея проектування міст виглядає утопічно, однак досить лише поглянути на місто Сінгапур та його розвиток у цьому напрямку. Наприклад, споруда Oasa Hotel Downtown, спроєктована архітектурною компанією WOHA, де 27-поверховий зовнішній фасад обгорнутий сонцезахисною решіткою з натуральної лози, чотири розкішні небесні тераси, 1 793 великих кашпо і чотири великих структурних ядра, які забезпечують хорошу перехресну вентиляцію, що знижує загальні витрати на електроенер-

гію. 314-кімнатний готель є домівкою для понад 33 видів рослин і 21 виду ліан. І таких прикладів в цьому місті безліч. Тому у провідних архітекторів та проєктувальних компаній є реальний шанс використати принципи регенеративної архітектури у відбудові зруйнованих українських міст, тим паче, що деякі зрушення у цьому напрямку вже прослідковувалися («зелений дах» Вілла Олімпія у Дніпрі, «Зелений дах» торговельного центру у Дніпрі «Каскад Плаза» та ін.).

Але якщо говорити про заходи, які можна робити вже тут і зараз, то слід звернути увагу на дерева і кущі та їх неоціненну користь у покращенні екології міста. Дослідники з Королівського садівничого товариства та університетів Редінга і Шеффілда вивчали, які види дерев і живоплотів, що використовуються у великих і малих містах, приносять найбільше користі. Визначено, що найкращими універсальними рослинами є бук (Fagus sylvatica), глід (Crataegus monogyna), падуб (Ilex aquifolium) та японська троянда (Rosa rugosa). Особливо добре поглинають забруднення повітря бук, тис, лавр, бирючина, елаагнус і фотінія. Волохаті та вузькі листки добре вловлюють крихітні частинки сажі. Великі вічнозелені листки та щільна структура живоплоту видаються особливо ефективними для зменшення шуму, наприклад, падуб, фотінія та Prunus laurocerasus. Багато рослин у живоплоті підтримують диких тварин, надаючи їм притулок, місця для гніздування, їжу, наприклад, нектар для бджіл та інших комах-запилювачів, осінні ягоди для птахів, а також коридори для пересування, що допомагає максимізувати біорізноманіття, а також сприяють створенню зеленого, естетично привабливого і антистресового середовища.

Таким чином, не зважаючи на те, що екологічна ситуація в українських урбоекосистемах залишається доволі складною, ми все ще маємо великі шанси змінити все на краще і зараз, і в майбутньому.

МІКОЛОГІЯ

Попович (Крючкова) Д. В.
ІІІ курс, група МБ-20-1, спеціальність «Біологія»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Тугай Т. І., д.б.н., професор

Дослідженням грибів займається наука мікологія. В останні роки з'явилася значна кількість нових даних, багато питань, що стосуються систематики грибів, циклів розвитку, трактуються по-новому.

Однак на лекціях та лабораторних заняттях немає можливості висвітлити весь матеріал, що передбачається програмою. В даний час грибкові інфекції — одна із найважливіших проблем охорони здоров'я. Гриби, що мають медичне значення, є численною групою збудників, що викликають мікози. Серед величезної кількості грибів близько 50 видів патогенні, більша кількість видів відноситься до умовно-патогенних.

Медична мікологія дотепер залишається в тіні бактеріології та вірусології, проте грибкові ураження належать до найбільш поширених інфекцій людини. За даними ВООЗ, кожен п'ятий житель нашої планети уражається грибковою інфекцією, і лише 5% всіх мікозів є первинними захворюваннями, а в інших випадках це вторинні процеси, що розвиваються на тлі основних розладів різного генезу. Спостерігається зростання захворюваності на дерматомікози на тлі зростаючих імунодефіцитів, нейтропеній, ВІЛ-інфекції; частішають випадки глибоких опортуністичних мікозів; розширюється спектр збудників, з'являються нові нозологічні форми, зростає стійкість грибів до протигрибкових препаратів. Великий вплив на здоров'я людини надають наслідки впливу грибів та продуктів їхньої життєдіяльності, такі, як мікогенна алергія, мікотоксикози.

Розробка та пошук ефективних препаратів для профілактики та лікування вірусних інфекцій є одним із актуальних завдань сучасної фармацевтичної промисловості. У зв'язку з тим, що антибіотики є малоефективними при вірусних захворюваннях, потреба в нових засобах дуже висока. Останніми роками підвищився інтерес до лікарських засобів рослинного походження.

Ведеться пошук та розробка нових лікарських препаратів як на основі плодових тіл, так і культивованого міцелію деяких грибів. Так, запропоновано інгібітор репродукції вірусу імунодефіциту людини першого типу, що містить водний або водно-спиртовий екстракт природних біологічно активних речовин із базидіального гриба Inonotusobliquus.

Показано високу віруснейтралізуючу активність щодо вірусу грипу людини та високопатогенного вірусу грипу птахів деяких гастероїдних грибів: Lycoperdonperlatum (дощовик диктіофора здвоєна), Calvatialilacina (головач бузковий) і Lycoperdonumbrinum (дощовик умбровий). Вищі базидіоміцети, як джерела різних біологічних активних речовин (БАР), що мають високу фармакологічну активність, низьку токсичність при практично повній відсутності побічних ефектів, викликають цілком логічний інтерес у дослідників, які

розробляють нові лікарські засоби. Раніше було показано, що трутовик справжній — Fomesfomentarius, що відноситься до сімейства Polyporaceae, має широкий спектр біологічних активностей: протипухлинної, імуномодулюючої, антиоксидантної. Полісахариди, виділені з культивованого міцелію Fomesfomentarius, надають антипроліферативний вплив invitro на клітини раку шлунка, а водний екстракт гриба нормалізує рівень глюкози в крові та ліпідний обмін, а також знижує активність ферментів супероксиддисмутази та каталази, стимулюєтка. У Японії та Кореї екстракт трутовика сьогодення у поєднанні з лікарськими рослинами застосовують у складі функціональних напоїв для профілактики ракових захворювань та діабету, для лікування нервових захворювань та нормалізації складу крові.

Отже, гриби та грибоподібні організми, як редуценти є важливими гетеротрофними компонентами екосистем, викликають хвороби рослин, тварин та людини, є цінним продуктом харчування, багато хто відомий як продуценти різноманітних біологічно активних речовин.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РАЦІОНАЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ ОСНОВНИХ МАКРО- ТА МІКРОНУТРІЄНТІВ В УКРАЇНІ

Попович Ю. Ю.
ІІІ курс, група МК-20-1фмб, спеціальність «Маркетинг»,
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: Кулік А. В., к.е.н., доцент

Досягнення світової науки щодо раціонального харчування суттєво змінили уявлення про фізіологічну потребу організму людини в основних нутрієнтах та енергії вже наприкінці ХХ ст. Формула збалансованого харчування, сформульована в 80-ті роки ХХ ст. академіком О. О. Покровським, де представлені потреби людини в енергії та харчових речовинах, з подальшим розвитком нутриціології відкорегована відповідно до сучасних досліджень науковців виглядає наступним чином (табл. 1).

З отриманням знань про метаболізм білків в організмі значно змінилися уявлення про фізіологічні потреби в нихорганізму людини. У 1993 р. були суттєво зменшені білкові норми для мешканців України. Виходячи з того, що вживання білка в надлишкових кількостях може сприяти погіршенню порушеної функції нирок, накопиченню токсичних шлаків, підвищенню «замисленості» організму група експертів ВООЗ дійшла висновку, що рівень споживання білка не повинен перевищувати РВС більш, ніж у два рази [2].

Таблиця

Порівняння добової потреби людини в харчових речовинах та енергії за О. О. Покровським і рекомендаціями ВООЗ

Харчові речовини та енергія	Добова потреба	
	За О.О. Покровським	За сучасними рекомендаціями ВООЗ
Вода, г	1750–2200	1750–2200
Білки, г / у т.ч. тваринні, г	80–100 / 50	60–90 / 45
Вуглеводи, г	400–500	330–450
у т.ч. складні вуглеводи, г	400–450	300–420
у т.ч. харчові волокна (клітковина і розчинні ХВ), г	25	40–67
Цукор, г	50–100	0–60
Органічні кислоти, г	2	2
Жири, г	80–100	40–80
у т.ч. поліненасичені жирні кислоти, г	3–6	8–19
холестерин, мг	300–600	0–300
Енергетична цінність раціону, ккал	3000	2000–2500

Суттєво змінились уявлення про фізіологічну потребу організму людини в жирах. Надлишок жирів у харчовому раціоні сприяє розвитку окремих видів онкологічних захворювань. Норма жирів у харчуванні була зменшена до 30% з рівномірним розподілом між насиченими, мононенасиченими і поліненасиченими жирними кислотами (10:10:10%). Питання про біологічну активність ПНЖК різних сімейств ω-6 та ω-3 залишається в центрі уваги вчених і чекає на своє кінцеве вирішення [1].

Провідними вченими в галузі нутриціології сформовані нові уявлення про раціональне харчування населення. До них належать такі:

– структура харчування населення має бути змінена — в харчуванні повинні переважати продукти рослинного походження, а не тваринного;

– правильний харчовий раціон повинен містити помірну кількість жирів (не більше як 30% його енергетичної цінності);

– у раціоні має бути достатня кількість різних свіжих фруктів та овочів, що забезпечує лужну орієнтацію харчування;

– раціони повинні містити помірну кількість солі (не більше як 5 г на добу) та цукру (не більше як 8–10% енергетичної цінності раціону);

– раціони не повинні містити більш як 2% трансізомерів жирних кислот від їх енергетичної цінності;

– споживання тваринних продуктів повинно бути контрольованим;

– потреба в енергії повинна бути зменшена з 3000 до 2400 ккал.

Отже, рекомендації з раціонального харчування, створені на основі спеціально підібраних харчових продуктів, можуть стимулювати харчову промисловість до розробки нових, більш поживних харчових продуктів.

Список використаних джерел

1. Смоляр В. І. Наукові основи конструювання харчових продуктів та раціонів // Проблеми харчування. 2011. № 3–4. С. 66–70.

2. Смоляр В. І. Сучасний розвиток нутригеноміки // Проблеми харчування. 2004. № 4. С. 8–15.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ВІДХИЛЕНЬ У ПСИХІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ ДЦП

Рак Н. І.

І курс, група ЗСПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: Вишар Є. В., ст. викладач

Комплекс корекційних заходів на етапі раннього дитинства повинен включати: стимуляцію сенсорної сфери; розвиток спритності рук, предметних дій та зорово-моторної координації шляхом формування пасивно-активних дій; розвиток розуміння мови, стимулювання домовленнєвої та мовленнєвої діяльності; активізація діяльності. Важливим психолого-педагогічним і корекційно-розвивальним завданням є розвиток спритності рук, дрібної моторики рук у дітей з ДЦП раннього та дошкільного віку та формування навичок самообслуговування та культурно-гігієнічних навичок. Гра в дошкільному віці, будучи провідною діяльністю, посідає основне місце серед методів фізичного і розумового розвитку дітей. Діти дошкільного віку з ДЦП потребують підвищеної уваги та допомоги дорослих для розвитку пізнавальних здібностей та орієнтування в навколишньому середовищі. Одним із засобів, що допомагають у вирішенні цього завдання, можуть бути різні ігри, підібрані з урахуванням наявного у дитини порушення.

Особливістю цих ігор є їхня спрямованість на розвиток зорової та слухової пам'яті, зорової та слухової уваги, просторових уявлень,

уявлень про колір, форму та розмір предметів, автоматизацію розрізнення фонем тощо. Підбір дидактичних ігор та ігор для дошкільників з церебральним паралічем має базуватися на знаннях специфічних структурних порушень пізнавальної діяльності та бути спрямованим на корекцію цих порушень. Велике значення має включення в комплекс корекційних заходів таких видів діяльності, які за своїм походженням пов'язані з грою: малювання, ліплення, аплікація, конструювання, праця та ін.

Крім роботи, спрямованої на формування та корекцію пізнавальних психічних процесів, велике значення мають заходи профілактики патологічного формування особистості у дітей. Необхідно пояснити батькам негативні наслідки гіперопіки, зосередити увагу на розвитку у дітей самостійності, активності, ініціативності, вольових якостей, мотиваційно-потребнісної сфери особистості, рис характеру, які дозволять дитині в майбутньому адекватно адаптуватися в суспільстві.

Правильна корекція порушених і ослаблених психічних функцій у старшому дошкільному віці є важливою ланкою в профілактиці тих труднощів, які практично завжди виникають при навчанні дітей з ДЦП письма, читання, рахунку, а в подальшому — при вивченні геометрії, креслення, географії.

Спеціальна корекційна робота зі школярами будується на загальних засадах. Корекційна робота по ряду розділів (просторові, часові уявлення, збагачення словникового запасу) повинна продовжуватися в старшій школі, і в цей період вона будується безпосередньо на програмовому матеріалі. Більшість дітей з церебральним паралічем здатні оволодіти певним комплексом трудових навичок, завдяки використанню в процесі навчання оптимальних прийомів і методів, серед яких важливе місце займає метод навчання, що здійснюється шляхом багаторазового повторення одного і того ж типу вправ. Важливість трудового виховання дошкільників і школярів з порушеннями опорно-рухового апарату пов'язана також з необхідністю визначення найбільш доступного кола професій для кожного учня, а також необхідністю створення максимально сприятливих умов професійної підготовки, що сприятиме соціальному адаптація дитини в майбутньому.

Безсумнівне значення має характер лікування, яке отримує хворий, його системність і комплексність. Таким чином, пацієнти, які почали лікуватися в дошкільному віці, набагато краще працевлаштовуються в майбутньому, ніж ті, хто не отримував спеціальної допомоги до школи. Таким чином, корекційно-розвивальна робота

в дошкільний період має великий вплив навіть на професійну ідентифікацію осіб, які страждають на ДЦП, а отже, на їх соціальну адаптацію та реабілітацію.

ТИПИ ВІДНОШЕННЯ ЛЮДЕЙ ДО СВОЄЇ ХВОРОБИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС

Ребенок К. О.
І курс, група ФТ-22-1м,
спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»,
Інститут соціальних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Холодова О. С., ст. викладач

Існує типологія способів реагування на захворювання пацієнта. Знання типу реагування хворого допомагає підібрати адекватну стратегію взаємодії з ним та його сім'єю, використовувати відповідні способи спілкування, мотивування до реабілітації. До неї включено такі типи ставлення до хвороби: гармонійний, ергопатичний, анозогнозичний, тривожний, іпохондричний, неврастенічний, меланхолічний, апатичний, сенситивний, егоцентричний, дисфоричний, паранояльний.

Гармонійний. Найбільш адекватна реакція на хворобу: хворий раціонально оцінює захворювання і прагне його вилікувати, уникає надмірно навантажувати собою близьких людей. Його психічний стан практично не змінюється.

Анозогностичний. Спостерігається прагнення закрити очі на наявність хвороби: хворий відмовляється вважати, що в нього є захворювання, може вирішити, що обстежуватися і лікуватися йому не потрібно.

Ергопатичний. Робота або улюблені захоплення стають для пацієнта головною віддушиною, він немов би намагається таким чином відсторонитися від захворювання. Найбільший страх таких хворих — втратити здатність працювати через хворобу.

Також виокремлюють нозофільне ставлення до хвороби, за якого хворий асоціює захворювання з чимось приємним, бо про нього піклуватимуться, він отримає увагу, та нозофобне — пацієнт боїться захворювання, інколи панічно, перебільшує свої відчуття.

Варіанти ставлення до хвороби можна типізувати за рівнем збереження «почуття реальності» і соціальної адаптації.

При гармонійному, ергопатичному й анозогнозичному типів психічна та соціальна адаптація істотно не порушується. Незважаючи

на «занурення в роботу» другого і надмірний оптимізм третього, пацієнти третього типу активно залучені до соціального життя, а ціннісна ієрархія спотворена в них незначною мірою — їм можна пояснити, що вони не мають рації;

Тривожний, іпохондричний, неврастенічний, меланхолійний і апатичний типи припускають надмірну афектованість і складність соціальної адаптації — навіть розуміючи свою неправоту, такі пацієнти не факт, що зміняться;

Пацієнти третьої групи — сенситивний, егоцентричний, дисфоричний і пароноїальний — характеризуються сенсибілізованим (надмірно хворобливим) ставленням до своєї недуги, що на тлі параноїального або агресивного настрою може призвести до серйозної дезадаптації.

«Чисті» типи ставлення до захворювання трапляються нечасто, зазвичай у кожної людини є риси кількох типів. Щоб визначити ставлення до хвороби, застосовують методику ТОБОЛ, що є опитувальником, який складається з таблиць.

При цьому важливо зазначити, що найбільш виражена реакція на хворобу присутня в тих випадках, коли захворювання серйозне. І що воно небезпечніше, то реакція, як правило, яскравіша.

Важливо розуміти, що, навіть демонструючи цілковиту байдужість до результату реабілітації, пацієнт найбільше прагне почути слова надії та потребує зміцнення його віри в краще. Пацієнти, які безперервно турбуються про свій стан, потребують спокійної, оптимістичної та уважної розмови з лікарем, а пацієнти, які демонструють реакції агресії до оточуючих і лікаря, — авторитетної впевненої позиції лікаря, що допоможе впоратися з приховуваним у душі найсильнішим страхом за своє життя.

Таким чином, розуміння типу реагування хворого на захворювання допоможе зробити співпрацю фізичного терапевта і пацієнта більш ефективною, що сприятиме психологічному благополуччю обох учасників реабілітаційного процесу.

АПІТЕРАПІЯ ТА ГАРДЕНОТЕРАПІЯ ПЕРМАКУЛЬТУРНОЇ ФЕРМИ З БДЖІЛЬНИЦТВА

Синюк О. Д.
І курс, група ЗЕК-22-1м,
спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Мовчан В. О., к.б.н., доцент

Апітерапія та гарденотерапія є методами лікування та покращення здоров'я людини за допомогою використання природних ресурсів та екосистем. Пермакультурна ферма з бджільництва може стати ідеальним місцем для проведення цих методів терапії, оскільки бджоли забезпечують опилювання рослин, підвищуючи врожайність та різноманітність культурних рослин.

Пермакультурна ферма — це система землеробства, яка базується на принципах сталого розвитку та мінімізації впливу на довкілля. Ферма включає в себе бджільництво, садівництво, овочевий сад, тваринництво та інші елементи, які співіснують між собою та допомагають створити стійку екосистему. Пермакультурні методи включають в себе використання компосту, переробку органічних відходів, мульчування та інші методи, які сприяють збереженню ґрунту та здоров'ю рослин. Органічне бджільництво допомагає забезпечити здоров'я бджіл та зберегти їх популяцію, що є важливим для забезпечення біорізноманіття та здоров'я екосистеми.

Апітерапія може бути проведена за допомогою різноманітних продуктів бджільництва, таких як мед, прополіс, маточне молочко та бджолина отрута. Бджоли під час роботи у вулику створюють особливу вібрацію, яка забезпечує нашому організму вібромасаж. Під час сну в апібудиночку відвідувач приймає лікувальну інгаляцію, вдихаючи аромати воску, прополісу, меду та рослин. А постійне дзижчання розслабляє нервову систему, врівноважує психіку та відновлює здорове біополе. Водночас суміш вібрації крилець, аромату та звуку створюють позитивне лікувальне середовище і занурюють відвідувача у здоровий сон-медитацію.

Гарденотерапія може бути проведена на пермакультурній фермі з бджільництва за допомогою садіння та догляду за рослинами, спостереження за живим світом та ін. Садіння та догляд за рослинами допомагає знизити рівень стресу та тривоги, збільшити почуття задоволення й радості, покращити фізичний стан та розвивати моторику. Крім того, ці активності сприяють розвитку творчого мислення

та підвищенню самооцінки. Спостереження за живим світом допомагає знизити рівень тривоги та стресу, покращити настрій і збільшити почуття гармонії з природою. Люди навчаються спостерігати за поведінкою тварин та рослин, що допоможе їм зрозуміти й оцінити роль кожного елемента в екосистемі.

Ферма може бути використана для популяризації здорового способу життя та сталих методів землеробства серед громадськості. Розвиток пермакультурної ферми з бджільництва сприятиме розвитку екотуризму: це вид туризму, орієнтований на пізнання природи та культури регіону, де проводиться подорож, підтримку стійкого розвитку та збереження навколишнього середовища.

Таким чином, пермакультурні ферми з бджільництвом стануть важливим елементом збереження та відновлення біорізноманіття в регіоні, сприяючи збереженню природи, місцевої культури та економічному розвитку.

ДІЛЯНКА ДИКОЇ ПРИРОДИ У МІСТІ — ЧОМУ ЦЕ ВАЖЛИВО?

Стець М. М.
І курс, група ЗЕК-22-1м,
спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: Мовчан В. О., к.б.н., доцент

Екологізація міського середовища дедалі більше турбує громадськість в усьому світі. Особливо актуальною є ця проблема для України у зв'язку з необхідністю післявоєнної відбудови і бажанням зробити цю відбудову «зеленою».

Одним із істотних аспектів екологічної ситуації в місті є стан відкритих незабудованих просторів, які найчастіше вдають із себе газони. Як вказано у «Правилах утримання зелених насаджень у населених пунктах України», «Газон — певна ділянка однорідної території з штучним дерновим покривом, який створюється посівом і вирощуванням дерноутворювальних трав (переважно багаторічних злаків) або одернуванням». Вони надзвичайно затратні у догляді: «9.5.5. У процесі експлуатації газонів проводять поливання, боротьбу з бур'янами, підстригання, поверхневе удобрення, захист рослин від шкідників і хвороб, аерацію дернини, землювання, регулювання росту трав з використанням фізіологічно активних речовин, а також механічну обробку і ремонт дернини», отруюють середовище через

необхідність застосування ЗЗР і добрив, мають низьку середовищеутворюючу здатність і не сприяють збереженню біорізноманіття.

Саме тому у розвинутих країнах все частіше переходять до заміни традиційних газонів різнотрав'ям із місцевих видів. Наприклад, у штаті Невада, США, з позаминулого року заборонено традиційні газони — для економії води, оскільки посухи призвели до обмілення річки Колорадо, яка там є основним джерелом водопостачання. Наближеним до природного угрупування є мавританський газон, але він теж вимагає догляду.

Найбільш перспективним з екологічної точки зору варіантом рослинного покриття ґрунту відкритих просторів міського середовища можна вважати різнотрав'я місцевого походження з додаванням красивоквітучих видів, які створять естетичне середовище — цілосезонний «конвеєр цвітіння», який також забезпечить пилком і нектаром усіх, хто цього потребує; має вищу середовищеутворюючу здатність за рахунок значної висоти рослин і при правильному підборі видів та сортів практично не потребує догляду.

Окремо слід підкреслити роль різнотрав'я у водозабезпеченні території: воно затримує удвічі більше дощової води порівняно з звичайним газоном, активно конденсує росу з атмосфери і захищає її своєю тінню від випаровування упродовж дня. Все частіше у нас в Україні велика частина опадів випадає у вигляді раптових злив і дуже швидко збігає у зливову каналізацію, не встигаючи змочити землю. Використання різнотрав'я для створення дощових садків у вигляді заглиблених клумб з вологолюбних і витривалих до спеки багаторічних рослин доволить збирати та накопичувати дощову воду у ландшафті.

Водопроникні доріжки із окремо викладених каменів (природних або штучних) дозволять людям пройти всередину масиву різнотрав'я, не витоптуючи його, і спостерігати за життям тих дрібних істот, які знайдуть тут прихисток і їжу. Важливими елементами таких ділянок дикої природи у місті мають стати хатинки для комах різноманітних конструкцій та інформаційна складова — таблички з описом найважливіших видів рослин і тварин та роз'ясненням суті тих екологічних послуг, які вони надають людям.

Окрім прямих екологічних послуг (збереження біорізноманіття, зниження температури повітря влітку, поглинання CO_2, пилу та багатьох шкідливих речовин, формування естетичного візуального середовища та ін.), найважливішою функцією таких ділянок дикої природи в місті є їх екопросвітницька роль, їх вклад у підвищення екологічної свідомості населення, яка в Україні все ще є вкрай низькою.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, ЯК ОСНОВА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Суманєєва Д. С.
ІІ курс, группа Т-211, спеціальність «Туризм»,
ННІ бізнесу, природокористування і туризму
Національного університету «Чернігівська політехніка».
Науковий керівник: Супронюк М. В.

Поняття «здорового способу життя» є досить багатозначне для кожної людини. Воно охоплює різні сфери життєдіяльності людей, застосовується в багатьох наукових дисциплінах і дослідженнях: у філософії, соціології, педагогіці, політології, психології, культурології тощо. Спосіб життя не визначається лише характером поведінки людини. Сам характер поведінки зумовлений фізичним оточенням, культурним середовищем, вихованням, матеріальними можливостями.

Здоровий спосіб життя — це культурний спосіб життя, цивілізований, гуманістичний, основою якого є турбота про здоров'я. Спосіб та умови життя неабияк впливають на стан здоров'я людини. Безумовно, від стану здоров'я залежить успіх людини у навчанні, професійній та творчій діяльності, а той, хто має шкідливі звички (курить, вживає алкоголь, живе під постійним впливом стресу), не здатний у повній мірі реалізувати свої потенційні фізичні та інтелектуальні можливості.

Одним із основних стратегічних завдань національної освіти є виховання молоді щодо відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності. Основними чинниками створення гармонійно розвинутої особистості є фізична культура і спорт.

Фізична культура — це частина загальної культури, сукупність досягнень суспільства у створенні і використанні спеціальних засобів вдосконалення фізичного стану людей. Спорт є органічною частиною фізичної культури, особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності (стаття 1 Закону України «Про фізичну культуру і спорт»).

Дисципліна фізична культура, яка викладається в коледжах, формує ще один пласт в загальному фізичному стані людини, її здоров'ї, фізичної підготовки та фізичної досконалості.

Заняття фізичною культурою — це, перш за все, профілактика різних захворювань (гіпертонія, серцево-судинні захворювання, ожи-

ріння, нервові розлади тощо). Студентський вік характеризується інтенсивною роботою над формуванням своєї особистості. Саме у цьому віці завершується фізичне дозрівання організму. Під впливом систематичних занять фізичними вправами виникають позитивні зміни в обміні речовин, поліпшується апетит, покращується стан нервової системи. Тому фізична культура і спорт є дійсно найважливішими засобами зміцнення здоров'я, ефективного навчання та успішної суспільної діяльності.

Органи державної влади України повинні надавати програмного значення питанням фізичної культури і спорту, розглядаючи їх як найбільш економічно вигідний і ефективний шлях профілактики захворювань, зміцнення генофонду, підвищення потенціалу трудових ресурсів, психофізичного здоров'я, зростання добробуту населення і вирішення соціальних проблем.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що здоровий спосіб життя не можна придбати раз і назавжди на якомусь етапі виховання і розвитку особистості. Спосіб життя може бути здоровим лише тоді, коли він розвивається. У це поняття складовою частиною входить і фізична культура, потреби якої необхідно розвивати та вдосконалювати. Заняття фізичними вправами, активний руховий режим мають велике значення у формуванні здорового способу життя, духовного та фізичного розвитку студентської молоді.

ІДЕЯ ВИЛУЧЕННЯ CO_2 З АТМОСФЕРИ ТА ЙОГО ЗБЕРІГАННЯ

Ткачук А. І.
8-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.
Науковий керівник: Violetta Weinreb, MS, Research Scientist, Department of Cell Biology and Physiology, University of North Carolina at Chapel Hill, 109 Mason Farm Rd., 121 Taylor Hall, Chapel Hill, NC, 27599.
Педагогічний керівник: Янковська М. М., вчитель фізики, методист

З початку доіндустріальної ери в 1850 році люди викинули в атмосферу приблизно 2400 метричних гігатонн вуглекислого газу, як наслідок сталося потепління яке вже завдає значної шкоди людям по всьому світу. І припиниться воно лише тоді, коли планета досягне нульових викидів парникових газів. Сьогодні в світі діє найбільша екзистенційна криза, з якою коли-небудь стикалися люди, яка закликає міжнародне співтовариство об'єднатися з силою, інноваціями та духом, якого не бачили ще з часів космічної гонки. Здається ж,

вирішення цієї проблеми є надзвичайно простим, просто перестати викидати CO_2 в атмосферу, і природа з часом сама зробить своє діло, проте є викиди яких ми не можемо так просто позбутися, наприклад викиди підчас польоту літаків чи руху машин, і таких прикладів сотні! Саме для цього компанії по всьому світу намагаються знайти спосіб вилучити CO_2 з атмосфери Землі.

Може здатися що найлегшим та найдешевшим способом вирішення цієї проблеми є засадити сотні гектарів лісів, проте ви не можете просто взяти і засадити стільки лісів в центрі густонаселеного міста. До того ж ріст лісу звісно збільшує потік CO_2 з атмосфери в біомасу дерев, але він залишається схильним до розкладання, пожеж та інших втрат протягом десятирічних часових масштабів. З часом я дізнався про ідею вилучення вуглекислого газу з атмосфери за допомогою штучного дерева, яке можна зробити на 3D-принтері. Але я пропоную інше: для спрощення виготовлення 3D-листа з продихами, який зберігає всі свої фізичні та біологічні властивості, замінити сам 3D-лист простішою геометричною фігурою — кубом, така фігура дозволить йому бути менш крихким, більш мобільним і при цьому виконувати ті ж самі функції що й дерево. Така форма аналогу 3D-листа буде економічнішою, простішою у виготовленні та може бути розсташованою будь де. Також завдяки тому що пристрій має форму куба, його можна зберігати в контейнерах та складах, також ця форма сильно спрощує його створення.

Аби він приносив користь він має живитися від відновлювальної енергії а не живитися ресурсами задля видобутку якого прийшлося викинути CO_2 більше ані ж пристрій міг би забрати. Як наслідок пристрій буде живитися від сонячних панелей, які до того ж швидко розвиваються та є найдешевшим способом добування енергії в світі.

3D-принтери виходять на масовий ринок і сьогодні такий «домашній міні-завод» може придбати чи не кожен. Багато експертів пророкують створення фабрик нового формату, які не будуть спеціалізуватися на декількох видах однотипної продукції, а які зможуть виробляти буквально все що завгодно завдяки універсальності технології 3D-друку та можливостям масштабувати принтер навіть до розмірів цілого будинку.

Якщо підвести підсумок то ми живемо в умовах кліматичної кризи. Чи триватиме це десятиліттями чи нескінченно, залежить від дій, які ми зробимо. Ми добре розуміємо, що нам потрібно скоротити викиди парникових газів і перейти до нових систем управління енергією, продовольством і відходами. Однак, щоб обмежити

потепління, нам також потрібно видалити величезну кількість вуглекислого газу з атмосфери. Я пропоную створювати пристрої для вилучення CO_2 на 3D-принтері. Звісно моє рішення не є ідеальним та має велику кількість недоліків такі як масштаб пристрою та кількість в якій він має вироблятися задля успішного вирішення кризи. Проте ніщо з великих винаходів не робилося ідеальним одразу.

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОГО ОПРОМІНЕННЯ НА ЗМІНИ У ПРОДУКТІВ ПЕРЕКИСНОГО ОКИСНЕННЯ ЛІПІДІВ У ТРЬОХ ПОСТРАДІАЦІЙНИХ ГЕНЕРАЦІЙ ASPERGILLUS VERSICOLOR

Тугай А. В.
кандидат біологічних наук,
Інститут мікробіології і вірусології
ім. Д. К. Заболотного НАН України,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Постійний вплив хронічного опромінення призводить до зміни цілої низки процесів в організмі на біохімічному рівні, в результаті чого формуються адаптивні стратегії підтримання про- антиоксидантного статусу організму, механізми реалізації яких в наступних генераціях мало вивчені. Мікроскопічні гриби є зручною моделлю для вивчення таких процесів, завдячуючи швидкій зміні поколінь та тому, що це одні з найпростіших еукаріотичних організмів і результати отримані при таких дослідженнях можуть певною мірою бути моделлю для розуміння таких механізмів у більш складних еукаріотичних організмів аж до людини.

Тому метою роботи було вивчення змін перекисного окислення ліпідів у трьох пострадіаційних генерацій штамів *Aspergillus versicolor* радіорезистентних та контрольних.

Для проведення досліджень було отримано три генерації від двох батьківських штамів *Aspergillus versicolor*: контрольного, що не проявляв ознаки позитивного радіотропізму; та штаму, що виділений з забруднених радіонуклідами територіях та проявляв ознаку позитивного радіотропізму.

При оцінці змін кількості дієнових коньюгатів у пострадіаційних генерацій штамів *Aspergillus versicolor*: 432 та 99 у експоненційній фазі росту було виявлено збільшення від 2 до 2,7 рази (для 432) та

в 4 та 1,9 рази (для 99); 432 та 99 у стаціонарній фазі росту виявлено збільшення у 4 і 6 разів, і лише в 1,5 рази в третій генерації штаму 99.

При вивченні малонового діальдегіду (МДА) було виявлено у пострадіаційних генерацій штамів *Aspergillus versicolor*: 432 та 99 у експоненційній фазі росту виявлено збільшення в 1,5 рази лише у першій генерації та не перевищення контрольного рівня у 99; 432 та 99 у стаціонарній фазі виявлено підвищення лише у першої генерації 432 в 3,5 рази.

Оцінюючи зміни у пострадіаційних генерацій штамів *Aspergillus versicolor* кількості трієнових кон'югатів було виявлено, що у штаму, що не проявляв ознаки позитивного радіотропізму у експоненційній фазі росту виявлено збільшення у 5 разів у першій генерації та у 5 разів у першій генерації штаму з радіоадаптивними властивостями, також виявлено збільшення на 1,2 рази у другій та на 1,73 рази у третій генераціях у цього ж штаму. При цьому у пострадіаційних генерацій у стаціонарній фазі росту виявлене лінійне зростання трієнових коньюгатів від 5,4 до 8,7 разів у генерацій штаму, що не проявляв ознаки позитивного радіотропізму, та збільшення в 6 та 3,1 рази у другій та третій генераціях штаму з радіоадаптивними властивостями.

Оцінюючи зміни у пострадіаційних генерацій у експоненційній фазі росту для штаму, що не проявляв ознаки позитивного радіотропізму виявлено збільшення основ Шифа у 1,1 та 1,8 разів у першій та другій генераціях, у штаму з радіоадаптивними властивостями збільшення у першій та другій генераціях було в 2,6 та 6 разів. Проте для пострадіаційних генерацій у стаціонарній фазі росту у штаму, що не проявляв ознаки позитивного радіотропізму було виявлено збільшення основ Шифа в 5,2 рази в першій та 2,4 рази в третій, проте у штаму з радіо адаптивними властивостями зміни не перевищували показників контрольного варіанту.

Таким чином узагальнюючи отримані дані слід зазначити, що найбільші зміни у досліджених генерацій виявлені при дослідженні первинних і вторинних продуктів та кінцевих продуктів ПОЛ. Було зроблено припущення, що можливості батьківських штамів передаються шляхом епігенетичної адаптаційні і реалізуються за дії хронічного опромінення у зміні функціонуванні про- і антиоксидантної системи у відповідних генераціях. Зміни на генетичному рівні у досліджених генерацій не достатньо вивчені, це буде предметом подальших досліджень.

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІН ЖИРНОКИСЛОТНОГО ПРОФІЛЮ CLADOSPORIUM CLADOSPORIOIDES З ПОЗИТИВНИМ РАДІОТРОПІЗМОМ ЗА ДІЇ РІЗНИХ ТИПІВ І ОПРОМІНЕННЯ

Тугай Т. І.
доктор біологічних наук, професор кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології, Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України

Жирні кислоти відіграють вирішальну роль у багатьох процесах життєдіяльності живих клітин і організму загалом. Деякі з найважливіших функцій жирних кислот є структурними, вони входять до складу фосфоліпідів; нейтральних ліпідів, які слугують накопичувачами енергії клітини; і як сигнальні сполуки в кількох метаболічних шляхах. Жирні кислоти тваринних і рослинних жирів є важливою частиною харчування людини та тварин, споживання певних жирних кислот є позитивним для здоров'я. Заміна насичених жирних кислот НЖК або ННЖК може знижувати рівень холестерину тобто ліпопротеїнів низької щільності (ЛПНЩ), що знижує ризики серцево-судинних захворювань. Вважається, що використання в їжі ненасичених жирних кислот призводить до зниження ризиків кількох видів раку, та ряду запальних захворювань (наприклад, хвороби Крону, артриту і астми). Певні гриби є продуцентами жирних кислот та високоцінних хімічних речовин, які отримані з жирних кислот, та мають антифунгальну активність, яка проявляється, зокрема, у зменшенні синтезу токсинів.

За дії різних типів стресупевні мікроскопічні гриби, накопичують більшу кількість жирних кислот як насичених, ненасичених так і поліненасичених.

Вид *Cladosporium cladosporioides* відомий своєю високою стресостійкістю, завдячуючи наявності потужної системи антиоксидантного захисту, яка включає як ферментативну так і неферментативну складову, що, зокрема, включає і меланінові пігменти, які призводить до темного забарвлення цього мікроміцета. В теперішній час мало інформації відносно реакцій відповідей цього виду на вплив світлового і радіаційного стресів на таку важливу складову окисновідновної системи як склад клітинних ліпідів. Зміни співвідношення жирних кислот в умовах стресу призводять до змін у проникності мембран, їх текучості, тобто стресові умови можуть бути регуляторами синтезупевних жирних кислот.

У цьому дослідженні вивчали вплив на жирнокислотний профіль *C. cladosporioides* різних за енергією джерел випромінювання, від

широкого набору довжин хвиль світлового діапазону (фотоокислювальний стрес) до різного за типом і енергією джерел іонізуючого випромінювання. Особливу увагу було приділено вивченню впливу стресових факторів на синтез жирних кислот, які потенційно мають біотехнологічний потенціал. Були створені модельні умови, в яких вивчався вплив різних джерел опромінення світлового діапазону та іонізуючого випромінювання на жирнокислотний профіль штамів *C. cladosporioides,* що відрізнялись за стійкістю до радіації та наявністю меланінового пігменту.

Було досліджено вплив світла різної довжини хвилі, яке мало синій, зелений, жовтий та червоний колір, відповідно. Джерелами іонізуючого випромінювання були $^{109}Cd^{137}Cs$. У кожному окремому варіанті досліду склад жирних кислот визначали за допомогою газового хроматографа.

Показано, що за дії світла різного спектрального складу відбувались різні зміни у жирнокислотному профілі досліджених меланінвмісних штамів *C. cladosporioides* 4 і *C. cladosporioides* K, які мали різний рівень резистентності до певних стресових факторів та *C. cladosporioides* АБ-мутанта. Слід зазначити, що опромінення світлом різної довжини у меланінвмісних штамів сприяє синтезу ненасичених жирних кислот і пригнічує переважно синтез насичених.

Показано, що зміна експериментальних умов росту у певних штамів є механізмом, завдяки якому можна здійснювати регуляцію синтезу як моно та і поліненасичених жирних кислот. Особливої уваги заслуговує факт, що світлове опромінення у певному діапазоні призводить до збільшення вмісту, таких як лінолева, ліноленова, арахідонова та незамінної для людини ейкозопентаєнової.

ОСОБЛИВОСТІ ПРООКСИДАНТНИХ ПРОЦЕСІВ У МІКРОМІЦЕТІВ З ВЛАСТИВІСТЮ ПОЗИТИВНОГО РАДІОТРОПІЗМУ

Тугай Т. І.
доктор біологічних наук, професор,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»,
Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України

Зазвичай у багатьох представників мікобіоти спостерігається здатність до перехресного захисту, під яким мається на увазі здатність до підвищення стресостійкості внаслідок попереднього та / або одно-

часного впливу іншого виду стресу. Для грибів характерна наявність комплексу метаболічних пристосувань, які дозволяють за дії багатьох абіотичних і біотичних факторів проявлять високий рівень адаптаціїу досить обмежені проміжки часу. Проте до теперішнього часу залишається відкритими багато питань пов'язаних з механізмами реалізації тих чи інших адаптаційних стратегій у різних представників мікобіоти. Реалізація цих механізмів може залежати від багатьох складових, від особливостей реалізації адаптаційних стратегій у кожного окремого виду по відношенню до впливу певних стресових факторів.

Порівняльне вивчення впливу різних стресових факторів, таких як вплив широкого діапазону змін температури від полярних регіонів до пустель, вивчення впливу великих доз радіації і дії відносно малих доз, але хронічного опромінення, здатність перебудовувати метаболічні шляхи засвоєння джерел вуглецю в залежності від кількості поживних речовин у місцях існування певних видів дозволяє сформулювати наявність специфічних алгоритмів реалізації комплексних механізмів захисту. Наприклад, чорні гриби *Cryomycesantarcticus і C. minteri* продемонстрували вражаючі адаптаційні можливості, здатність виживатив умовах змін тиску у широкому діапазоні, також за дії УФ-променів, осмотичного стресу, знаходження в умовах вакууму та високого рівня концентрації CO_2 в атмосфері. Для деяких видів грибів виявлено взаємозв'язок між стійкістю до ультрафіолетового випромінювання та термостійкістю конідії, що виробляються грибами, які зазнали впливу харчового стресу (азотне і вуглецеве голодування) під час росту міцелію. У конідій цих грибів була виявлена вдвічі більша толерантність до дії тепла та УФ-В стресу, за умов росту на обмежених за джерела живлення середовищах, порівняно з тими, які утворилися в умовах росту на багатих поживними речовинами середовищах.

В даній роботі було вивчено характер змін процесів перекисного окиснення ліпідів на різних етапах онтогенезуу штамів виду *C. cladosporioides,* які відрізнялись за ознакою наявності (штам 4) чи відсутності (штам 4061) властивості позитивного радіотропізму.

Виявлені суттєві відмінності у реакції системи ПОЛ, зокрема, рівня ДК в процесі онтогенезу штамів, які відрізнялись по відношенню до дії джерел випромінювання: від здатності позитивно реагувати на опромінення та рости до його джерела у *C. cladosporioides* 4 до відсутності таких властивостей у *C. cladosporioides* 4061. Найсуттєвіші відмінності у реакціях-відповідях цих штамів виявлені в експоненційній фазі росту та наприкінці стаціонарної, що може бути

пов'язано з адаптаційними змінами у антиоксидантній системі у штаму з позитивним радіотропізмом, що дозволяє йому швидко нівелювати вплив опромінення. Узагальнюючи отримані стосовно вмісту первинних та вторинних продуктів ПОЛ — ДК і МДА у штамів *C. cladosporioides,* що відрізняються наявністю и відсутністю радіоадаптивних властивостей і позитивного радіотропізму виявлені значні відмінності в динаміці росту в їх кількості у досліджених штамів. Показано, що у штаму з позитивним радіотропізмом менш виражені зміни в рівні ДК і МДА за дії хронічного опромінення порівняно зі штамом, що таких властивостей не мав. Поясненням цьому може бути наявність у цього штаму цілого комплексу антиоксидантних механізмів, які дозволяють підтримувати на високому рівні про- та антиоксидантну рівновагу.

ВПЛИВ КОЛОЇДНИХ ЧАСТИНОК МЕТАЛІВ НА РОСТОВІ ПРОЦЕСИ І СИНТЕЗ ХЛОРОФІЛУ У РОСЛИННИХ ТЕСТ-ОБ'ЄКТІВ

Тузинська О. В.
група ЗМБ-21-1М, спеціальність 091 «Біологія»,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»;
Тугай А. В.
кандидат біологічних наук,
Інститут мікробіології і вірусології
ім. Д. К. Заболотного НАН України,
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Недостатнє постачання продуктів харчування є нинішньою основною проблемою в країнах, що розвиваються, через збільшення населення в результаті впливу на сільськогосподарську практику та продуктивність. Особливої уваги потребує застосування новітніх розробок, які одночасно мають високу економічну ефективність та екологічну безпечність.

Біологічні функції біогенних металів пов'язані із синтезом хлорофілу (Fe), накопиченням і транспортуванням енергії (Mn), регуляцією росту (Zn), синтезом ферментів антиоксидантного захисту (Cu). Крім того, вони є одними з найважливіших речовин, що підвищують імунітет рослин. Використання Fe, Mn, Zn, Cu, Mo, Co, Ag за умов виникнення функціональних захворювань, незбалансованого живлення рослин на проблемних ґрунтах розглядається як важливий елемент біотехнології вирощування продукції рослинництва.

Позитивний ефект дає використання солей металів як джерела мікроелементів у добривах. Вони прискорюють розвиток рослин, посилюють її ріст і підвищують урожай. Проте мікроелементи у вигляді солей можуть бути токсичними у підвищених дозах і забруднювати навколишнє середовище. Дія на рослину від застосування сольових розчинів короткочасна і вимагає багаторазових обробок.

Принциповою відмінністю від традиційно використовуваної сольової (іонної) форми є наноформа мінеральних поживних речовин. Препарати на основі наночастинок біогенних металів у колоїдній формі найбільш придатні для використання в біологічних об'єктах, оскільки вони нетоксичні, біодоступні та завдяки кристалічній структурі дисперсної фази мають пролонговану дію. Такі препарати виявляють високу ефективність і вже знаходять застосування при вирощуванні овочів в умовах зниженого або порушеного мінерального живлення.

Тому метою даного дослідження було вивчення впливу різних металів у колоїдній формі як на ріст тест-культур рослин так і на процес синтезу хлорофілу у цих тест-культур.

Встановлено, що при дії на крес-салат двох форм (іонної і колоїдної) розчинів досліджуваних металів Mn, Zn, Cu, Fe у концентрації 100 мг×л$^{-1}$ токсичність солей металів у 2–4 рази вище за їх колоїдну форму.

При одноразовій обробці рослин 0,0001% колоїдним розчином заліза, спостерігалося значне підвищення вмісту хлорофілу упродовж усього досліду, а при сприскуванні 0,5% розчином залізного купоросу змін у вмісті хлорофілу не спостерігалося.

Показано, що перевагою усіх досліджених колоїдних форм металів порівняно з сольовою формою була здатність насіння до більш швидкого набухання (водопоглинання).

Таким чином, нанорозмірний об'єкт, який здатний розчинятися, можна розглядати як носій необхідних катіонів, що генеруються повільно (навіть за необхідності), не викликаючи токсичної дії на організм. Ефективність впливу колоїдної речовини полягає в підвищенні доступності необхідних рослинам елементів і активному включенні в біохімічні процеси рослини.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1
ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Артеменко Б. І.
Соціальне партнерство в організації 5
Бессонова А. Р.
Реклама в сучасній системі маркетингових комунікацій 7
Білоцький В. Л.
Фінансова інклюзія як складова відновлення економіки України . . . 8
Бойкова Є. П.
Популяризація краудфандингу в Україні в умовах війни 10
Бондаренко Г. Ю.
Ринок сільськогосподарської продукції під час війни 12
Бордусь Б. О., Колесник Т. В.
Економіка України в умовах війни 14
Бориско Ф., Манзюк О.
Особливості функціонування фінансових систем 15
Брунда Н. С.
Сучасний розвиток інноваційного маркетингу готельно-ресторанного бізнесу в Україні 17
Василенко К. О.
Проблеми управління системою внутрішнього маркетингу підприємств сфери послуг 19
Верголяс Н. М.
Напрями підвищення ділової активності вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану 21
Войнов Анатолій
Особливості трудової мобільності робочої сили в умовах війни . . . 23
Войнов Андрій
Соціально-трудові відносини в умовах війни 25
Герлян Я. С.
Окремі аспекти маркетингу як управлінської діяльності 26
Гуменюк О. С.
Графічний дизайн у розвитку сучасного маркетингу України . . . 28
Давидчук А. С.
Основні поняття мессенджер-маркетингу 29
Коваленко А. І.
Фінансово-економічний потенціал підприємств оборонно-промислового комплексу України в контексті розвитку національної економіки 31

Колдаєв Д. С.
Роль власного капіталу в забезпеченні фінансової стійкості підприємств 33
Кулік А. В.
Маркетингові інновації на ринку освітніх послуг 35
Кучинська М. К.
Планування виставкової діяльності підприємства 37
Кучмєєв О. О.
Змістовно-сутнісне розуміння стратегії позиціонування підприємства на ринку 38
Лазар Д. В.
Шляхи удосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі 40
Литвин Н. В.
Безробіття та його особливості в сучасних умовах в Україні . . . 41
Мартинюк І. А.
Сутність людського капіталу в економічної теорії 43
Мельник А. О.
Інноваційні маркетингові технології у просуванні товару в Україні 45
Нагорний П. В.
Стандарти GRI: особливості, переваги та недоліки застосування . . 47
Панасюк Д. Р.
Стратегічне планування на підприємствах сфери послуг 48
Пашинський А., Крадьонова В. Д.
Економічні перспективи розвитку харчової галузі в сучасних умовах України 50
Роздобудько М. М.
Теоретичні аспекти розвитку зеленої економіки в Україні 51
Савощенко А. С.
Економічний розвиток України після здобуття незалежності . . 53
Савчук Л. В.
Сучасний стан бухгалтерського обліку в умовах інституціональних змін та сталого економічного розвитку 55
Свидригєлло М. О.
Функціонування механізму фінансового моніторингу в Україні . . . 56
Смоленська А. В.
Зміна підходу до оцінки конкурентоспроможності вітчизняних підприємств у контексті євроінтеграції 58
Соруэька Н. М.
Військові облігації внутрішньої державної позики як інвестиційний інструмент воєнного часу 60

Стецюк А. Ю.
Економічні причини та наслідки першої світової війни для країн Європи 62
Титаренко А. Ю.
Мерчандайзинг в системі торгового маркетингу 63
Хоменко К. Ю.
Стратегія: підходи до формування та роль у забезпеченні сталого розвитку підприємств енергетичної галузі 65
Шевчук В. В.
Особливості проведення інвентаризації основних засобів в умовах воєнного стану в Україні 67
Шеремет В. С.
Стан та напрямки забезпечення національної продовольчої безпеки 69
Шикітка А. В.
Фінансове планування як інструмент управління фінансами підприємства 71
Янкавець О. О.
Інноваційний маркетинг в управлінні якістю підготовки обдарованих учнів 73
Яценко Д. Є.
Економічні проблеми бізнесу в умовах війни 74

СЕКЦІЯ 2
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Качмар В. В.
Авторські навчальні екскурсії як форма комунікації музею з аудиторією 76
Кулик А. В.
Міжнародна гармонізація законодавства про електронну комерцію в контексті цивільного права 78
Логінова Н. А.
Сутність поняття «проєктувальна компетентність вчителя закладу загальної середньої освіти» 79
Мазурок Б. Б.
PR-план — базовий документ комунікативної стратегії підприємства 81
Порохін О. Е.
Електронний підручник як інструмент розвитку самостійності студентів в умовах дистанційного навчання 83

Ренський О. П.
Наукові конференції як напрям співпраці Волинської ДОУНБ імені Олени Пчілки із ВКМ 84
Рубаняк О. С.
Інноваційні форми роботи відділу літератури з питань мистецтва Волинської ДОУНБ імені Олени Пчілки 86
Саковська В. М.
Ділова комунікація як складова інформаційно-комунікаційної системи 88
Шамрай А. В.
Важливість підготовки інформаційно-аналітичних документів . . . 90

СЕКЦІЯ 3
УКРАЇНОЗНАВСТВО — ОСНОВА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Бортун К. О.
Стилістична організація рекламних текстів у жіночих періодичних виданнях (за матеріалами онлайн-видань «Коліжанка» та «Тендітна») 92
Вовкотруб М. А.
Образ батька у творчості Василя Симоненка 94
Гордієнко А. М.
Формування риторичної та дискурсивної компетенції на заняттях з української мови за професійним спрямуванням . . . 95
Грицай Ю. В.
Волинська трагедія: спроби порозуміння і взаємного вибачення поляків та українців 98
Кучинська О. Г., Волос А. П.
Українознавство — основа філологічної освіти, формування духовності: історія та сучасність 100
Радванська Є. С.
Міфологічні архетипи в українській літературі кінця XIX — поч. XX ст. 105
Семененко А. А.
Історія та сучасний розвиток українознавства 107

СЕКЦІЯ 4
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

Андрощук К. М.
Використання англомовних фахових публікацій в процесі вивчення англійської мови студентами будівельних спеціальностей 109

Войцехівська Н. К., Мельник Я. В.
Лінгвостилістичні особливості перекладу англійського художнього тексту 111
Гнатюк Н. В.
Необхідність формування соціокультурної компетентності у старшокласників 112
Гонтарук-Мамчур А. М.
Застосування нетрадиційних методів викладання англійської мови у роботі зі студентами вищих навчальних закладів 114
Громов Р. С.
Modern global language 116
Домніч Л. М.
Диференційована підготовка майбутніх лінгвістів 118
Єрмоленко П. Д.
Тенденції розвитку білінгвального навчання в умовах сьогодення 119
Єршова Л. В.
Методи викладання іноземних мов та літератур 121
Кацаран Т. О.
Штучний інтелект у перекладацькій діяльності 122
Клименко Д. С.
Актуальні проблеми сучасного перекладознавства та методики викладання іноземних мов та літератур 124
Ковалець І. О.
Особливості утворення сленгових неологізмів соцмереж 126
Кононенко Б. О.
Animation 127
Крицький О. Ю.
Стилістичні трансформації в художньому перекладі 129
Мельник М. Б.
Дискусія як метод формування комунікативних навичок в учнів старших класів (англійська) 130
Онопрієнко Л. В.
Переклад спортивних термінів 132
Пашко С. В.
Африкансько-американський діалект англійської мови 133
Покулевська А. І.
Особливості перекладу анімалістичних прислів'їв та приказок з німецької мови на українську 135
Прохоренко-Істоміна К. С.
Переклад патентних текстів 136

Романова О. А.
Виявлення ізоморфних та відмінних рис у фонемній структурі складів художнього, наукового та публіцистичного стилів 138
Сільницька Р. О.
Особливості вживання часових форм в японській та англійській мовах 140
Стаднійчук С. В.
Проблеми художнього перекладу: явище ланцюгового перекладу 142
Тартак С. В.
Витоки китайської писемності. Історія 143
Тартак С. В.
Особливості перекладу пісень 145
Терехова Г. В.
Особливості передачі рекцьйону при перекладі складних синтаксичних утворень з німецької на українську мову 146
Томчук А. А.
Ефективність використання вербально-зображальних опор у навчанні іноземних мов на різних рівнях володіння учнів старшої школи 148
Торба О. А.
Сучасне перекладознавство та перспективи розвитку 150
Федоришина М. І.
Граматична заміна епітетних конструкцій у перекладі роману Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» 151
Чубарова Д. Е.
Globalization and English language 153
Шаблінський С. І.
Жанрова структура роману виховання 155
Shumilo T.
Features of realities in their connotative meaning 157

СЕКЦІЯ 5
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ:
ВІДГУК НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Боцян І. М.
Роль бібліотек в інформатизації суспільства 159
Васюра Р. В.
Маніпуляція свідомістю в соціальних мережах: особливості та методи боротьби з ними 161

Денисенко Д. Є.
Комунікаційні недоліки органів публічного управління: причини, наслідки і способи розв'язання 163

СЕКЦІЯ 7
ТУРИЗМ ЯК БАГАТОГРАННЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Гапонюк Б. Д.
Ринок франчайзингу в туристичній галузі України 165
Грищук А. В.
Сучасні картографо-геодезичні технології в екотуризмі 167
Кірієнко Д. І.
Екомережі як складова екологічного туризму Карпатського регіону 168
Клімов Я. О.
Проблеми розвитку туризму у Львівському регіоні 170
Кревська В. М.
Розвиток винного туризму в Німеччині 172
Майстер А. А.
Сучасний стан розвитку туризму в Україні 173
Максимук С. С.
Природно-рекреаційні ресурси Чехії 175
Онопрієнко Л. В.
Національності Китаю — їх побут, одяг та звичаї 177
Підвальний Д. С.
Проблеми розвитку сільського туризму у Волинській області . . . 178
Поліщук Д. С.
Діловий туризм як перспективний напрям туристичної діяльності 180
Приступа Д. Р.
Проблеми розвитку гірськолижного туризму в країнах Європи 181
Пуховець А. О.
Динаміка та структура туризму в Україні 183
Рокицька А. В.
Розвиток туризму в сучасних умовах 184
Щетиніна Є. Д.
Шляхами повстанських криївок УПА (туристичний маршрут) 186
Ярошевич Д. А.
Міграційні процеси як чинники розвитку генеалогійного туризму 188

СЕКЦІЯ 8
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Баб'юк К. О.
Фізична реабілітація при тунельному синдромі зап'ясткового каналу 190
Білецький С. Б.
Кінезотерапія при аутизмі у дітей дошкільного віку 192
Брунда Н. С.
Новітні технології оздоровчих і функціональних продуктів харчування в умовах євроінтеграції 194
Вишар Є. В.
Вплив екологічних факторів довкілля на духовне і фізичне здоров'я людини 196
Гордійчук В. І.
Характеристика функціональних розладів опорно-рухового апарату у дітей на сучасному етапі 198
Гриненко С. В.
Корекції порушень постави дітей молодшого шкільного віку в процесі адаптивного фізичного виховання 200
Донова А. О.
Ефективність застосування фізичної реабілітації у пацієнтів з хронічними захворюваннями 201
Ігнатюк Ю. М.
Особливості лікувальної фізичної культури при ДЦП 203
Канівець В. В.
Спорт і фізична культура в житті сучасної молоді 205
Канівець Н. В.
Технології здорового способу життя 207
Кондратюк В. В.
Емоційний інтелект у дітей з вадами зору 208
Кущенко О. О.
Ерготерапія як один із напрямів у реабілітації дітей зі спастичними формами церебрального паралічу 210
Лаврик І. Ю.
Корекція розладів харчової поведінки 212
Лисицька А. І.
Ефективність застосування кінезіотерапії при порушеннях опорно-рухового апарату 214
Ломейко С. П.
Використання SMART-системи постановки цілей у фізичній терапії для досягнення мети 216

Ляшенко А. В.
Фізична реабілітація після ампутації нижніх кінцівок 218
Мартиненко О. М.
Остеопатія в комплексній програмі фізичної терапії осіб літнього віку при цементному ендопротезуванні кульшового суглоба 219
Мнацаканов В. С.
Посттравматична та постстресова реабілітація людини методами Ватсу 221
Новікова І. І.
Підводний душ-масаж при дитячому церебральному паралічі 223
Полюхович Т. О.
Лікувальний масаж при ішемічному інсульті 224
Поштарук В. В.
Мотивація хворих до самостійних занять фізичною культурою 226
Прокопчук В. В.
Стресові фактори та їх вплив на процес реабілітації військових з пораненнями головного мозку 228
Розум А. О.
Точковий масаж як засіб фізичної терапії 229
Соколюк О. О.
Напрями та шляхи вдосконалення фізичної реабілітації дітей із плоскостопістю 231
Степаненко М. І.
Використання декомпресійних тренажерів у фізичній терапії 233
Столбенко Д. А.
Застосування масажу при сколіозі хребта 234
Чупракова І. Є.
Особливості організації занять фізичною культурою при короткозорості 236
Шилейко Т. В.
Особливості реабілітації при компресійному переломі хребта 237
Шиловська О. М.
Застосування лікувальної фізкультури у хворих на гостре порушення мозкового кровообігу 239
Якубенко О. О.
Сучасні технології у реабілітації дошкільнят з порушеннями скелетно-м'язової системи 241

СЕКЦІЯ 9
СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Бортун К. О.
Шляхи впровадження безбар'єрності під час навчання соціальних працівників 243
Дробик А. О.
Особливості впливу соціальних мереж на особистість підлітка 245
Заіка В. М.
Арттерапія як важливий метод психокорекції особистості в сучасних умовах 247
Катанаха Т. В.
Теоретичний аналіз проблем сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах 249
Краглик Я. В.
Особливості соціально-педагогічного супроводу дитини з інвалідністю в інклюзивному закладі 251
Купчик Я. А.
Соціальне консультування з різними групами населення 253
Литовченко О. В.
Соціальна робота в умовах війни: український досвід і міжнародна підтримка 255
Мельник Л. Й.
Медіація як ефективний спосіб вирішення конфліктів 257
Михайловська Д. І.
Соціальний розвиток особистості засобами музичного мистецтва 259
Олійник У. В.
Значення особистості людини з інвалідністю в сучасній Україні 260
Помуц О. М.
Інклюзивна освіта у вищій школі 262
Проворна Ю. В.
Гра та її роль у соціальному розвитку дітей дошкільного віку 263
Сиплива В. І., Думинська К. О.
Соціальний розвиток дитини в умовах фостерної сім'ї 265
Шкляр Л. М.
Система соціально-психологічного супроводу дітей з неповних сімей 267

Шуклін О. В.
Інклюзивне середовище: міжнародні стандарти 268
Юрчак І. М.
Заклад професійно-технічної освіти як інститут соціалізації . . . 270
Ярмолович Д. В.
Соціалізація дітей молодшого шкільного віку в процесі навчання 272
Яценко М. В.
Реабілітація — праця колективна 274

СЕКЦІЯ 10
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Білик О. І.
Корекційне навчання при вивченні хімії в загальноосвітніх школах 277
Боднарчук О. О.
Подолання тривожності у підлітків засобами арт-терапії 278
Гассаб О. В.
Поняття гібридної корпоративної культури в малих організаціях 280
Герасименко Л. Б., Омельчук С. В.
Психологічний аналіз детермінантів агресивної поведінки студентів 282
Holovchak D.
Features of the development of the locus of control in early youth . . . 283
Holovchak D.
The role of cognitive factors in the formation of emotional states . . . 285
Голюк М. Р.
Психологічна підтримка батьків, які виховують дітей з особливими освітніми потребами 287
Дума М. В.
Взаємозв'язок між розвитком та «інвалідністю» 289
Іванюк І. Я.
Особистісні ресурси як засоби подолання емоційних станів українців у сучасних реаліях 291
Карч М. О.
Професійне вигорання як соціально-психологічна проблема ускладнення реалізації особистості 293
Клочкова Ю. В.
Вплив розвитку інклюзивної культури на самосвідомість студентів 295

Кузьменко Я. Р.
Щодо соціально-психологічної адаптації студентів
з інвалідністю в умовах інклюзивного навчання 297
Ничипорук О. А.
Війна в середині нас: як допомогти собі під час війни 299
Овчаренко О. Ю.
Дистанційне навчання без стресу: поради студентам 301
Очиченко І. В.
Стан та можливості позитивної соціалізації дітей
в ЗЗСО засобами соціальної роботи 303
Письмак О. С.
Нетворкінг: важливість, види, правила 306
Поджинська О. О.
Як віднайти мотивацію до навчання в умовах війни 308
Рощина М. М.
Психологічні детермінанти волонтерської діяльності 310
Співак Л. М., Османова А. М.
Психологічні технології розвитку позитивної національної
ідентичності здобувачів вищої освіти у воєнний час 312
Юренко В. А.
Елементи організації інклюзивного навчання при вивченні
хімії в закладах фахової передвищої освіти 314
Якимова Я. Л.
Панічні атаки: вікові та гендерні особливості 315

СЕКЦІЯ 11
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вишковська В. І.
Особливості розгляду деяких категорій справ, пов'язаних
з інтересами дітей, в умовах воєнного стану 318
Вітовська І. В.
Права прибережної держави стосовно морських просторів . . . 320
Дума З. Є.
Запровадження ринку землі в Україні: проблеми і загрози 321
Кибалюк Н. М., Скільська М. І.
Правові засади екологічної безпеки в Україні 324
Коваленко В. Ф., Юхта Е. В.
Інститут кримінального проступку в законодавстві
Республіки Польща 326
Колесніков Д. В., Стрілко Д. Л.
Конструктивно-теоретичний аналіз розуміння поняття
та ознак правомірної поведінки 327

Литвак Р. К.
До питань генезису наукових уявлень про спеціальні знання у розслідуванні злочинів 329
Лісний І. А.
Міжнародно-правове регулювання статусу біженців 331
Лісовенко А. В.
Інформація як об'єкт цивільних правовідносин: питання доступу та відповідальність 333
Музика А. І.
Процедурні правовідносини: поняття, суб'єкти, об'єкти, зміст 335
Орловська І. Г.
Колективний договір на підприємствах, які використовують найману працю 337
Петрик Т. Ю.
Правові аспекти легалізації вогнепальної зброї в Україні 339
Поліщук Т. С.
Правові аспекти обмеження діяльності ЗМІ в Україні в умовах воєнного стану 342
Половченя А. Б.
Відшкодування шкоди суб'єктам господарської діяльності, спричиненої військовою агресією 345
Рачинський Р. Ю.
Роль цивільно-правового регулювання у забезпеченні стійкості сімейних відносин 346
Ryabokin A. V.
Subject and object of state and law theory 348
Тимчишин А. М.
Класифікація суб'єктів використання спеціальних знань у кримінальному процесі 349
Товста С. П., Лісовець М. А.
Права людини в умовах воєнного стану: загальноправовий дискурс 351
Шилюк Н. Ю.
Українські біженці і польське законодавство 353

СЕКЦІЯ 12
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Борщ Д. О.
Світоглядний підхід до пізнання сутності права 355

Дабіжа В. В.
Проблеми формування бренду України 357
Даниленко М. П.
Інноваційні методи при викладанні дисциплін соціально-гуманітарного циклу як основа освітньої мотивації студентів . 359
Дудка Д. О.
Бій під Гурбами в національній політиці пам'яті 360
Кочарян М. Ф.
Цифрові технології у публічному управлінні 363
Лісовський П. М., Лісовська Ю. П.
Філософія війни як енциклопедія людських уболівань 364
Ніколаєва Г. О.
Суспільно-політичні і соціокультурні аспекти розвитку українського суспільства у Бесарабії 367
Остап'юк Н. С.
Збереження культурних пам'яток під час російсько-української війни 368
Савич В. О.
Адаптація стандартизованих курсів з політології під вимоги підготовки студентів з особливими освітніми потребами 370
Самков О. О.
Актуальні проблеми сучасного українського суспільства 372
Сусак О. А.
Соціальне значення юридичних деонтологічних знань 374
Титенко К. С.
Роль кольору в фірмовому стилі: психологічні та маркетингові аспекти 376
Чорний В. В.
Державне регулювання розвитку електронної демократії 378
Шваєнко А. Ю.
Волонтерський рух ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП» — складова формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти з активною громадянської освіти 380

СЕКЦІЯ 13
ІНФОРМАТИКА ТА КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Близнюк А. В.
Використання DLP-системи для моніторингу і блокування витоків інформації 382
Борисенко О. С.
Атаки на протоколи автентифікації у хмарному середовищі . . . 384

Бровченко Є. М.
Мобільний пристрій як частина багатофакторної аутентифікації в адаптивній кейс-менеджмент системі 385
Бутенко М. Є.
Обробка даних за допомогою програмного забезпечення Weka на прикладі аналізу вартості землі сільськогосподарського призначення 387
Дмитрів С. О.
Специфіка викладання дисципліни «Кримінальне право» в дистанційних умовах 388
Зощак Л. М.
Використання навчальної платформи Moodle в інклюзивній освіті 390
Каплюк Ю. В., Поляк В. Р.
Штучний інтелект: минуле, сучасність, перспективи 394
Карпенко Г. В.
Інтернет речей (IoT) розвиток та статистика 396
Кириченко М. В.
Автоматизація систем управління розумним будинком на основі аналізу поведінки користувачів 397
Козлюк О. Я.
SHA-1 — як один із алгоритмів хешування 399
Кошара А. В.
Підвищення захищеності державного сектору на основі SIEM-систем 401
Кравченко М. І.
Virtual tourism 403
Кудін А. С.
Фінансовий моніторинг та комп'ютерне моделювання ризиків у банківській діяльності 404
Павлик В. Ю.
Роль інформаційно-комунікаційних технологій у створенні інклюзивного освітнього середовища 406
Райєнд Р. І.
Основи систем збору та пошуку інформації 408
Рожаловець К. С.
Персоналізоване надсилання сповіщень з використанням машинного навчання 409
Семко Г. П.
Navigation Data Standard (NDS): покращення сумісності та ефективності геопросторових даних при використанні в автомобільній промисловості 411

Середа А. В.
Авторизація за допомогою ДНК на мобільних пристроях 413
Снітко Ю. М., Шурубін К. А.
Застосування інформаційних технологій в ЗМІ під час воєнного стану 415
Шарапата В. А.
Історія розвитку української індустрії комп'ютерних ігор 417
Шкітов А. А
Існування та попередження небезпеки у соціальних мережах . . . 418

СЕКЦІЯ 14
СУЧАСНІ ІНЖЕНЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПОШУК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Баранецький Д. В.
Застосування сучасних технологій активної та пасивної безпеки в легкових автомобілях 421
Василенко Р. О.
Рекомендовані продукти зі збагаченим вмістом вітаміну С . . . 423
Ганжа Л. В.
Автомобілебудування з використанням водневої енергетики . . . 424
Гуменюк О. С.
Вплив новітніх технологій на графічний дизайн 426
Дрейсвіна Б. О.
Новітні технології функціональних борошняних кулінарних виробів 427
Замітайло О. В.
Оздоровчі продукти харчування, збагачені селеном та йодом . . .429
Калініченко В. А.
Вторинний ПЕТФ — перспективна сировина у будівництві . . . 431
Калітовський М.
Вплив характеристик матеріалів та особливостей архітектурних будівель на їх можливі варіанти руйнування та розвитку пожеж під час ракетних і бомбових ударів 433
Космінін О. В., Павленок І. В., Ярчевський А. О.
Новітні технології у виготовленні м'ясної продукції 435
Крупська Д. Д.
Профілактична дія харчових та дієтичних добавок на організм людини 437
Литвин Є. В.
Властивості рослинних олій та їх користь для організму людини 440

Литовченко М. А.
Концепція дизайну освітнього середовища Вальдорфської школи 441
Луковська Є. В.
Інноваційні інгредієнти для виробництва безглютенових продуктів харчування 443
Макушенко Д. М.
Навчання питанням техногенної безпеки на підприємствах автомобільної галузі 445
Малахова З. В.
Використання образів української демонології в сучасному концепт-арті 446
Малінов А. Р.
Новітні технології сирів функціонального призначення із застосуванням плісняви грибів 448
Муляренко Д. С.
Здорове харчування для підлітків 450
Степаненко М. М.
Силові фактори в зоні взаємодії шини автомобіля з дорогою . . . 451
Сухина А. А.
Перспективи використання сонячної енергії в транспортних засобах 453
Третяк І. І.
Нові аспекти у технології виготовлення волокнистих композиційних матеріалів 455
Хоменко В. І.
Особливості дизайну інтер'єрів кав'ярень в історичному центрі Львова 457
Христафорова Т. М.
Продукти оздоровчого призначення з використанням лікарської рослинної сировини 459
Шило С. О.
Невидима яхта. Використання 3-D моделювання 461

СЕКЦІЯ 15
ПРИРОДА, МЕДИЦИНА, ЗДОРОВ'Я

Артеменко О. О.
Нові перспективи застосування дріжджового екстракту 463
Бастрига Д. Б.
Статистичний аналіз захворюваності на туберкульоз в світі і в Україні 465

Бриченко В. В.
Сучасні методи лабораторної діагностики в медицині 466
Дадівєрін А.В.
Порівняння конфокальної та двохфотонної мікроскопії
біологічних тканин 468
Денисенко Н. В.
Математичні моделі дослідження якості води 470
Канівець Н. В.
Пробіотики — новітні продукти харчування 472
Кибалюк Н. М.
Взаємодія екології та суспільства в реаліях сьогодення 474
Килимник А. В.
Фізична терапія травм спини, отриманих під час війни 475
Клеценко Л. В., Левков А. А.
Особливості фізичної терапії пацієнтів при новоутвореннях
у стовбурових відділах головного мозку 477
Лабунський А. С.
Фізична реабілітація при опіках 479
Майборода В. М.
М'язова спастичність при захворюваннях нервової системи
та її корекція 480
Морозько Т. В.
Роль м'ясних страв функціонального призначення
у харчуванні людини 482
Немцева А. А.
Ендопротезування та реабілітація 484
Оберняк О. М.
Причини дисплазії кульшових суглобів у немовлят 485
Ображей Л. В., Тугай Т. І.
Зміни енергетичного метаболізму у Chlorella vulgaris за дії
трихотеценових мікотоксинів 487
Олексіюк В. О.
Ферментовані продукти, їх роль для здоров'я людини 489
Олійник Н. М.
Родина бактерій Rickettsiaceae — збудник багатьох
захворювань в світі 491
Папушой В. Р.
Застосування методів та засобів міофасціальної діагностики
у фізичній терапії 492
Паращій А. О.
Течія рідини в світі хаосу 494

Пелешок А. В.
Урбоекосистеми з пермакультурною складовою 496
Попович (Крючкова) Д. В.
Мікологія 497
Попович Ю. Ю.
Основні напрями раціонального споживання основних макро- та мікронутрієнтів в Україні 499
Рак Н. І.
Психолого-педагогічна корекція відхилень у психічному розвитку дітей із ДЦП 501
Ребенок К. О.
Типи відношення людей до своєї хвороби та їх вплив на реабілітаційний процес 503
Синюк О. Д.
Апітерапія та гарденотерапія пермакультурної ферми з бджільництва 505
Стець М. М.
Ділянка дикої природи у місті — чому це важливо? 506
Суманєєва Д. С.
Фізична культура, як основа здорового способу життя 508
Ткачук А. І.
Ідея вилучення CO_2 з атмосфери та його зберігання 509
Тугай А. В.
Порівняльна оцінка впливу іонізуючого опромінення на зміни у продуктів перекисного окиснення ліпідів у трьох пострадіаційних генерацій Aspergillus versicolor 511
Тугай Т. І.
Особливості змін жирнокислотного профілю Cladosporium cladosporioides з позитивним радіотропізмом за дії різних типів і опромінення 513
Тугай Т. І.
Особливості прооксидантних процесів у мікроміцетів з властивістю позитивного радіотропізму 514
Тузинська О. В., Тугай А. В.
Вплив колоїдних частинок металів на ростові процеси і синтез хлорофілу у рослинних тест-об'єктів 516

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

XX

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

МОЛОДЬ: ОСВІТА НАУКА ДУХОВНІСТЬ

з нагоди 25-ї річниці Університету "Україна"

ПРОГРАМА

24-26 квітня 2023 року

м. Київ
вул. Львівська, 23

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
ВМГО СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ «ГАУДЕАМУС»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Таланчук П. М. – *Президент Університету «Україна», д.т.н., професор, Голова організаційного комітету;*

Давиденко Г. В. – *проректор з наукової та міжнародної діяльності університету, д.пед.н., професор, заступник Голови організаційного комітету;*

Коляда О. П. – *проректор з освітньої діяльності, к.т.н.;*

Таланчук І. В. – *начальник служби президента Університету «Україна», голова всеукраїнської молодіжної громадської організації студентів з інвалідністю «ГАУДЕАМУС», доцент кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності, к.ю.н.;*

Лопоносова Н. П. – *начальник центру внутрішнього аудиту;*

Хайдарова В. О. – *голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених;*

Омельченко О. В. – *начальник управління наукової та міжнародної діяльності;*

Закладній О. А. – *фахівець відділу аспірантури та докторантури;*

Базиленко А. К. – *начальник управління освітньої діяльності, к.психол.н., доцент;*

Холодова О. С. – *в.о. директора Інституту соціальних технологій;*

Барна Н. В. – *директор Інституту філології та масових комунікацій, д.філос.н., професор;*

Залюбовський М. Г. – *директор Інженерно-технологічного інституту, к.т.н., доцент;*

Нестеренко С. С. – *директор Інституту економіки та менеджменту, д.е.н., доцент;*

Самарай В. П. – *директор Інституту комп'ютерних технологій, к.т.н., доцент;*

Федоренко Т. В. – *директор Інституту права та суспільних відносин, к.ю.н., доцент;*

Мовчан В. О. – *директор Інституту біомедичних технологій, к.б.н., доцент;*

Масляпікова І. В. – *завідувачка кафедрою соціальної роботи та педагогіки, к.психол.н., доцент;*

Османова А. М. – *завідувачка кафедрою психології, к.психол.н.;*

Дубас Р. Г. – *завідувач кафедри управління та адміністрування, д.е.н., професор;*

Семененко О. В. – *доцент кафедри управління та адміністрування, к.е.н;.*

Риженко К. В. – *кафедра української мови та літератури, іноземних мов та перекладу, к.філол.н.;*

Домніч Л. М. – *кафедра української мови та літератури, іноземних мов та перекладу, старший викладач;*

Денисенко В. А. – *кафедра журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування, д.і.н., доцент;*

Лазор О. М. – *кафедра журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування, кандидат із соціальних комунікацій, доцент;*

Степанова О. А. – *завідувачка кафедрою туризму, документних та міжкультурних комунікацій, доктор культурології, професор;*

Танська Л. В. – *старший викладач кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій;*

Бригінець О. О. – *професор кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, д.ю.н., професор;*

Фаст О. О. – *завідувач кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, к.ю.н., доцент;*

Паламарчук М. С. – *фахівець Інституту права та суспільних відносин;*

Кадлубович Т. І. – *завідувач кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, к.політ.н., доцент;*

Лісовський П. М. – *професор кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, д.філос.н., професор;*

Веденєєва О. А. – *старший викладач кафедри інформаційних технологій та програмування;*

Гук Л. Й. – *завідувач кафедри дизайну, заслужений працівник культури України;*

Ратушенко А. Т. – *завідувачка кафедрою технології харчування, к.т.н., доцент;*

Ляшок І. О. – *завідувачка кафедрою сучасної інженерії та нанотехнологій, к.т.н., доцент;*

Кошель Г. В. – *заступник директора інституту Університету «Україна», к.т.н., доцент;*

Тугай Т. І. – *завідувачка кафедрою мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології, д.б.н., професор;*

Мележик О. В. – *доцент кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології, к.б.н.;*

Хавхун Г. М. – *доцент кафедри дизайну, к.арх.;*

Блаженко М. С. – *асистент кафедри автомобільного транспорту;*

Дубовський О. С. – *директор видавничо-друкарського комплексу;*

Сірош Н. П. – *перекладач жестової мови;*

Болдусєва А. О. – *перекладач жестової мови;*

Шаповалова Я. Ю. – *перекладач жестової мови.*

Відкриття конференції

ПОСИЛАННЯ ДЛЯ ПІДКЛЮЧЕННЯ:
https://us02web.zoom.us/j/83070354325?pwd=SjMvVktBQm51V1AzSVVnUW1WMDRtQT09
ІДЕНТИФІКАТОР: 830 7035 4325 **КОД ДОСТУПУ: 190090**

11:45 – 12:00	**ПІДКЛЮЧЕННЯ**
12:00 – 12:30	**ВІДКРИТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ. ВІТАННЯ УЧАСНИКІВ.** ***Модератор:*** **Ганна Давиденко**, *доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної діяльності Університету «Україна»* **Петро Таланчук**, *доктор технічних наук, професор, дійсний член Академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, Президент Університету «Україна»*

Регламент роботи секційних засідань

24 квітня 2023 року
за розкладом онлайн-засідань секцій:

12^{00} – *Початок роботи секційних засідань*
12^{00}-14^{00}: Засідання секції 1

25 квітня 2023 року **за розкладом онлайн-засідань секцій:**	**26 квітня 2023 року** **за розкладом онлайн-засідань секцій:**
10^{30} – *Початок роботи секційних засідань*	**10^{00}** – *Початок роботи секційних засідань*
10^{30}-13^{00}: Спільне засідання: 2-7 секцій **13^{00}-15^{00}:** Спільне засідання: 11 та 12 секцій **15^{00}-17^{00}:** Спільне засідання: 9 і 10 секцій	**10^{00}-13^{00}:** Спільне засідання: 8 та 15 секцій **13^{00}-15^{00}:** Засідання секції 13 **15^{00}-17^{00}:** Засідання секції 14
17^{00} – *Завершення роботи секційних засідань*	**17^{00}** – *Завершення роботи секційних засідань*

ОГОЛОШЕННЯ

Рекомендуємо Вам ознайомитись з додатком ZOOM і налаштувати його, якщо Ви ніколи в ньому не працювали раніше. Обов'язково протестуйте програму завчасно для уникнення на Конференції проблем зі звуком і відео.

ОГОЛОШЕННЯ

Увага!
Під час онлайн-трансляції Конференції працюватиме перекладач жестової мови.
За потребою, просимо ознайомитись з інструкцією (сторінка 81), для закріплення відео-трансляції перекладача у додатку ZOOM.

Ви можете доєднатись до трансляції заходу в режимі реального часу у **YouTube** на офіційному каналі Університету «Україна»
Назва каналу: University Ukraine
https://www.youtube.com/UniversityUkraine

Молодь: освіта, наука, духовність

ГРАФІК РОБОТИ СЕКЦІЙ

24–26 квітня 2023 р.

№ п/п	НАЗВА СЕКЦІЇ	Дата проведення	Час проведення	ДАНІ ДЛЯ ПІДКЛЮЧЕННЯ ДО ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ ZOOM
1.	Економічні перспективи України в сучасних умовах	24.04	12^{00}-14^{00}	**Інститут економіки та менеджменту** Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/83070354325?pwd=SjMvVktBQm51V1AzSVVnUW1WMDRtQT09 Ідентифікатор конференції: 830 7035 4325. Пароль: 190090
2.	Документознавство та інформаційна діяльність: сучасні проблеми та перспективи розвитку	25.04	10^{30}-13^{00}	**Інститут філології та масових комунікацій** Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/86129266789?pwd=aUV4MWFRWTJyUHVobExRbWNqUTVLUT09 Ідентифікатор конференції: 861 2926 6789. Пароль: 950536
3.	Українознавство – основа філологічної освіти та формування духовності: історія та сучасність	25.04	10^{30}-13^{00}	
4.	Актуальні проблеми сучасного перекладознавства та методики викладання іноземних мов та літератур	25.04	10^{30}-13^{00}	
5.	Засоби масової інформації: відгук на виклики сьогодення	25.04	10^{30}-13^{00}	
6.	Редакційно-видавничі процеси: теорія та практика використання в системі масової комунікації	25.04	10^{30}-13^{00}	
7.	Туризм як багатогранне суспільне явище	25.04	10^{30}-13^{00}	
8.	Сучасні технології зміцнення здоров'я людини	26.04	10^{00}-13^{00}	**Інститут соціальних технологій** Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/81439312571?pwd=YXUvTHBLeTNzM1IrYVl0REJvMEgxZz09 Ідентифікатор конференції: 814 3931 2571. Пароль: 405693

9.	**Соціальний розвиток особистості в контексті соціальної роботи**	25.04	15^{00}-17^{00}	**Інститут соціальних технологій** Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/84121861875?pwd=d3I5SW9BWE0zM3FZTWdlVTVIbHpEQT09 Ідентифікатор конференції: 841 2186 1875. Пароль: 942292
10.	**Соціально-психологічні проблеми самореалізації студентської молоді**			
11.	**Правове регулювання господарської діяльності**	25.04	13^{00}-15^{00}	**Інститут права та суспільних відносин** Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/82781095717?pwd=S1BOdFRjR2Foem1iVTdqczJOeUdtUT09 Ідентифікатор конференції: 827 8109 5717. Пароль: 498703
12.	**Суспільно-політичні та соціокультурні аспекти розвитку українського суспільства**			
13.	**Інформатика та комп'ютерні технології**	26.04	13^{00}-15^{00}	**Інститут комп'ютерних технологій** Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/84760638928?pwd=dGdCUm41YzNvRjlzZ0wrSW1FVG9vUT09 Ідентифікатор конференції: 847 6063 8928. Пароль: 155794
14.	**Сучасні інженерні технології: пошук та перспективи**	26.04	15^{00}-17^{00}	**Інженерно-технологічний інститут** Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/86808007348?pwd=VGRVa01qSVNud3VmWkJjcUgzOEV3QT09 Ідентифікатор конференції: 868 0800 7348. Пароль: 008565
15.	**Природа, медицина, здоров'я**	26.04	10^{00}-13^{00}	**Інститут біомедичних технологій** Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/81439312571?pwd=YXUvTHBLeTNzM1IrYVl0REJvMEgxZz09 Ідентифікатор конференції: 814 3931 2571. Пароль: 405693

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
СЕКЦІЯ №1
«ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ»

Керівник секції: ***Дубас Ростислав Григорович,*** *завідувач кафедри управління та адміністрування, доктор економічних наук, професор*

Секретар: ***Семененко Олена Володимирівна,*** *доцент кафедри управління та адміністрування, кандидат економічних наук*

Артеменко Б. І., IV курс, група МН-19-1, спеціальність «Менеджмент», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Семененко О. В.***, к.е.н., доцент
СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В ОРГАНІЗАЦІЇ

Бессонова А. Р., II курс, група МК-21-1фмб, спеціальність «Маркетинг», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Кутліна І. Ю.***, к.т.н.
РЕКЛАМА В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Бойкова Є. П., IV курс, група ЗОО-19-1nk, спеціальність «Облік та оподаткування», Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Пшенична М. В.***, к.е.н., доцент
ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КРАУДФАНДИНГУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Бондаренко Г. Ю., III курс, група ЗОО-21-1фмб, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Нестеренко С. С.***, д.е.н., професор
РИНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Брунда Н. С., викладач циклової комісії інформаційної справи, природничих та суспільних дисциплін, Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Василенко К. О., IV курс, група ЗМК-19-1, спеціальність «Маркетинг», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кучмєєв О. О.***, д.е.н., доцент

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВНУТРІШНЬОГО МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Верголяс Н. М., II курс, група ЗОО-21-1, спеціальність 071 «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Нестеренко С. С.***, д.е.н., професор

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ЯК СКЛАДОВА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Верголяс Н. М., II курс, група ЗОО-21-1, спеціальність 071 «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Пшенична М. В.***, к.е.н., доцент

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Войнов Анатолій Сергійович, IV курс, група ЗФН-19-1, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Лавриненко Л. М.***, к.е.н., ст.н.с.

ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВОЇ МОБІЛЬНОСТІ РОБОЧОЇ СИЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Войнов Андрій Сергійович, IV курс, група ЗФН-19-1, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Лавриненко Л. М.***, к.е.н., ст.н.с.

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Герлян Я. С., аспірант, спеціальність 051 «Економіка», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МАРКЕТИНГУ ЯК УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гуменюк О. С., викладач, Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН У РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ УКРАЇНИ

Давидчук А. С., IV курс, група ЗМК-19-1, спеціальність «Маркетинг», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кучмєєв О. О.***, д.е.н., доцент

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ МЕССЕНДЖЕР-МАРКЕТИНГУ

Коваленко А. І., IV курс, група ЗФН-19-1, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Пшенична М. В.***, к.е.н., доцент

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Колдаєв Д. С., IV курс, група ФН-19-1, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Пшенична М. В.***, к.е.н., доцент

РОЛЬ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Колесник Т. В., III курс, група ЗОО-21-1фмб, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Нестеренко С. С.***, д.е.н., професор

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Крадьонова В. Д., ІІ курс, група ЗОО-21-1, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Дробязко С. І.***, д.е.н., професор

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Кулік А. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та адміністрування, Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

МАРКЕТИНГОВІ ІННОВАЦІЇ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Кучмєєв О. О., доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри управління та адміністрування, Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

ЗМІСТОВНО-СУТНІСНЕ РОЗУМІННЯ СТРАТЕГІЇ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ

Лазар Д. В., IV курс, група ОО-20-1, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Нечипорук Н. В.***, к.е.н., доцент

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Литвин Н. В., ІІ курс, група ЗОО-21-1, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Дробязко С. І.***, д.е.н., професор

БЕЗРОБІТТЯ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ

Манзюк О., ІІІ курс, група ЗОО-21-1фмб, спеціальність «Облік і оподаткування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Нестеренко С. С.***, д.е.н., професор

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ

Мартинюк І. А., ІІ курс, група ФН-22-1, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Нечипорук Н. В.***, к.е.н., доцент

СУТНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Мельник А. О., ІІ курс, група Б-21, спеціальність 071 «Облік та оподаткування», ВСП «Ладижинський фаховий колледж Вінницького національного аграрного університету».

Науковий керівник: ***Лобуренко О. В.***, викладач економічних дисциплін

ІННОВАЦІЙНІ МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОСУВАННІ ТОВАРУ В УКРАЇНІ

Нагорний П. В., І курс (магістратура), група МОА-221, спеціальність «Облік і оподаткування», Національний університет «Чернігівська політехніка».

Науковий керівник: ***Гнедіна К. В.***, к.е.н., доцент

СТАНДАРТИ GRI: ОСОБЛИВОСТІ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ

Панасюк Д. Р., ІІІ курс, група МН-20-1, спеціальність «Менеджмент», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Семененко О. В.***, к.е.н., доцент

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СФЕРИ ПОСЛУГ

Роздобудько М. М., аспірант, ІІ курс, спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини», Донецький національний університет імені Василя Стуса.

Науковий керівник: ***Орєхова Т. В.***, д.е.н., професор

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Савощенко А. С., ІІІ курс, група 20.04, Національна академія статистики, обліку та аудиту.

Науковий керівник: ***Залюбовська С. С.***, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ПІСЛЯ ЗДОБУТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Савчук Л. В., викладач кафедри обліку і фінансів, Дубенська філія Університету «Україна»

СУЧАСНИЙ СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН ТА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Свидригєлло М. О., ІІ курс, група МН-21-1, Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Захарчук О. В.***, д.е.н., професор, професор кафедри управління та адміністрування

ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Смоленська А. В., IV курс, група ЗФН-19-1nk, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Пшенична М. В.***, к.е.н., доцент

ЗМІНА ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сорузька Н. М.**, ІІІ курс, група ОО-20-1мфб, спеціальність «Облік та оподаткування», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Пшенична М. В.***, к.е.н., доцент

ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВОЄННОГО ЧАСУ

Стецюк А. Ю., ІІІ курс, група 20.04, Національна академія статистики, обліку та аудиту.

Науковий керівник: ***Залюбовська С. С.***, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління

ЕКОНОМІЧНІ ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ДЛЯ КРАЇН ЄВРОПИ

Титаренко А. Ю., ІІ курс, група МК-21-1фмб, спеціальність «Маркетинг», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кутліна І. Ю.***, к.т.н.

МЕРЧАНДАЙЗИНГ В СИСТЕМІ ТОРГОВОГО МАРКЕТИНГУ

Хоменко К. Ю., IV курс, група ОА-191, спеціальність «Облік і оподаткування», Національний університет «Чернігівська політехніка».

Науковий керівник: ***Гнедіна К. В.***, к.е.н., доцент

СТРАТЕГІЯ: ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Шевчук В. В., ІІ курс, група Б-21, спеціальність 071 «Облік та оподаткування»,

ВСП «Ладижинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету».

Науковий керівник: ***Лобуренко О. В.***, викладач економічних дисциплін

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Шеремет В. С., І курс, група ФН-19-1, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Фурман С. С.***, ст. викладач

СТАН ТА НАПРЯМКИ ЗАБЕЗБЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Шикітка А. В., ІІ курс, група МН-21-1, Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Захарчук О. В.***, д.е.н., професор, професор кафедри управління та адміністрування

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Янкавець О. О., аспірант ІІ курсу, спеціальність 073 «Менеджмент», Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля.

Науковий керівник: ***Мартинець Л. А.***, д.пед.н., професор

ІННОВАЦІЙНИЙ МАРКЕТИНГ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ

Яценко Д. Є., ІІІ курс, група МН-20-1, спеціальність «Менеджмент», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Семененко О. В.***, к.е.н., доцент

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
СЕКЦІЯ №2
«ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

Керівник секції: ***Риженко Катерина Василівна,*** *кафедра української мови та літератури, іноземних мов та перекладу, кандидат філологічних наук*

Секретар: ***Домніч Леся Миколаївна,*** *кафедра української мови та літератури, іноземних мов та перекладу, старший викладач*

Качмар В. В., IV курс, група ЗІС-19-1lk, спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кушпетюк О. І.***, к.і.н., доцент

АВТОРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ЯК ФОРМА КОМУНІКАЦІЇ МУЗЕЮ З АУДИТОРІЄЮ

Логінова Н. А., аспірантка ІІ курсу, спеціальність 073 «Менеджмент», Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля.

Науковий керівник: ***Мартинець Л. А.***, д.пед.н., професор

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ПРОЄКТУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Мазурок Б. Б., IV курс, група ІС-19-1lk, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Ляшук Н. В.***, к.філол.н.

PR-ПЛАН — БАЗОВИЙ ДОКУМЕНТ КОМУНІКАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Порохін О. Е., IV курс, група ЗКІ-19, спеціальність 123 «Комп'ютерна інженерія», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Бундак О. А.***, к.і.н., доцент

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ренський О. П., IV курс, група ЗІС-19-1lk, спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кушпетюк О. І.***, к.і.н., доцент

НАУКОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ ЯК НАПРЯМ СПІВПРАЦІ ВОЛИНСЬКОЇ ДОУНБ ІМЕНІ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ ІЗ ВКМ

Рубаняк О. С., IV курс, група ЗІС-19-1lk, спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кушпетюк О. І.***, к.і.н., доцент

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ ВІДДІЛУ ЛІТЕРАТУРИ З ПИТАНЬ МИСТЕЦТВА ВОЛИНСЬКОЇ ДОУНБ ІМЕНІ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

Саковська В. М., IV курс, група ЗІС-19-1, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Лучко Ю. І.***, к.пед.н., доцент

ДІЛОВА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Шамрай А. В., IV курс, група ЗІС-19-1, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Лучко Ю. І.***, к.пед.н.

ВАЖЛИВІСТЬ ПІДГОТОВКИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

СЕКЦІЯ №3
«УКРАЇНОЗНАВСТВО — ОСНОВА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ»

Керівник секції: ***Риженко Катерина Василівна,*** *кафедра української мови та літератури, іноземних мов та перекладу, кандидат філологічних наук*

Секретар: ***Домніч Леся Миколаївна,*** *кафедра української мови та літератури, іноземних мов та перекладу, старший викладач*

Бортун К. О., кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри інформаційної, бібліотечної, архівної справи та соціально-політичних і гуманітарних дисциплін, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

СТИЛІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ У ЖІНОЧИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ «КОЛІЖАНКА» ТА «ТЕНДІТНА»)

Вовкотруб М. А., магістр, спеціальність «Філологія (українська мова та література)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Риженко К. В.***, к.філол.н., доцент

ОБРАЗ БАТЬКА У ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Гордієнко А. М., старший викладач кафедри української мови і літератури, іноземних мов та перекладу, Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна»

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ ТА ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Кучинська О. Г., викладач, Вінницький технічний фаховий коледж;

Волос А. П., студент, Вінницький технічний фаховий коледж

УКРАЇНОЗНАВСТВО — ОСНОВА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Радванська Є. С., спеціальність 035 «Філологія (українська мова та література)», заступник директора з навчально-виховної роботи, ЗЗСО № 41

МІФОЛОГІЧНІ АРХЕТИПИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ КІНЦЯ XIX-ПОЧ. XX СТ.

Семененко А. А., IV курс, група ПЗ-20.2, спеціальність «Право», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Федоренко Т. В.***, к.ю.н., доцент

ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНОЗНАВСТВА

СЕКЦІЯ №4
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР»

Керівник секції: ***Риженко Катерина Василівна,*** *кафедра української мови та літератури, іноземних мов та перекладу, кандидат філологічних наук*

Секретар: ***Домніч Леся Миколаївна,*** *кафедра української мови та літератури, іноземних мов та перекладу, старший викладач*

Андрощук К. М., викладач кафедри іноземної мови, Вінницький національний технічний університет

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФАХОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Войцехівська Н. К., доктор філологічних наук, викладач кафедри германської та слов'янської філології, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»;

Мельник Я. В., IV курс, група 42-Філ(б), спеціальність 035 «Філологія», Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Гонтарук-Мамчур А. М., викладач англійської мови, викладач І категорії, Дубенська філія Університету «Україна»

ЗАСТОСУВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Громов Р. С., II курс, група ПР-21-1, спеціальність «Філологія», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кнодель Л. В.***, д.пед.н., професор

MODERN GLOBAL LANGUAGE

Домніч Л. М., старший викладач кафедри української мови і літератури, іноземних мов та перекладу, Інститут філології та масових комунікацій Університету Україна

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЛІНГВІСТІВ

Єрмоленко П. Д., ІІІ курс, група ІС-20-1, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Інститут філології та масових комунікацій Університету Україна.

Науковий керівник: ***Домніч Л. М.***, ст. викладач

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІЛІНГВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Єршова Л. В., ІІІ курс, група ПР-20-1, спеціальність 035 «Філологія», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Торба О. А.***, викладач

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

Кацаран Т. О., ІІІ курс, група ЖР-20-1, спеціальність «Журналістика», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Домніч Л. М.***, ст. викладач

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Клименко Д. С., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 035 «Філологія», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Рябокінь Н. О***., к.філол.н., доцент кафедри перекладу та іноземних мов

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

Ковалець І. О., IV курс, група зФЛ-19, спеціальність «Філологія», Донецький національний університет економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського.

Науковий керівник: ***Остапенко С. А.***, к.пед.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ СЛЕНГОВИХ НЕОЛОГІЗМІВ СОЦМЕРЕЖ

Кононенко Б. О., ІІ курс, група ПР-21-1, спеціальність 035 «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Єнг І. С.***, ст. викладач

ANIMATION

Крицький О. Ю., І курс другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ФЛ-22М, спеціальність «Філологія», Донецький національний університет економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського.

Науковий керівник: ***Остапенко С. А.***, к.пед.н., доцент

СТИЛІСТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Мельник М. Б., І курс, група 1 МСОЗ, спеціальність «Англійська мова та література», Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського.

Науковий керівник: ***Лобачук І. М.***, к.пед.н.

ДИСКУСІЯ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ (АНГЛІЙСЬКА)

Онопрієнко Л. В., ІV курс, група ПР-19-1, спеціальність «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Махінова В. В.***, ст. викладач

ПЕРЕКЛАД СПОРТИВНИХ ТЕРМІНІВ

Онопрієнко Л. В., ІV курс, група ПР-19-1, спеціальність «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Медведенко С. В.***

НАЦІОНАЛЬНОСТІ КИТАЮ — ЇХ ПОБУТ, ОДЯГ ТА ЗВИЧАЇ

Пашко С. В., викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

АФРИКАНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДІАЛЕКТ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Покулевська А. І., кандидат філологічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНІМАЛІСТИЧНИХ ПРИСЛІВ'ЇВ ТА ПРИКАЗОК З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Прохоренко-Істоміна К. С., IV курс, група ПР-19-1, спеціальність 035 «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Єнг І. С.***, ст. викладач

ПЕРЕКЛАД ПАТЕНТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Романова О. А., кандидат філологічних наук, доцент, Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій

ВИЯВЛЕННЯ ІЗОМОРФНИХ ТА ВІДМІННИХ РИС У ФОНЕМНІЙ СТРУКТУРІ СКЛАДІВ ХУДОЖНЬОГО, НАУКОВОГО ТА ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛІВ

Сільницька Р. О., І курс, група ПР-22-1, спеціальність «Філологія», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Домніч Л. М.***, ст. викладач

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ В ЯПОНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Стаднійчук С. В., І курс другого (магістерського рівня вищої освіти), група ФЛ-22м, спеціальність «Філологія», Донецький національний університет економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського.

Науковий керівник: ***Ревуцька С.***, к.філол.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ: ЯВИЩЕ ЛАНЦЮГОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Тартак С. В., IV курс, група ПР-19-1, спеціальність «Філологія (сходознавство)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Єнг І. С.***, ст. викладач

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПІСЕНЬ

Тартак С. В., IV курс, група ПР-19-1, спеціальність «Філологія (сходознавство)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Медведенко С. В.***

ВИТОКИ КИТАЙСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ. ІСТОРІЯ

Терехова Г. В., IV курс, група ПР-19-1, спеціальність 035 «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Коромисел М. В.***, ст. викладач

INTERTEXTUELLE AMBIGUITDT IM ZEITUNGSDISKURS

Томчук А. А., магістр І курсу, група 1 МСОЗ, спеціальність «Середня освіта, англійська мова», Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

Науковий керівник: ***Поп О. Ю.***, к.пед.н.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВЕРБАЛЬНО-ЗОБРАЖАЛЬНИХ ОПОР У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ВОЛОДІННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Торба О. А., викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

СУЧАСНЕ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Федоришина М. І., IV курс, група 42-ФІЛ(Б), спеціальність «Філологія», Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж.

Науковий керівник: ***Мовчан Л. Г.***, к.пед.н., доцент

ГРАМАТИЧНА ЗАМІНА ЕПІТЕТНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Чубарова Д. Е., І курс магістратури, група ПР-22-1М, спеціальність «Філологія», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кнодель Л. В.***, д.пед.н., професор

GLOBALIZATION AND ENGLISH LANGUAGE

Чумаш Д. О., група ПР-20-1pl, спеціальність 035 «Філологія (переклад)», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ МОВНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Шаблінський С. І., І курс, група ВС-22-2-фмб, спеціальність 061 «Журналістика», Івано-Франківська філія Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Гросевич Т. В.***, к.філол.н., доцент циклової комісії журналістики

ЖАНРОВА СТРУКТУРА РОМАНУ ВИХОВАННЯ

Shumilo T. O., I course, group zFL-22m, specialty 035 «Philology», Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National University of Economics and Trade.

Scientific Supervisor: ***Udovichenko H.***, Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor

FEATURES OF REALITIES IN THEIR CONNOTATIVE MEANING

СЕКЦІЯ №5
«ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ВІДГУК НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ»

Керівник секції: ***Денисенко Володимир Анатолійович,*** *кафедра журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування, доктор історичних наук, доцент*

Секретар: ***Лазор Олена Миколаївна,*** *кафедра журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування, кандидат із соціальних комунікацій, доцент*

Васюра Р. В., викладач, Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

МАНІПУЛЯЦІЯ СВІДОМІСТЮ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НИМИ

Денисенко Д. Є., аспірант І курсу, спеціалізація «Публічне управління та адміністрування», Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

КОМУНІКАЦІЙНІ НЕДОЛІКИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ І СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Терехова Г. В., IV курс, група ПР-19-1, спеціальність 035 «Філологія (Переклад)», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Коромисел М. В.***, ст. викладач

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ РЕКЦЬЙОНУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ СКЛАДНИХ СИНТАКСИЧНИХ УТВОРЕНЬ З НІМЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

СЕКЦІЯ №6
«РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧІ ПРОЦЕСИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ В СИСТЕМІ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ»

Керівник секції: ***Денисенко Володимир Анатолійович,*** *кафедра журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування, доктор історичних наук, доцент*

Секретар: ***Лазор Олена Миколаївна,*** *кафедра журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування, кандидат із соціальних комунікацій, доцент*

Боцян І. М., І курс, група ЗІСм-22-1, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Білоцерківський інститут економіки і підприємництва Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Лучко Ю. І.***, к.пед.н.

РОЛЬ БІБЛІОТЕК В ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Дмитрів С. О., ст. викладач кафедри права та фінансів, Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ДИСИЦПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО» В ДИСТАНЦІЙНИХ УМОВАХ

СЕКЦІЯ №7
«ТУРИЗМ ЯК БАГАТОГРАННЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ»

Керівник секції: ***Степанова Олена Анатоліївна,*** *завідувач кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій, доктор культурології, професор*

Секретар: ***Танська Людмила Вацлавівна,*** *старший викладач кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій*

Гапонюк Б. Д., IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Майстер А. А.***, к.геогр.н.
РИНОК ФРАНЧАЙЗИНГУ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Грищук А. В., І курс, група ЗЕК-22-1м, спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Шевченко Р. Ю.***, к.геогр.н.
СУЧАСНІ КАРТОГРАФО-ГЕОДЕЗИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОТУРИЗМІ

Кірієнко Д. І., IV курс, група ТУ-19-1, спеціальність «Туризм», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Доценко А. І.***, д.геогр.н., професор
ЕКОМЕРЕЖІ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Клімов Я. О., IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Бундак О. А.***, к.і.н., доцент
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Кравченко М. І., III курс, група КІ-21-1ict, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету Україна.
Науковий керівник: ***Домніч Л. М.***, ст. викладач
VIRTUAL TOURISM

Кревська В. М., IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Майстер А. А.***, к.геогр.н.

РОЗВИТОК ВИННОГО ТУРИЗМУ В НІМЕЧЧИНІ

Кучинська М. К., IV курс, група ІС-19-1, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Коротєєва А. В.***, професор кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій ІФМК

ПЛАНУВАННЯ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Майстер А. А., кандидат географічних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності та туризму, Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Максимук С. С., IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Майстер А. А.***, к.геогр.н.

ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ЧЕХІЇ

Підвальний Д. С., IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Майстер А. А.***, к.геогр.н.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Поліщук Д. С., IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Майстер А. А.***, к.геогр.н.

ДІЛОВИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Приступа Д. Р., IV курс, група ТУ-19, спеціальність 242 «Туризм», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Куницький М. П.***, д.і.н., професор

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Пуховець А. О., IV курс, група ТУ-19-1, спеціальність «Туризм», Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Доценко А. І.***, д.геогр.н., професор

ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Рокицька А. В., IV курс, група ТУ-19-1-lk, спеціальність «Туризм», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Ожема С. В.***, к.е.н.

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Щетиніна Є. Д., II курс, група М-22, спеціальність «Медсестринство», Харківський обласний медичний фаховий коледж.

Науковий керівник: ***Миронова Т. Б.***, викладач

ШЛЯХАМИ ПОВСТАНСЬКИХ КРИЇВОК УПА (ТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ)

Ярошевич Д. А., I курс, група ЗО-5, спеціальність «Туризм», ВСП «Рівненський економіко-технологічний фаховий коледж НУВГП».

Наукові керівники: ***Кондратюк І. В.***, викладач біології, хімії, географічних дисциплін; ***Сокол Т. К.***, викладач географії

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ГЕНЕАЛОГІЙНОГО ТУРИЗМУ

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
СЕКЦІЯ №8
«СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»

Керівник секції: ***Холодова Олеся Сергіївна,*** *виконуюча обов'язки директора Інституту соціальних технологій*

Баб'юк К. О., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ТУНЕЛЬНОМУ СИНДРОМІ ЗАП'ЯСТКОВОГО КАНАЛУ

Білецький С. Б., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

КІНЕЗОТЕРАПІЯ ПРИ АУТИЗМІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Білик О. І., І курс, група ЗСПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Вишар Є. В.***, ст. викладач

КОРЕКЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ

Брунда Н. С., викладач циклової комісії інформаційної справи, природничих та суспільних дисциплін, Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОЗДОРОВЧИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Вишар Є. В., старший викладач кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ ДОВКІЛЛЯ НА ДУХОВНЕ І ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Гилюк О. М., ІІ курс, група ФТіЕ-20-1-М, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кравчук Л. С.***, к.пед.н., доцент

ЛІКУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, ЯК ОСНОВНИЙ ЗАСІБ ВІДНОВНОГО ЛІКУВАННЯ

Гордійчук В. І., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення, Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ РОЗЛАДІВ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ У ДІТЕЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Гриненко С. В., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Купріяненко А. В.***, ст. викладач

КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПОСТАВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Гріпасс В. Р., група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету Україна.

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СКОЛІОЗУ У ДІТЕЙ

Донова А. О., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Купріяненко А. В.***, ст. викладач

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ПАЦІЄНТІВ З ХРОНІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

Ігнатюк Ю. М., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ОСОБЛИВОСТІ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ДЦП

Канівець В. В., старший викладач кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

СПОРТ І ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Канівець Н. В., викладач, Тернопільський коледж Університету «Україна»

ТЕХНОЛОГІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Кокарев В. В., ІІ курс, група ФТіЕ-20-1-М, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Антонецька Н. Б.***, к.мед.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СУДИНИ

Кондратюк В. В., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ

Кущенко О. О., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник : ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ЕРГОТЕРАПІЯ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ У РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ЗІ СПАСТИЧНИМИ ФОРМАМИ ЦЕРЕБРАЛЬНОГО ПАРАЛІЧУ

Лаврик І. Ю., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Купріяненко А. В.***, ст. викладач

КОРЕКЦІЯ РОЗЛАДІВ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Лисицька А. І., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КІНЕЗІОТЕРАПІЇ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Ломейко С. П., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ SMART-СИСТЕМИ ПОСТАНОВКИ ЦІЛЕЙ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ МЕТИ

Ляшенко А. В., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Купріяненко А. В.***, ст. викладач

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПІСЛЯ АМПУТАЦІЇ НИЖНІХ КІНЦІВОК

Мартиненко О. М., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ОСТЕОПАТІЯ В КОМПЛЕКСНІЙ ПРОГРАМІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ОСІБ ЛІТНЬОГО ВІКУ ПРИ ЦЕМЕНТНОМУ ЕНДОПРОТЕЗУВАННІ КУЛЬШОВОГО СУГЛОБА

Мнацаканов В. С., І курс, група ФТ-22М-1, спеціальність «Терапія та реабілітація», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

ПОСТТРАВМАТИЧНА ТА ПОСТСТРЕСОВА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДИНИ МЕТОДАМИ ВАТСУ

Новікова І. І., І курс, група ФТ-22-1М, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Купріяненко А. В.***, ст. викладач

ПІДВОДНИЙ ДУШ-МАСАЖ ПРИ ДИТЯЧОМУ ЦЕРЕБРАЛЬНОМУ ПАРАЛІЧІ

Полюхович Т. О., І курс, група ФТ-22-1м-ist , спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Купріяненко А. В.***, ст. викладач

ЛІКУВАЛЬНИЙ МАСАЖ ПРИ ІШЕМІЧНОМУ ІНСУЛЬТІ

Поштарук В. В., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

МОТИВАЦІЯ ХВОРИХ ДО САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Прокопчук В. В., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

СТРЕСОВІ ФАКТОРИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРОЦЕС РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ З ПОРАНЕННЯМИ ГОЛОВНОГО МОЗКУ

Розум А. О., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Купріяненко А. В.***, ст. викладач

ТОЧКОВИЙ МАСАЖ ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ

Савченко О. О., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

ВІДНОВЛЕННЯ РУХЛИВОСТІ НАДП'ЯТКОВО-ГОМІЛКОВОГО СУГЛОБУ ПІСЛЯ ТРАВМ ТА ХІРУРГІЧНИХ ВТРУЧАНЬ

Соколюк О. О., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ПЛОСКОСТОПІСТЮ

Степаненко М. І., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія та ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ ДЕКОМПРЕСІЙНИХ ТРЕНАЖЕРІВ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Столбенко Д. А., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

ЗАСТОСУВАННЯ МАСАЖУ ПРИ СКОЛІОЗІ ХРЕБТА

Суманєєва Д. С., ІІ курс, група Т-211, спеціальність «Туризм», ННІ бізнесу, природокористування і туризму, Національний університет «Чернігівська політехніка».

Науковий керівник: ***Супронюк М. В.***

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, ЯК ОСНОВА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Чупракова І. Є., викладач фізичного виховання, Бердичівський медичний фаховий коледж

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ПРИ КОРОТКОЗОРОСТІ

Шилейко Т. В., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ КОМПРЕСІЙНОМУ ПЕРЕЛОМІ ХРЕБТА

Шиловська О. М., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету Україна.

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗКУЛЬТУРИ У ХВОРИХ НА ГОСТРЕ ПОРУШЕННЯ МОЗКОВОГО КРОВООБІГУ

Якубенко О. О., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Терапія та реабілітація», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РЕАБІЛІТАЦІЇ ДОШКІЛЬНЯТ З ПОРУШЕННЯМИ СКЕЛЕТНО-М'ЯЗОВОЇ СИСТЕМИ

СЕКЦІЯ №9
«СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Керівник секції: ***Маслянікова Ірина Вікторівна,*** *завідувачка кафедрою соціальної роботи та педагогіки, кандидат психологічних наук, доцент*

Бортун К. О., кандидатка філологічних наук, деканеса факультету психології та соціальних технологій, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Дробик А. О., І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Островська Н. О.***, к.пед.н.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ОСОБИСТІСТЬ ПІДЛІТКА

Заіка В. М., кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

АРТТЕРАПІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕТОД ПСИХОКОРЕКЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Катанаха Т. В., І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Островська Н. О.***, к.пед.н.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СІМЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Корчадим Д. В., ІІІ курс, спеціальність «Право», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Таланчук І. В.***, к.ю.н., доцент кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ У НІМЕЧЧИНІ

Краглик Я. В., ІІ курс, група СПО-2.1, спеціальність «Спеціальна освіта», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Закусило О. Ю.,*** ст. викладач кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ

Купчик Я. А., IV курс, група СР-41, спеціальність «Соціальна робота», Рівненський державний гуманітарний університет.

Науковий керівник: ***Шевців З. М.***, д.пед.н.,професор

СОЦІАЛЬНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ З РІЗНИМИ ГРУПАМИ НАСЕЛЕННЯ

Литовченко О. В., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки, Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В УМОВАХ ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД І МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА

Мельник Л. Й., І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Островська Н. О.***, к.пед.н.

МЕДІАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ

Михайловська Д. І., ІІ курс, група 66-м, спеціальність «Музичне мистецтво», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

Науковий керівник: ***Коваленко А. С.***, к.пед.н., доцент

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Олійник У. В., ІІ курс, група СР-21-1-фмб, спеціальність «Соціальна робота»,

Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Гребенюк А. О.***, ст. викладач

ЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Помуц О. М., І курс, група СПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Вишар Є. В.***, ст. викладач

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Проворна Ю. В., ІІІ курс, спеціальність «Психологія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Гребенюк А. О.***, ст. викладач

ГРА ТА ЇЇ РОЛЬ У СОЦІАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сиплива В. І., магістрантка І курсу, група СРМз-11, спеціальність 231 «Соціальна робота та управління соціальними закладами», кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя;

Думинська К. О., IV курс, група СР-41, спеціальність 231 «Соціальна робота», кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя.

Науковий керівник: ***Качалова Т. В.***, к.пед.н., доцент

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ В УМОВАХ ФОСТЕРНОЇ СІМ'Ї

Шкляр Л. М., І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Островська Н. О.***, к.пед.н.

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ

Шуклін О. В., ІІІ курс, група ЗПЗ-20.2-2-mk, спеціальність «Право», Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Половченя А. Б.***, к.ю.н., доцент

ІНКЛЮЗИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

Юрчак І. М., І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність 231 «Соціальна робота», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Островська Н. О.***, к.пед.н.

ЗАКЛАД ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТИТУТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Ярмолович Д. В., студент, спеціальність «Соціальна робота», Рівненський державний гуманітарний університет.

Науковий керівник: ***Шевців З. М.***

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Яценко М. В., І курс, група ФТ-22-1м-ict, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенко В. О.***, к.мед.н., доцент

РЕАБІЛІТАЦІЯ — ПРАЦЯ КОЛЕКТИВНА

СЕКЦІЯ №10
«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ»

Керівник секції: ***Османова Алімє Мамедівна,*** *завідувачка кафедрою психології, кандидат психологічних наук*

Богданова Н. Д., студент, Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кондратюк С. М.***, к.психол.н., доцент

ПОДОЛАННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Боднарчук О. О., IV курс, група ЗПЛ-19-1, спеціальність 053 «Психологія», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кондратюк С. М.***, к.психол.н., доцент

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Гассаб О. В., аспірант III року навчання, спеціальність «Психологія», Національний університет біоресурсів і природокористування України.

Науковий керівник: ***Шмаргун В. М.***, д.психол.н., професор

ПОНЯТТЯ ГІБРИДНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В МАЛИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Герасименко Л. Б., кандидат педагогічних наук, магістр з психології, доцент кафедри фундаментальних дисциплін, КЗВО «Рівненська медична академія»;

Омельчук С. В., IV курс, група ЕС, спеціальність «Музичне мистецтво», Інститут мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕТЕРМІНАНТІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ

Holovchak D., III year, group Zpl-20-3, specialty 053 «Psychology», Vinnytsia social economic Institute of the University «Ukraine».

Scientific supervisor: ***Liesnichenko N.***, PhD

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE LOCUS OF CONTROL IN EARLY YOUTH

Holovchak D., III year, group Zpl-20-3, specialty 053 «Psychology», Vinnytsia social economic Institute of the University «Ukraine».

Scientific supervisor: ***Liesnichenko N.***, PhD

THE ROLE OF COGNITIVE FACTORS IN THE FORMATION OF EMOTIONAL STATES

Голюк М. Р., IV курс, група ЗПЛ-19-1, спеціальність 053 «Психологія», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна». Науковий керівник: ***Сиско Н. М.***, к.психол.н., доцент

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА БАТЬКІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Дума М. В., старший викладач, Івано-Франківська філія Університету «Україна»

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ РОЗВИТКОМ ТА «ІНВАЛІДНІСТЮ»

Іванюк І. Я., старший викладач, Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

ОСОБИСТІСНІ РЕСУРСИ ЯК ЗАСОБИ ПОДОЛАННЯ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ УКРАЇНЦІВ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Карч М. О., V курс, група ПЛм.-21, спеціальність «Організаційна психологія»,

Сумський державний університет.

Науковий керівник: ***Іванова Т. В.***, к.психол.н., доцент

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА УСКЛАДНЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Клочкова Ю. В., старший викладач кафедри спеціальної освіти та психології, Хортицька національна академія

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ІКЛЮЗИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА САМОСВІДОМІСТЬ СТУДЕНТІВ

Кузьменко Я. Р., студентка другого магістерського рівня, група ЗСПО-22-1м, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Маслянікова І. В.***, завідуюча кафедри соціальної роботи та педагогіки, к.психол.н., доцент

ЩОДО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Ничипорук О. А., викладач кафедри інформаційних та комп'ютених технологій, Дубенська філія Університету «Україна»

ВІЙНА В СЕРЕДИНІ НАС: ЯК ДОПОМОГТИ СОБІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Овчаренко О. Ю., магістр психології, здобувач PHd, асистент кафедри психології, Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ БЕЗ СТРЕСУ: ПОРАДИ СТУДЕНТАМ

Острянко Т. С., кандидат педагогічних наук, доцент, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ САМОДИСЦИПЛІНИ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Очиченко І. В., І курс, група ЗСР-22-1м-hm, спеціальність «Соціальна робота», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Добровіцька О. О.***, к.пед.н., доцент

СТАН ТА МОЖЛИВОСТІ ПОЗИТИВНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ В ЗЗСО ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Письмак О. С., викладач кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій, Дубенська філія Університету «Україна»

НЕТВОРКІНГ: ВАЖЛИВІСТЬ, ВИДИ, ПРАВИЛА

Поджинська О. О., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

ЯК ВІДНАЙТИ МОТИВАЦІЮ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

***Рощина М. М.**, магістерка психології, арт-терапевтка, волонтерка, голова правління ГО «Янгол на долоні»*

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Співак Л. М., докторка психологічних наук, професорка кафедри психології, професорка, Інститут соціальних технологій Університету «Україна»;

Османова А. М., кандидатка психологічних наук, завідуюча кафедрою психології, доцентка, Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПОЗИТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Якимова Я. Л., ІІ курс, освітній рівень – магістр, група ПЛ-21-1М-rv, Рівненський інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Бондарець М. А.***, доктор філософії, ст. викладач

ПАНІЧНІ АТАКИ: ВІКОВІ ТА ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ

ІНСТИТУТ ПРАВА ТА СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН
СЕКЦІЯ №11
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Керівник секції: ***Бригінець Олександр Олексійович,*** *професор кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, доктор юридичних наук, професор* ***Фаст Олексій Олександрович,*** *завідувач кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, кандидат юридичних наук, доцент*

Секретар: ***Паламарчук Марія Сергіївна,*** *фахівець Інституту права та суспільних відносин*

Бей М. Д., ІІІ курс, група ПЗ-22.3-1, спеціальність «Право», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Таланчук І. В.***, к.ю.н., доцент кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності

ПОРЯДОК ПІДТВЕРДЖЕННЯ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Божко Н. М., ІІІ курс, група ПЗ-22.3-1, спеціальність «Право», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Таланчук І. В.***, к.ю.н., доцент кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРАВА ОСОБИ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Вишковська В. І., кандидат юридичних наук, завідувач кафедри права, адвокат,

Дубенська філія Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ СПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ІНТЕРЕСАМИ ДІТЕЙ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вітовська І. В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права і гуманітарних дисциплін, Івано-Франківська філія Університету «Україна»

ПРАВА ПРИБЕРЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ СТОСОВНО МОРСЬКИХ ПРОСТОРІВ

Дума З. Є., старший викладач кафедри права та гуманітарних дисциплін, Івано-Франківська філія Університету «Україна»

ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ЗАГРОЗИ

Кибалюк Н. М., викладач, Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»;

Скільська М. І., викладач, Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Коваленко В. Ф., старший викладач кафедри правознавства та фінансів, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»;

Юхта Е. В., І курс, група ПЗ-22-2м-pl, спеціальність 081 «Право», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В ЗАКОНОДАВСТВІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Колесніков Д. В., ІІ курс, група ПЗ-21-1, спеціальність «Право», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Стрілко Д. Л., старший викладач кафедри правознавства та фінансів, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

КОНСТРУКТИВНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАК ПРАВОМІРНОЇ ПОВЕДІНКИ

Корчадим Д. В., ІІІ курс, група ПЗ-22.3-1, спеціальність «Право», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Таланчук І. В.***, к.ю.н., доцент кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

Кулик А. В., старший викладач кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

МІЖНАРОДНА ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЕЛЕКТРОННУ КОМЕРЦІЮ В КОНТЕКСТІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Литвак Р. К., IV курс, група ЗПЗ-19-1-ipsv, спеціальність «Право», Івано-Франківська філія Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Тимчишин А. М.***, зав. каф. права та г-х. дисц., к.ю.н, доцент

ДО ПИТАНЬ ГЕНЕЗИСУ НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ ПРО СПЕЦІАЛЬНІ ЗНАННЯ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Лісний І. А., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», старший викладач кафедри правознавства та фінансів, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ

Лісовенко А. В., І курс, група ЗПЗ-22-2м-pl, спеціальність 081 «Право», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Аванесян Г. М.***, ст. викладач, доцент кафедри правознавства

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН: ПИТАННЯ ДОСТУПУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Музика А. І., III курс, група ПЗ-20-1if, спеціальність «Право», Івано-Франківська філія Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Судак І. М.***, ст. викладач

ПРОЦЕДУРНІ ПРАВОВІДНОСИНИ: ПОНЯТТЯ, СУБ'ЄКТИ, ОБ'ЄКТИ, ЗМІСТ

Орловська І. Г., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР НА ПІДПРИЄМСТВАХ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ НАЙМАНУ ПРАЦЮ

Петрик Т. Ю., II курс, група ПЗ-21-1-bc, спеціальність «Право», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Сидоренко В. В.***, к.ю.н., доцент

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Поліщук Т. С., ІІ курс, група ПЗ-21-1bc, спеціальність «Право», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Сидоренко В. В.***, к.ю.н., доцент

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБМЕЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗМІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Половченя А. Б., кандидат юридичних наук, доцент кафедри права та інформаційних технологій, Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна»

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПРИЧИНЕНОЇ ВІЙСЬКОВОЮ АГРЕСІЄЮ

Рачинський Р. Ю., аспірант кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Федоренко Т. В.***, к.ю.н.

РОЛЬ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Ryabokin A. V., I year, group PR-22-1m, specialty «Law», Poltava Institute of Economics and Law of the University «Ukraine».

Scientific supervisor: ***Avanesyan H. M.***, associate professor;

Ryabokin N. O., Ph.D., associate professor

SUBJECT AND OBJECT OF STATE AND LAW THEORY

Сусак О. А., І курс, група ПЗ-22-1-if, спеціальність «Право», Івано-Франківська філія Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Судак І. М.***, ст. викладач

СОЦІАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ

Тимчишин А. М., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін, Івано-Франківська філія Університету «Україна»

КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Товста С. П., старший викладач кафедри правознавства та фінансів, Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»;

Лісовець М. А., І курс, група ЗПР-22-2м , спеціальність «Право», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЗАГАЛЬНОПРАВОВИЙ ДИСКУРС

Шилюк Н. Ю., IV курс, група ЗПр-IV, спеціальність «Право», Дубенська філія Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Попов А. А.***, к.ю.н., доцент

УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ І ПОЛЬСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО

СЕКЦІЯ №12
«СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»

Керівник секції: ***Кадлубович Тетяна Іванівна,*** *завідувач кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, кандидат політичних наук, доцент*
Лісовський Петро Миколайович, *професор кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу доктор філософських наук, професор*

Секретар: ***Паламарчук Марія Сергіївна,*** *провідний фахівець Інституту права та суспільних відносин*

Борщ Д. О., І курс магістратури, група МПР-22з, спеціальність «Право», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Кравченко А. П.***, к.ю.н., доцент
СВІТОГЛЯДНИЙ ПІДХІД ДО ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ПРАВА

Гнатюк Н. В., І курс, група 1МАА, спеціальність «Середня освіта. Мова і література (англійська)», Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського.
Науковий керівник: *Зарічна О. В.*, к.пед.н., доцент
НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

Грицай Ю. В., І курс, група ЗО-1, спеціальність «Дизайн», Рівненський економіко-технологічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування.
Науковий керівник: ***Мазурок Р. Г.***, магістр історії
ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ: СПРОБИ ПОРОЗУМІННЯ І ВЗАЄМНОГО ВИБАЧЕННЯ ПОЛЯКІВ ТА УКРАЇНЦІВ

Дабіжа В. В., кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ УКРАЇНИ

Даниленко М. П., викладачка циклової комісії правознавства, Дубенський фаховий коледж Університету «Україна»

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ ЯК ОСНОВА ОСВІТНЬОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Дудка Д. О., І курс, група ФН-22-1-bc, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Пасічник Н. С.***, к.і.н., доцент

БІЙ ПІД ГУРБАМИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ ПАМ'ЯТІ

Кочарян М. Ф., аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Дабіжа В. В.***, к.держ.упр., доцент

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Лісовський П. М., доктор філософських наук, професор кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»;

Лісовська Ю. П., кандидат юридичних наук, заступник завідувача кафедри адміністративного, фінансового та банківського права ННІ права ім. Князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом

ФІЛОСОФІЯ ВІЙНИ ЯК ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЛЮДСЬКИХ УБОЛІВАНЬ

Ніколаєва Г. О., викладач історії, Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ І СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У БЕСАРАБІЇ

Остап'юк Н. С., викладач циклової комісії правознавства, Дубенський фаховий коледж Університету «Україна»

ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ПАМ'ЯТОК ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Савич В. О., кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

АДАПТАЦІЯ СТАНДАРТИЗОВАНИХ КУРСІВ З ПОЛІТОЛОГІЇ ПІД ВИМОГИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Самков О. О., ІІ курс, група ПУ-21-1а, спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», кафедра «Міжнародних відносин та політичного консалтингу», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Дабіжа В. В.***, к.держ.упр., доцент

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Титенко К. С., IV курс, група ДЗ-19-1, спеціальність «Дизайн», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Хавхун Г. М.***, к.арх., доцент

РОЛЬ КОЛЬОРУ В ФІРМОВОМУ СТИЛІ: ПСИХОЛОГІЧНІ ТА МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ

Чорний В. В., аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Дабіжа В. В.***, к.держ.упр., доцент

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Шваєнко А. Ю., викладач, ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП»

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП» — СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З АКТИВНОЮ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

ІНСТИТУТ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
СЕКЦІЯ №13
«ІНФОРМАТИКА ТА КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Керівник секції: ***Самарай Валерій Петрович,*** *директор Інституту комп'ютерних технологій, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент*
Веденєєва Ольга Анатоліївна, *старший викладач кафедри інформаційних технологій та програмування*

Близнюк А. В., магістр, спеціальність «Кібербезпека», Державний університет інтелектуальних технологій і зв язку

ВИКОРИСТАННЯ DLP-СИСТЕМИ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ І БЛОКУВАННЯ ВИТОКІВ ІНФОРМАЦІЇ

Борисенко О. С., І курс аспірантури, група КІ-22-1, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Тимошенко А. Г.***, к.т.н., професор

АТАКИ НА ПРОТОКОЛИ АВТЕНТИФІКАЦІЇ У ХМАРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Бровченко Є. М., аспірант, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Самарай В. П.***, к.т.н., с.н.с., доцент

МОБІЛЬНИЙ ПРИСТРІЙ ЯК ЧАСТИНА БАГАТОФАКТОРНОЇ АУТЕНТИФІКАЦІЇ В АДАПТИВНІЙ КЕЙС-МЕНЕДЖМЕНТ СИСТЕМІ

Бутенко М. Є., І курс, група КІ-22-1м, спеціальність «Комп'ютерна інженерія»,
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».
Науковий керівник: ***Павленко В. І.***, к.ф.-м.н., доцент

ОБРОБКА ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ WEKA НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ВАРТОСТІ ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Зощак Л. М., старший викладач кафедри інформаційних технологій та програмування, Івано-Франківська філія Університету «Україна»

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Каплюк Ю. В., І курс, група 12-ІП, спеціальність «Інженерія програмного забезпечення», ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»;

Поляк В. Р., І курс, група 12-ІП, спеціальність «Інженерія програмного забезпечення», ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України».

Науковий керівник: ***Ушаков М. І.***, викладач програмування та інформаційних дисциплін, спеціаліст

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ

Кириченко М. В., І курс, група КІ-22-1м-нк, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Павленко В. І.***, к.ф.-м.н., доцент

АВТОМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ РОЗУМНИМ БУДИНКОМ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ПОВЕДІНКИ КОРИСТУВАЧІВ

Козлюк О. Я., IV курс, група ЗКІ-19-1, спеціальність 123 «Комп'ютерна інженерія», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Бундак О. А.***, к.і.н., доцент

SHA-1 — ЯК ОДИН ІЗ АЛГОРИТМІВ ХЕШУВАННЯ

Кошара А. В., магістр, спеціальність «Кіберзбезпека», Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку

ПІДВИЩЕННЯ ЗАХИЩЕНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ НА ОСНОВІ SIEM-СИСТЕМ

Кудін А. С., IV курс, аспірантура, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Павленко В. І.***, к.ф.-м.н., доцент

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ТА КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РИЗИКІВ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Павлик В. Ю., аспірант І курсу, група КІ-22-1а, спеціальність 123 «Комп ютерна інженерія», Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».

Науковий керівник: ***Самарай В. П.***, к.т.н., с.н.с., доцент

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТВОРЕННІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Райєнд Р. І., ІІІ курс, група ПІ-20-1if, спеціальність «Інженерія програмного забезпечення», Івано-Франківська філія Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Саган Н. З.***, ст. викладач

ОСНОВИ СИСТЕМ ЗБОРУ ТА ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ

Рожаловець К. С., ІІІ курс, група КІ-20-1а, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Павленко В. І.***, к.ф.-м.н., доцент

ПЕРСОНАЛІЗОВАНЕ НАДСИЛАННЯ СПОВІЩЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ МАШИННОГО НАВЧАННЯ

Семко Г. П., аспірант, спеціальність 123 «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Павленко В. І.***, к.ф.-м.н., доцент

NAVIGATION DATA STANDARD (NDS): ПОКРАЩЕННЯ СУМІСНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ГЕОПРОСТОРОВИХ ДАНИХ ПРИ ВИКОРИСТАННІ В АВТОМОБІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Середа А. В., І курс, група КІ-22-І, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Даценко І. П.***, доцент

АВТОРИЗАЦІЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ДНК НА МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЯХ.

Снітко Ю. М., викладач, Полтавський фаховий коледж Університету «Україна»;

Шурубін К. А., здобувачка фахової передвищої освіти, Полтавський фаховий коледж Університету «Україна»

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗМІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Шарапата В. А., І курс, група ДЗ-22-1м-іті, спеціальність «Дизайн», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Гук Л. Й.***, засл. працівник культури України, професор

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР

Шкітов А. А., І курс, група КІ-22-1а, спеціальність «Комп'ютерна інженерія», Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Тимошенко А. Г.***, к.т.н., с.н.с.

ІСНУВАННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕБЕЗПЕКИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Штанько К., 9-А клас, Природничо-науковий ліцей №145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Терентьєва Ю. Г.***, доцент КЕФ, фізичного факультету, КНУ імені Т. Г. Шевченка

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНОГО І ФІЗИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СУЧАСНОЇ ЗБРОЇ

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
СЕКЦІЯ №14
«СУЧАСНІ ІНЖЕНЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПОШУК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

Керівник секції: ***Залюбовський Марк Геннадійович,*** *директор Інженерно-технологічного інституту, кандидат технічних наук, доцент*

Секретар: ***Кошель Ганна Володимирівна,*** *заступник директора Інженерно-технологічного інституту, кандидат технічних наук, доцент*

Баранецький Д. В., IV курс, група АТ-19-1мс-iti, спеціальність «Автомобільний транспорт», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Петренко Т. В.***, ст. викладач

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АКТИВНОЇ ТА ПАСИВНОЇ БЕЗПЕКИ В ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛЯХ

Бешун Ю. О., III курс, група ТХ-22.3-1фмб-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна»;

Пустова М. В., II курс, група ГРС-21-1-iti, спеціальність 274 «Готельно-ресторанна справа», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

КОНДИТЕРСЬКІ ВИРОБИ ЗНИЖЕНОЇ КАЛОРІЙНОСТІ НА ОСНОВІ ПІДСОЛОДЖУВАЧІВ

Біба М. О., I курс, група ТХ-22-1-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИГОТОВЛЕННІ М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Василенко Р. О., II курс, група ТХ-22-1-iti, спеціальність «Харчові технології»,

Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

РЕКОМЕНДОВАНІ ПРОДУКТИ ЗІ ЗБАГАЧЕНИМ ВМІСТОМ ВІТАМІНУ С

Ганжа Л. В., ІІ курс, група АІ-22, спеціальність «Агроінженерія», ВСП «Ладижинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

Науковий керівник: ***Прокопенко Н. А.***

АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВОДНЕВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Гермончук В. В., ІІІ курс, група ТХ-20-1фмб-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

ВИКОРИСТАННЯ ХАРЧОВИХ ДОБАВОК ДЛЯ СТВОРЕННЯ ДІЄТИЧНИХ ПРОДУКТІВ

Гуменюк О. С., викладач, Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

ВПЛИВ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

Дрейсвіна Б. О., ІV курс, група ТХ-21.3-1-іті, Інженерно-технологічний інститут Університету Україна.

Науковий керівник: ***Калакура В. В.***, ст. викладач

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ БОРОШНЯНИХ КУЛІНАРНИХ ВИРОБІВ

Єгорченко Н. С., ІІІ курс, група ТХ-22.3фмб-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна»;

Біба М. О., І курс, група ТХ-22-1-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

ОЗДОРОВЧІ ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ НА ОСНОВІ ПРИРОДНОГО ІННУЛІНУ

Замітайло О. В., ІІІ курс, группа ЗТХ-22.3, Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Калакура В. В.***, ст. викладач

ОЗДОРОВЧІ ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ, ЗБАГАЧЕНІ СЕЛЕНОМ ТА ЙОДОМ

Зубков М. В., ІІІ курс, група ТХ-20-1фмб-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна»;

Павленок І. В., IV курс, група ТХ-21.3-1iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

ХАРЧОВІ ДОБАВКИ ДЛЯ ПРОДУКТІВ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ

Калініченко В. А., IV курс, група ХТ-21.3-1фмб, спеціальність «Хімічні технології та інженерія», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Варданян А. О.***, асистент

ВТОРИННИЙ ПЕТФ – ПЕРСПЕКТИВНА СИРОВИНА У БУДІВНИЦТВІ

Калітовський М., 9-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Михальова М. Ю.***, к.т.н., доцент, КНУБА

Педагогічний керівник: ***Янковська М. М.***, вчитель фізики, методист, ПНЛ № 145

ВПЛИВ ХАРАКТЕРИСТИК МАТЕРІАЛІВ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ АРХІТЕКТУРНИХ БУДІВЕЛЬ НА ЇХ МОЖЛИВІ ВАРІАНТИ РУЙНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПОЖЕЖ ПІД ЧАС РАКЕТНИХ І БОМБОВИХ УДАРІВ

Канівець Н. В., викладач, Тернопільський коледж Університету «Україна»

ПРОБІОТИКИ — НОВІТНІ ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ

Кляшторний М. С., І курс, група ТХ-22-1-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна»;

Скуратівський О. А., І курс, група ТХ-22-1-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

НАПОЇ ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ОСНОВІ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ

Костюченко К. О., ІІІ курс, група ТХ-20-1фмб-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ХАРЧОВИХ ДОБАВОК

Кравченко Д. А., ІІ курс, група АІ-2-21, *ВСП* «Нікопольський фаховий коледж *ДДАЕУ*».

Науковий керівник: ***Улицька Н. А.***, викладач

ЕЛЕКТРОМОБІЛІ

Кравчук Д. Ю., І курс, група Тх-22-1м, спеціальність 181 «Харчові технології»,

Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Ратушенко А. Т.***, к.т.н., доцент

СУЧАСНА ІНЖЕНЕРІЯ ТА НАНОТЕХНОЛОГІЇ

Крупська Д. Д., І курс, група ТХ-22-1-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯ ХАРЧОВИХ ТА ДІЄТИЧНИХ ДОБАВОК НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Кучевський Д. Р., І курс, група ТХ-22-1-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

ВИКОРИСТАННЯ ТРАНС-ЖИРІВ У ХАРЧУВАННІ

Кучеренко М. С., І курс, група ТХ-22-1-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

ХАРЧОВІ СУМІШІ ТА ХАРЧОВІ ДОБАВКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ХЛІБО-БУЛОЧНИХ ВИРОБІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Литвин Є. В., ІІ курс, група ТХ-22-1іті, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

ВЛАСТИВОСТІ РОСЛИННИХ ОЛІЙ ТА ЇХ КОРИСТЬ ДЛЯ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ

Литвин І. Р., IV курс, група ТХ-21.3-zu, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Ратушенко А. Т.***, к.т.н., доцент

ТЕХНОЛОГІЯ ГОРІХОВИХ СОУСІВ ЗІ ЗБАЛАНСОВАНИМ ЖИРНОКИСЛОТНИМ СКЛАДОМ

Литовченко М. А., І курс, група ДЗ-22-іті, спеціальність «Дизайн», Інженерно-технологічний інститут Університету«Україна».

Науковий керівник: ***Хавхун Г. М.***, к.арх., доцент

КОНЦЕПЦІЯ ДИЗАЙНУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ШКОЛИ

Луковська Є. В., І курс, група ТХ-22-1м, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету Україна.

Науковий керівник: ***Калакура М. М.***, к.т.н., професор

ІННОВАЦІЙНІ ІНГРЕДІЄНТИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БЕЗГЛЮТЕНОВИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

Макушенко Д. М., IV курс, група АТ-21.3-1фмб-іті, спеціальність «Автомобільний транспорт», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Петренко Т. В.***, ст. викладач

НАВЧАННЯ ПИТАННЯМ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Малахова З. В., IV курс, група ДЗ 19-1, спеціальність «Дизайн», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Хавхун Г. М.***, к.арх., доцент

ВИКОРИСТАННЯ ОБРАЗІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ КОНЦЕПТ-АРТІ

Малінов А. Р., І курс, група ТХ-22-1-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна»

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ СИРІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПЛІСНЯВИ ГРИБІВ

Марчук І. В., ІІ курс, група ТХ-21-1iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

ЗАКВАСКИ ДЛЯ ХЛІБА

Мельниченко В. Л., ІІ курс, група ТХ-22-1iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ЗА ДОПОМОГОЮ СПЕЦІЙ

Муляренко Д. С., ІІ курс, група ТХ-22-2-1iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

ЗДОРОВЕ ХАРЧУВАННЯ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ

Олексіюк В. О., ІІІ курс, група ТХ-21.2-1-iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Ратушенко А. Т.***, к.т.н., доцент

ФЕРМЕНТОВАНІ ПРОДУКТИ, ЇХ РОЛЬ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Оліферчук О. Г., старший викладач кафедри технології харчування, Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна»

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗБАГАЧУВАЧІ ДЛЯ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ НА ОСНОВІ ГОРІХІВ

Оліферчук О. Г., старший викладач кафедри технології харчування, Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна»;

Бишовець Л. Г., старший викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

ХЛІБ ІЗ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ

Павленок І. В., IV курс, група ТХ-21.3-1iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна»;

Ярчевський А. О., IV курс, група ЗТХ-20-1-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна»;

Космінін О. В., III курс, група ТХ-22.3-1фмб-iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИГОТОВЛЕННІ М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Паращій А. О., 9-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Михальова М. Ю.***, к.т.н., доцент, КНУБА.

Педагогічний керівник: ***Янковська М. М.***, вчитель фізики, методист, ПНЛ № 145

ТЕЧІЯ РІДИНИ В СВІТІ ХАОСУ

Підгородецький Д. А., II курс, група ТХ-22.2-1iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

ФІТОНУТРІЄНТИ ЇХНІ ДЖЕРЕЛА ТА ВПЛИВ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Піпченко Б. Р., ІІІ курс, група ТХ-22.3-1фмб-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна»;

Небесний Д. С., ІІІ курс, група ТХ-22.3-1фмб-іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Фаховий коледж «Освіта» Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Оліферчук О. Г.***, ст. викладач

ТЕХНОЛОГІЇ НАПОЇВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ОСНОВІ ЖИВОГО БРОДІННЯ

Плужник П., 9-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Старокадомський Д. Л.***

ЕПОКСИДНІ СМОЛИ

Попович Ю. Ю., ІІІ курс, група МК-20-1фмб, спеціальність «Маркетинг», Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Кулік А. В.***, к.е.н., доцент

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РАЦІОНАЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ ОСНОВНИХ МАКРО- ТА МІКРОНУТРІЄНТІВ В УКРАЇНІ

Просянюк Т. П., ІІІ курс, група ТХ-21.2-1-іті, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Ратушенко А. Т.***, к.т.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННИХ ПРОТЕЇНІВ У ВИРОБНИЦТВІ ПРОДУКТІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Сичевський Б. М., ІІ курс, група ТХ-22.2-1іті, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

ВПЛИВ СОЛІ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ, ЇЇ НАДЛИШКИ ТА НЕСТАЧА

Соболєв А. А., ІІ курс, група ТХ-21-1iti, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

ЗАСТОСУВАННЯ ПСИЛІУМА У ХЛІБОПЕКАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Степаненко М. М., ІІІ курс, група АТ-21.2-1фмб-iti, спеціальність «Автомобільний транспорт», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Сафаров Е. Г.***, к.т.н, доцент

СИЛОВІ ФАКТОРИ В ЗОНІ ВЗАЄМОДІЇ ШИНИ АВТОМОБІЛЯ З ДОРОГОЮ

Сухина А., ІІ курс, група АІ-23, спеціальність «Агроінженерія», ВСП «Ладижинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

Науковий керівник: ***Прокопенко Н. А.***

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ В ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБАХ

Тарковський Д. В., ІІ курс, група ТХ-22-1iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВЖИВАННЯ ПРОДУКТІВ ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ ТРИВОЖНОГО СТАНУ

Третяк І. І., ІІ курс, група ХТ-21-1-iti, спеціальність «Хімічні технології та інженерія», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Смачило О. В.***, к.т.н., доцент

НОВІ АСПЕКТИ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ВОЛОКНИСТИХ КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ

Ушак О. О., ІІ курс, група ТХ-21-1iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

СТРАВИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ГЕМОГЛОБІНУ У КРОВІ

Хоменко В. І., IV курс, група ДЗ-19-1, спеціальність «Дизайн», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Хавхун Г. М.***, к.арх., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ КАВ'ЯРЕНЬ В ІСТОРИЧНОМУ ЦЕНТРІ ЛЬВОВА

Христафорова Т. М., І курс, група ЗТХ-22.1м-iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Калакура М. М.***, к.т.н., професор

ПРОДУКТИ ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЛІКАРСЬКОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ

Шило С. О., 8-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Терентьєва Ю. Г.***, доцент КЕФ, фізичного факультету, КНУ імені Т. Г. Шевченка

НЕВИДИМА ЯХТА. ВИКОРИСТАННЯ 3-D МОДЕЛЮВАННЯ

Южека В. А., ІІ курс, група ТХ-22-2-1iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

ВПРОВАДЖЕННЯ НАССР В СЛУЖБІ ДОСТАВКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА ГОТОВИХ СТРАВ «ГЛОВО»

ІНСТИТУТ БІОМЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
СЕКЦІЯ №15
«ПРИРОДА, МЕДИЦИНА, ЗДОРОВ'Я»

Керівник секції: ***Тугай Тетяна Іванівна,*** *завідувачка кафедрою мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології, доктор біологічних наук, професор*

Секретар: ***Мележик Ольга Вікторівна,*** *доцент кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології, кандидат біологічних наук*

Артеменко О. О., ІІІ курс, група МБ-20-1, спеціальність «Біологія», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Тугай Т. І.***, д.б.н., професор

НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ДРІЖДЖОВОГО ЕКСТРАКТУ

Бастрига Д. Б., ІІІ курс, група МБ-20-1, спеціальність «Біологія», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Тугай Т. І.***, д.б.н., професор

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ В СВІТІ І В УКРАЇНІ

Бриченко В. В., магістр, фахівець лабораторії, Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Тугай Т. І.***, д.б.н., професор

СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ В МЕДИЦИНІ

Груця Я. В., ІІ курс, група ФТіЕ-20-1-М, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Антонецька Н. Б.***, к.мед.н., доцент

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА СТАН ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

Дадівєрін А. В., 8-Б клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Violetta Weinreb***, MS, Research Scientist, Department of Cell Biology and Physiology, University of North Carolina at Chapel Hill, 109 Mason Farm Rd., 121 Taylor Hall, Chapel Hill, NC, 27599.

Педагогічний керівник: ***Янковська М. М.***, вчитель фізики, методист, ПНЛ № 145

ПОРІВНЯННЯ КОНФОКАЛЬНОЇ ТА ДВОХФОТОННОЇ МІКРОСКОПІЇ БІОЛОГІЧНИХ ТКАНИН

Денисенко Н. В., ІІІ курс, група 3МБ-20-1, спеціальність «Біологія», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Тугай Т. І.***, д.б.н., професор

МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ВОДИ

Кибалюк Н. М., викладач, Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

ВЗАЄМОДІЯ ЕКОЛОГІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Килимник А. В., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ТРАВМ СПИНИ, ОТРИМАНИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Клеценко Л. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;

Левков А. А., кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПАЦІЄНТІВ ПРИ НОВОУТВОРЕННЯХ У СТОВБУРОВИХ ВІДДІЛАХ ГОЛОВНОГО МОЗКУ

Коваленко М., 9-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Зарубіна Н. Є.***

ПЕРЕХІД 137CS ПО ЛАНЦЮГУ ҐРУНТ — РОСЛИНИ У ВІДДАЛЕНИЙ ПЕРІОД РОЗВИТКУ АВАРІЙНОЇ СИТУАЦІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС. ДОСЛІДЖЕННЯ РАДІАЦІЙНОГО СТАНОВИЩА НА ТЕРИТОРІЇ КПНЛ № 145

Лабунський А. С., V курс, група ФТ-20-1v, спеціальність «Фізична терапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ОПІКАХ

Лашко І. В., І курс, група ЗСПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Вишар Є. В.***, ст. викладач

ПЕДАГОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ЗАТРИМКИ МОВНОГО РОЗВИТКУ

Майборода В. М., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

М'ЯЗОВА СПАСТИЧНІСТЬ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ КОРЕКЦІЯ

Морозько Т. В., IV курс, група ТХ-21.3-zu, спеціальність 181 «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Ратушенко А. Т.***, к.т.н., доцент

РОЛЬ М'ЯСНИХ СТРАВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ У ХАРЧУВАННІ ЛЮДИНИ

Немцева А. А., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ЕНДОПРОТЕЗУВАННЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Оберняк О. М., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ПРИЧИНИ ДИСПЛАЗІЇ КУЛЬШОВИХ СУГЛОБІВ У НЕМОВЛЯТ

Ображей Л. В., група ЗМБ-21-1М, спеціальність 091 «Біологія», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»;

Тугай Т. І., доктор біологічних наук, професор кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології, Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

ЗМІНИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МЕТАБОЛІЗМУ У CHLORELLA VULGARIS ЗА ДІЇ ТРИХОТЕЦЕНОВИХ МІКОТОКСИНІВ

Огороднiков В.А., ІІ курс, група ТХ-22-1-iti, спеціальність «Харчові технології», Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Любенок О. Б.***, асистент кафедри технології харчування

КОРИСНІ ВЛАСТИВОСТІ ВЕСНЯНОЇ ЗЕЛЕНІ

Олійник Н. М., ІІІ курс, група МБ-20-1, спеціальність «Біологія», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Тугай Т. І.***, д.б.н., професор

РОДИНА БАКТЕРІЙ RICKETTSIACEAE ЗБУДНИК БАГАТЬОХ ЗАХВОРЮВАНЬ В СВІТІ

Папушой В. Р., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Колядич О. І.***, ст. викладач

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ТА ЗАСОБІВ МІОФАСЦІАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Пелешок А. В., І курс, група ЕК-22-1м-ibmt, спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Мовчан В. О.***, к.б.н., доцент

УРБОЕКОСИСТЕМИ З ПЕРМАКУЛЬТУРНОЮ СКЛАДОВОЮ

Підибаєва Т. В., І курс, група ФТ-22-1м-ist, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальний технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Купріяненко А. В.***, ст. викладач

ДОПОМІЖНІ ЗАСОБИ ПЕРЕСУВАННЯ — КРІСЛА КОЛІСНІ

Попович (Крючкова) Д. В., ІІІ курс, група МБ-20-1, спеціальність «Біологія», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Тугай Т. І.***, д.б.н., професор

МІКОЛОГІЯ

Рак Н. І., І курс, група ЗСПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Вишар Є. В.***, ст. викладач

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ВІДХИЛЕНЬ У ПСИХІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ ДЦП

Ребенок К. О., І курс, група ФТ-22-1м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Холодова О. С.***, ст. викладач

ТИПИ ВІДНОШЕННЯ ЛЮДЕЙ ДО СВОЄЇ ХВОРОБИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС

Свинобойчук У. Ю., ІІ курс, група ФТіЕ-20-1-М, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Крупа В. В.***, к.пед.н., доцент

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Синюк О. Д., І курс, група ЗЕК-22-1м, спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Мовчан В. О.***, к.б.н.

АПІТЕРАПІЯ ТА ГАРДЕНОТЕРАПІЯ ПЕРМАКУЛЬТУРНОЇ ФЕРМИ З БДЖІЛЬНИЦТВА

Слободян О. Р., ІІ курс, група ФТіЕ-20-1-М, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія», Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Крупа В. В.***, к.пед.н., доцент

ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ

Стець М. М., І курс, група ЗЕК-22-1м, спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Мовчан В. О.***, к.б.н.

ДІЛЯНКА ДИКОЇ ПРИРОДИ У МІСТІ — ЧОМУ ЦЕ ВАЖЛИВО?

Ткачук А. І., 8-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Violetta Weinreb***, MS, Research Scientist, Department of Cell Biology and Physiology, University of North Carolina at Chapel Hill, 109 Mason Farm Rd., 121 Taylor Hall, Chapel Hill, NC, 27599.

Педагогічний керівник: ***Янковська М. М.***, вчитель фізики, методист, ПНЛ № 145

ІДЕЯ ВИЛУЧЕННЯ CO_2 З АТМОСФЕРИ ТА ЙОГО ЗБЕРІГАННЯ

Тугай А. В., кандидат біологічних наук, Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОГО ОПРОМІНЕННЯ НА ЗМІНИ У ПРОДУКТІВ ПЕРЕКИСНОГО ОКИСНЕННЯ ЛІПІДІВ У ТРЬОХ ПОСТРАДІАЦІЙНИХ ГЕНЕРАЦІЙ ASPERGILLUS VERSICOLOR

Тугай Т. І., доктор біологічних наук, професор кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології, Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІН ЖИРНОКИСЛОТНОГО ПРОФІЛЮ CLADOSPORIUM CLADOSPORIOIDES З ПОЗИТИВНИМ РАДІОТРОПІЗМОМ ЗА ДІЇ РІЗНИХ ТИПІВ І ОПРОМІНЕННЯ

Тугай Т. І., доктор біологічних наук, професор кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології, Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ПРООКСИДАНТНИХ ПРОЦЕСІВ У МІКРОМІЦЕТІВ З ВЛАСТИВІСТЮ ПОЗИТИВНОГО РАДІОТРОПІЗМУ

Тузинська О. В., група ЗМБ-21-1М, спеціальність 091 «Біологія», Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»;

Тугай А. В., кандидат біологічних наук, Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

ВПЛИВ КОЛОЇДНИХ ЧАСТИНОК МЕТАЛІВ НА РОСТОВІ ПРОЦЕСИ І СИНТЕЗ ХЛОРОФІЛУ У РОСЛИННИХ ТЕСТ-ОБ'ЄКТІВ

Штукатурова Є., 9-А клас, Природничо-науковий ліцей № 145, м. Київ.

Науковий керівник: ***Михальова М. Ю.***, к.т.н., доцент, КНУБА

ВИКОРИСТАННЯ МІЦЕЛІЮ ТА ВОДОРОСТЕЙ ДЛЯ СТВОРЕННЯ БУДІВЕЛЬ НА МІСЯЦІ ТА МАРСІ

Юренко В. А., І курс, група ЗСПО-22-1, спеціальність 016 «Спеціальна освіта», Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна».

Науковий керівник: ***Вишар Є. В.***, ст. викладач

ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗМІСТ

Секція 1. ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 544
Секція 2. ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 551
Секція 3. УКРАЇНОЗНАВСТВО — ОСНОВА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ 553
Секція 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР 555
Секція 5. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ВІДГУК НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ 561
Секція 6. РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧІ ПРОЦЕСИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ В СИСТЕМІ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ 562
Секція 7. ТУРИЗМ ЯК БАГАТОГРАННЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ 563
Секція 8. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ 566
Секція 9. СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ 572
Секція 10. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 576
Секція 11. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 580
Секція 12. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 585
Секція 13. ІНФОРМАТИКА ТА КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ 588
Секція 14. СУЧАСНІ ІНЖЕНЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПОШУК ТА ПЕРСПЕКТИВИ 592
Секція 15. ПРИРОДА, МЕДИЦИНА, ЗДОРОВ'Я 602

ПЕРЕКЛАДАЧ ЖЕСТОВОЇ МОВИ У ZOOM - ЯК ПІДКЛЮЧИТИ?

*Під час Конференції Ви можете використовувати функцію закріплення **(Pin)** в Zoom, щоб міні-вікно з відео перекладача залишалася закріпленим на екрані, коли він працює.*

Просимо завчасно протестувати дану функцію до початку Конференції.

ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРІВ І НОУТБУКІВ:

1. Наведіть курсор миші на вікно конференції, щоб викликати елементи управління.
2. У верхній частині екрану відобразяться всі її учасники. Перемістіть мишку на потрібну людину, вона буде підписана: **Перекладач.**
3. Тепер клацніть по кнопці з трьома крапками, що з'явилася.
4. В результаті відкриється контекстне меню. У ньому і буде потрібна опція «Закріпити відео»:

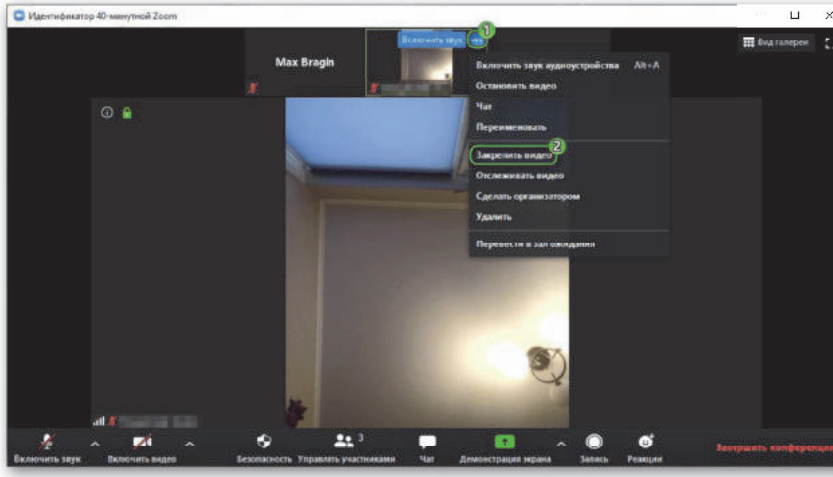

Щоб відкріпити користувача, натисніть на відповідну кнопку «Відкріпити відео»:

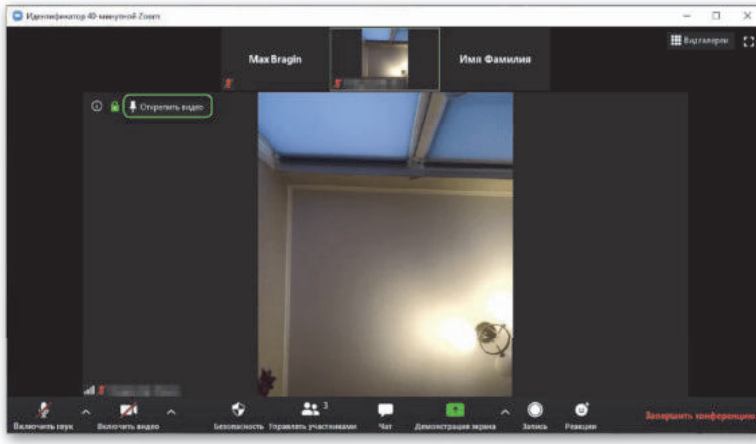

АЛГОРИТМ ДЛЯ СМАРТФОНІВ І ПЛАНШЕТІВ:

1. **Для початку зробіть свайп по екрану вліво декілька разів, щоб відкрити вкладку з галереєю учасників. Виглядає вона приблизно так:** ⟶⟶⟶⟶⟶⟶⟶⟶

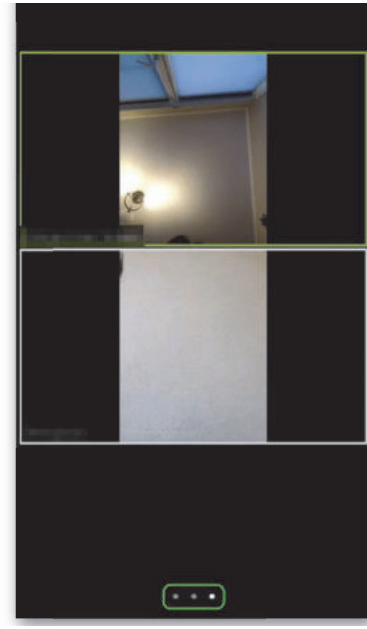

2. Тепер швидко два рази натисніть на того учасника, чию камеру ви хочете закріпити.

3. Дочекайтеся відповідного оповіщення у вікні програми.

Щоб повернути все назад, знову натисніть два рази на екран.

ПРИЄДНУЙТЕСЬ ДО УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА» У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ, ЩОБ ПЕРШИМИ ДІЗНАВАТИСЬ ПРО НАШІ НОВІ ЗАХОДИ:

Наукове видання

МОЛОДЬ: ОСВІТА, НАУКА, ДУХОВНІСТЬ
з нагоди 25-ї річниці
Університету «Україна»

Тези доповідей
XX Всеукраїнська науково-практична конференція
студентів і молодих вчених

(м. Київ, 24–26 квітня 2023 р.)

Автори несуть особисту відповідальність за повноту висвітлення досліджуваного питання, системність викладу матеріалів, достовірність наведених фактів та їхню автентичність, правильне цитування, академічну доброчесність.

Матеріали подано в авторській редакції

Адреса редакції:
м. Київ, вул. Львівська, 23, корп. 3, кімната 207,
Відповідальний редактор — Омельченко Олена Валеріївна
Тел. (044) 423-08-27; E-mail: nikulina-ndd@ukr.net

Формат 60×84/16. Умовн. друк. арк. 35,63. Зам. №
Верстання — Думанецька С.С.

Видавець і виготовлювач: Університет «Україна»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraina.vdk@email.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 405 від 06.04.01